

Edice SE 3
Speleologická skupina „Tři seniři“
Česká speleologická společnost, Základní organizace 6 – 12
„Speleologický klub Brno“.

Tématický okruh nultý :

Úvodní slovo k naší páté ročence SE – 3 – 2013 :

**Koordinátor tématických okruhů Edice SE – 3 a autor
úvodního slova :** **Mgr Ladislav Slezák**

Redakční spolupráce : **Richard Cendelín**
Josef Pokorný

Motto : **Miloš Zeman :**

Život každého z nás jednou skončí. Ohlédnete-li se za svým životem, mělo by za vámi něco být !

Může to být katedrála, může to být kostel, nebo jen kaplička. Něco, do čeho jste vložili každý den svého života aspoň jednu cihlu.

Nenadávejte na své okolí, ale dávejte cihlu k cihle !

Vážení příznivci i kritici naší Edice SE – 3.

Opět se vám hlásíme s příchodem nového roku. Přežili jsme rok 2012, dokonce i ohlášený konec světa nás jaksi nepochopitelně minul. Z naší starobadatelské trojice nikdo nebyl, dokonce se přihlásilo několik nových externistů, kteří nám fandí a jsou ochotni přispívat svými zážitky, poznatky a zkušenostmi z badatelské praxe v jeskyních Moravského krasu.

Jsme jim za to docela vděční a tím jsme ex obligo, že jejich myšlenky „vykrádáme“ jinou legální formou. Stále víc bychom se chtěli věnovat historii „předaného slova“ a jít cestou věhlasných historiků, kteří tuto formu předávaných historických informací považují za nejcenější a pravdě nejbližší.

Námi publikované příspěvky nejsou nijak cenzurované, snažíme se vyhýbat příspěvkům na hraně porušení autorských práv a hlavně za hranou lidské a kolegiální slušnosti. Naše snaha není za každou cenu se prezentovat jako relikvium vymřelého speleologického druhu, ale pomáhat těm, kteří jsou ochotni naslouchat a hlavně uvažovat, případně i v praxi uplatňovat něco z toho co se snažíme nabídnout a co na internetu rozhodně neobjevíte.

Pokud jste příznivci našich nezištných snah, prosíme za kapku ohleduplnosti a mírného odsudku. Naše samizdatová prezentace je jen jednou z forem, která by, přestože jde proti běhu času, mohla přinést i něco, co se týká současnosti a snad i budoucnosti.

Geologové mají svoje heslo : *Mente et maleo* (volně přeloženo – Myslí a kladivem). Přejí bychom jeskyňářům něco podobného :

Mente et spelaeo !

Váš Lad'a SLEZÁK.

Edice SE – 3 – 2013 :

OBSAH PÁTÉ ROČENKY :

Tématický okruh č. 0 : Úvodní slovo a základní informace : 11 stran, 8,8 MB

TO – 0 / 1 : Ladislav Slezák : Na úvod pár slov 2 strany, 0,21 MB

TO – 0 / 2 : Obsah CD Edice SE – 3 – 2013 2 strany, 0,034 MB

TO – 0 / 3 : Petr Kos : výroční zpráva ZO 6 – 13. 7 stran, 8, 28 MB

Tématický okruh č. 1 : Povídání o tom, jak vznikal a tvořil se Moravský kras : 64 stran, 8,36 MB

TO – 1 / 1 : Ladislav Slezák : Geologický průvodce jižní částí Moravského krasu. 26 stran, 1,3 MB

TO – 1 / 2 : Josef Pokorný : Slovníček odborných geologických výrazů. 31 stran, 0,43 MB

TO - 1 / 3 : Ladislav Slezák : Příspěvek k otázkám speleogeneze jižní části Moravského krasu. 7 stran, 6,63 MB

Tématický okruh č. 2 : Nové poznatky z Moravského krasu : 69 stran, 46,1 MB

TO – 2 / 1 : Ladislav Slezák : Příspěvek k hydrografii Hostěnického potoka v jižní části Moravského krasu. 15 stran, 18,78 MB

TO – 2 / 2 : Ladislav Slezák : Geologické zajímavosti. 4 strany, 7,7 MB

TO – 2 / 3 : Petr Kos : Speleologický a geologický výzkum ve velkolomu Mokrý – Západ. (Zpráva o registraci nově objevených krasových útvarů v dobývacím a těžebním prostoru ložiska Mokrý). 32 stran, 1,84 MB

TO – 2 / 4 : Petr Kos : Speleovýzkum lomu Mokrý – Obrazová část. 18 stran, 17,8 MB

Tématický okruh č. 3 : Šli před námi..... 41 stran, 15,08 MB

TO – 3 / 1 : Ladislav Slezák : Ochrana a výzkum krasového podzemí v ChKO Moravský kras v letech 1978 a 1979. 12 stran, 0,32 MB

TO – 3 / 2 : Ladislav Slezák : Splněná vize pana ředitelského rady. 5 stran, 0,8 MB

TO – 3 / 3 : Josef Pokorný : (Kompilace). Uplynulo už sto let od smrti geologa Vladimíra Josefa Procházky. 15 stran, 11,1 MB

TO – 3 / 4 : Josef Pokorný : Osudy V.J. Procházky a trochu současného „bulváru“. (Zčásti vlastní úvaha, zčásti kompilace). 9 stran, 2,86 MB

Tématický okruh č. 4 : Němečtí jeskyňáři v 19. a 20. století. 20 stran, 7,15 MB

TO – 4 / 1 : Richard Cendelín : Náš externí spolupracovník MUDr Jiří Urban.

3 strany, 2,72 MB

TO – 4 / 2 : Hermann Bock : Jeskyně jižního Moravského krasu, část 1. Josefovské údolí.
(text z r. 1905 přeložil MUDr Jiří Urban). *17 stran, 4,43 MB*

Tématický okruh č. 5 : Strípky z paměti lidí, žijících v Moravském krasu.

TO – 5 / 1 : Josef Pokorný : Povídání o tom, jak vzniklo druhé propadání Hostěnického potoka. *11 stran, 5,99 MB*

Tématický okruh č. 6 : Recenze.

TO – 6 / 1 : Josef Pokorný : Tisková oprava. *1 strana, 0,98 MB*

Tématický okruh č. 7 : Speleologický klub a jeho historie. 258 stran, 55,97 MB

TO – 7 / 1 : Josef Pokorný : **(Kompilace)**. Pokus o nalezení historie „Speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně. Pravda je relativní pojem, hledíme skutečnost ! *130 stran, 28,4 MB*

TO – 7 / 2 : Josef Pokorný : **(Kompilace)**. Historie Speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně a jeho následovníka, Speleologický klub Brno. – 1. dodatek. *66 stran, 6,77 MB*

TO – 7 / 3 : Josef Pokorný : **(Kompilace)**. Historie Speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně a jeho následovníka, Speleologický klub Brno – 2. dodatek. *35 stran, 4,32 MB*

TO – 7 / 4 : Ladislav Slezák : Přípomínky a poznatky k historii SKB. *2 strany, 0,54 MB*

TO – 7 / 5 : Igor Audy : Přípomínky a poznatky k historii SKB. (Redakčně upraveno). *2 strany, 3,76 MB*

TO – 7 / 6 : Jan Himmel : Přípomínky a poznatky k historii SKB. (Redakčně upraveno). *11 stran, 11,7 MB*

TO – 7 / 7 : Jaroslav Zoufalý : Přípomínky a poznatky k historii SKB. Historie OSSK – Tartarusu. (Redakčně upraveno). *8 stran, 0,44 MB*

TO – 7 / 8 : Josef Pokorný : Speleologický klub Brno – úvaha. *4 strany, 0,046 MB*

Tématický okruh č. 8 : Na návštěvě u přátel.

TO – 8 / 1 : Josef Pokorný : Na návštěvě u přátel v Hranickém krasu. *14 stran, 52,6 MB*

Tématický okruh č. 9 : Náš žalov.

7 stran, 5,14 MB

TO – 9 / 1 : Ladislav Slezák : Vzpomínka na Doc. Karla Valocha. *4 strany, 3,94 MB*

TO – 9 / 2 : Ladislav Slezák : Vzpomínka na RNDr Miroslava Fabíka.

3 strany, 1,2 MB

Tématický okruh č. 10 : Z redakčního krýglu :

TO – 10 / 1 : Josef Pokorný : Pohled do života jednoho z členů pracovní skupiny SE – 3

5 stran, 20,25 MB

**CD Edice SE – 3 – 2013 tvoří : 501 stran textu a obrázků,
tj. celkem 226,4 MB.**

ČESKÁ SPELEOLOGICKÁ SPOLEČNOST

Základní organizace 6 - 12 .

SPELEOLOGICKÝ KLUB BRNO

VÝROČNÍ ZPRÁVA
ZA ROK
2012

Brno, leden 2013

Předsednictvo
Kališnická 4-6
130 00 Praha 3

Výroční zpráva ZO ČSS 6-12 Speleologický klub Brno za rok 2012

1. Zpráva o činnosti výboru ZO ČSS 6-12

V uplynulém funkčním období pracoval výbor ZO 6 - 12 Speleologický klub Brno v následujícím složení :

Předseda	: Vyhnánek Pavel
Jednatel	: Kos Petr
Pokladník	: Harnová Marie
Hospodář	: Nováček Petr
Revizor ZO	: Rašovský Vladimír
Archivář ZO	: Harna Igor, Pokorný Josef

V průběhu roku 2012 nebyl do výboru ZO volen žádný nový funkcionář z řad řádných členů bez funkcí. Celkem je registrováno 18 řádných členů, 2 čestní členové a 3 čekatelé na členství. Během roku se uskutečnily 3 členské schůze a 3 pracovní porady výboru.

I nadále pokračovala spolupráce s firmou Českomoravský cement, a.s. nástupnická společnost v rámci registrace a průzkumu krasových jevů na lokalitě ložisko Mokrá v jižní části Moravského krasu. Z této aktivity i nadále plyne naše hospodářská činnost. Jeden člen se zúčastnil valné hromady ČSS v krkonošském Žacléři, kde byli naši ZO navrženi na ocenění čestných členů ČSS Josef Pokorný a Jiří Urban. Návrh nebyl přijat, ale byla učiněna změna směřující k udělení pamětních medailí za zásluhy, které byly úspěšně odhlasovány.

2. Popularizační činnost

2.1. Přednášky a výstavy, konference

Igor Harna se zúčastnil akcí: druhý ročník Speleo Four Rum 2012 - „Rum N Roll“; Speleomiting SSS ve Svitlu na Slovensku, Valné Hromady ČSS, 5 th INTERNATIONAL WORKSHOP ON ICE CAVES, 16 - 23 September 2012, Barzio (LC), Valsassina, Grigna and Milano; Jeskyňářského týdne SSS v Zakopaném v Polsku, Lezeckého dne SSS a cvičení horské záchranné služby v Mojtíne ve Strážovských vrších, kde byl horské službě zapůjčen skupinový fukar.

Igor Harna a Milan Skoupý se účastnili příprav a zajišťování exkurzí do jeskyně Býčí skála ve dnech otevřených dveří.

2.3. Publikační činnost

Harna, I. 2012: Пещеры 2011 сведения о периодических изданиях по спелеологии и карсту (Information about speleological and karstic periodicals), 143.

Harna, I. – Peltán, M. 2012: Jeskyně Javorinka, Vysoké Tatry, Slovensko, Speleofórum 2012, roč. 31, 99-100.

Skoupý, M. – Musil, F. – Káňa, V. 2012: Řešení problému jv. zlomu jeskyně Býčí skála, Speleofórum 2012, roč. 31, 33-37.

Slezák, L. 2012: Paleohydrografická pozice Zkamenělé řeky v Ochozské jeskyni, Speleofórum 2012, roč. 31, 41-46.

3. Spolupráce s jinými organizacemi ČSS

V r. 2012 se hlavní zájem členů ZO soustředil hlavně na lokality v Moravském krasu. M. „Hadař“ Skoupý, soustředil svou pozornost na problematiku průzkumu jeskyně Býčí skála, kde jím byly prováděny společně se členy ZO 6-01, pracovní akce směřované k problematice jv. zlomu. Současně proběhlo mapování nových objevů, jeskyně Svozilovy a j. Barové pro účely prezentace na Světovém speleologickém kongresu, který se uskuteční v tomto roce na výstavišti v Brně. Zadokumentovány byly jednak nové postupy, do digitální podoby byla zaměřena takřka celá Nová Býčí skála.

Odporný komín se podařilo prolongovat do výšky 70 metrů. Bylo nalezeno propojení a tím

znovuzpřístupněn objev HMS. V tomto systému bylo nalezeno několik dalších prostor a pokračování. V úrovni 55 - 60 metrů nad současným aktivním tokem Jedovnického potoka byly zastíženy říční kulmské materiály, tudíž i nadále zůstává lokalita předmětem našeho prioritního zájmu. Byly zahájeny práce na zpřístupnění těchto prostor druhou, nezávislou cestou přes Starou štolu.

Další akce proběhly v prostorech vodních domů jeskyně Barové, kde se podařilo podstatně rozšířit sifon mezi Křížovým dómem a Dómem ticha pro možnost transportu materiálu. V Dómu ticha byl vylezen komín nacházející se na hlavní tektonické poruše této prostory. Komín je ve výšce 17 metrů uzavřen závalem, další prolongace byla pozastavena do doby, než bude Dóm ticha zpřístupněn bez nutnosti čerpání sifonů. Pokračovalo se v prolongaci kanálku spojujícího Dóm ticha s větrným tunelem ve Svozilově jeskyni. Několik akcí proběhlo také ve Studni naproti Mořskému oku v hlavní chodbě Nové Býčí skály. Nově objevené prostory mají délku cca 50 metrů a směřují do zatím neznámých míst východně od hlavní chodby. Projekt byl prozatím pozastaven.

Ve staré Býčí skále byly zahájeny práce na prolongaci komínu za Mapou republiky. Tento byl vylezen do výšky cca 17 metrů. Při průzkumu bylo nutno rozšířit několik úžin a odstranit lokální závaly.

V druhé polovině roku byl zahájen projekt prolongace chodbičky vybihající z Kaňonů naproti Mořskému oku. Tato dostala název chodba U zlomených vrtáků. Jedná se o paleořečiště zatím neznámých vod. Objevené prostory dosahují délky cca 140 metrů. Jedna z chodeb se těsně přiblížila ke Staré štolu, v současné době se pracuje na propojení těchto dvou systémů.

Dva členové ZO prováděli ve spolupráci s ZO 6-01 zabezpečování dnů otevřených dveří v Býčí skále a zajišťovali fotodokumentaci.

Ve spolupráci se ZO 6-01 Býčí skála, ZO 6-21 Myotis, ZO 6-06 Vilémovice a ZO 1-05 Geospeleos byl proveden neúspěšný čerpací pokus ve Výtoku Říčky I pod Lysou v jižní části Moravského krasu. Z dřívějšího hydrologického výzkumu jasně vyplývá, že z Výtoku Říčky I vytékají vody, které nenaplňují typické sifony zóny hydrodynamické krasové cirkulace, ale zónu podúrodní cirkulace krasových pramenných vod, jež jsou dotovány z obrovského krasovo-puklinového rezervoáru, jenž leží poněkud níže než vlastní přítok podzemní Říčky.

Jeden člen ZO prováděl geologickou dokumentaci sondy ražené ZO 6-08 Dagmar v Mlhově závrtě, kde je momentálně ražena průzkumná šachta ve dně fosilního ponorného údolíčka Jedelského potoka.

Ve spolupráci s Karlovou univerzitou v Praze bylo uskutečněno hydrologické mapování v Moravském krasu.

Jako výpomoc pro závěrečnou zprávu a pro vyřizování nového povolení ke speleologickému průzkumu ZO 6-26 Speleohistorický klub Brno, bylo provedeno nové zmapování jeskyně Soví komín u lomu Na Dolinách v jižní části Moravského krasu. Výsledkem byla mapa v měřítku 1:100 a zpráva o geologickém a karsologickém pozorování.

4. Domácí exkurze

Exkurze na Moravě byly směřovány hlavně do Moravského krasu, kde jsme navštívili jeskyně: Býčí skálu, Barovou, Svozilovu, Rudické propadání, Balcarova skála. V Čechách navštívena u příležitosti Valné Hromady ČSS dělostřelecká tvrz Schachtenberg a štola u Spešova.

5. Zahraniční exkurze a akce

Na začátku a konci roku se uskutečnily pracovní akce do oblasti krasu Jánské doliny v Nízkých Tatrách, kde byly navštíveny jeskyně Stará a Nová Stanišovská, kde zvýšený stav vod znemožnil návštěvu nově objevených partií. Proto se naše pozornost upřela jinam – do Žiarske doliny, kde byla nedávno zpřístupněna členy SSS veřejností Medved'ja Štolňa.

Expedice směřovaly do Ruska na Ural – Permsky v kraji Baškirie, kde byly navštíveny jeskyně Rusijska, Kungurská ledová, Orda a Pobeda. Byly navštíveny také solné doly v Bereznikach (I. Harna). Kungurská ledová jeskyně patří mezi nejstarší exkurzní jeskyně v Rusku. Cílem exkurze byl průzkum dómu Geografů v chráněné části jeskyně, hledání neznámých zatopených galerií jezera s názvem Severní Ledový Oceán a natočení dokumentárního snímku. Na akci se podíleli: Podvodní badatelský oddíl Ruské zeměpisné společnosti, Hornický ústav Uralského oddělení RAN, speleokluby měst Lysyca, Perm a filmařů telekanálů Russia Today, ORF I kanál.

Ve Slovinsku navštívena jeskyně Lipicka jama.

6. Zpráva o průzkumné a výzkumné činnosti ZO

6.1 Registrace krasových útvarů v mokerském lomu

Roku 2012 bylo provedeno zaměření a dokumentace rozsáhlého geologického řezu, který vznikl při skrývkových pracích nad Západním lomem Mokrá. Firma IMOS Brno a.s. odtěžila sprašové hlíny až do hloubky cca 7 m, čímž vznikl geologický profil, dokumentující stratigrafické poměry sedimentů, které vyplňují krasové dutiny v nižších partiích plošiny. V Západním a Prostředním lomu bylo dokumentováno 6 nových útvarů, které doplňují registrační zprávu pro lom z roku 2011. Nejnižší etáž Západního lomu odkryla pokračování jeskyně Kanálové, zaplněné sedimenty a v nejvyšší úrovni lomu v trati U Obrázku byl těžebními stroji dokonale odkryt starý krasový kaňon, který bylo možné morfologicky posoudit a vyhodnotit jeho železité výplně, které se staly předmětem odborné analýzy prof. V. Fojta, vyhotovené v roce 2012 (katedra geologie PřF MU v Brně).

6.2 Jeskyně č. 1405 Malý lesík a j. Tereza-Na Technice

Jeskyně Malý lesík zůstává i nadále ve stavu konzervace. V jeskyni se nebádalo, byla využívána pouze k interním exkurzním a nácvikovým účelům ZO. V jeskyních v lomu Na technice se také nebádalo, chystaná dokumentace se neuskutečnila.

6.3. Mechový závrt - j.č. 1422/B V Mechovém závrtu

V Mechovém závrtu se neuskutečnila ani jedna pracovní akce. Veškeré úsilí bylo směřováno na lokalitu Řičánkova skála. Je předpokládána dokumentační akce, která by měla doplnit materiály potřebné do zprávy pro lom Mokrá.

6.4. Hynštova ventarola

V jeskyni Hynštova ventarola neprobíhala v r. 2012 žádná významnější pracovní činnost. Díky tomu došlo k samovolnému zavalení vstupní šachtice. Plánovaná ražba nového vchodu nebyla realizována.

6.5 j. Netopýrka

Zbývá vyhotovit závěrečnou zprávu o výzkumu a odevzdat ji na správu CHKO MK. Domapování jeskyně neproběhlo, je chystáno v roce 2013.

6.6 j. Řičánkova skála

Pokračovalo se v rekonstrukci průzkumné šachtice, kterou evokoval k plné realizaci Jan (Skirit) Němeček. Postupně bylo odshora rozebráno několik dílů výzelezy, které byly nahrazeny dřevěným pažením. V původním uložení zůstaly ponechány pouze nejspodnější díly, které bude nutné fixovat pomocným kotvením a zesíleným ocelovým rámem. Dno šachty bylo vyčištěno na původní úroveň, lze tedy v přerušném průzkumu pokračovat.

7. Průzkum historického podzemí

Roku 2012 vypomáhal jeden člen ZO v průzkumu a mapování barokní kanalizace pod státním zámekem v Lednici. Akce byla zaštiťována Ústavem archeologické památkové péče v Brně a Národním památkovým ústavem v Brně. Bylo zaměřeno přibližně 800 m kanálových štol, které se rozkládají pod jízdárnami, skleníkem a zámeckým sídlem.

S konečnou platností byl ukončen průzkum Vrbické jeskyně, která byla publikována členy ZO v časopise Regionálního muzea v Mikulově na konci roku 2011 a pro zájemce zpřístupněna v elektronické podobě redakci na adrese: <http://www.rmm.cz/regiom/2011/kos.pdf>

8. Činnost skupiny SE-3

V ZO 6 – 12 pracuje skupina SE – 3 (Tři senioři) ve složení Ladislav Slezák, (čestný člen ČSS), J. Pokorný, (řadový člen ČSS) a R. Cendelín, nečlen (dříve prac. skup. Oty Ondrouška). Tato skupina seniorů soustřeďuje nové poznatky z celého Moravského krasu za pomoci dalších externích spolupracovníků z různých ZO a vydává je v elektronické podobě ročenky jako datové CD v tzv. Edici SE -3. Dosud vydala ročenky Edice

SE – 3 v letech 2009 až 2011. Ročenky jsou vydávány vždy k datu Speleofora. Tato skupina také evidenčně zpracovala mapovou a fotografickou část archivu Speleoklubu Brno. V dalším evidenčním zpracování předaných archiválií pokračuje. Kromě Edice SE – 3 publikuje L. Slezák svoje práce v různých periodikách, např. Sborník muzea Blansko, Speleo a Speleoforum.

V prvních měsících roku 2011 věnovala tato pracovní skupina svoje síly především vydání tradiční ročenky Edice SE – 3 – 2012 na CD k datu zahájení Speleofora.

Kromě toho zpracoval L. Slezák svoje poznatky z jižní části Moravského krasu a publikoval je ve Sborníku „Speleoforum 2011“ pod názvem „Paleohydrografická pozice Zkamenělé řeky v Ochozské jeskyni“.

9. Jiné akce

Petr Nováček působil v roce 2012 jako člen OSS Speleoklub Nicolaus v krasu Nízkých Tater u Liptovského Mikuláše. Z jeho činnosti lze zmínit průzkumnou činnost v oblasti krasu Jánské doliny v jeskyni Zlomísk a Nové Stanišovské.

V jeskyni Javorinka ve Vysokých Tatrách došlo k úrazu člena ZO Miloše Pletána, který byl vyprošťován horskou záchrannou službou.

Účast byla zaznamenána rovněž při průzkumu nově nalezené krypty ZO 6-13 v kostele sv. Václava v Mikulově, který byl kontrolován pracovníky Regionálního muzea v Mikulově.

Dva členové ZO prováděli průzkum 14 m hluboké studny v areálu bývalého koncentračního tábora v Hodoníně u Kunštátu na Blanensku. Akci zajišťoval brněnský Ústav archeologické památkové péče.

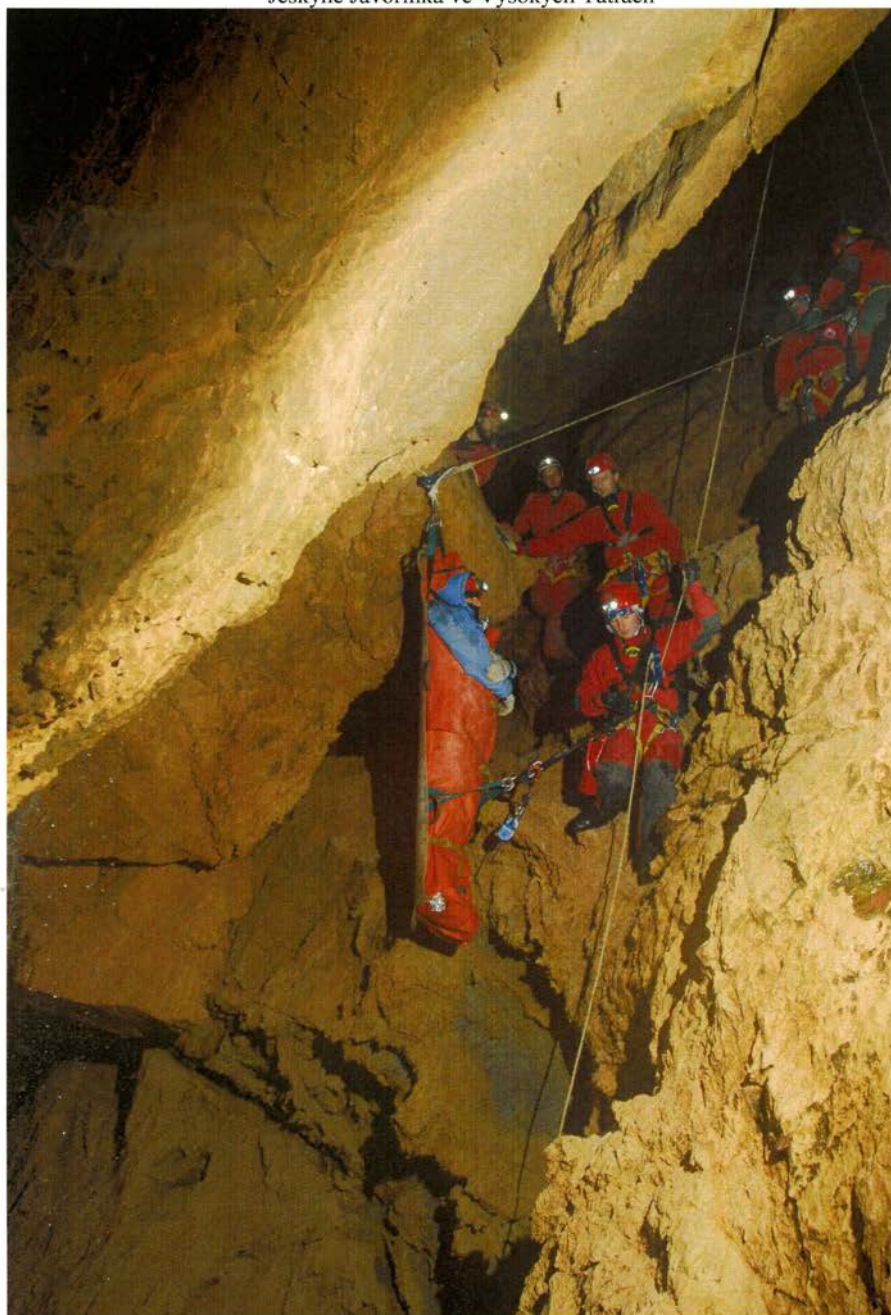
10. Shrnutí

V roce 2012 se hlavní činnost členů ZO 6-12 zaměřila na průzkum domácích lokalit. Za důležitá lze označit pracoviště ZO v j. Řičánkova skála u Hostěnického propadání a areál lomu Mokrý, kde se výzkum a průzkum zatím omezuje vesměs jen na přípravné a informační práce, které by se mohly realizovat v roce 2013. Za velmi významné lze označit dočasné pracoviště některých členů ZO (v čele s M. Skoupím) u ZO 6-01 v Býčí skále, které přináší již po několik let stále nové překvapivé objevy.

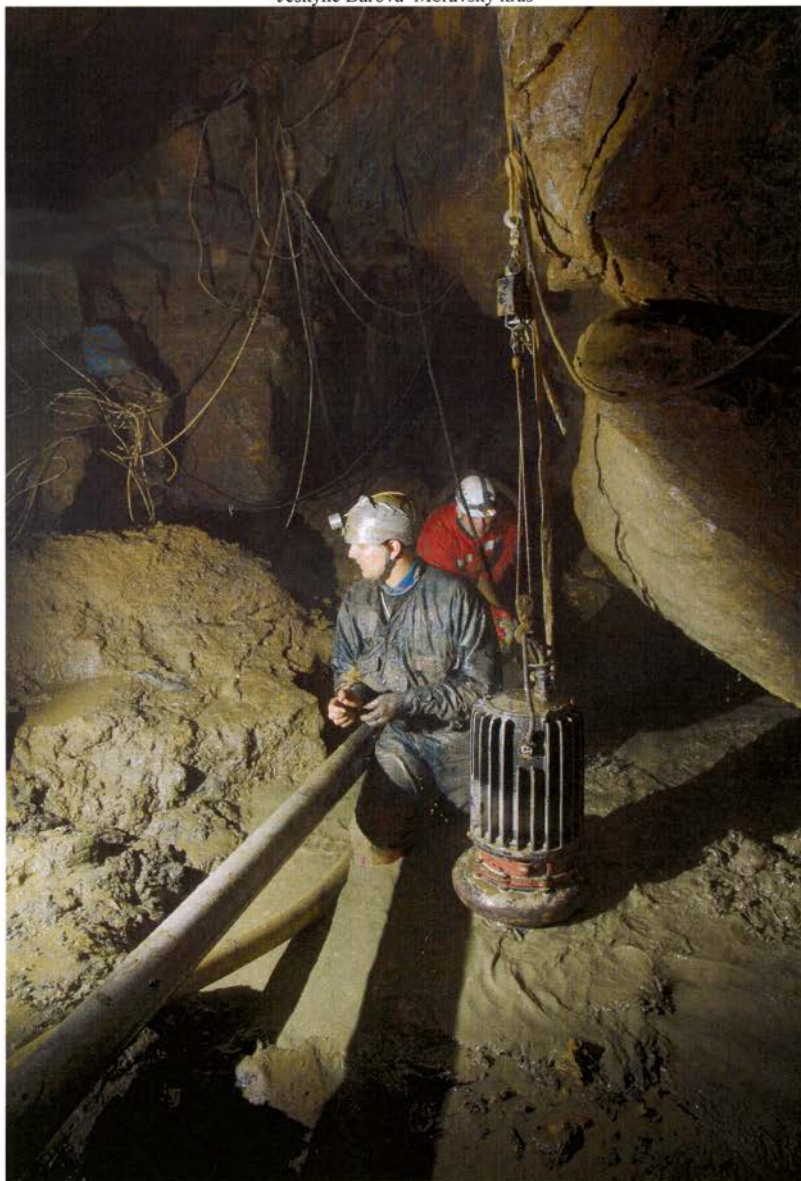
Díky I. Harnovi jsme neustále informováni o situaci, která se odehrává ve speleologii na mezinárodní úrovni, což nám navíc umožňuje účast na některých mezinárodních expedicích a společenských setkáních, které se odehrávají nejen na území ČR. Výsledky práce, související s expediční, archivní a publikační činností ZO, byly v roce 2012 oceněny u J. Urabana a J. Pokorného na Valné Hromadě ČSS čestnými medailemi za zásluhy.

.....
Vypracoval: jednatel ZO Mgr. Petr Kos

Jeskyně Javorinka ve Vysokých Tatrách

Jeskyně Barová Moravský kras

Edice SE 3
Speleologická skupina „Tři seniři“
Česká speleologická společnost, Základní organizace 6 – 12
„Speleologický klub Brno“.

Tématický okruh :

Jak vznikl a tvořil se Moravský kras.

Název práce :

Geologický průvodce

jižní částí Moravského krasu.

Koordinátor tématických okruhů a autor této práce :

Mgr Ladislav Slezák

Redakční spolupráce

Richard Cendelín

Josef Pokorný

Josef POKORNÝ:

Slovo o autorovi.

(Předmluva).

Autor odborné práce, která leží před vámi a čeká na to, až ji začnete číst, je mým přítelem pozdního věku. Spojuje nás společný zájem o kras, a díky němu se náplň mého stáří stala smysluplnou. Proto mi dovolu, abych vám jej alespoň ve stručnosti představil.

Mgr Ladislav Slezák se narodil v r. 1934 v Brně – Řečkovících, kde absolvoval obecnou školu. Dále vystudoval osm tříd reálného gymnázia v Brně – Králově poli na Slovanském náměstí, kde v r. 1950 zorganizoval studentskou skupinu jeskyňářů při Speleologickém klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně, jehož byl členem.

Skupina krátce pracovala ve střední části Moravského krasu na Býčí skále, pak, v r. 1951 přešla pod vedením Jaroslava Dvořáka do jižní části Moravského krasu, do Ochozské jeskyně a jejího okolí.

Po maturitě v r. 1952, kdy její členové přešli na vysokoškolská studia pracovala tato skupina již jen sporadicky, až nakonec v r. 1956 ukončila svoji činnost úplně. Její členové se totiž, po ukončení studií rozešli na místenkově přidělená místa.

Autor nastoupil u Spišských železnorudných baní ve Spišské Nové Vsi jako obvodový geolog pro těžbu sideritů v Luciabani a Smolníku. V roce 1958 se vrací do Brna a nastupuje jako mapér – geolog u Ústředního ústavu geologického (ÚÚG) Praha, kde pracuje v pracovní skupině pod vedením Jaroslava Dvořáka na geologické mapě Moravského krasu. (1960 – J. Dvořák – L. Slezák im. kol.).

V roce 1960 odchází jako vedoucí nově zřízeného Oddělení pro výzkum krasu při Moravském muzeu v Brně, kde působí až do roku 1968. V tomtéž roce byl pozván do konkurzu na místo vedoucího organizace Moravský kras v Blansku, provozu jeskyní, kam nastupuje ještě v létě téhož roku.

Přesto, že odmítá vstup „internacionální pomoci“ armád spojeneckých vojsk a odmítá vstup do KSČ, buduje cílevědomě organizaci, v jejíž čelo byl postaven, zakládá Ochrannou stráž Moravského krasu, Dokumentační oddělení a vede profesionální výzkumnou skupinu.

V r. 1973 úspěšně organizuje potápěčskou sekci při pořádání 6. Mezinárodního speleologického kongresu v Olomouci, který otevřel tajnou emigrační cestu potápěčům z ČSSR do Kanady. Na činnost L. Slezáka proto nasadila STB 2 agenty z řad zaměstnanců a tak byl začátkem roku 1974 z funkce odvolán. Byla mu ponechána jen funkce vedoucího výzkumné skupiny. Spolu s touto skupinou byl posléze v r. 1977 delimitován do nově vzniklé Správy ChKO Moravský kras.

V roce 1989 byl rehabilitačními orgány příslušných stupňů plně rehabilitován a požádán o návrat do funkce ředitele Správy Českých a Moravských jeskyní. (Tato organizace zahrnovala všechny veřejnosti přístupné jeskyně na území Čech a Moravy).

L. Slezák tuto funkci přijímá a přes sílící privatizační snahy z různých stran dosahuje vynehtí jeskyní z možné privatizace a tím zajištění jejich zákonné ochrany. V roce 1995 odchází L. Slezák do zaslouženého starobního důchodu.

Není již osobou výdělečně činnou, ale tím víc přispívá svými zkušenostmi a radami speleologům, vede odborná školení, semináře a exkurze. Spolupracuje s Kluby důchodců i s odbornými institucemi, jako například s Geologickou službou ČR.

Se dvěma přáteli (s Richardem Cendelínem a Josefem Pokorným), bývalými aktivními jeskyňáři založil při ZO 6 – 12 „Pracovní skupinu SE – 3“ (Tři senioři), která společně se svými dalšími externími spolupracovníky každoročně vydává ve své Edici soubor poznatků a krasových příspěvků všeho druhu, vypálených na CD.

Je to v podstatě náhrada krasového časopisu. Výhodou je, že tuto edici mohou členové pracovní skupiny SE – 3 zhotovit sami s nevelkými režijními náklady. (Pokud ovšem nepočítáme vlastní čas a píli do toho vloženou). Tento způsob publikace však dovoluje prezentaci dokumentace, plánek a fotografií v rozsahu, který nemůže poskytnout žádný časopis. A L. Slezák je právě zárukou smysluplnosti a odborné náplně této edice. Budiž mu za to dík.

Motto :

K á m e n

Jsem nejstarším obyvatelem této planety.

Jsem kámen, co vzešel z ohně i vody.

Jsem věrný přítel a ochránce.

Dal jsem ti, člověče, oheň a jeskyně, abys našel úkryt pro přežití v časech zlých.

Bud' ke mně alespoň trochu shovívavý a snad i trochu vděčný za to, že ti posloužím jak k tvorbě uměleckého díla, či magického kruhu kolem ohně, nebo jen k zatloukání kolíků tvého stanu.

Ladislav Slezák.

Ladislav Slezák :

Geologický průvodce jižní částí Mor. krasu.

Úvod :

Když jsem před více jak šedesáti léty vstupoval do území Moravského krasu, vyzbrojil jsem se publikací autority nejvyšší, Karlem Absolonem a jeho unikátní knihou Moravský kras. Dal jsem si opravdu záležet, a když jsem publikaci odkládal, měl jsem pocit „krále krasu“.

Když jsem vyrážel do terénu, začal jsem propadat orientační i odborné beznaději a do výše zmíněného zdroje jsem se vrhal častěji a častěji, per partes a hezky po malých soustech. Jak jsem postupně „rozum bral“, bylo to ještě horší. Vkrádaly se pochybnosti, nové a nové zdroje informací, nové teorie.

Absolona jsem již rozparceloval na zoologa, speleologa, geografa, méně už geologa, ale také psychologa, tvrdého organizátora s podnikatelskou duší a obhájce svého „velkého Já“ za každých okolností a každou cenu. Paní Absolonová se jednou jedinkrát svěčila, že viděla svého muže pokořeného a v slzách. Bylo to po výsledku na služebně Gestapa v Kounicových kolejích.

Prostudoval jsem snad všechny „Průvodce z Moravského krasu“. Vyznačují se různým stupněm odborné fundovanosti, jsou strohé i rozvláčné, striktně se drží tématu či odbíhají do jiných témat. Všechny nesou jediný společný znak. Autoři do nich vkládají snahu předat svoje znalosti těm, kteří půjdou ve stopě jejich průvodce. Turista ? Botanik ? Obdivovatel tvarů přírody ? Historik ? Návštěvník míst s vyhlášeným občerstvením ? Nebo jen takový čumil či bloumal, bezcílný konzument krás přírody ?

Každý Průvodce je tak trochu zrcadlem své doby. Jeho autor, či autoři jím poskytují určitý druh služby, přenosu vlastních poznatků, zážitků a euforie v koncentrované formě a příjemném očekávání následných událostí.

Průvodce je obvykle sestaven tak, aby kromě dávky odbornosti postihoval i stránku citovou, estetickou a fyzicky praktickou (restaurace a občerstvením s doporučenými pochutinami).

Dalo by se shrnout, že Průvodci byli čtivem oblíbeným, až dokonce žádaným v dobách, kdy se převážně chodilo po krajině pěšky. V dnešní době byl průvodce jaksi vytěsnán k okraji zájmu a nahrazen kvalitní turistickou mapou s případným komentářem. Zvláště zvědavý turista se může v předstihu zdokonalit ve znalostech na internetu.

V poslední době se turista, (sice pozvolna ale přece), vrací k metodě „per pedes“, byť mnohdy za podpory nordvalkingových holí (ach ta starší generace) a dohánění toho, na co dříve nebyl čas. S těmito aktivitami ruku v ruce vstávají novodobí obrozenci. Vzdělávají mládež ve vztahu k přírodě, její ochraně a hlavně k jejímu pochopení. Vypadá to, že i Průvodcům se blýská na lepší časy.

Po celou dobu svého odborného vzdělávání jsem, jako posvátné, nosil stále při sobě heslo jednoho z našich profesorů. To heslo znělo : „Nikdy, ani lidsky, ani odborně, nepodceňujte svoje posluchače, chcete-li, aby vám skutečně naslouchali.“

Zároveň bych si dovolil poprosit čtenáře, aby nehledali v předloženém materiálu nejaktuálnější výsledky dílčího charakteru. Jsou velice přínosné, ale v celkovém kontextu by mohly schématický pohled komplikovat. Zájemcům o toto téma mohu doporučit hledat novinky na internetu.

Materiál, ze kterého jsem vycházel byl zpracován v r. 1984 skupinou odborníků pro potřeby vzdělávání zaměstnanců provozů jeskyní (vydal Odbor kultury ONV Blansko, Moravský kras Blansko a KSSPPOP Brno). Dále zde byly použity některé výsledky obsažené v autorově diplomové práci (L. Slezák, 1955 – 1956, Geologický výzkum devonských vápenců v okolí Mokré).

Možná, že i tyto důvody mne vedly k sepsání této malé pomůcky a od jihu k severu začínám záměrně. Kapráluv mlýn na Říčkách dostane nové poslání a já si připomenu moji diplomovou práci z let 1955 až 56. (Název viz výše).

Historie geologických studií širšího okolí.

Základem geologických prací na území Moravského krasu jsou práce pánů profesorů Aloise Makowského a jeho asistenta Antonína Rzehaka z Vysoké školy technické v Brně. V r. 1883 vydali v Naturforschenden Vereine in Brünn geologickou mapu (Geologische Karte der Umgebung von Brünn) provedenou v barvotisku na podkladě v měřítku 1 : 75 000. Celý list zabírá území od Sloupu na severu až po Židlochovice na jihu.

V létech 1910 – 1912 zpracovali oba pánové stratigrafickou část a tektoniku karbonátového komplexu Moravského krasu. Uvádějí ve spodních šedých vápencích korály, ve středních, modrošedých vápencích zbytky brachiopodů, v nejvyšších souvrstvích pak cephalopody, mlže a ryby. A. Rzehak se též zabývá svrchním devonem, popisuje clymeniový vápenec z Hádů, kde též studuje výskyty devonských polymiktních slepenců.

V r. 1871 vydal K. und. K. geologische Reichsanstalt geologickou barevnou mapu, rovněž v měřítku 1 : 75 000, jejímž autorem je Graf L. V. Tausch. Tato mapa je orientována více na území západně od Moravského krasu, přesto, že Moravský kras je v ní také zachycen s jižní hranicí na linii Ochoz. Vlastní práce se nezabývá detailní stratografií devonských sedimentů, spíše jejich ohraničením vůči nekrasovým okolním komplexům, spekuluje též o stáří krasových dutin.

Otázkami karsologickými a morfologickými se zabýval ve svých studiích J. V. Procházka. Kromě tektonických prvků, důležitých při tvorbě krasových tvarů si všímal rozmístění zbytků mladotřetihorních sedimentů. Tektonikou a stratografií se zabýval též Herrman Bock, který mimo jiné prováděl celou řadu velmi odvážných jeskynních výzkumů.

Stratografií se také zabýval Fr. Ed. Suess (1905), který břidličné vápence a břidlice stratigraficky řadil do svrchního devonu. Některé dílčí stratigrafické a tektonické problémy řešil K. Absolon, jehož doménou v Moravském krasu se stal speleologický výzkum a využívání jeskyní pro veřejnost.

Jan Knies se zabýval komplexním poznáním krasu, sběry materiálu a dokumentací. Tuto činnost uplatnil při výstavbě soukromého Kniesova muzea ve Sloupu. Paleontologií jižních okrajů vápenců v oblasti Hádů detailně studoval H. Oppenheimer.

Geomorfologií, speleologií a všeobecnou geologií, včetně rozsáhlých prací archeologických a geodetických se zabýval Martin Kříž (notář ze Ždánic) se svým kolegou Floriánem Koudelkou. Křížovy publikace, zvláště pak „Průvodce do moravských jeskyň“, díl II. z r. 1902 byly základní literaturou pro počínající zájemce o Moravský kras.

Křížovy práce se vyznačují neobyčejnou precizností a ještě s odstupem řady let nám dnes slouží hlavně v kapitolách informací o stavu jeskyní, podzemních a povrchových toků a hlavně rozsáhlých změnách, které povětšinou způsobil člověk svými zásahy. Přesto, že Křížovy tehdejší poznatky byly místně překonány, v řadě případů neztrácejí na aktuálnosti. Veškeré technické práce financoval M. Kříž z vlastních zdrojů, což by v dnešní době bylo nepředstavitelné.

S novým přístupem ke studiu území a hlavně ke geologickému mapování přistoupil Karel Zapletal v r.1922. Jeho "Přehledná geologicko-tektonická mapa Moravského krasu mezi Sloupem a Brnem" na které pracoval od r.1919 je v měřítku 1:25 000 prezentována jako čistě geologická verze (bez rušivého geodetického podkladu) s bohatými vysvětlivkami pro rozlišení geologických typů hornin, vyznačením směrů a sklonů vrstev a jejich souborů a vyznačením vymapovaných průběhů tektonických linií. Mapa tohoto typu představuje celé území Moravského krasu bez lokálních detailů. Mapa je ukázkou celkového pohledu jejího tvůrce na zpracování větších regionálních celků.

Oblast Hádů z hlediska paleontologie studoval Zdeněk Jaroš. Atraktivní území Moravského krasu lákalo k mapování Radima Kettnera, který tam pořádal pravidelné mapovací tábory pro studenty geologie Karlovy univerzity v Praze. Ve svých tektonických náhledech se pánoval K. Zapletal a R. Kettner často diametrálně lišili. K. Zapletal byl spíše zastáncem projevů radiální tektoniky, R. Kettner naopak tektoniky tangenciální. Kettnerův spolupracovník Ferd. Prantl, paleontologicky vyhodnocoval práce Kettnerovy a jeho spolupracovníků. Problematikou stromatopor se zabýval Zdeněk Špinar (1941). Mil. Pokorný (1947) zpracovával stratigrafii a tektoniku převážně jižní části Mor.krasu, stejně tak jako J. Jarka (1948).

V průběhu roku 1955 se tehdejší ministerstvo kultury (po dlouhých letech neúspěšných pokusů) dopracovalo k záměru vyhlášení Moravského krasu jako Chráněnou krajinnou oblast. Ochrana území byla komplikována drobnou těžbou a zpracováním vysoce kvalitních vysokoprocentních vápenců. Převážně pálení vápna v šachtových pecích, bylo přehodnoceno a těžební vápenec, jako vyhraněná surovina byl povolen k těžbě v omezeném množství jako surovina pro chemickou výrobu a saturační účely pro cukrovary. Celková koncepce lomového hospodářství směřovala ke koncentraci při samotné jižní hranici vápencového území, t.j.do oblasti Hádů, Lesního lomu a prostoru severně od Mokré. Hády byly v té době již zablokovány těžebními prostorami velkolomu „V džungli“, Růženina lomu a Lesního lomu. S menším lomem „V Habeši“ se již nepočítalo. Vyjmenované území spadalo pod Maloměřické vápenice a cementárny n.p. Prostor v Mokré byl rezervován pro nově vznikající CEMO(Cementárny Mokrá n.p.)

Vytýčená a navržená plocha k ochraně území Mor. krasu představovala 100 km² .Do finálního jednání o rozloze území vstoupily CEMO a dosáhly změny již navržené a vyhláškou stanovené hranice. V r.1956 byl tak uplatněn zákon 40/1956 Sb. o státní ochraně přírody, doplněný Výnosem MŠK Č.18.001/55 - A/6 ze dne 4.7.1956 o zřízení CHKO Moravský kras. Původně navržená plocha byla tak díky intervenci CEMO zmenšena o 4 km² (jako dobývací prostor plánované těžby budoucí cementárny). V předstihu k vyhlášení CHKO MK a spolupráci s ÚÚG Praha mně byla doporučena ke zpracování daná oblast formou diplomové práce. Bylo potřeba vypracovat geologickou mapu s podrobnou dokumentací pro odhad surovinových zásob v kategorii C-2. Současně ÚÚG v Praze zadal své pobočce v Brně zpracování celého území Moravského krasu v rámci vládního úkolu (6/X), „Zpracování moravského paleozoika. V tandemu s kol. Jaroslavem Dvořákem jsme postupně zpracovali základní geologickou mapu celého území Moravského krasu v pracovním měřítku 1:10 000 (konečná verze byla 1:25 000 jako mapa odkrytá). Jako specialisté dále na úkolu pracovali : Ivo Chlupáč (paleontologie) Arnošt Galle, Vlasta Zukalová (korálová fauna), Josef Pták (tektonika).

V poslední době se k problematice geologie Mor. krasu vrací Česká geologická služba, jejíž pracovníci studují některé detaily a provádí reambulaci obou mapových listů (Líšeň, Macocha). Je zcela pochopitelné a logické, že výzkumné metody a poznatky v průběhu času značně pokročily. Proto byly některé dřívější poznatky korigovány.

Geologické poměry celého území Moravského krasu.

Tato kapitola přibližuje rámcově přehled geologie a tektoniky většího územního celku. Bude tak možno vysledovat vývoj prací a názorů starších autorů (jak bylo uvedeno níže v kapitole o historii prací) a tím se přiblížit k jednotlivým menším celkům zájmového území.

Sedimentační prostor Moravského krasu navazuje na postupnou transgresi devonského moře po ose S – J. Nejvyšší spodní devon je datován tentakulitovými břidlicemi, které vznikaly v hlubším moři na území Vysokého a Nízkého Jeseníku a Dražanské vrchoviny. V jesenické oblasti do těchto břidlic pronikají vyvřelé horniny jako výsledek podmořského vulkanizmu. Pokud se tvoří vápence, jsou převážně chemogenního původu. V rámci tohoto procesu se tvořila vulkanická ložiska železných rud (typ Lahn-Dill). Na rozhraní spodního a středního devonu vulkanická činnost doznívá, tektonické pohyby stlačují mořskou záplavu k východu a ta se dává do pohybu směrem k jihu, do oblasti Moravského krasu. V období svrchní části středního devonu postihuje mořská transgrese staré členité podloží tvořené horninami Brněnského masívu.

Někteří geologové jsou toho názoru, že postupně zaplavovaný Brněnský masív mohl vyčnívat jako ostrovy. Do sedimentační pánve jsou splavovány zvětraliny z okolních, výše položených terénů, které se hromadí v pobřežních zónách. Na tato bazální klastika začínají sedimentovat vápence. Začíná éra bohatého života v poměrně mělkém, čistém a teplém moři, kde vznikají obrovské kolonie (biohermy) přisedle žijících živočichů (koráli, amphipory, stromatopory a pod.). Jejich odumřelé schránky byly stavební hmotou později zpevněných vápencových souvrství. V období svrchního devonu přichází opět období tektonického neklidu. Dno geosynklinály směrem k východu klesá. Tento proces způsobuje výrazné změny ve složení sedimentů přinášených do sedimentační pánve. Místo od místa se stává litologie složitější. Karbonáty jsou postupně nahrazeny silicity. Období spodního karbonu je reprezentováno tvorbou břidlic, které se rytmicky (kulmská facie) střídají s pískovci, prachovci, dále pak s drobnými a mohutnými akumulacemi slepenců. Překotnost sedimentace slepenců je patrná i z valounů devonských vápenců, snesených z obnažených částí terénů.

Geologická minulost z období permu a triasu není z území Moravského krasu známa. V období jury se Moravský kras prezentuje většinou jako souš. Zaplavena byla jen malá část, kde se uchovaly fragmenty jílovito-písčitých a vápenito-rohovcových sedimentů. (Olomučany, Hády). Křídová transgrese se podílela na denudaci celého komplexu podložních hornin a zanechala nám velmi odolná křemité rezidua rozprostřená v depresích i na povrchu krasu (rudické vrstvy, křemence, písky). Mladotřetihorní transgrese postupně zasáhla území Moravského krasu při svém postupu od jihu. Postupně tak zmizela stará říční síť z období paleogénu, vzniká nová říční síť a postupně se stabilizující mořská hladina zaplavila deprese, jeskynní systémy a údolí až po odhadovanou nadm. výšku 500m. Důsledky této poslední záplavy území Moravského krasu ovlivnily velmi komplikovanou hydrografickou situaci v průběhu celého pleistocénu.

Stratigrafická tabulka (viz další strana).

ÉRA	PERIODA	EPOCHA	STÁŘÍ hranice v milio- nech let	VRÁSNĚNÍ	
KEMOZOIKUM	KVARTÉR ČTVRTOHORY	HOLOCÉN		ALPINSKÉ	
		PLEISTOCÉN	mladý -würm -riss/würm		2
			střední -riss -mindel-riss		26
			starý -mindel -günz-mindel -günz -danau-günz -danau		65
TERCIÉR	NEOGEN PALEOGEN	65			
MESOZOIKUM	KRÍDA	Svrchní Spodní	136		
	JURA	Svrchní - malm Střední - dogger Spodní - lias	195		
	TRIAS	Svrchní Střední Spodní	225		
PALEOZOIKUM	PERM	Svrchní Spodní	280	Hercynské	
	KARBON	Svrchní - siles Spodní - dinant	345	Variské	
	DEVON	Svrchní Střední Spodní	395		
	SILUR	Svrchní Spodní	445		
	ORDOVIK		500	KALEDOŇSKÉ	
	KAMBRIUM	Svrchní Střední Spodní	570		
PREKAMBRIUM	PROTERO- ZOIKUM		2500	Kadomské, Grenvillské Karelské	
	ARCHEO- ZOIKUM		4600	Kenoranské Vznik zemského tělesa	

Litologické poměry na území Moravského krasu.

V této kapitole přistoupíme k hodnocení litologie opět z pohledu celého území. Pokud bychom se později věnovali zpracování Geologického průvodce severní části Moravského krasu, ušetříme si některé ze všeobecných kapitol. Na tomto místě si dovoluujeme upozornit i na námi použité dělení území. Všeobecně zaužívané rozdělení území, na severní, střední a jižní podle hydrografických celků nám nevyhovuje z hlediska vedení tras vlastního průvodce. Chceme čtenáři prezentovat lokality, které jsou reprezentativní a schopné vydat charakteristický obraz o lokalitě. V samotné jižní části Moravského krasu se sice nabízené lokality také vyskytují, jsou však mnohdy obtížně k nalezení nebo jsou zaniklé. Naše hranice proto bude vedena v linii Křtinského údolí mezi Adamovem a Křtinami.

Brněnská vyvřelina.

Staré, prahorní mohutné vyvřelinové těleso přináleží jednotce Českého masívu. Převážně je složena ze středně zrnitých granodioritů a jejich diferenciátů. Složení z hlavních minerálů, živce, biotit, amfibol, křemen se místo od místa mění. Obsahují četné akcesorické minerály, které lokálně přitahují sběratele (velké vyrostlice titanitu). Základní vyvřelinové těleso je protkáno sítí žilných růžových aplitů a místy v některých výchozech aplitové žíly převládají. Hlavní masiv tělesa granodioritů je prorážen velkými tělesy bazických vyvřelin typu diabasů a dioritů. Masív je tektonicky silně porušen povětšinou velmi starou radiální tektonikou (převládají směry SZ – JV) doprovázenou tektonickými zrcadly a mylonitovými zónami. Hojně jsou druhotné minerální výplně (kalcit, chlorit, palygorskite, nevýznamným zrudněním typu pyrit, chalkopyrit, bornit, malachit, azurit, opálové mázdry).

Brněnská vyvřelina je místně do značných hloubek detritizovaná. Na řadě míst byla těžena jako stavební kámen a drtivo. Na území Mor. krasu aktivní těžbu brněnské vyvřeliny nemáme. Nejbližší aktivní lom je v údolí při silnici Lelekovice - Vranov.

Lokality dle průvodce.

Brno-Obřany, opuštěné lomy na pravé i levé straně Svitavy před železničním tunelem č. 1. Střednězrnitý granodiorit nazelenalý až narůžovělý s výraznými tektonickými poruchami a tektonickými zrcadly. Místy jsou amfiboly nahloucheny do nepravidelných hnízd, četné jsou žilky růžového štěpného kalcitu. Oba lomy byly využívány při stavbě železnice Brno – Česká Třebová (1843 -1849).

Mordovna, zářez polní cesty která sestupuje z Hádů k visuté lávce pro pěší, která se klene nad železniční tratí a směřuje k areálu bývalé cementárny. Totálně detritizovaný granodiorit. Jednotlivé komponenty je možno lehce izolovat. Lokalita se uvádí jako školní příklad nálezů vypreparovaných sloupečků biotitu.

Adamov, údolí Křtinského potoka.

Prakticky v celém úseku údolí mezi Švýcárnou až po soutok Křtinského potoka se Svitavou v Adamově jsou odkryta přírodní defilé v granodioritech. V ostré zátočině u Františkovy huti jsou hojně výskyty aplitů s příklady sekundárních deformací (přetržené žíly, torzní trhliny a plochy). Granodiority byly též zastiženy v umělém odkryvu širokoprofilové štoly č.1, která ..

měla sloužit pro technologické účely pozemního muničního skladu budovaného v letech 1950 až 1951.

Kanice – staré úvozy za pneumatikárnou.

Granodiority se tam vyskytují silně navětralé, místy z nich vystupují vypreparované aplitové žíly. Obdobně jako na Mordovně na Hádech je zde možno sbírat sloupečky biotitu.

Babice, u dolní hájenky.

Přírodní výchozy a zářez silnice Kanice – Babice, obnažují silně rozvětralé granodiority rezavých a červenavých barev. Četné jsou poruchy vyhojené mylonitovou výplní složenou převážně z rozvětralých chloritů a zpevnělých rezavých a žlutavých jílu. V těchto výplních je možno nalézt vtroušené rozpadlé krystalky čírého kalcitu.

Ochoz, u kapličky pod Příhonem.

Na této lokalitě jsou opuštěné drobné lomky, kde se těžil rozpadlý granodiorit pro stavební účely, výsyvky cest kolem domů a do chodníků v zahrádkách. V těchto lomcích byl zastížen kontakt s bazálními klastiky ve formě fialových světle žlutě smouhovaných rozpadavých pískovců. Výskyty granodioritových detritů je možno sledovat v Ochozi kolem kostela a hřbitova. Granodiority tam byly těženy v plochých depresích a používány na úpravy hřbitovních cest a hrobů.

Ochoz, zářez silnice Ochoz - Líšeň při. výjezdu z obce.

Ve stoupání silnice je několik odkryvů po pravé i levé straně. Dnes jsou výchozy zčásti reaktivovány, zčásti pokryty náletovou vegetací. Detrit byl patrně využíván pro stavební účely domků v okolí. Rozpadavý granodiorit má hnědorezivou barvu. Místy jsou opět aplitové žilky a výplně tektonických zrcadel.

Bazální devonská klastika.

Na území Moravského krasu představují tato klastika podložní serii pod celým komplexem karbonátů. Stáří těchto klastik je obtížně stanovitelné, protože se s nimi setkáváme při celkové transgresi devonského moře od severu k jihu. V severní části jsou relativně nejstarší a jejich pozice, vzhledem k nadložním karbonátům není jednoznačná. Klastika jsou výhradně křemitá (drobné slepence, písky, břidlice) a povětšinou diageneticky přeměněna na křemence. Oproti klastikům ze střední a jižní části sedimentačního prostoru jsou odlišná i barevně (světle šedá, růžová, zelenavá, žlutavá). Pro tento typ klastik nebývá používán stratotypový název z lokalit v Anglii a to Old Red sandstone. Jižněji situované výskyty v Moravském krasu mají typicky červeno-fialovou barvu (hojné komponenty železa), valounové složení je hrubší (i když výhradně silicitické) a v prostorech Hádů se vyskytují hrubé slepence polymiktní, jako patrně nejmladší člen celé této klastikové série.

Pevninský původ těchto materiálů, redeponovaných do sedimentační pánve signalizuje jejich zabarvení a vysoký obsah oxidů železa. Taktéž analýzy těžkých minerálů a jejich zastoupení v klastických bazálních sedimentech dokladuje snosová území na západ od Moravského krasu. Na celé řadě terénních odkryvů jsou zastíženy přechodové partie mezi klastiky a nadložními vápenci. Masivní tvorbu karbonátů (vápenců) můžeme postupně řadit s největší pravděpo-

dobností do rozmezí mezi svrchní část středního devonu (givetien), v jižní části Moravského krasu pak do spodní části svrchního devonu (frasnienu).

Lokality dle průvodce.

Josefov, okolí Švýčárny.

Bazální klastika se vyskytují v pravé údolní stráni za Františkovou hutí. Jejich mocnost je tam redukována na několik metrů mezi granodiority a nadložními (Josefovskými) vápenci. Polohu klastik prorazila již zmíněná štola č. 1 za Švýčárnou. Silně tektonicky namáhané partie kontaktů granodioritu a bazálních klastik jsou zastiženy též ve štolách č. 3 a 4 naproti Býčí skály. Zmíněné horniny jsou místy doslova prohněteny a kaolinizovány a tvoří vtěsnané klíny mezi vápence.

Babice, severozápadně od obce, vlevo od silničky do Adamova v erozní roklině.

Lokalita je zčásti zasypána různým domovním odpadem. Klastika tam tvoří polohu mezi granodioritem a nadložními Josefovskými vápenci, do nichž pozvolna vertikálně přecházejí.

Ochoz, Kanice, součást Řícmanicko – Ochozské elevace.

Kompaktní červenofialové pískovce s tenkými polohami břidlic tvoří plášť mohutného hřbetu Řícmanicko-Ochozské elevace. Podložím jsou granodiority a celý útvar probíhá ve směru SZ-JV napříč celou karbonátovou formací. Vápence, které původně překrývaly východní část elevace jsou oddenudovány. Klastika tak vystupují v mohutných přírodních odkryvech, prakticky v celé linii mezi Řícmanicemi - Ochozí a Mokrou. K jihu odvrácené partie elevace obsahují hojnější monomyktní klastické materiály v podobě křemitých štěrků (resp. slepenců). Na jižním konci Ochoze vystupují klastika jednak v plochem terénu (na granodioritu), jednak ve stržích směřujících k údolí Říčky. Tvoří tak západní část Lysé hory.

Údolí Říčky, oblast Kaprálova a Jelínkova mlýna.

Sledujeme-li silničku od komunikace Líšeň – Ochoz ke Kaprálovu mlýnu, jsou nám bazální klastika trvalým průvodcem. Velmi pěkné jsou odkryvy v zářezu silničky nad Kaprálovým mlýnem, v místech, kde je vedena v ohybu zářezu. Dále můžeme klastika sledovat v erozním údolíčku které paralelně sleduje silničku směrem na východ. Údolíčko vyúsťuje do hlavního údolí Říčky na kontaktu s nadložními vápenci. Hranice je tektonická a sbírá puklinové vody, které vyráží k povrchu v pramenu studánky Kaprálka nad pravým břehem Říčky.

Bazální klastika křížují údolí a pod hradbou vápencových skal (Nad skalama) směřují do prostoru hájenky v Mokré. Tam se objevují v erozních rýhách a západně lomu. Za restaurací Jelínkova mlýna byla klastika odkryta umělým zářezem.

Spálenisko, SPR Zadní Hády.

Vojenská stavba na Spálenisku (dnes archiv MV a Pošta ČR) ve svých hlubokých základových jamách odkryla mohutné profily bazálních klastik v podobě kompaktních ruděfialových pískovců s proplásky břidlic a polohami středně zrnitých křemenných slepenců (dokonale opracovaný mléčný křemen a zelenavé a hnědavé silicity neznámé provenience). Klastika

jsou místy při poruchách kaolinizována do bělavých odstínů. Jižní hranice Řícmanicko – Ochozské elevace se uzavírá na linii Spálenisko – Svobodův (Bělkův) mlýn v údolí Řičky.

Hády, příjezdová komunikace a zářez u bývalých drtičů.

Na této lokalitě mají bazální klastika poněkud odlišné postavení. Nejsou tak kompaktní a obsahují různorodý materiál hrubých valounů až do velikosti několika decimetrů. Z profilu, který v r.1956 studovali J.Dvořák a L.Slezák, dospěli k závěru že tento soubor klastik představuje mořem nepřemístěný materiál, který se do sedimentačního prostoru nasypal (či byl splaven) chaoticky v nejmladším období.

Karbonátová souvrství na území Moravského krasu.

Celkovou charakteristikou devonu ve facii Moravského krasu (na rozdíl od facie Jesenické) bylo nehluboké, čisté a teplé moře, které skýtalo optimální podmínky pro bohatý život. Převažuje fauna korálová, stromatoporová a brachiopodová, která vytvářela rozsáhlé biohermy. Spolu s mořskými kaly vznikaly z odumřelých schránek organodetritické vápence, které po zpevnění tvoří základ celého území. Celkově vápence dosahují mocností několika set metrů a lze předpokládat, že jejich mocnost směrem k východu (pod sedimenty karbonu) narůstá.

Zběžnému pozorovateli by se mohly vápencové komplexy jevit jako velice monotónní, z detailního mapování však vyplývá pravý opak. Pestrost složení vápenců, jak ve smyslu vertikálním, tak horizontálním, velice komplikuje přesnější stratigrafická určení. Starší generace geologů vycházela z posloupnosti určované postupem moře od severu k jihu a povšechných znalostí charakteristické mořské fauny. Podle „vůdčích“ zkamenělin byly pak jednotlivé vápencové horizonty označovány. Ukázalo se, že tato metoda je v omezené míře aplikovatelná na území s přehlednými profily a za předpokladu spolehlivého paleontologického určení fosilií. Ještě ve čtyřicátých létech 20. století byly vápence Moravského krasu děleny na vápence Stringocefalové, vápence Amfiporové, vápence Korálové a Křtinské mramory (kramenci). Korálové vápence byly místně rozděleny t.zv. Stachyodovým horizontem (J.Prantl).

V padesátých létech, kdy bylo celé území Moravského krasu začleněno do Státního úkolu 6/X „Paleozoikum Moravy“, ukazovaly výsledky technických prací (vrty), že detailní stratigrafie bude tvrdým geologickým oříškem. Zhotovením základní geologické mapy a následnými studii byl pověřen Ústřední Ústav Geologický v Praze, potažmo jeho brněnská pobočka. Základní geologické mapování bylo zahájeno v tandemu geologů Jaroslav.Dvořák – Ladislav Slezák se započítím prací od jižního konce území.

Pracovní geologická mapa byla v měřítku 1 : 10 000 s přesností 25 dokumentovaných bodů na 1 km². Již první výsledky mapovacích prací ukázaly, že faciální změny v karbonátových souvrstvích svrchního devonu dokladují přechodnou fázi mezi devonem a karbonem a nikoli prostý tektonický kontakt. Sedimenty tohoto typu byly z praktických důvodů souborně označeny jako „Vápence Řičské, nebo Lišeňské. Ukázalo se také, že dříve užívaná terminologie v označování vápenců se jeví jako nepřesná (paleontologicky nespolehlivá) při použití nově tvořené mapy. Z těchto důvodů bylo rozhodnuto o použití názvů stratotypových, podle charakteristických výskytů ve větších defilé. S vývojem geologických názorů a studií dnešní geologické generace se přistupuje k redukci těchto označení.

Vápence Josefovské.

Byly dříve označovány jako Vápence Stringocephalové, nebo též Bornhardtinové. Luma-chely schránek tlustoskořepatých brachiopodů jsou opravdovou ozdobou výchozů spodních partií těchto vápenců. Vápence mají deskovitý až lavicovitý habitus, jsou tmavošedé, kalové, místy nepravidelně jemně zrnité. Na vrstevních spárách jsou nerovné, s jílovitými mázdrami. Obsahují drobné úlomky nekrasového podloží a po stránce chemické jeví nepravidelnou dolomitizaci (zvýšený obsah Mg).

J.Havlíčkem(1954)určený druh Bornhardtina cf. scalensis Biernat představuje přeurenou varietu Stringocephalus Burtini Defr. Při mapování se ukázalo, že použití této vůdčí zkameněliny zcela nevystihuje její rozšíření ve vápencích uvedeného typu.

Podle charakteristických přírodních profilů u hutě Františka a za hájenkou u křižovatky v Josefově jsou tyto vápence označovány stratotypovým označením jako Vápence Josefovské. Jejich mocnosti jsou odhadovány v desítkách metrů.

Výchozy u Kamenného domu (expoziční železářství) v Josefově.

Josefovské vápence jsou hrubě lavicovité, vzhledem k blízkosti kontaktu s granodiority a bazálními klastiky jsou druhotně poznamenány tektonickými procesy (kliváž). Nálezy zkamenělin jsou kolem zářezu cesty, která sloužila jako násypná, nad pecemi.

Štola č. I. za Švýčárnou.

Při ražbě štoly byl nafárán horizont Josefovských vápenců. Materiál byl vyvážen na odval před ústím štoly. Právě na tomto místě můžeme dnes sbírat velice reprezentativní vzorky bohaté na schránky Bornhardtin. Vstup do této štoly se z bezpečnostních důvodů nedoporučuje.

Skalní výchozy za hájenkou na rozcestí v Josefově.

Příkladný stratotypový profil zasahuje jak na západ, nad Maráčkův mlýn (dnes rekreační objekt), tak do údolí Padouchova směrem k Olomučanům. Do nadloží přecházejí Vápence Josefovské pozvolna do další karbonátové série, která představuje sediment organogenního typu teplého, dobře provětrávaného moře s optimálními životními podmínkami sesilního (Stromatoporoidea, Corralia) bentosu, jehož rozsáhlé biohermy jsou zachovány v řadě profilů.

Vápence Lažánecké.

Stejně jako předešlé souvrství byl i tento, nesrovnatelně rozsáhlejší komplex karbonátů, nazýván souborně jako Vápence Amphiporové. Jak se ukázalo, ani toto starší označení nebylo všeobecně použitelné tak, aby vystihlo litologii a hlavně stratigrafii jednoho z nerozsáhlejších karbonátových komplexů na území Moravského krasu. Jako vůdčí fosilie byla dříve používána stromatopora Amphifora Ramosa Phillips. Ukázalo se, že se tato stromatopora, spolu s jinými druhy a bohatou sesilní korálovou faunou, vyskytují v různých úrovních, čímž paleontologicky ztrácejí na významu. Na celé řadě lokalit docela chybí. I v tomto případě bylo použito stratotypové označení podle několik stovek metrů odkrytého profilu v Lažáneckém údolí.

Výskyt Vápenců Lažáneckých převládá v severní a střední části území, jejich jižní hranice končí na linii Babice – Adamov (Alexandrova rozhledna), kde nasedají na málo mocné Vápence Josefovské. Po stránce chemické je řadíme k t.zv. vysokoprocentním vápencům (až 98% CaCO₃). Z hlediska báňsko-ložiskového posuzování nerostných surovin jsou tyto vápence pod ochranou coby vyhrazené a jejich pozice je legislativně ošetřena.

Josefov, U vývěřů Jedovnického potoka.

Zčásti uměle otevřený profil (lom sloužící při. výstavbě silnice Adamov – Křtiny) je možný sledovat již od mostku přes Jedovnický potok. Vyvětralé fosílie na obnažených korodovaných plochách jsou školním příkladem sedimentárních poměrů v tehdejší prostředí. Nahloučení fosilií a jejich gradace slouží geologům při určování tektonické pozice vrstev. Lažánecké vápence nás budou doprovázet v celé délce průběhu Křtinského údolí.

Zub času, Otevřená skála, vývěř Křtinského potoka.

Rozsáhlá bioherma je proříznuta meandrem potoka. Bohatý paleontologický materiál se nalézá v suťoviscích svahových kuželů, jejichž paty zasahují až k samé silnici. Mezi Otevřenou skálou a vývěřem Křtinského potoka leží tzv. Bobří závrť. Pod ním byl proveden pokus o zarážku portálu jedné ze štol. Toto je taktéž vhodné místo pro studování fosilií Lažáneckých vápenců.

Naproti údolíčku vedoucímu do Habrůvky.

V levé stráni údolí Křtinského potoka, při úpatí v zářezu silnice, je odkryta bohatá bioherma se stromatoporovou a korálovou faunou. Okolní vápence respektují rigiditu biohermy jako samostatného útvaru s nepravidelným vrstvením.

Babický chodník, erozní údolí v jižním svahu údolí.

Zmiňované údolí směřuje od Babic k severu a klesá do údolí Křtinského potoka v úseku mezi jeskyněmi Jestřabí skála a Silvestrovka. Je výrazně tektonicky predisponováno a od jeho vyústění na Babickou plošinu se Lažánecké vápence odklání k západu do oblasti Záskalčí. Odtud probíhají tyto vápence nad Kanice, kde jejich výskyt prakticky vyznívá na linii Řícmanicko - Ochozské elevace.

Záskalčí, jižně od Babic.

Stěnové výchozy jsou místy narušeny starými opuštěnými lomy. Vápence jsou lavicovité, až hrubě vrstevnaté s hojnými skluzy na vrstevních plochách. Fosílie nejsou soustředěny do biohermických formací, tak jak tomu bylo v údolí Křtinského potoka. Přesto se zde setkáváme s deformovanými zbytky stromatoporové fauny. Do nadloží přechází postupně do vápenců vilémovického typu

Vápence Vilémovické.

Toto nejrozšířenější a nejmohutnější souvrství organogenních vápenců je dokladem vrcholících optimálních životních podmínek v sedimentační pánvi. Kulminace mořské transgrese zároveň signalizuje blížící se orogeneticky neklidnou fázi hercynského vrásnění. Vápence tohoto typu dříve nazývané Vápence korálové jsou po stránce chemické řazeny do nejvyššího stupně čistoty. Jejich cizorodá složka představuje v průměru jen 2% až 3%. Vápence jsou jemně zrnité až kalové, barvy světle šedé až bílé. Jsou velmi hrubě vrstevnaté až masivní. Jejich komplexy vrstevních sledů mají mocnost kolem stovek metrů a vůči tektonickým tlakům jsou odolnější jako např. Vápence Lažánecké, které jsou místy zvrásněny. Ani v tomto případě nebylo možno při mapovacích pracech spolehlivě rozlišovat Vápence amhiporové od Vápenců korálových. Bylo proto použito opět stratotypového označení podle charakteristických výchozů v

defilé tzv. Macošské stráně v Suchém žlebu u Vilémovic. Na této lokalitě je zachycen i tzv. Prantlův „stachyodový obzor“ (nahloučení zbytků *Stachyodes verticillata*). Do nadloží pokračují mohutné polohy vápenců s korálovou a stromatoporovou faunou, které se místně střídají s masivními polohami velmi světlých vápenců na faunu relativně chudých.

Vápence Vilémovické pokrývají největší část území na jihu Moravského krasu. Stejně tak jako Vápence Lažánecké, jsou nositeli největšího počtu jeskyní i povrchových krasových jevů. Stejně tak byly koncem 19. století a po celé století dvacáté předmětem zájmu pro těžbu. Stavební kámen a surovina pro pálení vysoce kvalitního vápna byly těženy jámovými i stěnovými kamenolomy, jejichž zbytky nacházíme v různých stupních, povětšinou přírodních, rekultivací. Zmíněné polohy Vilémovických vápenců, které byly masivní a málo tektonicky porušené, byly těženy selektivně pro kamenické potřeby.

V poslední době dochází v rámci prezentace geologických poznatků z území Moravského krasu a přilehlého území spodního karbonu ke spojování souvrství do velkých souborů a vytváření nových označení. Vápence Josefovské, Lažánecké a Vilémovické. Jsou souborně označovány jako Vápence Macošské (nebo jako typ vápenců souvrství Macošského). Obdobně jsou nově označovány i komplexy sedimentů karbonu, jako například Břidlice Ostrovské, souvrství Rozstáňské, nebo komplex slepenců Myslejovických.

Defilé údolím Křtinského potoka.

Vilémovické vápence můžeme sledovat v nádherných výchozech pravé údolní stráně (Habruvecká) v úseku od rozcestí do Babic (jeskyně Vokounka za Buzického hájenkou) až do prostoru Tří kotlů a jeskyně Kostelíka nedaleko Býčí skály.

V levé údolní stráni (Babická) vystupují od Salve – Vale nad jeskyní Výpustek. Tam v nich vystupuje masivní poloha, která se podílí na tektonickém ukončení podzemního systému jeskyně Výpustek. Tuto polohu v terénu objevíme snadno jako jednolitou stěnu se vchodem do jeskyně Jurové.

Knechtův lom u Březiny.

Lokalita se nachází při západním okraji Březiny jako opuštěný vápencový lom, zdevastovaný druhotně skládkou různého odpadu. Prostor byl dříve využíván pro účely výroby a skladování čistících prostředků, vyráběných družstvem Hlubna. Při těžbě byla odkryta část neznámé jeskyně, která přinesla řadu poznatků ohledně mladotřetihorních procesů na území Moravského krasu (modelace, sedimenty, živočichové). Korodované partie nabízejí vzorky korálů a stromatopor.

Opuštěný lom „Na Technice“ mezi Březinou a Ochozí.

Opuštěný, zčásti přirozeně rekultivovaný vápencový lom je svojí stěnou zaříznut do východního svahu Paní skály a Úzlebí. Silně tektonicky namáhané vápence jsou rozvolněny po vrstevních spárách, které daly možnost vzniku několika jeskyní (Tereza). Porušení vápenců úzce souvisí s vývojem Řícmanicko – Ochozské elevace, jejíž granodiority a bazální klastika spočívají v podloží. Okolí lomu „Na Technice“ jsou v terénu rozesety drobné jámové dobývky, využívané pro pálení vápna v tzv. „selských pecích“. V lomcích jsou obnaženy překrásné povrchové krasové tvary, (hluboké škrapy, embryonální kanálky apod.).

Aktivní několika-etážový lom Skalka II – Smrček.

Původně dvouetážový malý lom pro získávání suroviny k pálení vápna v šachtových pecích sloužil po skončení výroby vápna jako zdroj saturačního vápence, případně suroviny pro tavbu a chemické účely.

V 80tých letech minulého století mu byly dány podmínky malokapacitní těžby a udělena výjimka ze zákona o ochraně přírody. Těžba měla být po vytěžení kvalitní partie ukončena. Po r. 1989 byl lom zprivatizován, těžba rozšířena a surovina povětšinou exportována. V provozu je suchá úprava vápence, tj. granulace a třídění. Probíhá těžba volně prodejného lomového kamene pro stavební účely.

Vilémovické vápence jsou poměrně silně tektonicky namáhány a zvláště v povrchových partiích zkrasověly po vertikálních puklinách. Ve škrapovišti jsou zachovány staré sedimenty zvětralinových reziduí, což komplikuje těžbu a znehodnocuje surovinu.

Opuštěný vápencový lom Skalka I při silnici Ochoz – Hostěnice.

Původní lom byl založen v místě starých, drobných lomků z konce 19. století. Je situován v jižním úpatí svahu návrší Skalka v kontaktu se silnicí Ochoz – Hostěnice. Stejně tak, jako lom Skalka II (dnes Smrček) provozovaly tento lom Štěrkovny a pískovny Brno.

Po vytěžení kvalitních vápenců v rámci možností schváleného dobývacího prostoru, požádal provozovatel o rozšíření těžby k severu s možností založení vyšší etáže. Tuto žádost zamítlo Ministerstvo kultury, které v té době mělo gesci státní ochrany přírody. Jiná možnost rozšíření těžby nepřipadala v úvahu vzhledem ke kontaktu s hranicí intravilánu obce Ochoz a rekreační oblasti Skalka. Směrem na východ byl lom zablokován taktéž hranicí rekreační lokality. Na základě takto vzniklé situace byla těžba definitivně ukončena.

Lokalita je dnes volně přístupná a je školní ukázkou uložení a vývoje Vilémovických vápenců v jižní části Moravského krasu. Světlešedé lavicovité až hrubě lavicovité, kalové vápence obsahují stromatoporovou a korálovou faunu. Jejich uložení s generelními úklony k V a JV jsou typické pro celou oblast a odchylojí se jen místně.

Opuštěné lomy v okolí Hostěnického propadání.

Jsou dokladem vrcholící devonské sedimentace při východní hranici vápenců s následnými varietami vápenců organodetrítických, hlíznatých, brekciových, radiolaritových i lokálně usazených vápenců s fosfátovými konkrecemi. V odkrytém defilé vápenců u Hostěnického propadání je zastížena i několik metrů mocná masivní poloha bezvrstevných vápenců, která byla směrem severním selektivně těžena pro stavební účely i jako materiál kamenický. Vápence jsou málo porušené tektonickými pochody. Probíhají až do levé straně údolí Řičky, kde modelují výrazná skaliska. Poloha těchto vápenců je zakončena příčnou tektonickou poruchou (SZ – JV).

Paleontologicky je tento terén velmi zajímavý koncentracemi korálové a hlavně stromatoporové fauny. Masivní poloha Vilémovických vápenců probíhá i jižně od Hostěnického propadání směrem do prostor bývalého lomu vápenky Mokrý (dřívější majitel pan Kleith).

V nadloží jsou vápence hrubě lavicovité s jílovitými proplásky na vrstevních plochách. Právě tyto partie jsou mimořádně bohaté na stromatoporovou faunu. Amphipory tvoří deskovitě shluky, stromatopory povětšinou čočkovité až bochníkovité útvary, které lze z rozvolněných partií vápenců velmi dobře separovat.

Kamenný žlíbek, horní díl strmého úseku.

V materiálu suťových kuželů je možno nalézt zbytky Stachyodes sp. jejichž horizont je sledovatelný ve vrstevním sledu k S. Hojně jsou amphipory (patrně Paramphipora Moravica, bez centrálního kanálku) a kulovité trsy stromatopor. V jednom z výchozů je možno pozorovat tektonicky horizontálně válcované vápence, kde rigidní trsy stromatopor zůstaly nepoškozeny. Hojně zbytky fauny jsou patrné i v sutích kolem Hynšovy ventaroly.

Výskyty Vilémovických vápenců můžeme sledovat při západním okraji území, kde od Ochoze pokračují přes oblast Zadních Hádů (SPR „U Brněnky“), kde byly východně od Reslovy hájenky těženy v malých stěnových lůmcích. K jihu pak navazují na Šumberu (kde byly taktéž těženy i pro kamenické účely). Východním směrem pokračují na Kopaniny, kde jsou t.č. otevřeny obnoveným jámovým lomem (firma Kalcit). Celá plocha, kde se Vilémovické vápence vyskytují byla v minulosti intenzivně těžena drobnými lůmkami pro potřeby pálení vápna v selských vápenicích přímo v terénu.

Vápence Křtinské.

Také toto označení prodělalo v geologické historii studia území svůj vývoj. Vápencům tohoto typu se říkalo Křtinské mramory, nebo též vápence kramenclové. V severní a střední části sedimentačního prostoru Moravského krasu představují nejvyšší nepravidelný horizont karbonátů. Jsou čočkovitého až sukovitého habitu, jílovité, šedých, červenavých, zelenavých a žlutavých barev. Jejich výskyty tvoří nepravidelná tělesa protáhlých čočkovitých forem, místy navíc dodatečně deformovaná tektonicky (důsledek působení Karpatského orogenu). V jižní části Moravského krasu jsou jejich ekvivalentem písčité vápence a intraformační brekcie. Dokladují nástup horotvorných procesů na rozhraní devonu a karbonu a ukončení karbonátové sedimentace.

Křtiny, opuštěný jámový lom západně od obce v údolí Křtinského potoka.

Tento lom je historicky datován do období stavby chrámu ve Křtinách (kolem r. 1750). Údajně sloužil pro dobývání Křtinských vápenců, které byly kamenicky zpracovávány (kvádry, sloupky, obkladové desky) a používány pro výše uvedenou stavbu. Zájem o tento materiál byl oživen v minulém století a lom otevřen pro pokusnou technologickou těžbu. Majitel lomu, Rudné doly Jeseník nakonec těžbu ukončil a lom je v konzervaci. Profily slouží k výukovým účelům a jsou chráněny. Křtinské vápence tvoří protáhlé těleso východním směrem k Březině, kde protíná ve vrcholu stoupání silnici Křtiny - Březina v trati zvaná Vlčenec. Toto ložisko bylo v nedávné době středem zájmu soukromé firmy. Společným postupem orgánů OP, obecního úřadu ve Křtinách a Obecního úřadu v Březině bylo těžbě zabráněno. Na kontaktu s nadložními kulmskými břidlicemi se soustřeďují kvalitní vody, které jsou jímány vrty pro potřebu obyvatel Křtin.

Nejsvrchnější karbonátová souvrství.

Z hlediska litologického vývoje je území jižního zakončení Moravského krasu značně složitě. Faciální různorodost a hlavně stratigrafická příslušnost zůstávají stále otevřenými otázkami. Paleontolog J. Prantl již v r. 1947 rozlišil ve svrchním devonu jižní části Moravského kra-

su dvě facie. Vývoj Maloměřický a vývoj Líšeňský. Komplex odpovídající Líšeňskému vývoji je dnes běžně označován jako Vápence Říčské, facie Maloměřická jako Vápence Hádské. Obě facie se v hrubých rysech od sebe odlišují v tom, že komplex Vápenců Hádských vykazuje spíše znaky sedimentace blíže pobřeží (klastika a Vilémovický typ vápenců v dnes zaniklém lomu „V Habeši“ u Velké Klajdovky), zatím co facie Vápenců Říčských napovídá spíše sedimentu hlubšího prostředí (výskyty radiolaritů). Jak již bylo řečeno, novější názory geologů se kloní spíše k tomu, že původně přiřčené vápence nejsvrchnějšímu devonu jsou již stáří spodnokarbonského. Nové reambulace geologické mapy J. Dvořáka a L. Slezáka revidují tak i přechodná souvrství mezi devonem a karbonem (břidlice) ve střední i severní části Moravského krasu a jsou doprovázeny unikátními nálezy fauny i flory (Česká geologická služba) na lokalitách, které unikly pozornosti.

Meandr údolí Říčky u nádrže Srdíčko, jižně Svobodova (Bělkova) mlýna.

Vápence Říčské jsou zde odkryty ve stěně meandru, kde tvoří několik metrů vysoké skalní stěny. Vápence jsou tence lavicovité až desknaté, tmavě šedé, kalové. Místně obsahují zbytky fauny. Vápence jsou radiálně rozpukané a deformované. Vápence tohoto typu můžeme sledovat v levé stráni údolí Říčky až k Muchově boudě.

Hády, Lesní lom.

Představuje jeden největších jámových lomů na jižním okraji ChKO Moravský kras. Následně po odstávce lomu „V džungli“ sloužil jako zásobárna suroviny pro Maloměřickou cementárnu. Propojením velkolomů V džungli a Růženina lomu došlo k dotěžbě horní etáže a následně se tak stal Lesní lom pro přechodnou dobu dobudování cementárny v Mokrém hlavním dodavatelem suroviny pro provoz Maloměřice. V současné době je těžba v Lesním lomě zastavena a pozemek v restituci vrácen původním majitelům, Mensdorffům z Líšně,

Hrubě lavicovité šedé kalové vápence jsou místy zrnité. Na vrstevních plochách uzavírají jílovité polohy se zbytky terestrické flory (*Protopteridium*, *Pseudosporochnus* ?). Ve vyšších polohách se objevují bochníkovité konkrce kalového, šedo-hnědého slinitého vápence s hojnými zbytky fosilií (I. Chlupáč 1955 určil pro potřeby méj diplomové práce následující : *Posidonia venusta* Münsteri, *Lingua* cf. *subparallela* Sandbergi, *Orbiculoides* sp., *Spirifer* sp. a značně poškozené *pygidium trilobita* *Cyrtosymbole* sp. (?).

Hády, Růženin lom.

Velký stěnový lom je t.č. již opuštěn. V horní části odkryvu jsou zachyceny šedé deskovité vápence, které přecházejí do vápenitých břidlic, silně bituminozních a tektonicky silně prohnětených. Nejvýše pak leží polohy vápenito-jílovitých břidlic. V nadloží devonských sedimentů jsou v lomové stěně odkryty zbytky sedimentů jurských.

Sedimenty karbonu.

Optimální období pro tvorbu karbonátů bylo ukončeno cca před 350 miliony let ústupem a zánikem devonského moře. Sedimentační prostory směrem k východu se začínají postupně naplňovat křemitými a jílovitými materiály, které jsou snášeny z okolních odkrytých terénů. Hlásí se příchod asturské fáze hercynského orogenu. V období karbonu se postupně tvoří Dražanská vrchovina. Převládajícími horninami jsou jílovité břidlice, prachovce, pískovce,

droby a slepence. Pro účely geologického členění jednotlivých souvrství jsou používána označení jako : Ostrovské (Březinské) břidlice, souvrství Rozstáňské, souvrství Myslejovické. S některými z nich, která se vyskytují při východním kontaktu s územím vápenců se určitě setkáme. Stratigrafická pozice spodnokarbonských břidlic v nadloží vápencového souvrství devonu je stále diskutována. Na kontaktech se břidlice a vápence jeví v pozici konkordantní, jinde zase naopak diskordantní (patrně ovlivněno tektonicky).

Místně jsou břidlice v pozici ležatých vrás, nebo dokonce vrás překocených (Ostrov u Macochy). Je docela možné, že projevy asturské fáze nastupovaly až po sedimentaci břidlic.

Břidlice spodního karbonu.

Představují diametrálně odlišný sediment od karbonátových variant vzniklých v devonském moři. Jsou nevápnité, jílovité až velmi jemně písčité (či prachovcové). V důsledku tektonických projevů byla jejich primární břidličnatost postižena druhotně deformacemi, které nám dnes prezentují jejich charakteristický „roubíkovitý“ rozpad. Břidlice ve výchozech tvoří tříšť, která nám nedovoluje rozpojovat břidlice do větších tabulek. Břidlice takto podléhají snadné denudaci a odnosu do sedimentů vodních toků a v nich se zcela rozpadají. Pokud obsahují písčité polohy, nebo dokonce polohy rohovců či radiolaritů, rozpadají se do kostkovitého rezidua. Pokud obsahují zbytky flory či fauny, dají se tyto jen velmi obtížně preparovat (s výjimkou drobné fauny, jako jsou například malé formy trilobitů). V mohutném souvrství karbonských sedimentů tvoří břidlice jen nepatrný díl.

Křtiny, nadloží opuštěného lomu na Křtinské vápence.

Břidlice jsou tam zelenavé až šedivé, otevřené malými zářezy levé údolní straně údolí Křtinského potoka a záhy přecházejí do flyšového typu střídání se siltovci. Tento sedimentární sled je možno sledovat přímo ve Křtinách, ve stoupání komunikace k Výzkumnému ústavu VŠLZ, rovněž v zárezu komunikace Křtiny – Březina (blízko koupaliště). Odkryvy vzdálenější od kontaktu s vápenci vykazují stále větší podíl jemně písčité složky.

Březina, jižní konec obce.

Rozpadlé úlomky břidlic červenavých a zelenavých odstínů jsou rozprostřeny na polích terénního hřbítku severně od remízku. Obsahují zbytky trilobitové fauny. V geologické terminologii bývají označeny jako Břidlice Březinské.

Březina, Nové dvory.

Břidlice s vrstvami pískovců jsou odkryty v erozním zárezu potoka, který pramení u Nových dvorů a směřuje k Hádku.

Hájenka Mokrý, cesta z údolí Říčky do Mokré.

Výchoz při okraji lesa, 200m východně hájenky. Hnědozelené, roubíkovitě rozpadavé, jemně prachovcovité břidlice s úklonem vrstev 28° k JV.

Hájenka Mokrý při cestě z údolí Říčky do Mokré.

V zárezu cesty, 350 m východně od hájenky vystupují hnědozelené rozpadavé břidlice s úklonem vrstev 18° k JZ.

Mokrý, západní okraj obce.

Výchozy zelených, jílovito-písčitých, silně rozpadavých břidlic, místy s hnědými smouhami limonitu.

Souvrství Rozstáňské.

Tento stratotypový název je používán pro několik kilometrů mocný komplex sedimentů karbonského stáří. Je hlavní stavební jednotkou Dražanské vrchoviny a zároveň reprezentuje sedimentační poměry karbonského prostoru. Jedná se o rytmické střídání jemnějších a hrubších silikátových materiálů, které lze označit souborně jako sedimentaci flyšového charakteru (facie kulmu). Směrem do nadloží materiál hroubne, až do hrubých pískovců a drob, které představují neopracovaný úlomkový materiál krátkého transportu. Tato gradace je patrná ve směru k východu a severovýchodu. V okolí východního okraje Dražanské vysočiny (Luleč, Nemojany, Vyškov) jsou droby odkryty stěnovými lomy a kamenicky byly v minulém století masivně využívány (dlažby, sloupky, obrubníky, schody a pod).

Křtiny, opuštěný lom za Podlesím v Lučním údolí.

Tato lokalita může sloužit jako příklad přechodného souvrství z břidlic do pískovců s polohami drob. Těžba zde byla zastavena současně s těžbou vápenců v kamenolomu Skalka I., t.j. v šedesátých letech 20. století. Hrubší lavicovitý materiál byl separátně těžěn a kamenicky zpracováván. Ostatní materiál byl drcen a tříděn pro stavební účely, nejvíce jako štětový kámen do komunikací. V tenkých břidlicových polohách je hojná karbonská flora.

Křtiny, opuštěný kamenolom při východním okraji obce.

Kamenolom se nachází v pravém úbočí údolí Bukovinského potoka nedaleko silnice Křtiny – Březina. Tento kamenolom sloužil výhradně jako zdroj materiálu pro stavební účely, t.j. budování převážně lesních komunikací.

Myslejovické slepence.

Tyto slepence představují ve studovaném území nejvyšší sedimenty karbonu. Jsou polymiktní a obsahují velice různorodý materiál snesený z okolních obnažených částí pevniny. Slepence v jižní části území, které je našemu zájmu nejbližší, obsahují středně zrnitý, dokonale opracovaný materiál složený převážně z křemenů, vyvřelin a metamorfitů. V oblasti Mokré a Horákova tvoří slepence ploché kužely, které pokračují dále k Velaticím. Ve výchozech u Mokré a dále v profilech obnažených v levé stráni údolí Říčky od linie žlábku Svobodův (Bělkův) mlýn – mokerská Hájenka, dále pak v Mariánském údolí u Líšně je možno rozlišit následující materiály : rozvětralý granodiorit, rozpadavá biotitická rula, křemence různých barev (bělavé, šedé, zelenavé), velké valouny světlešedých zrnitých vápenců s amfiporami, mléčný a čirý křemen, černé radiolarity, valouny drob a valouny zelených, silně rozvětralých efusiv. Tmel slepenců je místně silně limonitizován. Na puklinách je možno vzácně najít krysťalky pyritu. Slepence výše popisovaného typu jsou stratigraficky relativně v blízkém nadloží břidlic a svým celkovým charakterem zcela neodpovídají stratotypu Slepenců Myslejovických. Doklady o geologické minulosti v období permu až triasu z území Moravského krasu nejsou známy.

Sedimenty jury.

Zachované denudační zbytky jurských sedimentů jsou paleontologicky spolehlivě určeny. Zachovaly se v podobě světlých písčitých vápenců, s polohami rohvců, lilijicových vápenců (Stránská skála), doprovázených zbytky ježovek, amonitů a dalších. V původním uložení jurské horniny nacházíme v okolí Olomučan u Blanska, na jihu území pak na Hádech. Dalšími lokalitami (již mimo území Moravského krasu) jsou Bílá hora, Stránská skála a Švédské valy (šance). Jurské sedimenty evidentně pokrývaly původně větší část území, po jejich rozpadu se staly podstatnou částí sedimentů, které dnes nazýváme souborně jako Rudické vrstvy. V období křídly byly tyto sedimenty splaveny do hlubokých krasových depresí, které se nám zachovaly v oblasti Rudice, Habrůvky a Babice.

Hády, Ruženin lom, horní etáž.

Zvětralé úlomky jurských vápenců byly známy z plochy SPR Hádecká planinka. S postupem hlavní lomové stěny k hranici dobývacího prostoru se v protáhlé depresi nad břidlicovými vápenci devonu objevily původní jurské vápence. Tento zachovalý denudační zbytek je důležitým dokladem o úrovni jurských sedimentů in situ na této lokalitě.

Sedimenty křídly.

Zvětralinová jurská rezidua, která pokrývala část krasových terénů byla ve spodní křídě přemísťována do terénních nerovností. Vápence zasažené procesy intenzivního zvětrávání změnilly svoji původní konfiguraci a vytvořily formy tropického (kokpitového) krasu izolovaných skalních věží a hlubokých zářezů. Takto modelovaný krasový povrch byl vhodný pro akumulace křídových sedimentů (křemité písky, jíly, rohvcové rozsypy). Následnými procesy byly z těchto materiálů vyplavovány komponenty oxidů železa, které na kontaktech s vápenci vytvořily nepravidelná tělesa kvalitních železných rud. Tyto byly v dřívější době intenzivně těženy až do hloubek kolem 100 m. V důsledku intenzivních zvětrávacích procesů byly zasaženy též oxidy křemíku (křemen). Silicifikace postihla rozsáhlý zvětralinový plášť. Dnes se setkáváme s tímto procesem ve zbytcích křemenců (slůňáků), křemenných slepenců a brekcií. Při tomto procesu patrně vznikly i mineralogické raritní výtvoř, t.zv. rudické geody, křemenné útvary vyplněné sekundárním krystalickým křemenem, vláknitým chalcedonem či amorfním kašolongem. Rudické geody jsou stále předmětem živého zájmu sběratelů, i když jsou jejich naleziště téměř vyčerpaná. Nálezy geod v pleistocenních terasách Svitavy jsou částečnou náhradou.

Rudické vrstvy v okolí Rudice

Dnes je zachován pouze jediný povrchový důl (písník) v lokalitě Seč, severozápadně od obce. Slouží jako školní ukázka chaotických sedimentačních poměrů v období spodní křídly a pohřbení krasových forem. Zbytky vápencových věží vystupují z pestrých písků v jižní a jihovýchodní části dolu. V místech kontaktů se nachází hojně zbytky limonitových povlaků a kůr. V t.zv. „bělinách“ (kaolinizovaných partiích) lze sbírat geody. V okolních lesích je celá řada opuštěných pinek a dolíků, svědectví historie vyhledávání a dolování železných rud.

Rudické vrstvy v okolí Habrůvky, jižně od Klostermannovy studánky.

Stará opuštěná šachetní důlní díla při cestě od Klostermannovy studánky k Habrůvce byla v minulosti těžena nehlubokými šachticemi. Co do rozsahu nejsou s rudickými srovnatelná.

Babice, lokalita Malá Macocha.

Staré důlní dílo představuje vytěženou vertikální prostor v podložních vápencích na bázi jurských zvětralin. Jurské materiály redeponované v křídě nacházíme na celé babické plošině. Druhotně byly splavovány do vertikálních krasových tvarů, kde kromě rohovcových a písčitých materiálů nacházíme i již zmíněné rudické geody (Býčí skála). Křemitá rezidua v podobě křemenců, rohovcových brekcií a drobných slepenců dokumentují intenzitu zvětrávacích procesů a uvolňování křemité složky jako tmelu sedimentů.

Pestré zbarvené Rudické vrstvy, zvláště pak jíly, jsou sporadicky zachovány v denudačně chráněných lokalitách, například v jeskyni Jurové v údolí Křtinského potoka nedaleko jeskyně Výpustku. Velmi podobné jíly pestrých barev jsou na řadě lokalit často předmětem širokých diskusí. Vesměs jde patrně o jíly mladotřetihorní (jeskyně Rytířská v Suchém žlebu, studnami zastížené polohy pestrých jílu v Ochozi na Příhonu v nadloží otnagských štěrků či bádenských téglů). Není vyloučeno, že výskyty sedimentárních železných rud v otevřených průvrvách „Nad skalama“ (východně Jelínkova mlýna v údolí Říčky), které byly v historické době těženy (období 9-10 století?), či další drobné výskyty na Mokerské plošině, jsou stejného původu.

Usazeniny terciéru.

Nejmladší (26 až 2 mil.let) a poslední mořskou záplavou bylo území Moravského krasu postiženo v druhé polovině třetihor (miocén). Moře postupovalo od jihu (Vídeňská pánev) a postupně zaplavovalo nerovnosti ve vápencích. Zvláště pak stará kaňonovitá údolí (Lažánec-ký žleb, kaňon mezi Ochozí a Hádkem, včetně řady depresí (Jedovnice, Křtiny, Březina, Ochoz, Mokrý a další). Zbytky mladotřetihorních sedimentů nacházíme až do nadmořské výšky 500 m.n.m. V období mořské transgrese došlo k zániku říční sítě a staré jeskynní systémy se ocitly v zóně trvalé záplavy. Jemné sedimenty typu jílu povětšinou šedavých a zelenavých barev, jsou silně vápenité a byly nazývány šlíry. Obsahují hojně zbytky mořské fauny, která vegetuje ve Středozezemní moři nebo Jadranu (koráli, ježovky, houby, mušle). Například vrta-ví mlži (skulaři) nám zanechali podpis svého života v navrtaných vápencích (Březina, Křtiny), nebo ústřice, celé slapy plné skořápek (Lažánky, Březina, Bedřichovice).

Následně po ústupu třetihorní záplavy docházelo k postupné exhumaci pohřbených vápen-cových tvarů. Přesto k úplnému odnosu nikdy nedošlo. V hlubokých kaňonech zůstávají mla-dotřetihorní sedimenty v mocnostech kolem 100 m.

Březina, prostory intravilánu obce.

Jak dokladují technické práce prováděné v prostoru obce, téměř v každém výkopu se setkáváme s šedavými, rezavými a žlutavými jíly místy s písčitou příměsí. V Knechtově opuštěném lomu (bývalý lom Hlubný) jsou dnes již téměř zničeny profily s vrtavými mlži, zbytky ústřic a jíly s bohatou ježovkovou faunou. Jíly pokračují od Březiny k jihu do údolí Březin-ského potoka a dále k Ochozi.

Ochozská deprese, rozvodí Březinského potoka a potoka Časnýře.

V terénu mezi Březinou a Ochozi lze předpokládat mocné výplně starého údolí, k detailnímu výzkumu však chybí technické práce. Bádenské tégly byly před nedávnem (2005) odkryty v hlubokém kanalizačním výkopu v úseku mezi křižovatkou Ochoz – Kanice a místní částí obce zvanou „Na Pastýrkách“. Serie jílu byla zde zastížena místy do hloubky kolem 4m. Jíly zde přímo nasedají na detritizovaný granodiorit Brněnské vyvěřeliny. Vlastní deprese intravilánu obce Ochoz byla za účelem hledání zdrojů pitné vody provrtána taktéž až do granodioritového podloží. Hlavní výplně jsou spodnomiocenní (ottang) šterky a písky (křemité). Zmíněné jíly tvoří jejich stratigrafické nadloží.

Ochoz – Hádek, výplň starého údolí.

Doposud nebyla spolehlivě vysvětlena paleofunkce tohoto údolí, ale lze předpokládat, že vody odtékaly po ose Březina – Ochoz – Hádek a do vápenců se zařizly okrajovým poloslepým údolím. Celý tento tvar byl v mladším terciéru zanesen sedimenty (jíly) obnaženými při výkopových pracích stavby rekreačního střediska Lokomotivní depo Brno a přilehlých rekreačních chat. Jeden z výkopů byl aktuálně dokumentován při výkopu základů a sklepa chaty p. akademika Dr. J. Poulíka. Jíly tam byly zastíženy v mocnosti kolem 3m a spočívaly na ohlazeném vápencovém podloží.

Hostěnické údolí.

Taktéž v tomto prostoru plytkého okrajového údolí byly zastíženy zbytky terciérních zelenošedých jílu. Objevily se v zářezech melioračních příkopů a jsou dokumentovány z vrtných prací. V r.1955 -56 jsem při geologickém mapování narazil na zbytky zelenavých jílu v krasové dutině ve stráni za chatami u Hostěnického propadání. Tyto jíly byly později paleontologicky vyhodnoceny (1970 – R. Burkhardt).

Mokrá, lom staré vápenky.

V r.1955 - 56 byla ve stěně lomu ve vápencích odkryta kapsa vyplněná zelenými miocenními jíly. Z jílu vypadávaly vápenité konkrece (cicváry) o velikosti pěsti s dutinami vyplněnými čirými krystalky kalcitu (cvočkovec). Tamtéž se vyskytovaly hojné zbytky schránek ústřic. Zbytky jílu stejné provenience jsou zachyceny v řadě dutin okolních lomů. Některé lokality budou bezesporu zaplněny sedimenty, které byly redeponovány.

Kvarterní sedimenty.

Můžeme je zhruba rozdělit na sedimenty fluviální, eolické a rezidua vzniklá působením vodní a mrazové destrukce. Fluviální sedimenty jsou zachovány v oblastech zaniklých, nebo ještě aktivních toků.

Jsou to zbytky akumulacních teras, které doprovázely toky modelující pleistocenní krajinu. V té době došlo k výrazným změnám erozních bází hlavních toků, které protékaly územím ať už povrchově, nebo oživeným krasovým podzemím. Hlubková eroze zasáhla akumulace sedimentů jurských, křídových, ale i bazálních hornin krasu, převážně vápenců. Materiály z pokryvů území Moravského krasu se stěhovaly daleko na jih, až do povodí Dyje i dále.

Střídání studených a teplých období v pleistocénu výrazně zasáhlo i do morfologie svahů, včetně jeskynních vchodů. Do tohoto období spadají mohutné pokryvy a návěje spraší. Vzni-

kají i chemická rezidua v podobě červených zvětralin, jílu a hlín a v jeskyních sekundární výplně v podobě sintrových forem. Kvarterní sedimenty jsou místně doplňovány osteologickým materiálem převážně vymřelých obratlovců, nebo zbytky flóry.

Jak již bylo uvedeno, vodní toky unášely různorodý materiál i do jeskynních systémů, což se děje dodnes. Počátkem holocénu došlo k výraznému snížení vodnosti toků a situace se stabilizovala téměř do dnešní podoby.

Údolí Svitavy – Maloměřice.

Svitava při své pouti od Blanska k Brnu přibírala řadu přítoků z území Moravského krasu. Transport snášeného materiálu při vstupu řeky do brněnské kotliny zeslábnul natolik, že vznikly akumulární terasy pod jižním úpatím Hádů, kolem Bílé hory a Stránské skály a pokračovaly do prostoru Černovic. Podle výškového uložení a materiálu geomorfologové rozlišili několik stupňů. Nejstarší (Líšeňská) terasa se táhne po úpatí Hádů, pod Malou Klajdovkou a k Líšni, nejmladší je zachycena v zaniklých malých štěrkovnách za seřazovacím nákladovým nádražím Maloměřice. Tam byly odkryty hrubé valounové materiály s křemeny, granodioritem, materiály krystalinika, materiály Rudických vrstev, vápenců a poměrně hojné Rudické geody. Hojné jsou valouny rohovců.

Údolí potoka Časnýře v úseku Kanice – Řícmanice.

Celé údolí představuje výrazný morfologický útvar, který vznikl na strukturách Řícmanice – Ochozské elevace a v období pleistocénu rozhodoval o dělbě rozvodí Svitava – Cézava. Pirátský tok (jako přítok Svitavy), dnešní Časnýř, způsobil odklonění původního toku Křtinského a Březinského potoka. Fluviální materiály tak akumulovaly v údolí. Vyznačují se velkými valouny křemenného složení, ale též balvany až bloky vápenců. Zpětná eroze Časnýře probíhá nadále v podzemí krasu, odkud čerpá hlavní kapacitu svých pramenů (skrytých pod štěrky). Zmíněné štěrkopísky byly odkryty řadou výkopů při stavbě domků v Kanicích a Řícmanicích. Dnes jsou již zaniklé i některé štěrkové lůmky. V Kanicích byly mezi štěrkovým materiálem masivní zbytky kusů dřeva.

Hády, Lesní lom.

V horní části severního úbočí lomu leží na vápencích vrstva spraší s typickou kulisovitou odlučností. Spraše obsahují vápenité konkrece, tzv. „civváry“, které jsou většinou duté. Krystalky kalcitu obsahují vzácně.

Návěje spraší a sprašových hlín se na celém území nacházejí poměrně hojně. Dnes jsou staré drobné hliníky, ve kterých se spraše těžily pro výrobu nepálených cihel zaniklé. Místně jsou spraše zachyceny v zářezích hlubokých úvozových cest, jako například v úvozu SV od Mokré. Návěje spraší a sprašových hlín se poměrně hojně zachovaly v portálových částech jeskynních vchodů. V některých depresích krasových parovin jsou zbytky spraší základnou pro drobnou zemědělskou činnost (závrt Dolina).

V jižní části Moravského krasu byly zakládány drobné selské vápenice většinou v blízkosti zdroje omazového materiálu – spraší. V jeskyních jsou spraše a sprašové hlíny součástí fluviálních sedimentů, jako jejich zpevňující komponenty.

Tektonika.

Každý pohyb zemské kůry je doprovázen různým stupněm deformací pevných hornin. Orogenetické procesy se nevyhnuly ani území Moravského krasu, přesto, že je součástí krato-

nu Českého masívu. Zásadní změny proběhly již na rozhraní devonu a karbonu (asturská fáze Hercynského orogenu), zcela se změnila podmínka pro tvorbu usazenin, skončila karbonátová fáze a postupně docházelo k deformacím původních, již zpevněných hornin. Převládající prvky radiální tektoniky byly ještě několikrát ožívovány v daleko mladších orogenetických fázích. Z nich je pro Moravský kras velmi zásadní vliv Karpatské orogeneze zhruba na rozhraní paleogénu a neogénu. Východní část Karpatského oblouku se tak opřela o východní okraj Českého masívu a deformovala jej. Touto kolizí byl postižen celý hlavní blok karbonátů Moravského krasu. Došlo k jeho výzdvihu v řádech několika set metrů. Pozdější denudační procesy zarovnal kras do parovin s daleko nižším výškovým rozdílem, odhadem kolem 100 m.

Prvohorní tektonické linie byly doprovázeny mineralizačními procesy (výplně alpského typu) s převahou několika generací kalcitů. Místy se vyskytuje slabá mineralizace siričky Fe a Cu. Karpatská fáze se vyznačuje jak vertikálními pohyby po zmlazených starých liniích, tak horizontálními pohyby s přesmyky a přesuny vrás. Tlaky též způsobily sekundární břidličnatost (kliváž) i ve vápencích.

Některé partie relativně plastických karbonátů (deskové vápence) byly provrásněny (Hády, Hornek), Poruchy ve vápencích byly vůdčími prvky při tvorbě krasových údolí i celých jeskyních soustav. Směry význačných tektonických linií jsou SZ – JV, SSZ – JJV, S – J a převážně SSV – JJZ se sklony k V a JV ($15^\circ - 40^\circ$). Tomu odpovídá i uložení a sklony vrstev. Je pravděpodobné, že t.zv. „podélná“ tektonika (v podélné ose celého tělesa Moravského krasu) je převážně výsledkem působení Karpatské orogeneze v terciéru.

Geologové se shodují na tom, že i v mladých třetihorách i čtvrtohorách docházelo k projevům tlakové i vulkanické činnosti (mladé sopky). V Moravském krasu se setkáváme s vrstvami sopečných tufitů (Lažánecký žleb).

Doslov.

Geologický vývoj Moravského krasu byl dlouhý a složitý. Nelze ho v tomto malém průvodci postihnout ve všech detailech, nehledě na to, že některé geologické skutečnosti nejsou doposud jednoznačně objasněny. S vděčností a láskou vzpomínám na univerzitního profesora, pana RNDr. Karla Zapletala, který nám přednášel regionální geologii ČSR a světa. „Geolog musí být tak trochu fantasta s pokornou mírou obrazotvorností“ Tentyž pan profesor se na speleologii a speleology díval s určitým despektem. Speleologii uznával jako jakýsi appendix velké vědy geologické.

V průběhu celého období své aktivní činnosti jsem se vždy pokoušel obě disciplíny usmířit a myslím, že se to povedlo. Výrazně se změnila výzkumná metoda a naše heslo „Mente et maleo“ tak trochu zapadlo s celou naší generací dvacátého století.

Edice SE 3
Speleologická skupina „Tři seniři“
Česká speleologická společnost, Základní organizace 6 – 12
„Speleologický klub Brno“.

Tématický okruh :

Jak vznikl a tvořil se Moravský kras.
(Tato práce je nedílnou přílohou Slezákova geologického průvodce v tomto tématickém okruhu).

Název práce :

Slovníček odborných geologických výrazů

Koordinace tématických okruhů :

Mgr Ladislav Slezák

Sestavení slovníčku :

Josef Pokorný

Redakční spolupráce :

Richard Cendelín

A.

- Abraze** = obrušování, rozdíráání a rozrušování hornin pevnými částmi, zpravidla unášenými proudící vodou, větrem, či při skluzu ledu po povrchu.
- Akcesorické** = Průvodní (doprovodný) či vedlejší jev, vyskytující se v souvislosti s něčím. Ve vyvřelých horninách se nachází v nepatrném množství. Přítomnost těchto částic nemá vliv na klasifikaci hornin. Tvoří často kvalitativně typickou asociaci, které může být použito při srovnávání hornin jedné petrografické oblasti. Jsou podstatnou částí těžkých minerálů v sedimentech a mohou proto sloužit k určování cest přínosu klastického materiálu.
- Akumulace** = hromadění, nahromadění.
- Alochtonní** = cizorodé, pocházející původně odjinud, z jiného místa. (Transportované materiály).
- Aluvium** = holocén, nejmladší období kvarteru (čtvrtohor)
- Amfibol** = skupina významných horninotvorných nerostů – skupina křemičitanů v přírodě velmi rozšířených. Jsou isodimorfní, jednoklonné, kosočtverečné.
- Amfibolit** = metamorfovaná hornina, složená převážně z amfibolu a plagioklasu. Amf. mohou vznikat přeměnou vyvřelin (ortoamfibolity) tak i přeměnou sedimentů (paraamfibolity).
- Amonité** = vymřelí hlavonožci s charakteristickou vápnitou schránkou, spirálně stočenou. Kromě svinutých forem jsou také známy i formy nesvinuté či rozvinuté. Žili v mladších prvohorách a v druhohorách (devon až křída).
- Amorfní** = s beztvárymi molekulami. Nemající určitý pravidelný tvar molekul. (Jejich krystalické uspořádání). Jsou bez zákonité vnitřní stavby a nemohou vytvářet krystaly. (Například sklo a většina polymerů).
- Amphipory** = Carpoidea, třída podkmene Homatozoa. Ploší ostnokožci s ocasovitým stonkem. Chybí jim hydrophorus (otvor ve schránce v blízkosti úst, sloužící k nasávání vody do vodního systému), a gonophorus (genitální otvor buďto poblíže řiti, nebo ve speciálních genitálních destičkách). Nemají žádnou radiální symetrii.
- Analogie** = existující nebo zjištěná shodnost některých vlastností mezi netotožnými předměty (objekty). Obdoba objektů na základě společných charakteristik.
- Anizotropie** = závislost fyzikálních vlastností prostředí na směru, ve kterém se měří.
- Antiklinála** = střeovitě nebo sedlovitě vyklenutá část vrásky, tj. vrstvy sedlovitě prohnuté (vyduté) postranním tlakem, tvořící antiklinálu.
Představuje pozitivní ohyb vrásky, - tj. ta její polovina, která je nahoru vypou-

klým ohybem strukturních (vrstevních) ploch, v normálně uloženém souvrství (definována i stratigraficky). V jádře vrstvy starší, v obalu mladší.

Aplity = žilné horniny, v nichž všechny hlavní minerály vykryštovaly téměř současně, ale nemají vlastní krystalové tvary. Jsou to žilné, jemnozrné kyselé horniny světlé barvy, z křemene, živce a slíd. Užší význam : žilná hornina, příslušející složením k žule. Širší význam : souborné označení pro žilné horniny – podle minerálního složení mají název jednotlivých skupin hornin (např. žulový aplit, syenitový aplit apod.).

Aridní = vyprahlý, suchý, pustinný

Arkóza = sedimentární hornina, středně zrnitá až hrubozrná, budována převážně křemenem, s příměsí živců.

Asymetrické = nesouměrné, uspořádané nerovnoměrně.

Autochtonní = původní, pocházející z daného místa. (Místní materiály).

Azurit = modrý, jednoklonný nerost, zásaditý uhličitán mědi. Vzniká v oxidační zoně ložisek mědi, často též metasomaticky, (Meta = přeměněné), zatlačováním vápenců.

B.

- Baden** = je obdobím středního miocénu. Klademe je do období před cca 12,5 až 15ti miliony let. (Mladší terciér = třetihory nazýváme neogén a dělíme jej na miocén a pliocén. Miocén trval cca 19 milionů let).
- Badenské moře** = moře v období badenu (viz výše). (Jeho poloha a rozsah).
- Batolit** = rozsáhlý podzemní masiv vyvřelé horniny, jehož spodní hranice není známa, vzniklý pomalým utužením magmatu v zemské kůře.
- Bazální** = základní, ležící na spodku vrstevního sledu.
- Bazální klastika** = vrstva úlomků horniny tvořící podklad další vrstvy. (Např. mezi granodioritem, který tvoří podloží Moravského krasu a vápenci se nachází vrstva úlomků celistvé podložní horniny, která vznikla v době předdevonské, kdy se tato hornina vynořila z moře (tehdy v rovníkové tropické oblasti) a byla vystavena intenzivnímu přírodnímu působení (sluneční úpal, prudké, ochlazujející dešťové bouře, intenzivní větry) a tím docházelo k rozrušování podkladové horniny. Při následném pozvolném poklesu podloží byla bazální klastika zaplavena a na ní se v šelfové hloubce začaly usazovat vápence.
- Bazické horniny** = vyvřelé horniny s převahou tmavých a těžkých nerostů.
- Bentos** = společenstvo organismů, žijících na dně moří i sladkých vod. Dělí se na přisedlé, sesilní (= koráli a pod.), a pohybující se po dně, vagilní (= plži a mlži).
- Bifurkace** = rozvětvení, rozdělení, rozdvojení. Užívá se při označování podzemních vodních toků.
- Bioherma** = Kupolovitý útvar, tvořený na místě rostoucími organismy. Útes, vytvořený nahromaděninou tvrdých částí primitivních organismů. Tyto usazeniny nejsou zřetelně vrstevnaté. (korálové, mechovkové a pod.). Ve spojení s vápencem patří mezi vápence organogenní.
- Biotit** = tmavá slída
- Bitumen** = tekutá nebo pevná uhlovodíková látka organického původu – živice
- Bornit** = čtverečný nerost kovového vzhledu, sulfid mědi a železa, měděná ruda, pestří kyz měděný, Je měděně červený až bronzově hnědý, nabíhá obvykle pestře modře. Vyskytuje se převážně v zoně sekundárního obohacení ložisek siričků mědi, zejména v hydrotermálních žilách.

Bornhardtin Scalensis = druh ramenonožce z devonských vápenců (obdoba Stringocephalus Burtini).

Brachiopod = ramenonožec (živočich s hrudními končetinami).

Brekcie = pevná, hrubozrnná hornina, složená z ostrohranných úlomků a ssuti či drti, stmelených nerostným tmelem. Může jít i o tektonickou brekciu (rozdrce-nou při zlomech).

Břidlice = sedimentární jílovité, křemité horniny ...

C.

Cephalopod = mořský měkkýš, hlavonožec s přísavnými, i chapadly.

Clymeniový vápenec = Clymenia je hlavonožec s těsně vinutými až konvolutními (spletí současně působících) schránkami, poměrně plochými, zpravidla jemně až výrazně příčně žebrovanými.

D.

- Dejekce** = (odsávání, odplavení, odnos).
- Dejekční kužel** = používá se k označení deformace hladiny v místě odčerpávání. (Vody, nafty a podobně).
- Dendrit** = mechovitý či keříčkovitý útvar hydrátů manganu a železa vyloučený na trhlinách hornin (převážně břidličného charakteru).
- Denudace** = odnos, rozrušování a zarovnávaní zemského povrchu působením přírodních vlivů.
- Deprese** = snížení, pokles zemského povrchu, níže položená část zemského povrchu, proláklina.
- Detrit** = úlomky, drť nerostů, většinou vznikající přirozeným rozrušováním hornin. Může být i organický detrit (z kostí a pod.).
- Detritický** = detritický = úlomkovitý (klastický). Obvykle však přívlastek „detritický“ označuje původ minerálních zrn, přívlastek klastický spíše označuje horninu.
- Detritizovaný** = rozpadlý na písčité či úlomkovité detrit.
- Devon** = období paleozoika (prvohor) cca před 395ti až 345ti miliony lety. Trval cca 50 milionů let.
Svrchní devon = tvoří jej období frasnů, (které trvalo cca 6 mil. let) a období famenu (trvalo cca 8 milionů let). Trvání celého svrchního devonu tedy činí 14 milionů let.
Střední devon = tvoří jej období eifelu a givetu, celkem 11 milionů let.
Spodní devon = je tvořen podle některých pramenů gedinem a koblenzem. Dle jiných pramenů jej tvoří lochkov – 5 milionů let, prag – 16 milionů let, a zlíčov – 4 miliony let.
Celkem tedy období devonu trvalo 50 milionů let.
- Diabas** = zelenošedá vyvřelá bazická hornina.
- Diagenetika** = souhrn procesů, které probíhají v sedimentech v průběhu jejich zpevňování. (Hranice mezi diagenézou a metamorfozou není v některých případech dostatečně zřetelná).
- Diferenciáty** = druhový rozdíl, vlastnost, odlišující definovatelný druh od nadřazeného rodu. (Různost genetických horizontů).

- Diagenese** = souhrn procesů, měnících minerální složení, strukturu a texturu sedimentů v období, počínajícím jeho uložením a končícím jeho metamorfózou nebo zvětváním v povrchových podmínkách. Typickým projevem diagenese je zpevnění původně sypkých, nebo plastických vrstev – (tlak nadloží, stmele- ní minerály, vylučovanými z cirkulujících roztoků.
- Diluvium** = pleistocén – starší kvarter – období cca 2 miliony let, následuje holocén – deset tisíc let – aluvium
- Diskordance** = nesouhlasnost, neshodnost, nesjednocenost, nesouhlasné uložení vrstev, způsobené přerušením sedimentace. (Došlo k novému ukládání vrstev na původní vrstvy po dlouhodobém přerušení - hiátu).
- Diskrepance** = neshoda, odlišnost, rozpor, nesrovnalost, nesouměrnost, nesoulad.
- Diorit** = hlubinná vyvřelá hornina. Od granitu (žuly) se liší vysokým obsahem tmavých součástek (amfibolů, slíd a pyroxenů).
- Dolomit** = podvojný uhličitan vápníku a hořčíku. Šedobílý, případně různě zbarvený, (v části Alp nazvaných „Dolomity“ zbarven do žluta), klencový nerost, druh vápence, ve kterém je vápník převážně nahrazen hořčíkem. (Vápenec = CaCO_2 , tj. uhličitan vápenatý, dolomit = MgCO_2 tj. uhličitan hořečnatý).
- Dolomitizace** = proces obohacování vápencové usazeniny dolomitem na úkor jiného uhli- čitanu
- Downton** = někteří autoři jej řadí k přechodným vrstvám mezi silurem a devonem. Ji- ní jen k nejvyššímu siluru, jiní zase k nejnižšímu devonu. Vcelku jde o nepřesný stratigrafický termín, proto se v moderní literatuře už neuvádí.
- Droba** = sedimentární hornina, charakteristická vysokým obsahem úlomkovitých komponent, povětšinou silicitů.

E.

Efusiva = rozlité vyvřelé horniny. (Efuse = výlev).

Elevace = vyzdvižení vrstev hornin horotvornými tlaky. Též vyklenutí částí zemské kůry (geologických vrstev). Může být použito i v terminologii morfologické. (Morfologie = nauka o tvaru a změnách povrchu země).

Embryonální (kanálky) = zárodečné stadium.

Endokras = formy krasu v hloubce masivu – jeskyně.

Eolické = vzniklé působením vzdušných proudů při vývoji zemského povrchu.
Rozeznáváme :

- 1.) Větrný výmol – větrem unášené částice obrušují povrchové materiály, tj. kompaktní horniny.
- 2.) Přenášení materiálu větrem – prach unášený větrem, vířivým prouděním větru, při nárazech větru v poryvech dochází ke „skákačímu“ a „odrážecímu“ pohybu unášených písků.
- 3.) Nanášením. Pád materiálu při zeslabení nosné síly větru, nebo sesouvání materiálu při nárazech větru.

Eroze = obrušování a vymílání hornin.
Eroze je výmol. Je to odstraňování částí povrchu zemského proudící či vlnící se vodou, ledem, sněhem, proudem vzduchu (větrná čili eolická eroze), tokem pohyblivých zvětralin a nezpevněných usazenin.
Rozeznáváme erozi říční, mořskou, jezerní, či abrazi ledovcovou, větrnou a pod.
Transport erodované hmoty **není** podstatnou součástí eroze. Eroze je proces fyzikální, nikoliv chemický ! Nezaměňovat s korozí !

m.v²

Eroze je způsobena tíží a je úměrná proudící hmotě **m** a rychlosti **v**. **e = -----**
2

Eroze je selektivní (výběrová –v měkčím materiálu působí rozměrněji, než v horninách.

Prohlubování toku zpět = **zpětná eroze**. Erodující proud má dva koncové body. Svrchní začíná u pramene a spodní končí u ústí řeky.

Lokální stupně v proudu (jezera, plošiny,) tvoří **lokální erozní bázi**.

Erozi mění (zastavuje) změna klimatu, či pohyby zemské kůry. Kdyby tyto jevy neovládaly erozi, zastavil by se celkový odnos souší na cca 250 m n.m.

- Erozní báze** = dolní mez eroze. Výmolná základna. Nejnižší položené místo, kam spádují vodní toky. (Hlavní erozní báze, místní erozní báze apod.).
- Erozní údolí** = údolí vytvořené prouděním toku, který se zařezává do podloží.
- Erozní zóna** = pásmo vymílání s určitými společnými znaky
- Exhumované** = vyzdvižené, vyplavené, znovu obnažené.
- Exokras** = formy krasu na povrchu (škrapy apod.)

F.

- Faceta** = (faseta) – konkávní, vyhloubená ploška, vybroušená ve skalní stěně vířící, protékající vodou, unášející písek.
- Facie** = charakteristické znaky převážně sedimentárních hornin, dané prostředím jejího vzniku. Část horninové jednotky, která se liší svými vlastnostmi od ostatních částí horniny. Odlišný ráz části hornin.
- Faciální** = změny v posloupnosti vrstev
- Fluviální** = vzniklý výmолnou a ukládací činností tekoucí vody. (Říční usazeniny).
- Flyš** = souvrství střídajících se pískovcových a břidlicových usazenin. Rytmičké střídání jemných a hrubých poloh sedimentů. Typem je karpatský flyš (paleogén).
- Fosfátové hlíny** = Výplně některých jeskyní, obsahují rozpadlé zbytky živočichů a mají tudíž vysoký obsah fosfátů. Dříve se používaly v zemědělství jako fosforečné hnojivo.
- Fosilie** = zkamenělina (ústrojných zbytků).
- Fosilizace** = souhrn chemických a jiných pochodů, vedoucích k uchování odumřelého organismu v zemi jeho proměnou v nerostnou hmotu (petrifikace). Přírodní proces, vedoucí ke zkamenění organického zbytku při vhodných podmínkách (tj. rychlý pokryv organického zbytku sedimentem, vhodné fyzikální prostředí sedimentu, vztah chemizmu prostředí k chemizmu zbytku).
- Frasnien** = stratigrafický stupeň svrchního devonu. (podloží famen, nadloží givet).
- Freatická (zona)** = zona pod hladinou spodních vod. (= Podzemní voda s volnou hladinou).
- Fylit** = jemnozrnná, slabě metamorfovaná krystalická břidlice, vzniklá obvykle přeměnou jílových břidlic, složená z křemene, sericitu, chloritu, grafitu a biotitu. Břidlice je pevná usazená hornina, vrstevnatě štípatelná. V seriích metamorfítů často obsahuje vyrostlice minerálů.

G.

Geofon = malý, přenosný seizmograf, užívaný při hledání nerostných ložisek, při sledování důlních otřesů a j.

Geofyzika = obor, zabývající se studiem jevů a procesů v pevné zemi, v jejím plynném a vodním obalu, a fyzikálními vlastnostmi okolního prostoru ve vztahu k zemi. Je to fyzikální pracovní metoda. Hlavními obory geofyziky jsou : geomechanika, gravimetrie, seismologie, geomagnetismus, geoelektrina, geotermika, radioaktivita zemského tělesa, tektonofyzika.

Geologie = nauka o vývoji, složení a stavbě zemské kůry. Studium zemské kůry.

Geologie historická = zabývá se tvorbou zemské kůry z hlediska posloupnosti času.

Geologie dynamická = nás poučuje o vzniku nerovností zemské kůry z hlediska posloupnosti času (viz stratigrafie).

Geologie endodynamická = je to studie jevů, které způsobují vnitřní geologičtí činitelé. (sopečná činnost, zemětřesení, horotvorné děje).

Geologie exodynamická = je studium jevů, které působí vnější geologičtí činitelé, kteří svou činností přepravnou, tvořivou a rušivou zemský povrch zarovňávají. (voda, vítr, mrazy a pod.).

Geologické varhany = svislé kapsovité prohlubně, vzniklé korozí vápenců podél puklin a zlomů. Bývají vyplněny různými hmotami pokryvných útvarů (jíl, hlína, písek, šterk a pod.). Mají zpravidla válcovitý tvar, vzniklý rozpouštěním vápence podél puklin a zlomů.

Geologické zrcadlo = tektonická plocha v posunutém sledu hornin se stopami pohybu, pokrytá kluznou minerální výplní (chloridy, jíly, epidot) s případným rýhováním.

Geomorfologie = nauka o tvarech povrchu zemského, jeho vzniku a změnách.

Geosynklinály = jsou korytovité průhyby zemské kůry, do kterých se mohou ukládat různé sedimenty. (Synklinála je korytovitý útvar vrásky). U geosynklinál rozeznáváme období evoluce a období revoluce.

Evoluce : epirogenetické (dlouhodobé) pohyby (zemské kůry), projevující se sekulárním (věkovitým, dlouhodobým) klesáním geosynklinálního dna a sekulárním zvedáním pevninských prahů.

Revoluce : v činnosti jsou pohyby orogenetické (horotvorné). Začíná se zvedat podmořský val. Vznikají vrásky, překlápějící se směrem k pevnině. Vznikají vrásové přesmyky a konečné příkrovy. Vyvíjí se pásemné pohoří, vynořující se nad hladinu moře.

- Gabro** = vyvřelá plutonická hornina. Je hlubinným ekvivalentem (rovnocenností) bazaltu, bývá součástí větších granitoidních komplexů, kde má kumulační (hromadící) nebo reziduální (zbytkovou) povahu. Jsou to bazické hlubinné vyvřeliny, stejnoměrně zrnité, středního až hrubého zrna.
- Geneze** = vznik, původ, zrod, způsob a postup vzniku.
- Geoda** = výplň větší dutiny v hornině. Geody mohou být vyplněny zčásti, nebo zcela kalcitem, křemenem či chalcedonem, nebo achátem. Krystaly jsou situovány (obráceny) do středu geody. U vyvřelých hornin představují výplně dutin po původních bublinách magmatických plynů. Geody se mohou vyskytovat i v sedimentech, kde se dutiny tvoří vyvětráváním (rozpuštěním) nebo rozrušením těl organismů a pod.
- Givetien** = stratigrafický stupeň, odpovídající střední části svrchního devonu (podloží frasn, nadloží eifel).
- Glaciál** = doba ledová
- Glaciologie** = věda o geologické činnosti ledu, mrazu a ledovců v současnosti i v minulých geologických dobách.
- Granit** = žula, hlubinná vyvřelá hornina, tvořená křemenem, draselným a sodno-vápenatým živcem, biotitem, muskovitem či amfibolem. V chemickém složení dominuje oxid křemičitý – cca 70%.
- Granodiorit** = světle šedá, hlubinná, magmatická hornina, tvořící přechod mezi granitem (žulou) a dioritem. Jsou stejnoměrně středně zrnité s masivní texturou.

H.

Habitus = celkový vzhled.

Hercynský orogen = horotvorné vrásnění na konci devonu. Výsledkem byl vznik pásemného pohoří, které vzniklo v mladším paleozoiku (prvohorách). Hercynské vrásnění vytvořilo dvě horské větve :

Větev armorická :

Z centrálního masivu francouzského pokračuje tato větev na severozápad, do Bretaně a do Normandie v severní Francii a do jižní Anglie, do Cornwallu.

Větev variská :

Z centrálního masivu francouzského pokračuje k severovýchodu přes Vogézy, Černý les, Porýnské břidličné pohoří, francouzsko – belgickou kamenuhelnou pánev, Harc a Duryňský les do Českého masivu.

Odnoží tohoto vrásnění je Iberská Meseta ve Španělsku.

Holocén = posledních osm až deset tisíc let kvarteru (čtvrtohor). Je to nejmladší geologické období, které nastupuje po pleistocénu. Poslední 2 miliony let.

Hydrografie = obor, zabývající se vodopisem, tj. popisem a studiem rozmístění vodních toků v daném terénu.

Hydrotermální = procesy, spojené s magmatickou činností, převážně jde o výrony vodních roztoků různých teplot a minerálního obsahu, .

CH.

- Chalcedon** = je podstatnou složkou rohovců. Dále se vyskytuje ve tmelu některých hornin a v nejrůznějších formách druhotné silicifikace. Předpokládá se většinou, že chalcedon je přechodnou formou mezi poměrně nestabilním opálem a nejstabilnější formou křemene (SiO_2). Proto ve starších horninách skládá chalcedon schránky organismů, složené původně z opálů.
- Chalkopyrit** = Je mosazně až zlatově žlutý, často pestře nabíhá. Je kovově lesklý a neprůhledný. Vyskytuje se na hydrotermálních ložiskách, skamech a v magmatických ložiskách, vázaných na bazické horniny. Hojný. Čtverečný nerost CuFeS . Obsahuje i něco Ag a Au. Strukturní mřížka podobná mřížce sfaleritu. Krystaly vzhledu čtyřstěnu nebo osmistěnu, méně často skalenoendru, časté cyklické srostlice.
- Chemogenní (původ)** = Vzniklý chemickým vysrážením nebo krystalizací. Chemogenního původu jsou výplně prasklin nebo dutin ve vápencích (výplně schránek organismů a jiné), usazeniny solí nebo tmel pískovců a pod. Chemogenní vápenec vzniká přímým vysrážením uhličitanu vápenatého.
- Chlorid** = Chloridy jsou soli kyseliny chlorovodíkové. V nerostném systému představují velkou část nerostů ze skupiny haloců (kamenná sůl, salmiak, sylvín, herargyrit a jiné vzácné nerosty). Kromě kamenné soli nejsou v přírodě příliš hojné.

I.

Imbrikace = doškovité nakupení plochých valounů vlivem vodního proudu. Zvláště výrazné je u plochých valounů, které svými říčními osami zapadají u říčních sedimentů ve směru proti toku, u plážových štěrků směrem do moře.

Infiltrace = pomalé pronikání (vsakování) kapaliny (srážkových vod) nebo plynu póry horniny dovnitř, pronikání srážkové a povrchové vody půdou do hornin a do nádrží podzemní vody.

In situ = na místě, či v původní poloze.

Inundace = zaplavování území. (Pravidelné či nepravidelné).

Inundační území = je část údolní nivy, která je v době velkých vod zaplavována. Z praktického hlediska je to území nevhodné k zástavbě.

J.

K.

- Kalcit** = minerál, čistý uhličitan vápenatý. Klencový nerost CaCO_3 , specifická hmotnost 2,6 – 2,8.
- Kaledonské vrásnění** = starokaledonská fáze mezi ordovikem a silurem, mladokaledonská fáze mezi silurem a devonem. Ukončila druhou ze čtyř geotonických éř neogeotonického vývoje země. Klasickou oblastí vrásnění v Evropě je severní Evropa, (neogeikum) t.j. západní část Norska, Skotsko, Severní Irsko. Průběh do střední Evropy bylo kaledonské vrásnění zastřeno Hercynským vrásněním. (Paleoevropa byla konsolidována Kaledonským vrásněním).
- Kaolin** = směs jílových nerostů s vysokým obsahem kaolinitu. Je používán jako surovina pro výrobu porcelánu, kameniny a šamotu.
- Kaolinizace** = přeměna silikátů, zvláště živců na kaolinit. (Kaolinické zvětrávání).
- Kaolinit** = bílý nebo nažloutlý trojklonný jílový nerost, zásaditý a vodnatý křemičitan hlinitý.
- Karbon** = období (perioda) paleozoika (Prvohor), cca před 345ti až 280ti miliony let. Trvalo tedy cca 65 milionů let. Epocha spodního karbonu (tj. dinantu) trvala cca 25 mil. let. a zahrnovala stupně tournai a visé. Epocha svrchního karbonu (tj. silesu) trvala cca 40 mil. let a zahrnovala stupně namur, westfal a stefan.
- Karbonáty** = uhličitaný, (vápenec = uhličitan vápenatý / CaCO_2 / , dolomity = uhličitan hořečnatý / MgCO_2 / , sintry a pod.).
- Kašolong** = emailově bílá odrůda opálu.
- Klastika** = (klastické horniny) vznikly rozpadem celistvých hornin, jsou to úlomky či zrna horniny. Tlakem vrstev v nadloží mohou být přeměněny v kompaktní slepence úlomkovitých hornin.
- Kliváž** = Osní břidličnatost (štěpitelnost) horniny (jejích krystalů). Tektonicky výrazná, často lupénkovitá dělitelnost horniny. Foliace, tj. drobná tektonika, působící v systému souběžných ploch oslabené soudržnosti, probíhající napříč původní vrstevnatostí hornin a mající víceméně shodnou orientaci s osními plochami vrás.
- Kokpitový kras** = zvláštní formy krasu v tropických územích (a v tropických klimatických podmínkách). Klasický výskyt na Kubě, v Thajsku, v Číně a jinde.
- Konfigurace** = seskupení, způsob prostorového uspořádání.
- Konkávní** = dutý, vyhloubený.
- Konkordance** = (Souhlasné uložení) je styk dvou souvrství, vzniklý bez přerušení sedimentace. Mladší souvrství se usazovalo ihned po uložení souvrství staršího. Vzniklo

jen za změněných faciálních podmínek (facie = horninový typ). Jeho styk se starším souvrstvím má charakter pozvolného přechodu.

Konkrece = jsou zakulacené útvary druhotného původu, utvořivší se uvnitř horniny, která je obklopuje. Vznikají ukládáním různých minerálních látek kolem jádra (například kolem nějakého minerálního zrna nebo organických zbytků). Mnohdy jsou ale jádra nezjistitelná.

Kontaminace = znečištění prostředí škodlivými látkami, zamoření, vniknutí choroboplodných zárodků do organismu. Lze říci, že jde o změnu chemického a minerálního složení vyvřelých hornin jejich míšením, nebo asimilací cizorodého materiálu (hybridizace).

Konvekce = Přenášení nebo vyrovnávání různých hodnot fyzikální veličiny, (např. tepla) v téže látce prouděním (či omýváním ploch; přenos energie konvekci).

Konvexní = vypouklý, (plocha, zakřivená ven).

Koroze = rozpouštění povrchu málo chemicky odolných hornin atmosférickou vodou. (vápenec, sádrovec, dolomit, kamenná sůl).

Koráli = živočichové s vápenatou schránkou. Jsou to v podstatě polypové z čeledi láčkovců. Žijí v mělké, sluncem prohráté, teplé a čisté vodě moří. Optimální hloubka růstu se však omezuje jen na několik metrů pod hladinou. Výjimečně do hloubky 70 m. Živí se zooplanktonem. Koráloví polypové vylučují zrnka kalcitu, jejichž stmelěním vznikají korálové útesy. Na odumřelých jedincích vyrůstá další generace korálů. V ideálních podmínkách narůstají korálové útesy až o 25 milimetrů za rok. Vytvářejí rozsáhlé kolonie, které jsou ve své podstatě velmi starými ekosystémy. Největší z nich, Australský Velký bariérový útes je téměř 2 000 km dlouhý a rozkládá se na ploše cca 200 000 kilometrů čtverečních.

Korálový vápenec = vápenec s hojnými zbytky korálů. Destruktivním působením mořských vln na útesy, částečně také rozmělnění korálů některými živočichy dochází k drobným úlomkům korálového materiálu. Vytváří se tak klastický sediment, jemnozrné uloženiny tohoto typu, tj. korálové bahno, které se usazuje a pokrývá odumírající korály, nad kterými opět vyrůstají nové generace korálů.

Kras = Soubor povrchových a podzemních geomorfologických jevů, vytvořených v oblasti, která je budována horninami, rozpustnými ve vodě. Na stupni rozpustnosti krasových hornin závisí průběh, rozvoj a obsah procesu krasování.

Kraton = stabilizovaná kontinentální oblast zemské kůry, nepodléhající již dalšímu vrásnění. Je to v podstatě jádro pevniny, pozůstatek starých kontinentů.

Krystalinikum = oblast, složená z krystalických hornin. (Z eruptiv / tj. z vyvřelin / a z metamorfítů / tj. z materiálů přeměněných /).

Křemen = klencový nerost SiO_2 , tvrdost 7, specifická váha 2,65, lasturnatý lom.

Kulm = stratigrafické označení spodního karbonu. Sedimentace probíhala v geosynklinálním moři, které se střídavě prohlubovalo a změlčovalo. Kulmské uloženiny mají diastrofický charakter. (Tento výraz je souborným označením orogenních (horotvorných) a epizogenetických (občas působících) pohybů zemské kůry. Rytmičká sedimentace je obdobou flyše.

Kulmská facie = Litologicky představuje souvrství střídajících se jílových břidlic, pískovců drob a slepenců.

Kvarter = (čtvrtohory). Je mladší periodou éry kenozoikum. Dělíme jej na pleistocén (cca 2 mil.let) a holocén – posledních cca 10 000 let.

L.

Lakustrinní = jezerního původu.

Laterální = postranní, boční.

Laterit = načervenalá jílovitá půda, obsahující hlavně hliník a železo, vzniklá zvětráváním různých, převážně karbonátových hornin v tropických podmínkách

Limonit = Hnědel. Nevydatná železná ruda. Okrově žlutý, hnědý až černý amorfní nerost, hydroxid železitý s proměnlivým množstvím vody – $\text{FeO}(\text{OH}) + \text{H}_2\text{O}$. Vyskytuje se v oxidační zóně železných rud a v usazeninách jezer a bažin.

Limonitizace = impregnace limonitem.

Litologie = jeden z geologických oborů – nauka o sedimentech (usazeninách) a o petrografii, (tj. o horninách a jejich skladbě).

Lumachela = hornina, složená z úlomků zkamenělin. (Mezi lumachely můžeme zařadit i vápenec).

M.

Malachit = jednoklonný nerost ze skupiny azuritů, zelený až tmavozelený, skelně, dýmavě až hedvábně lesklý. $\text{Cu}_2(\text{OH})_2\text{CO}_3$. Vyskytuje se v oxidační zóně měděných rud, nebo jako metasomatický ve vápencích. Tvrdost 3,5 – 4, specifická hmotnost 3,9 – 4,03.

Metamorfóza = přeměna horniny. Hlavními činiteli přeměny : teplota, všesměrný tlak, orientovaný tlak a chemická aktivita roztoků, cirkulujících v intergranulárních prostorech hornin. Přeměna probíhá v hloubce pod povrchovou zónou větrání a cementace, a horniny při nich zůstávají jako celek neustále v pevném stavu.

Metamorfity = jsou horniny, vzniklé metamorfózou.

Metasomatický = důsledek petrochemického pochodu, při kterém se staré minerály rozpouštějí a nové vznikají, avšak hornina jako celek zůstává v pevném stavu.

Migrace = přemísťování osob, stěhování rostlin nebo živočichů na nová stanoviště, přenos genů mezi populacemi prostřednictvím jedinců, kteří přecházejí z jedné populace do druhé.

Minerály = nerosty

Miocén = v éře kenozoikum, perioda terciér – neogen. Epocha miocén trvala cca 19 milionů let, v době cca před 26ti až 7mi miliony let. Zahrnuje stupně (od nejstaršího až po nejmladší) eger, egerburg, otnang, karpát, baden, sarmat a pannon.

Mylonit = tlakově drcené horniny, vzniklé mikrobekciací, granulací a stlačením z nejruznějších výchozích hornin. Jde tedy o souhrnné texturní označení, které neříká nic o látkovém složení.
Mylonitizace probíhá za takových podmínek tlaku a teploty, že hornina neztrácí soudržnost.

Mylonitové zony = většinou doprovází tektonické zony.

Mlži = měkkýši, chránící svůj organizmus lasturami či mušlemi

Monokrystal = krystalový jedinec s jednotnou vnitřní zákonitou stavbou.

Monomyktní = Monomyktní usazeniny jsou usazeniny, složené z úlomků jedné horniny – tj. tyto usazeniny jsou stejnorodé. Opakem jsou polymiktní usazeniny.

Morfologie = nauka o tvarových vlastnostech rostlin, živočichů, člověka, v geologii je to nauka o tvarech a změnách povrchu země.

N.

Neogén = perioda mladších třetihor, období před cca 26 až 2 miliony let, tj. celkem 24 mil. let. Zahrnuje epochy miocén (19 milionů let) a pliocén (5 mil. let). Epochu miocén dělíme na stupně : eger, egerburg, ottang, karpát, baden, sarmat a panon. Někdy v badenu se vyskytuje podstupeň tornton. (Torntonské tégly v Lázněckém žlebu). Epochu pliocén dělíme na stupně dak a levant.

Nerosty = minerály.

O.

Oddenudování = (denudace je obnažování podložních pevných hornin nebo snižování zemského povrchu – v podstatě jde o odnos materiálu).

Old Red sandstone = Názvem „Old Red“ je označován materiál, který tvoří starý červený pískovec. Jeho facie sestává převážně z načervenalých, psammitických a psefitických hornin. Tato hornina je rozšířena zejména v devonu. Litologicky jde o mocná souvrství pískovců a slepenců, místy s vložkami břidlic a slínů.

Oolitický = druh sedimentární horniny či minerálů, složených z kuličkovitě strukturovaných útvarů – oolitů.

Opál = Amorfni nerost ze skupiny křemene, hydratovaný oxid křemičitý. Nejruzněji zbarvený nerost, čirý i neprůhledný. V sedimentech se vyskytuje v některých rohových, ve tmelu hornin a ve skladbě křemitých schránek organismů.

Organogenní (typ moře) = organogenní hornina je materiál, vzniklý z organismů, z jejich zbytků, nebo vytvořený z jejich činnosti.

Orogeneze = horotvorná činnost, vznik pohoří horotvornými silami, horotvorné pochody.

Orogen (Hercynský – Asturská fáze)

(Karpatský)

Organodetritické = struktura hornin, tvořená organickým detritem, tj. úlomky organismů, nesoucích stopy rozlámání a transportu.

Osteologický = kosterní.

Osteologie = nauka o kostech.

Ottang = typické a klasické vrstvy spodnohelvetského slínu v rakouské molase s typickou měkkýší faunou. Charakteristické je pestré, zvláště načervenalé zbarvení. Z fauny se nejhojněji objevují rybovití obratlovci, primitivní ryby dvojdyšné a velcí pavoukovití členovci. Vzácné jsou zbytky korýšů, primitivních stonožek a mlžů. Hojně jsou zbytky terestrické fauny.

Usazeniny z tohoto věku reprezentují podle současného převládajícího názoru převážně kontinentální a limnické sedimenty, které se usadily po kaledonském vrásnění. Uloženiny facie ottnangu zřejmě vznikaly v mírném podnebí, kdy se střídala období vlhka (s náhlými přívaly říčních vod) s obdobími sucha. Stratigraficky jde o sedimenty terciéru, spodního miocénu.

P.

- Paralelní** = souběžné, rovnoběžné, současně probíhající.
- Paleo -** = dávný, předvěký, minulý.
- Paleocén** = nejstarší geologické oddělení paleogénu
- Paleogén** = starší část terciéru (třetihor), období cca před 65 ti až 26 miliony let.
- Paleogeneze** = dávné vytvoření (geologického útvaru).
- Paleohydrografie** = dávný vodopis, dávné rozložení vodních toků v krajině. (V daném území).
- Paleolit** = starší doba kamenná (nejstarší a nejdelší doba vývoje pravěkého člověka)
- Paleomagnetismus** = vlastnost hornin, projevující se tím, že v době svého vzniku nabyli remanentní magnetizaci, jejíž směr odpovídá tehdejšímu magnetickému poli země. Také vědní obor, studující dřívější geomagnetická pole na základě magnetizace hornin různého stáří.
- Paleontologie** = věda o vývoji života v minulých geologických dobách, zkoumající zkmenněliny rostlin a živočichů, a jejich vztahy k horninám, v nichž jsou uloženy.
- Paleontolog** = odborník na vědu, zkoumající vývoj života v minulých geologických dobách.
- Paleozoikum** = období prvohor (mladší než cca 590 milionů let a starší než cca 225 milionů let). Dělíme je na období : **kambrium** (90 mil. let), **ordovik** (55 mil. let), **silur** (50 mil. let), **devon** (50 mil. let), **karbon** (65 mil. let) a **perm** (55 mil. let). Každá tato vyjmenovaná časová perioda se dále dělí na jednotlivé epochy a stupně (věky).
- Palinologie** = Vědní obor, zabývající se stanovením stáří geologických vrstev na základě obsahu pylových zrn ve vrstvě.
- Palygorskit** = (skalní kůže) – šedobílý nebo hnědý jednoklonný nerost ze skupiny jílu, vodnatý křemičitan hořečnatý, užívá se jako méně kvalitní azbest.
- Peneplein** = parovina, zemský povrch se zarovnaním původních výškových rozdílů denudací, tj. snižování a zarovnávaním zemského povrchu odnosem, obnažováním podložních hornin.
- Pinka** = prohlubenina v zemi, která je pozůstatkem po dolování v dřívějších dobách.

- Pleistocén** = starší období kvarteru (čtvrtohor) v trvání cca 2 miliony let. Zahrnuje střídání dob ledových a meziledových. Dříve se toto období nazývalo diluviem.
- Pliocén** = nejmladší doba terciéru (třetihor). Trvala cca 5 až 5,5 milionu let. Probíhala v období cca 7 až 2 miliony let před naší dobou. Pliocén je epochou neogenu. Epocha pliocén navazuje na miocén a zahrnuje stupně dak a levant. přechází do periody kvarter, epochy pleistocén.
- Polymiktní** = složený z více hornin
- Predispozice** = využití (přizpůsobení se) již vzniklých podmínek. (V geologii například využití zlomového pásma k vytvoření údolí).
- Proplástek** = tenká vložka jalové horniny uprostřed užitkové suroviny (např. proplásky jílovců v uhelných slojích).
- Provenience** = původ, zeměpisná oblast, ze které něco či někdo pochází.
- Psamitická** = drobnozrnná struktura hornin.
- Psefitická** = hrubozrnná úlomkovitá struktura horniny (slepence, oblázky).
- Pyrit** = kyz železný, modifikace disulfitu železnatého, mosazně žlutý nerost kového vzhledu, až zlatožlutý. U nás ložiska : Jáchymov, Velké Tresné aj.

Q.

R.

- Radiometrie** = obor geofyziky, zabývající se radioaktivními vlastnostmi hornin.
- Radiální tektonika** = strukturní vývoj geologických vrstev, jdoucí ve směru radiusu (poloměru).
- Recentní** = současný, vznikl v současném období.
- Redeponován** = přemístěn.
- Redepozita** = opětne uložené vrstvy. (Přemístěné materiály).
- Redispozice** = přemístění a opětne uložení dříve usazených hornin. (Také lze nazvat tento jev resedimentací).
- Refrakce** = lom světelných paprsků nebo elektromagnetického vlnění.
- Regrese** = ústup (odliv) moře z pevniny.
- Relikt** = pozůstatek, zbytek.
- Remanentní** = zbytkový magnetismus (který si podrží feromagnetický materiál po vymizení dříve působícího vnějšího magnetického pole).
- Revitalizace** = oživení.
- Reziduum** = zbytek, zůstatek.
- Rigidita** = stupeň tuhosti, který vyjadřuje odpor horniny proti tvarovým změnám. Určuje se z rychlosti postupu zemětřesných vln a z velikosti mořského přílivu.
- Rohovce** = sedimentární křemité horniny, nejčastěji biochemického původu. Téměř se ztotožňuje se silicity, nezahrnuje však křemité sintry a příbuzné horniny.

S.

Sedimentační pánev = prostor, kde dochází k usazování hornin.

Sedimentolog = odborník, zkoumající usazeniny.

Sedimenty = horniny usazené. Vznikají usazováním minerálních částic, či horninových úlomků, unášených větrem, transportovaných ledovci, působením gravitace, přinášených vodními toky, mořskými proudy a pod.
Významný podíl na jejich vzniku mají životní pochody rostlinstva a živočichů, stejně jako chemické pochody při vylučování solí z vodních roztoků.

Seizmika = obor geofyziky, zabývající se studiem zemětřesení.

Seizmografie = záznam přístroje, měřícího a zaznamenávajícího zemětřesné vlny.

Sesilní = (živočichové) – ti, kteří jsou trvale přisedlí k substrátu (hornině podloží).

Silicifikace = druhotný pochod, jehož výsledkem je prosycení horniny opálem, chalcedonem nebo křemenem, nebo přeměna horniny v tyto látky.

Silicity = druh křemité usazeniny. Druh křemičitanu. Užívá se k označení křemitých sedimentárních či chemických hornin (všeobecně).

Silikáty = křemičitany, tj. anorganické sloučeniny křemíku.

Siltovce = prachovce – sedimentární hornina klastického původu, složená z více jak 50% částic siltové frakce (tj. 0,01 – 0,05 mm velikosti částic). Bývá nevrstevnatý, až laminovaný, leckdy břidličně se rozpadající.

Skalenoedr = monokrystal šesterečné soustavy, omezený dvanácti shodnými různostrannými trojúhelníky.

Skulaři = vrtaví mlži

Slepence = horniny, tvořené zpevnělými fluviálními materiály (šterky).

Slůňáky = lokálně nahromaděné, nebo řídké roztroušené balvany celistvých (amorfních) křemenců.

Smouhy = barevně odlišné nepravidelné partie sedimentů.

Souvrství = soubor vrstev

Spodnokarbonské = spodní karbon – (tato epocha se nazývá dinant) trval v době před cca 345 až 320 milionů let.

Stratigrafie = Tento obor studuje vrstevní sledy, určuje jejich stáří, okolnosti vzniku a jejich vývoj. Je to nauka o posloupnosti geologických vrstev, složení a vlastnostech geologických vrstev.

Stachyodes = blíže neurčené zbytky žahavců ve vápencích Moravského krasu. Název zavedený Dr. Prantlem.

Stachyodový (horizont) = horizontální poloha stachiodes sp.

Stratotyp = profil, na kterém byla definována určitá stratigrafická jednotka.

Stringocephalus = tlustoskořepatý brachiopod – ramenonožec.

Stromatolity = nepravidelně zvrstvené vápencové útvary

Stromatopory = trsy s vrstevnatou vnitřní stavbou (vytvořené láčkovci).

Subdukce = podsouvání, tj. proces, kdy kry kůry zemské se podsouvají jedna pod druhou.

Susceptibilita = poměr magnetizace k intenzitě magnetického pole.

Suspenze = soustava ve které jsou rozptýleny jemné částičky pevných látek v kapalině.

Svrchní devon = tvoří jej období frasnú, (který trval cca 6 milionů let), a období famenu, (které trvalo cca 8 milionů let). Trvání celého svrchního devonu tedy činí 14 milionů let.

Symetrické = souměrné, souosé, uspořádané či rozložené podél osy.

Syngenetická = současně společně vzniklá. Například : syngeneze rudného tělesa a okolní horniny.

Š.

Šliry = starší geologické označení pro vrstevnaté, vápnité jíly.

T.

Tégl = označení pro nevrstevnaté, slabě písčité vápnité jíly, převážně badenského stáří – toto označení přešlo i do geologického názvosloví. Jde o celistvý, nevrstevnatý vápnitý jíl, sivé až sivomodré barvy neogenního stáří. V praxi se používá s oblibou jako materiál při výrobě cihel.

Tektonika = obor geologie, zabývající se stavbou, pohyby, a uložením zemské kůry vůbec a jejich poruchami. Tektonika představuje určitý typ vnitřní skladby horniny. Tektonická geologie se zabývá výzkumem deformací, strukturního vývoje, stavby zemské kůry ve vztahu k silám a mechanickým procesům, jež se podílely na vývoji země jako celku. Řeší příčiny a zákonitosti geologických poruch.

Geotektonika obecná (teoretická) – zobecňuje poznatky o projevech tektonických pohybů a vzniku tektonických struktur v druzhy v průběhu evoluce zemské kůry.

Geotektonické hypotézy vysvětlují vývoj zemské kůry a země vůbec v průběhu geologické historie.

Geotektonika morfologická studuje strukturní formy tektonického původu a rozpracovává jejich klasifikaci (strukturní geologie).

Geotektonika historická – jejím úkolem je rekonstrukce minulých tektonických dějů.

Geotektonika regionální – je to tektonická rajonizace jednotlivých regionů, tj. rozmístění tektonických struktur a návaznost jejich typů v zemské kůře.

Tektonika radiální = poruchy, jdoucí ve směru poloměru (do oblouku).

Tektonika tangenciální = s převahou poruch šikmých až horizontálních (přesmyky).

- Tentakulitové** (břidlice) = původcem tenakulitových materiálů je skupina drobných živočichů nejistého systematického postavení, rozšířená ve všech světových mořích, v době od ordoviku do devonu. Vytvářeli drobné, vápnité, jehličkovité schránky, silnostěnné, kruhového průřezu, hladké či prstenčité.
- Tercier** = je periodou éry kenozoikum. (pro zjednodušení tuto periodu nazýváme třetihory. Dělíme ji na paleogén (epochy paleocén, eocén a oligocén) a neogén (epochy miocén a pliocén). Další periodou éry kenozoikum je kvarter.
- Terigenní** = usazeniny, splavené z pevnin.
- Titanit** = je jednoklonný nerost, barva od žlutavé, zelenavé, hnědé, hnědočervené až k červenavé. Je průhledný, průsvitný až neprůhledný. Tvrdost 5,0 až 5,5, specifická hmotnost 3,4 – 3,6.
- Transgrese** = přestup vrstev přes starší podklad, případně zaplavení pevniny mořem a ukládání náplav, přinesených mořskými proudy.
- Trilobiti** = třída vyhynulých mořských členovců s tělem, rozděleným podélně i příčně na tři části. Tělo je kryté silným dorsálním (hřbetním) štítem. Je zploštělé, obrysu oválného, složené z hlavy, trupu a zadečku. Vyskytuje se v kambriu a v permu.
- Tufit** = úlomkovitá hornina sopečného původu s terigenní příměsí. Jde převážně o sopečné sklo.
Drobnější až jemnozrnné vyvrženiny sopečných jíců, rozličného petrografického složení i stupně zpevnění, vrstevnaté i nevrstevnaté, ukládané podle své povahy v rozličných vzdálenostech od vulkanického centra.

U.

V.

Vápence – Josefovské

Hádké

Křtinské

Lažánecké

Říčské

Vilémovické

Brekciové

Hlíznaté

Kramenclové (Křtinské mramory)

Organodetritické

Radiolaritové

Slítné

Vápenec saturační = (jde o terminus technikus !) Jsou to vápence, užívané v cukrovarnictví a v chemické výrobě.

Vrása = vydutí vrstev horotvornými tlaky.

X.

Y.

Z.

Základní erozní báze = nejnižší bod, ke kterému spěje nějaký tok.

Lokální erozní báze = boční tok (např. Křtinský potok v Josefově je lokální erozní báze potoka Jedovnického.

Svitava v Adamově je lokální erozní báze Křtinského potoka

Základní erozní báze = např. tam, kde se Svitava vlévá do dalšího vodního toku (Svratky). Soutok Svratky a Svitavy je základní erozní báze celé sítě na tyto toky navazujících vodotečí.

(Mezi tím je spádová křivka toku).

Ž.

Živec = běžný horninotvorný nerost. Nachází se v pegmatitech, užívá se ve sklářském a v keramickém průmyslu, při výrobě abrasiv a plnidel. Živce jsou sodné a draselné.

Některé výrazy v práci Petra Kose o Mokerské jeskyni, případně ve Slezákově práci o genezi jižní části Moravského krasu a vysvětlení jejich významu.

Diaklása = puklina, v níž nenastal významný pohyb.

Divergence = vývoj, vedoucí k rozrůznění, rozvětvení, rozbíhání – jako důsledek přizpůsobení se podmínkám prostředí.

Herpetofauna = soubor určitého druhu plazů, obývajících dané území.

Intence = záměr, úmysl, předmětná zaměřenost vědomí.

KRAS – dle Panoše a dalších :

Endokras = podzemní kras, hlubinné krasové jevy
(dle poznámky V. Panoše je vázán na středoholocénní období, spodní a střední epiatlantik).

Epikras = soubor krasových tvarů, vytvořených v masivu rozpustných hornin v pásmu nejbliže skalního povrchu. Jde o vadózní pásmo s převažující vertikální cirkulací krasových vod.

Exokras = povrchový kras (jeho krasové jevy, škrapy, závrtvy a p.).

Holokras = klasický kras, vázaný na chemicky čisté, dobře rozpustné vápence, reprezentovaný bohatým souborem dokonale vyvinutých povrchových i podzemních tvarů.

Merokras = soubor exokrasových a endokrasových jevů v dostatečně mocných, ale nečistých vápencích, případně s vložkami či složkami nepropustných hornin.

Kokpitový kras = o něm se hovoří v souvislosti s okolím Rudice.

Marinní sedimenty = vrstvy, usazené v moři.

Morfogeneze = vznik a vývoj tvarů (geologických útvarů).

Edice SE 3
Speleologická skupina „Tři seniři“
Česká speleologická společnost, Základní organizace 6 – 12
„Speleologický klub Brno“.

Tématický okruh č. 1 :

**Povídání o tom, jak vznikl a tvořil se Moravský kras, aneb –
Otazníky nad geologií, morfologií a hydrologií Moravského krasu.**

Název práce :

**Příspěvek k otázkám speleogeneze
v jižní části Moravského krasu.**

(Tento příspěvek byl napsán již v roce 2000. V témže roce byl předán k publikaci v časopisu „Estavela“ jednomu z jeho vydavatelů, p. Přichystalovi. Protože však časopis Estavela v r. 2000 zanikl, nebyla tato práce nikdy a nikde publikována, ani zasláný prvopis nebyl nikdy vrácen. Nedávno našel autor této práce její kopii a předal nám ji ke zveřejnění v Edici SE – 3 – 2011)

Koordinátor tématických okruhů edice SE – 3

a autor této práce :

Mgr Ladislav Slezák

Členové skupiny SE – 3 a redakční spolupráce :

Richard Cendelín

Josef Pokorný

Ladislav Slezák :

Příspěvek k otázkám speleogeneze v jižní části Moravského krasu.

Morfogeneze každého území je tak trochu spjata s určitou představivostí, jak se mohla krajina, či morfologický útvar vyvíjet, s odstupem i několika milionů let. Dnešní tvářnost je samozřejmě zcela jiná. Denudační a akumulární pochody se zcela zásadně podepsaly na konfiguraci krajiny, změnila se říční síť. Každá krajina má svoje specifika, převážně ovlivněná horninovým složením.

Vápencová území mají ještě další komplikaci v tom, že podléhají krasovění a říční síť se v období jejich vývoje stěhovaly s povrchu do podzemí a naopak. Pokud k tomuto procesu přičteme mořské transgrese a období dob ledových a meziledových, vzniká pro dnešní rekonstrukci vývoje území velice spleťtý problém.

Jižní část Moravského krasu, jako součást vývoje celého území není výjimkou. Problematika je o to složitější, že leží v nižších (relativně) výškách, než území severní nebo střední části, a díky tomu, s ohledem na dnešní erozní bázi tamních toků, neprobíhala exhumace tak rasantně, jako v případě erozní báze toků, které zaústily do Svitavy. (Punkva, Jedovnický a Křtinský potok).

Rozpadem území krasu na tři samostatné hydrografické bloky, došlo ke kapacitnímu roztržení původní říční soustavy a jejímu výraznému oslabení od severu k jihu. Podstatnou roli při tvorbě povrchové i podzemní říční sítě hraje tektonická stavba území vápenců. Zatím co ve starších vývojových fázích se vodní toky prodiraly územím zhruba po severo-jihní ose, (podélné tektonické směry SSV – JJZ), po uvolnění koridoru Svitavy se toky obrací k západu a severozápadu (pokud například tekly toky paralelně, dochází k pirátství).

Studium paleohydrografie v krasovém území je dobrým podkladem k záměrům praktické speleologie. Jakkoliv jsou současné studie pojaty většinou ze širšího kontextu, nebo všeobecně, aplikace (případně korekce) jsou možné za předpokladu dalšího ověření (hydrogeologický průzkum, vrtný průzkum, geofyzika).

Řada autorů (Panoš, Štelcl, Musil, Vašek a další) se pokusili o vytvoření určitého schematu geomorfologického vývoje částí území Moravského krasu. Všechny tyto studie mají něco společného, ale ještě více rozdílného, a tak, pokud by někdo projevil snahu o vypracování jakékoliv syntézy a vycházel z výše uvedených prací, narazí na značné problémy.

Problematikou speleologie v jižní části Moravského krasu jsem se začal zabývat jako amatér v r. 1951 a postupně celým územím (jako profesionál) od r. 1960. Po ukončení své aktivní služby v r. 1995 jsem se opět vrátil do terénu v jižní části, abych se pokusil zúročit některé získané znalosti.

Řadím se k táboru odborníků, kteří zastávají stanovisko, vycházející z toho, že hlavní krasové tvary a podzemní systémy byly vytvořeny před transgresí badenského moře, snad na rozhraní paleogenu a neogenu. V té době (rozhraní mezi 20 – 30 miliony let) ustupovala karpatská orogeneze, při čemž byl ještě pohybově (radiální tektonika) aktivní východní okraj Českého masivu.

Geologové dokládají výzdvihy (poklesy) v relaci stovek metrů. Pokud se tedy parovina Moravského krasu v intencích staré tektoniky (rozhraní devon – karbon) oživila, je logické, že povrchově (mělká a široká údolí, abri, tunelové jeskyně v meandrech a podobně) fungující říční síť se ocitla ve velice strmých spádových poměrech a musela se s nimi vyrovnat (hluboké kaňony, zpětné erozní stupně, hluboká okrajová krasová údolí).

Vodní toky se přestěhovaly do podzemí a vytvořily mohutné jeskynní systémy v podélné ose vápencového tělesa. Rigidní brněnský masiv, který zasahuje do podloží vápenců daleko k východu, držel podzemní toky spíše při východním okraji vápencového tělesa (vápence tam dosahují největších mocností). Postupné zvedání východního okraje vápencové plošiny, pokles v oblasti brněnské kotliny a rozpad celku bloku vápenců Moravského krasu způsobily odklony částí toků k západu, posílení vodnatosti Svitavy a tím její razantní zahloubení do brněnské vyvřeliny v úseku Brno – Blansko.

Blanenský prolom byl v jižní části načepován a otevřen. Svitava se stala hlavní odvodňovací tepnou území. Původně jednolitý severojižní krasový „veletok“ se rozpadl. Nastupující badenská transgrese pozvolna od jihu proniká do reliéfu Moravského krasu. Jde patrně o postup ve fázích (ústřičné slapy u Bedřichovic a Ivanovic jsou v nadm. výšce 250 m, horizonty navrtané vrtavými mlži u Ochoze a Březiny v nadm. výšce 420 m, ústřičný slap v Lažáneckém žlebu kolem 400 m).

Tuto situaci je však nutno korigovat odbornými názory o mladých pohybech ještě v období na rozhraní neogénu a kvartéru, tj. asi před 2 miliony let. Nemusí tedy uvedené úrovně odpovídat oscilaci moře, ale pozdější tektonice. Stejně tak mohl být postižen předbadenský jeskynní hlavní systém, jehož torza lze dokladovat v celém území Moravského krasu. Nemůžeme vyloučit ani to, že západní ukončení hlavních dómů v Ochozské jeskyni (vyústění Hadice) je jedním z postižených míst.

Jak jsem již uvedl, všichni autoři prací, které se zabývaly otázkami morfogeneze území se shodují v konstatování, že šlo o velmi komplikované procesy, a proto jen stěží lze přijmout jednoznačné závěry. Dovolte mi, aby i tento příspěvek případné představy učinil ještě komplikovanější, přesto, že se pokusím opírat o poznatky v terénu ověřitelné. Tím si nečiním nikterak nároky na jejich jednoznačnou interpretaci.

Fáze č. 1 :

Vápencový terén jižní části Moravského krasu tvoří plochý tvar, který na severní straně navazuje na plošinu hlavního vápencového tělesa. Na straně západní se opírá o Řícmanicko – ochozskou elevaci (brněnská vyvřelina s pláštěm klastik), která jako by škrtila jeho šířku. Elevace je v tomto stadiu skutečnou morfologickou elevací s východní vergencí.

Východní strana je omezena silikáty spodnokarbonskými, které opět nad vápence morfologicky vystupují. Celá vápencová plošina mírně spadáje k jihu, kde končí na výrazné východozápadní – tak zvané „mokerské“ poruše. V oblasti Mokré lze předpokládat erozní bázi případných vodotečí. Po jihozápadním úpatí Babické plošiny lze předpokládat existenci přítoku, který se v plytkém údolí spojil před severním okrajem Ochoze s potokem od Březiny (a možná i vodami od Bukoviny a Lhotek), aby společně při jižním svahu Skalky (Příhon) odtékaly do oblasti Hádku.

Tam se tyto vody spojily s Řičkou. Tento tok pak pokračoval (nadm. výška 350 m) do vápenců jižním směrem. Meandrující tok podřezával skalní svahy, vytvářel boční horizontální jeskyňky a prorážel tunelovitě šije meandrů. V oblasti mezi Jelínkovým mlýnem a Bělkovým mlýnem (U kříže) se tok obrátil do oblasti Mokré.

Fáze č. 2 :

Vápencová plošina se při východním okraji mírně zvedá, což způsobilo zvýšenou erozní činnost a původně téměř povrchové toky se zahlubují do podloží. Tok pod úpatím Babické plošiny se odvrací k jihozápadu a spadáje k Bílovicím. Postupně denuduje elevaci a pozvolna ji mění v depresi s erozní bází v údolí Svitavy.

Vody od Březiny vytvářejí podpovrchové tunelovité jeskyně v části plochého uzávěru (Lom Na Technice) a dále prohlubují povrchové údolí k Hádku. Vody Říčky atakují plochý údolní uzávěr v prostoru Pekárny, Kůlničky a bariéry klastik, které tvoří hráz. Vody Říčky ji proto obtékají z východní strany a směřují opět k erozní bázi v Mokré.

Vody od Hostěnic, které ve fázi č. 1 tekly povrchově k jihu hledají spojení s Říčkou (horní díl Kamenného žlíbku). Není vyloučeno, že Hostěnické vody směřují k Mokré samostatně.

Fáze č. 3 :

Tato fáze patří ke geneticky nejvýraznější. Výzdvih vápencového komplexu kulminuje, a veškeré vodoteče, které z okolních, výše položených terénů přitékají, způsobují výraznou hloubkovou erozi. Březinský potok se zakusuje do vápenců hlubokým pytlovitým údolím jižně od Březiny s uzávěrou ve zúžení pod Technikou.

Vody mizí v podzemí a směřují k jihu. Říčka se pod Hádkem chová obdobně. Vráží do masivu a je hlavním tvůrcem Ochozské jeskyně. (Zkamenělá řeka, Hlavní dómy). Hostěnický potok se na Říčku připojuje v podzemí (Nová Ochozská) a opouští jižní směry k Mokré přímo.

Spojené vody Říčky a Hostěnického potoka narážejí v podzemí na překážku z bazálních devonských klastik (Kapráluv mlýn) a uhýbají k erozní bázi v Mokré. Této fázi lze přisoudit vznik nejrozsáhlejších jeskynních systémů v celém území. Její ukončení nastalo pozvolnou transgresí mladotřetihorního moře od jihu, z Vídeňské pánve.

Jakmile hladina dosáhla erozních bází krasových výtoků, dochází k akumulacím fluvialních sedimentů uvnitř systémů. Výrazně se mění křivky podzemních toků, tvoří se soustavy sifonů a škrťacích bariér. Pohyb sedimentů se nakonec omezuje jen na úseky ponorů a nakonec dochází k totálnímu zaplnění okrajových údolí před ponory. Jeskynní systémy se mění v obrovské nádrže pod hladinou moře. Tento stav trvá až do regrese bádenského moře.

Fáze č. 4 :

S postupnou regresí moře k jihu se opět vynořují části vápencových plošin a jsou z nich denudovány zbytky mořských sedimentů. (Jejich případná redeponovaná rezidua se uchovala v otevřených puklinách a chráněných kavernách). Přesto v hlubokých krasových formách (kaňony, deprese, kotliny) sedimenty badenu přetrvaly až do dnešních dní.

Obnovené povrchové toky byly schopny jen částečně sedimenty vyklidit. V některých místech výplně způsobily změny říční sítě (Březinský potok) a toky si vyeroďovaly mladá údolí. Povrchové toky rovněž exhumovaly i úseky ucpaných jeskyní a vertikálními cestami se draly k předbádenské podzemní síti.

Březinský potok nebyl schopen vyklizení badenské akumulace a tak si prorazil hrdlo pod Technikou, k Ochozi přímo. Rovněž nevyklidil údolí k Hádku (Příhon) a vytvořil si Ochozský žlíbek. Zpětně erodující Říčka překonala klastikovou bariéru u Kaprálova mlýna a postupovala k Hádku. Nad kontaktem s klastiky načepovala Říčka podzemní systém a odřizla tak jeho jihovýchodní větev k Mokré. (Vývěry V – 1 a V – 2).

Okrajové údolí Hostěnické bylo po povrchu bádenských sedimentů odvodňováno spornými cestami k Mokré, obnovenými ponory pak do systému Ochozské jeskyně. (Hostěnické propadání, Labyrint). Ochozská jeskyně tak doznala téměř úplného vyplnění redeponovanými sedimenty (fluvial, jemné sedimenty badenu).

Je zcela možné, že k této akumulaci přispěla též Říčka pod Hádkem, i když je pravděpodobnější její snaha navázat na starý předbádenský systém přes ponory v údolí (Liščí díru, Málčinu jeskyni, Švédův stůl a další). Jen díky stupni zahloubení povrchového toku Říčky

vznikla unikátní odlehčovací cesta pro doslova sedimenty napěchovanou Ochozskou jeskyni (Hadice).

Zahlcováním Hostěnických ponorů mohla vznikat i bezodtoká nádrž, jezero, z něhož se vody přelévaly přes starý díl Kamenného žlíbku a směřovaly k Říčce. V této fázi nelze vyloučit oživení (z boku) systému jeskyně Pekárny, destrukci starých jeskyní v místě spádového zlomu k povrchovému toku Říčky a ovlivnění vertikálního odvodňování k předbadenskému systému (ponory ve žlíbku, Křížova propast, Dvořákova propáستka, Hynštova ventarola).

Fáze č. 5 :

Zahrnuje veškeré změny v konfiguracích jeskyní a hlavně v redepozicích sedimentů jak na povrchu, tak i uvnitř jeskyní. Kromě fluviálních sedimentů přibyly sedimenty eolické, svahové kužely destrukčního typu (mrazové sruby apod.) a sedimenty mladého holocénu.

Konfigurace jeskyní se modelovala hlavně v partiích ponorů a vývěřů, kde docházelo ke splavování výplní do jeskyní a jejich posuny v podzemí, hlavně v partiích pod ponory. Podzemní toky, vzhledem k tomu, že exhumace badenských sedimentů nedospěla až na původní skalní dna vývěřů, vyvěrají k povrchovým tokům hlubokými sifony (hloubkové rozdíly až 50 m).

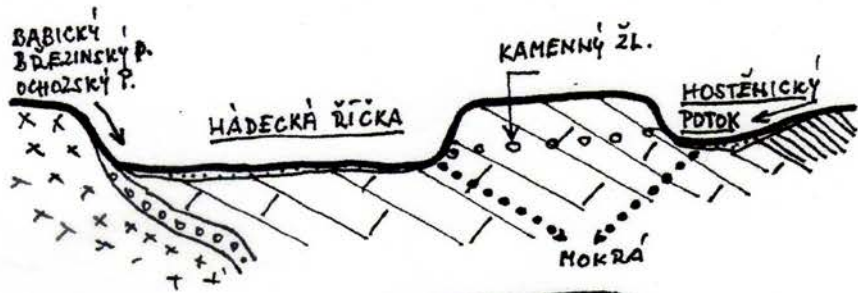
Říční síť jižní části Moravského krasu se tak nepřipojila k povodí Svitavy, ale zůstala věrná původním predispozicím jižních směrů. Nevyklizený, badenskými sedimenty zaplněný mokerský vývěřový kotel tak působí jako zátka, přes níž se krasové vody prodírají k povrchu jen sporadicky (vývěry v Mokré, lokality pěnoveců apod.).

Konečně, Říčka tyto vody k vývěru nenutí, vyvěrá díky načepování ve vývěřech V – 1 a V – 2. Možná, že určitá část jejich vod komunikuje s mokerským rezervoárem bifurkačně, přes pukliny a slabou výplň údolí (jeskyně naproti výtoku).

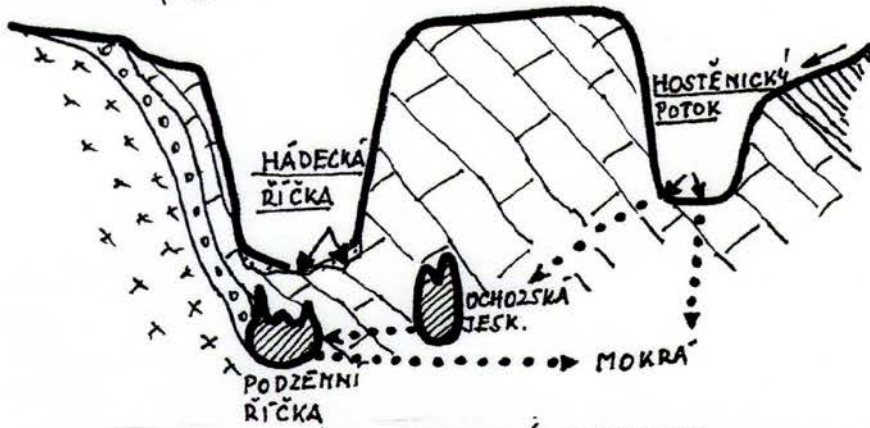
POZOR !

Na následující straně následuje schema vývoje hydrografické sítě v jižní části Moravského krasu.

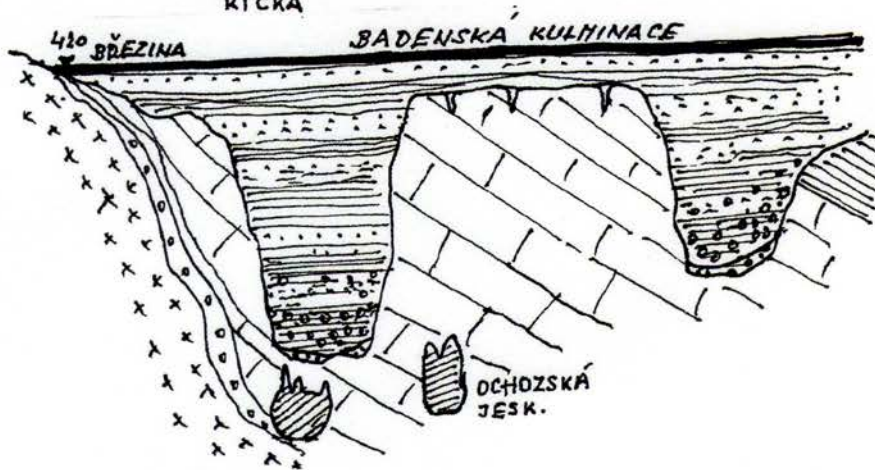
SCHÉMA VÝVOJE HYDROGRAFICKE SÍTĚ V JIŽ. Č. MOR. KRASU

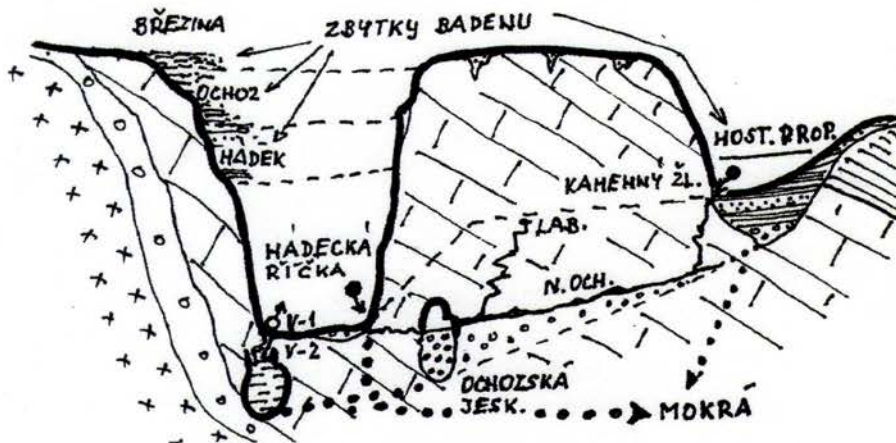
FÁZE
1-2

FÁZE
3

FÁZE
3
kulmi-
nace

FÁZE
4-5

Edice SE 3
Speleologická skupina „Tři seniři“
Česká speleologická společnost, Základní organizace 6 – 12
„Speleologický klub Brno“.

Tématický okruh č. 10 :

Od redakčního krýglu.

Název práce :

Pohled do života jednoho z členů pracovní skupiny SE – 3.

Koordinátor tématických okruhů : Mgr Ladislav Slezák

**Redakční spolupráce :
Autor tohoto pohledu :**

**Richard Cendelín
Josef Pokorný**

Naše moudrá babička by řekla : „Chlapče nevytahuj se, schlubné plíce lezou z hrnce !“
Nikdy by mne nenapadlo se takhle před jeskyňáři „vytahovat“ nebýt toho dortu, který jsem od svých vnoučat dostal ke svým osmdesátinám. Protože se na něj můžete aspoň podívat, když už jste ho nemohli ochutnat, tak doufám, že pochopíte moji radost a odpustíte mi, že se o ni chci podělit s Vámi.

A tohle je moje „zázemí“. A ještě jednou pohled na ten dort.

A když už jsem v tom „vytahování“, tak takhle vypadá místo, kde se rodí Edice Se - 3 !

Edice SE 3
Speleologická skupina „Tři seniři“
Česká speleologická společnost, Základní organizace 6 – 12
„Speleologický klub Brno“.

Tématický okruh č. 2 :
Nové poznatky z Moravského krasu.

Název práce :
Geologické zajímavosti.

Koordinátor tématických okruhů a autor této práce :
Mgr Ladislav Slezák

Redakční spolupráce :
Richard Cendelín
Josef Pokorný

Ladislav Slezák :

Geologické zajímavosti.

Moravský kras nejsou jen jeskyně, závrtý a krasová údolí. Je to území s velice pestrá geologickou minulostí. Studium fragmentů projevů jednotlivých údobí je nejen velmi náročné, ale i napínavé (ve víru střetů názorů).

Čas od času se v terénu zadržují objevit některé lokální změny, které často odkrývají nevidané a velice cenné geologické profily. Pokud nejsou tyto změny zavčas podchyceny, opět zanikají různými stavebně-technickými zásahy či těžbou.

V nedávné době došlo ke konečné likvidaci těžby vápence v lomu tak zvaném „Malá dohoda“ nedaleko Holštejna. Není třeba se vracet k důvodům, proč na této lokalitě k takovému počínu (z hlediska ochrany přírody chvályhodnému) došlo.

Faktem zůstává, že těžební společnost se přesunula do náhradní lokality na jižním okraji území Moravského krasu, mimo hranice Chráněné krajinné oblasti Moravský kras. Dokonce do dobývacího prostoru bývalé, dávno zaniklé těžby v lokalitě „Kopaniny“ (SV od Lesního lomu). Nový provozovatel, společnost s.r.o. Kalcit rozfárala bývalý lom poměrně velkoryse s cílem těžít surovinu (Vilémovické vápence) jako stavební kámen s převahou výroby drtí.

Lom se nachází v poměrně geologické komplikované pozici, s výskyty faciálních variant vápenců, tektonicky exponovaném pásmu, které předurčuje morfologický vývoj mladších geologických údobí (terciér).

V rozevřených a krasovými procesy modelovaných poruchách jsou výplně křemitých jílovitých písků (geologické varhany) a v přípovrchových partiích vápenců jsou zvětralinové hlíny včetně spraší s polohami vápenných konglomerátů (cicvárů).

Západní křídlo lomu bylo zbaveno skrývky a byly odkryty lavice vápenců. Na nich spočívaly vápencové slepence. Celá tato poloha byla bohužel pro těžbu nežádoucí a proto byla beze zbytku snesena a zbytky deponovány vedle příjezdové komunikace k etáži lomu. O pozici těchto sedimentů se bylo možno dozvědět pouze z ústního podání vedoucího těžby. Škoda.

Nezbývá, než se pokusit o nedokonalou rekonstrukci vzácného geologického jevu. Světle šedé kalové vápence brekciového typu (analogie vápenců Křtinských) tvořily jakýsi příbojový stupeň neznámé výšky, jehož čelo bylo orientováno k jihu. V patě tohoto stupně byly polohy slepenců, jejichž materiál je (dle dochovaných vzorků – viz foto) výhradně vápencový.

Valouny jsou dokonale opracovány. Tvoří je kalový, šedý vápenec, místy s náběhy do růžova a zelena. Tmel slepenců je písčito-jílovitý, kompaktní, žlutavých a šedavých barev. Z dostupného materiálu (nebyl detailně analyzován) nebyly patrné žádné zbytky fosilií.

Celkový charakter slepenců, jejich složení včetně intergranulárního materiálu a geologické pozice ve vztahu k podloží, s největší pravděpodobností ukazuje na sediment příbojového typu, patrně miocenního stáří.

Výše popisovaný nález je dokladem nedostatečného dozorování lokalit, kde probíhají technické zásahy do krajiny. V tomto případě se změny dotýkají dobývacího prostoru schváleného příslušnými institucemi. Stávající legislativa se takových případů dotýká pouze v případě nafáraných krasových jevů či paleontologických (archeologických) nálezů.

Je všeobecně známo a praxe to bohatě potvrzuje, že provozovatelé lomů se ohlašovací povinnosti a dočasnému přerušování prací na lokalitě vyhýbají. Jde o komplikaci v průběhu těžebního procesu. Proto se tyto nálezy běžně zamlčují a vzácné nálezy tak definitivně zanikají.

Rozhodně by nebyla na škodu iniciativa ve spolupráci mezi zainteresovanými institucemi (SCHKO MK, OBÚ, ČGS, případně MU, Fakulta geologie), které se v území angažují.

Přílohy : 3 fotografie z lomu na Kopaninách

Obr. č. 1 : (– výše –) Vápencové slepence (miocén ?).

Obr. č. 2 : (– níže –) na další straně : Vápencové slepence, detail valounového materiálu.

Obr. č. 3 : (– níže –) na další straně : Geologické varhany s výplní jílu a písků.

Edice SE 3
Speleologická skupina „Tři seniři“
Česká speleologická společnost, Základní organizace 6 – 12
„Speleologický klub Brno“.

**Tématický okruh č. 2 : Nové poznatky
z Moravského krasu.**

Název práce :

**Příspěvek k hydrografii Hos-
těníckého potoka v jižní části
Moravského krasu.**

Koordinátor tématických okruhů a autor této práce :

Mgr Ladislav Slezák

Redakční spolupráce :

**Richard Cendelín
Josef Pokorný**

Ladislav Slezák :

Příspěvek k hydrografii Hostěnického potoka v jižní části Moravského krasu.

Hydrografická problematika Hostěnického potoka, pokud je mně známo, nebyla nijak zvláště předmětem podrobného bádání, až na výjimku, kterou je vazba Hostěnického potoka ke genezi Ochozské jeskyně. Většina badatelů přiřazuje Hostěnický potok k paleogenezi Ochozské jeskyně jako jejího tvůrce, při čemž opomíjí nezastupitelnou účast Říčky.

Jsem přesvědčen, že naopak Říčka je a byla v předbádenské periodě tokem v e vývoji Ochozské jeskyně tím rozhodujícím. Konec konců i existence dosud nevyřešené Zkamenělé řeky je toho důkazem. Polohy bazálních štěrkopísků v hlavních prostorách staré části Ochozské jeskyně jsou z hlediska geneze a transportu dosud velkým otazníkem, obsahy těžkých minerálů inklinují do povodí Říčky. (Burkhardt – Kristková).

Hostěnický potok, jehož povodí je založeno na území hornin spodního karbonu (Rozstáňské souvrství), obdobně, jako je tomu ve střední i severní části krasu, při kontaktu s vápenci, vytvořil ploché okrajové údolí přemodelováním části starého paleogenního tvaru, z něhož nám dnes zbyl malý fragment v podobě východní části Kamenného žlíbku.

Ponory Hostěnického potoka vytvořené v západní stěně okrajového údolí odváděly vody pod Mokerskou plošinu a dále k jižní erozní bázi okraje vápencového území (Mokrá – Horákov). Tak byly vytvořeny soustavy jeskynních dutin, které inklinují k postupně odkrývané Mokerské jeskyni a jejím paleopřítokům.

Hostěnické okrajové údolí sloužilo jako sedimentační prostor, což způsobilo postupný zánik výše uvedených ponorů a vody si hledaly další možné cesty, jak Mokerskou plošinu obejít. Jednou z nich byl právě Kamenný žlíbek, který směřoval k západu, do povodí tehdy již zahlobené Říčky. Přelivy do kamenného žlíbku způsobovaly jednak jeho postupné zahlobování, současně i tvorbu bifurkačních komunikací do relativně volného systému Ochozské jeskyně.

V období pleistocénu vodní kapacity Hostěnického potoka dosáhly maxima a Kamenný žlíbek se stal regulérním řečištěm. Mohutné transporty splachových materiálů využily komunikací k Ochozské jeskyni (nachází se v bezprostřední blízkosti s výrazným hloubkovým rozdílem) a v relativně krátkém období vyplnily sedimenty téměř veškeré volné prostory, které Ochozská jeskyně nabízela.

Říčka v tomto období již Ochozskou jeskyni (v důsledku snížení lokální erozní báze) definitivně opustila. Hostěnické vody tak Ochozskou jeskyni ovládly úplně. Ochozská jeskyně se tak stává mohutnou akumulací skládkou, která se stává nepropustnou bariérou pro vody Hostěnického potoka. V konečné fázi vody nachází východisko přes chodbu Hadici, která je schopná nejen odvádět vody, ale i jimi uvolněné sedimenty z jeskyně do povrchového údolí Říčky.

Celý proces hledání odtokových cest z okrajového Hostěnického údolí (deprese či semi-polje ?) se odehrával v pravé (severní) stráni Kamenného žlíbku. Inklinace k Ochozské jeskyni je tak zcela jasná. Jak vypadaly bifurkační komunikace si můžeme představit na známém systému Labyrintu. Otázka zní : Kolik podobných cest ještě pravá stráž Kamenného žlíbku skrývá ?

Naše pozornost se v poslední době zaměřila k samotnému propadání Hostěnického potoka, k jeho povodňové části, nazvané M. Křížem „Vilémovo údolíčko“ (uváděné pod č. II, HP 2, Západní propadání) které představuje povodňový díl za aktivními ponory. Aktivní ponory mají nadmořskou výšku 371,0m (K. Feitl – 1923), povodňové ponory mají nadm. výšku 370,0 m

(Aby Hostěnické vody trvale netekly do HP 2 – Západního propadání, vybudovali v r. 1910 členové VDT – GfH mezi HP 1 – Východní propadání a HP 2 hrázku, přes kterou voda přetéká jen za vyšších vodních stavů. Hrázku je nutno trvale udržovat. Zajišťuje ZO 6 – 11). V konfiguraci celého propadání není zaznamenán žádný stupeň.

Celý soubor ponorů (jak východní aktivní, tak západní povodňové) je výsledkem jedné vývojové fáze. Po ústupu Hostěnických vod z prostoru Kamenného žlíbku možno tento útvar považovat za t.č. poslední fázi zpětné eroze v sedimentační výplni dílu Kamenného žlíbku.

Dnes je Vilémovo údolíčko od Kamenného žlíbku odděleno zbytkem sprašové návěje, která se k západu postupně vytrácí. Povodňové, roztržštěné řečiště končí pod uzávěrou, v jejímž levém (jižním) svahu se objevuje skalní výchoz s rozpadlým portálkem horizontální jeskyňky (P. Kos – Zpráva o činnosti ZO ČSS 6 – 12 za rok 2010).

Čelní uzávěra Vilémova údolíčka je tvořena blokovou sutí překrytou odvalem z dob historické těžby vápence v přilehlém lomku. Nad touto hranou s výškou cca 7m je hloubena speleologickou pracovní skupinou ZO 6 – 12 průzkumná šachtice.

Z historických pramenů víme, že těžbou vápenců se v této lokalitě zabývala rodina Řičánků. V lesním prostoru, západně od ukončení Vilémova údolíčka (Martin Kříž, 1864 – viz vysvětlivku na konci této práce), směrem k severovýchodně směřující cestě od Trojmezí je situován starý jámový lomek o průměru cca 10 m. Kolem lomku je až nápadně málo odvalového materiálu. Sama poloha lomku z hlediska jeho založení postrádá poněkud logiku.

Vysvětlením by mohlo být to, že jámový lomek byl založen na přírodní, pro ruční těžbu výhodné, formě. Je možné, že šlo původně o skalní závrt s obnaženými stěnami. Vedle tohoto lomku je v bezprostřední blízkosti ještě jeden lomek, daleko menší.

Při revizním měření povrchové situace (viz plánek) a prodloužením stávajícího polygonového tahu po východní cestě od Trojmezí k severovýchodu bylo zjištěno, že výše uvedený starý jámový lomek je propojen etáží nad uzávěrou (západní ukončení) Řičánkova lomu. Zbývá jen doměřit polygon k výzkumné šachtici.

Z historického hlediska je patrné, že staré lůmky sloužily jako zdroj suroviny pro staré vápenické pece, jejichž baterie byla situována do prostoru dnešního průseku pod vedením vysokého napětí. Deprese s obvaly jsou patrné a od lomků k nim vede dnes již téměř neznatelná cesta zaříznutá do nehlubokého úvozu. Doprava evidentně probíhala bez pomoci koňského potahu a klasického povozu.

V hlavním průběhu Kamenného žlíbku, v úrovni uzávěry Vilémova údolíčka, se nachází hned vedle cesty závrt. Je nálevkovitého tvaru, elipsovitého obvodu a dnešní hloubce kolem 3 metrů. O existenci tohoto závrtu věděli i dřívější badatelé (Kříž, Feitl a další), kteří se o jeho existenci zmiňují a jeho polohu zaznamenávají.

V době, kdy jsem se jako spoluautor geologické mapy Moravského krasu v r. 1958 (Dvořák, Slezák, Pták a kol.) podílel na technických ověřovacích pracích, jsem do závrtu situoval kopanou šachtici. Toto dílo v celé své hloubce (10 m) procházelo jemnými sedimenty různých barev, obsahujících zbytky organického materiálu. Sonda musela být v udané hloubce zastavena ve smyslu báňsko-bezpečnostních předpisů. Skalního dna dosaženo nebylo.

Uvedené sedimenty byly vyhodnoceny jako lakustrinní (jezerní) jak J. Dvořákem, tak později (po revizi vzorků) R. Musilem. Z pohledu geomorfologického vývoje a paleohydrografie lokality se nikdo z dřívějších autorů nezmiňuje o možné souvislosti s propadáním Hostěnického potoka.

Ve světle našich nových poznatků by byla možná i varianta horizontálního průniku povodňových vod z Vilémova údolíčka do závrtu. Zmíněná sonda byla malého profilu (40 x 80 cm) a není možno vyloučit, že procházela právě jen samotným jícnem.

J. Dvořák se v exkurzní zprávě z února r. 1953 zmiňuje, že uvedený závrt byl naplněn až po okraj vodou. (Nemuselo jít výlučně o tavné vody z okolního sněhu). Obdobná situace nastává i v závrtu u vchodu do Ochozské jeskyně.

Obraťme nyní pozornost k samotné Ochozské jeskyni, konkrétně k východnímu ukončení Nové Ochozské jeskyně, od Křížova sifonu až po koncovou část za odbočkou do Sifonové chodby. Uvedený úsek jeskyně skýtá četná badatelská úskalí v podobě komplikací – jako jsou inundační poměry, změny v akumulacích sedimentů, konfigurace jeskynních chodeb, klimatické podmínky – a hlavně – výskyt nepříjemné překážky v podobě Nouackhova sifonu.

Není proto divu, že speleologický detailní průzkum byl prováděn jen sporadicky (snad s výjimkou Sifonové chodby a nedokončených průzkumů v daném úseku se vyskytujícími komínů). Poměrně detailně byly zkoumány souvislosti vod Hostěnického potoka s inundačními poměry v Ochozské jeskyni (M. Kříž, VDT, Speleologický klub Brno, Krasové oddělení Moravského muzea).

Závěry těchto výzkumů se vcelku shodují, včetně vazby na funkci Hádecké Estavely (J. Himmel) či Velkého vývěru (R. Burkhardt), vzniklého v r. 1958 jako výsledek lidských zásahů na povodí Řičky (rekreační nádrž Hádek – L. Slezák, 2011).

Ke vzájemné korelaci inkriminované části Nové Ochozské jeskyně a terénů kolem Hostěnického propadání je vhodné upozornit na některé zásadní skutečnosti. Z topografických podkladů, vhodných pro uvedená srovnání je patrně stále neaktualizovaný podklad od ing K. Feitla z r. 1923 (Ochoser Höhle – originalaufnahme GfH in Brünn) Tato mapa byla speleology používána (a je stále) bez dalších revizních měření.

Díky erudici jejího tvůrce (měl dobrý přehled o geologii, geomorfologii a hojně využíval i práci s virgulí), je možno v uvedené mapové části Ochozské jeskyně vysledovat důležité geologicko-tektonické prvky, které jsou korelovatelné se zjištěním povrchového geologického mapování. Na Feitlově mapě jsou zaznamenána místa vyústění komínů (celkem 3). Feitl uvádí v prostoru za Křížovým sifonem (Grosse Hale) – tj. „Velké síni“ (J. Himmelem nepochopitelně nazývané „Zadní kaple“, jak je uvedeno v upravené mapě z r. 1967) komín (Schlot) který později zkoumala skupina ZK ROH Královopolská (J. Himmel) do výše 16 m. Průzkum nebyl dokončen, komín ve zmenšeném profilu pokračuje. Podle popisu komín nenesl stopy případných dřívějších výstupů. Nese označení č. 3 (J. Himmel).

Komín č. 2 se nachází v pravé stěně chodby, nedaleko chodby Sifonové. Slepě končí. Komín označený č. 1 (J. Himmel) je na mapě K. Feitla zakreslen jako dvojitý, výše se spojují do jednoho. J. Himmel uvádí, že nebyl zkoumán. Tento komín je nejbližší k ukončení Vilémova údolíčka. Byl-li někdy tento komín prozkoumán a s jakým výsledkem se nám nepodařilo zjistit.

V publikaci „Jeskyně v povodí Řičky“ (Vydané ČSS ZO 6 – 11 „Královopolská“ v r. 2012) je jen kratičká zmínka : „Komín 1 pod Hostěnickým propadáním II končí neprůlezně ve výši 15 m nad řečištěm. Co to znamená „neprůlezně“ ? Nevíme vůbec nic o tektonice komínů, která by nám mohla být velice nápomocná. S určitou pravděpodobností jde o rozevřené puklinové prostory směru S – J, jak nám analogicky z jiného místa (na lokalitě lomu Řičáňkových) popisuje M. Kříž.

Z hlediska litologie i tektoniky je významným prvkem výskyt Nouackhova sifonu, jehož konfigurace se zcela vymyká modelovému schématu erozního kanálu Nové Ochozské jeskyně za Křížovým sifonem. Zajímavé je i složení sedimentární výplně zmíněného sifonu (jemné,

jílovito-písčité sedimenty bez účasti štěrků). Tyto sedimenty mají patrně dosti společného se sedimenty v Sifonové chodbě.

Z historických (Wankel, Kříž) i novodobých popisů extrémních vodních stavů na Hostěnickém potoce je evidentní, že povodňová část Hostěnického propadání byla schopna odvádět velké vodní nápor a procedit je do podzemí, aniž by se někde otevřel centrální jícen (jak známe z jiných lokalit v Moravském krasu).

Vzdáleně nám tento typ připomíná propadání Křtinského potoka (celkem je shodný i hloubkový rozdíl ke spodnímu horizontu aktivních vod, tj. 40 m). K zamyšlení stojí i několikrát opakovaný postřeh pozorovatelů vysokých vodních stavů. Do Hostěnického propadání proudí velká kvanta vod mírně zakalených, ze vchodu Ochozské jeskyně vyrazí voda velmi silně zakalená (J. Dvořák, exkurzní zpráva z r. 1953).

Průběh celého potočního lože vede většinou popravenými štěrky Ochozskou jeskyní a není v něm úsek jemných sedimentů, které by vody tak intenzivně kalily (jediná možnost by byla podřezání profilu v Tanečním sále a jeho pádu do řečiště, což pozorováno nebylo).

Myšlenka, že odvodňování z uzavěry Vilémkova údolíčka nesměruje přímo k západu do Ochozské jeskyně v oblasti Sifonové chodby nás vedla k nezávislým virgulovým indikacím. Ukázalo se, že anomálie jednoznačně směřují od koncových ponorů ve Vilémově údolíčku přímo k jihu, tj. kolmo na průběh Kamenného žlíbku. Pásmo v šířkách od 12 do 14 m směřuje přímo na závrť u cesty.

Ukazuje se, že za linií podél osy závrťu (V – Z), tj. směrem „přes cestu k jihu“ již virgule nereagují. Zjištěná základní linie má též pokračování v severním úbočí Vilémova údolíčka. Strmě do svahu, až za hranu údolíčka směřuje liniová reakce ostře vymezená do maximální šíře 4m ve směru 10°, tedy nepatrně odchýlená od Severo-j jižního směru,

Vilémovo údolíčko evidentně v těchto místech přetíná otevřená dislokační zóna (možná související s prostorami popisovanými M. Křížem, doprovázenými dramatickou událostí hrozícího pádu do propasti, případně následného závalu), která by mohla představovat právě onu vodosvodnou cestu za povodňovými trativody.

Od závrťu „U cesty“ se měřená anomálie ostře lomí do směru SZ – JV a následně opět do směru S – J. Šířka reagujícího pásma se pohybuje do 10 m, dotýká se západního okraje již zmíněného starého jámového lomu a nad ním, ve svahu se ostře lomí opět do linie V – Z. Nová indikovaná linie je široká v průměru od 15 do 20 m. Sledovali jsme její průběh k východu, kde za lomkem patrně končí. Spolehlivě však pokračuje k Z, kde jsme její průběh přetřali při zaměřování východní cesty od Trojmezí. (Viz plánek).

Podle charakteru anomálie se s velkou pravděpodobností nacházíme v prostorách ukončení Nové Ochozské jeskyně. Z mapových podkladů (dostupné půdorysné plány Ochozské jeskyně) nelze s určitostí stanovit vzájemnou pozici. Domníváme se, že námi navrhovaná revize pomocí radiomajáku by byla velice prospěšná.

Pokud bychom pouze odhadovali průběh jeskyně, mohlo by se skutečně jednat o napojení neznámých cest od povodňových ponorů pod uzavěrou Vilémova údolíčka přes neznámé patro k závrťu „U cesty“ a zpět k linii hlavní komunikace s napojením na jeskyni snad někde v místě výskytu komínu (komínů označených č. 1 – J. Himmel).

Rozhodně však nevylučujeme možnost napojení i v jiných místech a případnou existenci odvodňovacích cest pod severním úbočím Kamenného žlíbku (existence Labyrintu by tomu mohla nahrávat. Konec konců, i virgulové práce V. Knapa z r. 1949 náš názor podporují).

Zájem o námi indikovanou cestu vod Hostěnického potoka by mohl být budoucím tématem pro speleologický průzkum směřující k vyřešení paleofunkce (paleogeneze) lokalit Hynštova ventarola, Horní paleoponor v Kamenném žlábku (Skoupého), jeskyně Puklinová, Cepova díra, potažmo i jeskyně Křížova a Adlerova. Každopádně bychom tím, přispěli i k upřesnění teorií vývoje Kamenného žlábku a jeskyně Pekárny.

Vysvětlivka – aneb, proč proláklinu ve které mizí Hostěnický potok nazýváme Vilémovým údolíčkem.

V roce 1867 vyšla v Brně knížka, jejímž autorem byl líšeňský rodák a krasový badatel, JUDr Martin Kříž. Tato knížka se jmenovala „Der Verlässliche Führer in die romantischen Gegenden der Devonische Kalkformationen in Mähren“. Tento název knížky v překladu zní : „Spolehlivý průvodce do romantických krajů devonských vápencových útvarů na Moravě“.

V této knížce M. Kříž popisuje svoje poznatky z Moravského krasu. (Je ale nutné si uvědomit, že v té době ještě tehdejší krasovní badatelé název Moravský kras neznali. Tento název poprvé použil Vladimír Josef Procházka po přečtení knihy Jovana Cvijiče „Das Karstphänomen“, která vyšla v r. 1896 ve Vídni a ve které Cvijič popisoval charakteristické rysy balkánského krasu).

Martin Kříž v části „Dritte Partie“ této své knihy popisuje svoje tehdejší poznatky z jižní části našeho krasu. Mimo jiné zde (kuse) popisuje cestu Kamenným žlábkem do Hostěnic a zmiňuje se o lamačích kamene a vypalovačích vápna – o rodině Řičánkové (otec a dva synové). Tato parta lámala v oné době kámen v lomcích kolem skály, která se v oné době nazývala „Gavaňa“. Tato skála ležela a dodnes leží nad rozcestím, které Martin Kříž nazývá „Trojatá“. Dnes se mu říká „Troják“. Toto rozcestí totiž v dobách M. Kříže bylo trojmezím tří panství : Zábřdovického, (dnes katastr obce Ochoz), Lichtenštejnského, (dnes katastr obce Hostěnice) a panství Brněnské kapituly (chrám Petrov), (dnes katastr obce Mokrý).

Skaláci Řičánkové někdy kolem roku 1860 vylomili v jednom z lomků jakýsi komín, vedoucí do hlubin. Byla to jen jakási úzká puklina, do které Řičánkové házeli odpadový materiál, který se k vypalování nehodil. Když se dověděli o krasovém badateli Křížovi, napsali mu dopis, zda nechce tuto puklinu prozkoumat. V září r. 1864 M. Kříž na pracoviště Řičánků skutečně přišel, nechal hrdlo úzké pukliny rozšířit a pak se spustil do neznámé hlubiny.

V hloubce 4 sáhy (cca 7,5m – 1 vídeňský sáh = 1,896 480 metru) přistál na hromadě vápencového odpadu, který tam naházeli Řičánkovi. Slezl z ní a pokusil se prostoupit balvanitou sutí v jakési chodbě, vedoucí k jihozápadu. Podařilo se mu postoupit asi o 4 sáhy, poté byly mezery mezi balvany už tak úzké, že znemožňovaly další postup a M: Kříž se vrátil zpět pod puklinu. Rozhlédl se a viděl ve směru severozápadním velkou (?) skalní puklinu, kterou se jak píše, namáhavě plazil do vzdálenosti cca 5 – 6 sáhů k bahnem pokrytému místu, které tvořily dvě zátoky. Jedna byla dva sáhy dlouhá, druhá byla čtyři sáhy dlouhá. Kříž uvádí, že přes tyto pukliny (!) pravděpodobně odtékají vody do Ochozské jeskyně.

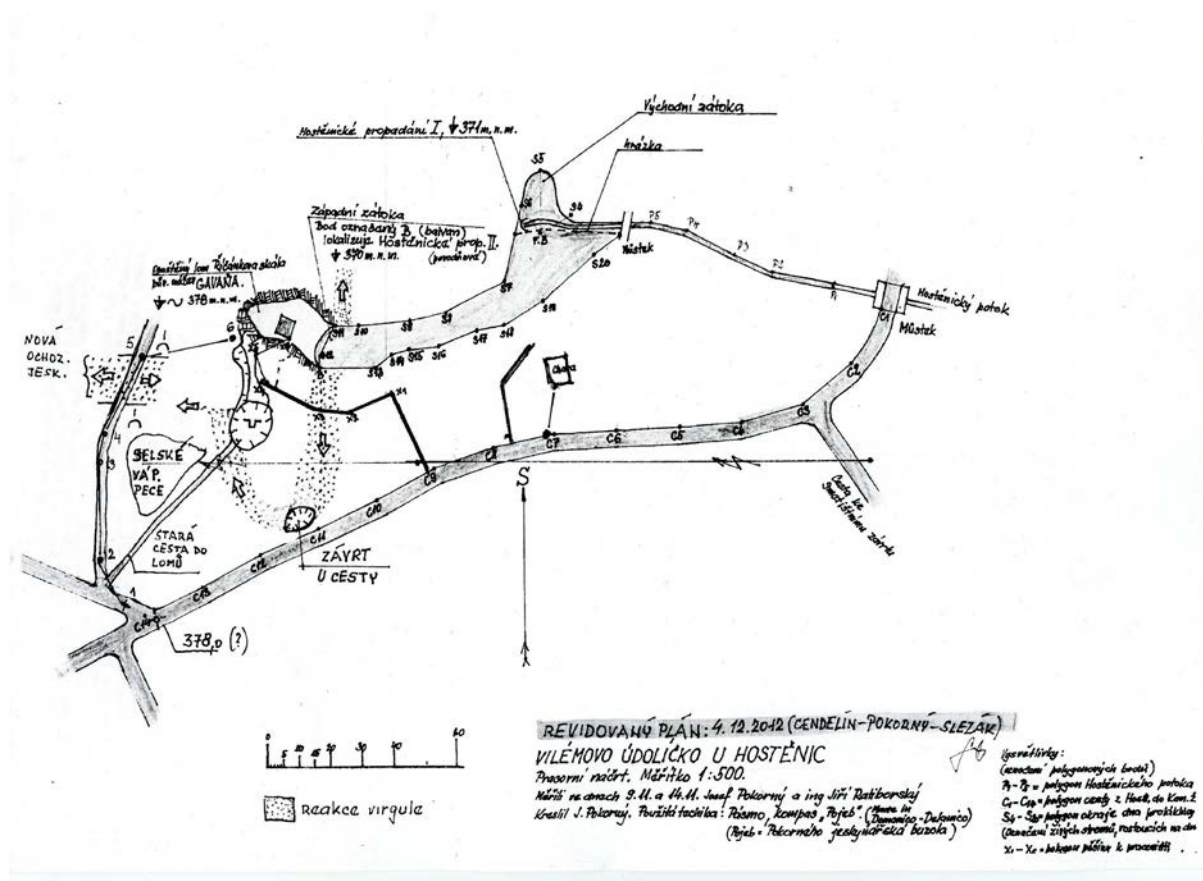
Více se o tom, co se pak stalo již nezmiňuje, jen v dalším odstavci uvádí, že proláklinu pod Gavaňou nazývá Vilémovým údolíčkem, a to proto, že prý mu v oné popisované jeskyni tehdy zachránil jeho kamarád, adjunkt ekonomie, (jinde v překladu uvedeno „hospodářský adjunkt“) Vilém Teklý život.

Co se v této jeskyni skutečně stalo bychom se nedověděli, nebýt poznámky v knize „Jeskyně Křtinského údolí“ autorů Burkhardt – Zedníček, kteří uvádí na stranách 13 a 14 Koudelkovu vzpomínku na událost v jeskyni u Hostěnic v r. 1864 a její popis ve druhém dílu knihy „Jeskyně Moravského krasu“ (Brno r. 1902). Podle Koudelkova popisu se pod M. Křížem

tehdy zřítily balvany, které přelézal a otevřela se propast hluboká více jak 20 m. Zřejmě se v poslední chvíli podařilo Křížovi se něčeho zachytit, ale pak potřeboval cizí pomoc, aby se z této (jak uvádí Koudelka) „příšerné“ situace dostal.

Chceme dodržovat tradici a proto se tento náš pracovní název „Vilémovo údolíčko“ snažíme uvádět i do literatury.

Autor vysvětlivky : J. Pokorný.

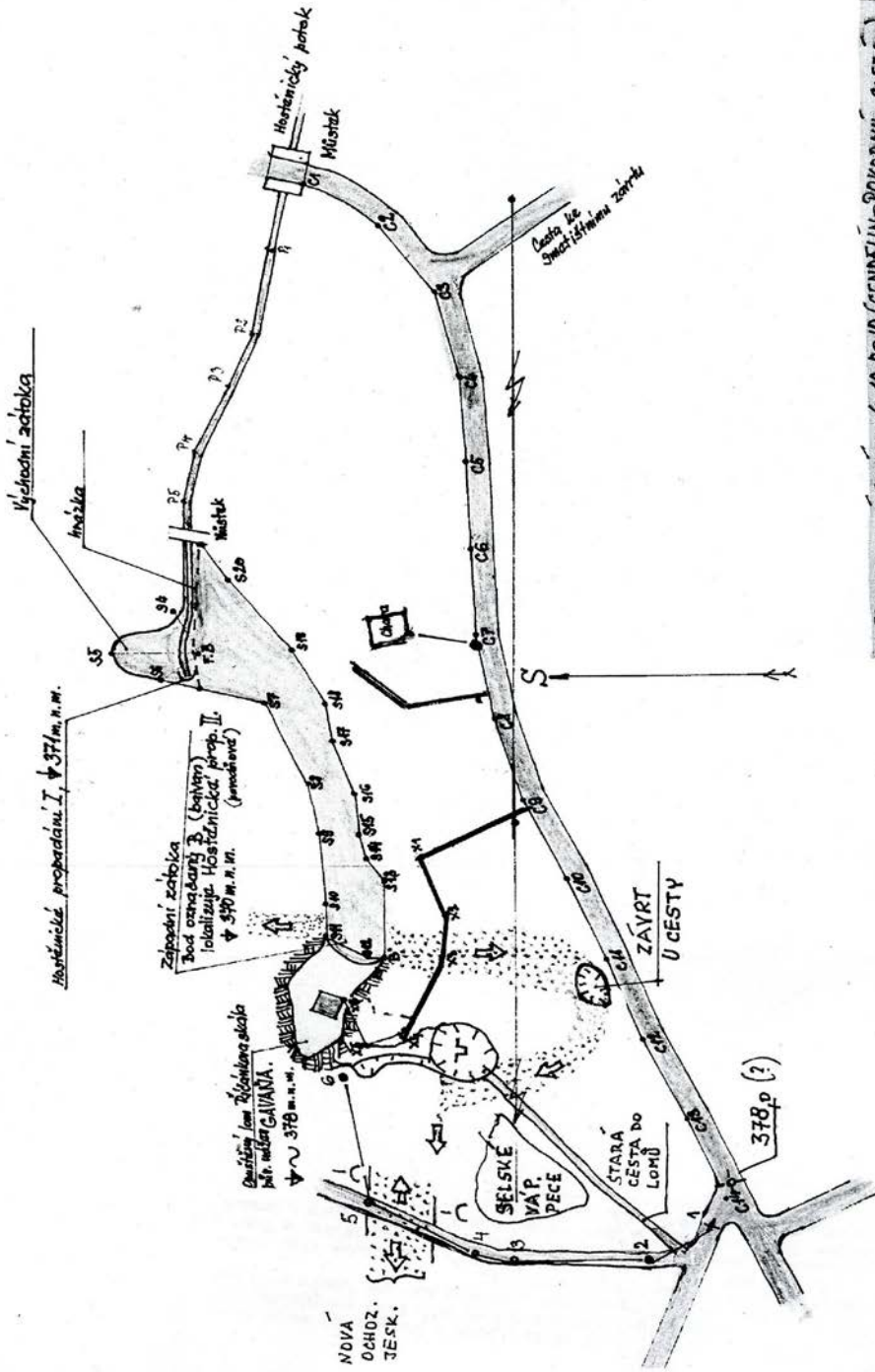

Tento plánek zde prezentujeme (pro čitelnost) dvakrát. Jednou výše, čitelný zprava doleva (od západu k východu). Na severo-severovýchodní straně je proláklina ohraničena tokem Hostěnického potoka, který se v Severovýchodní zátoce prolákliny Vilémova údolíčka v Hostěnickém propadání I. propadá do neznámého podzemí za Ochozskou jeskyní.

Z jihu lemují areál Vilémova údolíčka asfaltová lesní cesta na jejímž konci mapky je rozcestí, zvané Troják. Je to (dnes) trojmezí - styk hranice katastrů obcí Ochoz, Hostěnice a Mokrá. Kdysi za starého Rakouska to byly hranice tří panství : Zábřdovického, Lichtenštejnského a Panství Brněnské kapituly (chrám Petrov). Rovná čára přetínající cestu je linka VN.

Dno prolákliny Vilémova údolíčka uzavírá malý lom, dnes nazývaný jeskyňáři podle zdejšího pracoviště „Říčánkova skála“, dřívější (původní název) „Gavaňa“ Tento lom leží o cca 8 m výš než dno Vilémova údolíčka a než Západní zátoka s Hostěnickým (povodňovým) propadáním II. Ostatní informace hledejte ve Slezákově článku výše.

Plánek podruhé uveden níže, zvětšen na A4.

REVIZOVANÝ PLÁN: 9. 12. 2012 (CENDEJIN-PORODNÝ-SLEZAK)

VILÉMOVO ÚDOLÍČKO U HOSTĚNIC

Pracovní náčrt. Měřítko 1:500.
 Měřítko ve směru 9. 11. a 11. 11. Josef Polcarový a ing. Jiří Ratiškovský
 Kreslil: J. Polcarový, Paviščí technika: P. Polcar (P. Polcar, P. Polcar)

Legenda:
 (černá) - přírodních barev
 P - P = poligon Hostěnického mlýna
 C - C = poligon cesty z Host. do Kom. 2
 S - S = poligon obráběcího a protiskřep.
 (černá) - železných stavebních materiálů
 X - X = poligon mlýna a provozny

Hostěnické propadání I (severovýchodní zátoka) v březnu r. 2012, dole detailní záběr.

Na obrázku níže : Jícny Druhého Hostěnického propadání (nadm. výška 370 m)-.

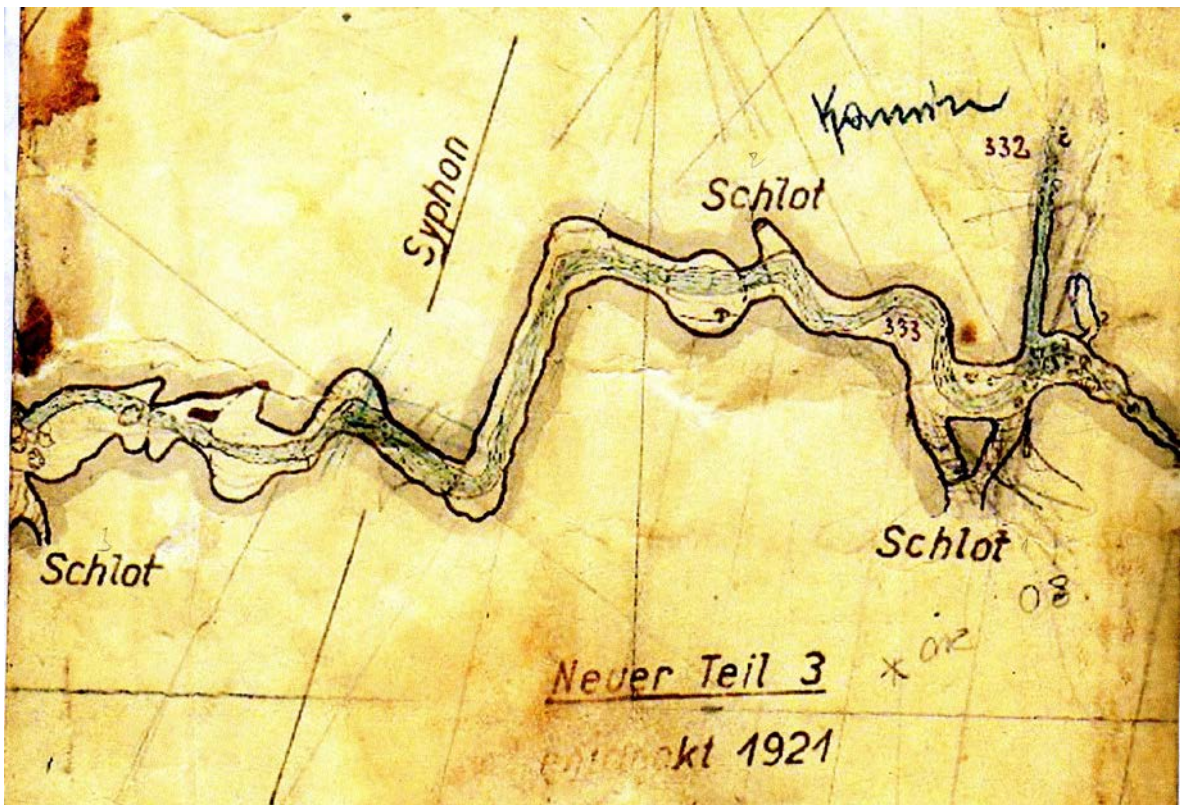

Vzdálenější pohled na Druhé (povodňové) Hostěnické propadání

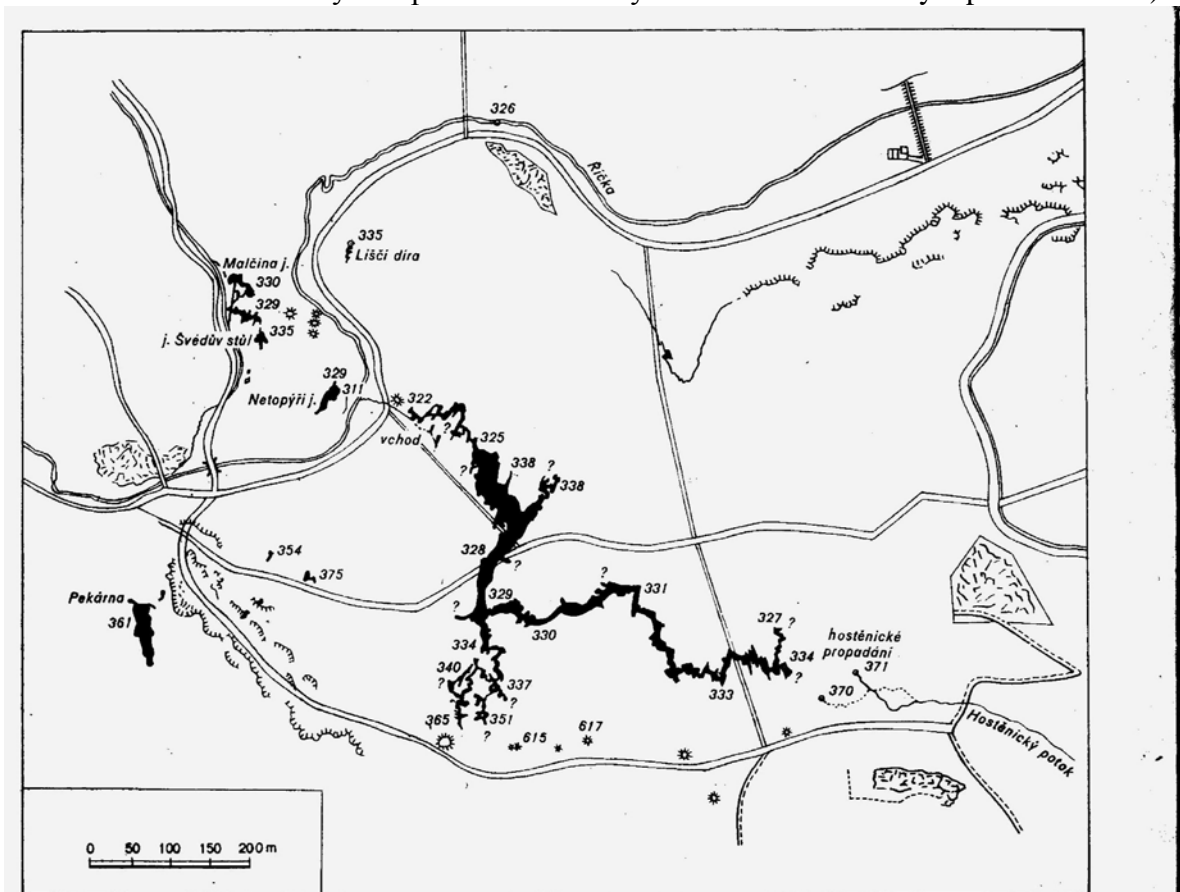
Na další stránce dva záběry dna prolákliny Vilémova údolíčka.

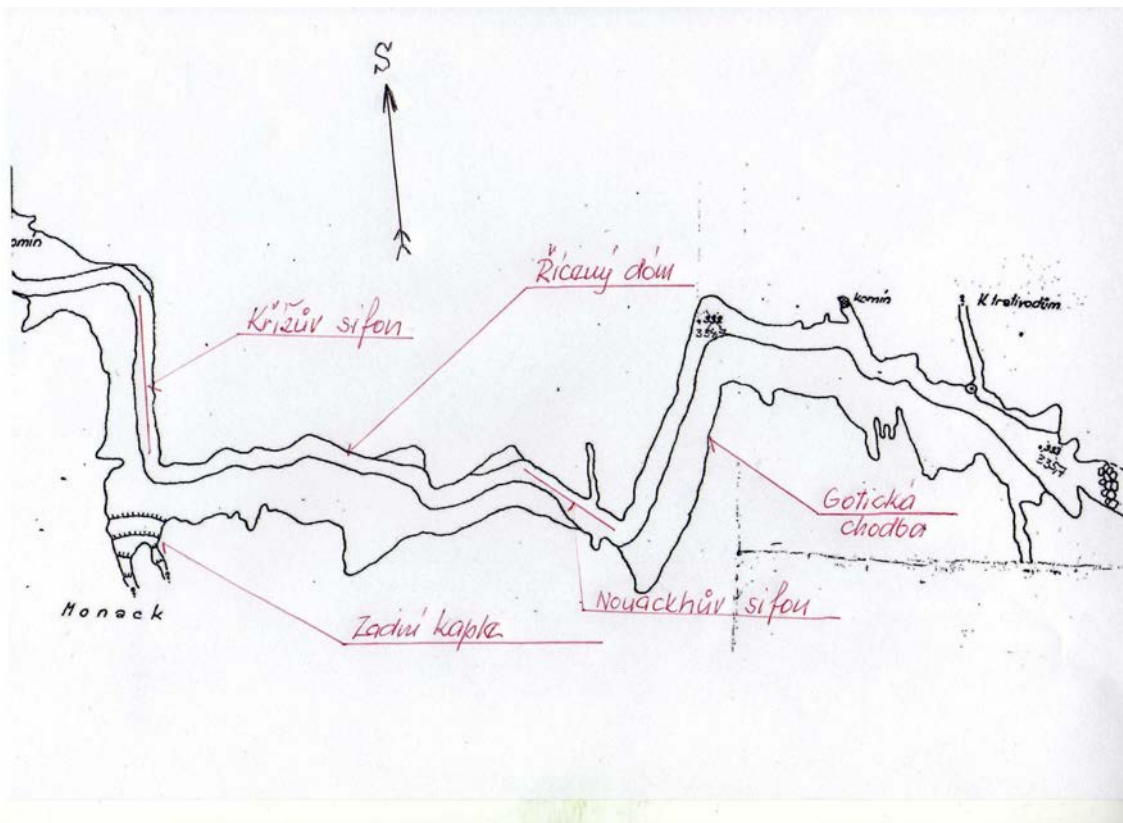

Konec Nové Ochozské chodby dle ing Feitla, VDT GfH 1921 (mapováno po překročení Nouackhova sifonu = nápis „Syphon“).

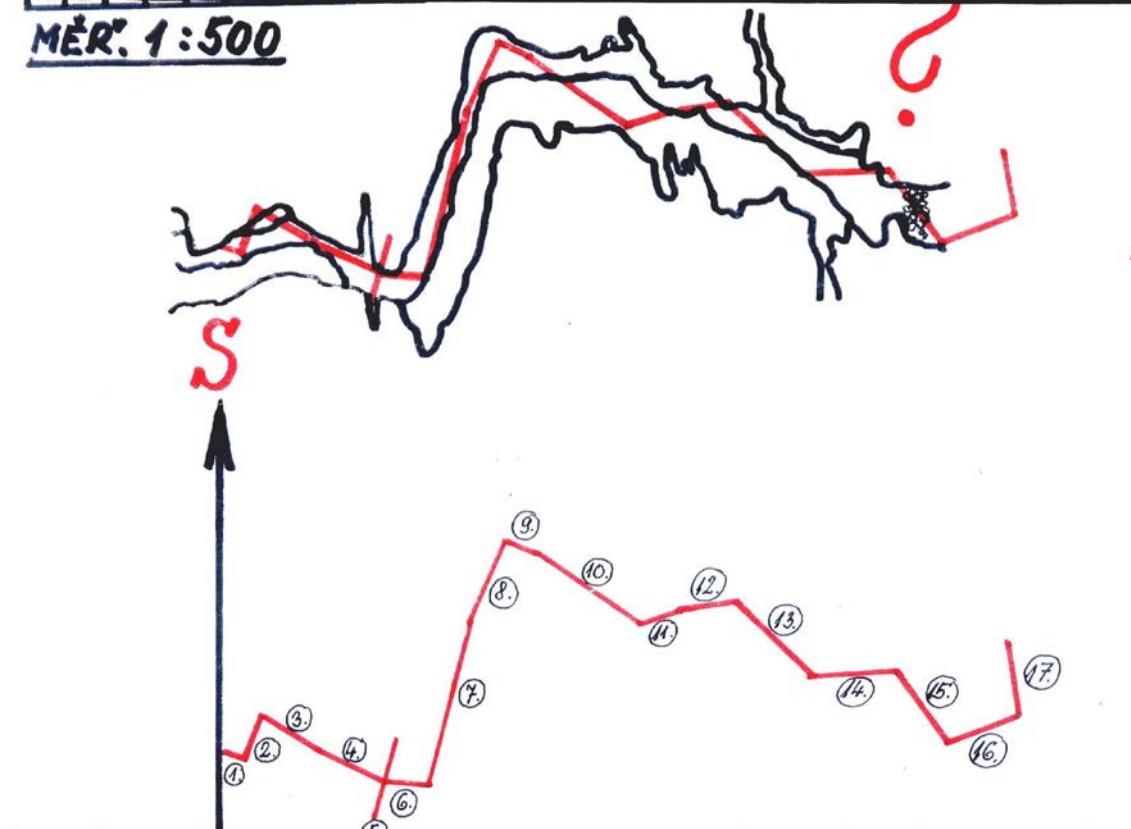
Ochozská jeskyně v terénu dle K. Absolona (Moravský kras, 2 díl, str 242 – zakres mezi r. 1938 a 1955 – v té době rybník pod Hádkem nebyl – není zakreslen – byla protřzená hráz).

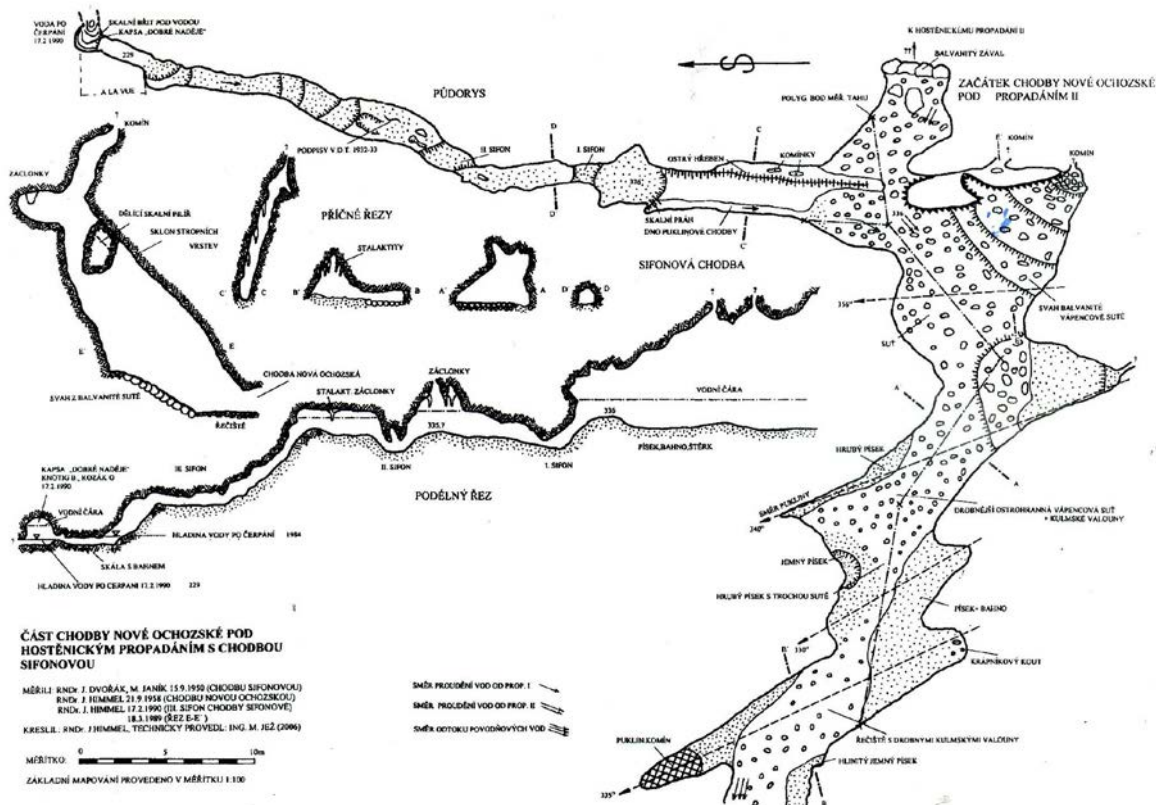

Obrázek nahoře : Zadní partie Nové Ochozské chodby dle Přemysla Ryšavého, 1944. (Názvy Říčaný dóm a Gotická chodba jsou jen názvy pracovní, nikoliv oficiálně uznané).

Obrázek dole : Pokorného nedokončený polygon, vkreslený do Ryšavého mapy.

Zadní partie Nové Ochozské chodby dle J. Himmela, viz Speleo č. 44 / 2006, str. 55.

Velkou neznámou je vzájemná poloha Sifonové chodby v podzemí a Hostěnických propadání I. a II. Bylo by zapotřebí zadní partie řádně zmapovat (doplnit mapu J. Himmela z r. 2006) a Zadní kapli, Nouackhův sifon či Gotickou chodbu a ústí Sifonové chodby zaměřit radiomajákem – aspoň některou z těchto lokalit, aby bylo možno určit spolehlivěji jejich vzdálenost od Propadání.

Edice SE 3

Speleologická skupina „Tři seniři“

Česká speleologická společnost, Základní organizace 6 – 12

„Speleologický klub Brno“.

**Tématický okruh č. 2 : Nové poznatky
z Moravského krasu.**

Název práce :
**Speleologický a geologický
výzkum v lomu
Mokrá – západ.**

Autor této práce :

Mgr Petr Kos

Koordinátor tématických okruhů : **Mgr Ladislav Slezák**

Redakční spolupráce :

**Richard Cendelín
Josef Pokorný**

- 2 -

Česká speleologická společnost
ZO 6-12
Speleologický klub Brno

Zpráva o registraci krasových útvarů v dobývacím a těžebním prostoru ložiska Mokrá (16)

Vyhotovil: Speleologický klub Brno ZO ČSS 6-12
Mgr. Petr Kos
Mokrá 341
Brno-venkov 664 04

2011

OBSAH

1. Registrace útvarů v západním lomu Mokrý	str. 3
1.1. Úvod	str. 3
1.2. Historie výzkumu oblasti	str. 3
1.3. Předmět zprávy	str. 7
1.4. Znalost zkrasování ložiska	str. 8
1.5. Závrt	str. 9
1.6. Propasti	str. 10
1.7. Horizontální jeskyně	str. 10
1.8. Údolní úrovně Mokerské plošiny	str. 12
2. Jeskynní úrovně Mokerské plošiny	str. 13
3. Výzkumné práce v Západním lomu Mokrý	str. 16
4. Současné pojetí fázi krasování v Moravském krasu	str. 16
5. Vývoj morfostratigraf. úrovní Hostěnického potoka v oblasti Mechového závrtu	str. 18
5.1. Korelace morfostratigraf. úrovní s krasovými cykly V Mechovém závrtu	str. 20
5.2. Korelace horizontů V Mechovém závrtu a jeho okolí s jeskynními úrovněmi v lomu Mokrý	str. 20
6. Závěr	str. 21
7. Literatura	str. 22
8. Seznam mapových příloh	str. 24
9. Seznam obrazových příloh	str. 24
10. Seznam fototabulek	str. 24
11. Seznam dosud evidovaných jeskynních struktur	str. 26
12. Zaměření některých jeskynních struktur v lomu Mokrý (JTSK)	str. 28
Mapy	2
Obrazové přílohy	4
Fototabulky	9

Technická spolupráce: I. Harna

1. Registrace útvarů v západním lomu Mokrá

Registrační práce probíhají v mokerském lomu od roku 1997. Členové brněnského Speleoklubu ZO ČSS 6-12 se zaměřují na evidenci a posouzení krasových jevů, které leží v DP a TP ložiska Mokrá. Veškeré údaje, získané v terénu jsou jednotně vedeny v databázi krasových jevů ložiska Mokrá, kde je v současnosti evidováno více než 100 povrchových a podzemních krasových struktur.

1.1. Úvod

V roce 2011 se registrační práce zaměřily pouze na prostor Západního lomu, kde probíhá v současnosti nejintenzivnější těžební činnost. Kromě základní fotografické a kresebné dokumentace proběhlo zaměření nových krasových struktur v systému GPS. Byly tak získány cenné záznamy, fixované souřadnicemi v JTSK.

V souvislosti s průzkumem krasových jevů v DP bylo v průběhu roku 2011 pokračováno v průzkumných a výzkumných pracích na pracovišti v Mechovém závrtu (j.č. 1422/B), kde probíhal výzkum sedimentů v Centrálu, přičemž vlastní průzkumné práce zde byly přerušeny po zřícení velkého skalního bloku ze stěny Půlkruhové propasti, který zatarasil cestu do průzkumné šachtice. V blízkosti DP lomu byla zkoumána a zabezpečována j. Hynštova ventarola, kde se v roce 2011 nic podstatného ve výzkumu neudálo – byla řešena nová výjimka na Správě CHKO v Blansku. Pracovní činnost ZO pokračovala také u Hostěnického propadání II, kde probíhaly průzkumné práce v sondě za pokračováním jeskyně Řičánkovy skaly. Stará výželeza byla zrušena a postupně je budována nová dřevěná výztuž větší šachty. Řešena byla také výjimka na další práce v Mechovém závrtu.

1.2. Historie výzkumu oblasti

Problematika historického vývoje v rámci výzkumu krasové oblasti Mokerské plošiny v jižní části Moravského krasu a ložiska Mokrá byla souhrnně vyhodnocena již v jedné z předchozích ZZ (srv. Kos 2001, kap. 1.2). Přesto se zde alespoň zmíníme o poměrně

početných nálezech menších i větších krasových dutin (více než 50) a krasových závrťů (kolem 60).

Objevem Západní větve Mokské jeskyně v Západním lomu byla v roce 1995 naznačena možnost uskutečnění registračních prací v areálu celého ložiska. Speleologové (ČSS ZO 6-12 Speleologický klub Brno) si daly za cíl vymapovat všechny krasové struktury, vázané na celou oblast ložiska (těženého i netěženého) a posléze se pokusit o klasifikaci některých důležitých jeskynních systémů, které predisponují Mokerskou plošinu v oblasti aktivní těžby. Registrační práce zde byly zahájeny v roce 1997 a probíhají nepřetržitě až do současnosti.

V roce 1999 byla na popud Správy CHKO MK v Blansku zahájena speleologická otvírka Mechového závrtu, který leží v s. části DP Mokrá.

V posledních letech probíhala aktivně spolupráce s prof. R. Musilem z PřF MUB, oddělení Katedry paleontologie a geologie, který zde se svým týmem pracovníků provedl v řadě dokumentovaných krasových dutin odběry sedimentů (j. Malá a Velká Želví, U Drtírny), bohatých na fosilní faunu. Na dalších výzkumech, týkajících se fosiliferních výplní jeskyní porušených těžbou, se podílel M. Ivanov z MZM v Brně.

Výsledkem paleontologických analýz došlo ke zjištění, že valná část vertikálních krasových dutin, obsahuje sedimenty s pozůstatky organismů, které tu žily ve svrchním miocénu (sarmat, panon, pont), tedy již po regresi badenského moře, které vyplňovalo Karpatskou předhlubeň ve středním miocénu (Ivanov 2002).

Další analýzy přispěly k interpretaci a datování marinních sedimentů, které vyplňují dnešní Studénčný žleb, oddělující Západní a Prostřední lom. S. Nehybou (Brzobohatý a kol. 2000) a později i prof. R. Musilem byly písky, vyplňující tento žlíbek, zařazeny do období nejspodnějšího badenu. Nehyba uvádí (Brzobohatý a kol. 2000, 59), že přítomnost denudačních relikťů spodního badenu ve Studénčném žlebu, dokládá jeho předbadenské stáří.

Stejně tak se R. Musil (2002) zajímal o kontinentální sedimenty neogenního stáří (pliocén – miocén), které vyplňovaly převážně vertikální krasové kaverny v prostoru

Západního lomu (j. Malá a Velká Želví) a Prostředního lomu (j. U Drtírny) – tyto sedimenty představují čisté jíly šedozeleného zbarvení.

Na základě průzkumu firmou GEODRILL s.r.o. Brno, bylo v roce 2002 geofyzikálně prozkoumáno území při ssv. okraji DP Mokrá na j. úpatí Hostěnického údolí, kde se nachází tzv. Burkhardtův ponor HP IV (Dostál a kol. 2002). Stejnou firmou bylo roku 2004 geofyzikálně prozkoumáno území mezi západním a prostředním lomem (Dostál a kol. 2005) a na žádost vedení lomu, po naší domluvě, byl v roce 2006 proměřen úsek DP při ssv. okraji Západního lomu, kam pokračuje systém Mokrské jeskyně (Dostál a kol. 2007).

V roce 2004 byla zastavena otvírka tzv. „Špičatého závrtu“ (z.č. XXXVIII), který leží v Malém bočním žlábku, nedaleko Hostěnického propadání, při hranici s DP Mokrá. Ve stejném roce byla vypracována souborná studie, shrnující dosavadní poznatky o vývoji Mokrské jeskyně, která byla poskytnuta k posouzení prof. R. Musilovi, a to z hlediska nového pohledu na vývoj údolní říční sítě v jižní části Moravského krasu (Kos 2004c).

V roce 2005 se členové brněnského Speleoklubu zaměřili na průzkum krasových jevů při ssz. hranici DP (Hynštova ventarola, j. Hadí) i v areálu DP (j. V Mechovém z.). V TP lomu Mokrá pokračovala jako v předešlém roce průběžná fotodokumentace krasových struktur a jejich geodetické zaměřování.

Během roku 2006 došlo k ražbě nové šachty poblíž Mechového závrtu za účelem odvětrání jeskyně V Mechovém z. č. 1422/B. Během roku byla šachta dokončena a opatřena betonovými skružemi a uzamykatelnou ocelovou uzávěrou, která byla zhotovena v dílnách mokrské cementárny. V TP lomu byly fotograficky dokumentovány projevy selektivního krasovění na v nejvyšších etážích Západního lomu a známé i nové objekty zaměřovány v systému JTSK pomocí GPS.

Roku 2007 bylo členy ZO zaregistrováno v TP Mokrá 7 nových krasových útvarů s předpokládanou návazností na krasové struktury vyššího významu – j. Krápníková, U Drtírny, V mramorech I, II, Keithova propast (Západní, Prostřední a Keithův lom). V j. Krápníkové byl dokonce podniknut drobný průzkum, který však nedoložil žádné volné pokračování, vhodné ke speleologickému průzkumu. V okolí j. Krápníkové byla zjištěna výrazná tektonická predispozice, zaplněná šedozelenými jíly, která sleduje pod etáží č. 410 výrazný směr k j. V Mechovém závrtu. Na základě nálezů fragmentu horizontálního

kanálu j.č.0054 v Západním lomu byla naznačena teoretická paleovývěrová terciérní úroveň ve směru do údolí Bahenec SZ Mokré.

V roce 2008 se členové ZO podíleli hlavní měrou na průzkumu j.č. 1422/B V Mechovém závrtu, kde sondovali v Centrálu na dně Půlkruhové propasti. Šachta byla snížena o cca 2 m, aniž by bylo dosaženo volných prostor. V jeskyni byla dále upravena a zprůchodněna trasa v úseku Větrací šachta – Propast Huhu. V mokerském lomu se podařilo zaznamenat celkem 9 nových jeskynních struktur menšího speleologického významu (j.č. 0061, 0062, 0063, 0064, 0065, 0066, 0067, 0068, 0069) a upřesnit stratifikaci další j.č. 0070 v závrtku č. XV Šachtica v DP prostoru mezi Západním a Prostředním lomem, který byl pozměněn člověkem v období středověku – novověku, kdy v něm probíhala těžba železných rud. Horní etáže Západního lomu poskytly údaje o mělkém stabilizovaném podpovrchovém krasu s vazbou na staré závrtky a škrapové povrchy plošiny. Ve větších hloubkách (etáž č. 395; tj. 20-25 m) však byly doloženy systémy menších volných kaveren, které před zastížením těžbou, zadržovaly zřejmě občas větší množství nekondenzované a infiltrované vody z povrchu (volné infiltrační jeskyně č. 0064-0065-0066). Z výplně j.č. 0059 Krápníkové (zbytek kaverny nad etáží č. 410) byly vyzvednuty dva vzorky horizontálních sintrů, které byly poskytnuty k analýzám geologům z Prahy. V nejnižších etážích Prostředního lomu byly zaznamenány tři nové útvary potvrzující předpokládanou existenci významné krasové struktury, která byla zachycena v minulých letech etáží č. 350, v úseku j.č. 0052 U Drtírny. Kromě drobných, převážně komínovitých dutin (j.č. 0067 a 0068) byla lokalizována zajímavá propast'ovitá jeskyně č. 0063, která měla v úrovni cca 360 m n. m. náznak větší horizontální chodby čočkovitého průřezu o šířce 4,5 a výšce cca 3 m.

Mezi velmi důležité poznatky z r. 2008 patřila lokalizace reliktu druhého fosilního kaňonu (A) v horním úseku Studénčného žlebu, kde byl Západním lomem nafárán fosilní krasový kaňon/rokle (B). V rámci erozních cyklů byly v těchto útvarech rozpoznány I – II morfostratigrafické úrovně s nejstaršími uloženinami z období spodního miocénu (brněnské písky) a nejmladšími (spraše) z pleistocénu. Kaňon A vykazoval svými parametry (sklon údolního dna i sedimentů) příklad přítokového žlebu, který ústí do podstatně hlubšího a širšího údolí s vyrovnanějším spadem odtoku (B). Je vysoce pravděpodobné, že se v těchto místech stékaly dva povrchové vodní toky. Menší tekla patrně z prostoru, kde leží dnešní obec Hostěnice, větší pak musel mít nepochybně

rozsáhlejší povodí a směřoval k Mokré odněkud z prostoru dnešní Ochoze nebo Horní Řičky.

Pro rok 2009 je důležité vyhodnocení prozatím dosažených výsledků průzkumu jeskyně 1422/B V Mechovém závrtu. Byla provedena korelace sedimentů s paleontologickými a geologickými poznatky z lomu Mokrá a jejich analogický výskyt korelovan s morfostratigrafickým vývojem Mokerské plošiny (Kos 2009).

V r. 2010 byla zaregistrována pouze jedna nová jeskyně č. 0076 Tunelová, která byla narušena těžbou v prostoru Západního lomu, v úrovni etáže 350 (Kos 2010).

Roku 2011 byla prof. R. Musilem vy publikována v ČMZM problematika Mokerské plošiny, která bilancovala do jisté míry dosavadní výsledky výzkumu této oblasti. Součástí práce bylo také stratifikovat jeskyně V Mechovém závrtu a Mokřskou do současného biostratigrafického schématu Mokerské plošiny.

1.3. Předmět zprávy

Práce brněnského Speleoklubu se roku 2011 zaměřily na fotografickou, kresebnou a geodetickou dokumentaci krasových útvarů, zjištěných v postupu těžby v etážích a předpolí Západního lomu, kde byly v minulých letech 2010 a 2011 zaregistrovány nové krasové dutiny, z nichž některé byly volné, bez sedimentární výplně (j.č. 0072 a 0076). Tyto kaverny byly, až na jisté výjimky, převážně vertikálního typu (malé propasti typu aven), které navazují na drobné horizontální odtokové erozní kanály. Důležitý je výskyt těchto jevů v nejnižší těžené etáži, která se přibližuje k úrovni s napjatou hladinou krasových vod. Volné kaverny vytvářejí nápadnou linii, která kopíruje západní okraj Studénčného žlebu. Zatím lze vyslovit pouze jen hypotetickou domněnku, že by se mohlo jednat o indikaci jedné z vývojových větví systému Mokřské j., která odváděla podzemní vody ve směru k dnešní obci Mokré, a která leží nejspíše v poněkud větší hloubce než dokumentované dutiny. Během dokumentace j.č. 0072 Kanálové a 0076 Tunelové, bylo zjištěno, že tyto kaverny vznikají nezávisle na existenci významnější otevřené krasové sběrnice, a to jako s největší pravděpodobností jako jeskyně svahové s vazbou na blízká okrajová údolí Mokerské plošiny (Vlašňovské údolí a Studénčný žleb).

V areálu DP a TP Západního lomu byly sledovány a dokumentovány postupy prací, které souvisely s vyklizením sedimentů z fosilního krasového kařonu/rokle v SSV okrajové části lomu, která navazuje na nejvyšší část Studénčného žlebu. Rokle byla

vytěžena do vzdálenosti několika desítek metrů, a to do hloubky cca 15 m, aniž by bylo dosaženo jejího dna. Podélný a částečně i příčný řez roklí umožnil studium úložných poměrů sedimentů, z nichž svrchní obsahovaly početnější nálezy ulit mořských třetihorních mlžů.

Na pracovišti V Mechovém závrtu (j.č. 1422/B), který leží v dobývacím prostoru lomu, probíhala rekognoskace chodeb a řešení nových výjimek na další období výzkumu. V závěru roku 2011 došlo v Půlkruhové propasti k nečekané události. Z horní poloviny propasti se uvolnil mohutný skalní blok o objemu cca 12 m³, který zatarasil průzkumnou šachtu na dně Centrálu. Zdánlivě bezpečná stěna propasti mohla být narušena vytěžením sedimentární výplně, která ji zbavila tlaku a pak uvolnila; nelze ani vyloučit podíl odstřelů v nedalekých lomech, které mohly ovlivnit statiku jeskyně. Vhodnějším odůvodněním kolapsu je však nejspíše zbudování druhé větrací šachty, která obnovila vzdušnou cirkulaci ve vyšší části jeskynního systému, čímž přispěla k vysychání hlinitých sedimentů, jež zpevňují skalní stěny. V Mechovém závrtu byla řešena a typována místa odběru sintrových hmot pro odborné chronologické analýzy.

1.4. Znalost zkrasování ložiska

V rámci ložiska Mokrá jsou známy krasové jevy a útvary, které se běžně vyskytují v plně vyvinutém středoevropském krasu. Jedná se o podzemní a povrchové závrtové formy, ponory, vyvěračky, propast'ovité a horizontální jeskyně. Z hlediska komplexního vývoje území se zde nachází fosilní i recentní krasové jevy, přičemž fosilní ve velké míře převažují. Fosilní kras je prezentován rozsáhlými jeskynními systémy fluviálního původu, které plnily v geologické minulosti významnou hydrografickou funkci nadregionálního významu. Speleologický a geologický výzkum výplní těchto říčních krasových systémů nám přináší stále nové poznatky o vývoji jižní části Moravského krasu (viz. ZZ 9, Historie speleologického výzkumu a průzkumu Mokráské jeskyně v těžebním prostoru Mokrá; Musil 2011).

V souvislosti s mimořádnými a jedinečnými krasovými formami zjištěnými ve studované oblasti, můžeme hovořit o tzv. „mokerském“ krasu, jehož tvorba

proběhla v geologické minulosti v několika vývojových cyklech. Primárně se na tvorbě největších jeskynních struktur podílely s velkou pravděpodobností paleotoky potoka Rakovce, Říčky a Hostěnického potoka. Jeskynní systémy byly odvodňovány původně do pánevní oblasti u Mokré, později do Údolí Říčky.

V současnosti se v prostoru mokerských lomů nachází aktivní recentní jeskyně jen výjimečně, a když jsou během těžby objeveny, tak souvisí především s mělce podpovrchovou úrovní vertikální cirkulace krasových vod. Aktivní horizontální systémy jsou limitovány hloubkami současné těžby, která se dosud pohybuje nad jejich úrovněmi, nebo je zasahuje pouze svrchně (např. j.č. 0076 Tunelová). Některé dosud zastižené koncové trativody kaveren však nevylučují napojení na neznámé horizontální jeskynní úseky, jejichž úrovně mohou ležet pod limitem nejnižší etáže v nadm. výšce 350 m.

1.5. Závrtvy

V rámci ložiska Mokrá je registrováno celkem 58 závrtových struktur (Kos 2002, 147). Závrtvy můžeme rozdělit na stabilizované (těch je většina) anebo dosud aktivní (např. Mechový z., Špičatý z., bývalý závrt nad Glozarovou jeskyní č. 0001), kterých je poměrně málo. Jejich výskyt se momentálně koncentruje do dosud netěženého DP lomu (sz. část ložiska), kde jsou zachovány ve své původní, člověkem nedotčené podobě. Zbylé závrtvy jsou pozměněny historickou těžbou, odtěženy současným lomem, nebo postupně těžbou odkrývány v jeho některých vyšších etážích. V rámci „mokerského“ krasu rozeznáváme závrtvy disoluční, řícené a infiltrační, které vznikají selektivní korozí chemicky čistších devonských vápenců v podloží pokryvných útvarů plošiny. Aktivní závrtvy indikují přítomnost volných jeskynních dutin (např. j.č. 1422/B V Mechovém závrtu), zatímco stabilizované naznačují existenci paleokrasových jeskynních forem (propastí a komínů), které mohou mít v některých případech spojitost s rozsáhlejšími paleosystémy (např. Mokorskou j. a U Drtůrny). Mohou však též indikovat staré fosilní žlábků i prosté geologické kapsy, sekundárně vyplněné horninami v oslabených polohách vápenců.

V roce 2008 proběhl archeologický záchranný předstihový výzkum staré těžby železných rud na lokalitě Mokrý-lom XV Šachtica, která se nachází v předpolí těžby mezi Západním a Prostředním lomem. Bylo zjištěno, že se jedná o paleokrasový útvar (řícený závrt č. XXV) s návaznou subhorizontální kanálovitou chodbou (j.č. 0070) z které byla v minulosti člověkem dobývána rudnina s vysokým obsahem oxidů železa (goethit). V roce 2011 došlo k částečnému opadu stropu štol a nasondování dalšího průběhu výplně jeskyně. Byla zjištěna člověkem nedotčená počva, a tak opět potvrzen přírodní původ tohoto zvláštního útvaru.

1.6. Propasti

Pozůstatek propastovitých jeskyní se podařilo zdokumentovat v areálu Prostředního lomu v úrovni jeho nejnižší etáže č. 350. Jednalo se o korozně rozšířené pukliny SV/JZ směru č. 0077 a 0078, které byly shora vyplněny půdou typu *terra rossa* a níže šedozelenými jíly na způsob téglů U j.č. 0078 byly zaznamenány náznaky drobné horizontální úrovně se stejnou sedimentační sekvencí. Iniciační puklina (někdy i více paralelních) stejného směru byla patrná téměř po celém východním obvodu etáže. U puklinových kaveren je předpokládán vztah k j.č. 0052 U Drtírny, která zde byla zachycena v úrovni 355 m n. m. v roce 2005. Širší jeskynní chodby horizontálního odvodňování lze předpokládat v této etáži pod úrovní 350 m n. m. a níže.

Propastovitou chodbu, vytvořenou opět korozi atmosférických vod, jsme dokumentovali rovněž v Západním lomu na západním okraji etáže č. 395. Jednalo se o j.č. 0079, kterou vyplňovaly šedorezavé jílovité hlíny na bázi pestrých jíků sladkovodního odtoku.

1.7. Horizontální jeskyně

Jeskynní úrovně jsou v prostoru lomu Mokrý sledovány již od roku 1995 (Kos 1997), kdy zde byl poprvé zachycen fragment velké říční chodby, zcela zaplněné fluvialními a infiltračními sedimenty (viz Mokrá j.č. 0006). Z hlediska poznání

vývoje této krasové oblasti se v případě Mokrské j. o novou (nejvyšší a nejstarší?) jeskynní úroveň jižní části Moravského krasu. V roce 2001 dosáhla délka zaměřeného jeskynního systému 370 m (Kos 2001b). Mokrská j. je tvořena Východní a Západní větví, které mají rozdílný charakter a patrně i vývoj. Západní větev je tvořena freatickým kanálem, zatím co Východní má modelaci vadózní a lze jí klasifikovat jako kaňon pod střechou. Generální směr odtoku původních vod směřoval od S k J, nebo JV (srv. Kos 2002). Obě větve se střetávaly v místě tzv. Soutoku (poměrně vysoká dómovitá prostora), odkud pak pokračovaly Odtokovou chodbou dále k blízkému Studénčnému žlebu, nebo k Bočnímu žlíbku (novější předpoklad na základě objevu nových krasových struktur – j.č. 0048 a 0049). Průzkumem j. U Obrázku I a II, byl prokázán rovněž přítok vod do Mokrské j. z prostoru od Studénčného žlebu (údolí III. úrovně). V souvislosti s průzkumem propast'ovité jeskyně (j.č. 0059 Krápníková) v Západním lomu (et. 410) v roce 2007, bylo zjištěno její napojení na stropní partii Východní větve Mokrské jeskyně.

Během dokumentace krasových struktur ve stěně et. č. 395 byl r. 2007 zachycen fragment horizontálního jeskynního kanálu čočkovitého průřezu (j.č. 0054). Dutina byla místy vyplněná pestrými jíly a šterky. Je pravděpodobné, že horizontální kanál představuje, vzhledem ke své nadmořské výšce, velmi starou jeskynní chodbu. Sedimenty, které ji vyplňují, mohou náležet teoreticky do období neogénu až pliocénu. Jeskyně také mohla souviset se zmlazovacími procesy Mokrské jeskyně, ke kterým mohlo docházet vlivem infiltrace atmosférických vod na přelomu pliocénu a pleistocénu.

V roce 2011 byla dokumentována pokračování j.č. 0072 Kanálová a 0076 Tunelová v úrovni etáže č. 350 a j.č. 0080 (Východní větev Mokrské j.) na etáži č. 380 v Západním lomu.

U jeskyně č. 0072 byla dokumentována trativodná část s levostranným erodovaným ohybem, zaplněná jílovitými sedimenty v sekvenci: shora hnědorezavé jílovité hlíny typu *terra fusca* a *terra rossa*, níže pak šedozelené jíly s lupínkovitým rozpadem. Zajímavostí je nález stropní kapsy, která měla zajímavou výplň. Shora ji tvořily tenké, cca 1 cm mocné, laminy čokoládově

hnědých silně vrstevnatých jílu, místy prosycených oxidy železa nebo manganu. Směr sedimentace probíhal zjevně z masivu, který nebyl dosud narušen lomovou stěnou – tedy od S, kde leží Studénčný žleb a evidovaná j.č. 0003 Diaklasa v úrovni etáže č. 395. Laminované sedimenty se do jeskyně dostaly až po sedimentaci hnědorezavých jílovitých hlín s korodovanými vápencovými kameny (interstadiál Hengelo?).

Bylo prokázáno, že j.č. 0076 Tunelová vznikla na tektonicky oslabené zóně lavicovitých vilémovických vápenců, jejíž pukliny byly zaplněny hnědorezavou jílovitou hlínou z korodovanými a rozpukanými úlomky vápenců; jeskyně pokračuje evidentně pod úroveň etáže č. 350 a směřuje k místu odkud je z vyšší etáže č. 380 znám z roku 1993 Puklinový ponor (j.č. 0005).

U j.č. 0080 rozeznáváme jednoznačné znaky gravitační hloubkové eroze za účasti sedimentace fluviálních sedimentů. Zajímavé jsou akumulace hrubých štěrků při východní stěně chodby, které naznačují, že jeskyně pokračuje za tímto úsekem ve směru k S pravostranným meandrem. Vodní tok levou stěnu vymílal a v době optima pod ní usazoval tence vrstevnaté polohy rezavých písků s drobnými oblázky. Opačná stěna zachycovala mocnější akumulace hrubých štěrků a valounků nekrasových hornin proveniencí blízkého kulmu. Sedimentační sekvence zachycuje postupné zanášení chodby v pravidelných cyklech. Na výšku dokumentovaného (9 m) profilu jich příslušelo cca 7.

1.8 Údolní úrovně Mokerské plošiny

V roce 2011 byla provedena rovněž dokumentace krasové rokle (fosilního údolního kaňonu) ležící v pokračování Studénčného žlebu ve směru k Mechovému závrtnu.¹ Bylo nakresleno podélné defilé v délce 66 m a hloubce 22 m. Kromě podélného profilu byl vyhotoven příčný řez údolím, který zachycuje skutečnou podobu západní stěny kaňonu, která je rozbrázděná erozními setery. Protější stěna je téměř hladká s vypreparovanými lavicemi, které jsou výrazně ukloněné k JV.

¹ V minulosti bylo toto údolí spojeno s údolím B, které navazovalo na vyšší údolí A, s kterým superponovalo. Defilé výplní údolí A bylo předmětem jedné z předchozích ZZ pro lom Mokrá.

Svrchní hlíny tvořila hnědočervená hlína typu *terra rossa*, která měla mocnost 2-4 m. Její spodní báze ostře nasedá na cca 4 m mocnou polohu šedozelených téglů s polohami drobných lastur ústřic a vrstevnatých vložek písčitých vápenců.

Pod tégly se nacházela 2-9 m mocná poloha deskovitě uložených písků a pískovců hnědorezavé barvy. Některé polohy znatelně obohaceny o příměsi oxidů Fe a Mn, místy slepence s vápenatým pojivem s nekrasovými horninami a rohovci.

Ještě níže ležely nezpevněné písčité štěrky tmavé hnědorezavé barvy, které měly mocnost cca 6-10 m. Pod nimi byla rozeznatelná asi 0,5 m mocná vrstva zpevněných vápenatých pískovců a slepenců, pod kterou následovaly hrubé štěrky v horizontálním zvrstvení tvořené oblázky a valouny nekrasových hornin provenience z oblasti kulmu; jejich mocnost byla větší než 4 m a pokračovala ještě do neznámé hloubky pod patu etáže č. 410.

2. Jeskynní úrovně Mokerské plošiny

Jeskynní úrovně Mokerské plošiny jsou limitovány známými erozními jeskyněmi, které existují, případně byly prokázány řádným speleologickým výzkumem a průzkumem. Nejvyšší paleokrasovou komunikací, protékanou v minulosti velkým vodním tokem, představuje j. Mokrská (j.č. 0006). Předpokládá se, že jeskyně byla vytvořena paleo-Říčkou a paleotokem Hostěnického potoka (úroveň I). Není jisté, zdali se jedná o nejstarší jeskynní úroveň, protože některé sedimenty naznačují možnou funkci (průtočnost) některých částí chodeb snad ještě v pliocénu. Pod těmito sedimenty leží starší štěrky, které jsou zaručeně terciérního stáří (J. Vít a J. Otava - ústní sdělení).

Jeskyně úrovně I jsou tvořeny Východní a Západní větví Mokske j. Předpokládáme, že Západní větev je starší, s vazbou na Paleoříčku, Východní (vytvořená Hostěnický potokem) se do ní načepovala až posléze, v době, kdy již byla tekoucími vodami dávno opuštěna a Říčka si začala razit cestu hlubšími úrovněmi (j. Pekárna?).

Pod úrovní I leží drobná, ale dosti výrazná horizontální úroveň nízkých chodeb v j. V Mechovém závrtu (Pepeho dómek - Fischova kukaň - U hřebínku), která byla s největší pravděpodobností vytvořena drobnými ponory Hostěnického

paleotoku v neogénu a na počátku kvartéru byla znovu využita vodami Hostěnického potoka (úroveň II). Odtud směřoval odtok vod do staršího neznámého fosilního patra jeskyně (Centrál – pod Kruhovou propastí). V roce 2008 byl v Kajmanově komíně lokalizován mimořádně rozměrný fragment deskovitého sintru o tloušťce cca 30-40 cm, který měl na lomu podobu mírně zvrstveného souvislého krystalického agregátu medově hnědé barvy. Lze se domnívat, že sintr vypadl z prostůrky nad Jendovou síňkou, kde se primárně vytvořil na dně subhorizontální chodby. Stojí za úvahu odebrání vzorku sintrů k odborné analýze (paleomagnetická inverze).

Další úroveň (III) je tvořena vertikálně meandrující puklinovou strukturou (Hodinová ch.), která prochází nejdelší osou j. V Mechovém závrtu. Na tvorbě úrovně III se podílely svahové vody, jímané proříceným ústím Mechového závrtu č. XV. Svědčí o tom orientace facet v Malém řečišti a převážně jílovito-hlinitý charakter transportovaného

charakter transportovaného sedimentu (sprašové hlíny). V r. 2009 však byly při těžbě Centrálu na dně Půlkruhové propasti zjištěny nové skutečnosti. III. úroveň chodeb podchází Markvarovy síně a napojuje se na dno Půlkruhové propasti, odkud pak pokračuje v podobě vysokého meandru jjz. směrem k Západnímu mokerskému lomu. V úseku Centrálu má podobu kaňonovité chodby, která byla roku 2010 odkryta do výšky 3,5 m, přičemž její šířka se pohybuje od 1 do 1,5 m. V hlinitých sedimentech, které chodbu vyplňují, byly v povrchových částech nalezeny silně ovalené zlomky zvířecích kostí, štěpiny kostí větších obratlovců a mimořádně velké oblázky a valouny tvrdých nekrasových hornin. Ve spodních částech Centrálu se začínají objevovat velké kusy silných deskovitých speleotém a na balvanech vápenců zbytky krápníkové výzdoby v podobě kořenových částí krápníků. Modelace stěn kaňonu naznačuje erozní původ, stejně jako pozůstatky hrubě klastických fluviálních sedimentů při jeho „bázi“. Spádové poměry III. úrovně chodeb naznačují, že se může jednat o starý ponorný systém s vazbou na rozměrnější chodby horizontálního odvodňování ve směru pod Mokerskou plošinu.

Ještě níže pod Mokerskou plošinou leží horizont IV, který odpovídá opět chodbám v Mechovém závrtu. Jedná se o rozměrnější fragment chodby

subhorizontálního průběhu (Jako Na Špičáku - Tallův sifon). Je tu opět patrná absence hrubších fluvialních sedimentů, které by svědčily o větším speleologickém významu této jeskynní úrovně. Sedimenty zde uložené obsahují velice staré kvartérní nálezy obratlovců (M. Ivanov – ústní sdělení). Jsou to jílovité hlíny (přeplavené spraše), které byly z největší pravděpodobnosti přineseny do jeskyně svahovými vodami infiltrovanými do podzemí škrapy z povrchu Mokerské plošiny. Pouze v Tallově sifonu je náznak opačné orientace (úklon) sedimentů, které dostávají částečně písčité charakter. Mohlo by to svědčit o přítoku do této úrovně z prostoru Kamenného žlíbku. Jedině tak lze snad vysvětlit přítomnost podzemního aluviálního závrtu, který je vytvořen na rozmezí obou přítokových částí. Závrt blokuje cestu do nižší neznámé úrovně jeskyně, která odpovídá pekárenské úrovni (V).

Ke IV. horizontální úrovni chodeb j. V Mechovém závrtu náleží nepochybně také systém přítokovo-odtokových horizontálních chodbiček Hoprdoxu, které leží na dně propasti Huhu, v hloubce cca 40 - 46 m od povrchu (nověji úrovně IIIa a IIIb; viz. kapitola 5).

Nejnižší jeskynní úroveň Mokerské plošiny představuje v současnosti světoznámá j. Pekárna (úroveň V). Průběh a rozsah této úrovně je dnes prakticky neznámý a řada odborníků se odkazuje pouze na výsledky geofyzikálních průzkumů z posledních let (GEODRILL, s.r.o.). Na základě pohybu podzemních vod pod Kamenným žlíbkem, při SZ okraji dobývacího prostoru Mokrý, nelze ale také vyloučit existenci vodních jeskyní i v přilehlé okrajové části Mokerské plošiny, a tím i dalšího nižšího patra aktivně protékajících krasových chodeb. K pekárenské úrovni lze pravděpodobně přiřadit také j. Hadí, která je paleovývěrovou komunikací Hostěnického potoka, což bylo naznačeno revizním průzkumem, který provedl v j. Hadí Speleologický klub Brno. V kopané sondě na konci známé části jeskynní chodby byl odkryt zasedimentovaný sifon poměrně malých dimenzí, který byl zaplněn jílovitými a písčitými sedimenty. Stáří sedimentů bylo bezpochyby třetihorní (pestré jíly), nelze však vyloučit jejich pozdější redepozici v období kvartéru. Podle dlouhodobého průzkumu v j. Hynštova ventarola, lze předpokládat existenci systému spojeného s j. Hadí

v levém břehu Kamenného žlíbku, s pokračováním ve směru k rozcestí před horním vchodem Ochozské j. a cestě k Mechovému závrtu.

Výškopis jeskyní Mokerské plošiny:

Opravdové pořiční úrovně představují j. Pekárna a j. Mokrská, kterými musely protékat větší vodní toky. Drobnější toky inundovaly také část systému j. V Mechovém závrtu, kde vytvořily celkem tři horizontální úrovně chodeb. Ostatní jeskyně Mokerské plošiny lokalizované během těžby v lomech nelze jednoznačně k pořičním úrovním přiřadit, neboť mají buď vertikální nebo subhorizontální schémata.

- I. 402-380 m n. m. (j.č. 0006 Mokrská – Západní větev/Východní větev)
- II. 390 m n. m. (j.č. 1422/B V Mechovém z. –Pepeho domek, Fischova kukaň)
- III. 379-372 m n. m. (j.č. 1422/B V Mechovém z. - Hodinová ch., Malé řečiště; j. Řičánkova skála a Portálová u Hostěnickém propadání II)
- IV. 354-364 m n. m. (j.č. 1422/B V Mechovém z. – Jako Na Špičáku, Tallův sifon, Nízká ch., Hoprdox)
- V. 355-350 m n. m. (j.č. 1428 Pekárna)
- VI. 350-315 m n. m. (neznámá předpokládaná jeskyně na dně hostěnického pohřbeného kaňonu, podle Dostála – Tomeška a Kadlece).

3. Výzkumné práce v Západním lomu

V roce 2011 byly v Západním lomu rekognoskovány všechny etáže i přilehlé okrajové části TP, dokumentovány byly pouze nové situace, zastižené aktivní těžbou a skrývkou pro chystanou těžbu.

Nově registrované útvary v Západním lomu byly zkoumány formou kresebné technické dokumentace na milimetrový papír v měřítku 1:100, 1:50 a 1:20 s ohledem na jejich rozměry, fotograficky dokumentovány, popisovány jejich výplně a předpokládaná geneze a topograficky zaměřovány GPS v JTSK.

Krasové kaverny, zaplněné či volné, byly lokalizovány v etážích č. 350 (j.č. 0072).

4. Současné pojetí fází krasovnění v Moravském krasu

Pro Moravský kras bylo dříve vyčleněno několik fází krasovnění (Bosák – Horáček 1981), podle kterých můžeme krasové jevy lomu Mokrý přiřadit kenozoické (nebo posantonské) periodě krasovnění. V tomto období probíhala eroze svrchnokřídového sedimentárního pokryvu v tropickém klimatu (srv. Panoš 1962-1963; Kettner 1960), což vedlo ke vzniku údolí a kaňonů, které byly výrazně ovlivněny tektonickými pochody v oligocénu. D. Hypr (1982) rozlišil v Moravském krasu 4 fáze vývoje údolí s příslušnými jeskynními úrovněmi.

První údolí představuje dle Hypra zbytky širokého a mělkého údolního útvaru, který vznikl v paleogénu; k tomuto údolí neznáme údajně z Moravského krasu jeskyně. V Západním lomu v Mokrém však byly zachyceny relikty dvou údolí A, B, které měly ve své svrchní úrovni zachovánu vyšší morfostratigrafickou erozní úroveň, která by mohla odpovídat zmiňované nejvyšší úrovni. K této údolní síti by mohla náležet rozsáhlá jeskynní úroveň tvořená Mokřskou j., která byla zachycena těžbou v prostoru Západního lomu.

Druhé údolí se do prvního zařezává v Moravském krasu (podle Hypra) 10 – 90 m hluboko. Související jeskyně představují tzv. horní jeskynní úroveň, v našem případě by jí mohla být v masivu Mokřské plošiny např. j. Pekárna.

Třetí údolí má podobu kaňonu a je předbádenského stáří, vytvořilo se patrně již před ottngem po stabilizaci spodní jeskynní úrovně. V oblasti ložiska se jedná o j. Ochozskou, do které ústí vertikální ponorové stupně, hluboké cca 40 m. Vazba ponorů již ale nebyla na prostor Mokřské plošiny, nýbrž na oblast Údolí Říčky.

Čtvrté údolí je méně výrazné a jeho vývoj spadá do období karpát, souvisí se zmlazením spodní jeskynní úrovně ještě před bádenskou transgresí. K této, nebo předešlé údolní síti, náleží pravděpodobně hypotetická jeskynní úroveň, která překlenula prostor mezi Hostěnickým údolím a Vlašňovským údolím u Mokrý, tj. prostor Prostředního lomu Mokrý. Na této linii leží aktivní povodňové ponory III

(Burkhardtův) a IV, dále paleoponory v tzv. Šedém žlábků a fragmenty fosilních jeskynních chodeb a „vodních“ propastí v prostoru nejnižších etáží Prostředního a Keithova lomu u obce Mokrá.

Během pobádenské až holocenní fáze krasovnění (srv. Bosák – Horáček 1981) byla oblast ložiska Mokrá ovlivněna, podle starší teorie, krasovými procesy poměrně nevýrazně. Rychle se obnovující vodní síť si našla cesty povrchovými řečišti nejprve k Mokré (Studénčný a Boční žleb), kde nastala částečná obnova nejvyšší jeskynní úrovně (Mokrská j.), aniž by však byla zcela zbavena masý starších fluvialních a marinních sedimentů. Současné poznatky z výzkumu Mechového závrtu naznačují novou skutečnost. Na základě absence sedimentů badenského stáří, se lze domnívat, že jeskyně V Mechovém závrtu je výsledkem až pobádenské fáze krasovnění, kdy byla její hlavní spodní erozní bází oblast u Mokré a k zahlubování Údolí Řičky, do podoby ve které ho známe dnes, teprve docházelo. To, že V Mechovém z. postrádáme badenské sedimenty, je dokladem, že byly již v předchozím období z Hostěnického údolí odstraněny.

Spodní erozní bází se tak staly dočasně pro ponory Mechového závrtu okrajová slepá údolí u Mokré (Boční a Studénčný žleb), která byla využívána deltovým říčním systémem v období bádenu (srv. Nehyba 2001). Funkce vývěřů u Mokré však trvala jen dočasně, jen do doby, než došlo k zahloubení Údolí Řičky natolik, aby pirátsky odebralo povrchové i podzemní vody Hostěnického potoka z původního s-j. směru a zapříčinilo tak tvorbu nových jeskynních systémů, které počaly vytvářet nové erozní úrovně (Kaskádová a Nížká ch. v Mechovém závrtu a Labyrint v Ochozské j.).

Panoš (1962-1963) a Kadlec (1997) předpokládají, že v období pliocénu a pleistocénu došlo v Moravském krasu ke vložení jeskynních úrovní mezi starší úrovně, což lze ve sledovaném prostoru doložit pouze pro epochu pliocénu. Spíše se zdá, že ke vkládání mladších pater již nedocházelo a níže ležící starší úrovně byly pouze opětovně využity. Měnila se také povrchová údolní síť, která vedla ke stabilizaci a patrně i tvorbě současných jeskynních systémů, jejichž skutečný rozsah a podoba nejsou stále ještě dostatečně známé.

5. Vývoj morfostratigrafických úrovní Hostěnického potoka v oblasti Mechového závrtu

Mechový závrt se stal útvarem, který dokumentuje vývoj morfostratigrafických úrovní Hostěnického údolí v oblasti mezi současným Hostěnickým propadáním a Kamenným žlíbkem. Relikt nejstarší úrovně (I) je zachován v jz. úseku údolí nad jeho zlomem do Kamenného žlíbku, kde je možné najít pozůstatek vysoko zaklesnutého, asi 70 m dlouhého a cca 50 m širokého slepého údolíčka, s bývalými ponory Paleoříčky, které se podílely na tvorbě Západní větve Mokrské jeskyně. Úroveň I je patrná také ve vyšší úrovni úvalu jyv. od Mechového závrtu, kde leží další 2-3 „ponorové“ závrtu, které ve směru k Hostěnickému údolí přechází do nálevkovité deprese Mechového závrtu, který se nachází v úrovni II. Zbytky mladší úrovně (III) nacházíme s. od Mechového závrtu, při hraně údolí. Zde je návazně ve směru k Hostěnicím patrná výrazná skalnatá morfostratigrafická úroveň Hostěnického potoka, nebo jeho předchůdce, s drobným abri zvaným Pod zubem. S úrovněmi I – III nám tedy souvisí menší úval s jícem Mechového závrtu, zabíhající jyv. směrem, asi 100 m daleko, do prostoru Mokrské plošiny. Ze situace je zřejmé, že se jedná o morfostratigrafické úrovně vytvořené, nebo dotvořené, vodami Hostěnického potoka, které se v úvalu ztrácely několika ponory postupně do podzemí; u Mechového závrtu se předpokládá, že vznikl až poněkud později prořícením stropu Půlkruhové propasti (střední pleistocén).

Mladší morfostratigrafickou úrovní (IV) je erozní zářez situovaný v pravém břehu Hostěnického údolí zhruba v úrovni dnešního horního vchodu do Ochozské jeskyně, kde se nachází pozůstatky dalších ponorů. S touto úrovní výškově téměř souvisí větší ponorový závrt ležící z. od křižovatky cest vedoucích do Kamenného žlíbku a k Mokrské hájence (V). V současnosti nejnižší morfostratigrafickou úrovní Hostěnického potoka je drobné poloslepé údolíčko s povodňovým ponorem, který leží pod horním vchodem do Ochozské j. (VI).

Z daných skutečností tedy vyplývá, že stratigrafie ponorů vázaných na morfostratigrafické úrovně Hostěnického potoka ve spodním suchém dílu Hostěnického údolí je následující: I. úroveň souvisí patrně s ponory paleotoků Říčky a paleotoku Hostěnického potoka, které se postupně zařezávaly od severu do

Mokerské plošiny. Jejich vznik může být s relativní přesností kladen do období spodního miocénu (eggenburg – karpat). II. úroveň souvisí s bývalými ponory Hostěnického potoka, které byly aktivní v období středního až svrchního miocénu (báden – pont). III. úroveň, s ponory Hostěnického potoka, lze rámcově ztotožnit s obdobím spodního pliocénu (dac – roman) až přelomu pliocén/pleistocénu. Úrovně IV až VI by tedy měly již shodně svým vznikem odpovídat přelomu pliocén/pleistocénu až pleistocénu. Vzhledem k tomu, že úroveň VI je v pravé straně údolí zachována nevýrazně a tvoří ji částečně oderodované vstupy do j. Labyrint, lze u ní předpokládat snížení údolní báze vlivem tvorby nových ponorů v úrovních V a VI. Úroveň IV by mohla mít tedy svou původní pozici přibližně na III. morfostratigrafické úrovni Hostěnického potoka, která utvářela erozní chodby jeskyně V Mechovém závrtu č. 1422/B.

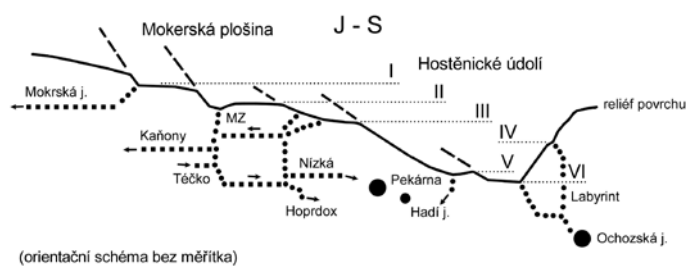
5.1. Korelace morfostratigrafických úrovní s krasovými cykly V Mechovém závrtu

Ze získaného schématu je tedy patrné, že tvorba všech důležitých částí j. V Mechovém závrtu se odehrála ve středním miocénu až spodním pliocénu, přičemž proces stabilizace (akumulace pod komíny a vznik sintrů) se odehrál v následném období (pliocén – holocén). III. morfostratigrafická úroveň Hostěnického potoka odpovídá v Mechovém závrtu dvěma menším erozním úrovním, mohlo by se tedy zdát, že zvýšená eroze Hostěnického potoka vlivem náhlého zahlubování dna Údolí Říčky, je v Mechovém závrtu dokumentována obdobími náležejícími starší části (IIIa) a mladší části (III) spodního pliocénu.

Od procesu stabilizace starších chodeb v Mechovém z., se vyvíjí také systém ponorů, které souvisí se vznikem j. Labyrint.

Korelační schéma

Morfostratigrafické úrovně nejspodnějšího dílu Hostěnického údolí

(orientační schéma bez měřítka)
Morfostrat. úroveň II – krasový cyklus 1 - střední miocén (baden-sarmat)
Morfostrat. úroveň III – krasové cykly 2, 3 a 4 - svrchní miocén (pannon-pont) až přelom pliocén/pleistocén

5.2. Korelace horizontů V Mechovém závrtu a jeho okolí s jeskynnými úrovněmi v lomu Mokrá

402-380 m n.m. (j.č. 0006 Mokrská – Východní větev) – Západní lom

390 m n.m. (j.č. 1422/B V Mechovém z. –Pepeho domek, Fischova kukaň) – Mechový z.

379-370 m n.m. (j.č. 1422/B V Mechovém z. - Hodinová ch., Malé řečiště, Kaňony) – Mechový z.

355-350 m n.m. (j.č. 1428 Pekárna) – zasedimentovaná j.č. 0071 a volná propast j.č. 0072 v Západním lomu

V Západním lomu Mokrá leží mezi nadm. výškami 402 a 350 m pásmo volných kaveren, které vytváří plynulou linii na v. okraji lomu, podél z. hrany Studénčného žlebu. Jedná se o j.č. 0016 Komínek, 0014 a 0015 U Obrázku, 0075, 0076, 0064-0066, 0003 Diaklasu, 0001 Glozarovu, 0072 a j.č. 0005 Puklinový ponor.

Tyto krasové kaverny nepředstavují, až na Glozarovu j., žádný výrazný horizontální systém chodeb, což naznačuje existenci dosud neznámé aktivní nižší jeskynní úrovně, která by mohla komunikovat skrze některé uvedené jeskynní fragmenty, se systémem jeskyní pokračujících směrem k Mechovému závrtu a dále k obci Mokrá.

6. Závěr

V roce 2011 byly v Prostředním a Západním lomu Mokrá zaznamenány 3 nové jeskynní struktury j.č. 0077, 0078 a 0079; zaměřen byl rovněž nový profil (j.č. 0080) v pokračování Východní větve Mokráské jeskyně a pokračování j.č. 0072 a 0076, které přispěly k poznání geneze jeskyně Glozarovy a dosud neznámé směrové vergenci Východní větve MJ, která směřuje přímo skrze vyšší etáž s jeskyní Krápníkovou č. 0059 k Mechovému závrtu. Kaverny dokumentované v Prostředním lomu mapují směr předpokládaných fluviálních chodeb j.č. 0052 U

Drtírny, které směřují ke Keithovu lomu u Mokré a k Šedému žlíbku a žlíbku Pacholčí, zabíhajících jako slepá údolíčka do jižního svahu Hostěnického okrajového údolí.

V současné době lze v TP lomu Mokrá sledovat celkem 3 výrazné krasové systémy subhorizontálních chodeb, které mají vazbu na známé i dosud ještě neznámé horizontální odvodňování. Funkce těchto jeskynních systémů je stabilizovaná, inaktivní a aktivní. Z dokumentovaných skutečností se dá lehce odvodit, že mimo těžené etáže lomů existují ještě další krasové komunikace, které dosud neznáme (např. chodby související s j. Pekárnou a ponory v Hostěnickém údolí), jiné však můžeme již bezpečně s dokumentovanými krasovými strukturami v lomech spojit (např. j. V Mechovém závrtu, j. Mokrá, Keithova propast, U Drtírny). Průzkumem jeskyní V Mechovém závrtu je možné korelovat procesy vzniku celého suchého údolního dílu mezi hostěnickými ponory a Kamenným žlíbkem, který byl mnoha autory kladen do paleogénu a některými až do pleistocénu (srv. Musil 2011, s dalšími odkazy na literaturu).

Stav současné těžby vápenců se v mokerských lomech týká hlavně fosilního typu krasu, který lze dokumentovat téměř na všech jeho etážích (srv. Kos 2002). Pouze etáže, které se nachází nejnižší, v úrovni 350 m n. m., nám dokumentují obnovené fosilní dutiny a dutiny recentní, které na ně svým vznikem ve větších hloubkách navazují. Doporučujeme proto sledovat výskyty dutin během těžby v Prostředním a Západním lomu. Jejich otevřené části zde tvoří subhorizontální dutiny, které spějí k současné freatické úrovni zatopených chodeb, jež předpokládá pod Mokerskou plošinou na základě hydrogeologického výzkumu D. Hypr a V. Kudělásek (1998) a J. Himmel (2002). Pro zajímavost lze uvést, že šířka zvodnělého kolektoru, který odvádí vody Hostěnického potoka od Hostěnického propadání III (Smetištního závrtu) do prostoru Prostředního lomu, byla propočtena na 17 až 22 m. Rychlost podzemní vody ve směru k Mokré je však značně malá. Bylo zjištěno, že pokud by vody dospěly od tohoto ponoru do obce Mokré, pak by to trvalo asi 130 dní. Ponorné vody se z Hostěnického údolí dostávají pod Mokerskou plošinu krasovými kolektory, které leží více než 100 m hluboko pod ponorem. Na základě geologického vrtu je předpokládáno, že vody prostupují do

těchto hloubek otevřenými puklinami s velkým sklonem asi 60 m pod úrovní hladiny spodních krasových vod, tj. cca o 54 m níže než leží koncové partie Nové Ochozské jeskyně (Himmel 2002, 8).

7. Literatura

Bosák, P. – Horáček, I. (1981): Investigation of Old Karst Phenomena of the Bohemian Massif in Czechoslovakia: A Preliminary Regional Evaluation, Proc. 8th, Int. Congr. Speleol., Part I, Huntsville, Alabama, 167-169.

Himmel, J. (2002): Nové poznatky o směru podzemního odtoku od Hostěnického propadání III, Speleo 34, 7-9.

Hypr, D. (1982): Jeskynní úrovně v severní a střední části Moravského krasu, Sbor. Okr. muzea v Blansku 12, 1980, 65-79.

Hypr, D. – Kudělásek, V. (1998): Hydrogeologické poměry ložiska Mokrý, In: Štefka, L. – Bak, K. – Tyc, A. (edit.), Těžba vápenců a chráněné krajinné oblasti, V. ročník mezinárodní školy ochrany přírody krasových oblastí, Blansko – Dabrowa Górnicza, 31-37.

Ivanov, M. – Musil, R. - Brzobohatý, R. (2006). "Terrestrial and marine faunas from the Miocene deposits of the Mokra Plateau (Drahany Upland, Czech Republic) - impact on palaeogeography." Beiträge zur Paläontologie 30: 223-239.

Kadlec, J. (1997): Reconstruction of the development of semiblind ponor valleys in Moravian Karst based on geophysical surveying, Czech Republic, Proc. 12th Int. Congr. Speleol., 387-390.

Kettner, R. (1960): Morfologický vývoj Moravského krasu, Čs. Kras 12, 47-84.

Kos, P. (2002): Výsledky záchranného speleologického výzkumu v DP Mokrý, In: Balák, I. – Štefka, L. – Kovařík, M. (edit.), Speleologický průzkum a výzkum v chráněných krajinných oblastech, IX. ročník Mezinárodní školy ochrany přírody krasových oblastí, Blansko, 138-149.

Kos, P. (2008): Zpráva o registraci krasových útvarů v dobývacím a těžebním prostoru ložiska Mokrá (13), Archiv Speleologického klubu Brno ZO ČSS 6-12, Nepublik. práce.

Kos, P. (2009): Zpráva o registraci krasových útvarů v dobývacím a těžebním prostoru ložiska Mokrá (14), Archiv Speleologického klubu Brno ZO ČSS 6-12, Nepublik. práce.

Kos, P. (2010): Zpráva o registraci krasových útvarů v dobývacím a těžebním prostoru ložiska Mokrá (15), Archiv Speleologického klubu Brno ZO ČSS 6-12, Nepublik. práce.

Musil, R. (2011): Mokerská plošina a přilehé údolí Říčky: Vývoj říční sítě a krasových jevů v kenozoiku, Acta Mus. Moraviae, Sci. geol. 96/2, 83-111.

Nehyba, S. (2001): Výsledky studia vybraných neogenních sedimentů v prostoru cementárny Mokrá, Výzk. zpráva za rok 2001, Českomoravský cement, a.s., Mokrá.

Panoš, V. (1962-1963): K otázce původu a stáří sečných povrchů v Moravském krasu, Čs. Kras 14, 29-41.

8. Seznam mapových příloh

Mapa 1 – Západní lom Mokrá. Výřez z mapy v měřítku 1:10 000 s evidencí krasových jevů v r. 209-2010 (přírůstky vyznačeny červeně, včetně dokumentovaného profilu v místě řezu nad Studénčným žlebem P1).

Mapa 2 – Západní lom Mokrá. Výstup zaměřených bodů z GPS v podkladovém měřítku 1:10 000 (j.č. 0071, 0072 a 0076).

Mapa 3 – Západní lom Mokrá. Výstup zaměřených bodů z GPS v podkladovém měřítku 1:10 000 (geologický řez nad Studénčným žlebem).

9. Seznam obrazových příloh

Obr. 1 – defilé, podélný a příčný řez krasovou roklí nad Studénčným žlebem (zaměřeno GPS, uvedeno v registrační tabulce bez j.č.).

Obr. 2 – jeskyně č. 0077 a 0078 v Prostředním lomu.

Obr. 3 – jeskyně č. 0072, 0076 a 0079 v Západním lomu.

Obr. 4 – jeskyně č. 0080 Východní větev Mokské j. v Západním lomu.

10. Seznam fototabulek

Tab 1 - snímek 1: defilé s krasovou roklí nad Západním lomem (od JZ).
snímek 2: částečně vybagrovaná rokle (od SSZ).
snímek 3: nálezy třetihorních mlžů z výplně rokle.

Tab 2 - snímek 1: snímek jeskyně č. 0077.
snímek 2: relikť jeskyně č. 0078.

- Tab 3 - snímek 1: koncová část j.č. 0076 Tunelové po odtěžení.
- Tab 4 - snímek 1: snímek z výzkumu jeskyně č. 0072.
snímek 2: detail jemně zvrstvených čokoládových jílu z j. č. 0072.
- Tab 5 - snímek 1: část stropní partie j.č. 0072.
- Tab 6 - snímek 1: vrstevnaté sedimenty z j.č. 0072.
snímek 2: zbytky žlutozelených jílu v j.č. 0072.
- Tab 7 - snímek 1: řez chodbou j.č. 0080 Mokrské (od J).
- Tab 8 - snímek 1: tégly ve svrchní výplni krasové rokle Nad Studénčným (od Z).
snímek 2: částečně vyklizená krasová rokle (od SSZ).
- Tab 9 - snímek 1: Mechový závrť. Pohled Půlkruhovou propastí na zřícený skalní blok v Centrálu.

11. Seznam dosud evidovaných jeskynních struktur v lomu Mokrá

Část lomu (CVM)	Datum	Číslo	Název jeskyně	Nadmořská
Mokrá lom - západ	19.10.	0001	j. Glozarova	385
Mokrá lom - západ	1985	0002		394
Mokrá lom - západ	1993	0003	j. Diaklasa	395
Mokrá lom - západ	1987	0004		399
Mokrá lom - západ	1993	0005	j. Puklinový	380
Mokrá lom - západ	1996	0006	j. Mokrská	395 - 410
Mokrá lom - západ	1997	0007		365 - 368
Mokrá lom - západ	1993	0008		380 - 395
Mokrá lom - západ	1993	0009		410 - 427
Mokrá lom - západ	1988	0010	j. U Závory	410 - 407
Mokrá lom - západ	16.6. 1996	0011	j. Obětní šachta	415 - 412
Mokrá lom - západ	1993	0012		395 - 393
Mokrá lom - západ	28.6. 1997	0013		368
Mokrá lom - západ	1997	0014	j. U Obrázku I	406
Mokrá lom - západ	28.6. 1997	0015	j. U Obrázku II	404
Mokrá lom - západ	22.7. 1997	0016	j. Komínek	401
Mokrá lom - západ	22.7. 1997	0017		400
Mokrá lom - západ	22.7. 1997	0018		408
Mokrá lom - západ	22.4.1997	0019	j. Mokrská	410-395
Mokrá lom - západ	22.7. 1997	0020	j. Mokrská	410-395
Mokrá lom - západ	22.7. 1997	0021		410-395
Mokrá lom - západ	1992	0022		410-395
Mokrá lom - západ	1992	0023		385
Mokrá lom - západ	23.4. 1997	0024		378
Mokrá lom - západ	23.4. 1997	0025		375
Mokrá lom - západ	25.7. 1997	0026		381
Mokrá lom - západ	25.7. 1997	0027		382-380
Mokrá lom - západ	1989	0028		420-410
Mokrá lom - západ	25.7. 1997	0029		414
Mokrá lom - západ	25.7. 1997	0030		411
Mokrá lom - západ	25.7. 1997	0031		425-410
Mokrá lom - západ	25.7. 1997	0032		406
Mokrá lom - západ	25.7. 1997	0033		402
Mokrá lom - západ	25.7. 1997	0034		410
Mokrá lom - západ	25.7. 1997	0035		387
Mokrá lom - západ	15.11.98	0036		378
Mokrá lom - západ	15.11.98	0037		365
Mokrá lom - střed	15.11.98	0038		414
Mokrá lom - západ	1999-2000	0039		410-395
Mokrá lom - západ	1999	0040	j. Mokrská	395-380
Mokrá lom - západ	1999	0041	j. Mokrská	395-380
Mokrá lom - západ	2000	0042		410-398
Mokrá lom - západ	8.8.2000	0043	j. Želví	410-380
Mokrá lom - západ	8.8.2000	0044	j. Mokrská	395-380
Mokrá lom - západ	9.5.2001	0045	Malá Želví	384
Mokrá lom - západ	9.5.2001	0046	Západní větev	390

Mokrá lom - západ	2000	0045/A	Dešťový ponor	418
Mokrá lom - západ	9.5.2001	0045/B		387
Mokrá lom - západ	9.5.2001	0047		380
Mokrá lom - západ	2003	0048		418-420
Mokrá lom - západ	2003	0049		395-410
Keithův lom	19...	0050	j. Keithova prop.	336
Mokrá lom - západ	22.8.2004	0015/A	j. U Obrázku III	404
Mokrá lom - západ	2004	0051	propad v z.č. I	415-418
Mokrá lom - střed	2005	0052	j. U drtírny	355
Mokrá lom - západ	31.3.2007	0053		369
Mokrá lom - západ	31.3.2007	0054		405
Mokrá lom - západ	31.3.2007	0055		395-398
Mokrá lom - střed	31.3.2007	0056	V mramorech I	
Mokrá lom - střed	31.3.2007	0057	V mramorech II	
Mokrá lom - západ	31.3.2007	0058	Pod závrtem X	395-403
Mokrá lom - západ	14.10.07	0059	Krápníková	410-415
Mokrá lom - západ	31.3.2007	0060		404
Mokrá lom - západ	28.8.2008	0061		415-410
Mokrá lom - západ	28.8.2008	0062	V závrtu č. IV	424-417
Mokrá lom - střed	29.8.2008	0063		363-353
Mokrá lom - západ	2.9.2008	0064		398
Mokrá lom - západ	2.9.2008	0065		396
Mokrá lom - západ	2.9.2008	0066		398-397
Mokrá lom - střed	4.9.2008	0067		370-365
Mokrá lom - střed	4.9.2008	0068		372-367
Mokrá lom - západ	4.9.2008	0069		375-368
Mokrá lom - DP	4.9.2008	0070	j. V Šachtici	Povrch - 428
Mokrá lom - západ	2009	0071		350
Mokrá lom - západ	2009	0072	Kanálová	356
Mokrá lom -	2009	0073		397
Mokrá lom -	2009	0074		401
Mokrá lom -	2009	0075		401-395
Mokrá lom - západ	4.5.2010	0076	Tunelová	355-350
Mokrá lom - střed	26.4.2012	0077		354-362
Mokrá lom – střed	26.4.2012	0078		360
Mokrá lom - západ	26.4.2012	0079		400
Mokrá lom - západ	26.4.2012	0080		383-395

12. Zaměření některých jeskynních struktur v lomu Mokrá (JTSK)

Číslo jeskyně	Název jeskyně	Y (JTSK)	X (JTSK)	Známa délka (m)	Etáž (ndm v)
0001	j. Glozarova			30	385
0002					395
0003	j. Diaklasa			0	395
0004				0	0
0005	j. Puklinový ponor				380
0006	j. Mokrská			60	395
0007				3	365
0008				10	380
0009				15	410
0010	j. U Závory			3	410
0011	j. Obětní šachta			3	410
0012				3	395
0013				1,5	365
0014	j. U Obrázku I	587110,6	1157541,1	1	400
0015	j. U Obrázku II	587110,6	1157541,1	0	400
0016	j. Komínek	587290,8	1157553	1	400
0017				0	395
0018				1	395
0019	j. Mokrská	587262,4	1157515,6	4	395
0020	j. Mokrská			4	395
0021		587289,5	1157540,7	4	395
0022				7	395
0023				3	380
0024				0	365
0025				0	365
0026				3	380
0027				2	380
0028				23	410
0029				1	410
0030				1	410
0031				12	410
0032				0	395
0033				1,5	395
0034				0	410
0035				0	380
0036				1,3	365
0037				0,8	365
0038				2	420
0039				15	410
0040	j. Mokrská			0	380
0041	j. Mokrská			0	380
0042				7	356

0043	j. Želví	587339,8	1157650,3	15	380
0044	j. Mokrská	587245,2	1157564,1	10	380
0045	Malá Želví			0	420
0046	Západní větev			1	380
0045/A	Dešťový ponor			0	0
0045/B				0	0
0047				2	380
0048				1	410
0049				10	395
0050	j. Keithova prop.	587050,2	1164524,0	14	336
0015/A	j. U Obrázku III	587110,6	1157541,1	3	395
0051	propad v z.č. I			0,8	410
0052	U Drtírny	586901,5	11581783	10	355
0053		587224,4	1158019,8	1,5	365
0054		587434,4	1157640,3	1,5	400
0055		587414,6	1157545,5	4	395
0056	V mramorech I	586870	1158169,2	7	350
0057	V mramorech II	586844	1158134,7	15	350
0058	Pod závrtem č. X	587588,4	1157692,2	7	395
0059	Krápníková propad	587281,1	1157423,6	15	410
0060		587050,2	1164518,5	15	404
0061		587287,5	1157389,8	13	423-410
0062		587199,9	1157431,2	9	421-416
0063		586742,3	1157964,4	10	370-360
0064		587060,1	1157643,7	2	403
0065		587059,6	1157638,3	1,5	401
0066		587059,6	1157638,3	3	403-401
0067		586656,6	1157817,9	8	377-374
0068		586624,2	1157797,8	3	371
0069		587163,7	1157692,1	7	375-368
0070	V Šachtici	586875,8	1157393,4	4	428-425,5
0071		587226,5	1157871,9	5	350
0072	Kanálová	587134,9	1157913,1	11	356
0073		587075,0	1157717,3	1	397
0074		587072,6	1157714,7	1	401
0075		587053,6	1157655,7	6	401-395
0076	Tunelová	587239,7	1157967,5	20	353-350
0077		586698,2	1158107,0	11	358
0078		586675,3	1158092,1	3	358
0079		587430,4	1157936,1	2	373
0080	Mokská j. – Východní větev	587245,8	1157559,6	10	382
	Krasová rokle	587140,8	1157410,3		427
	Nad Studénčným	587136,6	1157426,4		425
-	(defilé)	587123,8	1157443,7	66	425

Edice SE 3
Speleologická skupina „Tři seniři“
Česká speleologická společnost, Základní organizace 6 – 12
„Speleologický klub Brno“.

Tématický okruh č. 2 : Nové poznatky
z Moravského krasu.

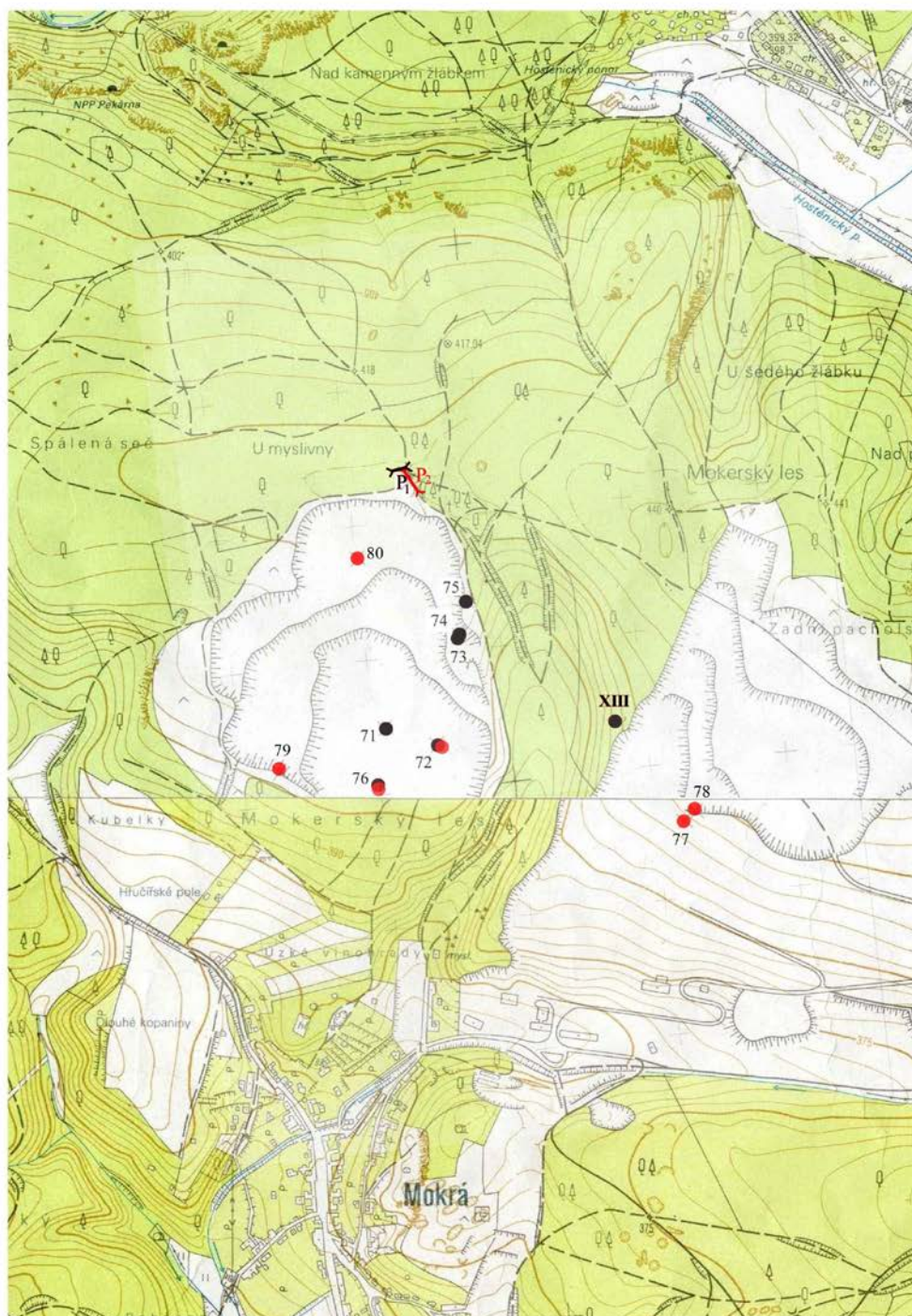
Název práce : Speleovýzkum
velkolomu Mokrá –
obrazová část.

Autor této práce : Mgr Petr Kos

Koordinátor tématických okruhů :
Mgr Ladislav Slezák

Redakční spolupráce :
Richard Cendelín
Josef Pokorný

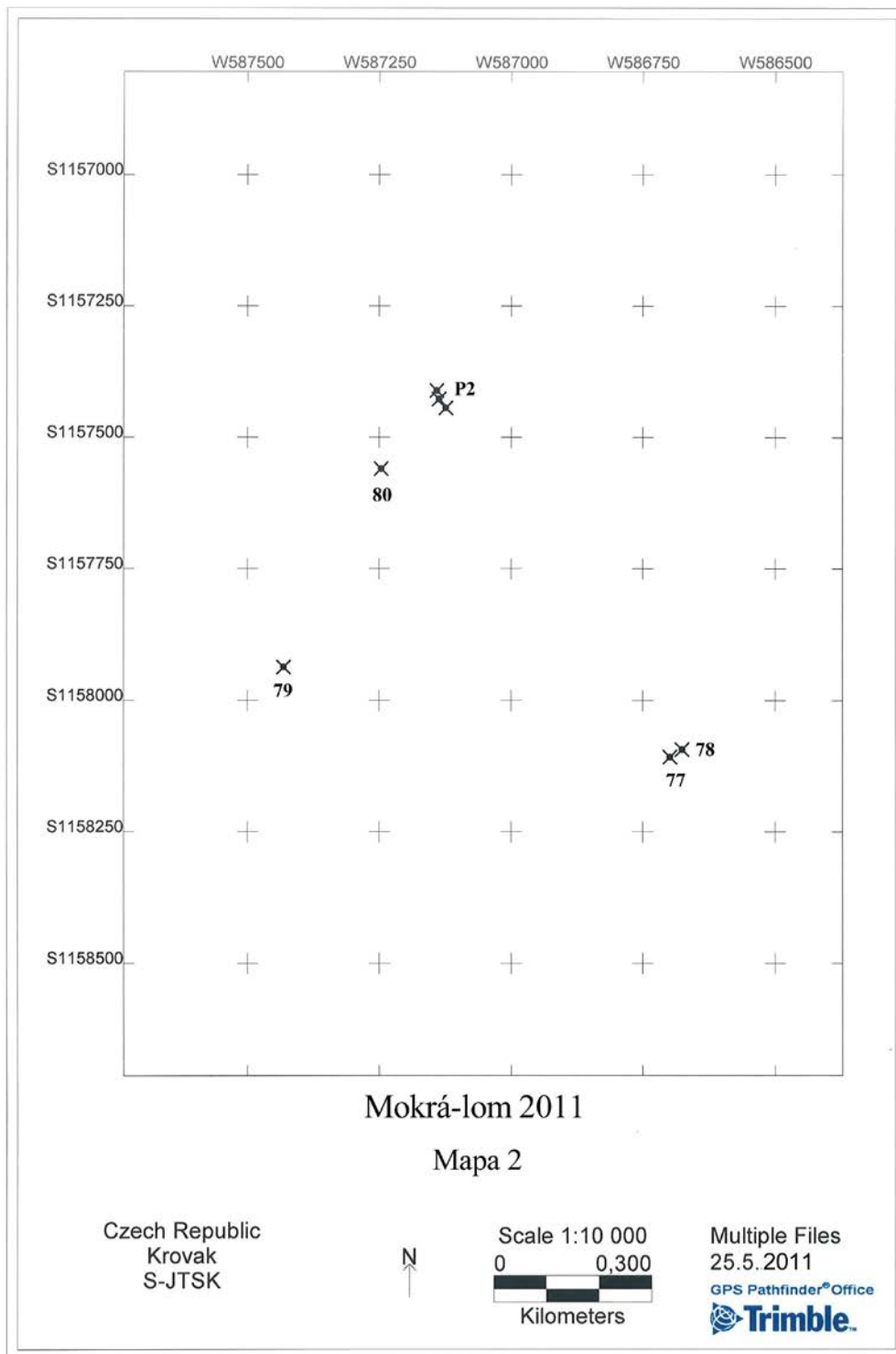
Mapy :

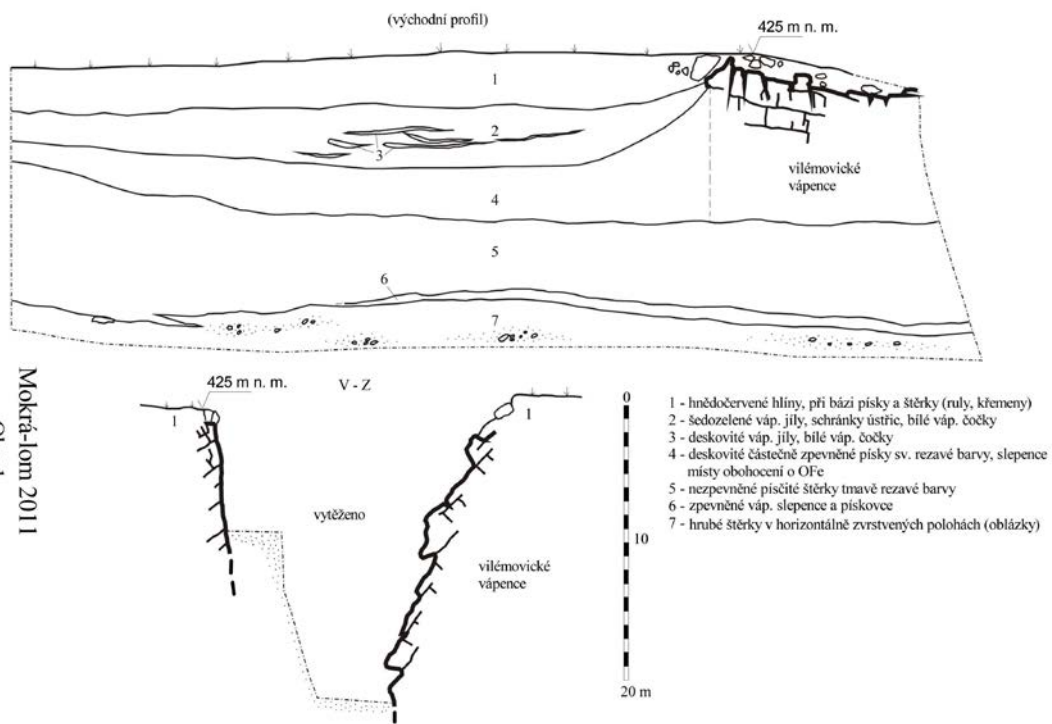
Mokrý lom. Vyznačení dokumentovaných krasových útvarů v lomech Mokrý (červeně).

Mokrý lom 2011

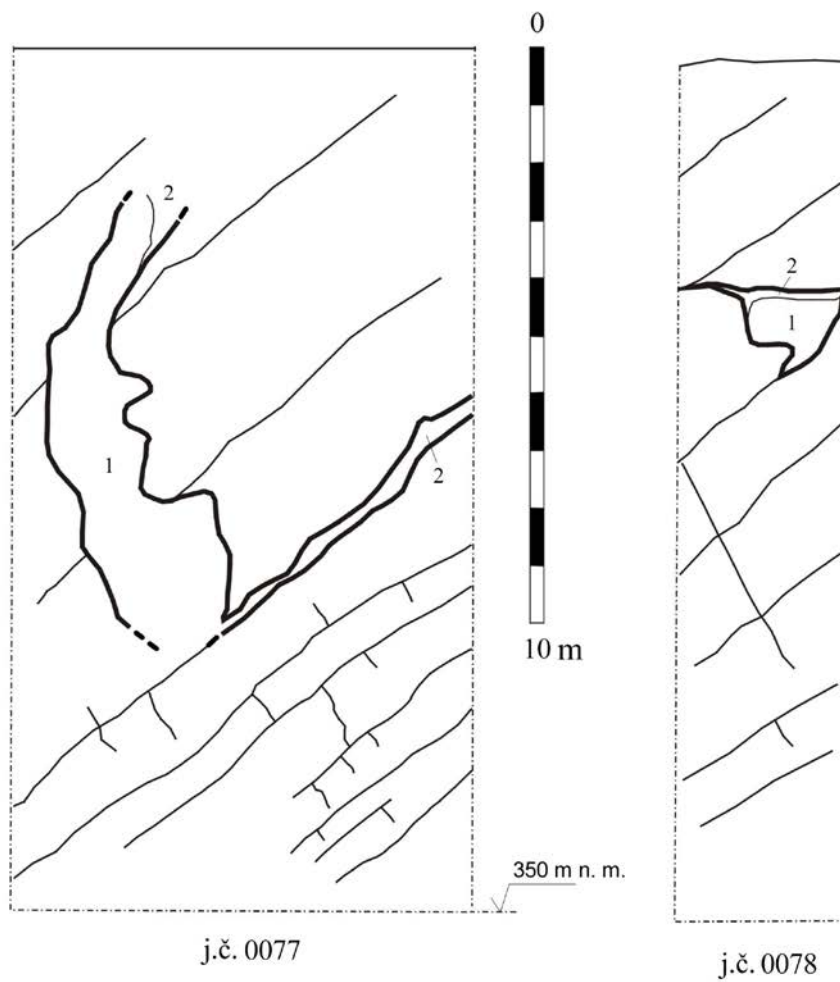
Mapa 1

Plánky :

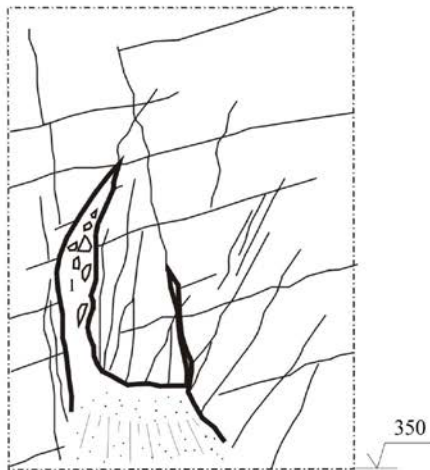
Mokrý-lom 2011
Obr. 1

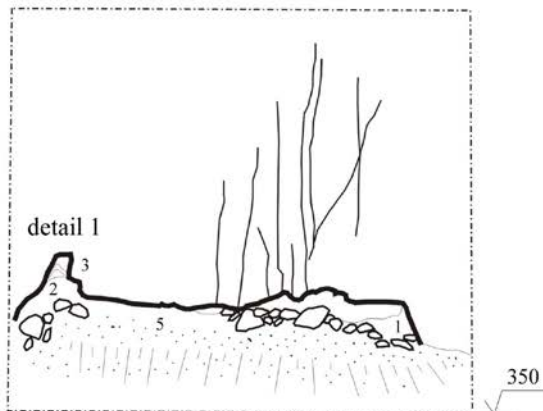
- 1 - rezavě šedozelené jíly
- 2 - hnědorezavá jílovitá hlína

Mokrá-lom 2011

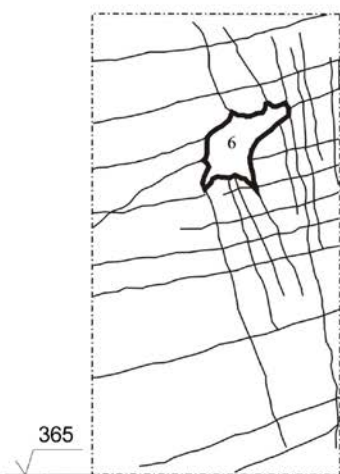
Obr. 2

j.č. 0076

j.č. 0072

j.č. 0079

0

10 m

detail 1

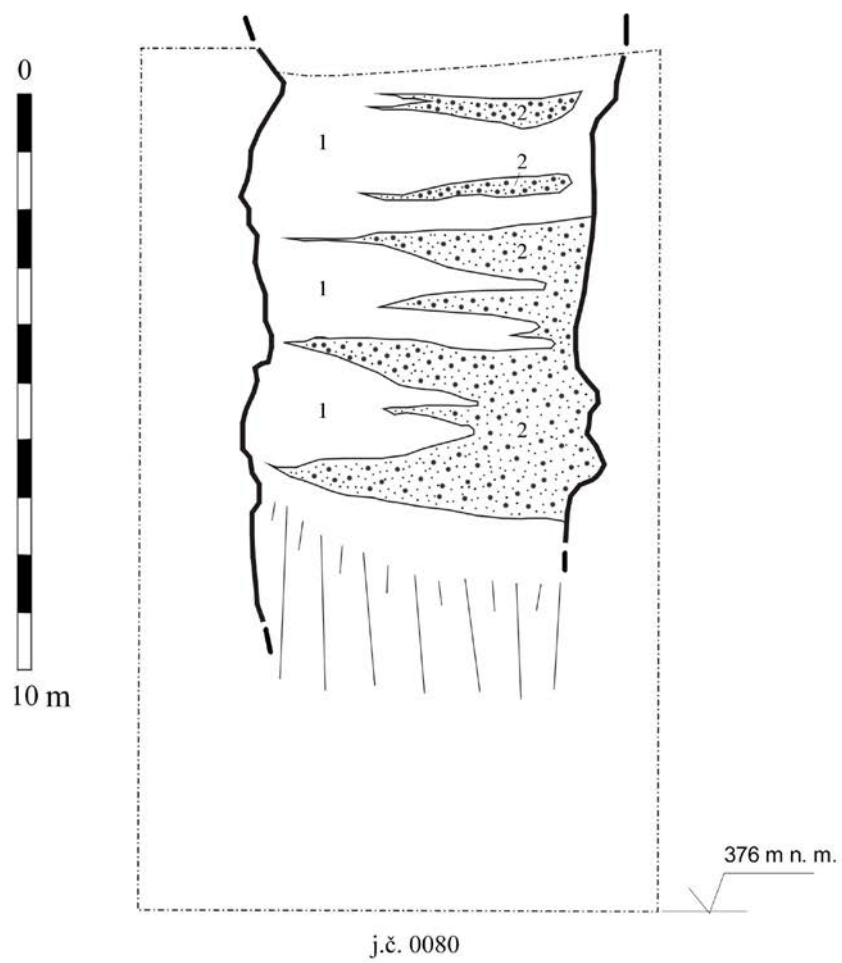
j.č. 0072

- 1 - hnědorezavá jílovitá hlína
- 2 - žlutorezavý střípkovitě rozpadavý jíl
- 3 - tenké laminy čokoládově zbarvených jílů
- 4 - hnědorezavá jílovitá hlína s korodovanými kameny
- 5 - šedozelené jíly
- 6 - šedorezavá jílovitá hlína

Mokrálom 2011

Obr. 3

1 - tenké vrstevnaté polohy rezavých písků

2 - hrubá říční klastika (valouny a oblázky křemene, kulmských drob a rezavých pískovců, křemence

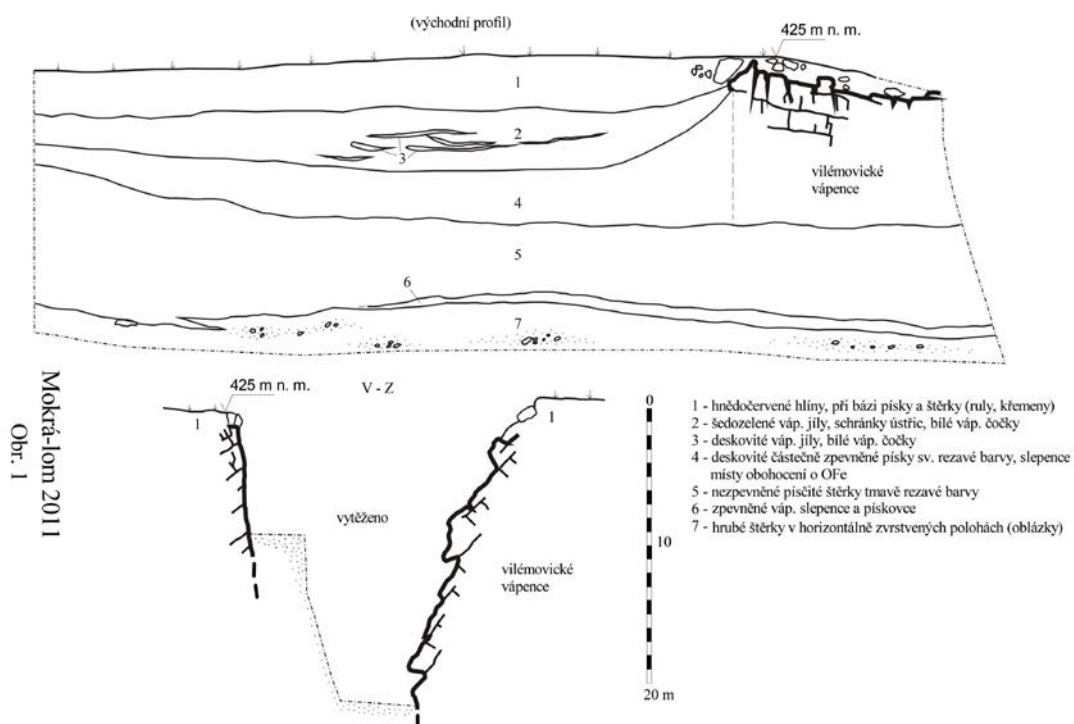
Mokrá-lom 2011

Obr. 4

Obrázky :

Obr. nahoře : Defilé s uloženinami fosilní rokle.

Západní lom. Pohled do vybagrované krasové rokle

Západní lom – drobné schránky
ústřic.

Prostřední lom. J.č. 0077

Prostřední lom. J.č. 0078

Mokrá-lom 2011

Tab. 2

Západní lom. J.č. 0076 po částečném odtěžení (cca 25 m k jihu).

Mokrá-lom 2011

Tab. 3

Západní lom. Výzkum j.č. 0072

Západní lom. Ukázka sedimentů z j.č. 0072

Mokrý-lom 2011

Tab. 4

Západní lom. Část chodby j.č. 0072

Mokrá-lom 2011

Tab. 5

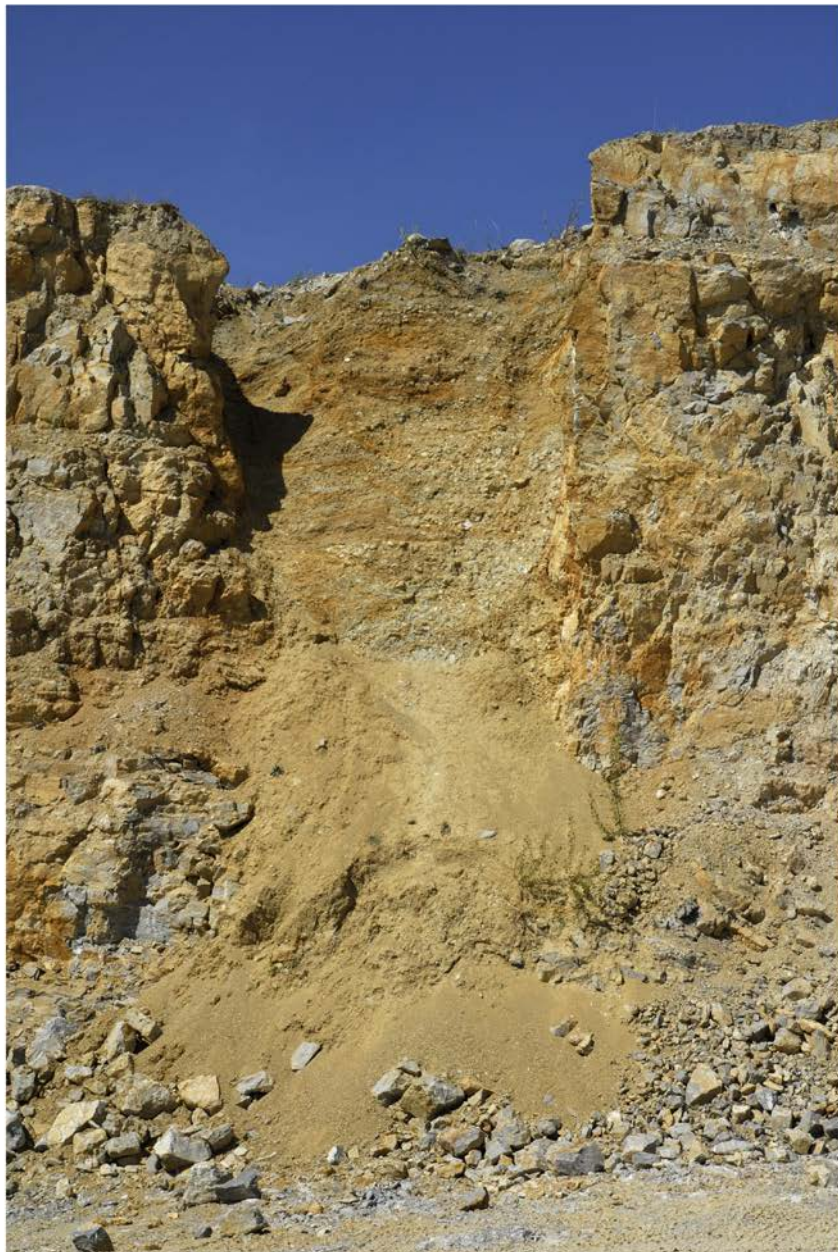
Západní lom. Zvrstvené sedimenty v j.č. 0072

Západní lom. Zbytky jílu v j.č. 0072

Mokrý-lom 2011

Tab. 6

Západní lom. Řez chodbou j.č. 0080 Východní větve Mokrské jeskyně

Mokrá-lom 2011

Tab. 7

Západní lom. Těgły s obsahem třetihorních ústřic

Západní lom. Částečně vyklizená krasová rokle

Mokrá-lom 2011

Tab. 8

Mechový závrt. Skalní blok po pádu zatarasil dno Centrálu

Mokrá-lom 2011

Tab. 9

Edice SE 3
Speleologická skupina „Tři seniři“
Česká speleologická společnost, Základní organizace 6 – 12
„Speleologický klub Brno“.

Tématický okruh č. 3 : „Šli před námi....“

Název práce :

Ochrana a výzkum krasového podzemí v CHKO Moravský kras v letech 1978 – 1979.

(Tato zpráva zahrnuje informace o posledních výzkumných pracích pracovní skupiny, pracující pod hlavičkou Správy ChKO Moravský kras v lokalitě C 13 ve složení : L. Slezák, Z. Šerebl, Jabůrek a Matal. Skupina byla definitivně zrušena v r. 1985).

Koordinátor tématických okruhů Edice SE - 3 a autor této náhodně nalezené práce : **Mgr Ladislav Slezák**
Členové Edice SE – 3 a redakční spolupráce :

Richard Cendelín
Josef Pokorný

Obsah :

Textová část zprávy
Přílohy – fotografická část
– mapová část

str. 1 – 16

Poznámka redakce Edice SE – 3 :

Jak se nám podařilo zjistit, je tato zpráva (její strojopisná kopie) jediná, kterou se podařilo zachránit. Zprávy o výzkumech, které tato **Profesionální pracovní skupina Moravského krasu, provozu a výzkumu jeskyní** o své práci v průběhu své činnosti podávala byly uloženy od r. 1977 v archivu Správy ChKO MK na Skalním mlýně a byly při havarii vodního řádu, která tento archiv postihla zničeny.

Tak vlastně zmizely doklady o činnosti a výsledcích této Profesionální pracovní skupiny, (jejímž členem byl ve své době i Milan Šlechta) a na jejíž, můžeme říci, ve své době významnou činnost se proto zapomíná. Fotografická a mapová část u této kopie nalezena nebyla, tudíž se ke škodě celého krasu také nezachovala.

Pokud se někde mezi speleology v Moravském krasu nachází nějaký takový dokument, žádáme zdvořile o jeho zapůjčení, abychom jej mohli zveřejnit a tím tyto informace zachovat a seznámit s nimi speleologickou veřejnost. Děkujeme tímto také speleologovi, který nám doklad zapůjčil. Tato osoba nechce být jmenována, redakce však její jméno zná.

Při pozorném čtení této zprávy si uvědomíte důležitost výsledků prací této Profesionální výzkumné skupiny, složené z odborníků a poznáte, čím se zabývala v rámci výzkumů lokalit, na kterých pracovala. Je s podivem, že tato Výzkumná skupina, zabývající se mimo jiné například zdroji vod, přítékajících do krasu, jejich čistotou a kvalitou, byla v r. 1985 definitivně vedením ChKO zrušena. Jako obvykle, na projekty přinášející prospěch jednotlivcům se vždycky peníze vystrachají. Na projekty, které by byly k užitku celé lidské společnosti se peníze nikdy nenajdou. Ve všech režimech a dobách, které byly a jsou ! Kéž by se ony Výroční zprávy Výzkumné skupiny (textová část, fotografická část i mapová část) ještě někdy dodatečně objevily alespoň v kopiích a mohly tak přispět k zaplnění období historie výzkumů mezi léty 1964 – 1985.

I. Úvod :

Území devonských vápenců známé pod jménem Moravský kras se svojí přírodovědnou hodnotou vytvářenou převážně krasovými jevy, se zapsalo do historie ochrany přírody jednak tím, že v této oblasti bylo již dříve vyhlášeno několik Státních přírodních rezervací a konečně v r. 1956 bylo toto území vyhlášeno Výnosem ministerstva školství a kultury č. 18001/55 - A/6 za Chráněnou krajinnou oblast. Přes veškeré další snahy se teprve v r. 1977 usnesením rady Jm KNV a následnými opatřeními podařilo vytvořit Správu CHKO a dále schválit Statut ChKO MK.

Odborná správa oblasti (§2 Statutu) je zajišťována Krajským střediskem státní památkové péče a ochrany přírody v Brně, detašovaným pracovištěm – Správou CHKO v Blansku. Jedním z hlavních úkolů SchKO MK je taktéž provádění průzkumu, pozorování, dokumentace, inventarizace a vedení evidence krasových jevů v oblasti se zaměřením k využitelnosti pro účinnou jejich ochranu. Statut dále určuje Správě se podílet na záchranné službě, zabezpečovat podzemní krasové jevy a další.

Z toto důvodu bylo při tvorbě výše jmenovaného odborného orgánu přihlíženo k tomu, aby byly pro tuto činnost vytvořeny dobré kádrové a pracovní předpoklady. Proto byla formou delimitace do Správy převedena skupina výzkumu od organizace Moravský kras, provoz a výzkum jeskyní (dnes Moravský kras, provoz jeskyní v Blansku).

Dalším, neméně důležitým hlediskem při budoucí činnosti Správy CHKO, byla odborná spolupráce, přímá pomoc a kontrolní činnost směrem k rozsáhlé činnosti amatérských speleologů, t.č. již organizovaných v jednotné organizaci České speleologické společnosti. (Dále jen ČSS).

V rámci plánu hlavních úkolů SChKO byl pro r.1978 a dále zakotven výzkum, průzkum a dokumentace některých významných lokalit, které jsou svojí polohou, rozsahem a hydrografií vysoce významné pro sledování projevu různých negativních zásahů v oblasti a tak poskytují konkrétní materiály jako podklady vyjadřování stanovisek SChKO MK.

Pro období let 1978 – 79 byly vybrány následující lokality : Jeskyně 13-C u Holštejna, závrť č.4 v Hedvábné, Křížový kluk u Holštejna, Koňská jáma a nové jeskyně u Lažánek. Dále ve spolupráci se členy ČSS probíhala přímá účast na pracích v dalších lokalitách – závrť č. 293 v k.ú. Ostrov, Jandourkovy závrtky, Jeskyně č. 42 v Pustém žlebu, Řícený a Otevřený závrť a na některých dalších lokalitách.

Jako jedna z činností praktické ochrany jeskyní byla instalace uzávěr jeskynních vchodů. SChKO MK se v první etapě zaměřila na záchranu vysoce hodnotných, zčásti již devastovaných lokalit, nebo lokalit ohrožených, (těžba, cestovní ruch a pod.). Tímto způsobem bylo zachráněno před další devastací celkem 16 lokalit.

II. PŘEHLED PRACÍ :

A.) Jeskyně 13 – C u Holštejna.

Tato významná lokalita se nachází na aktivním podzemním toku Bílé vody, jednoho z hlavních přítoků Punkvy. Objevem této lokality v r.1964 členy Speleologického klubu v Brně byl zahájen definitivní postup k Macošce. Na práce na této lokalitě, které dále prováděla skupina výzkumu organizace „Moravský kras“ (1965 – 67) navazují objevy Staré Amatérské jeskyně a po překonání sifonu v Povodňové chodbě objevy systému Nové Amatérské jeskyně,

až po propast Macochu, dokončené Geografickým ústavem ČSAV v Brně. Lokalita 13 - C byla do plánu hlavních úkolů SChKO MK zařazena z několika důvodů :

- 1.) Nebyl dokončen průzkum a výzkum horních pater systému a domapován konečný známý úsek aktivního toku.
- 2.) Systém leží v bezprostřední blízkosti dobývacího prostoru kamenolomů 2 vápenek, které požadovaly rozšíření DP.
- 3.) Systém poskytuje možnost sledování podzemních krasových vod a to jak vod povrchového toku (Bílá voda), tak přítoků z oblastí nekrasových. hornin a tím dává ideální možnosti získání materiálů k porovnávání mechanického chemického a bakteriálního znečištění vod v pramenné oblasti území.
- 4.) Svojí konfigurací dává systém předpoklady kontinuálního sledování vertikální zóny cirkulace a znečištění vod v důsledku intenzivní zemědělské činnosti nad jeskynním systémem.
- 5.) Průzkum přítoků kvalitních neznečištěných vod má i praktický význam pro perspektivní využití z hlediska zásobování obyvatelstva kvalitní vodou.
- 6.) V celkovém profilu jak horizontální cirkulace, tak vertikální cirkulace dává jeskyně možnost sledování redepozic splachových materiálů, především odnosu ornice z krasového povrchu.

Otázky týkající se profesí speleologických, morfologických, geologických, dále topografie mapové a fotografické dokumentace včetně provádění vlastního průzkumu (speciální práce hornické, horolezecké, trhací práce apod.) prováděli pracovníci SChKO MK samostatně.

Hydrologické speciální práce byly prováděny v rámci výzkumných úkolů Hydrometeorologického ústavu v Brně a Ostravě, za jejich přímé účasti. Otázky čistoty vod byly řešeny ve spolupráci s OHS Blansko a odborem VLHZ ONV Blansko. Speciální potápěčské práce prováděli specialisté ze ZO Labyrint ČSS.

A1.) Výzkum a průzkum horních pater jeskyně C – 13 :

Před vlastním zahájením prací na lokalitě bylo třeba provést zabezpečovací, zmáhací a údržbové práce. V sestupové části byla vyzmáhána vertikální cesta z Keprtova domu do domu II., tj. do 10m. šachty a bylo provedeno nové zajištění do betonu a železa.

Celá další část až do hloubky 75m byla zrevidována, provedena oprava žebřů a zabezpečovacích zařízení. Z horizontální části jeskyně v délce 800m byl vyklízen starý kabel a vzduchotechnika, která byla dřívějšími povodněmi zcela demolována a ohrožovala bezpečnost pracovníků. Po takto uvedených úpravách na lokalitě bylo možno zahájit vlastní práce.

A1a.) Prostory nad Barevnou kaskádou :

V r. 1966 po započatém průzkumu, který prováděli ve spolupráci se skupinou Moravského krasu členové Plánivské skupiny Spel. klubu, byly práce přerušeny a veškerá výstroj demontována. Po obnovení prací v r. 1978 byla horolezecky zdolána výstupem a zajištěna cesta do prostor, které svým nástupem leží 15m nad podzemním tokem Bílé vody.

Úvodní chodba má výšku 3m a ráz kaňonu, do jehož dna je zaříznut meandrující, mírně se zvedající kanál, kterým neustále protéká nepatrné množství vody. Asi po 10m se její charakter mění a profil dostává vzhled spíše tunelovitý. Po dalších cca 10m se její průběh prudce mění ze směru V – Z na SV - JZ a chodba se větví. Přestože je chodba vyplněna z velké části plastickými, rozmáčenými sedimenty, je u stropu zachována bohatá krápníková výzdoba. Na jejím povrchu vytvářejí jemné sedimenty charakteristickou ornamentaci. Všechny větve ústí

do centrálního prostoru Vysokého dómu. V těchto partiích se vzhledem ke konfiguraci dna jeskyně zachovaly sedimenty jen na vyšších terasách a nesou znaky t.zv. „žížalových“ hlín. V těchto hlínách jsou hojné materiály a organické zbytky splavené z povrchu. Ve stropě Vysokého dómu je vytvořen výrazný komín oválného profilu (nebyl prozkoumán). V bezprostřední blízkosti vyústění komína je krápníková výzdoba nesoucí stopy zbarvení, jehož původ může být jednak ve splavování zvětralínových reziduí z nadloží, nebo také v důsledcích intenzivní hospodářské činnosti na krasovém povrchu (organická hnojiva, ošetřování komunikací v zimním období a pod.). Lokálně je možno na výzdobě sledovat intenzivní korozi sintrové hmoty. Koncová část chodby, Labyrint, se stupňovitě zvedá a je uzavřena závalem ve výšce 60m nad hladinou Bílé vody. Z výsledků mapování vyplývá, že toto místo leží v oblasti zavezených závrtů v polích poblíž křižovatky, zvané „U kaštanu“.

Komín nad Kaskádou se nachází ve stropě dómu Barevné kaskády. Komín o šířce 5 – 7m se zvedá pod úklonem 45° k S. Ve výšce 30m nad úpatím barevné kaskády je v celém profilu vyplněn sintrovou hmotou a tím se uzavírá. Dno této komínové prostory je pokračováním krápníkového útvaru Barevná kaskáda. V celém průběhu zkoumané prostory je unikátní bělostná výzdoba.

Celková délka prozkoumaných chodeb v prostoru nad Barevnou kaskádou činí cca 200m. Vzhledem k tomu, že lokalita zasahuje až podpovrchových partií a chodby jsou přírodními drény atmosférických vod, přitékajících z intenzivně zemědělsky obhospodařovaných ploch, je toto místo vhodné k soustavnému sledování znečištění (chemické a organické látky).

A1b.) Kalcitový komín .

Je situován ve stropě Kalcitového dómu (viz plánek). Samotná prostora Kalcitového dómu je z hlediska geologického a morfologického velmi zajímavá tím, že je predisponována mohutnou dislokací doprovázenou podružnými poruchami tvořícími celé pásmo V - Z směru. Název prostory byl volen podle výskytů bohatých krystalických výplní dislokací. Jde o hrubě krystalický kalcit, který nacházíme jednak přímo ve stěnách prostory, jednak v blocích, vyřícených z výše položených partií. Tyto mohutné kalcitové výplně doprovázejí dominantní dislokace uvedených směrů i na jiných lokalitách v ChKO MK. Vystupují i na povrch např. na lokalitách na Chobotu (severně od Kateřinské jeskyně v polích u Rudic (Hajce) kde je možno jejich průběh sledovat na vzdálenost několika desítek metrů.

Východní stěna komína se zvedá kolmo do výše 20m nad hladinu toku Bílá voda, kde přechází za výrazným krápníkovým sloupem do prostory zvané Předsíně. Dno Předsíně je pokryto písčitymi sedimenty. Směrem k V se stupňovitě zvedá a ve výšce 6m nad posledním stupněm se prostora uzavírá ve stropní klenbě v jednom místě proražené komínem eliptického profilu uzavřený zcela sintrovou hmotou. Na severní stěně Předsíně je zajímavá krápníková galerie, za níž je dosud neprozkoumané klenutí s patrnou výraznou modelací způsobenou stékajícími vodami.

Překonáním sintrového uzávěru komína Předsíně se podařilo proniknout do Krápníkové síně. Prostora je bohatě vyzdobena unikátními vysokými hůlkovitými stalagmity bizarních tvarů. Stropní partie jsou zdobeny mrkvovitými stalaktity. Zvláštností jsou bělostné krystalické draperie. Dno Krápníkové síně je z části pokryto hlinitými sedimenty, zčásti podlahovými sintry. Skapávající voda zde vytváří řadu výrazných egutačních forem (jamky, pyramidy a pod.) a typické nástříkové tvary. Směrem SZ vyběhá prostora do krápníky silně zdobeného slepého kouta. Hlavní pokračování jeskyně je ve směru SSV. Dno se tímto směrem zvedá pod úklonem 40°. Po vzdálenosti 10m přechází v plošinu, z níž odbočuje chodba komunikující přes zával s výše položenou prostorou (Síně hieroglyfů). Další chodba z plošiny je zaplněna

sutí. Nad suťovým kuzelem vybíhá 3m vysoký kolmý stupeň, který přechází do prudkého svahu vzhůru. Z něj odbočuje k SSV menší síňka, jejíž dno je hned za vstupem sníženo a v koncové části se svažuje k SSV. V přímém směru (za prostřílenou úžinou) leží hlavní prostora Kalcitového komína – Východní dóm.

Jedná se o krasovou dutinu, vytvořenou na výrazné tektonické poruše, v jejímž stropě vybíhají dva vzájemně propojené komíny až do celkové výšky 75m nad hladinu Bílé vody. Místy je na stěnách a na výstupcích komínů zachycena splavená ornice z povrchu. Voda, spadající z výšky cca 25m vytvořila ve dně výmol podobný závrtu. Komíny pravděpodobně komunikovaly v nedávné době otevřeně s povrchem, čemuž nasvědčují zbytky kostí netopýrů a dalších drobných hlodavců. Sedimenty deponované ve vlastním dómu jsou velmi rozmanité. Jednak jsou zde zastoupeny sutě s výplní, tvořenou žlutohnědou až čokoládově hnědou splavenou ornici. V partiích přímo pod komíny jsou splaveny střípkovitě se rozpadající rudohnědé jíly. S těmito jíly byly redeponovány dokonale opracované valouny mléčných křemenů (velikost do 2 cm), které jsou známy ze zvětralinyových reziduí typu rudických vrstev, uložených ve starých povrchových depresích krasových plošin. obdobné sedimenty nacházíme v celé řadě lokalit povětšinou vertikálního charakteru v severní a střední části ChKO MK.

Přímo naproti kolmému stupni směřujícímu z Krápníkové síně do Východního dómu se nachází v SZ stěně prostory mohutné skalní okno ústící do Síně hieroglyfů. Tato asi 10m dlouhá prostora má zpočátku SZ směr a na svém konci se stáčí téměř k S. Tam je také svažitě dno ukončeno sintrovou homolí. Název prostory byl převzat podle ornamentálních tvarů, vytvořených sedimentací jemných splavenin na stěnách prostory. V SV stěně pokračuje stupňovitá chodba, – Balvanitá chodba – která po 10m končí závalem se znatelnou vzduchovou cirkulací. Toto místo se nachází ve výšce 55m nad hladinou Bílé vody.

Morfologicky se na povrchu terénu oblast Kalcitového dómu projevuje protáhlou závrtovou depresí směřující od křižovatky „U kaštanu“ ke vchodu do Staré Amatérské jeskyně na Simonově vrchu v k.ú. Ostrov. Celá tato oblast je velmi silně zemědělsky exploatována. Nachází se zde jednak provizorní deponie organických hnojiv v mimovegetačním období, dále na uvedené plochy vyváží JZD Ostrov tekuté organické exkrementy z vepřína. Prokázané souvislosti popisovaných prostor jeskyně 13-C s povrchem otevřenými komunikacemi opět potvrzují nutnost takových opatření, která by vyloučila přímé znečišťování krasových vod, únik ornice do podzemí a dále přímé úniky organických hnojiv, strojených hnojiv a dalších chemických ochranných látek, používaných v zemědělské velkovýrobě. Konečně výsledky sledování obsahu dusičnanů ve skapových vodách pod ostrovskou plošinou, kdy např. po podzimní hnojení vystoupil obsah dusičnanů na 800 mg/l. (Informace Dr. Adámka, který zpracovává v rámci úkolu ochrany životního prostředí GGÚ ČSAV tuto problematiku).

Zmapováním popisovaných prostor a jejich vynesení na povrch bude možno stanovit přímo místo, které bude nutno z hlediska ochrany krasových vod zajistit.

A1c.) Břítový komín :

Tato lokalita byla objevena při nízkém vodním stavu v koncových partiích jeskyně 13-C. Vzhledem k tomu, že přístup na tuto lokalitu je pouze ve velmi omezené době (vázáno na nízké vodní stavy) nebyl dosud proveden komplexní výzkum a dokumentace. toto bude provedeno v průběhu r. 1980. Pro etapu zahrnutou do zprávy jako etapa za r. 1978 – 79 je použito pouze objevného protokolu.

Zpráva o objevném postupu v Břítovém komíně v jeskyni 13-C :

V průběhu dokumentačních prací v koncových partiích jeskyně 13-C na Holštejně se podařilo pracovníkům Správy ChKO Moravský kras za nízkého vodního stavu proniknout v oblasti Kalcitového dómu do dosud neznámých jeskynních prostor převážně vertikálního charakteru.

Dne 10.7.1979 zjišťuje Pavel Glozar pod nízkým skalním stropem těsně nad vodní hladinou volnou chodbu, za níž je vidět další pokračování. M. Jabůrek jí proniká asi do vzdálenosti 4m a oznamuje, že se nachází v komínovité prostře o odhadované výšce cca 15m. Její dno o rozměrech asi 2 x 2m se zvedá hlinitým nánosem (kužel) k západní stěně. Ve východní stěně komína je ve výšce 15m vidět skalní okno. Stěny prostory jsou modelovány stékající vodou do ostrých břítů a tím se jeví jako značně členité.

V dalších dnech vystupují P.Glozar s M. Jabůrkem horolezeckým exponovaným způsobem mírně převislou východní stěnou a dosahují skalního okna při stropě komína. Tam je vytvořen malý horizont v podobě plošiny o rozměrech 1 x 1m, nad nímž se vertikální průběh komína dělí na 2 větve.

Přímo nad plošinou se zvedá plochý skalní jícen ve tvaru ležaté elipsy až do výše 10,5 m, kde přechází v menší puklinovitou síňku téměř horizontálního průběhu, směru SZ – JV, jejíž další pokračování je uzavřeno balvany, hlinitými sedimenty a sintrovými náteky. Jeví se jako neprůlezná.

Směrem na V pokračuje z I. horizontu druhá větev komína vertikálním stupněm. Jeho stěny jsou rozbrázděny svislými ostrými skalními břity. Ve výšce asi 4m přechází tento II. horizont. Je to puklinovitá chodba směru SZ – JV o délce cca 4m. Jako zajímavost je možno uvést, že na jejím skalnatém dně ležel asi půlmetrový úlomek staré desky, značně opracovaný vodou. Naskytá se otázka, jakým způsobem se dřevo do těchto míst dostalo.

Jelikož chodba dosahující šíře kolem 1m na obě strany končí (uzavírá se) byl nadále sledován další vertikální průběh. Horolezecky bylo vystoupeno kolmo do výše 5m kde se východní stěna uklání pod úklonem 60° do výše a o 1m výše vytváří nepatrnou plošinu III. horizontu. V těchto místech je vyvinuta krápníková výzdoba a sintrové náteky. Strop nad plošinou přechází v oválný jícen o rozměrech 0,5 x 0,75 m v plném profilu vyplněný vápencovou sutí místy s hlinitou výplní. Stěny jícnu jsou erozivně modelovány.

Na základě zhodnocení celé situace bylo možno vyslovit domněnku, že za závalem pokračují další prostory. P.Glozar začal proto s mechanickým odstraňováním závalu. Na vypouštění závalu bylo použito i trhačí techniky. Pro mimořádnou expozici, pracoviště a namáhavost prací postupovalo uvolňování pozvolna. V té době došlo ke zvednutí hladiny toku Bílé vody a přístup do komína byl na čas uzavřen.

Další práce pokračovaly dnem 31.1. 1980, kdy se podařilo P.Glozarovi vypustit z komína poslední zbytky závalu a proniknout do další síňky (pracovní název „Česneková“) o délce 4m a šířce 2m. Její hlinité dno je poseto egutačními útvary (zemní pyramidy) a svažuje se k západní stěně, kde se objevuje čistě vodami propláchnutá suť. Síňka je ukončena asi 3m vysokým stupněm, nad nímž se nachází pod stropem neprůlezný prostor. Tímto bylo možno nahlédnout do další volné prostory s ozvěnou.

Po odstranění balvanité a hlinité ucpávky pronikli dne 5.2.1980 speleologové P.Glozar a A. Nejezchleb do dalších objevů. Jedná se o 1 – 2m širokou prostorou značné výšky, jejíž dno je v délce cca 7m vyplněno blokovou sutí. Veškeré sedimenty jsou v těchto místech odplaveny. Stěny vytvářejí překrásný geologický profil souvrstvím vápenců, v nichž se dají pozorovat hojné zbytky zkamenělých organismů (stromatoporoidea). Ve výšce 4m nad dnem prostory je ve východní stěně prolomeno rozlehlé okno. Po jeho zdolání se ocitáme ve stěně další mohut-

né prostory o rozměrech min. 5 x 8m a odhadnuté výšce kolem 40m. Na jejím severním konci je chodba zhruba směru V a délce cca 5m. Tato přechází do puklinové síňky s bělostnou krápníkovou výzdobou.

Za ní je možno pozorovat v sintrových hrázkách větší množství nahromaděných netopýřích lebek a dalších kostí. Dno se celkově svažuje pod východní stěnu. Ve výšce je vidět několik markantních oken. Dá se říci, že obě prostory jsou u stropu téměř propojeny, takže vytvářejí veliký dóm o výšce cca 40m, předělený perforovaným skalním žebrem jako skalním mostem.

Nově objevené prostory jsou z dosud na lokalitě 13-C známých největší a byly nazvány Katedrála zapomnění. Další práce zde budou pokračovat.

Blansko, 6.2.1980

Pavel G L O Z A R
Pracovník Správy ChKO MK v.r.

Pro úplný přehled prací zde uvádíme, že v koncových partiích jeskyně 13-C byla objevena řada dalších prostor, většinou vertikálního charakteru, které budou předmětem výzkumu v etapě II., t.j. v letech 1980 – 81. Především, že metodika průzkumu těchto prostor je velice obtížná, neboť kromě složitých horolezeckých technik jsou používány trhací práce a zabezpečovací práce. Už při představě transportu potřebného materiálu od vchodu na místa prováděného výzkumu (vertikální sestup do hloubky 75 m, horizontální transport na nafukovacích člunech s překládáním a přenášením do vzdálenosti cca 1 km a nakonec vlastní průzkum) a dále provádění vysoce náročných prací – je možno hodnotit tuto vykonávanou práci za jednu z nejnáročnějších.

A2.) Výzkum a průzkum horizontální části

A2a.) Přítok u Brýlí

V prostoru za Brýlemi se nachází před výraznou puklinou směru SSV – JJZ nánosový kužel fluviačních sedimentů a vápencových bloků. Tento se svažuje pod JV stěnu do nízké ploché chodby o šířce až 7m a výšce maximálně 1m. Jelikož dno je zčásti zaplněno vodou, budí prostora dojem, že jde o záliv Bílé vody, protékající v těsné blízkosti od V. k Z. Asi po 4m se nánosový kužel zcela noří pod hladinu vody. V těchto místech je pod skalním stropem jezírko o délce 4m s bahnitým dnem. Po SV straně se nachází bahnitý svah, nad nímž byla objevena síňka tzv. Evina. Jemné řídké sedimenty se opět svažují k hladině která prostru na SV uzavírá. Ze směru JJV až J přitéká do jezírka před Evinou síňkou nepatrný stabilní přítok který si vyerodoval ve světležlutých, místy šedozelených sedimentech své koryto. Spád tohoto řečiště je v těchto místech značný. Dno se zvedá pod úklonem 35° k JJV. Po vzdálenosti 6m se spád dna snižuje na 15°. Zde je ve V stěně vytvořena chodba svažující zpět k jezírku. Začínají se tu objevovat vodou promyté vápencové balvany a výrazně klenutá chodba o výšce 1m se stupňovitě zvedá. Po levé straně je možno sledovat nahromadění amorfního kašovitého limonitu. Ve dně v ostře zaříznutém řečišti přitéká z pod JV stěny voda. Ve vzdálenosti 5m od odbočky se počíná chodba rozšiřovat a je téměř v celém profilu vyplněna sutí s mezerní výplní tvořenou přeplavenými jeskynnými sedimenty. Pod stále se zvedajícím stropem se podařilo proniknout do 2m široké prostory v jejímž dně je mezi balvany jícen propásky ústící až na hladinu vody. Další pokračování směru JV je zcela uzavřeno sutí a krápníkovou výzdobou.

Popisované prostory jsou přístupné jen za abnormálních nízkých vodních stavů, kdy se otevírá průlezný prostor nad hladinou vody. Proto také probíhal objevný postup po etapách. První pokus o průnik byl v r. 1967. Teprve v r. 1978 byla chodba podrobněji prozkoumána a zmapována. Pro umožnění lepšího a bezpečnějšího přístupu na lokalitu bylo ve vstupních partiích použito trhacích prací. Práce v tekoucí vodě a prováděné v leže nebylo dosud možno ukončit. Je velice reálný předpoklad že se na této lokalitě nacházíme na počátku většího přítokového systému jehož další průběh je možno vysledovat z morfologie krasového povrchu od závrtu č. 37 v polích mezi silnicí a lesem a dále pak v protáhlé depresi od závrtu pod svah silnice, kde jsou propadeny aktivní průvanové jícny.

Další pravděpodobný směr tohoto přítoku z východní hranice oblasti je pod jeskyní Michalova, eventuelně pod jeskyni Ventarola. Tomuto napovídá i ráz sedimentů splavených do podzemí a deponovaných v popisovaných jeskynních prostorách. Makroskopickým porovnáním sedimentů by bylo možno uvést ve spojitost úniky organických odpadů z podzemní dozrávárny plísňových sýrů v jeskyni Michalova do sedimentů v podloží.

Po vyhodnocení tektonické stavby širšího okolí, které bylo provedeno na základě výsledků geologického mapování prováděného pracovníky ÚÚG v Brně v letech 1956 – 58 je patrné, že jeskynní systém sleduje směr na lom vápenky Lipovec a tím velmi pravděpodobně lze vysvětlit genezi a kontinuitu krasových ponorů (práce zde prováděli zaměstnanci podniku n.p.Turista v r. 1952 – 54 a později prac. amatérských speleologických skupin), nacházejících se přímo v úpatí západní stěny lomu. Při následné těžbě byly tyto ponory zasypany. Z hlediska celkové geneze krasových jevů východní hranice devonu je možno uvažovat o souvislosti s Plánivským systémem který se nachází nedaleko

Průzkum výše popisované lokality, dosud získané poznatky a dosažená dokumentace byla použita jako velmi účinný materiál pro jednání ohledně rozšíření dobývacího prostoru kame-nolomu vápenky Lipovec, jak to požadoval provozovatel – JZD Lipovec. Po vyčlenění území, pod nímž se zjištěné (a velice pravděpodobné) jeskynní prostory nalézají, byl navrhovaný DP zredukován natolik, že provozovatel vápenky a lomu od další těžby ustoupil a celý provoz byl zastaven. Provedená likvidace zařízení lomu a vápenky včetně provedení svahování a konzer-vace ve smyslu nařízení OBÚ v Brně je zárukou že další těžba na této lokalitě nebude již pravděpodobně do budoucna vůbec obnovena.

A2b.) Hlinitá chodba :

Její vchod se nachází v JZ stěně dómu Barevné kaskády, přímo nad řečištěm Bílé vody, v místech, kde strop protíná výrazná otevřená puklina se zaklíněnými vápencovými bloky.

Chodba o šířce cca 1m má charakter vysoké pukliny, vracející se několika přepadovými okny zpět do dómu Barevné kaskády. Ve vzdálenosti cca 17m od podzemního toku přechází za nánosovým polosifonem v menší síňku. Zde se ráz chodby mění, strop je spíše klenutý, nejsou stopy evorzní činnosti. Po prokopání sedimentů v polosifonu bylo sledováno stropní korýtko, prudce se zvažující k Z. Korýtko asi po 2m přechází v horizontální chodbu, vyplněnou až téměř ke stropu hlinitými sedimenty. Vlnité, ale neprůlezně pokračování se stáčí opět do směru JZ.

Další prolongační práce zde nebyly dosud z časových důvodů prováděny. Chodba by mohla hrát významnou roli při řešení otázky geneze a funkce členitého systému v okolí dómu Barevné kaskády. Může se jednat o paleopřítok od východní hranice krasového území, ale také nelze vyloučit možnost odvodňovací funkce do paralelních odtokových cest.

A2c.) Přítoky vod v koncové části 13-C.

Za extrémně nízkých vodních stavů v r. 1972 se podařilo proniknout pod skalními žebry ve vstupní části Krupicového dómu do volné kaverny JV směru. V prostoru byl zjištěn aktivní přítok neznámého původu. Kapacita byla odhadnuta na cca 3 l/sec.

Mezi Krupicovým dómem a odtokovým sifonem byl objeven komplex zcela zatopených chodeb pod jižní stěnou. S velkou pravděpodobností se jedná o další přítoky neznámých vod do systému Bílé vody.

Na tyto, v r 1972 prováděné práce bylo navázáno teprve v r.1978, v rámci spolupráce s Hydrometeorologickým ústavem v Brně a Ostravě. Byl společně vypracován plán a celkový program koloračního experimentu který měl (mimo jiné otázky) vyřešit i problematiku neznámých přítoků v jeskyni 13-C. Kolorační experiment byl rozpracován s ohledem na nutnost rozlišení několika samostatných toků. Stěžejní otázkou byl výběr stopovačů, které bylo nutno aplikovat časově tak, aby v průběhu experimentu, (t.j. 7 dnů) byly získány maximální poznatky. Jako další partner byl do akce zapojen GÚ ČSAV, který nabídl aplikaci biologických stopovačů – řas. Dobrovolní speleologové ČSS (skup. Tartaros) se nabídli pro zajišťování hlídkové služby na některých podzemních stanovištích.

Plán koloračního experimentu představoval prověření následující problematiky:

- získání regionálních poznatků z průběhu a souvislostí toků Sloupského potoka a Bílé vody ve vazbě na tok Punkvy
- získání poznatků o přítocích vod ze systému Plánivy a Jedle do systému Bílé vody a zjištění míst napojení na Bílou vodu.

Kolorační experiment byl připraven v průběhu prvního pololetí r. 1978. Vzhledem k reálným možnostem HMÚ Ostrava a dosažitelnosti vyhodnocovacích aparatur i zapojení týmu odborníků bylo rozhodnuto použít netradičního stopovače jako nosného prvku s možnou další kombinací. Tak bylo použito radioaktivního izotopu Cr51 v kombinacích s klasickým barvivem, fluoresceinem. Experimentálně bylo použito pro aplikaci také zelených řas.

Injektáž byla provedena dne 1.10.1978 ve 20,00 hod. na lokalitě 13-C a to aplikací Cr 51. Dne 2.10.1978 byla provedena aplikace klasického fluoresceinu v množství 2.6 kg do aktivního toku Sloupského potoka ve spodních patrech na Wanklově jezírku. Po aplikaci v etapě I. byla následně provedena aplikace v etapě II., tj. na lokalitách Plánivy a Jedle. (přítoky z V. okraje vápencového komplexu do systému Bílé vody) a to 3.10.1978 ve 20,00 hod. Jedle byly injektovány Cr51 a Plánivy 024kg fluoresceinu v kombinaci se zelenými řasami.

Další průběh koloračního experimentu byl prováděn dle předem stanoveného plánu a harmonogramu odběrů na vytýčených stanovištích. Odebírané vzorky byly koncentrovány na stanici OP Skalní mlýn a na speciální aparatuře vyhodnocován obsah Cr51.

Ostatní odběry byly baleny a po ukončení experimentu jednorázově převezeny do Ostravy k laboratornímu zpracování, Tento experiment je první z komplexu experimentů plánovaných i na léta další, proto zde uvádíme pouze dílčí výsledek k vzhledem k námi řešené problematice v jeskyni 13-C. Bylo totiž prokázáno, že vody obarvené fluoresceinem i vody s aplikací Cr 51 se objevují v průběhu systému 13-C.

Současně s tímto bylo prokázáno, že kromě těchto vod se v konečné části jeskyně objevují dosud zcela neznámé přítoky vody, které vykazují z hlediska obsahu minerálních i bakteriálních složek velmi příznivou pozici. Navíc by bylo možno uvažovat o těchto vodách jako o zdroji kvalitní pitné vody pro zásobování obyvatelstva.

V návaznosti na objev těchto přítoků byl ve spolupráci ČSS – ZO Labyrint uskutečněn dvouetapový potápěčský experiment, který přinesl řadu nových poznatků. Tyto nejsou t.č. ještě zpracovány a další průzkum bude taktéž pokračovat v letech 1980 – 81.

*

V předcházejících kapitolách bylo pojednáváno o částech úkolů, které byly uzavřeny v dané etapě. Vzhledem k tomu, že při dokumentačních pracích byly objeveny další vazby, nové jeskynní prostory a pod. budou vzhledem k potřebám dokončení prací a tím získání komplexních poznatků, s ohledem na plnění dalších úkolů Sp. ChKO MK, prováděny další výzkumy v etapě II. pro léta 1980 – 81. Výsledky těchto prací budou zpracovány v samostatné zprávě.

Pro vykreslení zapojení pracovních kapacit při plnění výše uvedených prací za uplynulé období předkládáme následující přehled :

	V r. 1978	v r. 1979
Počet pracovníků :	Počet odpracovaných směn na úkole	Počet na úkole odpracovaných směn
3 prac. kategorie D	143	249
1 prac. samostatný odborný (jako metodické vedení)		

V přehledu uvedených směn odpracovaných v podzemí jsou zahrnuty i práce na uzávěrách jeskyní, jejich instalaci v podzemí. Nejsou tam zahrnuty počty směn jako přípravy (výroba uzávěr, doprava, konzervace, dokumentační práce a pod.). Svým objemem pokrývají směny v podzemí v r. 1978 z celkového počtu směn v roce cca 1/5, pro r. 1979 je situace příznivější, jde cca o 1/3. Ostatní práce představovaly budování a údržby IS, NS, stavební a údržbové práce na budování stanice Skalní mlýn, strážní služby, kontrolní činnost, spolupráce s ČSS, odborné práce, poradenská a průvodcovská činnost a činnost s mládeží.

B.) Opatření v rámci zajištění ochrany krasových lokalit.

S ohledem na vysokou návštěvnost ChKO a další zájmy, které jsou zaměřeny i jako vysoce negativní ve smyslu poškozování výplní krasových dutin, bylo nutno přikročit k budování uzávěr u veřejnosti nepřístupných lokalit, které mají vysokou hodnotu právě z hlediska krasových výplní. Tak v průběhu r. 1978 – 79 bylo nutno vyprojektovat a vyrobit atypové účinné uzávěry jeskyní které by skýtaly záruky dostatečné ochrany lokality. Při tom bylo nutno respektovat celkový režim lokalit jak z hlediska mikroklimatického tak biologického a dále z hlediska estetického.

Uzávěry v řadě případů splňují i požadavky na zajištění z hlediska ochrany zdraví a životů návštěvníků území. Systém těchto uzávěrů byl vlastními silami vyprojektován a vyroben v dílně Sp. ChKO.

Takto byly zabezpečeny lokality : Korálový závrt, Mastný flek, Koňská jáma, Sedmnáctka, U jezevce, jeskyně Zazděná, Propast'ovitě bludiště, Němcovy jeskyně, jeskyně Nad Švýcar-nou, (viz fotodokumentaci v příloze). Přes veškerá opatření došlo v několika případech k násilnému poškození uzávěr a bylo nutno řešit jejich obnovu a údržbu.

Řada dalších lokalit byla uzavřena ve spolupráci se členy ZO ČSS za pomoci DOP. Jsou to : Panáčkova, Šamalíkovy, Liščí jesk., U Trojičky, Kalova a další.

III. Z Á V Ě R .

Výsledky dosažené v etapě I. výzkumu a ochrany krasových jevů v ChKO MK již v roce 1979 přinesly praktické dopady v pozitivním smyslu. Protože jde o bezprostředně výzkumem řešenou a aplikovanou problematiku v CHKO MK, bude tato činnost v dalších letech pokračovat při ještě větším zapojení dalších vědeckých pracovišť.

Vzhledem k tomu, že pracovníci Sp. ChKO, kteří tuto činnost praktického průzkumu, výzkumu, a ochrany včetně dokumentace provádějí, jsou zapojeni i do ochrany krasového povrchu a podílejí se na budování NS, informačních systémů, a další činnosti, nelze počítat s tím, že bude daná problematika jednorázově řešena. Jde o úkol dlouhodobý, rozpracovaný do PHÚ ÚOPř. a Sp. ChKO MK.

Je třeba na tomto místě poděkovat kolektivu pracovníků za obětavou, vysoce náročnou a rizikovou práci kterou provádějí s nadšením, vysokou odpovědností a osobní angažovaností bez ohledu na limit pracovní doby. Odpovědný přístup a kázeň je patrná i z toho, že v průběhu veškerých prací nedošlo k jedinému pracovnímu úrazu.

V Blansku, dne 20.5.1980

Autoři : text Dr. L. Slezák
 foto Z. Šerebl
 mapy P. Glozar, Z. Šerebl,
 M. Jabůrek

(Dokumentace v příloze).

Nadmořské výšky některých lokalit :

Rudoleckého jeskyně	481,0 m. n.m.
Michalka	469,0 m. n. m.
Křížový kluk	467,0 m. n. m.
Piková dáma	462,0 m. n. m.
Nezaměstnaných	471,0 m. n. m.
Holštejnská	471,0 m. n. m.
Hladomorna	475,0 m. n. m.
Panský klínek	463,0 m. n. m.
Panáčkova	461,0 m. n. m.
Žižkůvka	480,0 m.n.m.
Balcarka	460,0 m n.m.

Edice SE 3
Speleologická skupina „Tři seniři“
Česká speleologická společnost, Základní organizace 6 – 12
„Speleologický klub Brno“.

Tématický okruh č. 3 : Šli před námi

Název práce :

Osudy V. J. Procházky a trochu současného „bulváru“.

Koordinátor tématických okruhů: Mgr Ladislav Slezák

Redakční spolupráce : Richard Cendelín
Autor této úvahy a kompilace . Josef Pokorný

Josef Pokorný :

Osudy V.J. Procházky a trochu současného „bulváru“.

(Zčásti vlastní úvaha, zčásti kompilace).

Když jsem před léty začal pracovat v jeskyních, stalo se tak po mých různých prožitcích politické persekuce (kterou jsem nicméně vyvolal já sám svými postoji k událostem oné doby a co se stalo, se stalo na základě mých vlastních rozhodnutí a já jsem tento dopad očekával. Já jsem proto nikdy nikomu nic nevyčítal. Všichni jsme nějak poplatní době, ve které jsme žili, a za všechno, co v životě uděláme zákonitě neseme odpovědnost. Já jsem takovou odpovědnost nést nechtěl. A teorie řízení přímo prikazuje zbavit se pracovníka, který dělá potíže. Takže – důsledek byl následkem příčin. Kapitál z toho vytloukat ale nechci).

Tehdy, když jsem začal pracovat v krasu (a to už jsem bylo padesátiletý „fotr“) jsem byl unesen kamarádstvím a obětavostí jeskyňářů se kterými jsem začal spolupracovat. Nešetkával jsem se zde s politickou rivalitou a bojem o moc, který zuřil ve společnosti na povrchu a proto mi (třeba i nelehká) práce v jeskyních připadala velice pohodová a přitažlivá. Do jeskyní jsem chodil psychicky odpočívat. A protože jsem od přírody zvědavý, snažil jsem se učit a poznávat je (tedy – jeskyně a kras). Přijít na to, jak to všechno, celý ten kras vzniknul.

Teprve po delším čase jsem přišel na to, jak oprávněné jsou citáty krasových velikánů, jako například **akademik Dr. Radim Kettner**, který napsal : „*Z hlediska geologického přináleží Moravský kras ke stabilnímu kratonu Českého masivu. Z pohledu speleologa je to však nejaktivnější sopečné území v celé naší republice !*“

Nebo **prof. Dr. Karel Absolon**, který napsal : „*Moravský kras byl a je bojištěm již od doby diluviální !*“

Ukazuje se, že ti pánové dobře věděli, o čem mluví a co je „ve hře“ ! A ten boj se odehrával nejen v průběhu uplynulého času, ten se odehrává dnes a denně. Jednou z posledních ukázek takového souboje je střet Hugo Havla a Ladí Slezáka v občasníku „Speleo“. Je to charakteristické, i když je to jen bouře v hrnku vody. Podle mého byl Hugo ke svému napadení Ládi přemluven a já si myslím, že vím kým. Jenže Hugo jej nenapadl pro to, o čem nakonec psal. To téma bylo zástupné. Protože téma, které hýbe krasem je široce diskutabilní, tak jej napadl tam, kde Ladě stojí na historicky pevné půdě, a v tom je Hugošova chyba. Dál je to jejich problém, se kterým se já nehodlám zabývat. Oba totiž stále mohu a nadále chci nazývat svými kamarády.

Proč začínám svoji úvahu o osudech J.V. Procházky zrovna takhle ? Protože my lidé jsme někdy k uzoufání pořád stejní. Věda nám objasňuje, že jako inteligentní tvorové jsme se vyvinuli „z dobytka“. A ať děláme co děláme, on z nás ten dobytek někdy „vyleze“ ! (Jako třeba teď ze mne ?).

V.J. Procházka zemřel v říjnu roku 1913. to bude „baj voko“ za půl roku sto let. Aktéři i pamětníci jsou bezpečně mrtví, ochranná zákonná sedmdesátiletá lhůta autorských práv už také vyšuměla a tak si troufám na dávné historii připomenout vzor toho, jak ti, na které vzpomínáme s úctou dokázali jednat na cestě za vlastním prospěchem a jak z toho s námi cloumají emoce ještě i dnes. Kdyby vám to ve své podstatě něco připomínalo, (třeba nějaký současný rozpor), pak věřte, že nejde o podobnost čistě náhodnou ! To bych si nedovolil.

Pokud jste pozorně četli Bočkův nekrolog V.J. Procházky v předcházejícím souboru, dočetli jste se Procházkova výroku, který zněl : „*Správně jednali egyptští vědci a kněží, když svou vědu (rozuměj – své poznatky) si brali s sebou do hrobu !*“ Tak tenhle Procházkův

výrok mě může vždycky tak akorát naštvat ! Vždyť v podstatě, všechno co dnes známe jsou především poznatky generací, které žily před námi. My k tomu přidáváme vlastní poznatky a zkušenosti a předáváme je další generaci, aby je poponesla, doplnila a předala zase svým dětem. Ve světle této mé filozofie se mi jeví Procházka filozofie jako zcestná ! I když snad máme negativní zkušenosti z činnosti lidí kolem nás, považuji za správné svoje poznatky prezentovat tak, aby je nemusel někdo jiný znovu objevovat !

Nicméně, položil jsem si otázku, z čeho vyvěrala poznámka geologa **prof. Dr. J.J. Jahna**, kterou uvádí Boček :

„Dlužno litovati, že jistá událost odňala Procházkovi na dlouhou dobu chuť, aby pokračoval ve svých krasových výzkumech.

Ještě více však dlužno litovati, že zesnulý neuvěřejnil z důvodů jinak pochopitelných pokračování svých výtečných studií krasových !“

Co se stalo V.J. Procházkovi tak otřesného, že ztratil chuť pracovat ? Vezměte dítěti hračku a uvidíte, jak bude nešťastné. Vezměte chlapovi jeho práci a vyjde to nastejno, ne-li ještě hůř ! Co se tedy vlastně stalo ? Kolem jeskyní se motám už více jak třicet let ! Z toho jsem už dvacet let starobním důchodcem. Za tu dobu jsem přečetl snad větší část dostupné literatury. A stejně jako mne stále zajímá, proč a jak příroda vytvořila kras, stejně tak mne zajímá historie krasu a především lidí, kteří mu věnovali nejlepší léta svého života. A tak se mi podařilo zjistit, co se vlastně Procházkovi stalo.

Kdysi jsem se zúčastnil přednášky jednoho známého a proslulého krasového vědce. Ten ve své přednášce zabrousil k osobě prof. Dr. Karla Absolona a začal vyprávět o tom, jak „Společnost pro zachování jeskynních krás“ vydala v roce 1912 knihu **„Moravský kras, aneb Dr. Karel Absolon v pravém světle“**.

Přednášející tehdy začal s humorem vyprávět, jak Dr. Absolon tehdy skoupil téměř celý náklad této knihy a pak s jejími svazky temperoval celou zimu svoji kancelář v muzeu. Ten přednášející už žije jen v mé paměti.

Ale potkalo mne něco podobného. Jeden z mých kamarádů mne požádal, zda bych mu někde nesehnal Slezákovu knihu „Jeskynní perly Cháronovy“. Slíbil jsem mu to, protože jsem v týdnu plánoval cestu autem k bratřancí, který bydlí v Rájci. Slíbil jsem tehdy tomu bratřancí, že mu cosi přivezu. Říkal jsem si tedy, že se cestou stavím v Blansku, na Zámku v muzeu a tam tu knížku koupím. Když jsem však přijel na Zámek, dověděl jsem se, že zrovna včera všechny zbývající knihy vyprodali. Na můj dotaz, kolik jich bylo jsem se dověděl, že devět nebo deset.

Byl jsem zvědavý a zeptal jsem se, kdo si je koupil. Dovedli mi dotyčnou osobu popsat jen v hrubých rysech. Přes to si myslím, že vím, kdo to byl. Ten aktér je podle mého názoru totožný s tím kdo „navězl Hugo Havla“ do toho článku proti Slezákovi. Myslím si to proto, že tento aktér mi už třikrát (možná nechtíc) vstoupil do života a zabránil tomu, co jsem potřeboval udělat. (Ten nákup knížky je jeden z těch tří případů).

Tak si říkám, (pokud mu nekřivdím) jestli si také s „Jeskynními perlami“ netemperoval chalupu. Jeho zaměření a snahy by tomu odpovídaly.

Vraťme se však k Vladimíru Josefu Procházkovi a jeho životnímu traumatu. Pojd'te se mnou otevřít knihu „Společnosti pro zachování jeskynních krás z r. 1912 a přečtěme si, co se tam o tomto případě píše :

Dílo Absolonovo: Mor. kras má však svou historii, která znamenitý příspěvek podává k charakteristice Absolonově, proto trochu obsírněji rozepíšeme se nejprvé o této věci.

Koncem roku 1890 dohodl se V. J. Procházka, tehdy asistent geologie a mineralogie na české vysoké škole technické v Praze, s nakladatelem A. Wiesnerem v Praze, že nákladem jeho vydávati bude v sešitech spis o Moravském krasu rozměrů větších, formátu foliového, hojnými ilustracemi, plány, mapkami atd. vyzdobený, spis pro širší kruhy sepsaný na podkladě ryze vědeckém, při tom však všeobecně srozumitelný, v němž bylo by vše shrnuto, co o území tom je dosud známo.

Účelem spisu toho mělo býti, aby upoutána byla pozornost širokých kruhů našich i ciziny na svérázný tento kraj, přírodními krásami bohatě vybavený. Spisem tím mělo býti postupně dokázáno, že Mor. kras jak přírodním svým rázem, tak zeměpisnou polohou neobyčejně šťastnou mohl by se vyšínouti na úroveň národního parku, tedy na prestol území, které účelně jsouc chráněno i pěstěno, zároveň však turisticky vybudováno, dospělo by hravě okruhu proslulých výletních krajů cizích zemí.

Proto bylo s řečenou firmou nakladatelskou ujednáno mimo jiné, že spis ten má vycházeti současně též v řeči německé a francouzské. Dohoda ta stvrzena

byla zvláštní smlouvou mezi autorem a firmou A. Wiesner.

V. J. Procházka obíral se intensivně studii geomorfologie Mor. krasu již od roku 1896, tedy zkoumal všechny zjevy Mor. krasu a výsledky svých studií uveřejňoval už roku 1897 ve Sborníku české společnosti zeměvědné v Praze. Studie ty, vzácné ceny vědecké, na jejich základě dosáhl docent Procházka hodnosti doktora věd technických, vzbuzovaly v kruzích vědeckých veliký zájem a způsobily, že devonskému území mezi Sloupem a Lišní přestalo se říkat Mor. Švýcarsko a zdomácněl od těch dob u nás docela název Mor. kras.

Mimo to Procházka přednášel v Praze o Mor. krasu jak v zeměvědné společnosti české tak ve spolku českých turistů a výklady své doprovázel hojnými fotografiemi a diagramy.

Roku 1899 vybral se V. J. Procházka o prázdninách, doprovázen J. Pešinou, fotografem firmy Vilím v Praze, do Moravského krasu, aby tam získal náležitý počet fotografických obrazů pro své dílo. Déle než čtrnáct dní pobyl v Krasu s fotografem a tak pořízeno 60 velikých (30:40) snímků, pohledů typických míst na povrchu i v jeskyních, ve kterýchžto fotografických obrazech souhrnně obráží se svéráznost tohoto našeho území. Na svůj náklad sestoupil také Procházka s J. Pešinou na dno Macochy, aby i tam pořídil vhodné fotografické snímky. Veškerý náklad této své cesty a práce se získáním obrázkového materiálu pro svůj spis hradil Procházka ze svého, jenom výlohy fotografa J. Pešiny platila nakladatelská firma A. Wiesner v Praze.

Procházka svými publikacemi i přednáškami o Mor. krasu vzbudil v odborných kruzích pražských veliký zájem, kterýž došel ohlasu i v kruzích širších, a to podněcovalo nakladatele Wiesnera tou měrou, že se všemožně vynasnažoval, aby spis co nejrychleji byl vydán. Ale dobrá věc potřebuje času. Zasněnci věděli, že Procházka svého rukopisu nevydá nakladatelství, dokud nebude mít látku úplně hotovou a do všech podrobností propracovanou a že pak nakladatelství majíc celý rukopis po ruce bude moci vydávati rychle sešít za sešitem a tím sobě nahradí ztrátu tím asi utrpěnou, že bylo nuceno čekati trochu déle.

Zatím však pouštěny do veřejnosti poptávky, kdo by chtěl napsati text k Procházkovu materiálu obrázkovému, podtaji pak pracováno proti Procházkovu známým člověkem, takže když nakladatel Wiesner náléhal na Procházku v druhém pololetí 1901, Procházka na urgence už ani neodpovídal. Koncem roku 1901 oznámil nakl. Wiesner Procházkovu, že smlouvu s ním ruší a že učinil novou smlouvu strany vydání spisu o Mor. krasu s kandidátem filosofie Karlem Absolonem.

Absolon r. 1900 a 1901 pilně navštěvoval Procházku v jeho pracovně na české technice pražské. Slyšel od něho mnoho podrobností o Moravském krasu. Předstíral však, že má zájem o Mor. kras jen potud, pokud jde o jeskynní zvířenu. Když pak Procházka rozešel se s nakladatelem Wiesnerem, měl Absolon tolik naivní smělosti, že přišel a vykládal, že se ujal spisu o Mor. krasu prý jen proto, aby ho firma Wiesnerova nenabídla buď J. Kniesovi, nebo M. Křížovi.

Procházka po takových zkušenostech uschoval rukopis, ač s několika stran mu činěny nabídky na uveřejnění, a přestal uveřejňovati i předběžné stati o Mor. krasu ve Sborníku české společnosti zeměvědné v Praze, neboť chtěl vyčkati, až dílo Absolonovo Moravský kras a jeho podzemní svět vyjde úplné.

Na to Procházka přesídlil z Prahy do svého rodiště, do Tišnova na Moravě, tedy do blízkého sousedství našeho krasového území, kdež neustával ve studiích o Mor. krasu, nýbrž sleduje je se železnou vytrvalostí až do dnešního dne.

Absolon vydal zatím první sešit svého díla roku 1904 a v úvodě na poslední stránce píše, že dílo jeho je založeno na podkladě monografií ryze vědeckých, buď úplně nebo částečně v rukopise hotových. Tím namlouvá interessentům, že toliko výsledky dlouholetých studií(!) jej k tomu oprávnily, že převzal nabídku nakladatelství Wiesnerova. Ačkoli nakladatelství na zadní stránce všech sešitů dosud vyšlých oznamuje, že Mor. kras a jeho podzemní svět vychází v sešitech v měsíčních lhůtách, přes to od r. 1904 do dnešního dne, tedy za osm let vyšlo jen 15 sešitů, ba sešit 12. vyšel po přestávce téměř čtyřleté. Protože autor není ještě ani v polovici obsažné látky, myslíme, budou-li další sešity vydávány zrovna tak rychle jako dosud, že trpělivý odběratel, dožije-li se toho vůbec, dostane poslední sešit Mor. krasu asi počátkem let třicátých tohoto století.

Mor. kras a jeho podzemní svět dra K. Absolona dobyt si v širokých vrstvách čtenářstva sličnou úpravou typografickou, jmenovitě znamenitě provedenou

částí ilustrační značné obliby. Nakladatelství nešetřilo penězi. Ale to jest zásluhou nikoliv dra Absolona, nýbrž V. J. Procházky, neboť, jak už nahoře vloženo, myšlenkový obsah řečených fotografií je duševním majetkem Procházkovým, třebas si je nakladatelská firma Wiesnerova osvojila docela a dru Absolonovi je pak úplně postoupila. Dr. Absolon ilustrací hojně použil, ale ani jediným slovem ve svém spise dosud se nezmínil, odkud obrazy má a jak k nim přišel.

O Mor. krasu nebyla u nás dosud žádná vědecká kritika uveřejněna. Za to byly kritiky v cizích časopisech, zejména francouzských a italských i jiných uveřejněny. Je prý to dílo epochální, první pokus, který na vědeckém základě řeší problém krasu. Kritiky tedy příznivé, ale p. autor byl tak laskav, že se o jejich uveřejnění postaral sám.

Mor. kras, až vyjde úplný, bude svým časem vědecky oceněn. Zatím už teď můžeme konstatovati, že jest to kompilace ze zpráv o dřívějších pracích výzkumných a zprávy o vlastních výzkumech jsou plny rozličných nedopatření a fantastických údajů. Autor vypravování proplétá všelijakými událostmi, též z místních dějin, což působí na mysl čtenářovu konejšivě, svádí čtenáře k tomu, že podává se citu, vyhýbá se kritické rozvaze a domnívá se, že čte dílo veliké ceny vědecké. Aby efekt byl ještě velkolepější, položil autor těžiště do líčení výzkumných prací starých i novějších v jeskyních, tedy hlavně svých vlastních; autor líčí, jak slézal propasti, jak vnikal za syfóny atd. Jaký div, že spisu takto vypravenému neodolali ani ti, jejichž hlas rozhoduje i tam, kde jen

detailní odborná znalost dovede rozeznati stín od světla. A tak zvláště vysokoškolský jeden profesor geologie v Praze se vyjádřil, že Mor. kras je dílo epochální, neobyčejné ceny vědecké a na základě tohoto spisu, hlavně turistického, byl dr. Absolon připuštěn za soukromého docenta fyzikálního zeměpisu, ačkoli na universitě studoval zoologii. Jeho docentura ovšem vypadala dle toho.

* * *

Takže teď už víme, co se J.V. Procházce přihodilo a proč ztratil víru v lidi a jejich poctivost. Dnes nemůžeme napravit dávné křivdy a zachránit práci člověka, který rezignoval, s trpnou odevzdaností se vzdal toho co měl rád a trápil se tím až do konce svého života.

Mimochodem, ta kniha, kde jsou vypsány snad všechny „skrčky“ Absolonovy, jichž se měl dopustit do onoho roku 1912 má 92 stran. Nejsem ani přítelem, ani čtenářem toho, čemu se říká „bulvární tisk“. Mým záměrem není zavádět do krasu bulvár. Chtěl jsem jen připomenout letošní výročí sto let od smrti V.J. Procházky. Když jsem však narazil na jeho životní filozofii rezignace, nemohl jsem s ní souhlasit, a protože náhodou vím, z čeho pramení, tak jsem to zveřejnil. Už jsem na začátku napsal, že za všechno co uděláme neseme odpovědnost. A tady se jí (za to zveřejnění) nezříkám.

Nechci ale nést odpovědnost za smutnou postavu člověka, který je dnes v krasu uctíván až ke zbožnění a při tom ve své době uzavřel jménem kolektivu, který vedl, řadu smluv s různými krasovými aktéry. Uzavřel smlouvy, které nikdy nemínil dodržet a jejich nedodržení oddůvodňoval vůlí kolektivu. Tak se mi to jeví. Šel nekompromisně za vlastním prospěchem. Dál to nechci komentovat. Sám pro sebe shromažďuji důkazy, které nikdy nezveřejním, tak jako to nezveřejnil a nepostěžoval si V.J. Procházka. Proč tedy shromažďuji důkazy ? Abych pochopil uvažování osoby, která se mi (snad nedopatřením, nebo s jakým záměrem či proč) staví v krasu do cesty a napadá moje aktivity. Snad se za sto let najde zase někdo, kdo ten problém „propíchně“. Já to ale nebudu. Ta osoba, co se mi plete do cesty může být klidná. I když děláme „literaturu faktu“, brzdíme tam, kde by z toho mohl být „bulvár“. Jenže v případě V. J. Procházky už je to jen zapomenutá část historie a já si myslím, že bylo na místě vysvětlit jeho trápení se a jeho příčiny. I mrtví musí nést za své činy odpovědnost. Byli to lidé jako my.

Pokud chceme být svobodní lidé, neměli bychom ale věřit všemu, co se nám k věření předkládá. Může to být zavádějící.

Nemusíte tedy věřit zrovna mně. Proč taky. Jsem jen amatér. Ve speleologii i v historii. A nechci si hrát na odborníka. Bytostně nechci být frajtre, který si po válce v hospodě hraje na generála. Ale jsem přesvědčen, že pravda je relativní pojem. Já hledám jen skutečnosti. Mým cílem je literatura faktu. A jejím autorem je podle mého skromného názoru Lad'a Slezák. Ať chcete, nebo nechcete !

Edice SE 3
Speleologická skupina „Tři seniři“
Česká speleologická společnost, Základní organizace 6 – 12
„Speleologický klub Brno“.

Tématický okruh č. 3 :
Šli před námi

Název práce :
Splněná vize pana
ředitelského rady.

Koordinátor tématických okruhů a autor této práce :
Mgr Ladislav Slezák

Členové Edice SE – 3 a redakční spolupráce :
Richard Cendelín
Josef Pokorný

Ladislav Slezák :

Splněná vize pana ředitelského rady.

Historií speleologického bádání v Moravském krasu se zabývala celá řada speleologů. Z hlediska historického a všeobecně přehledného bychom mohli konstatovat, že jde o kapitolu známou a dostatečně probádanou. Daleko méně již víme o historii souvislostí i charakteristikách jednotlivých postav, jejich motivací, snah, úspěchů a proher na cestách k organizování badatelských skupin.

Jednou z nejvýraznějších postav v organizování převážně amatérské speleologické činnosti byl pan ředitelský rada Antonín Boček. Jako začínající speleolog jsem s ním byl v kontaktu téměř každý týden. Platilo nepsané pravidlo, že v bytě pana ředitelského rady v Brně, na Novobranské č. 14, se pravidelně v pondělí „zpovídalo“. Drobná paní Bočková nabízela obvykle čaj a sušenky, pan rada zasedl ke kufříkovému psacímu stroji a události uplynulé neděle byly postupně zaznamenány.

Zprávy byly většinou komentovány radami, poznatky, doporučeními, ale i varováními. Takto to fungovalo od r. 1946. Po r. 1948 se postupně od této praxe ustupovalo, do života jeskyňářů se postupně vtíral nový, politický prvek. Naposledy jsem seděl u pana rady a sepisoval exkurzní zprávu o výsledcích prací naší elévké skupiny v jeskyni Jáchymce a Orlím hnízdě v r. 1949 na podzim.

Těšil jsem se, že brzy skončí moje čekatelské období pod kuratelou skupiny v Býčím skále a já se stanu činným členem Českého speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně. K tomu došlo dne 7. června 1950, pár dní před mými šestnáctými narozeninami.

Klubovou legitimaci pod pořadovým číslem 537 jsem převzal osobně od předsedy klubu pana profesora J. Pelíška a jako vzácnou relikvii ji přechovávám dodnes. V té době, stále ještě nabitě speleologickou euforií nám vůbec nedocházelo, jaká budoucnost se před námi rýsuje.

Myšlenka speleologického společenství všech nadšenců se u A. Bočka objevila již kolem roku 1908 – 1909. Tehdy pod vedením K. Absolona začíná v krasu působit „**Jeskynní sekce při Přírodovědném klubu v Brně**“.

Do této doby byla výrazným prvkem krasová turistika, zaměřená na „Moravské Švýcarsko“ jak bylo území Moravského krasu nazýváno. Blízkost převážně německého sídelního centra, tj. Brna, s řadou odborných institucí a škol, byla základnou turistických aktivit.

Vynikal například „**Verrein Deutscher Touristen**“, v němž vznikla i skupina zaměřená na výzkum jeskyní („**Gruppe für Höhlenforschungen**“). Rozhodně stojí za povšimnutí s jakou vervou se němečtí jeskyňáři pustili do práce. Zcela bezkonkurenčně získali badací práva na území v majetku Liechtensteinů, tj. jižní část a část středu Moravského krasu.

Svoji činnost, zaměřenou z počátku na Ochozskou jeskyni a její okolí, rozšířili na jeskyni Vypustek a následně na Býčí skálu. Expanzi k severu bránila hranice majetků Salmů, o nichž

bylo známo, že německému prvku nebyli vůbec nakloněni. Naopak, této situace využil Karel Absolon k získání badacích práv v povodí Punkvy a jejích přítoků.

Vrcholem úspěchů Jeskynní sekce (která nebyla ryze česká) byl objev Punkevních jeskyní a jeskyně Kateřinské (nová část) v roce 1909. V důsledku následných událostí, které vyvrcholily nuceným odchodem K. Absolona z místa předsedy (jeho nástupcem se stal J. V. Procházka), odchází Sekce do jiného území, pod ochranná křídla obcí Ostrova a Vilémovic. Jednatel Sekce Antonín Boček prožívá tyto rozbroje velice těžce.

Obrázek výše zachycuje společný výlet členů tehdy vznikající „Jeskynní sekce Přírodovědeckého spolku v Brně. Byl otištěn v I. ročníku (1948) časopisu Československý kras jako součást článku „Jak začal kolektivní výzkum Mor. krasu počátkem našeho (tj. 20.) století“, jehož autorem byl Antonín Boček (na snímku v popředí s holí).

S vypuknutím I. Světové války je německý živel (a nejen on), i celá amatérská činnost silně utlumena. Po ukončení války v r. 1918 jeskyňáři doplňují prořídle řady. Němci se vrátili do svých badacích lokalit a pokračují v práci s nebyvalým nasazením. Uvědomují si, že nově vzniklá, samostatná Československá republika a probouzející se posílené národní češství, nebude již jejich činnosti (dosud bezkonkurenční) tak výlučně nakloněno.

Postupně VDT a její jeskynní skupina končí dlouhodobě perspektivní lokality (Býčí skála, Výpustek) a stahuje se zpět do Ochozské jeskyně, kterou zbylí členové VDT berou spíše jako záležitost srdeční a nostalgickou, než speleologicky významně perspektivní. Spojení VDT s „Ochoser Höhle“ trvá prakticky až do konce II. Světové války.

A.Boček žije s vidinou vytvořit celorepublikový speleologický spolek, jehož převážně amatérská činnost by obsáhla výzkum a průzkum krasových jevů na celém území státu. Tato vize se mění v možnou realitu totální porážkou III. Říše a koncem Druhé Světové války. Zatím, co v národě probíhají různé formy protinacistických akcí, v Brně se pozvolna utváří základy speleologické organizace na základě národního cítění s vztazích ke speleologii.

Probíhají jednání na Moravě, v Čechách a na Slovensku. Zatím, co odezva na území Čech je jen velmi slabá (malá rozloha krasu, badání povětšinou zaměřené odborně na výplně kraso-

vých dutin), Slovensko iniciativu z Brna podporuje s nadšením. Přes veškerou přízeň slovenských vědeckých veličin se však další spolupráce příliš nedaří a tak koncem léta 1945 je s definitivní platností ustaven Český speleologický klub pro zemi Moravskoslezskou v Brně.

Prvním jeho předsedou, jak jinak, byl Valnou hromadou zvolen ředitelský rada Antonín Boček. Sídelním městem pak Brno. Badatelská práva byla v krasových oblastech zajištěna, stejně tak, jako spolupráce s orgány ochrany přírody a lesními správami. Bádání v jeskyních už nestálo nic v cestě. Obrovská vlna nadšení přinášela téměř okamžitě výsledky, které byly zpracovávány a publikovány. Prestiž klubu byla až neuvěřitelná a klubová legitimace dělala divy !

K jeskyňářům se přidávali turisté a horolezci. Do řad klubu se vraceli i jeskyňáři starší generace, kteří byli bráni jako rovnocenní členové, přestože přežili činnost v Sekci, nebo i ve VDT.

Rostla členská základna, byli čekatelé, činní členové, přispívající i čestní. Speleologie se stala jednou z nejrozšířenějších zájmových činností napříč poválečnou společností, studenty a uční počínaje, přes řemeslníky, učitele a úředníky až po vysokoškolské profesory. Všichni byli na členství v Českém speleologickém klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně náležitě hrdí.

Blížila se padesátá léta dvacátého století a nic nenasvědčovalo tomu, že by mohla přijít nějaká nežádoucí změna. Politická situace se ale nevyhnula ani této klubové činnosti. Byl vydán tzv. Spolkový zákon, kterým se ruší veškeré Dobrovolné spolky a společenství. Komunistický režim dostal strach z tak velké organizované skupiny, jako byl například i speleologický klub. Postupem doby bylo již zcela jasno, že tak velká organizace je v nových podmínkách neudržitelná.

Navíc se v řadách jeskyňářů začaly objevovat jakési „kádrovací“ tendence. Definitivním koncem původního Českého speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně byla smrt jeho dlouhodobého organizátora a předsedy, ředitelského rady Antonína Bočka v r. 1955.

Členové výboru a jejich přátelé stáli před těžko řešitelným problémem. Speleologie byla úřady definována jako specifická zájmová činnost prováděná v objektech (jeskyních), jejichž vlastníkem byl socialistický stát. Ten si kladl podmínky. Jeskyňářské skupiny, aby mohly přežít a pokračovat v průzkumech, volily formu Zájmových kroužků ROH při Závodních výborech ROH různých podniků. Rozptýlená malá pracoviště zanikla, nebo se tam bádalo „na černo“, bez jakékoliv publicity.

Poměrně početná skupina jeskyňářů, přátel a Bočkových následovníků zvolila formu vytvoření speleologického klubu v Brně, který ale nesplňoval požadavky, podmiňující plně legální zájmovou činnost.

Pod tichou kuratelou Moravského muzea se tyto jeskyňáři scházeli v muzejních prostorách, plánovali svoji činnost a vedli dále archiv a dokumentaci své činnosti. Po smrti A. Bočka byly veškeré materiály vyklizeny z jeho bytu a deponovány v náhradních prostorách. Jednotlivé speleologické kroužky při ZV ROH díky osobním kontaktům do archivu přispívaly a Speleologický klub je vedl jako „kolektivní členy“, přes to, že ve žádných stanovách nebyla tato organizační forma zakotvena.

Tento volný způsob činnosti umožnil přežívat a vzdorovat komunistické zvlí. V r. 1973 proběhl v Olomouci 6. Mezinárodní speleologický kongres. Tam, díky iniciativě RNDr. Vladimíra Panoše (který v té době předsedal Mezinárodní speleologické unii) vyvstala naléhavá potřeba vzniku nové, reprezentativní a životaschopné jeskyňářské organizace.

Organizační i legislativní, často velmi složité boje konečně vyvrcholily uzavřením celého procesu a sestavením stanov v r. 1978. Následně, počátkem roku 1979, byla slavnostně ustavena celorepubliková Česká speleologická společnost se sídlem v Praze.

Bočkova vize se opět, sice v poněkud jiné podobě, naplnila za dlouhých 24 let od rozbití jeho „Českého speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně“.

Edice SE 3
Speleologická skupina „Tři seniři“
Česká speleologická společnost, Základní organizace 6 – 12
„Speleologický klub Brno“.

Tématický okruh č. 3 :

Šli před námi.....

Název práce :

Uplynulo už sto let od smrti
geologa Doc. Dr.
Vladimíra Josefa Procházky.

Koordinátor tématických okruhů : Mgr Ladislav Slezák

Redakční spolupráce :
Kompilaci sestavil :

Richard Cendelín
Josef Pokorný

Josef Pokorný :

Několik slov na úvod této práce

Následující práce je kompilací. Co je to kompilace ? Je to nepůvodní dílo odborné či vědecké literatury, které vzniklo sestavením poznatků z jiných prací. Podle výkladu v „Novém akademickém slovníku cizích slov“ (Academia Praha 2005) nemusí být uvedeny prameny, ze kterých kompilace čerpá.

Ochranu autorských práv řeší Zákon 121 / 2006 o autorských právech ve znění pozdějších předpisů. V oddílu č. 6, § 27 odst. 3. uvádí, a odkazuje některé dále uvedené případy na odst. č. 1, kde se uvádí - teprve 70 let po smrti autora, smí být jeho práce použita někým jiným bez získání souhlasu autora..

Nicméně v současnosti, kdy drtivá většina informací již byla někým prezentována, bychom tím byli blokováni při získávání takovýchto informací. Proto zákon pamatuje i na takovéto případy, které řeší v ustanovení Oddílu 3 tohoto zákona, kde hovoří o „Bezúplatných zákonných licencích“ kde v § 31 se praví :

Do práva autorského nezasahuje ten, kdo :

- a.) Cituje ve svém díle v odůvodněné míře výňatky ze zveřejněných děl jiných autorů.
- b.) Zařadí do svého samostatného díla vědeckého, kritického nebo do díla, určeného k vyučovací účelům pro objasnění jeho obsahu drobná celá zveřejněná díla.
- c.) Užije zveřejněné dílo k přednášce k výlučně účelům vědeckým nebo vyučovací, či k jiným vzdělávacím účelům.
Vždy je však nutno uvést jméno autora, nejde-li o dílo anonymní, nebo jméno osoby, pod jejímž jménem se dílo uvádí na veřejnosti, a dále název díla a pramen.

Tak zní ustanovení zákona. Proč ho zde cituji ? Protože moje další práce je kompilací prací přinejmenším dvou autorů, a to Antonína Bočka a Vladimíra Josefa Procházky, na kterého chci vzpomenout.

Někdy v lednu tohoto roku se mi objevil v poště dopis z Kanady, od RNDr Vojtěcha A. Gregora, který mne upozornil na porušení jeho autorských práv při vzpomínce na RNDr Rudolfa Burkhardta v tématickém okruhu č. 3 naší Edice SE – 3 2011.

Nakonec jsme se dohodli. Dr. Gregor byl vstřícný. Usoudil, že pro kras bude lepší, když budeme kamarádi a navrhl mi tykání což jsem rád a s povděkem přijal.

Nicméně, tuto záležitost řeším omluvou RNDr. V.A. Gregorovi v tématickém okruhu č. 6 – Recenze.

Proč se o tom tedy ještě zmiňuji tady ? Od smrti Doc. Dr. J.V. Procházky uplyne v říjnu tohoto roku sto let. Tady mi tedy již dovoluje zákon použití jeho práce bez uvedení jména autora. Tato práce je, jak jsem již výše uvedl, kompilací a smyslem této kompilace je především připomenout historického krasového velikána své doby, nikoliv moje vlastní zviditelnění.

Ve vzpomínce na Doc. Dr. V.J. Procházku však používám v dalším textu nekrolog (výklad a zhodnocení života Doc. Dr.V.J. Procházky) autora Antonína Bočka. Tento nekrolog vyšel v prvním ročníku časopisu „Československý kras“ v roce 1948. A. Boček zemřel v r. 1955, do vypršení sedmdesátileté lhůty mi tedy zbývá ještě 12 let. Zda existuje ještě dnes někdo z rodiny, kdo by ještě byl nositelem jeho autorských práv je nedohledatelné.

Vzhledem k tomu, že Antonín Boček se s Doc. Dr. V.J. Procházkou (na rozdíl ode mne, který zná Procházku jen z literatury) osobně znal a byl dokonce jeho spolupracovníkem v brněnském „Přírodovědeckém klubu“, považuji za přiměřené dát mu slovo a uvést zde jeho vzpomínku na Doc. Dr. J.V. Procházku. Domnívám se, že vzpomínka na zemřelého krasového odborníka je záležitost, kterou lze zařadit pod bod 3. § 31 oddílu 3. výše citovaného zákona, tedy, že jde o účel vzdělávací !

V žádném případě nechci poškodit ničí autorská práva. Ve vzpomínkách na zemřelé, které jsem osobně neznal však považuji toto řešení za opodstatněné a jsem přesvědčen, že při výkladu výše citovaného Zákona 121 / 2006, Oddíl 3. § 31 postupuji správně.

Při setkání s odbornými pracemi dávno zemřelých autorů, pokud chci na jejich práci upozornit, nemohu dělat nic jiného, než opisovat s uvedením jmen skutečných autorů. Jinak to nejde !

A ještě drobná informace nakonec. Někdy v roce 1896 vyšla ve Vídni kniha Jovana Cvijiče, nazvaná „Das Karstphänomen“. Po jejím přečtení poprvé použil Doc. Dr. V.J. Procházka název „Moravský kras“. Do té doby byl tento název neznámý !

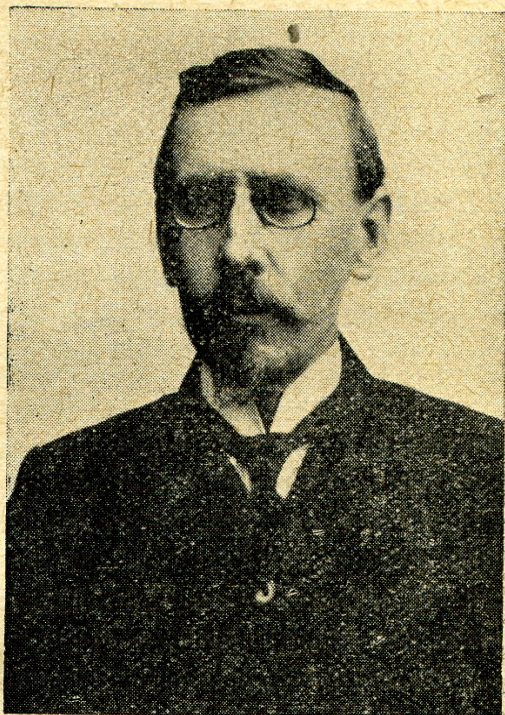
V Absolonově „Moravském krasu“, v prvním dílu, na str. 123 čteme : V.J. Procházka, navázav na teoretické definice Cvijičovy zpracoval Holštejnské údolí v krasově morfologické monografii, kterou jeho svéráznost byla jasně vyložena. (Nicméně, sledujeme li tuto odbornou literaturu, ukazuje se, že výsledky moderních výzkumů některé tehdejší názory a poznatky V.J. Procházky poněkud mění).

Ted' mi ale dovolu,te, abych „předal slovo“ Antonínu Bočkovi :

Docent Dr. Josef Vladimír Procházka.

Dne 30. října 1913 v 9. hod. ráno skonal náhle ve věku 51 let v Tišnově na Moravě docent Dr. Josef Vladimír Procházka, předseda „Jeskynní sekce Klubu přírodovědeckého v Brně,“ kterou právem považujeme za předchůdkyni Speleologického klubu v Brně.

Bude tomu tedy tyto dny již plných 35 roků, co tento vynikající geolog, paleontolog a speleolog opustil úzký kruh svých přátel a příznivců. — Narodil se 25. září 1862 v Tišnově. Po studiích na německé technice v Brně a české technice a universitě v Praze věnoval se úplně studiu uvedených vědeckých disciplin, v nichž se zdokonaloval od r. 1884 u „otce české geologie“ prof. Jana Krejčího, načež r. 1888 ho doporučil prof. Jan Palacký prof. Diviši Štúrovi, řed. říšského geologického ústavu ve Vídni. Zde zahloubal se Procházka do studia vídeňských a moravských třetihor, při čemž se r. 1891 seznámil s Dr. J. J. Jahnem. Mezi starším Štúrem a mladým Procházkou utvořil se nadmíru přátelský, ba důvěrný poměr, který skončil odchodem Štúrovým, což znamenalo i pro Procházkou konec působení ve Vídni. Vstoupil do služeb Musea Král. českého v Praze, kde pokračoval u prof. Friče ve svých pracích. Po dvou letech přijal Procházka místo asistenta u prof. Slavíka na pražské technice, kde dokončil svá studia, nedokončil však zkoušky pro střední školy, necítě se povolán k úřadu učitele středoškolského. Po 8 letech působení v Praze odstěhoval se do Tišnova, kde se věnoval plně vědecké činnosti.

Po plných 7 let strádal krutě ve svém domově, vyděláváje si v pravém slova smyslu „suchý chléb“ literárně vědeckou činností. Tu se ho ujal prof. české vysoké školy technické Dr. Jaroslav J. Jahn a opatřil mu místo asistenta na geologickém ústavu této vysoké školy, načež byl jmenován kustodem Zemského musea v Brně, v kteréžto době, dokončiv svá studia, dospěl k habilitaci a byl pověřen přednáškami o geologii při odboru chemickém na české technice v Brně.

Jeho činnost museální byla vzorná a obdivuhodná. Pilnou a svědomitou prací, při níž mu nezáleželo na „úředních hodinách“, uspořádal sbírky mineralogicko-geologického oddělení. I jeho odpůrci kvitovali tuto jeho činnost s nelíčeným obdivem a uznáním. Založil z materiálu, povětšinou jím samým nasbíraného, vzorné sbírky zkamenělin brněnského terciéru, kde každá fosilie byla umístěna v přihrádce se dvěma fotografiemi a všemi potřebnými záznamy. Mnozí ze starších musejních návštěvníků se jistě ještě pamatují na tyto expozice. V tomto ohledu vyvolává nám jejich obraz znovu živě člen Speleoklubu brněnského, mineralog G. Švancara, který tyto vzorné a jedinečné sbírky nescíslněkrát viděl a studoval.

Byla to práce, připomínající takřka Barrandeovu činnost v českém siluru! Byl jsem svého času po úmrtí Procházkově velmi překvapen, když na můj dotaz mi prof. německé techniky v Brně Dr. A. Rzehák, jako ředitel příslušného oddělení, sdělil, že o těchto sbírkách ničeho neví . . . ! Tak daleko dovedla zasahovati národnostní nenávisť!

Bohatá byla Procházková činnost literární. Z přehojné řady prací vědeckých, hlavně z oboru geologie, paleontologie a překladů hodnotných děl, sepsaných podrobně J. V. Želízem, uvádím z literatury krasové: Moravský Kras, díl všeobecný a dějiny jeho výzkumu (1898), O svéráznosti Mor. Krasu (1899), Mor. Kras, údolí slepá a poloslepá (1899), Sestup do propasti Macochy (1898), Sloup, Macocha, Punkva (1899), Příspěvek k literatuře o Mor. Krasu (1904), Nově objevené jesk. chodby v jeskynním bludišti ochozském (1899) a Miocaenové ostrovy v Mor. Krasu (1899), vedle řady drobných článků.

Z našich badatelů byl to první Procházka, který správně rozpoznal stavbu a charakter našeho krasu na Moravě a zavedl správný název „kras“ pro toto území. Pokud je mi známo, sepsal 98 vědeckých knih, spisů a pojednání. Zemřel předčasně, nedokončiv řadu svých prací a nezanechav celkem žádné krasové literární pozůstalosti, ač se chystal k vydání velkého díla o krasovém zjevu na Moravě, jehož koncepci měl připravenou. Řídil se asi podle zásady, s níž se mi jednou svěřil: „Správně jednali egyptští vědci a kněží, když svou vědu si brali s sebou do hrobu!“

Geolog prof. Dr. J. J. Jahn napsal u příležitosti jeho úmrtí:

„Důležité jsou Procházkovy práce o Mor. Krasu. Tři jeho publikace ve Sborníku České společnosti zeměvědné (1898—1899) přese všecku reklamu s jiné strany zůstanou se známou studií Cvijičovou základními pracemi o Mor. Krasu. Dlužno litovati, že jistá událost odňala Procházkovi na dlouhou dobu chuť, aby pokračoval ve svých krasových výzkumech. Obnovil je až předloni, ujav se řízení Jeskynní sekce při brněnském Přírodovědeckém klubu. Ještě více však dlužno litovati, že zesnulý neuveřejnil, z důvodů jinak pochopitelných, pokračování svých výtečných studií krasových. Bylť nejlepším v e d e c k ý m znalcem Mor. Krasu. To potvrdí zajisté členové Jeskynní sekce, kteří z rozhovorů s ním poznali rozsah jeho badatelské činnosti v tomto území.“

Jako ředitel „sekce“ uskutečnil jako první pro její členy odborný „speleologický kurs“, který se konal po mnoho večerů v býv. učilišti Získalovy obchodní školy na Údolní ulici. Za jeho vedení byly objeveny mimo jiné na dně „Černé propasti“ v sloupsko-šošůvském bludišti krápníkové jeskyně Komenského a v Ostrově důležitá propast „Vintocká“. V jeskyni v „Hložku“ (čís. XVI. podle Kříže, 26. podle Absolona) byly vykopány sta úplně zachovalých kostí diluviální zvířeny, jež „sekcí“ byly odevzdány Zemskému museu v Brně, kde vyplňovaly vitriny dvou síní. Tento nález bude odborně zhodnocen ve zvláštním pojednání. Po I. světové válce zajímal jsem se po návratu z fronty o tyto námi odevzdané a Procházkou určené a instalované nálezy. Žel, nenalezl jsem je již z největší části v museu!

„Mnoho vzácných zkušeností a vědomostí bylo pochováno dne 2. listopadu 1913 na tichém hřbitůvku tišnovském. Škoda jich! Trpěl mnoho, než dokonal. Šlechetonou, ryze vlasteneckou povahu svoji ukázal ještě v posledních chvílích, vysloviv přání, aby vše, co bylo jeho, bylo odevzdáno národu, který tak horoucně miloval.“ (Moravskoslezská Revue, r. X, č. 2.)

Antonín B o č e k,
bývalý ředitel jeskynní sekce Přírodovědeckého klubu v Brně.

V lednu roku 1901 vyšla v časopise „Zlatá Praha – Světozor“ tato práce Doc. Dr. Vladimíra Josefa Procházky :

Popisuje objev „Nové Ochozské chodby“ v Ochozské jeskyni

NOVÉ JESKYNNÍ CHODBY OCHOZSKÉ.

Téměř uprostřed Moravy, trochu k severu posunuto, rozkládá se skoro v dohledu hlavního města našeho markrabství krajinné území, plničkě kouzla poesie přírodní, protkané tolika zjevy podivuhodnými, že podiv i úžas tě jímá, kamkoli se v něm jen vrtněš. Ať se ubíráš k severu, ať bloudíš po jeho jihu, ať jdeš na příč přes ně, všude postřehneš ve scenerii krajinné protivy, všude uznamenáš úkazy, po nichž bys nejen u nás, ať v horách, ať v rovinách, marně slídl. Neboť putuješ-li údolím, mniš, že jsi se ocitl v krajinně hornaté, jejíž kopce kolmými skalnatými svahy pnou se k nebi; vystoupíš-li však po úbočí na domnělá jejich temena — rovina, místy jako stůl plochá, rozkládá se před tebou. Jdeš údolím; vysoký les porůstá svahy, šťavnatý, bujný pažit pokrývá dno, bystrý potok vine se paloukem, mladé jedle a smrky kupí se tu a onde v malé háje. Šešest větříku ve vrcholcích stromů splývá s bubláním potoku a tichou ptačí písní, jejíž ozvěna vznáší se k vrcholům ponurých skal. A když zanikne, v klidu velebném tone duše ... Jdeš dál. Údolí se zužuje, kolmé jeho svahy vyvyšují se k oblakům, potok, zdá se, že se rozšiřuje, v údolí se temní. Šumot potoku slábne, hladina jeho se vyhlazuje, před námi zeje vchod jeskyně, nad hlavami pak tyčí kolmá stěna do závratné výše. Pod ní vyvěrá tiše, skoro nepozorovaně, křišťálový potok. Několik kroků odtud není po potoku ani sledu. Jdeš hodinu, dvě; po vodě ani památky. Podivuješ se. Shledáváš, že to zjev skutečně zvláštní, leč mnohdy sotva že jsi se probral z údivu, pozoruješ, že les řídne, svahy jeho se rozbíhají, a ani se nenaděješ, moře skal, skalisk i drobné šedé drti šíří se před tebou. Rozvrat, spousta, kam zrak dohlédne. Marně pátráš po syté zeleni. Vyprahlý pažit skrývá se tu a onde mezi skalisky. Jak rád mineš tato místa rozvratu a samoty.

Leč putuješ-li dále tímto podivným krajem, vyjdeš na jeho severním a východním pomezí do údolí, při dolním konci uzavřených. Četné otvory jeskyní kynou ti v nich v ústřety. Je-li po deštích,

průtrži mračen, nebo náhlé jarní rozjize, rozvodněné potoky řítí se jimi prudkostí horských bystřin a vrhají se na úpatí skalních stěn za ohlušujícího rachotu do podzemí; naproti tomu hospodaří-li v kraji sucho, vinou se po dnech suchá koryta potočná, a teprve nahoře v těchto údolích tekou slabé potůčky, ztrácejíce tou měrou vodu, jak se blíží podzemním otvorům (propadáním).

Rozhlédneš-li se posléze po dnech údolních a suchých žlebů i po náhorní rovině, zrak tvůj spočine s podivením nejen na velkolepé propasti »Macochy«, nýbrž též na přechetných nálevkovitých propadlinách, místy tak pravidelných, jako by je byli do půdy vysoustruhovali. Jsou to potměšilé »závrty«, jichž tamější rolník i lesník tolik nenávidí. Běží buď v řadách za sebou, buď tulí se v chomáčích, neb vyskytují se o samotě. Kdekolí se prohlubují, všude jsou metlou rolníka, s nímž tuhý vedou boj.

»Moravským Švýcarskem« zvali tento kraj, dokud měli na mysli toliko zdánlivě horský ráz jeho údolí. Leč dnes zvolili jsme proň název jiný, opodstatněný vlastnostmi jeho povrchu i vnitřního slohu. Zoveme jej krasem, k čemuž nás podzemní potoky, jeskynní bludiště, slepá údolí, suché žleby, závrty, propasti a j. zcela opravňují.

Jeskynní bludiště! Jsme-li spravedliví, rádi se přiznáváme, že v nich a jejich okolí první záblesky usilovné práce výzkumní v našem krasu vyšlehly. Bylyť jeskyně sloupské její vzpruhou na severu, jeskyně ochozské na jihu. Leč různé k sobě vábily. Jeskyně sloupské byly vyhledávány pilně, naproti tomu ochozských minul tak mnohý, který po léta kopal v jeskyních jiných ať již kosti vyhynulých zvířat, ať slídl v nich po zbytecích předvěkého člověka. Příčina záleží prostě v tom, že jeskyně sloupské (horní patro) jsou suché, kdežto ochozské protéká občas potok.

Jeskynní bludiště ochozské rozkládá se mezi vesnicí Hostěnicemi, tamějším slepým údolím a romantickým suchým žlebem Hadeckým, asi uprostřed mezi propadáním hadeckého potoka a východu spojených potoků: hadeckého — ochozského a hostěnického. Východ jeho, železnou mřížovou brankou uzavřený, ústí do hlubokého koryta, které splývá na konci s Hadeckým žlebem. Z Brna přes

Juliánov, Klajdovku a Horní mlýn v údolí Říčky dorazíme k němu asi za $\frac{1}{2}$ 3 hodiny.

Jeskynní bludiště ochozské bylo v letech třicátých tohoto století objeveno. Vašíček z Ochozez vnikl do něho náhodou (1830). Až do roku 1840 nedbal o ně nikdo mimo J. Hornische. Teprve když Hornisch uveřejnil jeho popis v brněnském časopisu »Moravia« (1838), začali si ho bedlivěji všimati a častěji navštěvovati. Když se posléze hrab. Fr. X. Dietrichstein, tehdejší majetník křtinského panství, dověděl o jeho nádherné výzdobě krápníkové a značné rozloze jeho chodeb, kázal do něho prolomiti pohodlný vchod, dal pak upravit jeho chodby, a když práce byla vykonána, otevřel je slavnostně dne 28. srpna 1840. Velkolepost krápníkové výzdoby ochozské jeskyně, tehdy ještě neporušené, oslnila všechny navštěvovatele. Nadšení bylo tak veliké, že tehdejší ředitel severní železné dráhy cís. Ferdinanda, R. Foges, obíral se myšlénkou, vystavěti do Hadeckého údolí k ochozské jeskyni železniční odbočku.

Přeškoda, že se záměr jeho neuskutečnil! Jak jinak by to asi dnes vyhlíželo v jižním dílu našeho krasu, kdyby železná dráha alespoň k jižnímu jeho pomezí zabíhala. Prost silnic, pohřešuje dobré voznice, jest zřídka navštěvován, zanedbán, zapomenut, přes to, že leží takofka před branami hlavního města našeho markrabství. Odtud též pochodí, že až dosud známe toto velezajímavé jeskynní bludiště mnohem méně než sloupské.

První, kdož začali vědecky pracovati o jeskyních ochozských, byli nestor archaeologie moravské dr. J. Wankel a horní inženýr A. Mládek. Již roku 1857 znali rozlohu i směr přístupných jeskynních chodeb, mimo to věděli zcela jistě, že potok hostěnický, když se rozvodní, vniká do velikých síní a přitéká do nich levou chodbou. Co k tomu později až do letoška bylo přičiněno, jest v podstatě nepatrné. Skutečnost jimi zjištěná, že totiž ochozské jeskyně jsou jeskyněmi potočnými, pocituje se i dnes. Bránit vybrati se do nich za pohody jakékoli.

Letošní suché léto a suchý podzim vyzývaly k jejich návštěvě. Studuje letos jižní díl našeho krasu, byl jsem odhodlán vniknouti do ochozských jeskyní za okolností jen trochu příznivých. Že mi pohoda tolik popřeje, ani jsem netušil. Když na

konci srpna potoky našeho území vyschly, a v druhé polovici září vody jejich při východním pomezí daleko před propadáními se ztrácely, umínil jsem si vybrati se do ochozského jeskynního bludiště a prodrati se levou chodbou tak daleko, jak to bude jen možno. Šťastná náhoda pak svedla mne se dvěma odvážnými muži, s p. R. Pohlem, kand. horn. inženýrství, a J. Muzikářem, učitelem v Mokré, kteří mne podporovali vydatně v pracích mých. Skoro hravě bylo provedeno obtížné měření starých chodeb. Byli jsme v chodbě levé, prodravše se až tam, kam se naši předchůdcové nedostali. Přes to bylo zjevno, že se vnikne dál. A sotva uplynulo čtvrt hodiny, ocitli jsme se na pokraji oddílu, kde strop i dno počaly se ponenáhlu od sebe vzdalovati. Skupina velkých krápníků stojí tam jako by na stráži. Zvědavost pudila nás ku **předu; roj otázek míhal se myslí. Nejpálčivější byla, kam chodba běží. Směr se měnil, leč záhy proskakovalo, že jdeme k východu, odbočujíc ponenáhlu k severu. Bylo zjevno, že se ubíráme k Hostěnickému propadání. Urazili jsme 321 m. od začátku levé chodby, tedy 231 m. v novém oddílu; voda, zatopující dno jeskyně, zabránila dalšímu postupu. Druhý den pak bylo zjištěno, že by po voru bylo možno nejméně 30—40 m. dále proniknouti. Leč pokus ten odložen na příští rok.**

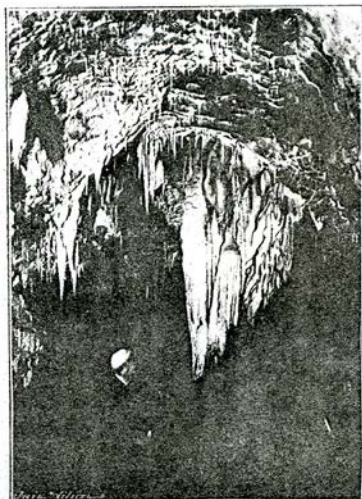
Přes to, že prostornost nových těchto jeskynních chodeb není tak velká, jako hlavních síní ochozského bludiště, tož přece jen tvar jejich a jmenovitě krápníková výzdoba jsou neobyčejně bohaty a rozmanity. Po této stránce řadím je v čelo krápníkových jeskynních bludišť moravského krasu. Rozhodně však pokud se týká čistoty krápníků, jemnosti jejich, zvláště stalaktitů, nevyrovná se jim nic v našich moravských jeskyních. Již z fotografií příložených, které jsou dílem p. dra. Burkharta v Brně, možno si učiniti názor o bohatství, rozmanitosti i nádheře krápníků nových jeskynních chodeb ochozských. Aby obraz ten byl alespoň zhruba doplněn, jest třeba představit si, že tisíce stalak-

litů, namnoze teninkých jako brk, mnohdy zděli až skoro $\frac{1}{2}$ m., pokrývá hustým lesem stropy, mezi nimiž stalaktity tlustší a tlusté se proplétají; dále že dno poseto jest četnými stalagmity; z výklenků a komínů řinou se mocné příkrovy krápníkové, na povrchu i na dolním konci různě vytvořené, místy krápníkové stupně skládající, kdežto se stěn splývají dlouhé stalaktitové povlaky, podobné kobercům, přehozeným přes zábradlí a volně visícím. Leč korunou všech těchto krápníkových tvarů, namnoze pittoreskních, je zvonovitý stalaktit asi uprostřed nových chodeb.

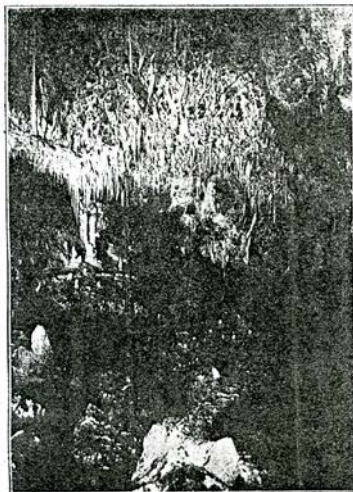
Budou-li tyto jeskynní chodby návštěvě obecnstva přístupny? Toť otázka, na kterou neodvažují se dnes určitě odpověditi. Pro svou osobu jsem však o tom pevně přesvědčen,

že ochozské bludiště jeskynní, jehož délka chodeb mými letošními výzkumy vzrostla skoro na kilometr, dá se upravit, aby návštěvovatel mohl jím nerušeně projíti, a to i v dobách, kdy se toho dnes nikdo neodváží. Ovšem, bude k tomu třeba i nákladu i námahy. Zdali se obého dojde, snad brzká budoucnost nám vyjeví.

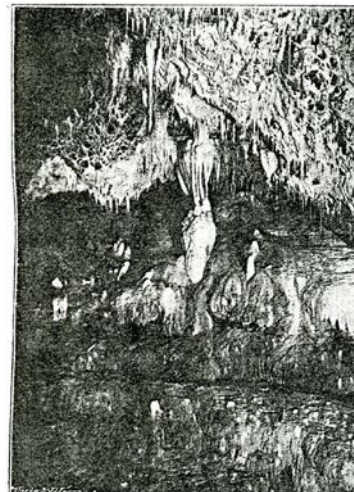
V. J. PROCHÁZKA.

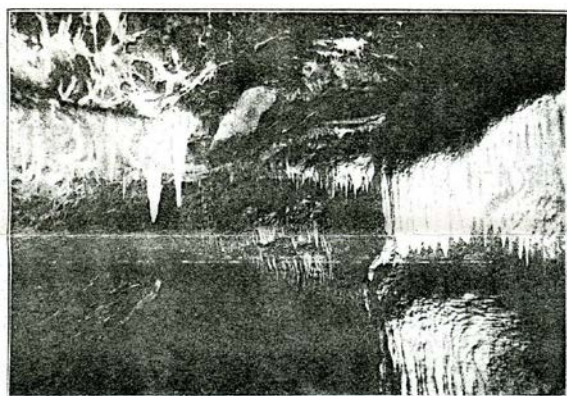
1.

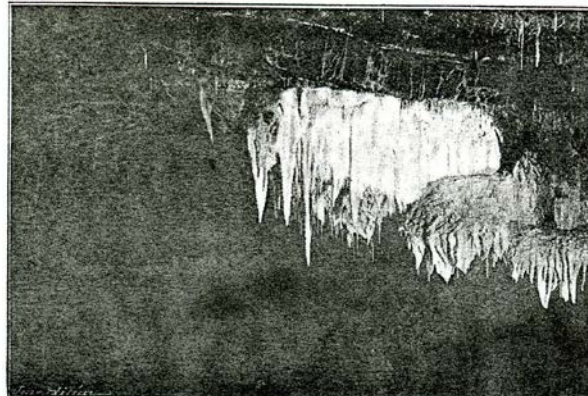
2.

3.

4.

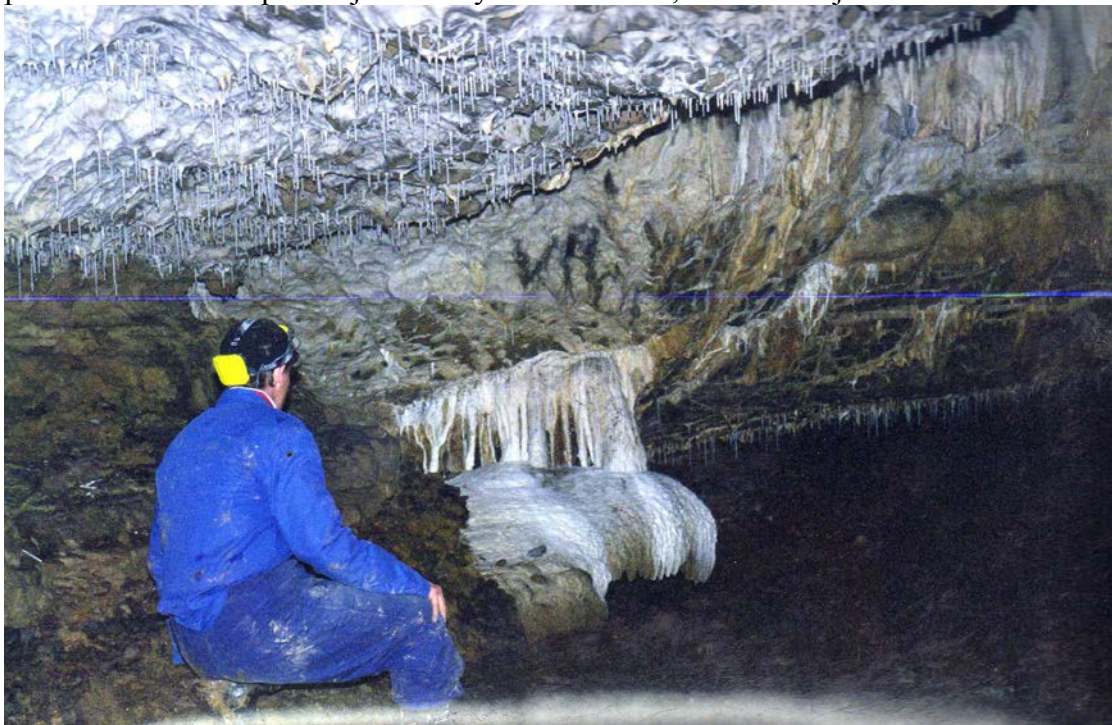
5.

V článku V.J.Procházky z r. 1900 je otištěno 5 obrázků, pořízených v oné době (dle textu) Dr. Burkhardtem (určitě nejde o RNDr Rudolfa Burkhardta, vedoucího KO MM, který se narodil 21. března 1925). Popisy těchto obrázků zní takto :

- 1.) Krápníkový útvar „Zvon“ v nově objevené chodbě. (Dnes nese název „Hrozen“).
- 2.) Partie ze zadního konce „Nových chodeb“.

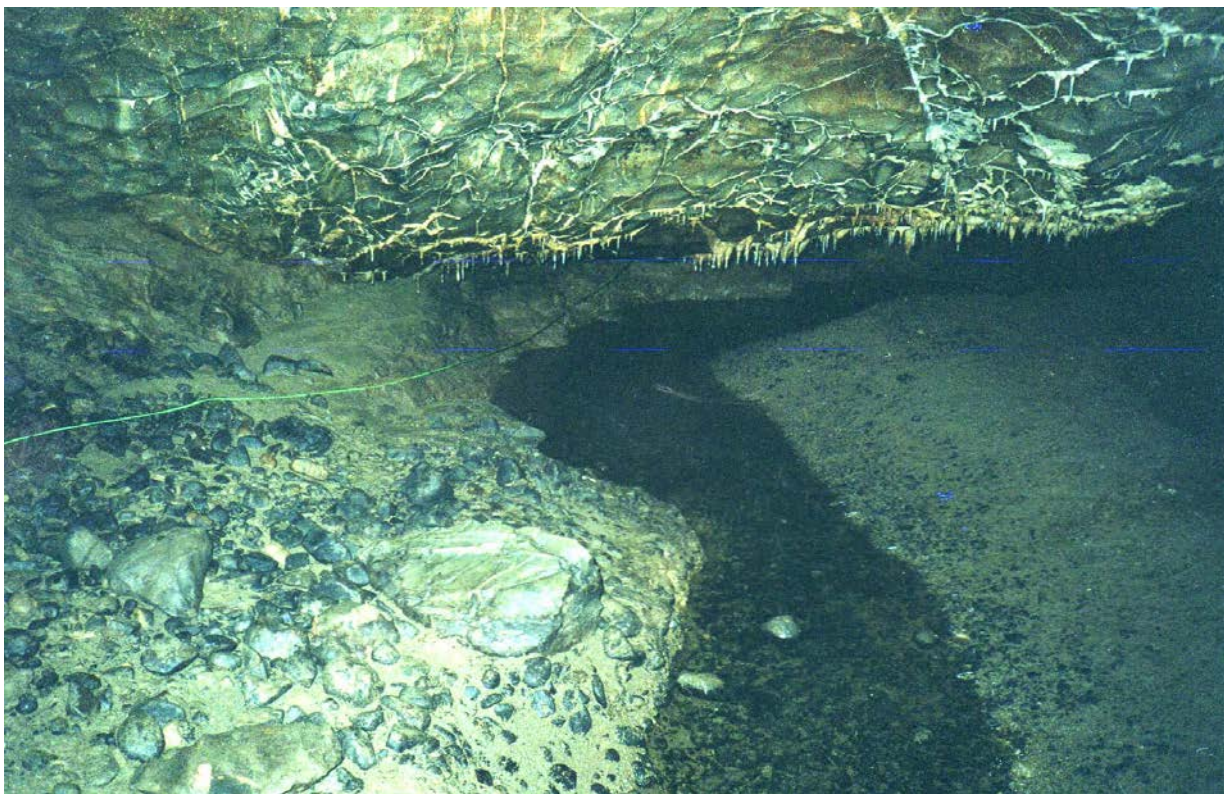
- 3.) Krápníková kaple. (Dnes nazývána „Obří tlama“)
- 4.) Partie ze středu „Nových chodeb“.
- 5.) Partie poblíž zvonu.

Nyní mi dovozte, abych článek J.V.Procházky doplnil fotografiemi z doby relativně nedávné. Z posledního Velkého dómu Ochozské jeskyně nazvaného Křížův dóm odbočuje chodba, nazvaná Spojovací síň (Názvy použity podle mapy P. Ryšavého z r. 1944). Na jejím konci podležeme stropní předěl a ocitáme se v tzv. Wanklově chodbě. První snímek je z jejího počátku. Pak se strop snižuje až na výšku cca 70 cm, ale chodba je stále asi 6 m široká.

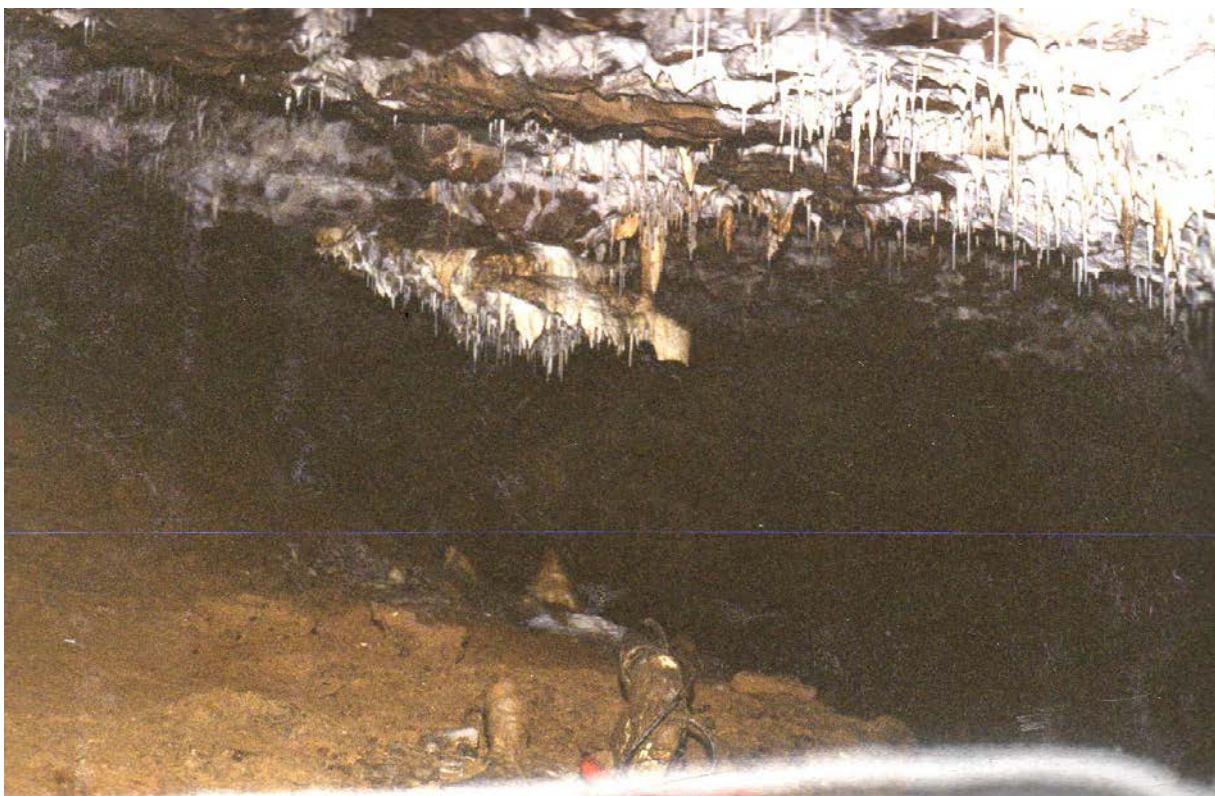
Nepovedený snímek níže zachycuje partii z Wanklový chodby.

Tento snímek zachycuje konec Wanklovy chodby. Tohoto místa dosáhl Dr. Wankel s ing. Mládkem v r. 1849. Následoval tzv. Wanklův sifon, kterým se Procházka se svými přáteli prokopal do dalších partií tzv. „Nové Ochozské chodby“.

První, co v nově objevených partiích mohl vidět, byl sintrový útvar, dnes zvaný „Lustr“. Možná jde o Burkhardtův snímek č. 5, nazvaný „Partie poblíž Zvonu“

Ještě dva záběry na Lustr z různých stran.

Na dalším snímku, jehož autorem je Ladislav Slezák vidíte útvar, který Procházka nazval „Zvon“ a kterému se dnes říká „Hrozen“. Je to ze snímků Dr. Burkhardta, otištěných ve Zlaté Praze ten první snímek.

Snímek níže, jehož autorem je opět L. Slezák je totožný se snímkem č. 3, který Procházka nazval „Krápníková kaple“. Dnes se tomu útvaru říká „Obří tlama“.

Další dva snímky jsou z partií za Obří tlamou. Mohou to být snímky č. 4 a 5 ?

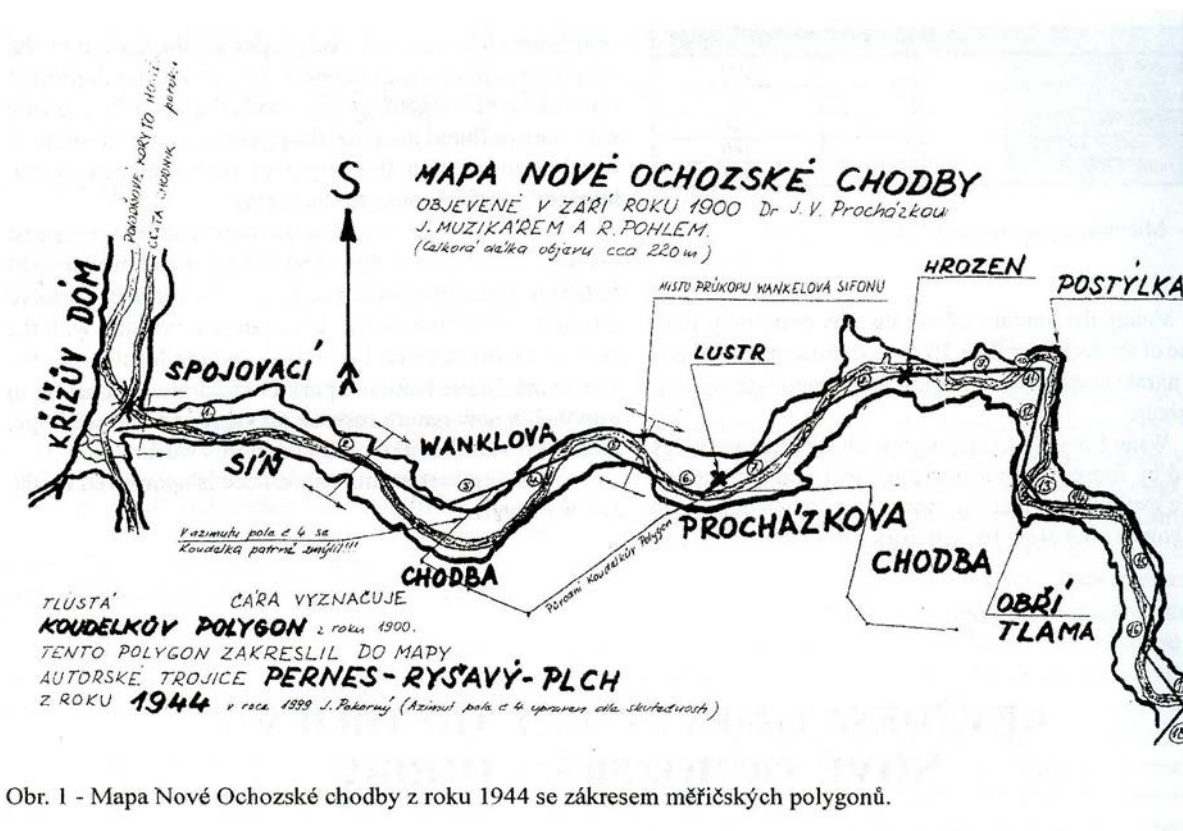

Jak vidíte, krápníková výzdoba je zde překrásná a uchovala se dodnes proto, že je přístupná jen speleologicky. (Plazivkou Wanklovy chodby).

A ještě snímek z konce „Procházka koridoru“. Až sem někam se probil v září r. 1900 Procházka se svými přáteli.

A nakonec mapa Procházka objevu. Polygon Floriána Koudelky, vkreslený do Ryšavého mapy z r. 1944.

Obr. 1 - Mapa Nové Ochozské chodby z roku 1944 se zákresem měřičských polygonů.

V Absolonově Moravském krasu se také dočteme o tom, že v r. 1898 podnikl Florian Koudelka s doc. V.J. Procházkou, prof. E. Bayerem a Dr. F. Slavíkem sestup do Macochy. Pobyt této expedice v Macoše trval sice jen 9 hodin, ale díky preciznosti Koudelky přinesl seriózní vědecké výsledky topografických měření.

Nicméně, tato expedice nespĺnila všechna Koudelkova plánovaná předsevzetí a proto chtěl F. Koudelka uspořádat s V.J. Procházkou expedici další. Jak je však uvedeno v prvním dílu Absolonova „Moravského krasu“, na str. 340 (cituji text :)

Pohříchu k tomu již nedošlo. Mezi oběma badateli se poznenáhlu vyvinul konflikt, který v srpnu 1899 vyvrcholil v nepřeklenutelné nepřátelství, když Procházka dovedl znemožnit Koudelkovu účast při nově chystané výpravě.

V takové atmosféře konal se nový sestup Procházkův do propasti dne 16. srpna 1899. Procházka bez vedoucí ruky Koudelkovy neměl jasný program a cíl, a proto jeho nová výprava do Macochy dopadla vědecky naprázdno.

Tolik k Procházkovi prof. Absolon. Zmiňuje se o něm ještě na několika místech této své práce, ale vždy kriticky. (Proč ?).

Edice SE 3
Speleologická skupina „Tři seniři“
Česká speleologická společnost, Základní organizace 6 – 12
„Speleologický klub Brno“.

Tématický okruh č. 4 :

**Němečtí jeskyňáři v devatenáctém a na
počátku dvacátého století.**

Název práce :

**Náš externí spolupracovník,
a překladatel**

MUDr Jiří Urban.

Koordinátor tématických okruhů : Mgr Ladislav Slezák

Autor této práce :

Richard Cendelín

Redakční spolupráce :

Josef Pokorný

Richard Cendelín :

Náš externí spolupracovník MUDr Jiří Urban.

Jedním z trvale spolupracujících externích spolupracovníků Edice SE – 3 je MUDr Jiří Urban. Spolupracuje s námi od r. 2009, kdy jsme začali Edici SE – 3 vydávat, a to především v oblasti překladů cizojazyčných odborných prací z oblasti speleologie, geologie a archeologie. Pomáhá nám i při práci v terénu. Vážíme si jeho práce a proto se o něm zmiňujeme, abychom jeho osobnost našim čtenářům přiblížili.

MUDr. Jiří Urban

se narodil 13. dubna 1945 v Brně. Vychodil osmiletou střední školu v Brně na Kotlářské, poté jedenáctiletou střední školu na Antonínské a pak vystudoval Lékařskou fakultu tehdejší UJEP v Brně a promoval roku 1967.

Jeho matka pocházela ze Křtin. Tam trávil svoje prázdniny a s místními kluky – kamarády vyrážel na výboje do okolních jeskyní. Tak už od dětství našel svůj vztah ke krasu a k jeho poznávání.

V roce 1968 nastoupil jednoroční základní vojenskou službu. Po vojně nastoupil jako zubní lékař do Moravského Krumlova a jeho zdravotních středisek, později přešel do Adamova, kde se seznámil se členy Speleologického Závodního kroužku ROH, probudil se v něm starý vztah k jeskyním a touha po jejich poznávání a začal jezdit na Býčí skálu. Ještě později se mu podařilo získat místo zubního lékaře v Brně.

V průběhu času, po založení České speleologické společnosti, vstoupil do Základní organizace 6 – 12 „Speleologický klub Brno“ kde pracoval řadu let jako jednatel. Nyní dožívá jako její řadový člen a je pracovitým externím spolupracovníkem naší trojice SE – 3.

Během průběhu doby se seznámil s PhDr. Vratislavem Grolichem a společně začali překládat z němčiny do češtiny stěžejní dílo Jindřicha Wankla Obrazy z Moravského Švýcarska. Později přeložili i další Wanklovy práce a práce některých jiných německy píšících autorů. Taktéž přeložili z latiny nejstarší písemné zmínky o Moravském krasu. V roce 2003 odešel do předčasného důchodu, aby mohl pečovat o svou nemocnou matku.

Ve svém volném čase pak překládal ještě některé další texty. Část těchto překladů byla publikována ve Sborníku Okresního muzea v Blansku.

V posledních letech navázal kontakty s jeskyňáři na Ukrajině. Přibližně od roku 2005 jezdí na území bývalé Podkarpatské Rusi, kde upozorňuje užhorodské speleology na jeskyně, které byly popsány v česky psané literatuře z období první republiky. Jedná se hlavně o práce dr. Jiřího Krále, publikované ve Sborníku československé společnosti zeměpisné. Tyto jeskyně byly poté ve spolupráci s užhorodskými jeskyňáři znovu objeveny a budou zařazeny do Katastru jeskyní Zakarpatské oblasti.

Edice SE 3
Speleologická skupina „Tři seniři“
Česká speleologická společnost, Základní organizace 6 – 12
„Speleologický klub Brno“.

Tématický okruh č. 4 : Němečtí jeskyňáři v 19.
století a na počátku 20. století.

Název práce : Jeskyně jižního Moravského Švýcarska.

**Práci Ing. Hermanna Bocka přeložil z němčiny náš
externí spolupracovník MUDr Jiří Urban**

Koordinátor tématických okruhů : Mgr Ladislav Slezák

Redakční spolupráce :

**Richard Cendelín
Josef Pokorný**

Práci ing Hermanna Bocka přeložil již před léty náš externí spolupracovník, MUDr Jiří Urban, který nám tuto svoji překladatelskou práci nyní dal k dispozici Edici SE - 3

Ing. Hermann Bock
zemědělský inženýr ve Štýrském Hradci (Graz).

Jeskyně jižního Moravského Švýcarska.

[První část - publikovaná roku 1905 - Josefovské údolí]

3.května 1905.

Vápencová oblast severně od Brna, zvaná Moravské Švýcarsko, vytváří více jak 100 čtverečních kilometrů rozsáhlou vysočinu, podobnou krasu, jejíž střední nadmořská výška obnáší kolem 500 metrů a která se proto vypíná o 300 metrů nad moravskou nížinu. Na východě je orograficky velice nezřetelně oddělena od kulmské Dražanské vysočiny, na severu je lemována půvabnými Boskovickými kopci, na západě hraničí se syenitovými kopci východně od Svitavy a na jihu tvoří nápadný výběžek 423 metrů vysoký kopec Hády.

Ačkoliv tato vysočina absolutní výškou nepřevyšuje ostatní reliéf brněnského okolí, má přesto daleko větší přitažlivost pro všechny přátele přírody romantickými skalními a lesními sceneriemi úzkých, roklinovitých údolí, krasovými náhorními rovinami, četnými závrtvy, propastmi, jeskyněmi a podzemními vodami. Je proto nutno co nejradostněji uvítat, že si Spolek německých turistů v Brně (Verein deutscher Touristen in Brünn) vyhlédl jižní část této nádherné země za svou užší pracovní oblast a se zvláštním zájmem se tedy věnuje zpřístupňování a průzkumu jeskyní Křtinského údolí, Josefovského údolí a údolí Říčky.

Jeskyně a podzemní vodní toky Moravského Švýcarska přináležejí třem povodím. To nejsevernější je povodí Punkvy, která u Blanska vtéká do Svitavy a sdružuje vody ze Sloupu, Holštejna a Ostrova. Dále jižněji leží povodí Jedovnického rybníka a Křtinského potoka, jejichž vody se spojují v Josefovském údolí a u Adamova se vlévají do Svitavy. Nejjižněji položené a více na východ natěsnané je povodí Říčky, která se pod Šlapanicemi spojuje s Tvaroženským potokem [dnešní název : Rokytnice] ve Zlatý potok. Tento tvoří od Měnína dolů spolu s Šitbořickým potokem [v originále německy : Sausbach] Cézavu [dnešní název : Litava] , která nad Židlochovicemi ústí do Svatky.

Josefovské údolí a jeho jeskyně.

Jakožto jedno z nejkrásnějších údolí Moravského Švýcarska tvoří Josefovské údolí a jeho východní pokračování, Křtinské údolí, půvabný přírodní park nejpodivnějších skalních útvarů a pozoruhodných slují a jeskyní. Tok a činnost podzemních vod je možno zde studovat tím lépe, poněvadž jsou tyto na různých místech v jeskyních viditelné. Mimo to potěší to údolí návštěvníka nádherným vzrůstem stromů, idylicky položenými mlýny a dvorci a bublajícím křišťálově čirým potokem, v němž se kolébají vlnami chomáče zelených vodních rostlin.

Hned za Adamovem se horské srázy přibližují těsně k potoku a jen tu a tam poskytují prostor nějaké louce nebo malému políčku u domu. Tmavé skály, pokryté mechem, jsou vytvořeny z mohutného syenitu, prastaré sopečné horniny, která ukazuje

nejkrásnější skalní útvary na horských stráních severozápadně od Švýcarsky. Ve velkém ohybu se zde údolí táhne kolem příkrého horského hřbetu, pokrytého lesem, kterým lze sice obtížně procházet, ale ve kterém jsou zajímavé kamenné útvary a prastaré zbytky zřícenin. O něco přes 100 kroků dále na východ syenit končí a na jeho místo nastupují zčásti načernalé, zčásti světlé šedobílé skály devonského vápence.

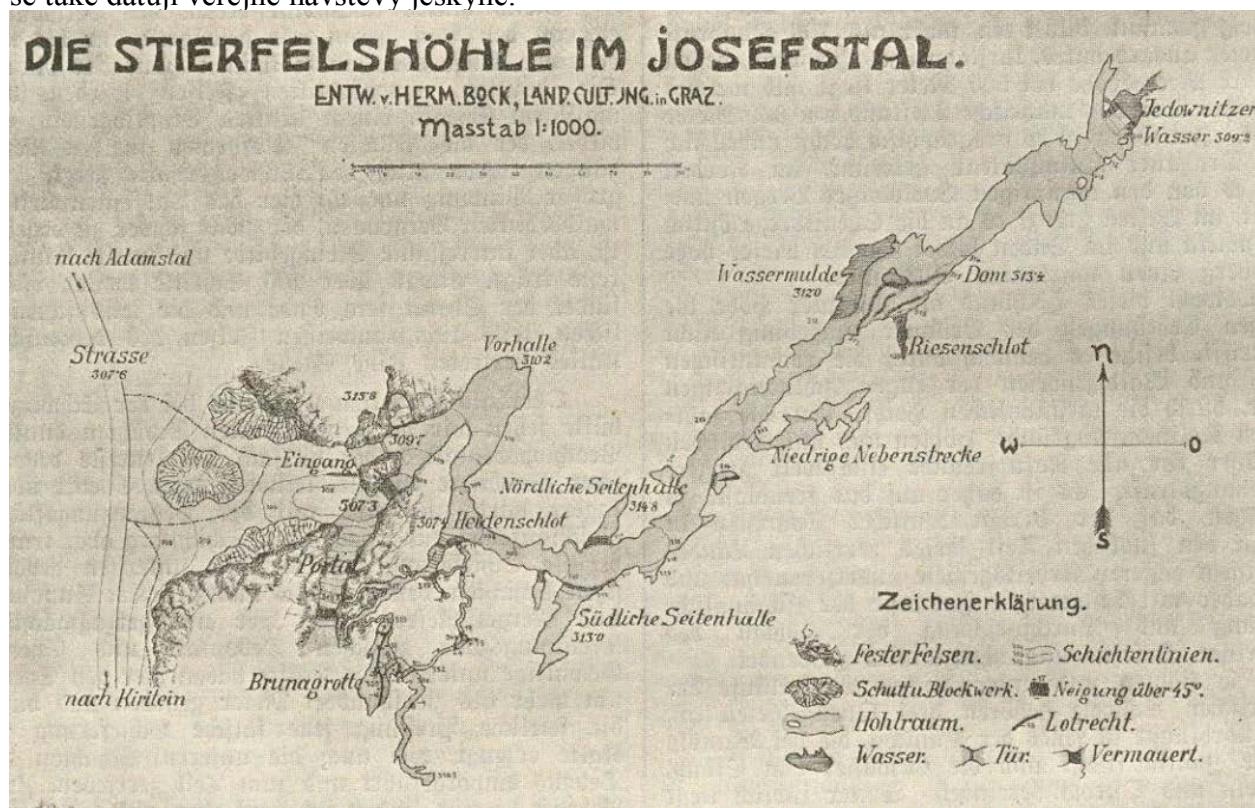
Nad starou vysokou pecí u Švýcarsky vidíme hrubě plástovité vrstvy tmavého ramenonožcového vápence, který často obsahuje zbytky skořepin devonských měkkýšů, zčásti je překryt syenitem a má břidličnatost souběžnou s omezovací plochou, ale příčnou k vlastnímu vrstvení. Nejspodnější devonské vrstvy, sestávající se z křemencovitého pískovce a ze slínovité břidlice, zde vytvářejí dělicí zónu o nepatrné mocnosti mezi devonským vápencem a syenitem. Ohromné podzemní síly zde vyzvedly syenit o více jak dvě stě metrů a bočním stlačením vytvořily ve vápenci onu nepravou břidličnatost, tak jako vynesly vzhůru spodní vrstvy devonu a zčásti je rozetřely. Na důkaz tohoto se vysoko nahoře na výšinách syenitu nacházejí tytéž vrstvy, které o několik stovek kroků dále na východ leží pohřbeny pod ramenonožcovými vápenci a jenom na nejhlubších místech údolí jsou naplaveny potokem. Nad ramenonožcovým vápencem leží dále na východ vrstevnatý korálový vápenec středního devonu, který je překryt nerozvrstveným hornodevonským vápencem. Vrstvy devonu jsou zde silně zprohýbány, mimoto ve spodních částech rozmanitě zvlněny a pokrouceny, naproti tomu v těch horních jsou protkány přesmykovými trhlinami. Jejich mocnost obnáší vcelku dvě stě až čtyřista metrů a jejich střední úklon směrem k východu sedm stupňů.

Proto musí vody, které přitékají z vápence, aby se dostaly do Svitavy, téct přes syenitovou bariéru, čímž je pro vymývání lehce erodovatelných vápenců a pro prohlubování Josefovského údolí stanovena hranice, která se během doby mění jen pozvolna. Proto je také spád Křtinského potoka při přetékání syenitové bariéry (2,5 procenta) podstatně větší než v devonském vápenci (1,5 procenta).

Rozeklané, často podivuhodně vymyté skály devonského vápence ukazují občas nejpodivnější tvary a spojují se s vysoko do výše strmými smrky a jedlemi do malebných a nádherných obrazů v nejrozmanitějším střídání. Jedním z nejvyšších kusů tohoto druhu na pohled je přes padesát metrů vysoká Býčí skála. Její šedobíle se lesknoucí stěna výrazně přečnívá vysoký les, který lemují její úpatí, a zvedá se plná kontrastu z tmavé zeleně. Podobny sloupům nějakého dómu čnějí štíhlé kmene vzhůru a husté koruny způsobující příjemný chládek, vrhají své stíny na pláň. Ze silnice vede úzká stezka přes suťový pahorek, vysoký dva metry, na úpatí skály, kde se nachází vchod do impozantní jeskyně Býčí skály (Stierfelshöhle). V obdivu zaujmeme stanoviště před kolmou, zčásti převislou stěnou, která je v celé své výšce protkána velkou, komínovitou vodní skulinou. Vysoko nad vchodem, uzavřeným dubovými dveřmi, se otevírá tmavý skalní otvor, to je to velké okno, které s malým oknem, nacházejícím se vlevo pod ním, osvětluje Přední jeskyně Býčí skály. Po pravé straně nás doprovází o čtyři metry níže ležící opuštěné koryto potoka k dřívějšímu, ale toho času zazděnému vchodu, který leží pod mohutným převisem stěny. Na druhé straně koryta vede příkrý suťový kužel vzhůru k pochmurnému skalnímu portálu, kterým se dostaneme do lesa nad Býčí skálou. Otevřenými dveřmi vstupujeme do prvního prostoru jeskyně Býčí skály, do Přední. Síň je dříve zmíněnými skalními okny matně osvětlena a kouzelný přísvit nechává skvíti se v pestrých barvách pletivem potažené stěny v

blízkosti vchodu, zatímco zadní část prostory se ztrácí v ponuré temnotě jako vysoko se klenoucí strop.

Tu a tam padají ze skály kapky a je to, jako kdyby chtěly vyprávěti příběhy dávno zmizelých časů, jako kdyby chtěly referovat o divokých kovářských tovaryších, jejichž oheň planul v Předsíni, a o ranách jejich kladiv, jimiž se rozléhala obrovská klenba, jako kdyby nám chtěly přinést zprávu o pohřbívání keltského vojevůdce, jehož kosti zde ležely v nerušeném klidu po dvě tisíciletí, neboť ten spodní vchod, vytvořený suchým korytem potoka, byl zatarasen mohutnými skalními balvany až na nízký otvor, ale dnešní vchod byl ve skále prostřílen teprve na počátku devatenáctého století, od kteréžto doby se také datují veřejné návštěvy jeskyně.

Vykopávky, do nichž se pustil dr. Wankel v roce 1873 v Předsíni, byly korunovány obzvláštním úspěchem ; neboť mimo četných lidských a zvířecích kostí byly nalezeny hliněné nádoby, přesleny, ozdoby z bronzu a ze zlata stejně jako nástroje z kamene, kostí, paroží, bronzu a železa. Tyto nálezy tvoří toho času cennou součást sbírek c.k. Dvorního muzea ve Vídni.

Z Předsíně, dlouhé 45 metrů a 10 metrů široké nás vede pouze tři metry vysoká, na plocho překlenutá chodba téměř v témže směru, ze kterého jsme přišli, nazpět, a dostáváme se, jako kdybychom sestupovali do nějakého sklepa, do prostory o značné výšce, do Pohanského komína. Půda této prostory stojí v určitých dobách hluboko pod vodou, avšak tuto tuň lze snadno přejít po lávce zřízené Spolkem německých turistů.

Zde se severojižním směrem mířící chodba ohýbá k východu. Jižním směrem vede plochá stěna v mírném srázu vzhůru k mnohonásobně rozvětvenému systému chodeb a trhlín, který ve své celkové délce poprvé prošli v zimě roku 1902 autor a pánové Otto Olbort, Richard Fuchs a Karl Wilke a dostal pojmenování **B r u n i n a j e s k y n ě**. Tato boční jeskyně je přes nízkou chodbu ve spojení se skalním portálem napravo od vchodu do jeskyně Býčí skály.

Zde v Pohanském komíně je možno také obdivovat různé krápníkové útvary v jejich podivných tvarech, upomínajících na zkamenělé vodopády, a zejména ta skalní stěna vedoucí vzhůru až k Brunině jeskyni je bohatě vyzdobena útvary tohoto druhu, které byly asi dříve oslnivě bílé, ale v průběhu doby ztratily mnoho ze své čistoty sazemi z pochodní a ohňů.

Chodba dlouhá 34 metry nás zavede odtud do kopulovité prostory 12 metrů výšky a asi 10 metrů šířky, k níž se připojují dvě boční síně, severní a jižní. V těchto vedlejších prostorách byly nalezeny zbytky bývalých ohnišť stejně jako štípané kosti, pazourkové nože, třísky a odštěpky spolu s hroty kopí, sekyry zhotovené z rohovce, hroty šípů ze sobího paroží, odlámaná kostěná šídla stejně jako nástroje z pazourku a z rohoviny jako pozůstatky diluviálního člověka doby ledové.

Půda hlavní chodby zde leží značně výše než v Pohanském komíně a k těm oběma bočním síním vedou dosti nakloněné svahy, učiněné schůdnými pomocí schodů. Bohatě padají kapky ze skály, pleskajíce jednotvárným tónem do louží vody.

Chodba, která vede odtud dále na konec jeskyně je stejně tak jako prostory, do nichž jsme doposud vstoupili, méně pěkná a přátelská, jako je pochmurná a velkolepá. Po obou stranách vyrovnané a pískem vysypané cesty leží mohutné skalní balvany, načernalé skály devonského vápence, tvoří stěny ohlazené vodou a vysoko se klenoucí strop, zčásti podepřený pilíři a volně stojícími sloupy, jehož profil upomíná na gotické lomené oblouky. Místy se skála snižuje od stropu klínovitě dolů a rozděluje prostoru na dvě souběžné poloviny. Ústí komínů a puklin se ukazují vysoko na stěnách jako na stropě, podobny tmavým stínům, často bezprostředně nad naší hlavou, a černé otvory v bočních stěnách označují příchod k vedlejším komorám, zářezům a delším bočním chodbám, které na konci zpravidla přecházejí v komíny, vedoucí nahoru. Z komínů a puklin se nedostává do jeskyně pouze prosakující voda, nýbrž také množství hmot nánosů, a sice většinou úlomky hornin pocházející z kulmských vrstev, jurský písek, úlomky pazourku, hroudy rohoviny, prachová diluviální hlína a hrubší, více písčité spraš. Mnohé z těchto komínů vykazují značné rozměry a jsou ve spojení se závrtými na povrchu, čímž se najde vysvětlení pro bohaté vsakující se vody. Potoční valouny, které pokrývají dno hlavní chodby, nepocházejí z komínů, nýbrž jsou zcela jiného původu, o čemž chceme referovat později. Skalní balvany pokrývající podlahu a vápencové trosky sem dolů napadaly zčásti ze stropu, zčásti z otevřených komínů.

Ve vzdálenosti sedmdesáti metrů od jižní boční síně odbočuje z hlavní chodby boční chodba jižním směrem, o celkové délce asi šedesáti metrů. Tato se sestává z řady zpravidla vysokých komor, přecházejících v mohutné komíny, které jsou spojeny nízkými místy, schůdnými jen když se plazíme. Konec tvoří trhlínovitá prostora, jejíž šířka sice obnáší sotva jeden metr, jejíž výška však tohoto času ještě nemohla být zjištěna.

Asi padesát metrů za vchodem k této odbočce se vlevo nachází prohlubeň naplněná křišťálově čistou vodou. Každý kamínek na dně lze rozeznat a klidnou vodu, jejíž hloubka obnáší až jeden metr, lze lehce tak dlouho přehlížet, dokud do ní s hlasitým plesknutím nesestoupíme. Toto přehlédnutí vody nachází vysvětlení ve světlém zabarvení dna, čímž je znemožněno zrcadlení černých skalních stěn v čirém toku. V oslnivém lesku magnesiového světla má jiskřící se vodní plocha nezapomenutelný půvab a jako blýskající se perly padají kapky ze skály, kreslíce do jinak tak klidné plochy půvabné kruhy vln.

Tato čistá, studená a v každé době pitná voda není v žádném spojení s nečistou tůň na konci jeskyně Býčí skály, nýbrž nachází své vysvětlení v přítoku pramenitých a průsakových vod, které se dostávají z četných trhlín, nacházejících se v severní skalní stěně,

do prohlubně. Nad těmito trhlinami se nachází na povrchu závrt o obvodu 175 kroků a o poklesu 10 metrů, takže je vysvětlitelné, že se zde nachází silný přítok vody. Voda, nahromaděná v této prohlubni se v jeskyni zčásti vypařuje, zčásti se však vsakuje do štěrku a za silnějšího přítoku se shromažďuje na nízkých místech jeskynního dna, tak vytváří více méně velké tůně především v Pohanském komíně.

Několik málo kroků nás odtud zavede do dómu, který jako nejmohutnější prostora jeskyně Býčí skály naplňuje duši diváka údivem a úctou. Ve výšce 20 metrů se klene strop, sestávající se z tmavého vápence, do gotického profilu a uprostřed ukazuje pochmurný otvor komína, jehož stěny, rozbrázděné vodami, upomínají na ciselované kamenné desky. Velkolepý a současně hrůzu budící dojem je ještě umocněn pohledem na Obří komín, jedenáct metrů širokou rozsedlinu obrovské výšky. Půda dómu směrem k tomuto komínu terasovitě stoupá, a mezi jeho tmavě zbarvenými stěnami vytváří srázný suťový kužel, který se sestává z trosek horniny, jeskynního jílu a vápencového sintru. Po závratně příkrých schodech, jejichž vysoké, kluzké stupně jsou do usazeniny vytesány, je možno zde vystoupit ještě přes třicet metrů vysoko, odkud se komín svisle zdvíhá do neznámých výšin.

Stojíme-li na dně dómu a hledíme do výšiny Obřího komína vzhůru, kde buď sám průvodce nebo jeden z návštěvníků zapálil magnéziové světlo, poznáme nejlépe vznešenost a nepopsatelnou divokost této prostoty a zapomeneme, ponoření do pohledu na mohutnost, na chybění krápníků, jiskřících sintrových pokrývek a jasnou nádheru, které samotné jsou ve znamenité míře vlastní jiným jeskyním Moravského Švýcarska.

Cesta odtud vede téměř rovně ještě 30 m dále a poté po schodech dolů ke konci jeskyně, který je vzdálen 350 m od vchodu a tvoří jej asi 0,5 m hluboká voda. Alois Šenk, knížecí lichtenštejnský hajný v Josefově, projel severovýchodní pokračování této vodní tůně v létě roku 1889 pomocí voru, a tak objevil 46 m dlouhou, vodou naplněnou chodbu s četnými komorami, přecházejícími ve vysoké komíny. Na konci této chodby klesají skalní stěny zcela do vody, čímž je zabráněno dalšímu postupu dopředu.

Vytvořením tohoto sifonu je jeskyně Býčí skála oddělena od podzemního toku Jedovnického potoka, který přichází z rybníka Olšovec u Jedovnic, na toku dlouhém

1.600 m pohaní několik mlýnů a poté se za nízkého stavu vody vsakuje do drobového štěrku, avšak za povodně se hučící a hřmící hrne dolů do propastí Hugových jeskyní. Odtud teče voda potoka velmi nízkým spádem jižním směrem přes vápencovou plošinu Pokojná a Děravka, v blízkosti konce jeskyně Býčí skály napájí tůň, která se tam nachází a prýští z hlubin hory teprve po více jak 6.000 m dlouhém toku, přičemž vytéká z nízkého skalního otvoru 250 kroků pod Býčí skálou. Za mimořádných povodní, kdy masy vody nenajdou dost prostoru ve svém normálním skalním kanále, vystoupí v něm voda až do jeskyně Býčí skály ke vchodu a tůň na konci jeskyně a teče suchým potočným korytem před ní ke Křtinskému potoku. Touto povodní se dostávají do jeskyně Býčí skály drobové valouny z Jedovnického potoka a na jejím dně tvoří více či méně silnou vrstvu.

Na skalní stěně nad vodní hladinou hlásá tam se nacházející pamětní tabule návštěvu císaře Františka II. a jeho manželky v roce 1804 a slouží jako důkaz pro hojnou návštěvu jeskyně od počátku 19.století. Avšak jeskyně je známa již z časů o mnoho starších a Ferdinand Hertod ji popisuje anno 1669 ve svém Podzemním bičí Moravy (Tartaro-Mastix Moraviae), přičemž nezapomněl ani na krápníky Pohanského komína, které tenkrát ještě vypadaly jako alabastr. Před vchodem stála v oné době větší vodní tůň, o níž Hertod podává zprávu, že byla schůdná jenom za třeskuté zimy, když mrzlo. Tehdy se muselo od opuštěného koryta potoka plazit se do jeskyně 20 kroků dlouhou, nízkou chodbou.

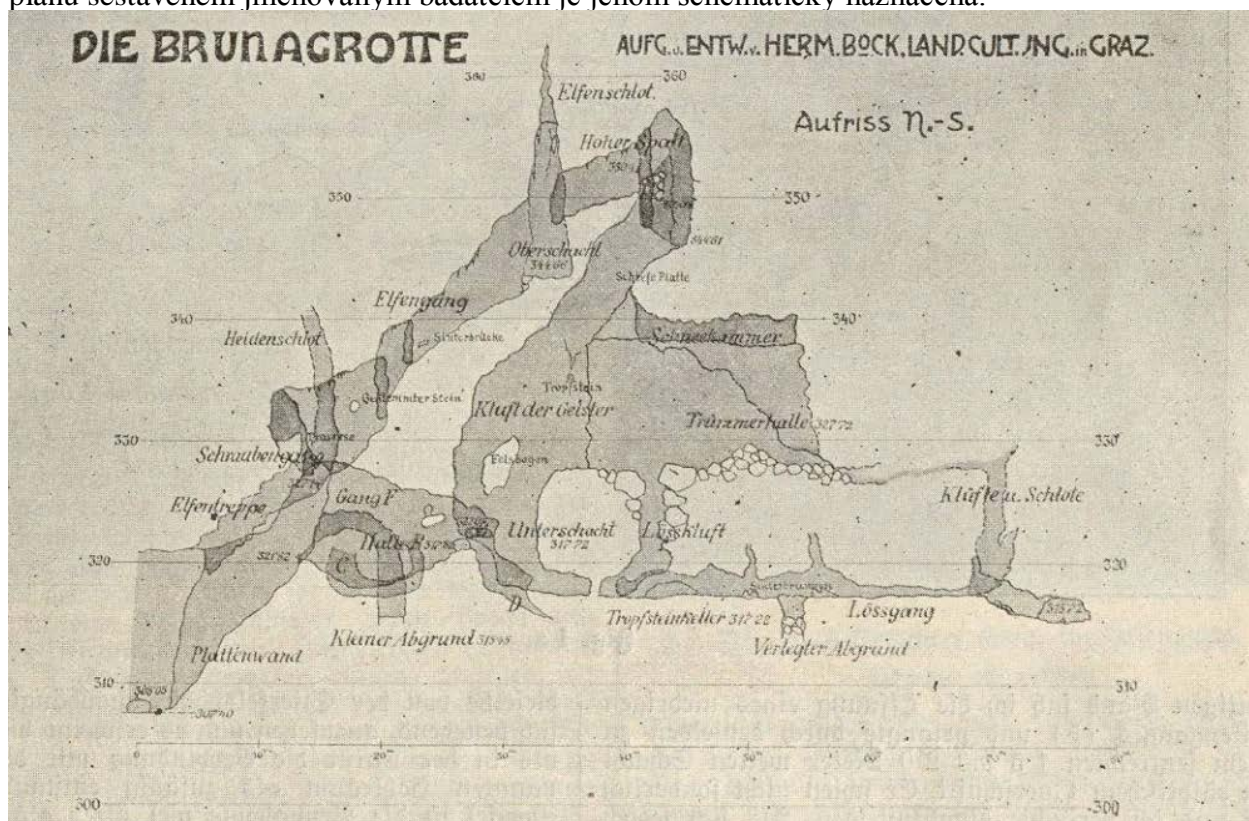
Bohatě odměněni velkolepými dojmy, které jsme přijali, a pohrouženi do myšlenek na prastará lidská pokolení, která zde bydlela a jejichž dějiny nám odhalily nálezy obsažené v půdě, opouštíme historicky a turisticky vysoce zajímavé síně a vracíme se nazpět ke vchodu. Tu a tam obletují naši hlavu světlem se probudivší netopyři a padající kapky připomínají, podobny chodu nějakých hodin, běh času, míjení tisíciletí, stejně jako ustavičné působení tvořivých a ničivých sil přírody.

(2.pokračování)
1905

1.července

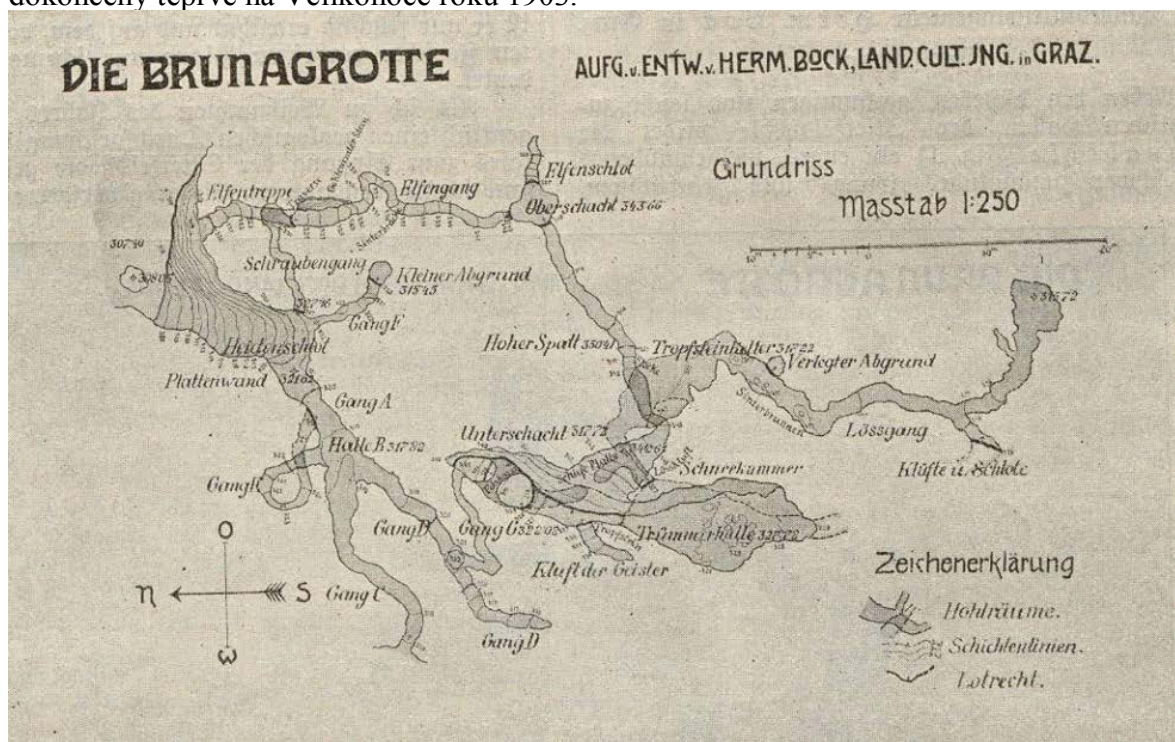
Vedle pochmurných, prostorných a lehce přístupných síní jeskyně Býčí skály tvoří Bruninu jeskyni (obr.1) úzký, mnohonásobně točitý a obtížně přístupný systém chodeb a trhlín, který se jeví drobnými krápníky a sintrovými útvary, světlou barvou stěn, propastmi a vzhůru vedoucími komíny jako nanejvýš svérázná přírodní pozoruhodnost a jako nějaká znamenitá škola lezení se nabízí zejména pro dobu zimy.

Spojení Pohanského komína se skalním portálem napravo od vchodu do Býčí skály je známo již dlouhou dobu, ale doposud se v žádném díle nenalezl přesný popis této spojovací chodby. Také u dr. Martina Kříže je o ní jenom letmá zmínka a na plánu sestaveném jmenovaným badatelem je jenom schématicky naznačena.

Když jsem se o Vánocích roku 1901 u příležitosti geologického průzkumu Josefovského údolí dostal ke vchodu do jeskyně Býčí skály, shledal jsem, že zeď uzavírající spodní vchod, je zcela zřícená a přešel jsem přes ni dovnitř do jeskyně. Hlavní jeskyni jsem tenkrát navštívil jenom zběžně, neboť mně byla známa již z dřívějšíka, a když jsem na zpáteční cestě přišel k Pohanskému komínu, vystoupil jsem vzhůru po ploché a sintrovými vodopády vyzdobené stěně, vedoucí nahoru jižním směrem. K mému překvapení

jsem se viděl u vchodu do prostorné chodby a dostal jsem se jí (chodba A, obr. 1a) do větší síně (B) v jejíž hlinité půdě se nacházela uměle vyhloubená jáma. Četné šlépěje mimoto dostatečně dokazovaly, že do těchto prostor již vstoupilo mnoho návštěvníků. Z této síně vede nějaká chodba (C) na povrch a ústí v dolní části svrchu zmiňované skalní brány, tímto způsobem se vytváří její spojení s Pohanským komínem. Druhá chodba (D) vede ze síně vlevo od té prvně jmenované přes zřícené skalní balvany pod zaklínovanou kamennou desku, na které stojí asi $\frac{3}{4}$ metru vysoký stalagmit, zpočátku stoupaje, potom dolů ke konci, uzavřenému sutí. Třetí chodba (E) vede napravo od vchodu k síni (B) zakroucená jako hlemýždí ulita nahoru a ústí asi 7 metrů vysoko nade dnem oné chodby, která vede od Pohanského komína k síni. Bezprostředně na horním konci ploché stěny jsem našel otvor nízké boční chodby (F) a dostal jsem se jím ke kolmé, $1\frac{1}{2}$ až 2 metry široké šachtě elipsovitého průřezu. Nezdála se zvláště hluboká a pokusil jsem se sestoupit dolů. Když se však obtíže rozmnožily a já jsem viděl, že dno je pokryto spraší a tudíž je úplně uzavřeno, chtěl jsem vyšplhat opět nahoru. Přitom mně ale vypadlo z pásu kladivo, a tak jsem byl přinucen sestoupit úplně dolů. Dole jsem konstatoval, že kyprá spraš, pokrývající půdu, nevykazovala ani nejmenší šlépěje a že tuto vcelku 6 metrů hlubokou šachtu přede mnou ještě nikdo nenavštívil. S velkou námahou a úsilím jsem vystupoval v šachtě opět vzhůru, přičemž jsem se musel zapřít v téměř horizontální poloze zády a nohama mezi kolmými, plochými stěnami. O několik dní později jsem přišel opět, v doprovodu technika *O t t o O l b o r t a*, abychom ještě přesněji prozkoumali Pohanský komín. Tehdy jsme objevili Chodbu skřítků, která nám otevřela nejzajímavější část Bruniny jeskyně. Mnohé expedice, které jsme v následující době do těchto prostor podnikali, nám přinesly vždy nové úspěchy, přičemž bylo také provedeno důlní zaměření prochozených chodeb a také se podařilo několik fotografických snímků pozoruhodných předmětů. První úplná obchůzka námi vskutku nově objevených prostor se konala 10. března roku 1902 a byla o tom podána zpráva již v čísle 186 listu „*D e u t s c h e s B l a t t*“ ze 16. srpna 1902, kdežto zaměřovací práce byly dokončeny teprve na Velikonoce roku 1903.

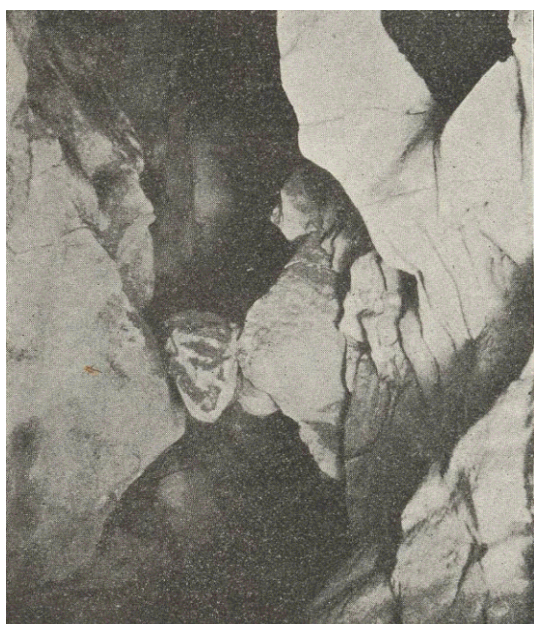

Uvažujeme-li o bludišťovitě rozvětvených chodbách a trhlinách Bruniny jeskyně na plánu, tak z toho vyplyne nejzřetelněji nutnost, pohlížet na ni nezávisle na jeskyni Býčí skále jako na nezávislou, a přitom se ukazuje spojení s poslední jmenovanou dutou prostorou více než ve

skutečnosti jako vzniklé náhodou. Bezpochyby je Brunina jeskyně o mnoho starší než Býčí skála a za svůj vznik vděčí erozní činnosti předdiluviálního jeskynního potoka, který, přicházející z povrchu kulmské náhorní roviny, našel na tomto místě kolmými štěrbinami a propastmi v hučícím spádu svou cestu k hladině spodní vody ležící o mnoho hlouběji. Jeho výše se střídala právě tak jako cesta, po níž se voda ubírala, a tímto způsobem vznikl systém nad sebou ležících horizontálních jeskynních chodeb, jakož i kolmých trhlin a štěrbin a komínů, rozšířených vymýváním. Zřícením stropu, výplněmi a hmotami nánosů a tvorbou sintrů dostala jeskyně v průběhu času, poté, co si potok již dávno našel jiné, snad dokonce vzdálené, koryto, své dnešní vzezření, kdežto jeskyně Býčí skála nám nepředstavuje nic jiného, než povodňový tok Jedovnického jeskynního potoka. Snad existovala také tato jeskyně již v době diluviální, přece však leží ještě o několik metrů hlouběji než nejspodnější systém horizontálních chodeb Bruniny jeskyně a je jí nutno podle toho považovat za mladší útvar. Tím, co zde bylo sděleno, se také vysvětluje ohromný rozdíl ve velikosti a vzhledu obou jeskyní, stejně jako v rozdílném bohatství krápníků a sintrových útvarů.

Začátek Bruniny jeskyně tvoří jednak nízká chodba, která odbočuje od skalního portálu, jednak plochá stěna v Pohanském komínu. Nad touto vede asi 2 metry široký komín, jehož ústí ve stopě zůstalo prozatím nedosažitelné, vzhůru do neznámé výšky a právem si zaslouží jméno Pohanský komín v užším smyslu. Od horního okraje ploché stěny je v podstatě snadno dosažitelný již popsáný starý systém chodeb, stejně jako chodba (F) vedoucí k malé propasti. Z boční chodby (D) odbočuje k jihu velmi nízká a mnohonásobně zakroucená chodba (G) a vede téměř rovně ke 3 metry široké, ploché a kolmo vzhůru vedoucí šachtě, která, jak se později dozvíme, je podivným způsobem ve spojení s ostatními částmi Bruniny jeskyně. Již dlouho známé prostory této boční jeskyně, o jejíž dřívější prohlídce nám podávají zprávu nápisy z roku 1804, mají celkovou délku 95 metrů, z čehož 30 metrů připadá na spojení Pohanského komína se skalním portálem. Menší krápníky jsou zde většinou otlučeny, větší mají podobně jako sintrové útvary křehké, více tufovitě vzezření a světlou prachovou barvu, avšak přece se sestávají z pevného, jemnozrného kalcitu.

Ve výšce 6 metrů nad horním koncem ploché stěny a tudíž 20 metrů nade dnem jeskyně Býčí skály leží mnou o Vánocích roku 1901 objevený vchod ke zbývajícím částem Bruniny jeskyně. K tomuto se dostaneme po kolmé stěně, ale s dobrými úchyty, exponovaným, ale nepřilíživě obtížným lezením. Šroubovitě točitá, 11 metrů dlouhá chodba (Chodba šroubovitá) se zaklínovanými balvany, v níž je nutno se zapřít asi ve výšce jednoho metru nad zúženým dnem, vede odtud do malé komůrky, jejíž dno se

se sestává z hranatých vápencových trosek. Napravo nám zeje vstříc z hlubiny černá prostora, v níž se dolů vhozené kameny kutálejí delší dobu dopředu, než duníce spadnou do hlavní chodby jeskyně Býčí skály. Z toho můžeme usuzovat, že chodba, nacházející se pod námi vede dolů do hlavní jeskyně. Slanění by bylo na tomto místě potřebné jen pro velmi nezkušené lezce; neboť ovšemže poněkud obtížnější travers kolem skalní hrany nalevo nám umožní dostat se na bohatě úchyty a výstupky opatřené a jen mírně příkrou stěnu, po které rychle slezeme dolů. Brzy se dostaneme na dno Chodby skřítků a stojíme v síňovité šifavíně, jejíž rozeklané stěny jsou ozdobeny četnými, většinou malými nahnědle-žlutými rozkošnými krápníky. Jako po uměle zbudovaných schodech sestupujeme po skalních balvanech a skalních stupních chodbou

Obr. 2 : Zaklíněný kámen v Chodbě skřítků

rovněž vyzdobenou krápníky k jejímu ústí do jeskyně Býčí skály a vidíme, že jsme asi 12 metrů nad dnem a stěnou rozbrázděnou průsakovou vodou a asi stejně tak jsme vzdáleni od našeho výchozího bodu. Malé, ale pevné stalagmity zde nabízejí vhodnou příležitost ke slánění, a obtížný travers nás vede nalevo přes plochou stěnu. Avšak dáváme přednost tomu, vystoupit zpátky, abychom mohli sledovat Chodbu skřítků také v druhém směru. Brzy jsme se opět dostali pod náš travers a stoupáme po plochém sintrovém dně příkře vzhůru, nad naší hlavou je kus skály (obr.2) , zaklíněný mezi kolmými, světle zbarvenými stěnami úzké, ale vysoké chodby a odvádí naši pozornost od netopýrů, kteří tu a tam visí na stěnách v dosažitelné blízkosti. Podivný útvar, zbytek nějakého bývalého sintrového stropu, vytváří pro nás malou překážku v další cestě. Zbaven svého podloží, zůstal viset jako most mezi stěnami, takže se musíme podplazit pod hebkou klenbou. Chodba nás vede příkře v mírném vinutí ještě kus vzhůru až k místu, kde přes sebe zaklíněné, zčásti viklavé balvany naznačují výstup k horní šachtě, vysoké prostoře, připomínající vnitřek nějaké věže, v níž se nacházejí dva komíny. Ten východní vede vysoko vzhůru k nízké, stoupající chodbě, uzavřené sypkou spraší, ke Komínu skřítků, před jehož začátkem upoutá naše oko půvabným tvarem a krásnou, světle žlutou barvou větší krápníkový útvar, stejně tak stalaktit jako stalagmit. Poté, co jsme se odtud vrátili nazpět na dno horní šachty, podíváme se ještě do mnohonásobně točité erozní štěrbině Chodby skřítků, mezi jejímiž hladkými stěnami zčásti posázenými třpytivými kalcitovými krystaly, zčásti potaženými sintrem, jsme vystupovali vzhůru. Fantastické stíny se střídají se strašidelnými světlými výběžky skal. Celek se jeví jako uměle vytvořen a upomíná po více jak jedné stránce na rozpadlé točité schody nějaké zříceniny hradu. Žádná lidská noha nevstoupila do těchto prostor před námi, a jejich pohádkovost nebyla proto ještě zcela znesvěcena. Toho času tvoří naše stopy četné skoby, kapky loje, saze svíček a další značky, ale ještě vždy působí kouzlo těchto tajuplných chodeb na naši mysl, a je nám, jako kdybychom navštívili duchy hory. Avšak kde, ve kterém sále budeme přijati, a která cesta nás má nyní vést dále ?

Obr.3 Krápník v Hrobce duchů

Západně vede hladký komín asi čtyři metry vysoko vzhůru a klade nám neobvyklé obtíže ; neboť nabízí jenom velice málo úchytnů a výstupků. Zručnost a síla jsou zde žádoucí ve stejné míře, avšak lezecká práce následovníků může být velice ulehčena lanem. Vstupujeme do vysoké, ale úzké chodby, zvané Vysoká chodba. Zřícený balvan zde kdysi zatarasil cestu a

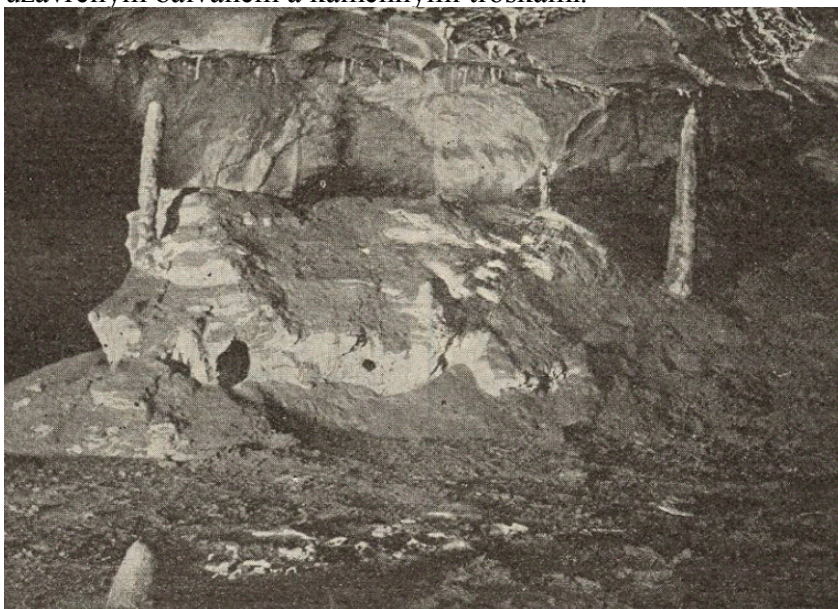
nutil nás lézt v té štěrbině vysoko vzhůru, abychom na druhé straně mohli opět sestoupit dolů na její dno. Později jsme některé z volných zaklíněných balvanů odstranili a otevřeli jsme tak malý otvor, po jehož projití vede chodba dále dolů. Nápadně velcí netopýři, vrápenci, odvádějí naši pozornost od cesty, a neočekávaně stojíme na okraji nakloněné desky spadající dolů. Ze stěn se odlupuje drobná hornina a rachotivě padá dolů do hluboké propasti. Poděšení couváme nazpět - zajisté by se nám dostalo nevlídného pozdravu! Naše svíčky svítí dolů do pochmurného jícnu, avšak, aniž bychom mysleli na návrat, konáme přípravy k sestupu. Z nedostatku slaňovacího bloku je do skály zaražena horolezecká skoba. Hlasitě se rozléhají rány kladivem ve Vysoké chodbě a v propasti, která zeje u našich nohou. Opásáváme lano doprostřed délky kolem skoby, uchopíme je oběma rukama a opatrně sestupujeme po nakloněné desce, jejíž spodní okraj končí nad kolmým srázem, dolů. Otvor nějaké chodby vlevo nás zve k odpočinku, o to více, že lano je již u konce; avšak abychom se na to místočko dostali, musíme nejdříve kolem vyčnívající skalní hrany. Sledujeme zde odbočující chodbu a ihned se dostáváme do nízké komory, bohatě vyzdobené sněhobílými krápníky, která sama nemá dno a štěrbinou je ve spojení s prostorou nacházející se pod ní. Opatrně, abychom se nezřítili do neznámé hloubky, se vracíme nazpět, taháme na jednom konci lana, tak, aby se druhý konec vymrštil kolem skoby, potom jej opásáváme kolem malého stalagmitu, jehož pevnost jsme předtím přesně vyzkoušeli, a šplháme do hlubiny. V polovině výšky nade dnem vidíme na protilehlé stěně větší krápníkový útvar nanejvýš přitažlivého tvaru. Oslnivě bílý stalaktit, podobný zácloně, sestupuje na metr délky z převislé stěny a nějaký asi půl metru vysoký masivní stalagmit mu spěje naproti (obr. 3) a vysílá dolů po stěně dlouhé, protažené, v různých barvách se skvějící sintrové pokrývky. Za tímto dvojitém útvarem se otevírá krátká boční chodba a obsahuje podivné bílé útvary, připomínající sloní hlavy, z křídové, krápníkové hmoty, potažené nickamínkem. Již v matné záři svíček se ukazuje tato část Rokle duchů, jak se tato propast jmenuje, ve vysoké míře půvabnou, v oslnivém světle hořícího magnesiového drátu je to okouzlující krásné a běloba krápníků tak čistá a zářící, že bychom se domnívali, že je to nemožné v blízkosti pochmurné jeskyně Býčí skály, kdybychom o jejím sousedství nevěděli. To je tudíž to místo, na kterém nás přijali duchové, je současně krásné a děsné, a kapky padající dolů upomínají na tep hory, na vnitřní život přírody, považované za mrtvou.

Naše lano vystačí až na dno úzké trhliny, která leží již o 17 metrů hlouběji než horní okraj Nakloněné desky. Na jedné straně je trhlina ohraničena 10 metrů hlubokou,

3 metry širokou, kolmou spodní šachtou, v jejímž středu spojuje obě boční stěny skalní závora ve tvaru mostu, a tak rozděluje šachtu na dvě poloviny, jednu bližší a jednu vzdálenější. Na druhé straně vede trhlina do vysoké a pochmurné Síně trosek. Jak již název říká, je její dno pokryto balvany, které se sem zřítily. Na konci vybíhá do krátké, sestupné chodby, která je uzavřena vápencovými troskami. Vysoký strop, klenutý do gotického lomeného oblouku, se zvedá až do výše 10 metrů nade dnem. Na jižní boční stěně je spojení s dříve zmíněnou Sněžnou komorou skrze trhlinu s hladkými stěnami bez úchytů. Podle toho je Síně trosek onou prostorou, do níž jsme svítili při návštěvě komory, a do níž by nás přivedlo případné zřícení. Asi by to nebyl příjemný pocit, býti zachycen ostrohrannými balvany.

Na severním konci Síně trosek, bezprostředně u vyústění úzké pukliny do ní, se mezi velkými balvany otevírá trhlina vedoucí směrem dolů. Kameny shozené dolů padají na sypkou spraš a olovnice udává hloubku 8,5 metrů. Opásáváme lano kolem pevného balvanu a pokoušíme se o sestup. Poněvadž se pohybujeme mezi zaklíněnými skalními troskami už tak dlouho, jde to lehce, a téměř bychom mohli lano postrádat, ale o něco hlouběji, kde hladké skalní stěny už nenabízejí žádný opěrný bod, musí ruce udržet celou váhu těla. Avšak dno trhliny tvoří měkký materiál a skok na kyprou, písčitou hmotu uleví našim pažím. Přes násyp spraše sestupujeme ještě o dva metry hlouběji dolů a úzkým otvorem vstupujeme do nízké prostory o vysoce svérázné krásě, která má název Krápníkový sklípek

(obr. 4). Nade dnem, které při naší první návštěvě ještě nevykazovalo šlépěje žádného druhu, se zvedá plochý, ale pěkně klenutý strop. Napravo vytváří spraš dna metr vysoký pahorek posázený půvabnými krápníkovými sloupky a ze stropu visí roztomile dolů malé stalaktity. Z Krápníkového sklípku vede vysoká, poněkud točitá chodba, Sprašová chodba, k malé propáستce, zatarasené kamennými troskami. Ve volné hromadě spraše dna vymyly průsakové vody spadající sem z komínů studánky až do půlmetrové hloubky a jejich stěny potáhly vápencovým sintrem. Ačkoliv tyto studánky neobsahují po většinu roku žádnou vodu, jsou přece jen výmluvnými svědky pro to, že spraš, pokrývající dno, sem nebyla splavena vodami z komínů a z trhlín, nýbrž že tato vyvolala v již usazeném materiálu opačné působení. Nedaleko za tímto místem se chodba snižuje a v silném zákrutu vede ke skupině vysokých puklin a komínů. Skrovné krápníky zdobí stěny a oslnivě bílé se zvedají z načernalého vápence. Odtud vede chodba příkrým spádem k zabahněnému konci, a lze zde rozeznat, že občas tekla malá voda přes spraš ku konci a tam se vsakovala. Podle toho musí mít jeskyně zde pokračování, avšak je nejisté, jestli není zcela vyplněno nánosovými hmotami a jestli bude možné tyto prostory otevřít. Chodba spadá nápadným způsobem k jihu a nabírá směr ke **K o s t e l í k u**, o jehož pozoruhodnostech pohovoříme později. Svrchu zmíněné pukliny a komíny vedou vzhůru do neznámých prostor. V mnoha z těchto bývalých propadání jsme šplhali vysoko vzhůru, aniž by se nám podařilo dosáhnout jejich konce nebo se dostat ke vchodu do nějaké chodby nebo štoly. Jednou jsem viděl ještě asi dva metry nade mnou pochmurný otvor nějaké prostorné stoupající chodby, ale bylo pro mě nemožné vzpírat se vzhůru mezi hladkými stěnami bez úchyty. Vise pouze za ruce na úzkých lištách musel jsem se komíhat okolo vyčnívající hrany skály, abych se dostal do bočního komína, který mně nabízel lehčí možnost sestupu než ten, který jsem použil k výstupu. Prozatím prozkoumal technik Olbort při překonávání četných obtíží nějaký jiný komín až nahoru do výše. Bez technických pomůcek bylo snad nemožné zde něčeho dosáhnout a vystoupit nahoru k chodbě, již mnou objevené, jejíž ústí leží 11 metrů vysoko nade dnem Sprašové chodby. Je velice pravděpodobné, že trhlina, o nichž je řeč, jsou ve spojení s jižním pokračováním Síně trosek, uzavřeným balvanem a kamennými troskami.

Obr.4 Krápníkový sklípek

Na zpáteční cestě z těchto prostor plných tajemného půvabu procházíme opět útulným Krápníkovým sklípkem a pomocí lana vystupujeme sprašovou puklinou vzhůru k Síně trosek. Procházíme úzkou trhlinou, která nás dovede k pokračování Rokle duchů dolů ke spodní šachtě. Je zde zaražena horolezecká skoba, neboť zde, jakož i nad nakloněnou deskou, chybí slaňovací blok. Hrozné místo duní těžkými údery kladiva a od vlhkých stěn to tlumeně a rachotivě zní nazpět. Avšak brzy je boj kamene a železa ukončen; jakoby srostla se skálou v

jeden kus, poskytuje silná skoba jistou oporu pro lano, které je na ni uprostřed uchyceno, a umožňuje jeho koncům, aby visely dolů na dno šachty. S touto pomocí to jde po hladkých stěnách rychle dolů a stojíme na pevném dně o 27 metrů hlouběji než je konec Vysoké chodby. Zde se současně nacházíme na konci nově objevené části Bruniny jeskyně, která ve své celkové délce 212 metrů převyšuje starý systém chodeb o více jak dvojnásobek. K jihovýchodu vede dolů krátká chodba a je uzavřena vápencovým sintrem. Tento uzávěr má ale velmi malou mocnost a za ním leží malá komora, vyzdobená nádherným sintrovým útvarům, která stoupá vzhůru ke dnu sprašové pukliny. Odstraněním této uzavírací sintrové hmoty by se ovšem mohla vytvořit rovná cesta ze spodní šachty ke Sprašové chodbě, ale pro pohodlné turisty by se tím nic nezískalo, neboť cesta z jeskyně Býčí skály až k šachtě je již velmi obtížná a pro obtlouklé osoby neschůdná. Proto se nemusíme obávat, že se to někdy stane ; neboť co do pozoruhodností nabízí Brunina jeskyně pro laika a všedního turistu příliš málo, než aby se mohlo požadovat vysoké vstupné, naproti tomu horolezec se těší na obtížné a i když skromnou nádherou krápníky vyzdobené prostory a pochmurné trhliny a síně. Ze dna spodní šachty stoupáme čtyři metry vzhůru a dostáváme se tak k úzké a nízké, točité chodbě G, přes kterou musíme plazíce se projít. Poté to jde rychle přes skály a spraš přes chodby a síně starého systému chodeb nazpět k našemu skladu u výchozí stanice, kde občerstvujeme žádostivý žaludek jídlem a pitím a v rozhovoru necháváme defilovat před naším duševním okem viděné a zažité v zářivých barvách a téměř ještě pěkněji než ve skutečnosti.

Tak samozřejmé, jak je to, že každou jeskyni, která nevykazuje ani šlépěje, ani kapky ze svíček a podobná znamení, je možno označit jako nově objevenou, i když měli jiní o její existenci nějaké tušení a znali vchod, právě tak podivně se musí dotknout to, když někdo označí nějakou jeskyni, která má bohaté množství poznávacích znamení již dříve vykonaných pochůzek, jako jím nově objevenou. Myslelo by se, že je to nemožné, a přece jsem našel v čísle 6 časopisu *N a t u r f r e u n d* (Orgán turistického spolku *Die Naturfreunde - Přátelé přírody*) z 15.června 1904 článek, v němž *J o s e f K a l a b u s*, předseda brněnské sekce, mluví o objevu jeskyně, nezmiňované v dosavadních popisech moravského jeskynního území. Z tam sděleného vyplývá, že by se mohlo jednat pouze o Bruninu jeskyni, a že první pochůzku po starém systému chodeb vykonal autor uvedeného článku v prvních týdnech roku 1904, ale první pochůzku Bruninou jeskyní za vedení pánů Garona a Schwarze z Vídně teprve 23.dubna téhož roku. Ale poněvadž naše první pochůzka Bruniny jeskyně a tím její skutečné objevení se stala již v březnu roku 1902, přišel Josef Kalabus se svými druhy o plné dva roky později. Nelze se divit, že nečetl zprávu v *Deutsches Blatt*, ale je o to podivnější, že nehledě na četné zasekávače hřebíků, šlépěje ve spraši, začouzená místa na stěnách, kapky ze svíček, cáry papíru a horolezecké skoby, které v jeskyni určitě uviděl, mluví o novém objevu. Mimoto je nutno poznamenat, že mu unikl Krápníkový sklípek a Sprašová chodba o celkové horizontální délce 67 metrů, stejně jako

10 ½ metru hluboká sprašová trhlina. Stejně tak málo zpráv podává o Síni trosek a Sněžné komoře. Čísla uváděná Josefem Kalabusem nejsou výsledkem pečlivého měření, nýbrž jsou jen povrchně odhadnutá, přičemž se však dopustil velké chyby, a sice chyby, kterou je možno považovat při odhadu výšek v jeskyních za téměř normální. Totiž laik považuje každou výšku nebo hloubku v jeskyni za dvakrát tak velikou, než je ve skutečnosti. Tak na příklad vede Chodba skřítků s Komínem skřítků vzhůru jenom do výše 43 metrů, zatímco výška otvoru zataraseného pískem nad počátkem chodby vedoucí vzhůru je uváděna 90 metrů. Také hloubka Rokle duchů obnáší 30 metrů, od horního okraje nakloněné desky až k nejhlubšímu bodu spodní šachty dokonce jenom 27 metrů. Josef Kalabus ale píše o 40 metrů hlubokém komíně s krásnými krápníkovými útvary. Přitom je odhadována výška spodní šachty na 20 metrů ; neboť svíčka se patrně nacházela na dně úzké pukliny, těsně na okraji šachty. Tato výška byla oceněna jako dvakrát tak vysoká, neboť obnáší jenom 9,5 metru. Těch ostatních 20 metrů je přibližně správně ; neboť při určování výšky Vysoké chodby až dolů na dno Síne trosek mohlo být lehce použito jako měřítka dolů visícího lana. Právě tak je údajně asi 15

metrů do hloubky vedoucí komín totožný s malou propástkou v chodbě *F*, ve skutečnosti hlubokou pouze šest metrů. Délka horizontálních chodeb se v jeskyni zřídka nadhodnotí, a tudíž je také vzdálenost vchodu u skalního portálu až k Pohanskému komínu přibližně správně uvedena jako 30 metrů.

Ostatně sdělením v časopise *Naturfreund* nenabudeme lehce ponětí o Brunině jeskyni a o její velikosti, také musí být podivné, že se Josef Kalabus viděl zklamán ve svých očekáváních a našel jenom ideální zimní lezeckou školu. V takovém příliš těžce přístupném skalním bludišti nelze právem tušit ani zvláštní nálezy, ani v tak malé jeskyni, ležící blízko povrchu, obzvláště mnohé a velké krápníkové útvary, a kdo na to nedbá, nemůže být skutečností také zklamán. My jsme nic zvláštního neočekávali a hnáni objevitelským zápalem, jsme Bruninu jeskyni objevili, prozkoumali a zaměřili a naše námaha byla bohatě odměněna. Viděli jsme líbezná, krásná a půvabná krápníky, zčásti také nápadná, nás překvapující velikosti, našli jsme zvláštní útvary z kamene a ze sintru, a vedle hrozných divokostí pohádkovou nádheru; energické skalní lezení se střídalo s veselým slaňováním přes vysoké závaly, světlo magnézia proměňovalo hrozivou noc hory v zářivý jas, nechávalo zaskvíet se zasintrovaným stěnám v jemných barvách a markantně vystoupit fantastickým tvarům krápníků, lámalo se tisícnásobně ve vodních kapkách a nechávalo jiskřit krystaly kalcitu jako brilianty. Mnohonásobně točitá Chodba skřítků, propastovitě hluboká Rokle duchů se Síní trosek a se Sprašovou chodbou vytvářejí přírodní pozoruhodnost tak zvláštního rázu, že se nikdy neztratí z paměti návštěvníka. Obtížné a přece současně nádherné lezení zchlazuje ducha a stále jej nanovo podněcuje, takže nebudeme unaveni z prohlížení a z obdivování.

Vedle lezce, který hledá pole pro sportovní činnost, a přítele hor, milujícího přírodu, nalezne vážný badatel v prostorách Bruniny jeskyně mnoho zajímavého, a mnoho principiálních otázek zde může být vyřešeno nezpochybnitelným způsobem. V první řadě zde má význam nános, který se sestává téměř jedině z vápencových trosek a z písčité spraše. Prvně jmenovaný materiál pochází přirozeně ze stropu a ze skalních stěn a je v každé starší jeskyni, kterou již delší dobu neprotékají dravé vody, a také v sobě nemá nic obzvláště nápadného. Naproti tomu spraš se ukazuje jako převážně jiného původu. Je všude, kde nebyla příliš četnými návštěvami pošlapána, tak kypře nasypaná, že se jí musíme brodit jako v hlubokém sněhu vysloveně zaboření až po kotníky, a jenom na vlhkých místech je poněkud kompaktnější. Pod ústími komínů je obyčejně kuželovitě nahromaděna, v horizontálních chodbách tvoří nápadným způsobem jí vytvořené dno sedlo, a jenom tam, kde přes ni v jistých dobách teče voda, jako v Krápníkovém sklípku a na konci Sprašové chodby, vytváří rovnou plochu. Vody, které padají z komínů dolů, vymývají v sypké hmotě studňovité prohlubně a usazují svůj obsah vápence na jejích okrajích, a tudíž nevykazují násypnou, nýbrž erodující činnost. Z tohoto důvodu nemohla být přinesena spraš, jejíž materiál nepochází z devonského vápence, nýbrž převážně ze syenitu, do jeskyně vodou, nýbrž jedině v jemně rozděleném stavu prouděním vzduchu. Toto bylo ale možné pouze během stepního období diluvia, z kteréžto doby také pocházejí velká ložiska spraše a hlíny jižní Moravy a Dolních Rakous. V ostatních, snázejí přístupných jeskyních, se v těchto nánosech nacházejí kosti jeskynního medvěda a jeho současníků, ale spraš Bruniny jeskyně je prostá vrostlin tohoto druhu. Za to se zde ale výjimečně zachovala ve své původnosti, poněvadž jeskyně nebyla od diluvia až po den objevu navštěvována ani lidmi, ani většími zvířaty, ani nebyla protékána vodami, a proto zde nikde nemůžeme nahlédnout do vzniku podzemních ložisek spraše lépe než zde. Tak zvaný jeskynní jíl není zpravidla nic jiného, než nenaplavená spraš, a liší se svou stejnoměrnou jemností a chyběním valounů, částeček dřeva a jiných věcí, splavených sem dovnitř z povrchu, podstatně od bahna, písku a štěrku, které ukládají jeskynní potoky.

Kéž by naše stopy následovalo mnoho obdivovatelů přírody, kteří mají radost z lezení a zdvihají ideální poklady hor, které nikdy nekončí a stále se obnovují a opět jako Andvariho prsten dávají svému majiteli vždy nové bohatství ! Kéž by nikdo s násilnickým sklonem nezničil nádheru síní a neokradl stěny o jejich krápníkovou výzdobu ; neboť co člověk v jediném okamžiku zničí, to potřebovalo ke svému vzniku často tisíciletí. Kdo má radost ze smělé odvahy, z vážné hry sil a z podivných útvarů, které vznikaly ve věčné noci, ten bude sklízet bohatou odměnu za svou námahu a na tuto cestu do jeskyně často a rád vzpomínat. Ale kdo se úzkostlivě vyhýbá tomu, co je namáhavé a obtížné a nemá porozumění pro kouzlo nitra hor, ten ať se nepřibližuje.

(3.pokračování)
1905

5. prosince

Tam, kde ze silnice Josefovským údolím odbočuje pěšina k jeskyni Býčí skále, vede napravo vzhůru cestička stoupající po severním úbočí údolí ke Kostelíku, skalní síní matně osvětlované denním světlem, z níž vedou ven tři otvory. Vysoké klenutí stropu, rozeklané, fantasticky tvarované pilíře a skalní výběžky propůjčují této přírodní památce hojnost divokého romantického půvabu. Vysoko ve stropu vidíme pochmurné otvory komínů, do kterých lze zčásti sestoupit shora a z bledých stěn zejí pochmurné otvory k bočním komorám a ke krátkým bočním chodbám. Hornina potažená pletivem se sestává z nerozvrstveného devonského vápence a zčásti vykazuje sklon ke kvádrovitému odlučování, čímž upomíná celek na nějakou uměleckou stavbu z rukou kyklopů. Po pravdě je tento přírodní útvar jeskynní ruinou, která leží toho času 24 metry nad údolním dnem a tudíž není již delší dobu protékána vodou. Tato ale před pradávnými časy dutou prostorem protékala, dokud leželo koryto potoka ještě o mnoho výše než dnes.

Několik kroků za Kostelíkem se nachází tenký deskový vápencový materiál a na zvětralých plochách zřetelně rozeznáme kresby podobné ledovým květům, vyvolané zbytky korálů středního devonu (*Calamopora gracilis*), které v důsledku větší tvrdosti lépe odolávají zvětrávání, nežli je obklopující hmota vápence. Tyto tenké deskové vápence tvoří podloží pro mohutné skály, z nichž se sestává Kostelík a ostatní nápadné zjevy skupiny Býčí skály.

Na zpáteční cestě odtud jdeme po odbočce napravo, která nás vede kolem skalního portálu u Bruniny jeskyně vzhůru lesem na okraj kolmé, vysoké skály. V hrůze padne náš pohled dolů do příšerné hlubiny až opojený radostí dosáhne bujných lučin spanilého údolí probublávaného potokem. Z temného lesa příkrých svahů ční vzhůru bledé skalní tvary v příkrém protikladu k přátelským dvorcům v údolí. Naproti pile, označující úpatí vysokého horského hřebene, stojí skála, v jejímž nitru se nachází známá *E v i n a j e s k y n ě*, a její velké oválné okno leží naproti nám. Jmenovaným příkré spadajícím hřebenem, nejsevernějším výběžkem 510 metrů vysokého kopce Jelenec je našim pohledům odňata Švýcárna a stará vysoká pec, jinak by nám ležela u nohou celá nádhera Josefovského údolí. Dnes je v údolí naplněném kdysi čilým průmyslem ticho a klidno. Doba jeho rozkvětu přešla a jenom mohutné zbytky zřícenin upomínají na bývalé dobývání železa.

Bezprostředně na úpatí hory, z jejíž skalní koruny se rozhlížíme, vystupuje ze skály Jedovnický potok a spojuje se s Křtinským potokem. Avšak také tento již

urazil dlouhý podzemní běh, a vytéká nedaleko Kostelíku z protilehlé údolní stráně mezi skalami a stinným křovím. Křišťálově čiré vlny vytékají z četných malých trhlin a podle všeho vystupují zespodu z duté prostory naplněné vodou vzhůru. 80 kroků nad tímto výtokem odvede naši pozornost od krás krajiny Otevřená skála. Jako do skalního hrobu sestupujeme dolů mezi kolmými skalními stěnami, pokrytými mechem, k podzemnímu potoku, který zde na vteřiny pozdraví denní světlo. Při záplavách vystupuje voda otvorem ze skály, zaplavující silnici, aby se poté spojila s bahnitými vlnami, které šumí údolím v periodickém řečišti.

Spojené jeskynní potoky posílí 160 kroků nad pilou výtok olomučanských vod. Tento vytéká v podobě dvou pramenů stále čerstvý, lahodně chutnající a v bohatém množství z hory, poté, co se posbíral ve skalním masivu **D ě r a v k a** u Olomučan v podzemí ze vsakujících se vod, a sice tak, že v údolí odbočujícím z Josefova k severu, vedoucím do důlního dvora [v originále německy : Steigerhof], za normálních časů neteče ani kapka vody a je tam pouze periodické koryto.

Naproti tomuto výtoku se zvedá v jižním svahu kopce mohutný skalní masiv, který v sobě ukrývá malé, ale krásné jeskynní bludiště, již jmenovanou **E v i n u j e s k y n i**. Stezka, která tam od Švýcarsky vede podél svahu stinným lesem, končí bezprostředně před skalní branou. Vstoupíme jí do jistého druhu tunelu, který je 23 metry dlouhý, 3 metry vysoký a stejně tak široký, a má dvě okna. Napravo od západního vchodu vede štola k vlastní Evině jeskyni, po několika schodech se dostáváme nejdříve do 10 metrů dlouhé, 10 metrů široké a 6 metrů vysoké síně, jejíž strop přechází v kolmé komíny. Nános se zde sestává z vápencových valounů, písku a jílu, a mohl by zčásti pocházet z komínů. Je překryt až do 4 milimetrů silným sintrovým příkrovem, který se usazoval z vápenatých vsakových vod, přicházejících sem dolů z komínů. 16 metrů dlouhá spojovací chodba nás vede od dříve zmíněných schodů kolem tří otvorů vedoucích k tunelu do nádherné skalní prostory osvětlené denním světlem, která se otevírá vysokým gotickým portálem (velkým oválným oknem) směrem do údolí. Krychlový lom vápence, znázorňující vrstvení, velice budí dojem pravidelného stavebního kamene a přidružené denní světlo, odražené od šedobílých skal přináší do této , vnitřku nějakého kostela se podobající síně, slavnostní náladu. Zeleň lesa a světlé sluneční světlo působí o to živěji v protikladu k vážným kamenným stěnám s jejich podivnými tvary a stíny. Barevné pletivo a zelené mechy oživují rovnoměrně zabarvenou skálu, a příjemný chládek nás osvěží, i když venku panuje tíživé dusno. V této prostora je nános z větší části odstraněn, skalnaté dno leží obnaženo na povrch, avšak na stěnách najdeme zbytky bývalých sintrových příkrovů, v nichž jsou zatmeleny malé vápencové valouny a kousky uhlí, není tedy pochyb, že také tato část jeskyně byla kdysi vyplněna potočními valouny. Spád tohoto nánosu směřoval od konce chodby směrem k portálu a byl dosti značný, přičemž na 39 metrů délky obnášel 6 metrů. Materiál pocházel, podobně jako v dříve zmíněné síni, zčásti z komínu, nacházejícího se na konci prostory, jímž můžeme vystoupit do ještě vyššího patra. Zde nahoře najdeme tentýž nánosový materiál a musíme z toho usoudit, že před mnoha tisíci léty leželo dno údolí značně výše a potok protékal touto jeskyní ; neboť je vyloučeno, aby vsakové vody přicházející sem dolů z komína mohly s sebou přinést trosky vápence ve tvaru valounů. Nános, sestávající se ze zeminy, vápencových třísek, jílu a plísně by mohl zajisté pocházet ze zalesněného povrchu kopce a být naplaven do jeskyně komínovými vodami. Takový se ale v naší jeskyni nenachází, a z toho vyplývá, jak neopodstatněný je výklad vytvořený mnohými badateli, že vymývání dutých prostor a usazování sedimentů je především práce vod padajících dolů z povrchu komíny a trhlinami, a že Křtinský potok jeskyní nikdy neprotékal. Naproti tomu budiž konstatováno, že údolí nebyla v dřívějších dobách hlubší, nýbrž mělčí, a že jejich eroze nastala teprve v dobách diluvia a aluvia. Nejvyšší prostora Evině jeskyně leží toho času ve 326 metrech, tunel v 307

metrech a řečiště potoka v 297 metrech nadmořské výšky, takže nejvyšší patro převyšuje nejnižší o 19, řečiště potoka o 29 metrů. Evina jeskyně je známa již od nepaměti a je také často navštěvována. Na začátku devatenáctého století zde bydlel poustevník jménem Joachim, v chatě primitivně zbudované ze dřeva a proutí, čímž se také vysvětluje název Jáchymka.

V jižní stěně hory východně od Eviny jeskyně se nachází ještě několik dalších, většinou málo rozlehlých jeskyní, zčásti ve značné výšce nad údolím. Jedna z nich leží naproti výtoku Jedovnického potoka 83 metry nad údolním dnem v jedné bělavé skalní skupině. Je v celku 16 metrů dlouhá a vyplněná vápencovými valouny. Ve vzdálenosti 250 kroků od ní se nachází druhá, 9 metrů dlouhá jeskyně s 6 metrů širokým a 2 ½ metru vysokým vchodem.

Nános se také zde sestává z vápencových valounů, ačkoliv se tato dutina nachází již 114 metrů nad údolním dnem. Ve vzdálenosti pouhých 20 kroků vedou dva vchody značných rozměrů oddělené skalním pilířem do 11 metrů dlouhé jeskyně.

Nakonec budiž zmíněna ještě 15 metrů dlouhá jeskyně v olomučanském údolí, kterou její majitel využívá jako pivní sklep. Končí stoupající štěrbinou vyplněnou pískem.

Z Josefova vede vozová cesta východním směrem do proslulého poutního místa Křtín. Otevřená skála je posledním nápadným jeskynním útvarem, pak tyto ustupují, jako kdyby chtěly jako potok, uniknout oku. Vysoké vápencové skály přečínávají tu a tam zalesněné stráně a vážně hledí do tichého, osamělého údolí, které není oživováno žádným bubláním potoka, žádným šploucháním vývěru. Jen zelenající se louky, temný les a ztuhlá skála se spojují do stále se střídajících obrazů, i když také mnohé po cestě se jeví jenom jako opakování viděného. Skalní portál s latinským nápisem napravo od silnice je prvním pozdravem, kterého se nám z podzemního světa po jednohodinovém putování dostává, a brzy jsme dosáhli Křtinského údolí s jeho nanejvýš zajímavými jeskyněmi a slujemi.

Pokračování práce Ing Hermanna Bocka najdete v příští ročence Edice SE – 3.

krasu.

Ing Hermann Bock v době jeho práce v jižní části Mor.

Edice SE 3
Speleologická skupina „Tři seniři“
Česká speleologická společnost, Základní organizace 6 – 12
„Speleologický klub Brno“.

Tématický okruh č. 5 :

Střípky z paměti lidu.

Název práce :

Povídání o tom, jak vzniklo druhé propadání Hostěnického potoka.

Koordinátor tématických okruhů: Mgr Ladislav Slezák

Redakční spolupráce :

Richard Cendelín
Josef Pokorný, autor
výše uvedené práce.

Josef Pokorný :

Povídání o tom, jak vzniklo „Druhé propadání“ Hostěnického potoka.

Tento článek navazuje na práci L. Slezáka v Ročence č. 3 Edice SE – 3 – 2011, Tématický okruh 2., nazvanou „Chodba Hadice, jeden z klíčů geneze Ochozské jeskyně“ včetně příloh, kde se zabývá především Křížovým popisem povodní (a uvádí zde jisté souvislosti) a na práci J. Pokorného v téže ročence v Tématickém okruhu 5., nazvané „Martin Kříž na prahu smrti“ kde je objasněna událost, ke které došlo při Křížově průzkumu jeskyně v Gavani (Dnes Vilémovo údolíčko – Říčánkova skála).

Hydrografickou situaci jižní části Moravského krasu se ve svých odborných pracech zabývá „guru“ naší skupiny SE – 3, Ladislav Slezák nejen v naší edici ale i ve svých, jinde publikovaných člancích téměř permanentně.

Odborníci jako je Mgr Ladislav Slezák, Mgr Petr Kos či pan profesor RNDr Rudolf Musil, DrSc a celá řada dalších odborníků se snaží v průběhu poslední doby zkoumat krajinu tak, aby zjistili, jak se postupně krajina tvořila, vyvíjela a formovala v průběhu věků.

Ale k jisté změně v hydrografii Hostěnického potoka došlo relativně nedávno, před 134mi léty. Co je to 134 let proti věkům geologického „života“ naší rodné planety Země. Copak se to stalo před 134 léty ? (2013 – 134 = 1879).

Před časem se mi podařilo získat, díky vstřícnosti hostěnického kronikáře, pana Václava Dostála, záznam z obecní kroniky Hostěnic, zápis o průtrži mračen dne 1. června r. 1879. Jeho faksimile najdete níže. Ale, abyste se nemuseli trápit čtením rukopisného záznamu, budu jej reprodukovat hned zde. Jeho autorem je s největší pravděpodobností tehdejší hostěnický učitel František Kruták. Zápis zní :

Úroda polní utrpěla velmi neustálými lijavci květnovými. Strašný lijavec takový strhl se také dne 1. června 1879. Hned z rána řečeného dne ukazovaly se na obloze známky nepříznivého počasí. Odpoledne pak, asi k páté hodině strhla se strašná bouře.

Hrom rachotil, blesky se křížovaly, a déšť se jenjen lil z oblaků. Vše připravovalo se jako ku pravé potopě světa. Cesty, pole, louky v nížině se nalézající stály hluboko pod vodou a podobaly se pravému moři. Vody ustavičně přibývalo, tak že se i do některých příbytků hrnula a obyvatelé byli tudíž nuceni utéci se do příbytků jiných.

Hrozná bouře tato zuřila přes tři hodiny, načež utichla a voda plným proudem valila se nížinou kolem vesnice k vápenicím, kdež 8 – 10 m vysoko stála, nemohouc pro vysoké břehy a skály dále téci.

Na místě tomto nachází se podzemní otvor (propadání) – Gavaňa zvaný, vytvořen potokem hostěnickým, kterým voda každého času do země vsáká a prošedše asi ½ hodiny pod zemí, v jeskyni Ochozské se ztrácí.

Tímto tedy otvorem, a ještě jiným, o mnoho větším, kterýž si voda sama toho dne vyhlodala, odtékala nahromaděná voda pod zemí do jeskyně Ochozské. Lidé, jichž pole zvláště v nížině leží, mohou se letos špatné úrody nadíti.

82

Dne 11. února 1879 daroval důst. p. Leopold Jahl, t. o. kaplan v Pavlovicích a katecheta školy Hostěnské, 3. t. v. o. na zakoupení potřebných rekvizit pro skuteč. učivo školy. Za nálezitý dar tento vysloveny mu jménem všech rodičův a dětí nejvřelejší díky, soukromně i veřejně, v časopise, Moravská Galice, správce školy Františkem Šubalem.

Dne 18. dubna 1879 zakoupila slavná místní šk. rada 50 výtisků spisku: „František Josef T., obraz jeho života“, ku pobízení žáků vřelejší nář. školy ku slavnosti stříbrné svatby svých Větičenek, obřádané dne 24. dubna v. roku. v místnostech nář. školy. Výtisky i s poštou odevzaly 5. t. v. o. Španilanyštinou dárcům vysloveny srdečné díky učitelům při řízení slavnosti.

Udála polní utípekla velmi neustálými lijavami květnovými. Strašný lijavec takový stihl ve také dne 1. června 79. Dne rána říčního dne ukapovaly se na oplotě známky nepřímého počasí. Poledne pak asi k 5. hod. stihla se strážná bouře. Strom rachotil, flevky se křivily a dít se jenou lil v oblaku. Ve přípravě se jako ku pravě po.

lopi světa. luty, pole, louky, v nížině se nalézá-
jíci, stály hlupoko pod vodou a podobaly
se pravému moři. Vody ustavičně přibývaly,
takže se i do některých přibýtků hnanla
a obyvatelé byli tuzým nuceni utéci se
do přibýtků jiných. Krogna bouře tato
tránila přes 3 hod., načež utichla a voda
plynům proudem valila se nížinou kol
vesnice k vápenicím, které 8-10 m. vysoko
stála, nemohouc pro vysoké příky a skály
dalekěji. Na místě tomto nachází se pod-
zemní otvor (^{propadání} parana, svany), vytvořen po-
tokem hostěnickým, kterým voda, kapi-
ského času, do země vsíká a prosedle
asi 4 hod. pod zemí, v jeskyni ochotské
se ztrácí. Tímto tedy otvářením a ještě
jiným, o mnoho větším, kterým se
voda zama toho dne vyhledala,
odtékala nakromaděná voda pod
zemí do jeskyně ochotské. Lidi, jichž
pole rosat v nížině leží, mohou se šle-
tos špatně, úrody malíki.

Dne 11. června 1879 daroval p. Dr. Martin Kráj,
notář ve Zlaničích, spisem ním sepsaný:
v některých jeskyních na Moravě a jich
podzemních vodách, navštívil toho dne
i se svou rodinou podzemní otvory
v vápených lomů Hostěnických.

Počátkem školního roku 1879 zakoupila st.
obec následující předměty pro školu: a) skříň
pro učebně prostředky a biblioteku školní

Tolik záznam učitele Krutáka v hostěnické obecní kronice z oné doby. Co nám ten zápis říká ? Že v onoho kritického dne zaplavila voda nivu na konci údolí až do výše 8 – 10 m. Deset metrů vodního sloupce už dává přetlak jedné atmosféry, tj. každý čtvereční centimetr dna údolí byl zatížen vahou 1 kg vody. Na čtvereční metr (100 x 100 = 10 000 cm²) tlačila voda vahou 10 ti tun ! Za těchto okolností není divu, že se otevřela ve dně Vilémova údolíčka patrně nějaká stará, věky ucpaná, dávná vodosvodná cesta, kterou se přebytečná voda vydala do podzemí. Nejspíš to byla ta, kterou otevřel otec a synové Ryšánkovi.

O tom, že tam nějaká cesta do podzemí byla a že ji Martin Kříž v září roku 1864 zkoumal, o tom nás informuje M. Kříž v několika svých dílech.

Za výše uvedeným zápisem se v obecní kronice hostěnické nachází ještě jeden zápis, mající k povodni jistý vztah. Ten zápis kronikáře zní :

Dne 11. června 1979 daroval p. Dr Martin Kříž, notář ve Ždánicích, spisek ním sepsaný „O některých jeskyních na Moravě a jich podzemních vodách“, navštívil toho dne i se svou rodinou podzemní otvory u vápených lomů hostěnických.

Ze zápisu vyplývá, že deset dnů po oné povodni navštívil Hostěnice krasový badatel Martin Kříž aby si prohlédl důsledky oné povodně na nivu na severním konci Hostěnic. O povodni se patrně dověděl z novin. Zjistil jsem, že zpráva o povodni v Hostěnicích vyšla v některém z následujících dnů po popisované bouři v deníku „Moravská Orlice“. Bohužel, ročník 1879 tohoto listu v depozitáři Moravské zemské knihovny chybí a zprávu, která by snad přinesla více podrobností o oné události jsem nenašel.

Zkusme tedy zjistit, zda se Martin Kříž, který tehdy Hostěnice navštívil, v některé ze svých prací o návštěvě v Hostěnicích po oné povodni nezmiňuje.

Informace o oné povodni najdeme ve dvou místech v knize nazvané „**Jeskyně Moravského krasu**“ skupení druhé a třetí autorů M. Kříže a Fl. Koudelky z r. 1902.

Nejprve najdeme zmínku o povodni v kapitole 24., která je v podstatě popisem krajiny kolem Hostěnic v části knihy, kterou autoři nazvali „**Část polohopisná**“ a to na stránkách 120 až 122, posléze v „**Části odborné**“ v kapitole 30 „O podzemních vodách“ v části c.) Vody hostěnické na stranách 146 až 148.

XXVI. Odbočka do Hostěnic — cesta zpáteční na Mokrou a Líšeň.

Dříve, než nastoupíme zpáteční cestu, podívejme se ještě k Hostěnicím; přijdeme tam kamenným žlíbkem.

Na úpatí svahu, v němž je známá nám již jeskyně Kostelík, vede pěšinka dosti ušlapaná směrem východním k Hostěnicím.

Brzo stoupáme po balvanité stezce a pozorujeme, že tu musily býti kolmé skalnaté hradby po obou stranách, že hradby se sřítily a balvany se svezly do našeho žlíbku.

Vystoupivše celkem 47 *m* vysoko jsme na rovné lesní cestě, mající slabý spád od Hostěnic do údolí Hádeckého; za 20 minut jsme u propadání Hostěnického.

Dříve ještě než vyjdeme z lesa, 50 kroků před propadáním, máme tu u cesty závrtok okrouhlý, na 2—3 *m* hluboký v průměru 3 *m*.

Vyšedše z lesa dáme se v levo do zálivu, v němž se Hostěnický potůček ztrácí; krouže na místě hlinitou náplavou zaneseném, zavrtává se do hlubiny.

Místo toto je vzdáleno 55 kroků od pěšinky, kterou jsme lesem přišli. Na straně severní, západní i jižní obepíná tento záliv vápencová skála, na níž pozorujeme, že tu bylo lámáno kamení v novější době; na straně jižní pokrývá skálu hlinitá vrstva a vystupuje tu břeh 10—12 *m* vysoko.

Ale to, co vidíme, není vlastně pravým propadáním Hostěnickým a také to zde tak dříve nevypadalo; záliv byl rozšířen tím, že se skála na straně severní i západní vylamovala, dílem na vápno, dílem na stavivo.

Pravé propadání je právě naproti stezce do lesa vedoucí, při V. 371 *m*.

Tam, kde stezka lesní přechází ke kamennému žlíbku, je
V. 376 *m*
u pravého propadání je V. 371 *m*
tedy méně o 5 *m*

Kdyby při povodních voda tu vystoupila do V. 376 *m*,
tedy 5 *m* nad V. pravého propadání, tekla by kamenným
žlíbkem dolů.

Tu bychom pozorovali zajímavý zjev.

Od propadání Hostěnického k závrtku je 50 kroků, odtud
stoupá půda lesní až do V. 376 *m*; na to začíná kamenný
žlíbek s mírným spádem a jde 540 *m* daleko na místo, kde
uzříme na severním svahu omleté skalky; kamenný žlíbek tu
vystupuje (místo aby padal) na 1'50 *m* a kousek dále na 1 *m*,
tedy celkem 2'50 *m*.

Zde by musily vody tvořiti rybníček hluboký na 2'50 *m*,
než by se vylévaly dále směrem západním do údolí Hádecké-
ho; tu je místo, kde končí hlavní chodba jeskyně Ochozské
(D). Komínem, ovšem balvany zataraseným, přichází dosud vo-
da do jeskyně; pozorovali jsme, že tu v mělké sníženině voda
stává, prodírajíc se do komína (V. 372 *m*).

V roce 1864 lámala tu rodina Řičánková z Hostěnic
(otec Martin Řičánek a synové Klement a Balcar) na severním
svahu Hostěnického propadání kámen na vápno. Tu so jim
otevřela díra, do níž házeli tak zvaný »rum« t. j. hlinu a vá-
pencový štěrk, již po dvě léta (od r. 1862).

Dověděvše se, že se zabývám zkoumáním propastí, dali
mi zprávu o této díře.

Dne 9. září 1864, spustiv se do díry, shledal jsem co ná-
sleduje: Ve hloubce 4⁰ = 7'5 *m* přišel jsem na hlinu a štěrk
vápencový, které tvořily dosti příkrý svah na 3 *m* dlouhý.

Na to jsem měl v levo před sebou chodbu, v níž byly
skalní stěny vodami strašně vybrázděny; chodba tato byla
balvany zatarasena a plazil jsem se mezi balvany asi 4 *m* daleko;
na místě prostrannějším pozoroval jsem mokrou náplavu hli-
nito-písčitou, pod skalní stěnu se ztrácející; očividně tu byl
blízko otvor k propadání.

Na to jsem se vrátil opět k díře; tu šla směrem sever-
ním díra, trhlíně skalní podobná, do hlubiny, jejíhož dna jsem
nedosáhl; plazil jsem se po skalní stěně nad hlubinou dále do
malé šířaviny (průměr 8 *m*), kde mokrá náplava prozrazovala
místo, že se tu voda propadává.

V roce 1879 postiženo bylo okolí Hostěnické velkou po-
vodní; několik dní po povodni navštíviv propadání, viděl jsem,
že rozvodněný potok neztrácel se v chobotě na místě dříve

uvedeném, nýbrž že naproti lesní pěšince na úpatí vápencového svahu byl otevřen ohromný jícen a že voda s velkým jekotem se do něho vrhala.

Totéž opakovalo se v červnu 1883; při povodni v dubnu 1890 otevřely se na tomto místě dva jícny, do nichž voda hučící se ztrácela.

Prohlédněme si ještě velkolepý lom na severním svahu; již z daleka pozorujeme, jak se tu mohutné lavice (vrstvy, leta) vápencové sklánějí od severozápadu k jihovýchodu.

Za tímto lomem je pastvisko a tu uvidíme roztroušené balvany křemenité (křemenáče, křemeláče) dávající jiskry; odkud ty sem přišly?

Nejsou to bludné balvany z daleka sem zanesené? Že nepocházejí z našich vápencových skal, to je zřejmé; jsou skutečně původu cizího; odtrženy byly od matičných skal v jiných krajinách; mořské vody jurové je sem zavlekly; sypké písky a slíny, do nichž byly uloženy, vody pozdější odnesly, těžké balvany zůstaly zde na památku ležeti.

Hostěnice, do nichž přicházíme, patří k hejtmanství Vyškovskému a soudnímu okresu Slavkovskému; v roce 1836 bylo tu obyvatelů 330, v roce 1869 obyvatelů 435 a v roce 1900 obyvatelů 558.

Osadu tvoří řada domků vystavěných na úpatí severního svahu podél silnice jdoucí z Hostěnic do Pozořic. Nynější budova školní je dvoutrídni a vystavěna byla v roce 1899 nákladem 14.633 zlatých (dle zprávy pana Ant. Šťastného, nadučitele v Hostěnicích).

Nyní se vrátíme opět kamenným žlíbkem do údolí Říčky.

Tolik na vysvětlenou k popisu v „části polohopisné“, na str. 120 – 122 Křížovy a Koudelkovy knihy „Jeskyně Moravského krasu z r. 1902. Ještě se podíváme do dalšího popisu v „části odborné“, na stranách 146 – 148 téže knihy.

Při průzkumu „Ryšánkovy sluje“ se ocitl M. Kříž v ohrožení života, když se při prostupu pod ním rozestoupily balvany a jemu se patrně podařilo se v poslední chvíli zachytit nad jícnem propasti a z této situace mu pomohl jeho přítel Vilém Teklý – proto Kříž nazval poté proláklinu propadání Vilémovým údolíčkem. Bližší najdete v již výše citovaném titulu „Martin Kříž na prahu smrti“ v Tématickém okruhu č. 5 třetí ročenky Edice SE – 3 – 2011.

c) Vody Hostěnické.

Srážky tvořící potok Hostěnický stahují se s okolních návrší (Kněží hora, Kalečnick, Hostěnický les) a mají do údolí Hostěnického velký spád.

Údolím tímto tekou k vápencovým skalám na západní straně Hostěnic a ztrácejí se tu za obyčejných poměrů v chobotě vzdáleném asi 500 *m* od osady na hranicích panství Křtinského, Pozořického a kapituly brněnské; říká se tu proto na »Trojačce« ale také na »Gavani«.

Jícen v tomto chobotě bývá obyčejně hlinou zanesen a vody kroužice nad ním zavrtávají se do země (do propasti).

Jak již řečeno bylo na stránce 121, je tu ještě propadání jiné a to hlavní při V. 371 *m*;
vody ztrácející se u Hostěnic proudí jeskyní Ochozskou, vnikají na rozličných místech do trhlin a spojují se pod Lysou horou s ostatními vodami dříve uvedenými.

V. před jeskyní Ochozskou je 322 *m*
máme tu rozdíl tedy 49 *m*.

Odpočítáme-li od toho stoupání podzemního řečiště na přímou vzdálenost 800 *m* od vchodu k propadání dle mapy vojenské 1:14.400 při poměru na 100 *m* spád 0,943 celkem 8 *m*,
zbývá nám propast nebo chodba stupňovitá 41 *m*.

Skutečná vzdálenost podzemní je ovšem mnohem větší, za to je ale skutečný spád podzemního řečiště mnohem menší, tak že sotva tu bude co do hloubky nějaký podstatný rozdíl.

Za časů povodní bývá tu před Hostěnicemi u propadání a před Ochozskou neobyčejně hlučno.

Voda valí silným proudem od Hostěnic a s jekotem strašným vrhá se do svých jícnů na úpatí vápencových skalisk.

V chobotě stojí jezero tiché kalné vody, jež se rozprostírá směrem k osadě.

Osadu ale tyto vody zastihnouti nemohou. Jest totiž dle mého nivelování V. u domků na západní straně osady (čís. 42 a 72 z roku 1879) 387 m
V. u propadání obnáší 371 m
je tu tedy rozdíl 16 m
V. propadání je 371 m
kdyby tu voda vystoupila výše o 5 m,
tedy do V. 376 m,
bude se vylévat do kamenného žlíbku.

Poněvadž první domky mají V. 387 m,
vody by ale do kamenného žlíbku odcházely při V. . . 376 m
byly by domky ještě nad vodami 11 m
vysoko tak, že Hostěnicím nějaká katastrofa hroziti nemůže.

V červnu 1879 byla krajina kolem Hostěnic postižena velkou povodní.

Několik dní po povodni přijel jsem do Hostěnic se podívat na spousty, jež vody byly způsobily.

Potok ještě rozvodněný vrhal se do propadání před chobotem v pravo u vápencové skály; do chobotu tekli malý potůček.

V údolí Hádeckém bylo plno nánosů (bahna, šterku, balvanů); z Ochozské jeskyně z daleka bylo slyšeti temné hučení.

Kamenné veřeje, v nichž upevněny jsou dveře, byly vzdviženy, železné mříže u dveří zprohýbány a silný potok vrhal se 8 m před dveřmi do otvoru na $\frac{1}{2}$ m širokého do podzemní prostory.

Svědkové hodnověrní mi vypravovali, že při povodni oné vyrážel z Ochozské tak silný proud vodní, že nebylo možno přiblížiti se a že to vypadalo právě tak, jak kdybychom u ohromné bečky vyrazili čepek.

Totéž opakovalo se při povodni v roku 1883.

Jak jsme se přesvědčili návštěvou v jeskyni, je chodba z počátku nízká a teprve 80 m od vchodu vystupuje strop, přechází ve vysokou a širokou síň, v níž po obou stranách je nahromaděn potoční nános.

Voda nemohouc tak rychle odcházeti nízkou chodbou, jak jí od Hostěnic jícnů přibývá, stoupá v jeskyni a může dosáhnouti až k stropu.

Tím nahromadí se tu spousty vod a vyhánějí velkým tlakem silný proud otvorem ven, právě tak, jak velký sloup vody v nádobě to činí při otvoru, v němž byla na spodě zátka.

V. u Ochozské jeskyně je	322 m
V. u východu Říčky	307 m
je tu tedy spád	15 m

Na stoupání podzemního řečiště na vzdálenost 900 m připadá	8 m
je tu tedy rozdíl	7 m

Tak hluboké mohou býti tyto prohlubně v Ochozské.

Taková prohlubeň je skutečné na konci první vedlejší chodby.

Neobyčejně velký je ale spád kamenného žlíbku, tedy bývalého řečiště Hostěnických vod.

V. na počátku tohoto žlíbky u propadání je . . .	376 m
tam, kde kamenný žlíbek přechází do údolí Hádec- kého je V.	221 m
je tu tedy spád	55 m
na vzdálenost 780 m a připadá (dle mapy 1:14'400) tedy na 100 m spád 7.1 m a to nutno ještě dodat, že počínaje od údolí Hádeckého obnáší na 300 kroků stoupání 47 m, kdežto na 750 kroků až blízko propadání připadá pouze 8 m.	

Zřejmým **následkem** otevření nové vodosvodné cesty, o kterých se M. Kříž výše zmiňuje bylo ucpávání chodby Hadice v prostoru „U Zkamenělého srdce“, totální ucpání „Povodňového kanálu“ a důsledkem toho ukládání sedimentů v „Okružní chodbě“ Hadice. Tyto ucpávky odstranili v r. 1911 obětavci z VDT – GfH pod vedením Günthera Nouackha, když se jim nejprve podařilo vrátit tok Hostěnického potoka ze západního „Hostěnického propadání II“ na kótě 370 m nadm. výšky (z jícnu, otevřeného povodněmi), do původního „Hostěnického propadání I“ ležícího v severovýchodním zálivu prolákliny Vilémova údolíčka na kótě 371 m pomocí vybudované hrázky.

Podrobně se vysvětlením toho, co se nejspíš dělo po povodních se zabývá **L. Slezák** ve své, již výše zmíněné práci, nazvané „**Chodba Hadice, jeden z poznání klíčů geneze „Ochozské jeskyně“**“ a v přílohách k tomuto článku. **Tyto práce vyšly ve třetí ročence naší Edice SE – 3 – 2011 v Tématickém okruhu č. 2.**

Co a proč museli jeskyňáři z VDT – GfH v Ochozské jeskyni udělat, to vysvětluje překlad jejich Výroční zprávy z r. 1911 a 1912, který jsme přinesli v **první ročence Edice SE – 3 2009, v Tématickém okruhu č. 4. : Historie VDT – GFH.**

Tisková oprava :

Ve třetí ročence naší Edice SE – 3 – 2011 jsme ve 3. tématickém okruhu, nazvaném „Šli před námi“ vzpomínali v r. 1975 zemřelého vedoucího Krasového oddělení a ve své době známého RNDr Rudolfa Burkhardta.

Pro tuto vzpomínku jsme uvedli v souboru, nazvaném „RNDr Rudolf Burkhardt – (Vzpomínka na kamaráda, který před léty odešel do věčného podsvětí“) dva nekrology na dílo RNDr R. Burkhardta, jejichž autorem byl jeho spolupracovník Vojtěch A. Gregor. Zákon 121 / 2006 ve svém Oddílu 3. § 31 připouští takovéto použití části cizí práce za jistých předpokladů. I když jsme se domnívali, že dvojí zmínka o autorství V.A.Gregora toto ustanovení naplňuje, upozornil nás V.A.Gregor (viceméně přátelsky), že nebyla do písmene naplněna litera zákona. Dle něj uvedení jeho autorství v textu zaniká.

Mojí chybou je, že jsme výslovně neuvedli, že jde o kompilaci, tj. nepůvodní dílo, převzaté z odborné literatury, vzniklé sestavením poznatků z cizích prací – nemusí být ani uvedeny prameny. (Výklad viz „Nový akademický slovník cizích slov“, Academia Praha 2005). Dnes je v literatuře obvyklé citování cizích názorů, uvědomuji si však, že jsme autorství V. A. Gregora neuvedli dosti zřetelně.

Protože nám jde především o dobré vztahy s kýmkoliv v krasu, vyhovujeme tímto jeho připomínce a dodatečně uvádíme :

Autorem nekrologu, který jsme převzali (jak bylo uvedeno) z časopisu „**Acta muzei Moraviae**“ (Časopis Moravského muzea), **Scientiae naturales** (Vědy přírodní), ročník 1975,

† RNDr. RUDOLF BURKHARDT je **Vojtěch A. Gregor.**
nazvaného

Stejně tak je **Vojtěch A. Gregor** autorem nekrologu, nazvaného „**RNDr Rudolf Burkhardt zemřel**“, který jsme převzali z časopisu „**Československý kras**“, ročenka 28 /1976, str. 87 – 88, jak bylo v textu uvedeno. Na konci článku bylo jméno V.A. Gregora uvedeno. Zde jsme (v obou případech) jeho autorství přiznávali.

K našemu chybnému kroku však došlo u dalšího souboru našeho stejného třetího tématického okruhu, kde jsme se snažili prezentovat bibliografii RNDr R. Burkhardta. V předchozím citovaném souboru jsme sice uvedli :

V rámci vzpomínky na jednoho z velkých mužů našeho Moravského krasu jsme si dovolili převzít z „Časopisu Moravského muzea – Vědy přírodní“ r. 1975 i jeho bibliografii, aby byla přístupnější těm, kteří si naše CD Edice SE – 3 pořídí a kteří se budou chtít s dílem RNDr R. Burkhardta seznámit. Najdete ji v sousedním souboru.

Nicméně, vzhledem k tomu, že autorství nebylo v českém textu uvedeno, neznali jsme jméno autora a proto jsme je neuvedli. Pan Gregor nás upozorňuje, že jeho jméno je uvedeno v cizojazyčném dodatku, který jsem, bohužel, pro neznalost jazyka nezkoumal. Píše ale, že kdybychom se na něj obrátili, rád by nám svůj souhlas ke zveřejnění dal. V našem převzatém textu jsme žádné autorství neuvedli, vzhledem k upozornění v předcházejícím souboru, kde bylo uvedeno, odkud je text převzat. (Viz tučně vtištěný odstavec výše).

Protože se domnívám, že já jsem ten, kdo nese za tento chybný krok odpovědnost, hluboce se panu RNDr V.A.Gregorovi omlouvám. Mým úmyslem bylo zpřístupnit zájemcům dílo RNDr R. Burkhardta, jehož bibliografii by obtížně hledali, nikoliv poškozovat autora dotyčné práce. Víím, jak je pracné vytvořit něčí bibliografii, protože jsem to sám dělal.

S pozdravem

Josef Pokorný.

Edice SE 3
Speleologická pracovní skupina „Tři seniři“
Česká speleologická společnost, Základní organizace 6 – 12
„Speleologický klub Brno“.

Josef P o k o r n ý (kompilace) :

Pokus o nalezení historie Speleologického klubu v Brně.

**(Pravda je relativní pojem.
Hledejme proto skutečnost !)**

**Aneb : „Historia magistra vitae“, česky bychom řekli –
„Dějiny jsou učitelkou života !“**

Josef Pokorný :

Pokus o nalezení historie Speleologického klubu Brno.

Pravda je relativní pojem ! Hledejme skutečnost !

(aneb „Historia magistra vitae“ – Dějiny jsou učitelkou života).

Možná se pouštím na tenký led svého osobitého pohledu na historii. Ale když dojde k názorovému střetu dvou osob, které považuji za své dobré kamarády, tak dobré, že bych se neváhal uvázat se s nimi na jedno lano, snažím se zaujmout k jejich střetu vlastní stanovisko. To, co zde chci otevřít, je jednak skutečná historie „Speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně, (dále jen SKB) ale také rozpor mezi tím, jak popisuje historii L. Slezák a jak mu oponuje Hugo Havel, a možná další. Již v dřívějších letech, ještě dřív než vyšel v loňském roce (2011) ve Speleu č. 57 článek Hugo Havla nazvaný „Historie a její prezentování“ jsem se o historii SKB začal zajímat. Po přečtení článku Hugo Havla jsem ale došel k názoru, že i když on sám volá po faktech a objektivnímu přístupu k nim, on sám v některých svých výrociích není někdy fakticky přesný.

To se nedá dokumentovat nějakým prohlášením Hugo Havla, že Speleologický klub nebyl nikdy zrušen, jen se přejmenoval. Je nutno objasnit celou historii tohoto procesu beze zbytku. Přesně, podloženou přesně zjištěnými fakty !!! V průběhu času se totiž SKB z vedoucí složky speleologického výzkumu stal nakonec jen jedním z kolektivu speleologů a vedoucí úloha přešla na jiné složky. Toto je proces, který je potřeba krok za krokem objasnit ! Zjistit a faktograficky zmapovat, z jakých příčin a proč se tak stalo ! Jaké to byly mocenské kroky nadřízených složek a jak se jim snažili někteří stateční funkcionáři SKB čelit ! Případně, k jakým chybám a omylům z jejich strany došlo ! Ne odsuzovat ty, kteří bojovali za SKB, ale sestavit děj událostí a jejich dopad. Jen tak se mohou ti, kteří to neprožili poučit z vývoje.

Jsmo svobodní lidé. Nebo aspoň chceme být svobodnými lidmi. Máme (či chceme) tedy mít právo na vlastní názor. Výměna názorů je potom nezbytnou formou společenského pohybu. Podle mého je to jedna z forem cesty vpřed, cesty k vyjasnění rozporných názorů a následně ve svém důsledku hledání další cesty spolupráce. Aspoň by to tak mělo být.

Osobní názory a náhledy na historii SKB mohou být zajímavé a já bych se jim nebránil. Dokonce bych je použil ke zpeštění nalezených faktů. Ale nikdy bych jimi zjištěná fakta neznásilňoval ! Položíme-li několik odlišných názorů na stejnou událost vedle sebe, můžeme z nich nakonec vydedukovat i skutečnost. Plivat jeden na druhého je cesta, která nikam nevede.

Dnes ve správném výkladu historie naší země tápou i renomovaní odborníci – historici. Proto společnost, ve které žijeme potřebuje vyměňovat si svoje názory, diskutovat o nich, zbavovat je nepřesností a vypreparovat z nich skutečnost. Už jenom proto, aby tyto informace mohly vytvářet podklady pro další správný postup objasnění skutečností motivací jednotlivců, které ovlivnily společenský vývoj SKB. Proto chci, abychom jednou provždy našli při výkladu historie SKB skutečnosti, ne relativní pravdy.

Výměna názorů by měla být konstruktivní. To znamená rozebrat problém objektivně, tj. věcně a nezaujatě, tak, abychom z něj odstranili zavádějící zkreslené informace, takové, které jsou vždycky relativním pojmem – osobním názorem na tu či onu událost. A abychom našli skutečnosti, které jsou neměnné. To ovšem znamená, že se někdo bude muset své pravdy vzdát nebo se mezi názory musí najít kompromisní řešení. Pokud připustíme jakýkoliv destruktivní charakter řešení rozporu, bude to špatné především pro společné dílo, kterým je v daném případě speleologie a lidé, kteří jí věnovali celý svůj život.

Dovolte mi teď, milí čtenáři, abych se pokusil rozluštit motivaci, tedy souhrn příčin, které vedly k formulaci toho či onoho názoru. Víte, vždycky bude posuzovat rozdílně situaci řadový pracovník a vedoucí pracovník. Tohle řada lidí obtížně chápe. Vytvořme si tedy modelovou situaci :

Zužme jakýkoliv děj na dva aktéry. Ten jeden stojí na úpatí kopce, zatím co ten druhý na jeho vrcholu. Co myslíte, budou vidět oba stejný obzor ? Podíváme-li se na to takhle, měli bychom pochopit, že řadový pracovník vidí problematiku pracovního procesu úplně jinak, než vedoucí pracovník, který ze své funkce musí řešit takové problémy, o kterých se tomu řadovému pracovníkovi ani nezdálo. Při tom, má-li být dosaženo konkrétního výsledku, potřebují oba jeden druhého.

Vedoucí pracovník by bez dobrých řadových pracovníků neuspěl, ba dovolím si říct, že by byl skutkově impotentní. A ve zpětné vazbě je tomu i naopak. Chtějí-li řadoví pracovníci uspět a mít alespoň optimální výsledky své práce, je nezbytné, aby si do svého čela postavili schopné vedení !!! O tom, že tento problém řadoví speleologové chápali už před léty svědčí založení poválečného „Speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně“ do jehož čela si řadoví speleologové tehdy zvolili známé a proslulé vědce, aby zajistili koordinovaný a cílevědomý výzkum krasu. Myslím, že tady se ještě názorově shodneme.

Protože jsem se ještě před vyjitím Havlova článku „Historie a její prezentování“ ve Speleu č. 57 historií „SKB“ a jeho postupnou transformací – tj. přeměnami, kterými prošel až po ZO 6 – 12 v rámci možností zabýval, tak mi dovolte, abych zde publikoval fakta, která jsem zjistil. A abych na základě těchto zjištěných faktů (**které nejsou vyčerpávající**) požádal pamětníky, kteří nám pomalu, ale zcela zákonitě vymírají, aby zmobilizovali svoji paměť a svoje vzpomínky buď napsali sami, nebo požádali někoho, kdo jim s tím pomůže, (třeba i mne, nebo kohokoliv ze svých kamarádů), a zveřejnili to, co sami vědí a znají. Jen tak můžeme dát dohromady skutečnou historii rozvoje SKB, její přežívání v nových politických podmínkách po roce 1951, její pozvolný rozpad přes nesmírnou heroickou snahu pracovníků Moravského muzea v Brně, až po jeho začlenění do řad České speleologické společnosti. To byl společenský proces úsilí mnoha obětavých lidí udržet a zachovat to, co se (podle mého) udržet a zachovat v oněch dobách „Stalinské“ politiky a později období tzv „normalizace“ prostě nedalo !!! To, co nebylo možno v průběhu této doby zachovat byla především vedoucí úloha SKB v organizaci speleologického výzkumu. O to se bili jedinci i „socialistické“ instituce. A jak říkávala naše babička : „Moc psů, to je zajícova smrt !“ Toto je nutno objasnit !

Historie moravské speleologie se rozvíjela a vyrůstala na pozadí společensko-politických událostí, které její vývoj ovlivňovaly. Ten vývoj speleologie realizovali vždy lidé s odbornou úrovní a přesvědčením, že jejich postup je správný.

A teď mi dovolte zveřejnit pár faktů, které by se měly stát startovacím blokem pro objektivní vysvětlení, čím nejen SKB, ale celá moravská speleologie v létech 1945 až 1978 prošla. Prosím všechny moravské speleology, kteří k tomu mají co říci, aby neváhali a zveřejnili to, co skutečně prožívali. Jede nám poslední vlak !

To, co zde teď zveřejním jsou podle mého záchytné body historického vývoje činnosti SKB. Jsou to jen úryvky historie, jakési mezníky, mezi kterými chybí celá období událostí tak, jak nabíhaly. Je to málo, já to vím. Ale i to málo je pořád víc než nic. Smyslem této mé práce je naznačit cestu, kterou historie SKB kráčela a vyzvat pamětníky, aby doplnili, co se ještě doplnit dá. I já budu dál hledat v archivech, jak a čí zásluhou SKB přežíval jednotlivé etapy vývoje společnosti mezi rokem 1951 a rokem 1978.

Založení a počátky Speleoklubu Brno :

O začátcích a založení Speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně se píše v prvním ročníku časopisu „Československý kras“, který začal vycházet na počátku r. 1948

Z Českého speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně.

Založení spolku jako prvního toho druhu v naší republice (vedle Spolku pro udržování zbrašovských jeskyní v Hranicích nad Bečvou, který má význam více méně lokální) bylo plánováno již za okupace r. 1942, a již tehdy bylo vysloveno přání, aby spolek, jakmile upevní svoji výstavbu a zabezpečí se i po stránce hmotné, začal vydávat odborný speleologický časopis.

Ihned po osvobození započato s přípravami k založení spolku a již dne 15. srpna 1945 byly proponenty předloženy stanovy ke schválení, ke kterému došlo dne 6. října 1945, načež se první členové v počtu asi 25 dali ihned do intenzivní práce. Nejvýznamnějším momentem pro zdárný rozvoj činnosti bylo získání několika důležitých pracovišť pro »Klub«, mezi nimi hlavně Sloupské jeskynní bludiště a celé území »Masarykova lesa« ve střední části centrálního Mor. Krasu. Ke konci roku 1945 čítal »Klub« 39 členů.

V roce 1946 vzrostl počet členů na 115 a pracovalo se o 163 exkurzí na těchto pracovištích: v propasti »U obrázku«, ve Vratíkově, v údolí Křtinského potoka, na Babicku, v Býčí skále, u Štěpánovic na Tišnovsku, v údolí Říček a v Ochozské jeskyni. Tohoto roku konáno celkem 22 schůzí, 96 skupinových porad a 3 veřejné přednášky.

Roku 1947 uspořádán cyklus 16 odborných přednášek o Moravském Krasu v Zemském museu v Brně, pronesených profesory našich vysokých škol a odborníky musejními. Z pracovišť uvádíme: Vratíkov, Němčice u Sloupu, Sloupské bludiště, propast »U obrázku«, oba Žleby, Holštejnsko s Lidomornou, Dominku a Jedle u Ostrova u Macochy, Rudické propadání, Býčí skálu (kde s úspěchem, leč s velkým nebezpečím, za pomoci požárního sboru brněnského byl vyčerpán t. zv. Býčí sifon a proniknuto tak do dalších pokračování), Barovou jeskyni, Drátenickou jeskyni, Výпустek u Křtin, Jestřabí skálu. Slanisko, Javoruku, Vaucluský výtok Křtinského potoka (za jehož uvedení v prapůvodní stav, porušený stavbou silnice a mostu, bylo »Klubu« vysloveno uznání Stát. památ. úřadem), Tři kotle, Jáchymku, Babicko, jeskyně na Říčkách, Ochozskou jeskyni, jeskyně u Veverské Bitýšky a m. j.

Celkem konáno r. 1947 28 schůzí a 284 exkurzí. Počet členů vzrostl na 231. O činnosti vydána (tak jako již roku 1946) tištěná zpráva (po 20 Kčs).

V roce 1948 uspořádán v únoru speleologický kurs, jednak v přednáškové síni Zemského musea, jednak v posluchárnách Vysoké školy zemědělské a Zeměpisného ústavu při Masarykově universitě v Brně,

na němž přednášeli o všech disciplínách speleologie a zúčastněných vědeckých disciplín profesori těchto vysokých škol a odborníci ze Zemského musea a jiní. Kurs byl neobyčejně vysoké vědecké a odborné výše a měl přes 70 stálých frekventantů z řad členstva a i jiných zájemců, jimž byla vydána frekventační vysvědčení.

I v tomto roce se pracuje pilně v celé řadě pracovišť, jejichž počet značně stoupl dalšími badacími povoleními různých úřadů a obcí, jakož i soukromých majitelů krasových objektů. Hlavní zájem členstva se obrací v tomto období k Býčí skále a ke Křtinským jeskyním, kde se podařilo objeviti nové krápníkové jeskyně a spodní patra, protékaná dosud neznámými toky podzemních vod.

O ochranu přírodních památek krasových při badacích pracích je postaráno loyální spoluprací »Klubu« jednak se Státním památkovým úřadem v Brně, jednak se »Svazem na výzkum a ochranu přírody i krajiny v zemi Moravskoslezské v Brně«.

Výbor »Klubu« se schází pravidelně nejméně jednou měsíčně, činné členstvo koná poradní schůze každé první a třetí úterý v měsíci v hotelu Astoria v 19 hod. večer. Toho času čítá spolek 320 členů!

Výbor, zvolený o minulé valné hromadě Speleologického klubu v Brně, rozdělil si funkce takto: předsedou p. Ant. Boček, místopředsedy pp. prof. dr. inž. Jos. Pelíšek a Jaromír Sedláček, jednatelem p. Vojtěch Tvarůžek, pokladníkem p. Leoš Okleštěk, kulturním referentem p. univ. doc. dr. Jos. Skutil, zapisovatelem p. Fr. Radiměřský, hospodářem p. Karel Rézl, archivářem p. Přem. Ryšavý.

O z n á m e n í !

V neděli dne 11. července 1948 koná Speleologický klub v Brně praktické geodetické cvičení v Býčí skále a okolí za vedení pana prof. dr. inž. Tichého, jako praktikum k jeho přednáškám v rámci únorového speleolog. kursu. Odjezd z Brna ranním vlakem v 6.15 hod. do Adamova.

Od roku 1948 začal vydávat „Speleologický klub pro zemi Moravskoslezskou v Brně svůj časopis, nazvaný „Československý kras“ Jak vypadala a z jakých pracovníků byla sestavena redakční rada časopisu „Československý kras“ najdete na další straně.

ČESKOSLOVENSKÝ KRAS.

Řídí Редактирует Redigé par Editor

Antonín Boček

ředitelský rada, předseda Českého speleolog. klubu pro zemi Moravskoslez. v Brně
s redakční radou — с редакционным советом — avec la ré-
daction — and associate editors:

J. S. Univ. Prof. František Vitásek, ředitel Zeměpisného ústavu Masarykovy university v Brně.

Ing. Dr. Josef Pelišek, Prof. a ředitel geologicko-pedologického ústavu Vysoké školy zemědělské v Brně.

Dr. Josef Kratochvíl, Prof. a ředitel ústavu zoologie na Vysoké škole zemědělské v Brně.

Dr. Otakar Gartner, Prof. a ředitel geologického ústavu Vysoké školy technické Dr. Ed. Beneše v Brně.

Ing. Dr. Alois Zlatník, Profesor Vysoké školy zemědělské a předseda Svazu pro výzkum a ochranu přírodních památek i krajiny v Brně.

Dr. Josef Mrkos, ředitel Zemského studijního a plánovacího ústavu v Brně.

Ing. Dr. Karel Kostroň, docent Vysoké školy zemědělské v Brně.

Dr. Jindřich Závodník, Prof. pedagogické fakulty Masarykovy university v Brně.

Ředitel Vojtěch Vlach ze Státního památkového úřadu v Brně.

Univ. Prof. Dr. V. Krička-Budinský, ředitel Štát. archeologického ústavu v Turč. Sv. Martine.

Dr. Michal Lukniš, docent Slovenskej univerzity v Bratislave.

Univ. Prof. Dr. Josef Skutil, Brno-Bratislava.

Ján Volko-Starohorský, Profesor v Lipt. Sv. Mikuláši.

Dr. Rudolf Málek, Profesor, Praha.

Dr. Zdeněk Roth, univ. docent, Praha.

Grafická úprava: arch. V. Hank, Zemské museum v Brně.

Výroční zpráva o činnosti SKB za rok 1948 byla otištěna ve druhém ročníku Časopisu Československý kras (2 / 1949) na stranách 79 – 99. Tato zpráva obšírně popisuje činnost v uplynulém roce 1948. V jejím úvodu je i zmínka o tom, že se SKB musel vyrovnat i s únorovými událostmi r. 1948.

Bylo by pro historii SKB žádoucí zjistit, co a jakým způsobem muselo vedení SKB po Únoru 1948 řešit. Něco nám naznačuje úvod Výroční zprávy.

Pan profesor Musil mi jednou při rozhovoru řekl, že byl vytvořen akční výbor, který tuto situaci řešil. Řekl mi, že z toho byl dost znechucen, neboť prý si tam tehdejší činovníci vyřizovali osobní účty.

Víc mi pan profesor neupřesnil. Zda to bylo v r. 1948 či později, nevím. Při našem nedávném rozhovoru mi pan profesor řekl, že ve svém archivu našel příslušné dokumenty a chce o této historii psát. Těším se, že se tak stane.

Úvodní pasáž Výroční zprávy SKB za rok 1948.

(Čtěte pozorně).

Již po čtvrté za dobu svého trvání předstupuje výbor Českého speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně před členstvo spolku, jakož i před úřady a veřejnost, aby za uplynulý rok 1948 složil účty ze své činnosti a informoval o výsledcích své práce a snažení, stejně jako o úspěších členstva a jeho pracovních skupin při bádání v krasových územích na Moravě.

V loňské výroční zprávě jsme označili první rok trvání spolku (1945) za rok základních prací tvorby našeho spolku, druhý rok (1946) za etapu konsolidace spolku a vnitřní organisace, třetí rok pak (1947) za éru pokračování v těchto snahách a pracích, zejména upevnění posic klubu jak ve veřejnosti, tak i v kruzích vědeckých. Rok čtvrtý (1948) lze nazvat rokem zdárného pokračování těchto snah a prací a počátkem cílevědomé a plánované práce na nejdůležitějších bodech krasového terénu. V roce 1948 sice snažily se temné síly tajně a za zády výboru rozvrátiti členstvo, znemožniti prý dokonce i valnou hromadu a způsobiti buď rozchod spolku nebo jeho násilné převedení do nežádoucích rukou, ale vše bylo v zárodcích zmařeno. Kdo by neviděl v tomto nebezpečí obdobu našeho veřejného života v republice a kdo by zazlíval radikální zásah, který jsme i my museli provésti pro očistu našeho spolku a pro jeho klidnou a plánovanou další práci v budoucnu?

Netřeba se zmiňovati o tom, že památné události únorové by nás byly zastihly při nedostatečné pečlivosti nepřipraveny, po případě by nás byly přivedly i z rozvahy. Již od založení spolku (byla to dokonce vedoucí tendence zakladatelů) jsme si byli plně vědomi, že zdárný výzkum v našem Krasu je jedině možný společnou prací všech poctivých zájemců, že musí býti úkolem k o l e k t i v a a nikoliv jedince nebo jedinců, vedených namnoze pouze myšlenkou neukojené ctižádosti, ba dokonce namnoze pouhou touhou po hmotném zisku. Proto jsme po únorových událostech mohli s klidem pracovati dále, a to po odstranění nežádoucích živlů, odstraněných námi zřízeným akčním výborem, a potom s tím větší chutí jsme mohli podle dávných dispozic přikročiti k plánovanému hospodářství. Akční výbor, jehož předsedou se stal místopředseda spolku p. Jaromír Sedláček, provedl ihned revisi seznamu členů a neshledal vůbec nutnost zcela žádných zákroků z důvodů demokraticko-politických. Určité opatření, učiněné na popud akčního výboru správním výborem, je odůvodněno disciplinárními okolnostmi.

A takto úplně v tendencích dnešní demokracie a účelného plánování bylo přikročeno k utvoření velmi důležité organizační složky v našem spolku — jeskynní plánovací a bádací rady. Jména příslušníků této instituce byla uveřejněna v našem časopise. Instituce tato se plně osvědčila jak po stránce mravní, tak i po stránce praktického plnění úkolů. Členstvo, které namnoze si nebylo jisto správností, oprávněností a výsledků svých prací, mělo nyní po předložení a schválení pracovních plánů naprostou oporu a záštitu pro svoje práce, a to hlavně tím, že vedle odborníků a bádatelů zasedají v plánovací a bádací radě jak zástupcové státního památkového úřadu v Brně, tak i Svazu pro výzkum a ochranu přírodních památek i krajiny v Brně.

Z tohoto textu Výroční zprávy za rok 1948 musel výbor SKB zřejmě řešit rozpory v členstvu, možná i ve vedení. Jak je z dalšího textu zřejmé, zůstal věrný řešení krasového výzkumu.

Interwiev – rozhovor s posledními pamětníky založení „Speleologického klubu Brno“.

Pan : RNDr Miroslav F A B Í K

Adresa : Brno – Komín, Řezáčova 759 / 34

Telefonní číslo : 541 222 468

Pokud vím, je pan Fabík, kromě p. prof. RNDr Rudolfa Musila, DrSc. snad jedním z posledních žijících pamětníků založení Speleologického klubu v Brně.

(Původní verse)

Otázky, které jsem panu Fabíkovi položil :

- 1.) V prvním ročníku časopisu „Československý kras“, který začal vycházet v roce 1948 se na stranách 51 a 52 v článku nazvaném : „Z Českého speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně“ kuse popisuje motivace a příčiny založení „Českého speleologického klubu“. Z textu vyplývá, že řada nadšenců, které spojoval zájem o získání nových poznatků z krasu a realizace výzkumů se již za Druhé světové války, od roku 1942 domlouvala na tom, že je zapotřebí vytvořit organizaci, která by zájemce o speleologii spojovala, výzkum krasu cílevědomě řídila a získané poznatky prezentovala veřejnosti. To znamenalo, že by v jejím vedení byli odborníci, kteří by tuto tolik potřebnou činnost mohli zastat. Co nám můžete o tomto, dá se říct přípravném období říci ?
- 2.) Tato organizace vznikala v Brně. Původní představa zakladatelů zřejmě vycházela z představy, že půjde o spolek, zabývající se výzkumy jen v Moravském krasu, území mezi Helišovou skálou a kopcem Hády, nebo už se tehdy uvažovalo o organizaci, sdružující jeskyňáře Moravy (tj. zahrnutí území Javoříčko – Mladečského krasu,

- 3.) Zbrašovských jeskyní, jeskyní v oblasti Jeseníků a dalších jeskynních lokalit v tehdejší zemi Moravskoslezské ?
- 4.) Kdo byli prvotní nadšenci – jeskyňáři, kteří stáli u zrodu této nové organizace, Českého Speleologického klubu v Brně ? Můžeme jim říkat navrhovatelé ? Byl to zřejmě pan Ředitelský rada Antonín Boček, Přemysl Ryšavý, Rudolf Burkhardt a kdo dál ?
- 5.) Z výše uváděného textu vyplývá, že navrhovatelé již 15. srpna 1945 předložili návrh textu stanov Speleologického klubu v Brně, ke schválení. Komu byl tento návrh předložen ? Jak vypadal tento návrh stanov ?
- 6.) 6 října 1945 byly stanovy Speleologického klubu schváleny. Kým ?
- 7.) Od 6. října 1945 se dává prvních cca 25 členů do intenzivní práce na vybudování organizace Speleoklub Brno. Kteří to byli ?
- 8.) Z výše uvedeného textu je zřejmé, jak se organizace Speleoklub Brno rozrůstala. Na konci roku 1945 tvořilo členskou základnu 39 členů, na konci roku 1946 byl počet členů 115 a na konci roku 1947 již počet členů dosáhl čísla 231. Vzpomínáte na toto období ? Prý o činnosti Speleoklub Brno byly každoročně vydávány písemné zprávy. Je možno tyto zprávy někde najít a získat k prostudování ?

Dne 23. října 2007 mne pan RNDr Miroslav Fabík, krátce po deváté hodině ráno navštívil. Řekl mi toto :

„Do krasu jsem začal chodit od července roku 1943, (to mi bylo 15 let !), dá se říci, že od této doby jsem prováděl tuto činnost soustavně a do krasu jsem jezdil pravidelně se svými kamarády, jako byl Přemysl Ryšavý, J. Pernes, Novák, Fadrna a později Rudolf Musil. Také s námi jezdil starší pán, který se jmenoval Okleštěk. Některých akcí se účastnil i učitel Tvarůžek. Našimi kamarády byli také horolezci, z nichž si pamatuji Fleka, Vlka a Plška. Naše pozornost byla zaměřena především na severní část krasu. Tato naše činnost byla spíše živelná, než cílevědomá. Kromě nás se v krasu pohybovali Kyněrovci, kteří pracovali pro Dr. Absolona. Dále tam pracovala skupina Ondrouškova. Chyběl nám systém. Doma jsme hltali knížky – spisy Dr. Wankla, Martina Kříže, Floriana Koudelky, Karla Absolona a dalších. Z nich jsme čerpali náměty pro svoje výpady do krasu. Tak si třeba někdo z nás něco přečetl o nějaké lokalitě, a to, co považoval za zajímavé, nám potom vyprávěl, a my jsme se rozhodli, že tu lokalitu navštívíme. Hnala nás touha poznat nepoznané a také trochu touha prožít nějaké dobrodružství. Ne vždycky se taková návštěva jeskynní lokality povedla. Třeba jsme přijeli na místo a zjistili jsme, že pro bezpečný průnik je zapotřebí mít sebou lana či jinou výstroj. Tak jsme museli průnik do jeskyně odložit.

A tehdy si cílevědomější z nás uvědomovali, že by bylo zapotřebí vytvořit organizaci, která by nás spojovala a naši činnost nejen zastřešovala, ale také cílevědomě třídila naše poznatky a zkušenosti z terénu, soustřeďovala je a po jejich vyhodnocení cílevědomě řídila naši činnost. Tak nás zastihl konec války.

Já to už dnes nevím přesně, ale byl to nejspíš pan Ředitelský rada Antonín Boček, který spolu s Přemyslem Ryšavým sestavil „Stanovy Speleologického klubu v Brně“ a předložil je tehdejšímu legislativnímu orgánu spolu se žádostí o povolení zřízení a činnosti Speleologického klubu v Brně. Pokud existuje ještě někde archiv Speleologického klubu a podaří se vám nahlédnout do archivovaných písemností, zjistíte jak obsah a náplň stanov Speleologického klubu, tak i to, kým byly stanovy a činnost klubu povoleny.

Já sám jsem z pracovních důvodů z Brna musel odejít a od druhé poloviny roku 1946 do r. 1953 jsem dlel mimo Brno. Po mém návratu jsem se opět se svými přáteli setkal. Ale už zde byla spousta nových, mladých členů, které jsem neznal. Zatím co 6. října 1945, kdy byly stanovy schváleny a organizace potvrzena, bylo téhož dne registrováno 25 členů, kteří se ihned dali do práce, na konci r. 1945 bylo ve Speleologickém klubu již 39 členů. Na konci r. 1946 činil počet členů 115 a na konci roku 1947 již počet členů dosáhl čísla 231. A členská základna stále narůstala a rozšiřovala se.

Za mých mladých dob bývala klubovna Speleologického klubu v Brně na Mášově ulici, za tím průchodem z Moravského (dnes) náměstí, na pravé straně na konci bloku domů v suterénní místnosti. V této klubovně byl tehdy uložen celý archiv Speleologického klubu. Byla to spousta balíků. Když jsem si to prohlížel, nabádal mě tehdy Přemysl Ryšavý slovy : „Pokud něco máš, dej to do archivu !“

Prvním předsedou Speleologického klubu v Brně se stal Ředitelský rada p. Antonín Boček. Bydlel v blízkosti Měniné brány a předáci jednotlivých speleokupin mu vždy v neděli večer nosili exkurzní zprávy, tj. zprávy o tom, co za uplynulou neděli probádali, zjistili a vyzkoumali. Pan rada Boček je zpracovával a pečlivě archivoval, neboť díky nim měl přehled o tom, co se v krasu a ve Speleoklubu děje.

Boček se vyžíval zejména v akcích, kdy mohl pro Speleologický klub získat nějaké dotace, (přidělení finančních prostředků), slevy na vlak, případně prosazování zájmů Speleologického klubu na samosprávných orgánech. Vzpomínám si, jak jednou vyprávěl o majiteli Jedovnické sodovkárny. Tento pán nabízel tučný sponzorský dar za předpokladu, že bude v odborné literatuře uváděn název „Jedovnické propadání“. Rada Boček mu vysvětloval, že propadání, které je v katastru obce Rudice se nemůže jmenovat „Jedovnické“. Nakonec se dohodli, že se bude psát „Rudické propadání u Jedovnic“ a sponzorský dar byl !

A jaký význam měl Speleologický klub Brno pro samotný kras ? Podle mého k zásadním poznatkům a objevům v začátcích jeho činnosti nedošlo. Nicméně, snaha vnést do amatérské činnosti osob – nahodile se setkávavších nadšenců systém, tato snaha přinesla ovoce až po létech. Nejdřív se soustřeďovaly poznatky, kreslily se mapy. Řekl bych, že tato činnost byla doménou Přemysla Ryšavého, později také Rudolfa Burkhardta. Ale Burkhardt přišel, podle mého, až ve druhé vlně zájemců o speleologii. Alespoň já jsem se s ním dříve nesetkal. Naše generace musela vychovat novou generaci, aby se hranice poznání hnula vpřed.

Rudolf Musil pracoval v krasu spíše jako renomovaný archeolog a jeho zájmem byly v oné době osteologické pozůstatky fauny.

Domnívám se, že Přemysl Ryšavý byl po nějakou dobu i předsedou Speleologického klubu Brno, ale řekl bych, že až po panu Bočkovi, tj. někdy v létech 1954 až 1956, možná až do r. 1958. Pokud to chcete přesně, tak si to musíte zjistit. Od roku 1948 začal Speleoklub Brno vydávat časopis „Československý kras“. V čele redakce stál Antonín Boček, členy redakční rady byli tehdejší brněnští vědečtí pracovníci zvučných jmen, jako například universitní profesor František Vitásek, ředitel Zeměpisného ústavu MU v Brně, Ing. Dr. Josef Pelíšek, profesor a ředitel geologicko – pedologického ústavu VŠZ v Brně, Dr. Josef Kratochvíl, prof. a ředitel ústavu zoologie na VŠZ, Dr. Otakar Gartner, prof. a řed. Geologického ústavu VŠT Dra Eduarda Beneše v Brně, Ing. Dr. Alois Zlatník, prof. VŠZ a předseda „Svazu pro výzkum a ochranu přírodních památek i krajiny“ se sídlem v Brně a celá řada dalších vědeckých pracovníků, z Brna, Prahy a Slovenska.

Pokud jde o Přemysla Ryšavého, po jeho smrti mi jeho rodina zpřístupnila jeho speleologickou pozůstalost, která sestávala převážně z map, kreslených někdy od roku 1944 až do roku 1984. Nic jsem si z toho nevzal, a pokud mám informace, rodina P.R. později věnovala celou tuto Ryšavého speleologickou pozůstalost archivu České speleologické společnosti.

Později, někdy na sklonku padesátých let dvacátého století přecházeli členové Speleologického klubu Brno pod Závodní výbory ROH velkých podniků, které byly schopny tyto tak zvané Speleokroužky finančně podporovat a vybavovat je výstrojí. Zda na to byl vyvíjen politický tlak, či zda Speleologický klub Brno takto zanikl živelně, to už nevím, to si musíte zjistit jinde. Skutečností je, že vydávání časopisu „Československý kras“ bylo přeneseno do Prahy a posléze vycházelo jako ročenka.

Více vám k položeným otázkám říci nemohu. Pokud si na něco dodatečně doma vzpomenu, tak se s vámi budu kontaktovat.

RNDr Miroslav Fabík

RNDr Rudolf Musil DrSc

Narodil jsem se v roce 1926 v Líšni na ulici Martina Kříže, to znamená na jižním okraji Moravského krasu a bydlel jsem tam až do roku 1954. Podobně jako celá řada líšeňských

chlapců (a i Martin Kříž pokud je mně známo) jsem začínal prolézat (doopravdy prolézat, bez nějakých dalších zájmů) nejbližší jeskyně především v údolí Říčky a to již od svých 12 let (foto Netopýrka). V jeskyních jsme si svítili svíčkami, které jsme měli umístěné v hrnku ouškem dolů. Vycházeli jsme především z Křížovy knihy o Moravském krasu. Teprve později (před II. válkou a během ní) jsme přešli na jiné části Krasu (střední část, především Býčí skála, kam jsme se dostávali přes okno s mříží vedoucí do Předsíně). Pěšky jsme chodili z Líšně tam i zpět a přespávali jsme nad Býčí skálou. Pamatuji si, že jednou byla v Předsíni voda, což teoreticky by nemělo být možné. Dalším zájmovým územím bylo pak Holštejsko, i tam jsme chodili obě cesty pěšky. V podstatě se jednalo o turistické poznávání jeskyní. Odborný speleologický zájem začal až po skončení světové války – nejprve čistě speleologický, pak týkající se jeskynních sedimentů a odtud pak nálezů v jejich sedimentech.

Některé údaje, které jsem našel:

1945 Speleologický klub, člen od založení, vedoucí pracovní skupiny Ochozská jeskyně, spolupráce s odb. učitelem Šebelou (do roku 1949, kdy jsem odešel z Líšně do Petřvaldu ve Sl.

1960-1965 předseda Speleologického klubu.

1963-1994 zakládající člen výboru Krasové komise ČSAV, prvním předsedou byl prof. Vitásek. Jejím úkolem byla koordinace práce v Moravském krasu.

1979-1990 místopředseda Krajského výboru České speleologické společnosti

1978 -1980 člen Poradního sboru Chráněné krajinné oblasti Mor. Kras při Krajském středisku státní a památkové péče a ochrany přírody v Brně.

1986-1988 Poradní sbor Chráněné krajinné oblasti Moravský kras, člen.

1995 Člen pracovní skupiny Českého svazu ochránců přírody pro Moravský kras.

19.2.1985 Čestné členství České speleologické společnosti za celoživotní práci a za zásluhy ve speleologii.

1996 Pamětní medaile Jaroslava Petrboka od České speleologické společnosti za dlouhodobou činnost ve speleologii.

Univerzita

1949 Krasové jevy se zvláštním zřetelem k Moravskému krasu (státní práce)

1950

Systematické výzkumy terénní a kamerální

1949-1950 jeskyně č. 16 U dvou stromů (Koňský spád)

1945-1948 Medvědí jeskyně na Stránské skále

1960-1975 Stránská skála (svah a jeskyně)

1960-1961 Vratíkov, jeskyně č. 4

1956-1957 Pod hradem

1967-1968, 1986-1987 Kůlna

1957 Žitného

1956-1958 Barová

1965 Holštejn

1967-1968 Pekárna

1973 Lažánky u Tišnova

2001- dodnes Jeskyně Za hájovnou (Javoříčský kras)

1996-1997 Četova pec (Slovensko)

2001- dodnes Mokrá-lom

Německo

1983-1984 Oelknitz

1969-1970 Bärenkeller

1969-1970 Urdhöhle

1972-1973 Kniegrotte

1978-1979 Teufelsbrücke

1994-1995 Gamsenberg

V terénu jsem studoval krasové oblasti Slovenska, Maďarska, Německa, Polska, Slovinska.

1950: Poznání manželky.

S manželkou jsem se poznal velmi zajímavým způsobem. Večer jsem ležel na gauči a četl jsem velmi zajímavou knihu. Přišel jeden můj kamarád, abych s ním šel do Besedního domu, že tam je zajímavý pořad. Nechtělo se mě, kniha byla zajímavá, ale on tak dlouho mluvil, až jsem neochotně vstal a šel s ním. Seděli jsme vzadu na galerii, on tam měl nějakého známého a ten byl s nějakou holkou. Bavil jsem se s ní a ona začala mluvit o Moravském krasu. To mně samozřejmě zaujalo. Nemohla ovšem vědět, že v Krasu pracuji. Vzhledem k tomu, že jsem tuto problematiku znal, mlčel jsem, jen jsem poslouchal a byl jsem zvědavý, co vše řekne. Dá se říci, že v řeči byla jedna chyba na druhé. Teprve pak jsem řekl, že bych o tom něco věděl, že v Krasu pracuji a že je vše trochu jinak. Tak jsme se vlastně přes krasovou problematiku seznámili.

Vzhledem k tomu, že jsem ve volný čas pobýval stále v Moravském krasu, moje nastávající manželka se musela tomuto programu přizpůsobit. Nejen, že nikdy v jeskyních nepracovala, ale nebyla zvyklá trávit delší pobyt v přírodě, v noci tam přenocovat apod. V podstatě vše velmi brzy zvládla, potíže jí činili pouze úzké chodby, trpěla klaustrofobií. Přesto se mnou absolvovala paleontologický výzkum celé řady jeskyní.

Z Barové jsme odcházeli po vykonané práci vždy na půlnoční vlak a vím, že po cestě na něj byla tak unavená, že skoro spala. Jednou jsem se náhle zastavil, chtěl jsem si něco upravit a Liba jak šla za mnou to nezaregistrovala a vrazila hlavou do batohu plného kostí. Odnesl to samozřejmě její nos. Rovněž si vzpomínám na jej první noční přespání. Bylo to v jedné jeskyňce na Říčkách. Když jsme šli spát, nechali jsme ji v jeskyni samotnou a šli jsme (bylo nás víc) jinam. Cestou jsem ztratil někde deku, (spací pytle ještě neexistovaly) a poněvadž bylo tma, rozhodl jsem se spát bez ní – bylo léto. Ráno jsem pak zjistil, že jsme museli jít přímo nad okrajem kolmého vápencového hřbetu, deka, ležela přímo pod ním. Zřejmě stačil jeden krok bokem a zřítili jsme se pod několik metrů vysokou skálou. Manželka chodila se mnou pravidelně i na výzkum jeskyně U dvou stromů v Koňském spádu a do Medvědí jeskyně na Stránské skále. Nálezy z obou lokalit se pak staly hlavním obsahem mé disertační práce. Aniž by byla někdy speleologicky organizována, pomáhala mně systematicky v jeskyňářské práci.

1945 Stránská skála po válce.

Jakmile skončila válka, vypravil jsem se na Stránskou skálu. Od líšeňských dělníků jsem věděl jsem, že tam byly budovány tunely a byl jsem zvědav na jejich průběh a eventuelně na to, jestli nepřišli na nějaké pukliny nebo dokonce větší prostory. Nějak jsem neuvažoval o tom, že by tam mohly být nastraženy miny nebo něco podobného, bohudík tam však nebyly. Na některých puklinách se vyskytovalo velké množství medově zbarvených kalcitů – medovců. Dnes již neexistují. V jednom místě jsem objevil nízký vchod do poměrně širokých prostor. Při dalších výpravách jsem zjistil, že se jedná o poměrně rozsáhlou jeskyni.

Co však bylo nejzajímavější a svým způsobem vlastně unikátní, bylo to, že na povrchu ležely kosti medvědů druhu *Ursus deningeri*, později jsem zjistil, že cromerského stáří, a to tak jak se tam tehdy dostaly. Jeskyně měla a má od interglaciálu cromeru zasypaný vchod, takže vše zůstalo zachováno jako před 700.000 lety. Nasbíraný materiál se mě pak stal jednou částí mé disertační práce.

1945- 1949 pracovní skupina Ochozská

ve spolupráci s odb. učitelem Šebelou. Bylo nás kolem 10 a pracovat do jeskyně jsme chodili skoro každou sobotu. Pracovali jsme v noci, ráno jsme vylezli, trochu jsme se prospali a šli jsme domů. V Ochozské jeskyni, a to v Hadici jsme si všimli, že dojde-li potok při vysokém vodním stavu až do ní, začíná se na jednom místě nejprve pozvolna ztrácet a teprve pak teče dále k východu (Líšeňský závrť). Klenba se nám zdála ukazovat, že by tam mohlo být pokračování. Místo bylo zajímavé i tím, že chodba Hadice směrem dovnitř byla bez štěrků a dno bylo tvořeno pouze vápencem, zatím co na tomto místě vše vypadalo na to, že se jedná o štěrk. Další práce to potvrdily. Dostali jsme se do hloubky ca 5 m. Vlevo směrem do jeskyně byla kolmá vápencová stěna, z čehož jsme usoudili, že Hadice má zřejmě tři vertikálně uložená patra, nejspodnější pak je vyplněno štěrkokopiskem. Bohužel první velká voda nám naše dílo nejen zaplavila, ale zanesla i štěrkem. Na jedné straně to bylo zajímavé tím, že to ukazovalo, že dnešní štěrkové koryto není stabilní, že stále dochází k posunu štěrků, na druhé straně nám to ztížilo práci. Když se nám to stalo po druhé, tak jsme toto místo opustili. Dnes je vykopaná díra zanesená opět, takže nikdo by nepoznal, že zde byla vykopána tak hluboká sonda.

Klukovské hlouposti.

Při studiu Labyrintu jsme si uvědomili, že musíme lépe poznat i poslední propast při východu, která má hloubku kolem 20 m. Nejprve se jedná o šikmou stěnu, která teprve v závěru přechází do stěny kolmé. Na hranici mezi kolmou a šikmou stěnou byl větší stalagmit jako stvořený k tomu, aby se člověk o něj rozkročmo opřel a slaňoval svého kamaráda. Až do této doby by to bylo zcela normální. Normální, ale nebylo to, že jsme tam tehdy byli pouze dva, nikdo o nás nevěděl a oba jsme se přesvědčili o tom, že bychom se do této propasti mohli podívat. Bohužel jsme neměli nic jiného než šňůru od prádla. Neuvažovali jsme o tom, co by se stalo, kdyby ten kdo leze po kolmé stěně uklouzl a spadl dolů. Vše dobře dopadlo, ale nevím, co by se stalo, kdyby k pádu došlo.

Podobnou situaci jsem zažil rovněž v Labyrintu, a to v místě, kde se nachází komín vyplněný velkou sutí. Mezi sutí se dá prolézt a byli jsme zvědaví, kam až bychom se mohli dostat. Vše šlo dobře, až v jednom místě jsem nemohl dál, poněvadž jsem byl lenošný sundat lano otočené kolem těla a to se nějak mezi sutí zapříčilo. Nejprve jsem se snažil dostat z tohoto místa sám a opatrně jsem se hýbal, vždyť šlo suť. Bohužel se mě to nepodařilo a proto to zkoušeli ostatní, někteří přede mnou, jiní za mnou a pořád to nešlo. Vypadalo to tak, že by se muselo lano přerezat, abych se z toho dostal, což by byla jistě škoda. Teprve po dlouhé době se kamarádům podařilo mně uvolnit a pro mě to byla zkušenost, že člověk nemá být nikdy lenošný udělat něco, co je nutné.

Netopýrka

– po zhotovení půdorysného plánu jsme se zaměřili na chodbu s protékajícím potůčkem. Zdálo se nám, že kdybychom odstřelili příčnou lavici, mohli bychom snížit vodu směrem proti toku a dostat se dále. Do příčné lavice jsme proto začali vrtat díru pro nálož. Bohužel tuto práci jsme nedokončili a vyvrtaná díra tam musí být dodnes.

1953-55 pracovní skupina Barová.

V těchto letech jsem měl pracovní skupinu složenou ze studentů gymnasia na Křenové. Bylo jich kolem 10 a zaměřili jsme zde hlavně na nálezy kostí. Co je však nejzajímavější je to, že všech deset studentů tato práce tak zaujala, že se při ukončení školy chtěli všichni hlásit na studium geologie. Volal mně dokonce zoufale ředitel školy, že on nemůže v rámci svých předpisů je tam přihlásit, že s tím musím něco udělat. To bylo ovšem těžké. Nakonec se to však vyřešilo, a studenti se přihlásili na jiné obory vysokých škol. Tak jsme přišli o celou řadu zapálených jeskyňářů a budoucích odborníků v krasové problematice.

Speleologický klub Brno

Duší nově zakládaného Speleologického klubu byl ředitelský rada Antonín Boček v těsné spolupráci s O. Ondrouškem. Byl zakladatelem a redaktorem Časopisu, u všech čísel dělal celou redakční práci. Myšlenkami o obsahu mu hodně pomáhal dr. Homola. Před válkou žil ve stínu prof. Absolona, se kterým se nestýkal a neměli se rádi, měl však velké znalosti ze speleologické práce a po válce je spojil se svými organizačními schopnostmi. Všechny úřednické záležitosti spojené s registrací vyjednal, totéž se týkalo i nově založeného časopisu – byl to vlastně první jeskyňářský periodický časopis u nás.

Jednal se všemi vedoucími odborníky v Brně a snažil se je vtáhnout do této práce. Dá se říci, že podstatná část související se založením Klubu byla jím udělána, ostatní pouze vypomáhali. Jeho byt se stal střediskem, kde se řešily všechny vzniklé problémy. Vedoucí založených skupin podávali písemné zprávy o pracích v Krasu a scházeli se v hotelu Astoria jednou měsíčně. Byla to první celková organizace speleologické práce u nás, jejíž význam není dodnes doceněn, před tím se jednalo vždy spíše o práci jednotlivých skupin. K prvnímu nabourání tohoto organizačního schématu došlo tehdy, kdy bylo možné organizovat speleologické skupiny u podniků, které je též finančně podporovaly. Tím se začalo uvolňovat spojení na centrální výbor, skupiny byly finančně samostatné a mohly se podle tohoto také chovat. Další pozdější ránou bylo převedení časopisu do Prahy. Klub se sice snažil vytvořit nějakou novou tiskovou bázi a vyšlo několik čísel pod názvem Kras v Československu, brzy se však ukázalo, že to není dlouhodobě proveditelné.

Z archivu prof. Musila (pouze věci týkající se Mor. Krasu)

V roce 1958 byl členský příspěvek do Speleologického Klubu 16 Kč (z dopisu J. Petrbocka).

Rudolf Burkhardt panu Homolovi (22.9.1948), hlavní myšlenky :
Mor. Muzeum by mne mohlo vzít jen na hodinový plat.

V Moravském. Krasu :

Práce na zpřístupnění Jestřábky.

Střílení vzadu v Mariánské – prolongace hlavní chodby k JV.

O prázdninách otevírali ponor u Salve-Vale, po dešti se šachta sesula.

Březinští členové otevírají jižně od osady novou zatím 20 m dlouhou jeskyni, jde o nový zcela samostatný systém a dá se čekat 200-300 m pokračování.

V Býčí skále stagnace.

Ve Sloupě Ryšavý s Vodičkou pokračují pod vedením prof. Zapletala v geol. mapování Sloupských jeskyní.

V klubu:

Boček uvádí Novou Drátenickou v Čsl. krase jako svůj nový objev. Tiskovou opravu odmítá pro nedostatek místa. Podobně si přizpůsobil i článek Novákův o Vintocích. Přivlastňuje si fotky Nouackovy asi z r. 1910 a jiné detaily.

Po dohodě se Slávkem Klímou mám přichystaný zajímavý materiál z historie Bock-Boček a jiné nepoctivosti, pokud jsme je zjistili.

Pravda vítězí pravil pan rada a poslední členské schůzi komentuje Kettnerův článek (Sborník zeměp spol.) proti Absolonově plagiátu (Příroda- Roubal-Věstonice). Jak by se tvářil, kdyby vyšla najevo pravda i o jeho činnosti a metodách. Ponechávám tyto věci zatím v šuplíku, protože nechci náš Klub připravit o předsedu a přivodit takovou krizi, jaká ještě v Klubu nebyla. Nevylučuji, že se brzo ozvu a vím, že mně stihne stejný osud jako mé předchůdce: Ota Ondroušek, Vodička, Divíšek aj. Z jeskynní rady, která po osvobození reprezentovala moravské jeskyňáře se s ním již nikdo nestýká mimo jediného pána. Informoval jsem o mnoha věcech prof. Pelíška.

Napiš mně, kdy budeš chtít pokračovat v nivelacích.

Pak přišel další úder, kterým byl zákon č. 68 z 12. července r. 1951!

Sbírka zákonů, č. 68/1951

215

11. ustanovení § 28 zákona o soukromých zaměstnancích č. 154/1934 Sb.;

12. ustanovení §§ 96 až 99 zákona o národním pojištění č. 99/1948 Sb.,

a to ve směr v úpravě, jaká vyplývá z předpisů je měnicích a doplňujících.

(2) Do vydání předpisů podle zákona se postupuje podle dosavadních předpisů, pokud neodporují tomuto zákonu.

§ 13.

Tento zákon nabývá účinnosti dnem vyhlášení s výjimkou ustanovení § 5 odst. 1 a § 7 odst. 1, jež nabývají účinnosti dnem 1. ledna 1952; provedou jeji ministr práce a sociální péče a zúčastnění členové vlády.

Gottwald v. r.

Dr. John v. r.

Zápotocký v. r.

Erbán v. r.

68.

Zákon

ze dne 12. července 1951

o dobrovolných organizacích a shromážděních.

Národní shromáždění republiky Československé usneslo se na tomto zákoně:

Dobrovolné organizace.

§ 1.

K uplatnění svých demokratických práv a tím k upevnění lidové demokratického zřízení a k podpoře úsilí o výstavbu socialismu sdružuje se lid v dobrovolných organizacích, zejména v jednotné odborové organizaci, v organizaci žen, v organizaci mládeže, v jednotné lidové tělovýchovné a sportovní organizaci, v kulturních, technických a vědeckých sdruženích.

§ 2.

(1) Úkoly dobrovolné organizace (dále jen „organizace“) a způsob, jak je plnění těchto úkolů zajištěno, určuje její organizační řád, který obsahuje dále zejména údaje o názvu organizace a jejím sídle, obvodu činnosti a vnitřním uspořádání.

(2) Ke vzniku organizace je třeba schválení organizačního řádu. Organizační řád schvaluje krajský národní výbor sídla organizace; přesahuje-li výtčený obvod činnosti organizace území kraje, schvaluje organizační řád ministerstvo vnitra.

§ 3.

(1) Členství v organizacích je dobrovolné; členem organizace se může v mezích organizačního řádu stát každý, kdo svou účastí může přispět k splnění jejích úkolů.

(2) Zásadou výstavby organizací je demokratický centralismus. K usnesení stačí většina hlasů, menšina se podrobuje většině; přijatá usnesení jsou závazná pro všechny. Členové volí demokraticky funkcionáře organizace.

(3) Složky organizace řeší své zvláštní úkoly samostatně v souladu s usneseními vyššího orgánu; sdružené organizace řeší v souladu s usneseními vrcholného orgánu úkoly, k jejichž plnění se sdružily.

§ 4.

(1) Stát pečuje o rozvoj organizací, vytváří příznivé podmínky pro jejich činnost a růst a dbá, aby život v nich se vyvíjel v souladu s ústavou a se zásadami lidové demokratického zřízení.

(2) Tuto péči provádějí národní výbory; řídí ji, pokud jde o obecné otázky činnosti organizací, ministerstvo vnitra, jinak ústřední úřady příslušné podle úkolů organizací.

§ 5.

Za organizace podle tohoto zákona se prohlašují Revoluční odborové hnutí, Jednotné svazy zemědělců, Československý svaz mládeže, Svaz československo-sovětského přátelství, Československý svaz žen, Československá obec sokolská a Československý červený kříž. Ministerstvo vnitra může prohlásit další organizace (spolky) vzniklé před 1. říjnem 1951 za organizace podle tohoto zákona.

Shromáždění.

§ 6.

Ve shodě se zájmy pracujícího lidu je občánům zaručen výkon shromažďovacího práva, pokud se jim neohrožuje lidové demokratické zřízení nebo veřejný pokoj a řád.

§ 7.

Svolavatelé shromáždění a členové jeho předsednictva se starají o udržení pořádku ve shromáždění; každý jeho účastník je povinen dbát jejich pořádkových pokynů.

§ 8.

Společné ustanovení.

Ministr vnitra se zmocňuje, aby v dohodě se zúčastněnými členy vlády vydal podrobné předpisy k provedení tohoto zákona.

Přechodná ustanovení.

§ 9.

(1) Spolky vzniklé před 1. říjnem 1951 (dále jen „spolky“), které vyvíjejí svou činnost ve shodě se zájmy pracujícího lidu, se mohou přeměnit v organizace nebo do nich včlenit; spolek se může přeměnit též v jiný vhodný útvar nebo do něho včlenit. Způsob přeměny nebo včlenění spolků, jakož i zánik zbylých spolků a způsob, jak bude naloženo s jejich majetkem, upraví ministerstvo vnitra v dohodě se zúčastněnými ústředními úřady obecním právním předpisem.

(2) K rozchodu spolku stačí usnesení představenstva (výboru).

§ 10.

(1) Až do své přeměny, včlenění nebo zániku vykonávají spolky nadále svou činnost podle dosavadních stanov; finanční opatření, přesahující rámec běžné správy, mohou činit jen po předchozím souhlasu krajského národního výboru nebo orgánu, který krajský národní výbor k tomu zmocní.

(2) Krajské národní výbory ukládají spolkům povinnost, aby předkládaly informace potřebné k posouzení jejich činnosti.

Závěrečná ustanovení.

§ 11.

Opatření učiněná před 1. říjnem 1951 ve shodě s tímto zákonem se považují za učiněná podle zákona.

§ 12.

Zrušují se:

1. zákon č. 134/1867 f. z., o společném právu, a zákon č. 135/1867 f. z., o shromažďovacím právu, ve znění pozdějších předpisů;
2. nařízení uherského ministra vnitra ve věcech práva společného a shromažďovacího, zejména nařízení č. 216/1848 B. M. č. 123/1868 B. M., č. 1394/1873 pres. B. M., č. 773/1874 B. M., č. 1503/1875 B. M., č. 766/1898 B. M. a č. 7430/1913 B. M., ve znění pozdějších předpisů a
3. ustanovení zákona č. 145/1947 Sb., o organizaci zemědělců republiky Československé, pokud odporují tomuto zákonu.

§ 13.

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. října 1951; provede jej ministr vnitra v dohodě se zúčastněnými členy vlády.

Gottwald v. r.

Dr. John v. r.

Zápotocký v. r.

Nosek v. r.

Všimněte si především §5 tohoto zákona. Jsou zde vyjmenovány „dobrovolné“ organizace, které jsou na příště povoleny. Stávající spolky mají dvě možnosti : Buďto přejít do 1. října 1951 do některé z těchto organizací, nebo se do 1. října 1951 zlikvidovat.

Podrobnosti tohoto zákona vysvětluje dále tehdejší ministr vnitra, Václav Nosek.

ÚŘEJ

republiky Československé

Sensibilní knižnice
v Brně
Zemský úřad II

DÍL II.

ZNAMOVACÍ

II — Číslo 162.

V Praze dne 15. července 1951.

Cena Kčs 1.50.

Obsah:

Projev ministra vnitra V. Noska v Národním shromáždění. — Nástupní audience vyslanců u prezidenta republiky — Instalace kapit. probošta Msgr. Ed. Olivy. — Zahájení žní. — Přípravy na výkup obilí. — Zpráva Ústřední žňové komise pro žňové práce. — Úderník Svoboda zpevnil normu o 50%. — Příprava prověrky norem. — Plenární schůze Národního shromáždění.

Národní shromáždění přijalo zákon o dobrovolných organizacích a shromážděních.

Projev ministra vnitra Václava Noska na plenárním zasedání Národního shromáždění ve čtvrtek 12. července 1951.

Zákon o dobrovolných organizacích a shromážděních, který právě projednáváme, má upravit v naší lidové demokratické republice nové právo shromážďovací a společovací a zavést pořádek do spolkových věcí.

Právo občanů sdružovat se, tvořit spolky a organizace a právo shromážďovací patří k nejstarším a nejdůležitějším demokratickým právům lidu. Boj pracujícího lidu o toto právo byl velmi dlouhý, těžký a obětivý. Kapitalistická třída ve své snaze o udržení vykořisťovatelského systému spolkové a shromážďovací právo, které pracující lid — to je masy městské chudiny a venického lidu — probojoval na barikádách demokratických revolucí, vždy oklešťovala a pracujícímu lidu upírala. Věděla dobře, jaké nebezpečí pro její třídní panství představují organizace a spolky uvědomělého dělnictva. Na druhé straně třídně uvědomělí dělníci a příslušníci pokrokových vrstev vždy cháпали význam společovacího práva, neboť věděli, že v organizaci, ve společenství a v jednotném postupu stejně smýšlejících je jejich síla proti vykořisťování a útlačku. Proto si přes veskerou persekuci a pronásledování své organizace politické, odborové a vzdělávací tvořili a budovali. Vzpomínáme s úctou a láskou zejména průkopníků socialistického hnutí v naší zemi, reprezentovaných jmény Ladislava Zápotockého, Boleslava Pecky-Strahovského, Rezlera a druhých, kteří nehledíce na žalářování a pronásledování, burcovali dělníky, sdružovali je do organizací pod nejrůznějšími jmény a tak šířili křídla uvědomění dělnictva jako předpoklad úspěšných bojů proletariátu proti vykořisťování a násilí vládnoucích tříd. Tak tomu bylo v dobách reakčního Rakouska-Uherska, dokud si pracující lid svým neúprosným bojem nevynutil na utlačovatelích alespoň částečný ústup a uznání svých práv na organizace a shromáždění. Tak tomu bylo také za buržoasní předmnichovské republiky, vydávané lživě za humanitní demokracii. Byla to demokracie pro bohaté, pro jejich organizace a spolky, nikoli pro pracující lid.

S rozhořčením vzpomínáme, jak v předmnichovské republice byly zakazovány a rozháněny dělnické a pokrokové organizace, svazy a spolky a s jakou brutalitou bylo dělnictvo olupováno o shromážďovací právo. Tak v r. 1923 rozpustily úřady buržoasní republiky třídně odborovou organizaci Svazu obuvnického dělnictva. Téhož roku byl rozpouštěn a zakázán Komunistický svaz mládeže. Později pak v r. 1928, kdy byla buržoasí za souhlasu zrádných reformistů zakázána tělovýchovná slavnost druhé Spartačády, bylo rozpouštěno několik desítek jednot proletářské tělovýchovy a okresních svazů této organizace. V r. 1932 byl rozpouštěn a zakázán Svaz přátel Sovětského svazu, organizace Rudé pomoci a mnohé další a další. Sekretariáty byly zapečetěny, majetek těchto organizací konfiskován a funkcionáři byli stavěni před soudy a posíláni do kriminálů.

Tento stav se pochopitelně zhoršil po Mnichově, kdy již na podzim r. 1938 Beranova a Háchova vláda za souhlasu československé reakce zakázala a likvidovala téměř všechna demokratická práva našeho lidu, rozpustila i Komunistickou stranu Československa, zakázala třídně dělnický tisk a znemožnila činnost i mnoha dalších dělnických a pokrokových organizací. Tak připravovala půdu pro dokončení zániku Československé republiky, tak československá buržoasie dláždila cestu pro nacistické okupanty, kteří vtrhli do naší vlasti, do Prahy, Brna, Ostravy i Bratislavy, onu škaredou středu 15. března 1939. Hitlerovští okupanti již jenom dokonali dílo zklády i na poli shromážďovacího a společovacího práva pracujícího lidu. Byly rozpouštěny organizace, které ještě zbyly, jako na př. Sokol a jiné.

Nástupní audience švédského a izraelského vyslance u prezidenta republiky.

ČTK - Prezident republiky Klement Gottwald přijal ve čtvrtek 12. července na pražském Hradě nového švédského vyslance Svena Allarda, který mu předal své pověřovací listiny.

Tentýž den přijal prezident republiky nového vyslance státu Izrael Dr. Aryeh Leona Kubovy, od něhož rovněž přijal pověřovací listiny.

Oběma audiencím byli přítomni náměstek předsedy vlády a ministr zahraničních věcí V. Široký, přednostka kanceláře prezidenta republiky B. Červíček, náčelník vojenské kanceláře prezidenta republiky arm. gen. J. Satorie a šéf diplomatického protokolu Ing. J. Chalupa.

Nové vyslance, kteří byli přijati za obvyklých poct, doprovázeli členové švédského a izraelského vyslanectví.

Poděkování ministra školství, věd a umění, laureáta státní ceny prof. Dr. Zdeňka Nejedlého.

ČTK - Ministr školství, věd a umění prof. Dr. Zdeněk Nejedlý vyslovuje poděkování za všechna blahopřání, která mu došla jako laureátu státní ceny na rok 1951. Ministr Nejedlý současně děkuje za četné pozdravy a zprávy o splněných a přijatých závazcích, které mu k zakončení školního roku došly od žactva a učitelských sborů škol všech stupňů. Rovněž děkuje za všechny telegramy a dopisy, které mu, jako předsedovi Svazu československo-sovětského přátelství, zaslali v minulých dnech účastníci okresních konferencí Svazu československo-sovětského přátelství a které svědčí o odhodlání splnit se zdarem úkoly vytyčené II. sjezdem Svazu československo-sovětského přátelství.

Instalace kapitulního probošta Msgr. Eduarda Olivy.

ČTK - Ve čtvrtek 12. července v odpovídajících hodinách se konala v katedrále Sv. Štěpána v Litoměřicích za velké účasti duchovních a věřících slavnostní instalace

kapitulního probodu. Mgr. Eduard Oliva, generálního vikáře a probošta katedrály sv. Štěpána v Olomouci, který se zúčastnil zástupci kraje Zlínské, Královéhradeckého a Ústeckého, z církevních hodnostářů královéhradecký probošt a generální vikář Ladislav Hronek, generální vikář českobudějovické diecéze Josef Buchta, ředitel ústředí Česká katolická Charita P. Jan Mára a zástupce Státního úřadu pro věci církevní, přednosta II. odboru Jan Dolek. Instalaci provedl litoměřický biskup Dr. Štěpán Trochta.

Zahraníční hosté navštívili výstavu „30 let KSČ“.

ČTK - Delegace rumunských odborářů, která je na rekreaci v Československu, navštívila za svého pobytu v Praze ve středu 11. července odpoledne výstavu „30 let KSČ“. Největší pozornost věnovali členové rumunské delegace fotografům, které je poukázaly o bojích dělnické třídy v Československu.

Zahájení žní na Gottwaldovsku a v Bratislavském kraji.

ČTK - V Gottwaldovském kraji byly v úterý 10. července slavnostně zahájeny mírové žně na secelených pozemcích jednotného zemědělského družstva III. typu v Moravském Písku. Na jednom z těchto polí, kde se shromáždili družstevníci, skupina družstevníků v pracovních slováckých krojích zazpívala žňovou píseň a předseda jednotného zemědělského družstva Jiří Nejezchleba, uvítal ministra zemědělství Julia Duriše a ostatní hosty.

Po projevu ministra Duriše se rozjely širokým lánem žita tři traktory se samovazy, vedené traktoristkou Alžbětou Lopatovou, a širokým záběrem zanechávaly za sebou hotové snopy.

Ministr zemědělství Julius Duriš spolu s předsedou Slovenské národní rady a generálním tajemníkem Ostrředního akčního výboru slovenské Národní fronty Františkem Kubačem, pověřencem zemědělství posl. Dr. Michalem Falčanem, a předsedou krajského národního výboru v Bratislavě posl. Rudolfem Martanovičem, zavítal tentýž den také do Velkých Úhan na Senecku v Bratislavském kraji, kde pronesl o zajištění žní stejně závazná slova jako v Moravském Písku na Gottwaldovsku.

JED ve Štúrově skončilo žňové práce.

ČTK - Členové Jednotného rolnického družstva ve Štúrově, kraj Nitra, poslali prezidentu republiky Klementu Gottwaldovi telegram, ve kterém mu oznamují ukončení žňových prací. V telegramu se praví: „Jednotné rolnické družstvo III. typu ve Štúrově oznamuje, že ukončilo všechny žňové práce na výměře půdy 110 ha dne 9. července 1951 v 7,10 hodin ráno. S podmínkou pokračujeme a ukončíme ji 12. července ve 24 hodiny“.

Příprava na výkup obilí v Košickém kraji.

ČTK - V úterý 10. července se konala v Košicích poradní zasedání lidové správy a všech složek výkupního aparátu. Por-

učování naší země slavnou sovětskou armádou v květnu 1945 přineslo našemu lidu všechna práva a otevřelo mu cestu k novému, lepšímu životu. Rozvíjením organizační a spolkové činnosti. Této příležitosti však použily také zbytky poražených svržených tříd a vrstev a pokoušely se pod různými názvy o sdružování ke sledování protidělnických a protistátních cílů. Postupem doby se domnívaly, že zesílily již natolik, že se mohou pokusit o zvrát vývoje, o návrat ke starým předmnichovským poměrům. Avšak díky rozhodnosti a pohotovosti pracujícího lidu v čele a KSČ a se souduhem Klementem Gottwaldem byly tyto pokusy navždy zmařeny.

Ještě v únoru 1948 bylo ve spolkových katastrech v českých zemích zapsáno 49.481 spolků, na Slovensku 12.202 spolků. Jen v Praze bylo zapsáno 4359 spolků. Šlo většinou o spolky měšťácké, jejichž činnost v mnoha případech přímo odporovala zásadnímu politickému, hospodářskému a sociálnímu vývoji. Byly tu také spolky, jejichž činnost již dávno nebyla opodstatněna a jejichž úkoly převzaly buď orgány státní správy nebo jiné organizace nového typu. Tak na př. byly ve spolkových katastrech dosud tyto spolky: Klub akcionářů, Sbor českých dam, Klub ředitelů moravských cukrovarů, Věševětové sdružení Nováků, různé společenské kluby a spolky akademiků a podobných t. zv. lepších vrstev, různé pseudovědecké, kulturní, náboženské a umělecké spolky, ve kterých se vesměs sdružovali lidé, jejichž poměr k lidové demokratickému zřízení byl naprosto záporný. Byla tu celá řada t. zv. náboženských a filosofických spolků, jako na př. Theosofická společnost, Sdružení Sv. Gráiu, Synové a světki Jehovovi, Mezinárodní svaz vykladačů bible, Armáda spásy a pod. Byly tu dále různé spolky, které byly vlastně zastřešeným soukromým výdělečným podnikem funkcionářů a zaměstnanců spolku, jako na př. různé spolky svépomoci a t. zv. pojišťovací spolky. Šlo prostě o tříst spolků různých druhů a účelů, které odváděly pozornost svých členů od účasti na veřejném životě.

Teprve po vítězném únoru 1948 došlo v této oblasti našeho života k základním změnám. Těžisko spolkování přešlo na jednotné masové organizace. Lidové demokratické zřízení dává totiž spolkování svobodě novou a bohatší obsahovou náplň. Měšťácké bezobsažné a samoúčelné formy spolkaření odumrají. Pracující lid se sdružuje v dobrovolných organizacích, aby bral činnou účast na všestranném rozvoji svých společenských, kulturních a jiných převážně ideových zájmů a aby tak pomáhal uskutečnit přechod od kapitalismu k socialismu, jakož i nerozbornou jednotu dělníků, rolníků a pracující inteligence.

Již Ústava 9. května položila základy k tomu, aby lid vytvářel organizace, které jsou nástrojem, jímž nejširší masy pracujících se účastní budování socialismu. Článek IV. odst. 3 ústavy stanoví, že k obstarávání věcí veřejných a k uplatňování svých demokratických práv vytváří lid dobrovolné organizace, zejména politické, odborové, družstevní a kulturní, organizace žen a mládeže a organizace tělovýchovné. Nyní přistupujeme k odstranění všech starých předpisů, které ještě brzdily vývoj, a na jejich místo nastoupí právě projednávaná osnova zákona.

Osnova rozvíjí dobrovolné organizace jako nový typ trvalého sdružování lidí a upravuje je po právní stránce. Tyto organizace se liší zásadně od dosavadních spolků, neboť slouží budování socialismu v naší vlasti; v pojmu organizace je vyjádřen pevnější řád, jímž se budou řídit.

Osnova prohlašuje přímo za organizace jen nejvýznamnější celonárodní organizace lidu. Jsou ovšem ještě jiné spolky, které budou prohlášeny za organizace nového typu podle § 5 osnovy. Na př. organizace bojovníků za svobodu je rovněž významnou organizací pracujícího lidu a hraje jak v našich poměrech, tak i v mezinárodním hnutí za zachování míru a v boji proti fašismu důležitou úlohu. Nezávisle ještě organizací celonárodní, neboť sloučení českého Svazu bojovníků za svobodu a slovenského Svazu lidových bojovníků se teprve připravuje. Nová jednotná a celostátní organizace bojovníků za svobodu se jistě přiřadí svým podílem na budování republiky a socialismu u nás po bok novým zákonným organizacím.

Bude úkolem dobrovolných organizací, aby přesvědčováním nejširších vrstev obyvatelstva a jejich mobilizováním k spolupráci upevňovaly moc pracujícího lidu, soustavně zvyšovaly jeho budovatelské úsilí a svou kulturně výchovnou práci posilovaly světové síly demokracie, pokroku a míru.

V převážně většině organizací se sdružují pracující podle zásady proletářského internacionalismu bez rozdílu národnosti; se strany druhé budou právě organizace vhodnou základnou, ve které se sdruží pracující určité národnosti, aby pěstovaly příslušnost ke svému národu, s jehož kulturním a pracovním společenstvím jsou vnitřně spjatí a aby za pomoci organizací upevnili přátelství a jednotu všech pracujících bez ohledu na jejich národnost. Bude právě věcí těchto organizací, aby potíraly zbytky buržoazního nacionalismu, této nesprávné ideologie, která napomáhá reakci při jejich temných cílech.

Dosavadním spolkům dává zákon možnost k přechodu v organizace nového typu. Zásadou bude zachytit všechno budovatelské úsilí pracujících mas vykonávané ve spolkách a získat členstvo k činné účasti na budování socialismu. Metodou přitom bude přesvědčováním, základem spolupráce mas bude dobrovolnost. Tímto způsobem dá nová právní úprava spolkování práva pokud k přeběhu spolků, jejichž postátní a struktura se k tomu hodí, v organizace nového typu nebo k jejich včlenění do některé stávající organizace a pomůže při likvidaci dosavadních spolků, které neodpovídají společenským potřebám současné etapy budování socialismu.

Tento úkol se ovšem nevyřeší právní úpravou samotnou, nýbrž vyžadá si značné úsilovné práce, i když už v tomto směru bylo vykonáno značné dílo. Z vlastní iniciativy orgány lidové správy spolu s ministerstvem vnitra začaly s čistotou spolkového voja. Bylo zkoumáno, zda a jakým způsobem spolek přispívá svým dílem k budoucímu socialismu, jak získává své členstvo pro tuto práci a zda v dosavadní formě dle jeho činnosti dále probíhat, či zda by se mohla lépe uplatnit v nějaké jiné větší organizační složce. Akce se prováděla jednáním s masovými organizacemi, instrukcemi a revizemi národních výborů. Výsledkem akce je, že se počet spolků zmenšil českých zemích o 13.000, a to sloučením a včleněním do masových a jiných organizací, odpovídajících již svým pojetím zásadám nového zákona a novému vývoji. A Slovensku stejným způsobem z původního počtu zůstalo dosud 8.020 spolků. Podle následních zpráv národních výborů k 1. červenci 1951 změnila se podstatně spolková struktura. Jestliže dříve převládaly spoleky drobné a roztroušené, spoleky starého typu, ví se nyní zcela jiný obraz. V katastrách národních výborů převládají organizace nového typu, socialistického, to je masové a jiné organizace, tak, jak je předpokládá nový zákon. Je to na př. podle jednotlivých krajů u krajského národního výboru České lidově sociální poměr 98% organizací nového socialistického typu a 4% spolků starého typu, u krajského národního výboru Plzeň 91% nových organizací a 9% starých spolků, u KNV Karlovy Vary 90% nových organizací a 10% starých spolků; stejný poměr je u krajského národního výboru Pardubice a Liberec, u KNV Jihlava 92% nových spolků a 8% starých. Poněkud nepříznivější je poměr u krajských národních výborů, jejichž obvodech jsou bývalá hlavní zemská města, kde byl velký počet malých spolků a kde proto úprava nepostupuje tak rychlým tempem. Je to zejména v obvodě střeškovského národního výboru hlavního města Prahy, u krajského národního výboru v Brně, u krajského národního výboru v Olomouci a Ostravě. Ale i zde se změnila spolková struktura tak, že 75% zapsaných spolků jsou organizacemi nového typu.

Dřívější právo shromažďovací mělo čistě policejní ráz a sloužilo jako nástroj proti pracujícím lidu, kterému mělo znemožňovat, aby užíval shromažďovací svobody, anebo ji alespoň omezoval. Předpisů se dnes již prakticky nepoužívá, úprava však, která pochází na Slovensku z r. 1848 a v českých zemích z r. 1867, je dosud formálně platná.

V dnešní době ustupují schůze pořádané jednotlivci naprosto do pozadí a konají se skoro výlučně shromáždění pořádaná veřejnými činiteli. Osnova upravuje shromažďovací právo na základě zásady shromažďovací svobody, jak o ní jedná § 24 ústavy. Tomu musí odpovídat zvýšená kázeň a odpovědnost účastníků shromáždění a osnova stanoví povinnost pořadatelů a účastníků nezbytné pro udržení pořádku ve shromáždění.

Osnova odstraní také mnohdy zbytečné povolování nebo brání na vědomí zpráv o pořádání schůzí se strany činitelů, kteří bezpečně zajišťují nezávadnost shromáždění.

Existují nejrůznější druhy shromáždění jako: tábory lidu, průvody, schůze, obvyklé lidové slavnosti a t. pod. a koná se jich velmi mnoho. Tento fakt, jakož i neobyčejný rozmach organizací, umožněný příznivými podmínkami, které pro ně vytváří lidové demokratické zřízení, si vyžadují, aby nová zákonná úprava výkonu spolkovacího a shromažďovacího práva byla pružná a usnadňovala tak budoucí vývoj. Proto je osnova rámcová a umožňuje, aby podrobnosti upravily prováděcí předpisy, které bude možno rychle přizpůsobovat měnícím se podmínkám a potřebám. Prováděcí předpisy také zabezpečí, aby svobody spolkovací a shromažďovací, která v takové míře nebyla za kapitalismu nikdy možná, nemohlo být zneužito třídním nepřitelem.

Jasné svědky toho, jak reakce v kapitalistických státech útočí na shromažďovací a spolkovací právo pokrokových občanů, americká lživá propaganda mluví sice stále o svobodě, ve skutečnosti však na základě fašistických zákonů, zejména t. zv. zákona Mac-Carranova, jsou persekuovány pokrokové organizace, pronásledování obránců míru a brutálně potlačovány jejich schůze. Protidělnický zákon Taft-Hartleyův postavil odborové organizace úplně pod kontrolu kapitalistických monopolů. Francie vydává z příkazu amerických imperialistů zákazy činnosti největších světových demokratických organizací, jako na př. Světové odborové federace, Mezinárodní demokratické federace žen, Světové federace demokratické mládeže a Světové rady míru, nehledě k ostatním neustálým a trvalým porušováním práv pracujících Francie. Jak vypadá shromažďovací svoboda Anglie, dověděl se celý svět, když tamní vláda zneumožnila konání světového kongresu obránců míru ve Sheffieldu.

V tomto období, kdy v celém světě probíhá velký boj tábora pokroku a míru s táborem reakce a války, provádíme u nás důsledně demokratická práva, neboť víme, že právě v dobrovolných organizacích a ve shromážděních našeho lidu tvoříme společlivý a dobrý nástroj budování socialismu a boje za světový mír.

Zákon o spolecích a shromážděních, který vláda předložila Národnímu shromáždění k projednání a schválení, je mimo jiné také výrazem té skutečnosti, že v Československé republice je pracující lid, v čele s dělnickou třídou, třídou vládnoucí; má proto zajištěna a zaručena všechna práva a všechnu moc, které použil k tomu, aby rozvíjel činnost svých organizací jako nástroje budování socialismu a aby potlačil i na tomto poli veškeré pokusy a kroky reakce, směřující k poškození našeho budovatelského úsilí.

dy se zúčastnil pověřence obvodu Dr. Josef Šoltész, který podrobně rozvinul úkoly vyplývající z červnového zasedání ústředního výboru KSČ a vlády. Poukázal na některé nedostatky práce lidové správy a výkupních složek, které se jeví hlavně v nerovnoměrném plnění dodávek v živočišné výrobě. Budování nových průmyslových podniků a další zařazování pracovních sil do průmyslu na východním Slovensku vyžaduje, aby lidová správa a výkupní složky v tomto směru svou práci zlepšily.

Přípravy na výkup obilí v Prešovském kraji.

ČTK - Přípravě žňových prací v Prešovském kraji věnují velkou pozornost orgány lidové správy, které se zavázaly, že se přičiní, aby celý výkup obilí byl ukončen do 5. září. Agitační dvojiče, v nichž jsou zástupci jednotlivých složek Národní fronty, navštěvují také individuálně hospodářské rolníky a přesvědčují je o důležitosti včasného splnění a event. překročení dodávkových povinností.

Zpráva Ústřední komise pro žňové práce.

tmz. Dosavadní průběh žni k 5. červenci 1951 ukazuje, že je posíceno:

	heky:	ječme:	pšo.:	žit:
	ne:	ne:	ne:	ne:
české kraje	16,3	0,1	---	---
slovenské kraje	71,0	1,2	0,5	0,8
ČSR celkem	19,2	0,6	---	---

Nástup do žni je dnes našim hlavním úkolem. Je třeba především zajistit úspěšný průběh. To znamená:

1. dokončit vypracování žňových plánů, které třeba se všemi rolníky důkladně projednat a zajistit jejich provedení,
2. dokončit bezodkladně kvalitní opravy všech sklizňových strojů a zajistit jejich obsluhu pracovními silami z místních zdrojů,
3. i za nepříznivého počasí zajistit rychlou sklizeň nasazením všech strojů, po táhání i lidí ve dne i v noci a využít každého okamžiku, každé hodiny ke sklizení i na částech parcel, jak obilí dozrává,
4. zajistit rychlý svoz, výmst i dodávky a provádět neproděná podmínku a seti strniškových směsek.

Druhým naléhavým úkolem v těchto dnech je rychle dokončit sečení a svoz píce z luk i orné půdy. Dosavadní stav je naprosto neuspokojivý, neboť k 5. červenci 1951:

	posíceno %	svazeno %
české kraje	77,4	60,6
slovenské kraje	62,7	48,8
ČSR celkem	72,2	56,5

Leni jsme měli ve stejnou dobu sklizeň no přes 90%. Je proto třeba:

1. zrychlit tempo sečení, nenechávat seno dlouho ležet a ihned svážet s polí i luk,
2. využít každého okamžiku k zajištění senoseče, zajistit potřebné pracovní síly z místních zdrojů a prodloužit podle potřeby pracovní dobu k rychlému provedení sklizeně.

V archivu SKB, jehož část jsem měl, díky laskavosti vedení ZO 6 - 12 možnost zpracovat, jsem našel řadu Výročních zpráv SKB. Z těchto, mnohdy obširných zpráv jsem vybíral jen organizační záležitosti ! Jak je vidět, zákon č. 68 /1951 Sb. jako by pro SKB neplatil. Uvidíme, jak se to dál vyvíjí.

K výroční zprávě za rok 1952.
Zpráva o činnosti výzkumné.

Podobně jako v letech minulých pokračovaly průzkumné práce našeho členstva i v roce 1952 současně na několika pracovištích. I když neradíme jen sebekriticky přiznáváme značný pokles intenzity našich průzkumných prací způsobený několika příčinami, z nichž některé nutno spatřovati v nedostatečné organizaci naší práce, zejména v nedostatku systematického získávání nových mladých pracovníků. Hlavním nedostatkem těchto nezájímavých zjevu bylo značné časové zaneprázdnění našich funkcionářů, kteří z nejrůznějších důvodů nevykonávali svěřené jim funkce tak jak by bylo zapotřebí. Všechny tyto okolnosti se zvláště rušivě projevíly v průzkumu severní části Moravského Krasu, kde jsme proti letům předchozím vykonali značně méně práce.

O exkurzích byly vedeny podobně jako v letech minulých podrobné záznamy. Nedisciplinovaností některých členů a skupin bylo způsobeno, že některé mnohdy i významné exkurse nejsou takto registrovány.

Přes tyto určité nedostatky dosáhli jsme i letos několika významných úspěchů a výsledky naší práce významně přispěly k poznání krasového fenomenu na Moravě. Charakter naší práce v kolektivech i když zůstal v podstatě nezměněn byl tentokrát na více pracovištích zaměřen k odbornému vyhodnocení a zpracování dosažených výsledků. Tyto byly ponejvíce publikovány v časopise Československý kras, jehož značný význam pro rozvoj speleologické práce u nás se tím znovu potvrdil. Z toho důvodu zajisté postačí, když v následujícím podáme jen stručný přehled naší činnosti.

Pokud jste četli výklad ministra Noska podrobně, víte, že v Čechách a na Moravě bylo takto likvidováno 49 481 různých spolků, na Slovensku jich bylo 12 202.

Vysvětlí mi teď někdo, jak to tehdy řešili představitelé SKB a jak jejich činnost a činnost SKB dále pokračovala ? Zřejmě o svoje místo v krasu bojovali ! Ale jak ?

V Úředním listě č. 162 z 15 července jsem našel projev tehdejšího ministra vnitra, Václava Noska k problematice tohoto zákona. Hovoří se tam o jakési osnově, ale co je to za dokument, to jsem se nikde nedočel. Zřejmě šlo o nějaké utajené vnitřní směrnice.

Nicméně, zákon 68/1951 tehdy zákonným způsobem úplně odstraňoval shromažďovací svobodu. Socialistické právo zcela sloužilo politickým účelům nadvlády jedné strany – KSČ. V oné době přestávaly fungovat v podstatě všechny zákonné spolky. Společenské organizace přestávaly být výrazem svobodného sdružování lidí, spojovaných osobním zájmem a stávaly se převodovými pákami politiky Komunistické strany do společnosti. (Citace z odborné literatury současných autorů).

Když jsem dále pořád hledal nějakou prováděcí vyhlášku k zákonu 68/1951, zjistil jsem, že od 2. srpna 1951, od čísla Úředního listu 177 se v těchto vyhláškách objevuje rubrika, nazvaná „**Rozejití spolků**“, ve které od tohoto dne různé dosud činné spolky oznamují buďto svoji likvidaci, nebo v této oznamovací rubrice oznamují, že přechází pod povolené socialistické organizace. Například pod Závodní kluby ROH při jednotlivých podnicích a závodech, pod působnost Krajských odborových rad (např. Klub techniků, vynálezců a zlepšovatelů), pod Osvětové besedy, Československý svaz mládeže, Spolek chovatelů drobného hospodářského zvířectva a jiné povolené organizace. Tuto rubriku jsem sledoval až do data 30.9.1951, další sledování jsem už považoval za bezpředmětné. Také už skončilo. Co bylo dál se SKB ? Kdo to ví, odpoví, odpoví mi na otázku ? V rubrice „Rozejití spolků“ jsem ho nenašel. To tedy znamená, že se v daném termínu nerozešel. Vzdoroval, či hledal legální cesty pro další činnost ? Já bych řekl, že obojí !

To znamená, že krátce po vydání zákona už začal nátlak na jednotlivé spolky, aby se podřídily současnému socialistickému trendu vývoje společnosti. Položil jsem si tedy otázku, jak dále pátrat po tom, co se v oné době dělo především ve Speleologickém klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně. Nezbyvalo mi, než hledat pamětníky oné doby – členy tehdejšího SKpzMslvB. Těch už je jen pár, protože drtivá část pamětníků této doby už zemřela.

*

V pondělí 5. září 2011 v podvečerních hodinách jsem navštívil pana profesora **RNDr Rudolfa Musila DrSc**, který si vzpomněl, že v SKB byl tehdy ustaven **Akční výbor**, jehož cílem byla transformace SKB do nějaké nové podoby. Pan profesor jen poznamenal něco v tom smyslu, že byl jeho činností frustrován, neboť činnost akčního výboru ve SKB vedla k vyřizování osobních účtů mezi jednotlivými členy vedení SKB. Nicméně mi pan profesor přislíbil, že někde ve svém soukromém archivu (který má na půdě své chalupy) má zápisy ze schůzí předsednictva SKB, a pokud se mu podaří je v množství uložené dokumentace najít, zapůjčí mi je k prostudování. Už se na to těším, jen aby se to panu profesorovi podařilo. Snad vyjdou najevo nové skutečnosti z oné doby.

Dalším pamětníkem, na kterého jsem se obrátil, byl pan **RNDr Miroslav Fabík**. Tomu jsem volal v podvečer 6. září 2011. Nebral telefon, ale ozval se mi 7. září po ránu. Zůstalo jen u telefonického rozhovoru. Pan Dr. Fabík mi řekl, že veškerou administrativní agendu v oné době řídil a **vyřizoval předseda SKpzMslvB, Antonín Boček**. Řadoví jeskyňáři oné doby (mezi něž se počítá i Dr. Fabík) i když se pravidelně každou středu v podvečer scházeli v bytě předsedy, p. A. Bočka, měli spíše zájem o speleologický výzkum a jeho výsledky, a politika a následné administrativní záležitosti je až tak nezajímaly. Byli zvyklí, že tyto problémy vždycky řešilo předsednictvo.

Pan Dr. Fabík si jen mlhavě vzpomínal, že se je p. Boček snažil o průběhu a výsledcích jednání s úřady informovat, nicméně si z toho už nic nepamatuje, jen má takový dojem, že Speleologický klub pro zemi Moravskoslezskou v Brně na nějaký čas zanikl !!! To bylo vše, co jsem z paměti pana dr. Fabíka vytěžil.

V pondělí dne 19. září 2011 jsem navštívil na jeho pracovišti v Moravském muzeu pana docenta **Karla Valocha**. (Tomu pánovi je nějakých 92 let a je stále schopen vědecky pracovat. Jednak jsem jej seznámil se Slezákovými texty (které víceméně znal), a následně jsem jej seznámil s článkem Hugo Havla v posledním Speleu (který neznal).

Pak jsem mu vysvětlil smysl své návštěvy – snahu zpracovat a objasnit černou díru v historii Speleologického klubu v Brně.

Pan docent Valoch mi sdělil, že do Moravského muzea nastoupil společně s prof. Musilem v r. 1953 nebo 1954.

Má pocit, že pracoval v některém ze zvolených výborů SKB, (každoročně bylo na Valné hromadě voleno nové vedení klubu). Dokonce snad byl i hospodářem, protože si pamatuje, že proplácel lidem peníze a uhrazoval účty. Nicméně, nějakou transformaci si moc nepamatuje. Ale vzpomíná, že se snad tehdy tvořila nějaké celostátní organizace (snad) pod záštitou Akademie věd, ale on si vzpomíná bezpečně na jedno, – že do této organizace odmítl vstoupit a zůstal tak mimo tehdejší spolkové dění. To se dle něj odehrálo v průběhu padesátých let dvacátého století. Na víc si nevzpomíná. Snad jen na to, že podle něj do r. 1954 SKB spolehlivě fungoval.

Z pamětníků by si snad mohl ještě na něco vzpomenout (podle p. doc. Valocha) p. Vodička. Tento pán byl kamarádem a nejbližším spolupracovníkem zemřelého RNDr Přemysla Ryšavého, (jednoho z předsedů SKB). Kontakty na p. Vodičku by mohla dodat pí Musilová, manželka p. prof. Musila DrSc. Byli údajně spolužáci.

Pokud jsme hovořili o Krasové komisi, tato instituce měla za povinnost čistě ochranu krasu. Povolovala jakékoliv práce v krasovém území. Prvním předsedou této komise byl (podle p. docenta) p. Šmarda, později byl předsedou O. Štelcl.

O Štelcl dle p. doc. údajně ještě žije a bydlí v Ostrově u Macochy.

*

V pondělí, 29. srpna 2011 jsem navštívil Moravskou zemskou knihovnu, kde jsem měl objednáno do studovny 7 ročníků časopisu „Československý kras“. Byly to ročníky : 6/1953, 7/1954, 8/1955, 9/1956, 10/1957, 11/1958, 12/1959, 13/1960-61.

Ročník 6/1953 se více méně nelišil od předchozích ročníků, kdy vycházelo 10 čísel tohoto časopisu za rok, vydával jej „**Speleologický klub pro zemi Moravskoslezskou v Brně**“, a jeho **šéfredaktorem** byl **Antonín Boček**, ředitelský rada a předseda Speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně. Redakční radu tvořili : Universitní profesor **František Vitásek**, ředitel Zeměpisného ústavu Masarykovy university v Brně, Ing. **Dr. Josef Pelíšek**, Profesor a ředitel geologicko-pedologického ústavu Vysoké školy zemědělské v Brně, **Dr. Josef Kratochvíl**, Profesor a ředitel ústavu zoologie na Vysoké škole zemědělské v Brně, **Dr. Otakar Gartner**, Profesor a ředitel geologického ústavu Vysoké školy technické Dr. Edvarda Beneše v Brně, **Prof. Dr. Josef Poulík**, **Dr. Vladimír Homola** a další spolupracovníci.

Ročník 7/1954 byl posledním ročníkem, který vydával „Speleologický klub pro zemi Moravskoslezskou v Brně“. Proč, a co se stalo ? Zatím to přesně nevím. Zatím nám musí stačit vysvětlení vedení tehdejšího Speleologického klubu na stranách 184, 185 a 196 tohoto ročníku :

Náše členy, předplatitele a příznivce

žádáme, aby s ukončením ročníku laskavě vyrovnali dlužné předplatné a členské příspěvky.

Valná hromada bude se konati dne 27. června o 19 hodin v přednáškové síni Moravského musea, Brno, Zelný trh. Zveme členstvo k hojně účasti!

Výroční zpráva za rok 1954 vyjde tentokrát cyklostylovaně. Zájemci mohou si ji objednat poukázáním obnosu Kčs 8,— předem — na poukázce uveďte zřetelně „výroční zpráva 1954“. Zbylé exempláře výročních zpráv budou rozprodány při valné hromadě.

*Výbor Speleologického klubu,
Brno, Novobranská 14.*

ORGANISAČNÍ ZPRÁVY

Организацiонные сообщения. • Organisation. • Organisation.

Důležité upozornění členům Speleologického klubu.

Výbor Speleologického klubu řešil na několika posledních schůzích organizační otázky týkající se uskutečnění systematických plánovaných speleologických výzkumů vzhledem k připravovanému prohlášení Moravského Krasu za chráněné přírodní území. Osnova připravovaného vl. nařízení obsahuje mj. pro nás důležitou skutečnost, že všechny průzkumné akce musí být předem schváleny orgány Státní péče, aby krajinný charakter tohoto jedinečného území nebyl přeskakován. Věříme, že tyto snahy, o jejichž uskutečnění usiluje Speleologický klub již po řadu roků najdou u všech speleologů a milovníků přírody široký ohlas a plné pochopení.

Pro účelnou koordinaci prací jednotlivých skupin je nutno aby jejich vedoucí sestavili co nejdříve (do 14 dnů) plán prací na rok 1955. Na základě těchto údajů bude pak doporučeno vypracování projektů na jednotlivé práce a jejich finanční zabezpečení. Jedině toto umožní komplexní řešení našich průzkumných problémů a jsme přesvědčeni, že i značně usnadní začlenění našich průzkumných akcí do připravovaného vědeckého profesionálního výzkumu Moravského Krasu.

Dále se obracíme na vedoucí pracovních skupin a všechny aktivní členy s náležitou výzvou: má-li být upevněno postavení Speleo-klubu a zachována badací práva je nutno, aby vedoucí skupin a všichni členové **co nejdříve zaslali exkursní zprávy**

pokud možno o každé vykonané exkursi v roce 1954. Včasné zasilání exkursních zpráv má pro náš klub velký význam, poněvadž zprávy jsou dokladem o naší obsáhlé výzkumné činnosti.

Pro sestavení výroční zprávy je zapotřebí, aby skupiny sestavily **souhrnné zprávy** o pracích a jejich výsledcích za rok 1954 s počtem exkursí, odpracovaných hodin atd. ve lhůtě do 14 dní.

Podrobnější instrukce jsou uvedeny v oběžníku, který si mohou zájemci pokud jej neobdrželi vyžádati. Případně další podrobnější informace sdělí exkursní a plánovací referent Speleologického klubu Ing. Miloš Skoupý, Jiráskova 57., Brno.

Za aktivní účasti členů Speleologického kroužku ZK ROH Adamovských strojůren (vedoucí s. Weigel) rozvíjí se slibně výzkumné práce v **Býčí skále**. Žádáme členstvo, aby se těchto zajímavých prací pravidelně zúčastňovalo.

Abychom zabezpečili pravidelné vydávání Čsl. krasu je nutné vyrovnati včas **předplatné a členské příspěvky**. Přispějte k rozvoji časopisu získáváním nových předplatitelů a posilte naše řady novými dosud neorganizovanými aktivními jeskyňáři!

Speleologický klub,
Novobranská 14., Brno.

Na rozloučnou s Československým krasem!

Stalo se u nás v našem časopise takřka nepsaným zvykem, že po ukončení každého ročníku jsme přinášeli několik úvodních řádků nového ročníku, v nichž — což nezapíráme — jsme se nejen těšili z vykonané práce, ale načrtávali vždy aspoň zcela stručně další úkoly. Tuto jasnou perspektivu tentokrát před sebou nemáme. Po sedmi ročnících, které přinesly takřka na dvou tisícovkách svých stranách a spoustě mapových příloh jistě mnoho cenného k poznání našeho bohatého československého jeskynního podzemí a krasu vůbec, když jsme chtěli po dalších dvou ročnících uzavřít bilanci prvního decenia souborným obsahem a snad i rejstříkem, který by ukázal, že jsme dovedli soustředit téměř všechny naše krasové badatele a abychom ukázali, že jsme obraceli pozornost a zřetel ku všem krasovým zjevům v nejširším slova smyslu, nebyl náš Československý kras zařazen více do vydavatelského plánu, při čemž jsme nebyli ani k příslušnému jednání pozváni.

Speleologický klub, jako vydavatel Čs. krasu podal ministerstvu kultury žádost o obnovení povolovacího výměru doporučenou řadou vědeckých a odborných organizací a institucí. Je jistě potěšitelné a podporzením správnosti našich tužeb a snah, že o vydávání Čs. krasu jeví zájem i Československá akademie věd (brněnská základna). Příslušná jednání jsou v proudu a o dalším osudu Čs. krasu není dosud definitivně rozhodnuto.

Bylo jistě pěkné, když jeden z nejmladších našich spolupracovníků — studentů prvního ročníku, který zatím vyrostl ve vážného autora, nazval Kras již v počátcích jeho vycházení „okénkem do světa“. Spěch, s jakým naši i cizí autoři přicházeli do redakce a četné referáty domácí i cizí svědčí o tom, že si náš časopis dovedl získati oskudku sympatie a přízeň v nejširších kruzích odborných i milovníků přírody. V Československém krasu byla krasologie chápána tak, jako málokde jinde, v nejširším slova smyslu a byla zde pěstována i historie krasového bádání výzkumu a organizace.

Máme plnou chuť pokračovat v započatém díle! Věříme, že pro uskutečnění našich plánů najdeme plnou podporu všech kompetentních činitelů a že již brzy se shledáme se svými čtenáři — snad již v jiné organizační formě — na prvních stránkách příštího osmého ročníku Čs. krasu, pro nějž máme připraven a shromáždíme další materiál.

Brno, květen 1955.

Redakce Československého krasu.
Výbor Speleologického klubu.

No jo, okénko do světa ! Když oni ale potřebovali auslák do Sovětského svazu a do světa to okénko raději zadržít ! Kdyby tehdy lidé viděli za humna, nenechali by si tlouct klíny do hlavy !

Čas politického kvašení a důsledků Stalinské politiky sice běžel dál, ale po smrti J.V. Stalina a Kl. Gottwalda v r. 1953 se jednak přece jenom politické ovzduší uvolnilo, jednak také volání speleologů po vydávání odborného speleologického časopisu mělo svoji váhu. A tak v roce 1957 vyšel Československý kras v nové podobě. **Tentokrát se jeho vydavatelem stala 2. sekce geologicko-geografická Československé akademie věd v Praze. Vedoucím redaktorem se stal Josef Kůnský, výkonným redaktorem Jaroslava Michovská a redakční radu tvořili : A. Droppa, Vl. Homola, Zd. Roth, Jos. Skutil a Fr. Vításek.**

Na str. 35 tohoto nově koncipovaného časopisu tehdy vyšlo toto oznámení :

ZPRÁVY

Obnovení časopisu Československý kras. Druhá sekce geologicko-geografická Československé akademie věd obnovuje v nakladatelství ČSAV časopis Československý kras, jako jeho desátý ročník v roce 1957. Časopis vydávaný Speleologickým klubem v Brně přestal vycházet r. 1954 a ročník VII-1954 byl dokončen. Za mezidobí 1955-56, dvojnásobný ročník VIII-IX, vydává druhá sekce ČSAV v Nakladatelství ČSAV ročenku s názvem Československý kras, která obsahuje články určené původně pro stejnojmenný časopis.

Nově vydávaný časopis bude vycházet v tomto větším formátu B 5, bude tištěn úsporným písmem a bude vycházet čtvrtletně s rozsahem 48 stran v každém čísle. Časopis má naději, že jeho rozsah i náklad bude možno postupně rozšiřovat.

Redakce vítá pro časopis příspěvky vědeckého obsahu, obohacující poznání krasové geomorfologie a speleologie v obecných i regionálních otázkách. Příležitosti k výzkumu krasu je v naší zemi tak bohaté krasovými oblastmi dostatek a v naší mladé odborné generaci je dostatek zájemců vědecky školených, vzdělaných i zkušených ve výzkumu praktickém i theoretickém i v činnosti publikační. Jim také patří lepší budoucnost tohoto časopisu a s nadějí v jejich spolupráci se ujmáme radostné práce na tomto krasovém úseku naší vědecké publikační činnosti. Nezapomínáme, že zásluhu o obnovení časopisu má předseda druhé sekce ČSAV Ing. Dr. Ladislav Čepěk, člen korespondent ČSAV.

J. Kůnský

Upozornění odběratelům časopisu ČESKOSLOVENSKÝ KRAS!

Jistě všichni dřívější odběratelé tohoto časopisu i všichni přátelé přírody s radostí uvítají dva nové ročníky VIII. a IX. za přerušená léta vydávání 1955 a 1956, které nyní vycházejí v Nakladatelství Československé akademie věd jako stejnojmenná ročenka.

Z obsahu ročenky Československý kras uvádíme článek P. Ryžavého, Suchý žleb v Moravském krasu a jeho jeskyně, Ponorný Kovařský potok od Vladimíra Panoše a konečně studii A. Droppy, Demánovská Iadová jaskyňa. V závěru jsou zprávy a recenze. Uvěřejněné práce jsou opatřeny ruským a německým resumé.

Str. 127, obr. v textu, brož. Kčs 16,40.

Osmý a devátý ročník (viz text výše) sice vyšel, jak je uvedeno výše, ale v Moravské zemské knihovně ho nemají. Aspoň to bylo tak poznamenáno na žádance, která mi byla vrácena. Jestlipak se mi to podaří najít ?

No jo, ale co se dělo kolem Speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně ? Nějak se o něm ani nemluví, ani nepíše !

Chráněná krajinná oblast Moravský kras byla, (jak jsem zjistil) zřízena výnosem Ministerstva školství a kultury č.j. 18 001/55/A/6 ze dne 4.7.1956. Vlastní znění výnosu mi nebylo prezentováno ani na internetu. Vyhledávač mi prostě napsal, že tento dokument nebyl nalezen.

**Nicméně, pokud byl časopis „Československý kras“ zastaven v r. 1954 (jakousi vyhni-
vací metodou) – se Speleologickým klubem pro zemi Moravskoslezskou v Brně nebylo,
jak vyplývá podle výše citovaných oznámení v časopise Československý kras o ničem ta-
kovém jednáno, a nebyl ani zařazen do vydavatelského plánu Ministerstva školství a
kultury. Co se tehdy stalo, k čemu došlo a proč – to je nutno vypátrat !!! Jedno mi je
zatím jasné !!! Speleologický klub o svoje místo na slunci úporně bojoval. Jak ?**

**Jak vyplývá z dalšího dokumentu (viz níže) byloa někdy v první polovině roku 1955
založena při Kabinetu pro geomorfologii ČSAV Krasová komise, která zřejmě získala
právo rozhodovat o krasu. Pokud tomu tak bylo, SKB toto právo ztrácela.
Mohou mi k tomu pamětníci něco sdělit ?**

**Mimo jiné, jak z Výroční zprávy SKB za rok 1955 vyplývá, 18 srpna 1955 zemřel
dosavadní předseda SKB, pan Antonín Boček.**

**Je nutno objasnit činnost výboru v letech 1952 (po 1. říjnu 1952) 1953, 1954 a 1955.
Po smrti Antonína Bočka se patrně stalo předsedou SKB pan Josef Pelíšek, po něm
předsedoval pan Miroslav Pokorný a v průběhu roku 1958 byl do čela SKB zvolen pan
profesor Rudolf Musil. Zde už se můžeme zachytit !**

V Ý R O Č N Í Z P R Á V A
S P E L E O L O G I C K É H O K L U B U V B R N Ě
za rok 1955.

Předstoupil-li loňského roku při výroční valné hromadě výbor klubu před svoje členstvo se zprávou o činnosti již po desáté znamená to, že v uplynulém roce 1955 jsme zahájili druhé desetiletí naší činnosti, další desetiletí práce při řešení problémů našich krasových oblastí a dalšího upevňování a rozšiřování naší organizace. Zahájili jsme toto další období naší činnosti se větší energií a láskou vedení snahou zajistit pro úspěšnou činnost a další rozvoj našeho klubu všechny nutné předpoklady, abychom stejně jako loňského roku, kdy jsme s uspokojením pohlíželi na uplynulých deset let své práce, mohli i nyní s radostí a uspokojením pohlížet vstřícně budoucnosti našeho Speleologického klubu.

Nebyl však uplynulý rok jen rokem radostné práce a průzkumné činnosti. V uplynulém roce 1955 dne 18. srpna ztratil náš klub svého zakladatele dlouholetého předsedu a čestného předsedu

ředitelského radu v.v. Antonína B O Č K A ,
zasloužilého pracovníka a funkcionáře Speleologického klubu. Odešel nám jeden z našich předních speleologů, který dovedl kolem sebe soustředit řadu nadšených pracovníků, vést je a být jim rádcem a učitelem. Jméno Antonína Bočka zůstane navždy v dobré paměti nejen všech našich členů ale i všech československých a mnoha zahraničních speleologů.

Hodnotíme-li činnost klubu za uplynulý rok rozpadá se tato na dvě části:

1/ Činnost organizační. Naše jednání s Československou akademií věd zahájené v roce 1954 bylo korunováno úspěchem, když v první polovině roku 1955 byla při Kabinetu pro geomorfologii při ČSAV založena Krasová komise, jejímiž členy se stala řada našich aktivních členů. I když se činnost této komise nerozvinula dosud do potřebné hloubky a šíře, lze očekávat, že nám spolupráce s touto novou organizací již brzy otevře další možnosti při praktické

i teoretické průzkumné krasové činnosti.

Hned z počátku roku 1955 bylo zahájeno jednání s ministerstvem kultury o obnovení povolenacího výměru pro další vydávání Čsl. krasu zrušeného v posledních dnech roku 1954. Když naše první intervence neměla úspěch provedli jsme důkladný rozklad celé situace formulovaný v nové žádosti o povolení pokračovat ve vydávání Čsl. krasu. Tato druhá žádost byla zaslána 27 vědeckým institucím, která na žádosti svým razítkem a podpisem potvrdily svůj souhlas a doporučení k kladnému vyřízení. Když po delší době a několika urgencích ministerstvo kultura na tuto naši žádost reagovalo, odpovědělo nám, že o vydání Čsl. Krasu se jedná v ČSAV. Našemu klubu bylo dovoleno dovydávat poslední čísla z ročníků 1954, jichž vydání pak z časových důvodů sklouzlo do roku 1955.

Po ustavení Krasové komise urgovali jsme několikrát na jejích schůzích vyřešení otázky dalšího vydávání časopisu, což se konečně podařilo, když bylo ČSAV rozhodnuto vydat ročník VII. a IX. za rok 1955 a 1956 jako knižní publikaci a předseda Krasové komise, dopisující člen ČSAV univ. prof. Fr. F. Vitásek byl pověřen shromážděním článků a jejich odbornou redakcí. Za této situace předali jsme prof. Vitáskovi všechny náš redakční materiál, který byl pro další čísla Čsl. krasu v naší redakci připraven. Malá část tohoto materiálu byla pojetá do zmíněné již knižní publikace, přičemž doposud nebylo rozhodnuto o dalším vydávání Čsl. krasu jako periodika. Ačkoliv tímto bylo zajištěno vydání ročníků VII. a IX. nemění to nic na skutečnosti, že klub byl zbaven možnosti publikovat práce svých členů ve vlastním časopise, také z toho důvodu, že většina z těchto prací, zejména v případech kdy se jedná o praktické průzkumné pracovníky, nemůže pochopitelně dosahovat té vysoké vědecké úrovně, jaká je požadována pro práce vydávané ČSAV.

Vylíčenou situací nastal v publikování speleologických prací v naší republice nepříjemný nejméně dvouletý časový háč, který se jistě rušivě projeví v aktuálnosti publikovaných prací a samozřejmě i ve výměnných stycích s cizinou. Vzdor nejúsilovnější snaze výboru klubu a všech našich příznivců nepodařilo se tedy prozatím vydávání Čsl. krasu v Brně zachovat.

Během uplynulého roku byly i nadále udržovány styky se zahraničím; pro výměnnou činnost bylo použito posledních čísel Čsl. Krasu ročníku 1954, které vyšly v prvním pololetí roku 1955. Výměnnou dostali řadu odborných zahraničních speleologických časopisů, případně časopisů a publikací z příbuzných oborů.

Mimo normálních běžných přírůstků do našich archivů vyplývající z praktické průzkumné činnosti našich členů byl náš archiv význameně obohacen prakticky o celý archiv zesnulého předsedy Antonína Bočka, který byl po jeho smrti od pozůstalé choti odkoupen. Tím se dostala do archivu klubu řada starých cenných dokumentů, které tak byly uchráněny před zničením, eventuelně by upadly v zapomnění.

Dále byla prohlubována spolupráce se Speleologickým kroužkem ZK ROH Adamovských strojiren, který se stal jednou z nejvíce činných průzkumných skupin našeho klubu. Významená byla pomoc, kterou poskytl klub Speleologickému kroužku při pořádání krasové výstavy v kulturním domě Julia Fučíka v Adamově, na kteroužto výstavu zapůjčil klub většinu dokumentačního grafického materiálu a další exponáty.

Současně podporoval výbor klubu vznik Speleologického kroužku v závodech J. Dimitrova v Blansku, který po svém utvoření zahájil spolupráci jednak se Speleologickým kroužkem Adamov a jednak se zapojil do prací v rámci Speleologického klubu.

Po převzetí rozsáhlého archivu po zesnulém předsedovi, vyvstala před výborem klubu znovu otázka klubovní místnosti, kterou se až dosud nepodařilo zajistit. Určitá úleva nastala, když se nám podařilo zajistit jednu menší místnost v Březině u Křtin, kam bude možno odsunout alespoň část jednatelelského archivu, duplikáty starších plánů a železnou rezervu časopisu. Nicméně otázka opatření klubovní místnosti v Brně zůstává stále nevyřešená a opatření místnosti bude jedním z nejnalehavějších úkolů nového výboru.

2/ Vlastní činnost průzkumná. V minulém roce 1955, podobně jako v letech předchozích směřovalo přirozeně hlavní úsilí členů i výboru k vlastnímu praktickému výzkumu krasu. I když charakter prací zůstává nadále nezměněn, t. j. pracuje se na řešení otázek teoretických i praktických, přece můžeme s radostí pozorovat další pokrok v kvalitě prováděných prací. Nemelou zásluhu na tom má těsnější kontakt odborníků sdružených v našem klubu s aktivními, v poli pracujícími členy. Tato jistě potěšitelná skutečnost vedla v několika případech k tomu, že problémy krasové jsou pojímány širše a celá tendence pracovní směruje ke komplexnímu řešení. Svoji zásluhu na tom má i systematická prací, která se přijímá jako důsledek nově zaváděných a především promyšlených pracovních projektů.

- 4 -

O provedených exkurzích byly vedeny dále písemné záznamy a bohužel musíme znovu konstatovat, že pro tyto dokumentární záznamy nemají dosud někteří naši členové patřičné pochopení, takže mnohé cenné pozorování zůstane tak mimo centrální klubovní registraci.

Nedostatek v náboru nových členů a zájemců, i když byl poněkud napraven, trval i v minulém roce, což způsobilo spolu s neudělením subvence celkový pokles v objemu průzkumných prací.

Hlavní nedostatky spočívají i nadále v naprosto nedostatečném vybavení našeho klubu technickými pomůckami, takže jsme nuceni většinou pracovat zastaralými metodami, což je konečně v Moravském Krasu úkaz všeobecný. Při provádění terenních prací spolupracovali jsme s četnými odborníky, kteří nám poskytnutí odborných konzultací velmi ochotně vycházeli vstříc. Podobně jako před tím, bylo i tentokrát dbáno, v souhlasu se zájmy přírody a krajiny, v maximální míře na co nejmenší porušení přirozeného charakteru krasových zjevů.

Ukončené pracovní výsledky byly ve většině případů zpracovány a připraveny k publikování. Zastavení námi vydávaného časopisu Čsl. Kras způsobilo, že výsledky nebylo možno podobně jako v letech minulých systematicky uveřejňovat, takže koncem roku došlo ke značnému nahromadění prací určených pro tisk.

V minulém roce 1955 děla se pracovní činnost současně na několika pracovištích, při čemž hlavní oblastí zůstal nadále

M O R A V S K Ý K R A S,

kde kromě systematické práce podnikli jsme řadu exkurzí orientačních a informativních, při nichž se noví zájemci seznámili s problematikou význačných krasových zjevů. V rámci klubovních možností pokračovali jsme ve sledování

poněrů hydrografických

hlavně v ponorných okresech severní části Moravského Krasu. Pracovalo se dosavadními metodami, t.j. zaznamenáváním vodních stavů a jejich fotografickou dokumentací. Kromě toho byly zachyceny pozorované změny v utváření řečišť a ponorů a zpracován nově odkrytý profil v povodňovém řečišti před Starou Rasovnou.

Výkonná dobře organizovaná skupina Pustožlebská pracovala počátkem roku

v jeskyni Suchánkové.

Zde bylo pokračováno v hloubení šachty v nejnižším místě. Podniknuty byly Horolezecké výstupy, kterými se podařilo objevit menší prostory související několika jícnů s nižšími, známými již partiemi. Všechno pracovní úsilí v šachtě však nevedlo k úspěchu a poněvadž práce v sstouveném kůželu, v němž byla šachta hloubena, se stávala stále

nebezpečnější, byly zde další práce zastaveny. Dalším pracovištěm zvolila si skupina jednu z četných jeskyní v Koňském spádu, která byla později nazvána

Stalagmitová jeskyně.

S pracemi zde bylo započato hloubením sondy v pravo před koncem jeskyně. Mezi ssutí na dně jeskyně astropem byla původně asi 10 cm plochá volná dutina. Pokračovali jsme v hloubení šikmo dolů v úhlu 45° pod sklení stěnu jeskyně. Dno uvolňované sondy tvořil krápníkový zplez, který z počátku činil dojem obrovitého stalagmitu po němž byla jeskyně nazvána. Při pracích byla nejdříve těžena ostrohranná ssut, později byly úlomky v ssuti mírně zaoblené s četnými fragmenty krápníků. V hloubce 4 1/2 metrů, kde byl vykopán 1 metr dlouhý krápník objevil se kulovitě zaoblený strop. Tento jsme v průběhu dále sledovali až do hloubky 5 m, kde se nám podařilo vniknout do první krápníkové prostory. Na nejnižším místě jeskyně nachází se písčité zemina s valouny droby a vápence. Během dalších dvou exkursí byl upraven přístup a započato s průkopem do dalšího neznámého pokračování, které vzbuzovalo naději na další objevy.

V nedaleko odtud ležící

Jeskyni U šípku

bylo provedeno zaměření a jeskyně byla informativně prohlédnuta.

Několik exkursí bylo věnováno

Suchému žlebu a jeho jeskyním.

Tyto exkurse měly jednak ráz informativní, jednak studijní. Byly při nich dále sledovány poměry geomorfologické v závislosti na geologické a tektonické stavbě území; zvláštní pozornost pak věnována výskytům terasových úrovní. Byly provedeny konečně doplňující práce k úplné registraci dodnes známých jeskyní a další měření nivelační menšího rozsahu, jiniž byla stanovena nadmořská výška chybějících jeskyních vchodů. Práce na registraci o soustavném zpracování jeskyní Suchého žlebu byly v uplynulém roce dokončeny, výsledky v konečné úpravě zpracovány a předány k publikování.

Nově založený Speleologický kroužek ZK ROH závodů J. Dimitrova v Blansku pracoval na uvolnění závrtu

v trati Pokojná západně Rudice.

Celkový charakter tohoto místa nasvědčuje, že tu jde o ponorovitou propastovitou jeskyni a neznámými hydrografickými vztahy pravděpodobně o samostatný dosud neznámý hydrografický krasový systém, mající souvislost s prameny ve Žlíbku Zrcadla, při geologické hranici devonu a brněnské vyvěřeliny. Během několika

exkursí se podařilo namáhavou prací mezi labilně seskupenými balvanů proniknouti do hloubky 23 m, kde nastává značné sůžení profilu jeskynního jícnu. Házené kameny padají zde ještě dalších asi 8 m hluboko.

V minulém roce bylo zpočato

se systematickým průzkumem a registrací závrťů v povodí

Jedovnického potoka

při čemž byla v rámci této práce zpracována i oblast erosivního žlíbku Zrcadla. Tyto práce navazují bezprostředně na území severní části Moravského Krasu a směřují ke zjištění všech závrťů v oblasti, zakreslení jejich topografické polohy do map, zjištění tvaru, velikosti, sedimentární výplně a dalších skutečností s kritickým rozborom historickým.

Hlavním pracovištěm byla loňského roku opět

jeskyně Býčí skála.

v níž bylo pracováno na několika úkolech. V těsné spolupráci se Speleologickým kroužkem ZK ROH Adamovských strojírů a horolezců podařilo se absolvovat několik úspěšných exkursí do Skalního zámku a Obřího komínu. Při tom byly instalovány dva stabilní žebře v Obřím komíně, provedena orientační pozorování geologická a topograficky zatím zaměřena Černá štola a vlastní Skalní zámek. Později byl proveden horolezecký průzkum směřující k zjištění SV pokračování horních pater Býčí skály za Obřím komínem. Kromě toho pracovalo se i na topografickém zaměření poměru jeskynních prostor Býčí skály k nejbližším závrťům na povrchu v okolí, zejména kol přítokového syfonu. Měřeno zapůjčeným teodolitem, délky dvakrát pásmem. Výsledkem je polygon Býčí skály od přítokového syfonu ke vchodu a odtud jednak nad jeskyní do míst přítokového syfonu, jednak ke Krkavčí skále, vývěrům Jedovnického potoka a k železnému kříži v Josefově.

Přítokový syfon byl znovu důkladně prozkoumán pomocí gunového člunu, zapůjčeného Moravským museem v Brně, zejména zjišťovány přítokové poměry a nejvhodnější místo k jeho překonání. Práce v Nové Býčí skále byly na delší čas přerušeny zaplavením Šenkova syfonu, který pro potuchu na elektrickém vedení nebylo možno ihned odčerpat. Při odstraňování sedimentů v Jižní odbočce narazili členové Speleologického kroužku ZK ROH Adamovských strojírů na bohatý výskyt artefaktů. O nálezů bylo spraveno Moravské museum, jehož pracovníci provedli zde odborné výkopy a převzali nalezený materiál.

Současně směřovalo pracovní úsilí k doplnění pracovního inventáře, ke kompletisaci kamenovrtacích strojů a ke stavbě železné brány ve vchodu jeskyně.

- 7 -

Dokončeny byly též práce na konečné úpravě neschůdných míst jeskynního vnitřku.

Z ostatních pracovišť Křtinského údolí nutno uvést dokončení uvolňovacích prací

v jeskyni č. 28.

Uvolňovacími pracemi byl namáhavě překonán balvanitý zával a objeveno další neprůlezná pokračování směřující k povrchu. Práce zde byly ukončeny a touž pracovní skupinou nově zahájeny

v jeskyni č. 20

Tyto zde směřují k nalezení přístupu k podzemnímu řečišti Křtinského potoka, jehož průběh se zde předpokládá. Koncem roku zde byly práce teprve v počátečním stadiu. Dále bylo nově započato s technickou přípravou na manuální uvolňování, jehož cílem je objasnit otázku

Habrůveckých závrťů v povodí Křtinského potoka.

I zde byly práce koncem roku teprve v počátečním stadiu technické přípravy pracoviště.

Habrůveska skupina pracovala dle plánu

v závrťě " Na Lazech "

kde prováděla přípravné a zajišťovací práce a spoluúčastnila se i mapování. Vzhledem k přesunům labilně uložené balvanité ssutě byly práce na tomto pracovišti přerušeny a činnost skupiny se zaměřila na práci v závrťě v oddělení 24, polesí Habrůvka. Odkryvné práce, jejichž účelem je přispět k řešení hydrografického problému podzemního toku Jedovnického potoka, pokračují úspěšně.

Na Babické plošině a v okolí Březiny

byly registrovány krasové zjevy a situačně i výškově zaměřeny jeskyně jak v babických " Sklakách ", tak i u Březiny. Podobně zaměřeny situačně i závrty ve skupině Zadní pole u Babic.

Z K R A S O V ' C H O B L A S T Í M I M O C E N T R Á L N Í C H
uvádíme výškové zaměření jeskyňky na Stránské skále, čímž byly zde dokončeny topografické práce. Ježto povolení ke vstupu do největší zdejší jeskyně nám nebylo uděleno, nebylo možno její profil zaměřit. Výsledky dřívějších průzkumů na Stránské Skále byly celkově zpracovány a připraveny k publikování.

Celkem bylo v roce 1955 podniknuto 121 exkurzí při nichž bylo odpracováno celkem 1.805 pracovních hodin.

Během roku bylo konáno celkem 17 schůzí, z toho :

Valná hromada.....	1
výborových schůzí.....	10
porady pracovních skupin.....	6
<hr/>	
Celkem.....	17
<hr/>	

Došlé a odeslané korespondence bylo celkem 228 písemností z toho 106 došlých a 122 odeslaných.

Výbor Speleologického klubu v Brně.

V citovaném ročníku obnoveného časopisu „Československý kras“ (Dále jen ČK) roč. **10/1957 najdeme na str. 25 a dalších** práci autorů **R. Burkhardta, M. Fabíka a M. Skoupého**, nazvanou „**Rudické propadání jako součást problému podzemního toku Jedovnického potoka**“. Za tímto článkem ještě (zatím) nenacházíme nic.

V ročence 11/1958 časopisu ČK sice na str. 183 – 186 **R. Burkhardt** napsal článek, nazvaný „**Krasové zjevy v jurských vápencích Stránské skály a Nové hory**“, jenže nějaký vandal tyto čtyři stránky ze svazku vytrhl. Asi je potřeboval. Ale tato stopa nevystydla.

V ročence 12/1959 časop. ČK najdeme „**Zprávu o činnosti krasové sekce společnosti Národního muzea v Praze v letech 1957 – 1958**“, jejímž autorem je František Skřivánek, ale o Speleologickém klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně tam není ani ň ! **Ale pozor !**

V této ročence nacházíme také na stránkách 85 – 98 článek **R. Burkhardta**, nazvaný „**Problém ponorného Jedovnického potoka v Moravském krasu**“. A pod posledním řádkem tohoto článku se autor této práce hrdě přiznává k dresu, ve kterém bojuje. Na konci článku, pod posledním řádkem, najdeme doložku vytištěno kurzivou : **Speleologický klub v Brně.**

Takže – Speleologický klub v Brně žije (možná v nějaké transformované podobě), a nevzdává se a o své místo na slunci a v lidské společnosti „socialistického zřízení“ zřejmě bojuje. Že by se skryl pod křídly Moravského muzea ?

V roce 1959 začíná v Brně vycházet časopis „**Kras v Československu**“, v jehož tiráži najdeme, že jeho vydavatelem je **Speleologický klub v Brně a Moravské muzeum**. Jako odpovědná redakční rada jsou uvedeni : **Jaroslav Fadrna, Jan Himmel, Rudolf Musil a Přemysl Ryšavý. Vydávání tohoto časopisu je povoleno HSTD č. 0 – 257088 ze dne 17.7.1959.** Nicméně – vydávání časopisu je ztrátové, Moravské muzeum nenachází na jeho dotaci peníze, a tak je posléze jeho vydávání (prý) cca po pěti vydaných číslech zastaveno.

Mezi archiváliemi se mi podařilo objevit nejen Výroční zprávu SKB za rok 1958, ale také seznam členů výboru, kteří byli na Výroční členské schůzi SKB, která se konala 16. března 1959 zvoleni do čela SKB na 1 rok. (Najdete níže, na str. 43).

Všechny doklady o činnosti SKB, které se mi zatím podařilo najít, i ty, které jsem sebral v průběhu své speleologické činnosti zde prezentuji chronologicky. Z Výročních zpráv jsem vždy vybral jen organizační část. Můžeme zde najít především informace o členech výboru, který byl volen vždy na období jednoho roku, dále rámcové zprávy o pracovních skupinách a kolektivních členských organizacích (Kroužky při ZK ROH). Části, popisující výzkum krasu za uplynulý rok jsou rozsáhlé a mnohdy mají dnes už jen historickou vypovídací schopnost. I tyto výzkumy jsou ale součástí historie SKB.

Nicméně, já se chci dobrat v této své kompilaci (dílo sestavené z poznatků jiných prací) toho, jak jeskyňáři bojovali o existenci „své“ organizace, která měla a chtěla (!!!) výzkumy v krasu řídit cílevědomě a na vědecké úrovni, s přispěním širokých vrstev speleologických nadšenců. Přes všechny obraty, ke kterým v historii SKB docházelo, byla tato organizace vždycky dobrovolným spolkem svobodných lidí, kteří odmítali nucovanou nadvládu. A to je to, co chci v této své práci dokázat.

A to je to, v čem by mně měli pamětníci speleologické historie pomoci objektivním a nez-kresleným přístupem.

SPELEOLOGICKÝ KLUB v BRNĚ, Tesnohládkova 10.

V Ý R O Č N Í Z P R Á V A

Speleologického klubu v Brně

z r o k 1958.

Týbor Speleologického klubu předstupuje před svoje členstvo se zprávou o činnosti klubu za uplynulý čtrnáctý rok existence Speleologického klubu. Byl to rok, více než roky předešlé, plné práce větší činných členů a to jak na poli průzkumném, tak i na poli organizačním. Bylo dosaženo několika významných úspěchů, o nichž bude podrobněji pojednáno dále.

1/ Činnost organizační :

Spolupráce klubu s ČSAV prostřednictvím Krasové komise byla v roce 1958 obnovena. Byla v hrubých rysech stanovena struktura komise a forma spolupráce. V užším výboru krasové komise zastupuje zájmy klubu jeho předseda.

Po dalších jednáních s ČSAV a ministerstvem kultury bylo rozhodnuto, že Československý Kras bude dále vydávat akademie ve formě ročenky. Otázka časopisu pro náš klub tím zůstala nevyřešena.

Spolupráce se závodními kroužky probíhala i v roce 1958 úspěšně. Zvláště v prvním pololetí uplynulého roku byla podniknuta řada společných exkurzí, hlavně do Rudického propadání a Býčí skály. Mimo to bylo uskutečněno několik odborných přednášek.

Na podzim loňského roku bylo započato s pravidelným svoláváním členských schůzí, na jejichž programu byly mimo informativních zpráv odborné přednášky zaměřené hlavně na témata pro jeskyněře - začátečníky.

- 2 -

V průběhu minulého roku byla provedena revize členského seznamu. Výbor si zvláště všiml členů, kteří se neúčastní průzkumné ani organizační práce klubu. Tito členové, kteří tvořili většinu t.zv. "papírových členů" byli dotázáni, zda mají o práci v Krasu v rámci Speleologického klubu zájem. Většina dotázaných zájem neprojevila, byli tedy z členského seznamu vyškrtnuti, což jim bylo oznámeno. Ke dni 31.12.1958 měl Speleologický klub celkem 213 členů.

2/ Vlastní činnost průzkumná :

V severní části Moravského Krasu pracovalo se na několika pracovištích :

Ve Sloupsko - šošůvském jeskyním bludišti bylo za pomoci vojenské jednotky vyzkoušeno použití krátkovlnných vysílaček a přijímačů pro spojení na větší vzdálenosti. Spojení bylo navázáno i na vzdálenost několika km uvnitř jeskyně.

Do propastovité jeskyně Vinšulky v Pustém Zlebu obj. 11. srpna 1957 byly podniknuty dvě pracovní exkurse. Částečně se podařilo proniknout níže.

Do jeskyně Řečiště bylo podniknuto 17 pracovních a studijních exkurzí. Práce na konci jeskyně byly ztíženy nedostatkem vzduchu tak, že se proniklo asi jen 5 m do předu. Ve Sloupové síni proniknuto do vyššího patra, kde jsou všechny krápníkové útvary i stěny silně rozleptány. Protože v této jeskyni se dalo pracovat vždy jen krátkou dobu, byl ostatní čas věnován pracem v nedaleké důležité jeskyni Kanského spádu.

U Javora, kde se podařilo uvolnit úzkou chodbičku do hloubky a obejít tak dříve velmi těsnou užinu. Další práce zde budou ztěžovány užinami.

V sousední jeskyni U Jedle, která s předešlou pravděpodobně souvisí, bylo odpracováno 28 polodenních pracovních směn. Dosaženo bylo hloubky 10 m, při čemž byl odkrýván skoro celý profil této studnovité, štěrky a písky ucpané propásky. Ve směru teoretického pokračování nachází se ve vzdálenosti asi 120 m závrť Barbora.

Zvýšená pozornost byla věnována v uplynulém roce propasti Macoš. V jarních měsících bylo slézáno k některým otvorům v severovýchodní stěně Macochy. Navštívěny tak byly některé nové jeskynky. Současně s těmito výzkumy byly prováděny měřicí a sondovací práce v jeskyni Pod můstkem, kde se podařilo proniknout do komínů mezi spoustami zřícených balvanů. V sousední jeskyni Severovýchodní proniknuto po přemístění balvanů a nánosů příkře skloněnou chodbou asi 8 m daleko.

Obě jeskyně určeny jako nejvhodnější pro možnost proniknout za Macochu. Dále byla provedena sonda v dosud nepojmenované jeskyni ve stěně Macochy asi 45 m vysoko nad jeskyněmi Cervíkovými. V této jeskyni s klusajícím profilem směrem do masivu byly nalezeny drobné štěrky a světlé písky.

V Jalovém korytě a hlavně v syfonech jeskyní Cervíkových byla zahájena řada potápěčských sestupů do obou syfonů. Byl zjištěn směr přítoku i charakter zaplavených chodeb. Nejdále se podařilo proniknout asi 40 m za "Druhý syfon". Těchto prací se zúčastnili i nečlenové klubu. Výzkum byl podporován správou Moravského Krasu.

Pustým žlebem od výtoku Punkvy k jeskyním v kónském spádu byl proveden nivelační tah. Při dně žlebu stabilisováno několik pevných bodů.

Ve střední části Moravského Krasu soustředily se hlavní výzkumné práce na řešení problémů podzemního toku Jedovnického potoka mezi Rudickým propadáním a Býčí skálou. V propadání bylo objeveno v noci z 11. na 12. ledna pokračování chodeb. Podařilo se obejít konečný syfon horními patry. Další úspěšné exkurse, kdy byla postupně objevována další pokračování následovaly z 18. na 19. ledna a 14. na 15. června. Současné byly jeskyně zaměřeny, provedena fotodokumentace, barvící experimenty, teplotní měření a započata nivelační měření. Detailní zprávy o těchto výzkumech přinášel denní tisk.

V Býčí skále v hlavním pracovišti Speleologického kroužku ZK ROH Adamovských strojíren, bylo pracováno v prostorách Kanonu, ve Vysokém komíně, v Horolezcké chodbě.

Dále byly podniknuty výstupy do puklin "Na rozvodí". Řada dalších akcí /práce na lan. žebřících, fotografování, záchraná na stalagtitu z Barové jesk., exkurse pro veřejnost, exkurse do Rudického propadání pro členy/ doplňovaly činnost kroužku. Svépomocí postavená výzkumná stanice u Býčí skály usnadní další práce v této důležité jeskyni.

V jeskyni Barové pracoval kroužek VUT. V poslední době se zaměřil hlavně na opravu vchodu za účelem uzavření jeskyně.

V jeskyni Jestřebí skála pokračováno v pracích započatých v letech 1956-1957. Výsledkem prací bylo objevení členitých chodeb sestupného charakteru. Další práce byly soustředěny na okolí jeskyně. Byly objeveny dvě menší jeskynky /č. 31a, č. 32a/ Pořízeny plány jeskyně a okolí. Z prací byly pořízeny dokumentární fotografie.

V jeskyni A e s k u l a p k a bylo prováděno rozšiřování vstupní chodby za účelem usnadnění dalších prací, které budou v r. 1957 rozšířeny.

V jižní části Morsvského Krasu soustředily se hlavní práce v O c h o z s k é j e s k y n i a o k o l í. Podniknuto 38 exkurzí. Bylo pokračováno v průzkumu komínů, při němž byl slezten komín na začátku Hlavního domu, za Nouackovým syfonem, u Sedmičky a komín v Zadní kapli. V chodbě Zácilonkové byl dále prokopán nánosový syfon. Pro lepší přístup do Zadní kaple bylo během několika exkurzí sníženo řečiště před Křížovým syfonem v Nové Ochozské. V propasti Pětadvacítky bylo rozstříleno skalní žebro a postoupeno o 4m dále do malé sínky, z níž vycházející pokračující chodbička je silně zahliněna. Byly zaznamenávány vodní stavy, teplotní měření, prováděna fotodokumentace a několik pokusných filmových záběrů.

V jeskyni M á j o v é bylo pokračováno v odstraňování ssutového materiálu, pod nímž bylo nalezeno několik kostí.

Jeskyně K ů l n i č k a, kam byly podniknuty 4 exkurse, poskytla větší množství kostí, pravděpodobně z vl. Dále zde byly znovuobjeveny postranní sínky, které byly uzavřeny dřívějšími pracemi v jeskyni.

E s t a v e l a H á d e c k á. Její funkce estavele byla odhalena začátkem roku 1958, při systematickém průzkumu Říček. Pro vyřešení původu vod v Estavele byla zde hloubena sonda 4m dlouhá, 1,5m vysoká, kterou je však nutno dřevnit. Pracoviště je značně vlhké, protože leží víc jako 1m pod úrovní Hádeckého potoka. Celkem odpracováno 180 hod.

V ý t o k Ř í č k y I dává při použití rhavin možnost proniknutí do vodních jeskyní pod Lysou horou. Za 5 pracovních exkurzí bylo sníženo řečiště pod výtokem a pomocí astralitu prolámaná 2 m dlouhá chodbička proti vodě.

V jeskyni P e k á r n a bylo koncem roku 1958 přikročeno k mechanickému otevírání ssutového kužele na konci jeskyně. Ze začátku byly velké balvany, které bylo nutno rozstřílet, pak se objevila drobná ssut, která se odváží na kolečkách před jeskyní. Skalní strop se na konci stoly zvedl, takže štola přechází úplně do ssuti. Zatím byly do Pekárny podniknuty 4 pracovní exkurse.

Mimo uvedená pracoviště bylo provedeno v jižní části Mor. Krasu ještě několik drobnějších prací. Zaměření polohy výtoků z Lysé hory, jeskyně Netopýrky a Ochozské, provedena výšková měření a j. V Hádeckém údolí byly umístěny

orientační tabule pro turisty, upozorňující na krasové jevy. Byl proveden barvicí experiment v useku Netopýrka - výtok Řičky a barvení vod v Hádeckém ponoru. Z propagační činnosti možnost uvést krasovou výstavku v Ochozích a dvě přednášky o jeskyni Ochozské.

Do jeskyně na Stránské skále bylo podniknuto několik exkurzí a pořízeny fotografie.

V Jihomoravském Krasu proveden průzkum jeskyní na Tabulové hoře u Klentnice a v jeskyni Na Turöldu, která byla otevřena pro veřejnost. Dále byla prozkoumána puklina v lomu pod Pernou. Sestoupeno do hloubky asi 20 m.

Byl proveden průzkum Květnické propasti. Její hloubka obnáší 77,5 m. Propast, která je vlastně jen mohutnou trhlinou vyplněnou suti, má několik horizontů. Mimo hloubková měření byla provedena měření teploty a vlhkosti vzduchu, fotodokumentace a zmapování propasti. Byly provedeny tři exkurse.

Byla provedena exkurse do Jihoslovenského Krasu v délce 22 dnů. Byly prováděny práce pro bratislavského Turisty na Jasovské planině, který tuto navrhl pro komplexní výzkum. Byl pořízen soupis jeskyní v údolí Teplé a Bodvy, jejich popis, hydrografický průzkum celé oblasti s barvicím experimentem, zaměření Jasovské jeskyně s Kamennou pivnicí pro plánované propojení obou jeskyní pro výhodnější zpřístupnění. Několik jeskyní bylo zmapováno.

Orientačně byly navštíveny další jeskyně Moravského Krasu: Stará Rasovna, Nová Rasovna, Sloupsko-šošůvské bludiště, Balcarka a jiné. Na Slovensku pak Gombasek, Děmňová a Belanská jeskyně.

Výbor Speologického klubu.

Vtvoční členská schůze Speleologického klubu se konala dne 16. března 1959. Byla projednána a schválena výroční zpráva o činnosti klubu za rok 1958. Dále byly předloženy a schváleny zprávy pokladní a hospodářská. Program schůze byl doplněn zajímavou přednáškou Dr. Zdeňka Š e d y: Flora krasového podzemí. Přednáška byla doprovázena světelnými obrázky. Výtah z této přednášky bude otištěn.

Nově zvolený výbor, který se sešel na své ustavující schůzi dne 23. března je sestaven takto:

Předseda Dr. Rudolf M u s i l, Moravské museum, Náměstí 25. února 7, Brno.

Jednatel Miroslav F a b i k, Těšnovická 10, Brno.

Pokladník Karel V a l o c h, Moravské museum, Náměstí 25. února 7, Brno.

Hospodář Vladimír H o l m a n, Gerkeho 60, Brno.

Zapisevateľ Jaroslav F a d r n a, Malátova 7, Brno.

Organisace pracovních skupin Rudolf B u r k k a r d t, Tererova 6, Brno a František M u s i l, Tylova 12, Brno 12.

Propagace a tisk Dr. Přemysl R y š a v ý, Maškova 6, Brno 14 a Jan H i m m e l, Nerudova 2, Brno.

Archiv jeskynních plánů ~~ROH~~ Josef H a v e l, Horákov 125, pošta Tvárožná.

Archiv výtisků Miroslav K u b e š, Lesnická 58, Brno III.

Fotoarchiv Karel K r č á l, Francouzská 34, Brno.

Speleologický kroužek ZK ROH Adamovských strojírů zastupuje Jaroslav W e i g e l, Kuldova 16, Brno 15.

Knihovna a časopisy jsou dosud uloženy u Dr. P. Ryšavého.

Ú v o d e m .

HSTO	v hod.	15
D sí die	v hod.	
Schválení dne		
Značka		2357089

Od doby, kdy Speleologický klub přestal vydávat časopis Československý kras, pociťuje se stále naléhavěji potřeba spolkového časopisu.

Výbor Speleologického klubu řešil situaci dvojím způsobem: jednak se ucházel o obnovení povolovacího výměru pro časopis v tištěné formě, ~~jednak se ucházel o vydávání informatických zprav.~~ jednak začal s vydáváním informačních letáků.

Nyní, kdy záležitost tištěného časopisu ~~stále~~ ještě není definitivně vyřešena, začínáme s vydáváním ~~informatických zprav.~~ informačních zpráv, ^{ve spolupráci s Moravským ústavem v Praze} kterážto skutečnost však nepovažujeme za vyřešení našich snah a programem klubu zůstává i nadále zasazovat se o vydávání odborného speleologického časopisu v dřívější formě.

Naše ~~informatické~~ informační zprávy budou vycházet nepravidelně a jejich rozsah se bude řídit náplní a finančními možnostmi. ~~zprav.~~ Tematiku zaměříme především na výsledky prací svých členů. Dále budou informační zprávy výslednicí speleologických výzkumů doma i v zahraničí a současně budou členy informovat o konání přednášek, schůzí, společných exkursí a podobně.

Své stránky otevírají naše zprávy všem ~~členům i ostatním~~ pracovníkům v krasovém výzkumu. ~~Jedinou podmínkou je seriózní a skutečnosti odpovídající podání dosažených výsledků. ^{Podlejte nám zprávy a} ~~Podlejte nám zprávy a~~ ^{Přidejte} o všem, co může pracovníky ve speleologii zajímat, sdělujte své zkušenosti ostatním, abychom společně zvyšovali odbornou i technickou úroveň prováděných výzkumů.~~

Vítané jsou zprávy a popisy nových objevů a výsledky uceleného zpracování jednotlivých krasových zjevů nebo jejich souboru, doložené plány, náčrty a pokud to dovolí technické možnosti reprodukční i fotografiemi. Zejména ~~mladí~~ mladí pracovníci mají možnost sdělit své poznatky a pracovní výsledky ostatním a soustavným zpracováním výsledků zvyšovat tak odbornou úroveň své práce.

Věříme, že vzájemnou spoluprací ^{naše zprávy} bude ~~naše klubovní~~ ^{naše} ~~činnost~~ plnit své poslání dobře a do budoucna ~~mu~~ ^{mu} přejeme mnoho zdarů!

Moravský ústav

Speleologický klub

Další nalezená zpráva o činnosti (její organizační část) je z r. 1960.

Zpráva o průzkumné činnosti Speleologického klubu za rok 1960.

Tätigkeitsbericht des Speläologischen Klubs für das 1960

Výzkumné práce Speleologického klubu probíhaly v roce 1960 podle plánu schváleného Krasovou komisí ČSAV a navazovaly většinou na práce z minulých let.

Hlavním pracovištěm byl i nadále **M o r a v s k ý K r a s**. Hlavní činnost byla zaměřena na okolí propasti Macochy, kde v jeskyni **P o d m ů s t k e m** byla rozšiřována úžina v propasti č.2. Zde se podařilo sestoupit pro obtížnost jen částečně kupředu.

Také v propasti č.1 byl proveden pokus o sestup, při němž se podařilo sestoupit do hloubky 20 metrů od vchodu. Dosažené výsledky, pozorování průvanů a stavby jeskyně na příčné tektonické poruše Macochy ukazují, že se jedná o velmi nadějně místo.

V **M a l é m p r o p a d á n í P u n k v y** byl proveden barvicí experiment, jímž se potvrdilo, že voda Malého propadání vtéká do odvodňovacího tunelu v místech naproti t.zv. Vilémovic-
kých odboček.

Jako součást systematického hydrografického výzkumu severní části Moravského Krasu byl proveden barvicí experiment vod **K r a s o v é h o p r o p a d á n í II**, dříve zv. Rogendorfské porp., který naše znalosti hydrografických poměrů v této oblasti obohatil a vedl k překvapujícím závěrům, které jsou popsány na jiném místě tohoto časopisu.

V jeskyni **U š í p k u** v oblasti Koňského spádu byla prováděna otvírka a měřické práce.

V **Š o š ů v e c k é m l o m u** byl podniknut sestup do nově otevřené propasti, která se objevila při těžbě vápence. Bylo proniknuto do hloubky 55 m, kde propast končí balvanitým závalem. Během dalších prací v lomu při těžbě vápence byl vchod zasypán, takže další práce byly přerušeny a ani zaměření nebylo možno provést.

Na **n á h o r n í r o v i n ě** Sloupsko-Ostrovské bylo několik exkursí věnováno výzkumu závrťů. Ve skupině Bukovinky byly navštíveny Tramplerovy závrty a započato s otvírkovými pracemi, a to v **S i m o n o v ě z á v r t u**. Byly zde uvolňovány sedimenty v jícnu na dně závrty. Světle žlutý písek v horní části přechází v hloubce asi 2 m na žlutou hlínu. Petrografický výzkum a geologická příslušnost prokopáním odkrytých sedimentů připomínajících vzhledem rudické vrstvy není ještě ukončen.

V té době také bylo založeno Krasové oddělení Moravského muzea. O tom nás informuje L. Slezák (patrně v časopise „Kras v Československu“ který začal někdy v r. 1959 vydávat SKB za pomoci Moravského muzea v Brně.

Krasové oddělení Moravského muzea opět zahajuje činnost.

Die Karstabteilung des Mährischen Museums nimmt wieder die Tätigkeit:

V letošním roce, po několika letech klidu, bylo opět obsazeno místo vedoucího krasového oddělení Moravského muzea v Brně. Toto oddělení nevzniká jako nové, ale vyrůstá jako pokračovatel dříve vzniklého, ~~na~~ později neobsazeného oddělení pro kras. Potřeba znovuvybudování krasového oddělení se jevila velmi naléhavou. Výzkumy v Mor. krasu prováděné hlavně amatérskými složkami pokračovaly dále, hromadil se nezpracovaný materiál. Bylo třeba vybudovat centrum, podpořit amatérský výzkum a umožnit těmto amatérům přístup k potřebným podkladům a dokumentaci, podpořit je odbornou radou, zasáhnout přímo na pracovišti a hlavně podpořit i po stránce materiální. V úzké spolupráci se Speleologickým klubem v Brně bude krasové oddělení intenzivně rozvíjet průzkumnou činnost na důležitých krasových lokalitách. Krasové oddělení si vytvářelo svůj vlastní úkol, v němž se v první řadě zaměří na jeskyni Býčí skálu a několik dalších lokalit. Na těchto pracech se opět bude podílet velkou měrou amatérská speleologická složka.

Krasové oddělení tímto zároveň zve ke spolupráci všechny jeskyňáře, aby výzkumná činnost byla zintenzivněna, odborně zkvalitněna a aby všichni měli na zřeteli, že speleologie není sportem, ale uvědomělou, odbornou a těžkou prací, jejímž cílem je komplexní vědecké poznání, zpracování a resp. zpřístupnění veřejnosti kusu dosud ukrytého tajemství podzemí Mor. krasu. A na této cestě nechtě jsou ~~všichni~~ všichni jeskyňáři jednotni!

Zusammenfassung

L. Slezák
.....
Ved. krasového odd. MM.

SPELEOLOGICKÝ KLUB V BRNĚ

VÝROČNÍ ZPRÁVA

Speleologického klubu v Brně

za rok 1961

Letos již po sedmácté předkládá výbor Speleologického klubu v Brně svému členstvu zprávu o činnosti spolku za uplynulý rok. Tak jako po všechna minulá léta byl centrem zájmu Moravský kras, kde členové klubu vykonali opět veliký kus pozitivní a usilovné práce. Pracovníci si plně uvědomovali důležitost soustředění se na určité stěžejní problémy a pracoviště. Postupně docházelo a dochází ke koncentraci pracovníků do větších kolektivů, ke spolupráci skupin při řešení problémů regionálních. Jedine tímto způsobem je v dané situaci možno řešit problémy zásadního charakteru a vlastní výzkum a průzkum provádět tak komplexně.

Činnost organizací.

Veškerá výzkumná a průzkumná činnost klubu byla dle platných zákonů a ustanovení schválena a koordinována Krasovou komisí při ČSAV. Zástupci klubu v komisi se pravidelně zúčastňovali schůzí a informovali výbor klubu o jednáních a usneseních komise. Důležitým elementem pro další práci klubu bylo obsazení krasového oddělení Moravského musea v Brně a tak vznikla nová, odborně vědecká základna pro možnost úzké spolupráce a podpory. Otázky spolupráce, resp. další možnosti i organizačního podokrytí spolku v rámci Mor. musea bylo na mnohých schůzích členstva i výboru diskutováno a sepsány podklady, podle kterých v současné době se sestavuje a připravuje tato otázka po stránce právní.

Tak jako v minulém období, tak i v roce 1961 byl dán ve spolupráci s Mor. museem do tisku časopis Kras v Československu, který z technických důvodů a přetížení tiskárny (také chřipková epidemie) vyjde v březnu letošního roku jako dvojčíslo 1 a 2 / 1961.

Bylo uskutečněno přestěhování klubovní knihovny do prostor krasového oddělení Mor. musea, kam postupně bude soustředěn veškerý materiál klubu, tech-

- 2 -

nická výstroj a archiv. Do musea byly též koncentrovány všackny staré výtisky časopisů Československý kras a zájemci mají možnost si vybrané výtisky odkoupit. Klubovní archiv byl obohacen o množství výstřižků z denního tisku, řadu plánů a fotografií.

Během roku 1961 bylo přijato za činné členy 12 soudruhů a s definitivní platností smluvně jako kolektivní člen kroužek TBKKG. Řada zájemců o krasový výzkum si podala do Klubu přihlášky, budou však přijati po uplynutí čekací lhůty a podle toho jak se osvědčí.

Jednotlivé pracovní kolektivy pořádaly řadu besed, konzultací a exkurzí na jiné pracoviště za účelem výměny zkušeností, pomocí jak manuální tak i teoretické a morální. Cykly přednášek byly přístupny co nejširší veřejnosti. Nové objevy a důležité výsledky pracovní byly zveřejňovány v denním tisku. Propagace názorná byla prováděna pomocí klubovní vitríny.

Při ONV v Blansku vznikl poradní sbor, složený ze zástupců odborných pracovníků v krasu. Jeho úkolem je, jako poradního orgánu odborně usměrňovat a radit v otázkách akcí pořádaných ONV, týkajících se činnosti na území Mor. krasu (okr. Blansko). Schůze tohoto sboru nebyly pravidelné, ale podle potřeby (cca 4 do roka).

Řekl bych, že „Blanenský poradní sbor“ je další rána, která zasáhla SKB, další omezení jejího řízení výzkumů v krasu.

Co na to pamětníci ?

SPĚLEOLOGICKÝ KLUB V BRNĚ.

Výroční zpráva Speleologického klubu v Brně za rok 1962.

Výbor Speleologického klubu předkládá svému členstvu již po osmdesáté zprávu o činnosti spolku za uplynulý rok. Centrem kloubního zájmu členstva byl opět Moravský kras. Práce skupin se soustředily na řešení větších komplexů a hlavním zaměřením k objevitelskému průzkumu. Speciální úkoly byly zajišťovány odborníky činními při čemž byl dán základ ke komplexnosti a zkvalitnění speleologického výzkumu a průzkumu.

Činnost organizace.

Výkonné a průzkumné činnosti klubu byla dle platných zákonů a ustanovení schválena a koordinována krajskou komisí při ČSAV. Zástupci klubu v komisii se pravidelně zúčastňovali schůzí a informovali výbor klubu o jednáních a usneseních komise.

V uplynulém roce byl ve spolupráci s Mor. muzeem vydán dle písař Kras v Československu, který vyšel jako dvojčíslo 1 a 2/1962. Zástupci klubu, jmenovaní jako členové poročního sboru při ČSAV Blansko, byli zapojeni do akcí pořádaných ČSAV jako odborní poradci.

Klubovní archiv byl doplněn dalšími množstvími výtisků z denního tisku, plány a fotografiemi.

Během roku 1962 bylo přijato za členy 11 osobních.

Byla provedena jedna výroční schůze, 4 členské schůze a 7 výborových schůzí. Program jednotlivých členských schůzí byl doplněn odbornými přednáškami. Šále byla speleol. kroužkem I. Brněnské strojírny, organizována v zimním období řada odborných přednášek.

Na žádost ZČ ČSAV Královopolské strojírny byla provedena propagační přednáška pro svazáckou organizaci.

Speleologické kroužky ADAST a ČKD Blansko provedly dvě odborné přednášky a to jednu v Babicích a jednu v Parku kultury a odpočinku v Brně.

Byly provedeny exkurze se zahraničními hosty z Lipska, Japonska a Indie po Moravském krasu.

Speleologický kroužek I. Krmčenských strojírny, byl v srpnu 1962 organizován zájezd do Liptovského kraje pro členy klubu.

Byla společně prováděna vzájemná spolupráce skupin pracujících na Ostrovsku a Holštýnsku.

Byla provedena koncentrace materiálů potápěčské skupiny KČ-DM v krasolacích Mor. muzeu.

Ve spolupráci s laboratoří pro výzkum obratlovců při ČSAV a Geislerem bylo na území Mor. kraje provedeno kroužkování netopýrů.

S prací jednotlivých skupin byla veřejnost seznámena řadou exkurzemi, besed a přednáškami.

O výsledcích nových objevů a prací byla veřejnost informována klubovní vývěskou na Žerotinově náměstí.

Zpráva o činnosti Speleologického klubu v Brně
za rok 1965.

V posledním čísle časopisu "Kras v Československu" bylo dokončováno právě v popisovaném roce a obsahuje celou řadu zpráv, v té době aktuálních. Nehodnotí však činnost Speleologického klubu komplexně a nepostihlo ty objevy a práce, které byly členstvu předloženy až ve výročních zprávách o činnosti skupin.

Po stránce organizační, díky pomoci Moravského muzea, byly ~~zajištěny~~ zajištěny místnosti pro klubovní činnost a naopak některé skupiny v severní části Krasu úzce spolupracovaly s oddělením pro výzkum Krasu, Moravského muzea.

Propagační práce byla zaměřena na popularisaci speleologie tiskem, rozhlasem a televizí a organizační činnost kromě přijetí nových členů zajišťovala koordinaci prací jednotlivých skupin a vztahy klubu k profesionální speleologii.

Široká vědecko-technická aktivita projevovala se jako poradenská služba celého kolektivu spolku, neboť jednotlivců a to ať již jde o otázku zpřístupnění ochozké jeskyně, bezpečnostně ochrannářské působení v komerční oblasti Krasu, nebo o jinou spoluúčast na nejrůznějších akcích.

Předmětem zájmu Klubu byl dále výzkum hydrografických poměrů zaměřených na pozorování a průběh vodních stavů zejména povodňových ve spolupráci s Geografickým ústavem ČSAV.

Rovněž plodná spolupráce s podnikem Moravský kras, spolu s pochopením pracovníků ONV Blansko a v neposlední řadě i činnost krasové komise nemálo přispěla k příznivým výsledkům roční průzkumné bilance.

Výprava do nejhlubší československé propasti Barasdaláš (211 m) byla podchycena jako spartakiádní akce.

Stinnými místy v pestrém životě klubu byly dva těžké úrazy při výzkumných pracech, z nichž jeden skončil smrtí mladého pracovníka Jiřího Šlechty a následky druhého pociťoval postižený řadu měsíců. Tato neblahá skutečnost a potřeba utužení dobrovolné kázně přinutily výbor klubu, aby předložil plénu "Zásady bezpečnosti při speleologickém průzkumu", které v tomto stadiu jsou přinejmenším dobrou pomůckou pro všechny mladé badatele a nezbytnou povinností pro každého, kdo se cítí odpovědný kolektivu za sebe i své kamarády.

Činnost Speleologického klubu v Brně v roce 1966.

Šedesátý šestý rok znamenal další rozvoj spolupráce s profesionálními skupinami Moravského krasu a Moravského muzea ve smyslu plánu, schváleného Krasovou komisí při GÚ ČSAV.

Nový výbor soustředil v první fázi svoji činnost na uspořádání knihovny, dokumentace a hospodářských záležitostí a jeho zásluhou stala se schůzovací činnost pravidelnou s bohatou náplní. Přednášeny tu nejen referáty o výsledcích prací členů klubu a profesionálních pracovníků, ale i specialistů ze zahraničí. Schůzky byly zpestřeny promítáním filmů a diapositivů s krasovou tematikou. Přednášky pořádány i pro účastníky zahraničních zájezdů.

Výbor i členstvo byli postaveni v průběhu roku před řešením řady organizačních otázek, ať již vnitřních, či v celé široké souvislosti speleologické činnosti.

Snaha o systematičnost krasového výzkumu směřující ze všech stran dala podklad k přípravě Poradního sboru v Blansku, jehož statut, posice a poslání je diskutováno ještě v letošním roce, což samo o sobě svědčí o snaze všech o zajištění dobré věci.

Zavádění nové soustavy řízení v našem nár. hospodářství proniklo i do života klubu, potřeba zajištění ekonomické základny projevila se nejen v souvislosti s vydáváním časopisu "Československý kras", ale i samotné průzkumné činnosti. Důsledkem byly rozsáhlé diskuze členstva o postavení klubu a jeho spolupráci s ostatními interesenty krasu a jestliže rok 1966 nepřinesl jednoznačné vyjasnění všech těchto základních otázek, přece možno říci, že^{byl} výchozím rokem k řešení této složité problematiky.

Průzkumná činnost navázala ve většině lokalit na průzkumy z dřívějších období.

Vlastní práce v Moravském krasu v oblasti Sloupu byly prováděny v tradi⁺vodech propásky u III.vchodu. Bylo objeveno pokračování prostor směrem k jihozápadu pod dno Sloupského údolí a komplikované hydrografické poměry, křižování tří podzemních vodotečí nad sebou. Tyto práce sledují hypotetickou odtokovou vodní cestu směřující přímo k Macošce, probíhající mimo známé části spodních pater Sloupských jeskyní.

Orientačním radiometrickým výzkumem horního patra Sloupsko-šošůvských jeskyní byly v relaci k povrchu zjištěny úseky s hodnotami mírně vyššími a podstatně nižšími, které byly^v zásadních rysech objasněny.

Toto je záznam Výroční zprávy za rok 1968.

Výbor Speleologického klubu se na celé řadě schůzí věnoval přípravě členstva pro nový organizační systém, pro nový způsob plánování prací (formuláře) a podávání zpráv a pro nový způsob registrace za účelem vydání legitimací ČSK Klansko, který byl vytvořen Krasovou komisí.

Jelikož vydávání spolkového časopisu bylo spojeno s šedou petíí, dědil předseda spolku Dr. Ryšavý s vedením podniků Moravský kras v Klansku spolupráci při tisku v tom smyslu, že podnik Moravský kras bude kradit celou výši výdajů s tiskem za podmínky poskytnutí časopisu také pro svoje propagační účely. Připravované číslo časopisu bylo kompletisováno a předáno podnikům Moravský kras k zadání do tisku.

Styk výboru spolku se členstvem byl zajišťován pravidelnými členskými schůzemi, konanými každé první úterý v měsíci v kinosále Moravského muzea. Taktéž aspoň 1 x měsíčně se scházely výborové schůze, resp. schůze s vedoucími pracovními skupin. Náplň členských schůzí byly buďto odborného rázu (přednášky) nebo organizačního a informativního.

Početní stav činného členstva klubu stoupl za rok 1967 o 17 nových členů, zatím co úbytek byl zaznamenán ústíím jednoho člona (akad. prof. Dr. R. Kettner). Celkově tedy má Speleologický klub při Moravském muzeu v Brně ke dni 31/12 1967 159 činných členů a 7 čekatelů členství s půlroční skúšební lhůtou.

V roce 1967 se také podařilo navázat spolupráci s podnikem Moravský kras v Klansku i na poli materiální podpory. Tak během roku 1967 věnoval podnik Moravský kras v Klansku na zaměstrácké práce (materiál a služby) celkovou částku 14.162,- Kčs.

Průzkumné práce Speleologického klubu probíhaly v Moravském krasu a i v dalších krasových oblastech současně na několika místních pracovištích a to podle předem stanoveného plánu schváleného Krasovou komisí při ČSAV Brno. Po stránce organizační postupovalo se dříve osvědčeným způsobem činností v průzkumných skupinách. Na dosílených výsledcích mají největší podíl skupiny:

- alepácká - vedoucí Otto Ondroušek
- perštečlebská - vedoucí Fr. Musil
- kolářská - vedoucí Jiří Moucha
- plánivská - vedoucí K. Šlechta
- jedelská - vedoucí M. Solníček
- ostřevská - vedoucí J. Zoufalý
- smohelčlebská - vedoucí J. Fernes
- Speleologický kroužek I. Brněnský - J. Kubeš
- Speleologický kroužek ADRST - S. Novák

tišnovská - vedoucí J. Sýs

Ústí n/Orlicí - vedoucí Dr. Toman.

V průběhu roku 1967 byla dále připravena k založení, resp. sdružení nová skupina do Speleologického klubu a to:

skupina Náhorní roviny - vedoucí inž. Kala a dále skupina pro výzkum propasti vedoucí s. Valoušek.

V některých případech pracovali členové samostatně, případně ve spolupráci s odborníky z ostatních organizací.

Předseda klubu i členové výboru zúčastňovali se aktivně schůzí Krasové komise při ČSAV, Poradního sboru při ONV Blansko a vedli řadu dalších jednání především s ředitelem Moravského krasu i dalšími činiteli.

Některé skupiny vzájemně spolupracovaly při řešení závažnějších problémů. Vzhledem k zásadám, které jsou do metodiky průzkumu zpracovány Krasovou komisí při ČSAV Brno i Poradním sborem Moravského krasu při ONV Blansko byly uplatňovány principy systematické práce a prohloubení prací dokumentačního charakteru. Po stránce materiálové byli jsme podporováni podnikem Moravský kras Blansko, práce na společných úkolech financovalo částečně Krasové oddělení Moravského muzea v Brně, kde je také umístěn spolkový archiv, inventář a kde jsou pořádány schůze. Přímou finanční podporu Speleologický klub počítá jako v minulých letech nemal, což brání širšímu rozvinutí činnosti a zejména pak jejich aplikaci na nejněžnější lokality.

Neexistující finanční podpora vedla k tomu, že jsme nuceni pracovat zastatými metodami na celé řadě případů a tak se pro materiálně technické potřeby nedostáváme k dořešení mnoha zajímavých a nadějových problémů. Tento nepříznivý vývoj pak vedl k situaci, že metodika speleologických výzkumů v celostátním měřítku ke škodě věci značně zastává za pokroky v cizině. Výbor se proto snažil - dosud bezvýsledně - vytvořit ekonomickou základnu klubu, na př. dodáváním některých prací průzkumného a dokumentačního charakteru profesionálními organizacemi.

Předseda i členové výboru se zúčastňovali porad. Byly to **PoHoPra** (Porady hospodářských pracovníků) nebo **Pohopla** (Porady hovno platné) ?

(Pohopra = pohopla. To byla lidová úprava jedné z dobových zkratek, jako byly například zkratky „**Poprdo**“ (Potřeby pro domácnost) nebo **Řempe** (Řemeslnické potřeby) a pod.

OPIS

Protokol o objevu nových jeskynních prostor v Amatérské jeskyni na náhorní rovině ostrovsko-sloupčské v severní části Krasovského krasu, učiněná 16. srpna 1969.

Účastníci : M. Šlechtka, M. Beníšek, J. Vít, E. Fita, V. Štárek, V. Pipal, L. Buchtova, V. Štěpánek, E. Šauerová, M. Sedláčková.

V rámci řady kritických míst v Amatérské jeskyni, zvláště pak možností proloužení náhorní a předpokládaná soutoka Bílé vody a Sloupčské potoka provedla příslušná skupina Speleologického klubu v Brně 16. srpna 1969 potápěčský experiment na konci Novodvorské chodby v sifonu, který dle dosud získaných poznatků koresponduje s aktivním tokem Bílé vody.

Vstup do Amatérské jeskyně byl zahájen ve 11,00 hodin. Bezpečnostní skupina výzkumná opravila na konci Novodvorské chodby veškerý materiál, potřebný pro zajištění sestupu tří potápěčů : M. Šlechtky, M. Beníška a J. Vít. S technických důvodů zůstal J. Vít jako zajišťovací spojka s celou skupinou u sifonu a M. Šlechtka spolu s M. Beníškem proplavali jím již známý sifon, v němž nainstalovali telefonní spojení.

Dva potápěči prošli cca 1 km po aktivním toku Bílé vody, kdy další cesta jim ukázala velmi nízký pološířek. Tento úsek se podařilo obejít paralelně, povrchovou chodbou s délkou cca 1 km. Cesta je velmi komplikovaná stříženou orientací, neboť chodby se neustále rozvíjejí a vytváří dokonale podzemní bludiště. Za dvou hodinách vznikala úsilově a rychle chůze, spojení s překonáváním různých překážek, dospěli potápěči opět k aktivnímu toku, do něhož se a právě strany vládal sestup potápěč.

U příležitosti dalšího, bytelného pokračování bylo z bezpečných a bez nebezpečnějších důvodů upuštěno. Závrát opět proběhl bez jakýchkoli komplikací a celá skupina i s veškerou výstrojí vystoupila opět na povrch.

Poděpsání všichni účastníci výzkumné expedice,

V Holátské 17. srpna 1969

za správnost opisu :

drak

O P I S I

Protokol o objevu nových jeskynních prostor v Amatérské jeskyni na náhorní rovině ostrovsko-sloupské v severní části Moravského krasu, učiněném 16. srpna 1969.

Účastníci: M. Šlechta, M. Beníšek, J. Vít, M. Pitz, V. Zábek, V. Pival
L. Buchtová, V. Štěpánek, M. Šauerová, M. Odehnalová

V rámci řešení kritických míst v Amatérské jeskyni, zvláště pak možnosti proloužení směrem k předpokládanému soutoku Bílé vody a Sloupského potoka provedla Plánivácká skupina Speleologického klubu Brno, dne 16. srpna 1969 potápěčský experiment na konci povodňové chodby v sifonu, který dle dosud získaných poznatků koresponduje s aktivním tokem Bílé vody.

Sestup do Amatérské jeskyně byl zahájen ve 13.00. Desetičlenná skupina výzkumníků dopravila na konec povodňové chodby veškerý materiál při zajištění potřebný sestupu tří potápěčů: M. Šlechty, M. Beníška a J. Víta. Z technických důvodů zůstal J. Vít jako zajišťovací spojka s celou skupinou u sifonu a M. Šlechta spolu s M. Beníškem proplavali jím již známý sifon, v němž nainstalovali telefonní spojení.

Dva potápěči prošli cca 1 km po aktivním toku Bílé vody, kdy cestu jim uzavřel velmi nízký polosifon. Tento úsek se podařilo obejít paralelní, povodňovou chodbou o délce cca 2 km. Cesta je velmi komplikována ztíženou orientací, neboť chodby se neustále rozvětvují a vytvářejí podzemní dokonalé bludiště. Po dvou hodinách usilovné a rychlé chůze, spojené s překonáváním různých překážek dospěli potápěči opět k aktivnímu toku, do něhož se s pravé strany vléval menší potůček.

Od průzkumu dalšího, byť volného pokračování bylo z časových a bezpečnostních důvodů upuštěno. Návrat zpět proběhl bez jakýchkoliv komplikací a celá skupina i s veškerou výstrojí vystoupila opět na povrch.

Podepsáni všichni účastníci výzkumné expedice.

Volástejn 17. srpna 1969.

Výroční zpráva roku 1970 :

- 1 -

V jubilejním 25. roce své činnosti zůstává organizační forma Speleologického klubu nezměněna, hlavní činnost je zaměřena na oblast moravského krasu, i když nemálo práce bylo provedeno i v ostatních krasových územích a z části i v zizině.

Úsilí získat pro klub vlastní ekonomickou základnu se setkalo s částečným úspěchem, a to jednak díky podpoře předsedy Jihomoravského MNV (a to prostřednictvím Moravského musea) a také tím, že byly uskutečнены dodávky mapových a dokumentačních podkladů hlavně v souvislosti s připravovaným územním plánem Chráněné krajinné oblasti Mor. kras. Podklady byly za finanční úhradu předány Jihomoravskému MNV, krajskému středisku památkové péče a ochrany přírody Brno, Moravskému krasu Blansko a Geologickému průzkumu, pracoviště Brno. I tak ovšem převážnou část nákladů hradili členové ze svého, což se týká i výstavby nové výzkumné stanice na Holštejně.

Tradiční spolupráce byla udržována s řadou organizací, především s Moravským museem, které nadále poskytovalo prostory ke konání schůzí, k umístění archivu i výzkumné stanice v terénu. Přímá spolupráce skupin byla uskutečněna na úseku vlastního průzkumu krasu k odbornému posouzení a zpracování paleontologických nálezů a zčásti v oboru archeologie. Spolupráce dále probíhala s Geografickým ústavem ČSAV, Moravským krasem Blansko a podobně. Výzkumná a průzkumná pracoviště spolku byla dle platných ustanovení schvalována Krasovou komisí při ČSAV v Brně, při koordinaci orgánů ochrany přírody v Brně. Do nově ustanovení Poradního sboru CHOMK byli jmenováni členové výboru klubu, RNDr. Burkhardt a Fr. Musil. V uplynulém roce postihla nás i celou speleologickou veřejnost tíživá ztráta úmrtím našeho dlouholetého člena Dr. Rudolfa Prixe.

Po výroční schůzi svolané dne 13.3.1969 se konaly členské schůze pravidelně každý první čtvrtek v měsíci a byly doplňovány přednáškami z řad předních odborníků, později v rámci Speleologického kursu, dvakrát měsíčně, organizovaného ve spolupráci s krasovým oddělením Moravského musea.

Výbor klubu byl ustanoven v tomto funkčním rozvržení:

Předseda: RNDr. Přemysl Ryšavý,
Místopředs.: Otto Ondroušek,
Jednatel: Milan Šlechta,
Vědecký tajf.: Jan Příbyl,
Archivář: RNDr. Rud. Burkhardt,
Pokladník: Jan Vít,
Hospodář: Vlad. Dolníček,
Org.ref.: Frant. Musil
Zapisovatel a ex.ref.: Jiří Mouchka,
Náhradníci: Dr. Stan. Mayer,
Roman Nevrsta
Revizoři: Karel Šovát a
J. Valoušek

Po odchodu Jana Víta z výboru byl povolán Dr. Mayer a pověřen funkcí zapisovatele. Funkce pokladníka svěřena pak V. Dolníčkovi. Později, po resignaci M. Šlechty na funkci jednatele byl povolán Roman Nesrsta, který tuto funkci převzal.

Výborových schůzí bylo v r. 1969 uspořádáno celkem 22 dle dokladů. Na těchto schůzích se řešily otázky především průzkumné, výzkumné, činnost organizací, otázky dokumentační, disciplinární a možnosti uspokojivého zajištění finančního krytí výzkumu.

Uskutečnění odborné spolkové publikace stálo dále nejasné a proto jsme přivítali připravované vydání Speleologického věstníku ČSAV, k čemuž jsme předložili návrhy na složení redakční rady, a nabídli připravené materiály. Výborem byla přijata závažná usnesení k upevnění vnitřních vztahů k uplatnění principů, že o zásadních otázkách a převedech pracovišť rozhoduje výbor, k dodržování ochranných podmínek a k úpravě vztahů na úseku vnější spolupráce, k čemuž mají být v brzkou vypracovány návrhy.

Velmi tíživou se projevila otázka spolkového archivu, jehož uspořádání značně utrpělo při dřívějším stěhování v prostorách krasového oddělení Moravského muzea a jehož předání bylo u dřívějšího funkcionáře mnohokrát odkládáno. Tato záležitost byla uspokojivě vyřízena až ke konci funkčního období díky značné obětavosti nového archiváře RNDr. R. Burkhardtta.

Činnost výboru v loňském roce do značné míry ovlivňovala agenda vyvolaná resp. spojená s objevem Amatérské jeskyně i dalšími okolnostmi. Potřeba komplexního výzkumu našla výraz při pochopení odborníků a vědeckých pracovníků ve vědecké radě při naší organizaci. V provádění výzkumného komplexu je zahrnut základní speleologický průzkum spojený s objevnými postupy, dále topografická vyhodnocení a provádění dokumentace významných krasových jevů, geologie, hydrologie, klimatologie, sedimentologie, paleontologie, ichthyozoologie, zoo- a fyto-coena a jiné.

Vědecká rada konala celkem 3 zasedání; na nichž byly probírány otázky náplně vědeckého výzkumu, účast jednotlivých odborníků, vzájemné návaznosti jednotlivých disciplín a organizační záležitosti, které pak realizovala objevitelská Plánivská skupina, zejména její vedoucí Milan Šlechta.

Již od počátku funkce vědecké rady byla sledována možnost publikování vědeckých výsledků. Tyto snahy se díky porozumění GÚČSAV zejména jejího ředitele Doc. Dr. Jaromíra Demka, dále pak Prof. Dr. Ing. Josefa Políška a dalších činitelů přiblížily do značné míry uskutečnění. Materiály publikace, která má vyjít v letošním roce, se připravují tříčlennou redakční radou, ve složení: Doc. Dr. R. Masil C. Sc., vedoucí, dále Dr. RNDr. Rud. Burkhardt a Dr. Zdr. Šeda C. Sc.

Takto chápaný komplexní výzkum, v němž jsou účelně spojeny zájmy různých zúčastněných pracovníků, však chceme po dalších úpravách učinit základem pro budoucí zpracování dalších rayonů Mor. krasu.

Považujeme ovšem za velmi nutná, aby k tomu byly vytvořeny přiměřené materiální i finanční podmínky, neboť nelze reálně předpokládat, že se vše může opírat pouze o osobní iniciativu a zájem.

O objevu Amatérská jeskyně byli informováni předseda České vlády, ministr Národní obrany, ministr kultury a předseda Českánárodní fronty, předsedové národních výborů. Krasová komise při ČSAV a další činitelé. Zvýšenou potřebu materiálních prostředků částečně pokryl příspěvek MNO a předsedy Jihomoravského KNV. Vzhledem k tomu, že jde o jeskynní objekt přicházející v úvahu pro turistické využití, i vzhledem k dalším potřebám výzkumu jako objevitelská organizace jsme vypracovali a odeslali návrh smlouvy s Moravským krasem Blansko. Návrh vycházel ze současného stavu i z dalších prognóz (ještě před objevem prolongace Amatérská jeskyně za sifonem v Povodnové chodbě), které svědčily o tom, že zde existuje jeskynní komplex mezinárodní úrovně, předpokládal postupné předávání známých i v budoucnu objevených prostor Moravskému krasu Blansko. Navrhovaná částka financování úhrady měla být především určena na další průzkumné práce, úhrady prací odborníkům specializovaných disciplín a přírodovědecko-ochranářské expertizy. Návrh smlouvy podnes nebyl akceptován a o zaležitosti následovala další dosud neukončená jednání.

O našich pracovních výsledcích přinesl odborný tisk, rozhlas a televize. Nada statí je připravována pro denní tisk. Dokončení první fáze komplexního výzkumu Amatérská jeskyně budou brzy vytvořeny podmínky širší informovanosti formou reportáží, filmů a podobně.

Do dalšího období své činnosti tedy vstupuje Speleologický klub s dobrými pracovními výsledky, avšak s nemalými úkoly v oblasti dokončení průzkumů na úseku organizačním i nalezením optimálních vztahů k ostatním složkám a organizacím.

Průzkumná činnost.

Hlavní náplní činnosti Speleologického klubu byla vlastní činnost průzkumná v krasových oblastech, zejména v Moravském krasu. Zvýšená pozornost byla věnována v souladu se stanoviskem krasové komise - zasedám dokumentace a otázkám ochrany přírodního prostředí. Počet průzkumných pracovišť byl redukován. Irvalé potíže spočívají v systému, kdy jednotlivé lokalilty jsou odděleně schvalovány a kdy koordinační výbor má řadu dalších požadavků.

Při celkovém hodnocení dosažených výsledků konstatujeme, že byly nejúspěšnější od založení spolku v r. 1945. Jsou to významné objevy na podzemní Punkvě, realizace komplexních výzkumů a celá řada dalších objevů a poznatků pro explorační průzkum.

Považujeme ovšem za velmi nutnou, aby k tomu byly vytvořeny přiměřené materiální i finanční podmínky, neboť nelze reálně předpokládat, že se vše může opírat pouze o osobní iniciativu a zájem.

O objevu Amatérské jeskyně byli informováni předseda Česká vlády, ministr Národní obrany, ministr kultury a předseda Českánárodní fronty, předsedové národních výborů. Krasová komise při ČSAV a další činitelé. Zvýšenou potřebu materiálních prostředků částečně pokryl příspěvek MNO a předsedy Jihomoravského ANV. Vzhledem k tomu, že jde o jeskynní objekt přicházející v úvahu pro turistické využití, i vzhledem k dalším potřebám výzkumu jako objevitelská organizace jsme vypracovali a odeslali návrh smlouvy s Moravským krasem Blansko. Návrh vycházel ze současného stavu i z dalších prognóz (ještě před objevem proloupané Amatérské jeskyně za sifonem v Povodnové chodbě), které svědčily o tom, že zde existuje jeskynní komplex mezinárodní úrovně, předpokládal postupné předávání známých i v budoucnu objevených prostor Moravskému krasu Blansko. Navrhovaná částka financování úhrady měla být především určena na další průzkumné práce, úhrady prací odborníkům specializovaných disciplín a přírodovědecko-ochranářské expertizy. Návrh smlouvy podnes nebyl akceptován a o zaležitosti následovala další dosud neukončená jednání.

O našich pracovních výsledcích přinesl informace odborný tisk, rozhlas a televize. Kada statí je připravována pro denní tisk. Dokončení první fáze komplexního výzkumu Amatérské jeskyně budou brzy vytvořeny podmínky širší informovanosti formou reportáží, filmů a podobně.

Do dalšího období své činnosti tedy vstupuje Speleologický klub s dobrými pracovními výsledky, avšak s nemalými úkoly v oblasti dokončení průzkumů na úseku organizačním i nalezením optimálních vztahů k ostatním složkám a organizacím.

Výroční zpráva za rok 1971

V roce 1971 byla hlavní činnost Speleologického klubu, tak jako v minulosti, zaměřena na oblast Moravského krasu, i když byly prováděny práce i v ostatních krasových územích.

Pesto, že v činnosti Speleologického klubu se v letošním roce ještě projevovala částečná stagnace, jako důsledek loňské tragické události, a z ní vyplývajících různých organizačních opatření, dosáhl Speleologický klub mnoha význačných úspěchů. Jako příklad je možno uvést uspořádání akce "Amatérská jeskyně II"; doposud největší akce, uskutečněné v Moravském krasu, a objevitelské úspěchy Pustožlebské skupiny v Dánském závrtu u Macochy a mnohé ostatní, uvedené v další části výroční zprávy.

V roce 1971 pokračovala spolupráce Speleologického klubu s Moravským muzeem, které propůjčuje Speleologickému klubu své místnosti pro konání schůzí a s jeho Oddělením pro výzkum krasu, které jako málo z organizací věnujících se průzkumu Moravského krasu považuje Speleologický klub za rovnocenného partnera v tomto průzkumu. V letošním roce dále pokračovala velmi prospěšná spolupráce s Trygion-Clubem, který s velkou iniciativou a nezištně přispěl k úspěšnému průběhu akce "Amatérská jeskyně II". Při uskutečňování této akce pomohly Speleologickému klubu v jeho tíživé finanční situaci i některé národní podniky, jako např. Brněnské papírny, Brněnské veletrhy a další.

Podstatnou část své činnosti byl nucen výt or Speleologického klubu věnovat celoklubovému pracovišti - Amatérské jeskyni. Průzkum a výzkum Amatérské jeskyně a její prolongace je v dlouhodobém plánu Speleologického klubu. Již objevitelský kolektiv si byl také vědom hodnoty jeskyně pro zpřístupnění veřejnosti a považujeme za nesporné, že Speleologický klub přinesl objevem tohoto systému nejcennější vědecký a ekonomický přínos po roce 1945, jehož společenský význam by se měl odrazit také v hodnocení objevitelské organizace. V této souvislosti je nám proto velmi líto, že naší organizaci jsou v poslední době upírána základní práva určená stanovami, tj. provádění průzkumu a výzkumu krasových jeskyní. Naše činnost není veřejnými činiteli podporována a velké jeskynní systémy, objevované našimi členy, jsou často neoprávněnými zásahy odnímány ze sféry naší činnosti, aniž bychom mohli dokončit základní průzkum. Tato výtka se netýká Ministerstva kultury, které

s námi ve známých materiálech počítá jako s rovnocenným partnerem celého průzkumu a výzkumu.

Činnost Speleologického klubu se, jak ukazuje výroční zpráva, opět značnou měrou vynikajícími výsledky podílela na kolektivním průzkumu Moravského krasu a je proto až nepochopitelné, že přes několik žádostí nemá naše první česká speleologická organizace s bohatou a úspěšnou tradicí, vůbec žádnou finanční podporu. Tato situace je o to tíživější, že v roce 1973 bude právě na území Československé socialistické republiky probíhat Mezinárodní speleologický kongres, na Universitě Palackého v Olomouci, v jehož propozicích je také náš klub uveden jako jedna ze zvoucích organizací. Bylo by proto nanejvýš potřebné, aby se Speleologickému klubu dostalo finanční podpory, aby mohl dobrou technickou vybaveností pracovišť a svých členů důstojně reprezentovat tradiční dobré jméno naší speleologie.

Výbor Speleologického klubu by chtěl v této zprávě poděkovat všem svým členům, kteří i přes všechny tyto potíže a s minimálními prostředky pokračovali nezištně v dalších průzkumech a výzkumech a věříme, že tuto jejich veřejně prospěšnou činnost plně zhodnotí naše socialistická společnost.

V roce 1971 byly pořádány následující schůze:

- 1 výroční schůze za rok 1970,
- 6 členských schůzí, z toho některé přednáškové,
- 9 schůzí výboru,
- 2 mimořádné porady výboru.

Výbor, zvolený výroční schůzí, pracoval větší část roku v tomto konečném složení po doplnění náhradníky:

Předseda: Dr. Rudolf Burkhardt,

Místopředseda: Pg. Stan. Mayer,

Jednatel: Svatopluk Cigánek,

Hospodář: Stanislav Kroupa,

Pokladník: Václav Dobeš,

Zapisovatel: Hugo Havel,

Propagační ref.: Josef Weigel,

Exkursní ref.: Jiří Moučka,

Organizační ref.: Frant. Musil

Revizoři: Karel Hovád,
Dr. Přemysl Ryšavý.

Průzkumná činnost:

Průzkumné práce Speleologického klubu v roce 1971 především probíhaly na dlouhodobých průzkumných programech z dřívějších období, při čemž se soustředily na významnější pracoviště. Soustavná práce vedla k řadě úspěchů, především v povodí Punkvy v severní části Mor.krasu. Plány prací jako obvykle schvalovala Krasová komise při ČSAV, Na některých pracovištích probíhal průzkum ve spolupráci s dalšími partnery. Práce probíhaly jednak v rámci skupin klubu, jednak je realizovaly zájmové speleologické kroužky ROH. Na pracovištích proběhla prověrka s hlediska nově vydaných bezpečnostních předpisů Krasové komise.

Práce v nejdůležitějším objektu Speleologického klubu, v Amatérské jeskyni, která je t.č. rozhodující pro hlavní objevitelský postup na podzemní Punkvě, byly v roce 1971 vázány na postupná rozhodnutí Krasové komise a spolupráci s dalšími partnery. Mnoho energie a materiálu věnovali členové klubu obnově výdrěvy ve vertikální vstupní části. Podle předem připraveného a Krasovou komisí schváleného projektu proběhla v létě pod vedením Svatopluka Cigánka průzkumná akce "Amatérská jeskyně 1971", svého druhu největší a nejnáročnější podnik. Tato akce umožněná zejména nezištnou spoluprací Trygon.Clubu Brno, spočívala v proniknutí šesti potapěčů za sifon Povodňové chodby, rekognoskaci míst loňské tragedie a zmapování první části prolongace Amatérské jeskyně. Dokumentovaný úsek přesahuje silnici Ostrov-Sloup a směřuje do prostoru východně od závrtu Dolina. Tato náročná expedice, zajištěná radiovým a telefonním spojením a návěstní službou, získala řadu cenných zkušeností technických i organizačních pro podobné rozsáhlé průzkumy. Na průzkumu spolupracoval také Moravský kras Blansko, Oddělení pro výzkum krasu Moravského musea a Geografický ústav ČSAV. Další plánovaný průzkum již nebyl klubem organizován vzhledem k termínu stanovenému Ministerstvem kultury. Nejbližší další akcí - čerpáním sifonu na konci Povodňové chodby, byl Krasovou komisí schválen projekt GÚ ČSAV, v základních myšlenkách využívající dříve podaný projekt našeho klubu. Na přípravných pracech se Speleologický klub velkou účastí podílel.

Výroční zpráva Speleologického klubu v Brně

----- za rok 1972 -----

Speleologický klub se v uplynulém roce, tak jako v minulých letech, věnoval převážně průzkumné a výzkumné činnosti v oblasti Moravského krasu a částečně v jiných krasových oblastech. Činnost klubu značně ztěžovala dlouhodobé jednání o Amatérské jeskyni, ve kterém koncem roku 1971 započaly rozhodnutím Krasové komise přípravné práce na odčernání sifonu v Povoďňové chodbě. Odčernání sifonu a průzkumné akce za ním byly uskutečňovány v průběhu roku 1972 a měly být ve spolupráci se Speleologickým klubem předány GÚ ČSAV. Vzhledem k tomu, že níže uvedeně dohodnuté podmínky průzkumu a výzkumu Amatérské jeskyně a zvláště její prolongace byly od počátku ze strany GÚ ČSAV porušovány, nedošlo ke spolupráci v původně předpokládaném rozsahu. Přesto se členové Speleologického klubu akcí zúčastňovali, zvláště příslušníci skupin holšteinské a Suchošlebské, se kterými uzavřel Geografický ústav zvláštní dohodu. Otázky společného postupu při řešení problémů podzemních toků Punkvy byly mnohokrát projednávány a představiteli GÚ ČSAV, nedošlo však ke konkrétním dohodám a zlepšení situace, naopak, k jejímu vyhrocení došlo počátkem roku 1973, kdy GÚ ČSAV navrhl a propracoval pro Amatérskou jeskyni, resp. její prolongaci nový název.

Otázkami průzkumu a výzkumu Amatérské jeskyně v Moravského krasu vůbec se zabýval i náměstek předsedy Jihomoravského KNV JUDr. M. Pavlus, který přijal představitel Speleologického klubu a projednal o nimi důležité otázky, zajímaví obě strany. Jedním z výsledků tohoto jednání bylo udělení Čestných uznání in memoriam čestným členům Speleologického klubu + Milanu Šlechtovi a + ing. Mariu Zahradníčkovi a rodinám Šlechtové a Zahradníčkové za významný přínos pro řešení problémů Moravského krasu, roz-

hodující pro řešení podzemních toků Punkvy, objev a průzkum Amaterské jeskyně. Tento objev je největším a nejcenějším vědeckým i ekonomickým přínosem v historii Moravského krasu.

V roce 1972 pokračovala spolupráce Speleologického klubu s Moravským muzeem v Brně, které klubu propůjčuje své místnosti pro konání schůzí a s jeho oddělením pro výzkum Krasu, které jako z mále organizací, věnujících se výzkumu Moravského krasu považuje Speleologický klub za rovnocenného partnera v tomto výzkumu.

Činnost Speleologického klubu, jak také ukazuje tato zpráva, se opět značnou měrou svými výsledky podílela na kolektivním průzkumu Moravského krasu. Výsledky tohoto průzkumu a výsledky z let minulých budou Speleologický klub reprezentovat před speleologickým světem na 6. mezinárodním speleologickém kongresu, který bude uskutečněn v září 1973 v Československé socialistické republice, v Olomouci.

Výbor Speleologického klubu by chtěl v této zprávě poděkovat všem svým členům, kteří i přes všechny tyto potíže a s minimálními prostředky pokračovali nezištně v dalších průzkumech a výzkumech a věříme, že tuto jejich veřejně prospěšnou činnost plně shodnotí naše socialistická společnost podpořením naší organizace v příštích letech.

- - -

V roce 1972 byly pořádány následující schůze:

- 1 výroční členská schůze za rok 1971
- 9 členských schůzí, z nichž většina byla přednáškových
- 12 výborových schůzí
- 2 mimořádné porady výboru

Výbor, zvolený výroční členskou schůzí, pracoval v tomto složení: předseda - Stanislav Mayer, p.g.

místopředseda - František Musil

jednatel - Hugo Havel

hospodář - Ladislav Vojtenko

pokladník - Václav Dobeš

zapisovatel - Pavel Roth

Propagační referent - RNDr. Přemysl Rvšavý

Exkurzní referent - Josef Weigel

Archivář - RNDr. Rudolf Burkhardt

Náhradníky byli : Vladimír Dolníček

Miloš Princ

ing. Igor Růdy

Emil Bertoň

Revizoři : Karel Hovát

Stanislav Kroupa

V průběhu roku nahradil ve funkci exkurzního referenta J. Weigela V. Dolníček.

Činné členstvo Speleologického klubu bylo organizováno v těchto pracovních skupinách :

Sloupská skupina vedoucí Otto Ondroušek

Pustožlebská skupina František Musil

Holštejnská skupina Jiří Moučka

Plánivská skupina Josef Weigel

Jedelská skupina Hugo Havel

Ostrovská skupina Svatopluk Cigánek

Suchožlebská skupina Zdeněk Valíček

Sobolova skupina Dr. Antonín Sobol, Emil
Bertoň

Prostějovská skupina Jiří Koudelka

Kolektivní členové Speleologického klubu :

Speleologický kroužek ROH Adast Adamov Karel Novák

Speleologický kroužek ROH I. BZKG Brno Miroslav Kubeš,

Karel Hovát

V průběhu roku 1972 se nově utvořily speleologické skupiny v Babicích nad Svitavou /vedoucí Miroslav Novohradský/ a v Březině /vedoucí Alois Ševčík/. Jako nový kolektivní člen vstoupil do Speleologického klubu kroužek ROH ČKD Blansko. /vedoucí Eduard Šebela/.

Průzkumná a výzkumná činnost:

Hlavní náplní činnosti Speleologického klubu byla vlastní činnost průzkumná v krasových oblastech, zejména v Mor.krasu.

Výroční zpráva Speleologického klubu v Brně

----- za rok 1973 -----

V roce 1973, stejně jako i v minulých letech, pokračoval Speleologický klub ve své činnosti převážně v CHKO Moravský kras, v menší míře pak i v dalších krasových oblastech v ČSSR. Taktéž pokračovala v minulém roce rozsáhlá spolupráce se zainteresovanými organizacemi i orgány lidosprávy, se snahou o postavení dobrovolné speleologie v ČSSR na vyšší úroveň a její vyrovnání s podobnou činností v zahraničí. To se n. j. projevilo finanční dotací, kterou obdržel Speleologický klub od NVMB a JAKNV jako příspěvek na zlepšení materiálového zabezpečení.

K výše uvedeným záležitostem směřoval taktéž 6. mezinárodní speleologický kongres, který se podle usnesení 5. mezinárodního speleologického kongresu 1969 ve Stuttgartu konal v první polovině září v ČSSR. Pořadatelé byly Univerzita Palackého v Olomouci, Správa slovenských jaskýň v Liptovském Mikuláši a další krasové a speleologické instituce a organizace v České socialistické republice.

Speleologický klub se účinně, jako jedna z těchto pořádajících organizací, podílel jak na přípravě kongresu, tak na jeho průběhu. Určení funkcionáři se zúčastňovali zasedání organizačního výboru a převzali uskutečnění některých akcí - uspořádání exkurze A2 do Severomoravského krasu, vedení subsektce sportovní speleologie, doprovod a program 4. celostátního srazu Krasové turistiky a technický doprovod při kurzu potápěčského výzkumu a záchranářství, dále naše organizace poskytla materiály k výstavě Československé jeskyně, připravila k vydání publikaci Speleologický klub 1945 - 73 a spolupracovala na přípravě publikace Pantheon československých speleologů.

Kongres se uskutečnil ve dnech 31. srpna - 18. září 1973. Hlavní kongresový program proběhl od 3. do 9. září v Olomouci - byl spojen s oslavami 400. výročí založení Univerzity Palackého.

Jednání bylo rozděleno podle disciplín do těchto sekcí a subsekcí:

- A - GEOLOGIE: - geologie rozpustných hornin
 - geologie sedimentárních a zvětralínových pokryvů krasového povrchu a jeskynních výplní
- B - GLIOMORFOLOGIE: - krasového povrchu
 - podzemí - speleogeneze
- C - HYDROGEOLOGIE A KLIMATOLOGIE: - krasová hydrologie
 - geograf. faktory krasové eroze
 - klimatologie a mikroklimatologie
- D - BIOLOGIE A PALEONTOLOGIE: - botanika krasu
 - zoologie krasu
 - paleontologie krasu
- E - ARCHEOLOGIE: - paleolitický člověk v krasu
 - neolitický a historický člověk v krasu
- F - APLIKOVANÁ SPELEOLOGIE: - ochrana kras. jevů, vody půdy, vegetace
 - speleoterapie a speleomedicína
 - geografie turistického ruchu v krasu
 - speleokartografie a dokumentace
 - sportovní speleologie
 - zpřístupňování a provoz turistických jeskyní

Z referátů našich odborníků byly nejvíce ceněny příspěvky o geofyzikálním výzkumu krasu, geomorfologii a z aplikované speleologie. Většina přednesených referátů přinesla řadu nových a zajímavých poznatků. Za Speleologický klub byly předneseny tyto referáty:

- R. Burkhardt, S. Mayer, P. Ryšavý: Nové geomorfologické poznatky o vývoji podzemní Punkvy
- P. Ryšavý: Pojmové aspekty objevování krasových jeskyní
- P. Ryšavý: Kras a těžba nerostných surovin

S velkým zájmem byly navštěvovány večerní přednáškové besedy s významnými zahraničními odborníky: o alpských ledových jeskyních, o fauně mexického podzemí, krasu kanadských Skalnatých hor, o španělských jeskyních. Některé z nich byly provázeny skvělými diapositivy. Během kongresu proběhl i první mezinárodní festival filmů se speleologickou tematikou. Vedle některých výborných zahraničních ukázek si jednu z předních cen odnesl i čs. naučný film Československé jeskyně. V místnostech vlastivědného ústavu Olomouc byly instalovány expozice o přístupných jeskyních ve světě a v ČSSR, dále pak prodejní výstava naší i zahraniční odborné literatury. Na účastníky kongresu bylo pamatováno i s kulturním a společenským programem - koncerty, divadlo, recepce, exkurze a pod. Hlavní kongresový program byl zakončen volbou nového výboru Mezinárodní speleologické unie - prezidentem byl zvolen prof. A. Cigna z Itálie, prvním viceprezidentem RNDr V. Panoš z ČSSR - a volbou místa 7. mezinárodního speleologického kongresu, jehož pořadatelem se stala Velká Británie.

Mimo hlavní kongresový program těšily se velkému zájmu i exkurze po krasových oblastech v celé ČSSR. Předkongresové exkurze proběhly do Severomoravského, Moravského a Českého krasu, pokongresové exkurze většinou na Slovensko a v Moravském krasu.

I když náročný program a velký počet účastníků - téměř 1 tisíc - kladly velké nároky na pořadatele, lze 6. mezinárodní speleologický kongres 1973 v ČSSR hodnotit jako velmi úspěšný a užitečný pro všechny účastníky, jak také mnozí z nich v tomto smyslu potvrzovali.

- - - - -

Při vlastní klubové činnosti během roku 1973 bylo nejvýznamnějším partnerem Speleologického klubu Moravské muzeum v Brně, které kromě spolupráce na poli průzkumném a výzkumném poskytuje Speleologickému klubu místnosti na konání schůzí a uložení archivu a knihovny. Další spolupracující partneři Speleologického klubu byli Moravský kras Blansko, Krasová komise, KSSPPOP v Brně, Komise krasové turistiky ČSTV, Geografický ústav ČSAV, speleologické kroužky ROH, dále pak Jm KNV, MČNV Brno a ONV Blansko. O činnost naší organizace, stejně jako o speleologii v ČSSR vůbec projevíly v minulém roce zvýšený zájem i nejvyšší orgány státní správy, vzhledem k významu již vzpomínaného 6. mezinárodního speleologického kongresu.

Během roku 1973 byl Speleologický klub spravován výborem v tomto složení:

předseda	Stanislav Mayer p.g.
místopředseda	František Musil
jednatel	Hugo Havel
propagační referent	Přemysl Ryšavý, RNDr
pokladník	Václav Dobeš
hospodář	Ladislav Vojtenko
zapisovatel	Zdeněk Valíček
archivář	Rudolf Burkhardt RNDr
exkurzní referent . . .	Vladimír Dolníček
náhradníci	Miloš Princ, Miloslav Sedláček, Dušan Hypr, Ivo Singer
revizoři	Karel Novák, Marie Saxová

Výbor se sešel na 15 výborových schůzích a 2 poradách výboru a připravil 11 členských schůzí s přednáškami nebo besedami. Převážná část činnosti výboru byla věnována přípravě 6. mezinárodního speleologického kongresu, v tomto případě se výbor zvýšeným úsilím vypořádal čestně se svěřenými úkoly. Další závažnou částí činnosti bylo rozsáhlé jednání a korespondence k problému Amatérské jeskyně - hájení práv Speleologického klubu na této lokalitě a taktéž jejího názvu před neopodstatněnými snahami o změnu názvu této nejvýznamnější lokality v ČSSR. Nesmírně důležitá a náročná jednání podstoupili členové výboru také při hájení existence klubu a jeho zastoupení v Krasové komisi. Otázku existence klubu se počátkem roku 1974 podařilo úspěšně vyřešit s pomocí Odboru pro vnitřní věci Jm KNV, stejně jako otázku názvu Amatérské jeskyně - tento název potvrdil Úřad předsedy vlády ČSR a předseda Českého úřadu geodetického a kartografického v Praze. Pokud jde o zastoupení Speleologického klubu v Krasové komisi, byl do této zvolen na schůzi subkomise pro dobrovolný výzkum jako zástupce všech dobrovolných speleologických organizací p.g. Stanislav Mayer. Speleologický klub se však tímto řešením nevzdává svého práva, aby jako zainteresovaná organizace ve smyslu platné vyhlášky o CHKO Moravský kras, měl v Krasové komisi svého řádně jmenovaného zástupce, což bude předmětem dalších jednání výboru.

Členstvo Speleologického klubu bylo v roce 1973 organizováno v těchto pracovních skupinách:

- Plánivská skupina	vedoucí Jan Vít
- Holštejnská skupina	" J.Moučka
- Jedelská skupina	" V.Dolníček
- Skupina Dagmar	" H.Havel
- Ostrovská skupina	" S.Cigánek
- Suchožlebská skupina	" Z.Valíček
- Pustožlebská skupina	" F.Musil
- Březinská skupina	" I.Singer

- Babická skupina	vedoucí	M.Sedláček
- Skupina Dr. A. Sobola	"	D.Hypr
- Vysokomýtská skupina	"	J.Vítek
- Prostějovská skupina	"	J.Ircing

Kolektivním členem Speleologického klubu byl:

- Speleologický kroužek ZK ROH Adast Adamov, vedoucí Antonín Chaloupka
- Speleologický kroužek ZK ROH ČKD Blansko, vedoucí Eduard Šebela
- Speleologický kroužek ZK ROH I BZKG Brno, vedoucí Miroslav Kubeš

Nově byly zorganizovány skupiny Říčky I a II, které v roce 1974 zahájí svoji činnost.

Tehdejší předseda SKB, Standa Mayer, se rozhodl vybojovat pro SKB zastoupení v Krasové komisi. Jeho pohnutky jsou pochopitelné.

Jestli to bylo či nebylo dobré rozhodnutí, to můžete vysledovat v následujících dokumentech.

Historia, magistra vitae.

Já bych řekl (v souladu s tradičním lidovým mudroslovím) : Kdo chce psa bítí, vždy si hůl najde !

Ale že to bude Honza Příbyl, který prakticky jako speleolog v SKB vyrostl a dokonce byl jeden čas i členem jeho výboru ?

Na druhou stranu – zákon je zákon, a úřad je úřad. Kamarád – nekamarád, slez z té hrušky dolů !

A co přinesl SKB rok 1974 – no, to se teprve dočtete !

Vážený soudruh
Dr Jaromír Demek DrSc
Ředitel Geograf. ústavu ČSAV
Mendlovo náměstí 1
B R N O

V Brně 16.11.1973

Věc: Zastoupení v Krasové komisi

Při nedávných jednáních na ONV Blansko vyšlo najevo, že v novém složení Krasové komise při ČSAV nemá naše organizace zastoupení a že i v tomto, podle našeho názoru neúplném složení, uskutečnila Krasová komise svoji schůzi. Konstatujeme, že podle vyhlášky o zřízení Chráněné krajinné oblasti Moravský kras je Krasová komise složena ze zástupců zainteresovaných organizací. Naše organizace představuje dosud největší zájmovou složku, pracující tradičně na výzkumu Moravského krasu; trváme proto na tom, aby tak, jako vždy předtím, měla v Krasové komisi svého zástupce.

Podle usnesení Místní výběrové schůze ze dne 31.10.1973 by tímto zástupcem měl být RNDr Přemysl Ryšavý.

Očekáváme se zájmem Vaši urychlenou odpověď a jsme s pozdravem

za

Mayer
.....
S. Mayer, p.g., předseda

Kopie: Akademiik Josef Peulík

ČESKOSLOVENSKÁ AKADEMIE VĚD - GEOGRAFICKÝ ÚSTAV V BRNĚ
CZECHOSLOVAK ACADEMY OF SCIENCES - INSTITUTE OF GEOGRAPHY

Mendlovo nám. 1
662 82 BRNO 2

Telefon: 33 42 95, 33 02 74, 33 93 31,
33 17 64, 33 49 00, 33 49 06,
33 52 43, 33 48 37, 33 66 57

Speleologický klub
s. St. Mayer
Geofyzika n. p.

Ječná 29a
Brno

Vaše zpráva zn. zn dne

Název značky

Datum

459/1-Př.

17. prosince 1973

Věc
Pozvání na zasedání Krasové komise
při ČSAV

Vážený soudruhu předsedo,

s odvoláním na poradu dobrovolných speleologů uskutečněnou na ONV Blansko, kde byl Speleologickým klubem uplatněn požadavek na GÚ ČSAV o svolání porady nadřízených organizací dobrovolných speleologických kroužků a klubů sděluji následující:

GÚ ČSAV se obrátil na základě Vaší informace o postavení Vašeho klubu na JmKNV - odbor kultury o vyjádření k Vaší právní příslušnosti. Odborem kultury JmKNV nám bylo sděleno, že odbor kultury nepřejímá právní garanci za Váš Speleologický klub.

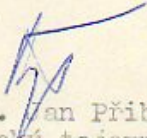
Dostavte se proto soudruhu předsedo dne 20. prosince 1973 na zasedání Krasové komise při ČSAV ve 13.00 hodin do zasedací síně Geografického ústavu ČSAV, Mendlovo nám. 1, Brno. Vezmete s sebou prosím písemné potvrzení o právním postavení Vašeho Speleologického klubu jako společenské organizace a vyjádření Vašeho nadřízeného orgánu, že přebírá právní záruky zejména ve věcech bezpečnosti.

Vzhledem k tomu, že na programu zasedání Krasové komise je schvalování plánu prací dobrovolných organizací na rok 1974 je

Vyřizuje:

předložení vyžadovaného potvrzení nezbytným předpokladem projednání Vámi předložených prací na rok 1974.

Se soudružským pozdravem

RNDr. Jan Příbyl
vědecký tajemník
předseda Krasové
komise

ČESKOSLOVENSKÁ AKADEMIE VĚD - GEOGRAFICKÝ ÚSTAV V BRNĚ
CZECHOSLOVAK ACADEMY OF SCIENCES - INSTITUTE OF GEOGRAPHY

Mendlovo nám. 1
662 82 BRNO 2

Telefon: 33 42 95, 33 02 74, 33 93 31,
33 17 64, 33 49 00, 33 49 06,
33 52 43, 33 48 37, 33 66 57

Speleologický klub

Kapucínské nám. 8
Brno

Vale zpráva zn. ze dne

Náje značka
468/1-Pr.

Datum
22. prosince 1973

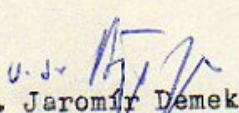
Věc
Zastoupení v Krasové komisi
informace

K Vašemu přípisu o zastoupení Speleologického klubu v Krasové komisi při ČSAV sděluji následující:

V Moravském krasu t. č. pracuje více než 10 dobrovolných speleologických kroužků a klubů z nichž ani jedna nemá zastoupení v Krasové komisi při ČSAV, tedy ani zástupce Speleologického klubu nebyl jmenován.

Vzhledem k významu dobrovolného speleologického hnutí v ^{se}CHKOMK po konzultaci s Ministerstvem kultury uvažuje o jmenování jednoho zástupce dobrovolných speleologických pracovníků do řad členů Krasové komise po splnění podmínky organizačního sjednocení všech amatérských výzkumníků v CHKOMK.

Podávám Vám tuto zprávu a jsem se soudružským pozdravem

Doc. dr. Jaromír Demek DrSc
ředitel ústavu

Na vědomí: Ministerstvo kultury ČSR
dr. J. Olšbauer
Maltézské nám., P r v a h a

Vyřizuje:

Výroční zpráva za rok 1974

V jubilejním 30. roce své činnosti byl hlavní zájem Speleologického klubu v Brně, tak jako v minulosti zaměřen na průzkum a výzkum krasových jevů v Chráněné krajinné oblasti Moravský kras v souladu s dlouhodobým plánem činnosti naší organizace. Současně byly prováděny pracovní a seznamovací exkurse v jiných krasových oblastech. Pokračovala též spolupráce se zainteresovanými organizacemi a orgány lidosprávy. Během roku podpořilo naši činnost největším dílem, tak jako v letech minulých, Moravské muzeum v Brně a to zejména jeho Krasové oddělení, tuto podporu kvitujeme s povděkem. Probíhala zdárná spolupráce s kroužky ROH a projevila se velmi kladně pomoc některých národních podniků a organizací (např. Státních lesů, voj. útvarů, některých národních výborů a pod.). Bohužel některé orgány a organizace zainteresované svou činností v CHKOMK kladly na naši organizaci požadavky, které nás v práci značně brzdily (na př. jarní zákaz prací pro doměle nevyjasněné postavení naší organizace). Dále děkujeme za morální podporu ministerstvu kultury ve věci právního postavení Speleologického klubu v Brně a všem osobám a organizacím, které hájí stanovisko, že název "Amatérská jeskyně" pro jeskynní celek na zdrojnicích Punkvy, až po sifon na řece Punkvě před propěstí Machochou, který tak navrhla nazvat objevitelská Plánivská skupina Speleologického klubu, je konečný a neměnný.

Během roku se členové naší organizace aktivně podíleli na konzultacích a pracovních schůzkách přípravného výboru České speleologické společnosti. Stanovy nově zřizované organizace byly zaslány k projednání na příslušná ministerstva. Ke zřízení této vrcholné organizace české speleologie v roce 1974 nedošlo. Proto je Speleologický klub Brno nadále odkázán při finančním zabezpečování své činnosti na příspěvky členů, neboť v roce 1974 žádný příspěvek neobdržel. Doufáme, že v příštím roce se podaří výboru naší organizace získat materiální podporu naší činnosti. Neustále vzrůstající náročnost prací a zpřísněné požadavky na zabezpečení bezpečnosti vuvolávají, zvýšené nároky na materiální vybavení skupin i jednotlivců. To vede k situaci, že je nutno počet lokalit na kterých je prováděn průzkum z důvodů materiálního nepokrytí omezovat. Rovněž není možno přijmout všechny možné zájemce protože není v silách naší organizace zabezpečit jejich nejnnutnější materiální vybavení, rovněž kapacita a kvalita základů umístěných v CHKOMK je naprosto nedostatečná a je rovněž limitujícím faktorem. Výbor SK se na základě vlastních zkušeností

a zahraničních poznatků domívá, že aktivně prováděná speleologie je velmi dobrou přípravou pro život každého mladého člověka a jako jeden ze způsobů využití volného času patří mezi společensky velmi prospěšné a podpora této činnosti by měla být přiměřená - asi taková a lepší jako je u závodních kroužků ROH. Každý kdo se speleologii aktivně a dlouhodobě věnuje získá vědomosti a znalosti z celé řady disciplin na př. ovládne metodiku měření fyzikálních veličin, základy mapování a práce s mapou, lezeckou přípravu, získá základní geologické a hydrologické znalosti, zvyšuje svou psychickou i fyzickou zdatnost a mnohé jiné. Zejména však kolektivní fyzicky namáhavou prací, prováděnou za velmi obtížných podmínek - ekvivalentní obtížným důlním pracovištěm - upevní své morálně - volní vlastnosti.

Celková činnost Speleologického klubu v Brně byla úspěšná a přinesla mnoho pozitivních výsledků. Řešení některých vyskytnuvších se problémů se bohužel odkládalo na základě předpokladu, že Česká speleologická společnost vznikne v roce 1974 a vyřeší je. U části členů naší organizace se projevil útlum iniciativy v souvislosti s otázkami průzkumu Amatérské jeskyně. Bohužel přes veškerou iniciativu výboru SK nedošlo ani v uplynulém roce k dohodě o provádění průzkumu v Amatérské jeskyni s GÚ ČSAV v Brně a plánovaný průzkum naši členové nemohli provádět. Výbor SK se nadále domívá, že spolupráce amatérských a profesionálních speleologů by na tomto pracovišti - za oboustranně přijatelných podmínek - přinesla vedle významného rozšíření prolongačních a vědeckých poznatků i značnou úsporu společenských finančních prostředků. Rovněž by se tím značně podpořila myšlenka jednotné čs. speleologie a celkově by se postupně vytvořilo klima plodné spolupráce v celé oblasti CHKOMK.

Výbor Speleologického klubu v Brně děkuje všem členům a hostům, kteří se podíleli na dobrých výsledcích práce a kteří přes všechny potíže, s minimální podporou zdárně pokračovali v plnění cílů, které jsme si předsevzali. Touto cestou děkujeme všem, kteří naši práci podpořili, ať materiálně či morálně, rovněž děkujeme všem, kteří svou činností přispívají k sjednocení a růstu československé speleologie.

Vyzýváme všechny členy naší organizace, zejména ty, kteří oproti minulým rokům polevili, aby v roce 80. výročí osvobození naší republiky zkvalitnili svou práci a zvýšili své pracovní úsilí a dobrými výsledky své práce vyjádřili svůj kladný vztah k naší socialistické společnosti.

Členové Speleologického klubu v Brně byli v roce 1974 organizováni v následujících skupinách:

- Plánivská skupina - Jan Vít - Pavel Glozar
- Holštejnská skupina - Jiří Moučka
- Jedelská skupina - Vladimír Dolníček
- Skupina Dagmar - Hugo Havel
- Ostrovská skupina - Svatopluk Cigánek
- Suchožlebská skupina - Zdeněk Valíček
- Pustožlebská skupina - František Musil
- Březinská skupina - Ševčík Alois - Ivo Singer
- Babická skupina - Miroslav Novohradský
- Skupina dr. A. Sobola - dr.A. Sobol - Emil Bartoň
- Prostějovská skupina - Jaroslav Ircing
- Skupina Říčky - Holeček Pavel

Kolektivní členové Speleologického klubu v Brně

- Speleologický kroužek ROH Adast Adamov - Vojtěch Gregor
- Speleologický kroužek I.BZKG Brno - Miroslav Kabeš ml.
- Speleologický kroužek ROH ČKD Blansko - Eduard Šebela

Během roku pracoval výbor SK ve složení:

předseda	-	Stanislav Mayer p.g.
místopředseda - organizační ref.	-	František Musil
místopředseda - propagační ref.	-	Přemysl Ryšavý RNDr
jednatel	-	Václav Dobeš
pokladník	-	Vladimír Dolníček
hospodář	-	Ladislav Vojtenko
exkursní referent	-	Miloslav Sedláček
archivář	-	Rudolf Burkhardt RNDr
zapisovatel	-	Dušan Hypr

Náhradníci

- Řehák Iven
- Karásek Rudolf
- Princ Miloš
- Kacetlová Jarmila

Revizoři

- Novák Karel
- Malátová Marie

V průběhu roku 1974 se uskutečnilo 9 výborových schůzí, 8 členských schůzí, průměrná účast na členské schůzi byla přes 30 členů + hosté, což je velmi málo a je nutno v budoucím údobí této otázky věnovat zvýšenou pozornost. Na výroční schůzi 10.4.1974 bylo přítomno 58 členů a 19 hostů. Na členských schůzích byly předneseny přednášky na následující témata:

Členské schůze: Stanislav Mayer - Sádrovcové jeskyně
v Hartzu (NDR)
Ondra, Vojtenko,
Mayer - zájezd ČKD
do krasové oblasti
v Hartzu

M. Brust - Krasové ievy v sádrovci
v NDR

Chaloupka, Hypr - Expedice Padis 75
(Rumunsko)

Dr. Hrušík - Horninotvorné rostliny
významné pro vznik
vápenců

F. Piškule - Jeskynní potápění a jeho
organizace

V. Gregor - Paleohydrografie Sloupského
potoka

Dr. Patočka - Problematika ochrany
přírody a životní
prostředí.

K práci výboru Speleologického klubu je možno říci, že byla opět (jako v minulých letech) založena na osobní iniciativě několika členů. Administrativní práce, nutná pro vedení 200 členného klubu je málo atraktivní a v řadách členů klubu zřejmě málo populární.

V roce 1976 je nezbytné přepracovat a doplnit na základě nově získaných poznatků dlouhodobý program činnosti Speleologického klubu v Brně. V této otázce bude nutné spolupracovat, tak jako dříve se zainteresovanými odborníky.

Jedním z problémů, které bude muset nový výbor řešit, je otázka spolupráce s organizací Moravský kras. V mnohém se situace podstatně zlepšila, některé skupiny a členové klubu dlouhodobě spolupracují při řešení různých programů, ředitel s. Šebela povolil předběžné vydání registrace jeskynních vchodů, kterou podnik provádí atd. Přesto zůstávají některé neřešené problémy jako např. při návštěvách zahraničních speleologů, nebo kolegů z jiných krasových

oblastí by bylo vhodné pro jejich bližší seznámení s celou problematikou Moravského krasu je provést, mimo jiné, rovněž jeskyněmi které obhospodařuje organizace Moravský kras, v místech kde se běžně neprovádí, což bohužel je doposud možné jen velmi vyjíměčně.

Vzhledem k neustále pokračující devastaci přístupných jeskyní od neukázněných návštěvníků, provádí skupiny Speleologického klubu postupné zabezpečení a uzamčení vhodů svých pracovišť a významných lokalit, kde je toto možné provést. V této záležitosti by bylo zapotřebí zlepšit pomoc zainteresovaných organizací, zejména při výpomoci materiálem. Práce s úpravami spojené by provedly skupiny v rámci své činnosti.

V roce 1975 bylo odpracováno při průzkumné a výzkumné činnosti, případně při zabezpečování této činnosti, přes 14.100 hodin.

Některé skupiny prováděly různé brigádnické práce v obcích na jejichž katastru provádí průzkumnou činnost. Např. Babická skupina obdržela poděkování se strany MNV Babice n.S. za svou činnost. Je žádoucí tuto formu spolupráce s MNV rozšířit a výbor apeluje na skupiny, aby brigády nejen prováděly, ale také, aby přijaly hodnotné závazky pro příští období, zejména k XV. sjezdu Komunistické strany Československa a dalším významným výročím.

Výbor Speleologického klubu v Brně děkuje touto cestou všem členům a spolupracovníkům, kteří se podíleli na dobrých výsledcích práce v roce 1975 a očekává, že ti, kteří byli málo aktivní zlepší svou činnost v budoucím období.

A teď zase kousek historie SKB, vyplývající ze střípků nalezené korespondence.

Záznam z jednání subkomise Krasové komise ČSAV
dne 30. 1. 1974 v místnosti ONV Blansko.

Přítomni : zástupci kroužků ROH při Závodních klubech, zástupci závodních klubů, Zástupce kroužku SSM Blansko, Zástupci skupin Speleologického klubu v Brně, zástupci Speleologického klubu v Brně, zástupce ONV Blansko ing. Přivětivý, zástupce org. Mor. kras Dr. L. Slezák.

Omluven : zástupce krasového odd. Mor. muzea Dr. R. Burkhardt (zastupoval ho Vojtěch Gregor).

Svplavatel schůze : Dr. Vladimír Vlček, zástupce Krasové komise a GÚ ČSAV.

1) Schůzi zahájili krátkými proslovy Dr. Vlček a ing. Přivětivý.

2) Organizační zajištění dobrovolného speleologického průzkumu - výhled do budoucnosti - příspěvek ing. Přivětivého.

3) Registrace dobrovolných jeskyňářů - ONV Blansko vydalo dle dohody s představiteli amatérského průzkumného hnutí v listopadu m.r. legitimace stejné pro všechny organizace. Lišit se budou pouze razítkem organizace v hlavičce legitimace a jsou typu "A" - normální - a typu "B" - s dovětkem o oprávnění zjišťování totožnosti osob ~~VXXXXXXXX~~ v CHKOMK. Nové legitimace budou vydány následujícím postupem :

a) každá organizace vypracuje 4x seznam členů (v něm označí, kdo má dostat legitimaci typu "B" - jen vedoucí skupin, jejich zástupci a další zasloužilí, spolehliví a dlouhodobí členové, za které je ochotna organizace převzít veškeré záruky v tomto směru) a zašle 3x na ONV Blansko (1x pro ONV, 1x pro ONV Brno - venkov a 1x pro Krasovou komisi). Tímto také přebírá každá organizace za své členy záruku. Seznam musí obsahovat jméno a příjmení, data narození, číslo občanského průkazu i se serií a u předsedů (vedoucích), jejich zástupců a jednatelů ještě adresa s uvedením funkce. Současně každá organizace zašle potvrzení o své právní existenci, která bude obsahovat :

- právního garanta (jméno, název)
- název organizace (jednotlivých skupin)
- jména předsedy (vedoucího), zástupce a jednatele a jejich adresy
- prohlášení garanta, že přebírá záruky bezpečnosti a je si vědom činnosti organizace i rizika s tím spojeného

b) ONV Blansko, po obdržení výše uvedených náležitostí zašle obratem příslušný počet legitimací obou typů, která organizace orazítkují a vyplní a zašlou zpět ONV Blansko.

c) ONV Blansko spolu s Krasovou komisí potvrdí tyto průkazy svými razítky a ONV je zašle zpět organizacím k rozdělení členům.

Noví členové, přijatí do organizací se budou vybavovat novými legitimacemi jednorázově 1x ročně, při vyloučení člena z organizace se mu musí průkaz odebrat a odevzdat na ONV Blansko. Platnost legitimací je neomezená.

Veškeré úpravy a zásahy na povrch dohodnout s KS SPOOP s. Ing. Šmitákem !!!

5) Volba zástupce dobrovolných speleologů do Krasové komise - dle návrhu Speleologického klubu (H. Havel) zvolen 18 hlasy p.g. Mayer.

Zaznamenal : Hugo Havel, jednatel Speleologického klubu Brno

- 4) Projednávání plánu činnosti amatérských speleologických skupin za rok 1974 - v závorce za pracovišti je uveden odborný garant :
- SK ZK ROH METRA Blansko : Hluboký závrt (GÚ ČSAV) a Chlupatý závrt (KO MM)
bez připomínek
 - SK ZK ROH ČKD Blansko : Rudické propadání (KO MM) - bez připomínek
 - SK ZK ROH ADAST Adamov : Býčí skála, Šachta za Evropou a Indií, Křížovy jeskyně (KO MM) - bez připomínek
 - SK ZK ROH I. BZEG Brno : Jestřábí skála, Kanibalka, Silvestrovka, Tři kotle, Mariánská (GÚ ČSAV) - bez připomínek
 - OV SSM Blansko : Vilémovické propadání, Lampoša, Cihelna, Janičkův závrt (GÚ ČSAV)
bez připomínek
 - Speleologická skupina pro výzkum Plániv : Říčený závrt v Měšínách, Piková dáma, Tramplerův závrt (Zelená tma) (GÚ ČSAV) - bez připomínek
 - Holštejská výzkumná skupina + Holštejská jeskyně, Nová Rasovna, Průvanová puklina, Černý závrt, závrtů č. 59, 66, 68 (GÚ ČSAV) - bez přip.
 - Speleologická skupina pro výzkum Jedlí : Manželský závrt, ponor Dóminka (GÚ ČSAV)
připomínka k jeskyni Dagmar - bude povolena v souladu s rozhodnutím výboru SK skupině "Dagmar".
 - Babická skupina Speleologického klubu : Zadní pole, Člopy (KO MM) - bez připomínek (zástupce v subkomisi Pavel Kubík)
 - Ostrovská skupina Speleologického klubu : Vintoky, Šamalíkovy jeskyně, Jandůrkův závrt (KO MM) - bez připomínek
 - Pustožlebská skupina Speleologického klubu : Řečiště, závrt č.260 a Vavřínecké paleoponory (KO MM), Dámský a Zouharův závrt (MK)
bez připomínek
 - Skupina Dr. A. Sobola : Barová jeskyně, Bařiny (KO MM) - bez připomínek
 - Suchožlebská skupina Speleologického klubu : T4, Výtoková jesk. (GÚ ČSAV)
bez připomínek
 - Speleologická skupina Dagmar : jeskyně Dagmar (MK) - bez připomínek
 - Březinská skupina Speleologického klubu : Malý lesík, Na Technice, Knechtův lom (KO MM) - bez připomínek
 - Speleologická skupina pro výzkum Říček : Netopýrka, Mastný flek u rybníka, Malčina (KO MM) - připomínka k existenci skupin na říčkách, jiná skupina neposlala plán prací.
 - Speleologický klub Brno : Amatérská jeskyně (stará část) - zatím neprojednáno, bude rozhodnuto až po opravě vchodu bezpečným způsobem. Studie pro opravu a projekt provede Mor. kras (předání lokality Mor. Krasu k této práci bude 18. 2. 1974). Po vypracování projektu bude rozhodnuto, kde vchod opraví nebo vybuduje nový. Po vypracování projektu bude Speleologický klub o tomto písemně Krasovou komisí vyzoomněn.

Z Á P I S

ze zasedání Krasové komise při ČSAV ze dne 4.3. 1974

Přítomni: Dr.Příbyl, Dr.Hromas, Dr.Štelcl, Dr.Dvořák, Dr.Raušar,
Doc.Klíma, Ing.Šmiták, Dr.Burkhardt, s.Majer, s.Píše,
Dr.Quitt, JUDr Ing.Hladil, s.Vlček, s.Slezák, Dr.Vašát-
ko, s.Procházka - vedoucí odboru kultury ONV Blansko.

- Program: 1/ zahájení
2/ projednání zpráv o činnosti za r.1973 organizací
pracujících na území CHKO MK
3/ projednání plánů činnosti organizací pracujících
na území CHKO MK na r.1974
4/ agenda KK
5/ různé
6/ závěr

Dr.Příbyl - zahájil zasedání KK ve 13,00 hod. Přivítal přítom-
né, zejména nové členy Krasové komise JUDr Ing.Hladila a OBÚ
a s.Majera - zástupce dobrovolných jeskyňářů. Seznámil přítom-
né s programem jednání. O tomto programu nechal hlasovat.Pro-
gram jednání byl jednomyslně přijat. Dále oznámil přítomným,
že Ministerstvo kultury ČSR prodlužuje platnost schválených
plánů na rok 1973 do konce března 1974. Ministerstvo kultury
předběžně přislíbilo udělit výjimky k pracem v CHKO MK na zá-
kladě plánů skoordinovaných a schválených KK na rok 1974.Pak
přistoupil předseda KK k projednávání jednotlivých bodů schvá-
leného programu.

Ad 2)

Dr.Vašátko - přečetl zprávy o činnosti Moravského muzea a
organizace Moravský kras za rok 1973. Zpráva o činnosti Geo-
grafického ústavu byla namořena a rozdána jednotlivým členům
Krasové komise. Po přečtení závěrečných zpráv připomněl, že KK
vydala pokyny pro vypracování "závěrečných zpráv" a "Plánů o
činnosti". Pto příště bude nutno postupovat přesně podle těch-
to směrnic, jinak nebude možno ani zprávy ani plány schvalovat.

Dr Vlček navrhl vyžadovat zprávy o činnosti v CHKO MK například i od jiných organizací pracujících na území CHKO MK jako například od HMÚ, GEOTESTu, Lesnické fakulty apod.

Dále Dr. Vlček podal souhrnnou zprávu o činnosti dobrovolných speleologických organizací na základě jednotlivých zpráv projednaných na zasedání subkomise pro dobrovolný speleologický výzkum. Upozornil zároveň na to, že závěrečné zprávy o činnosti asi třech organizací byly zahrnuty do závěrečné zprávy organizace Moravský kras. Dále Dr Vlček navrhl KK udělit pochvalu Speleologickému kroužku 1. Brněnské za vzorně vypracovanou závěrečnou zprávu. KK souhlasí.

Usnesení: Zprávy o činnosti profesionálních organizací byly jednomyslně schváleny. Stejně tak byla schválena souhrnná zpráva o činnosti dobrovolných organizací, kterou přednesl Dr Vlček.

Ad 3)

Dr Vašátka přečetl "Plány o činnosti" profesionálních organizací na rok 1974 a to Moravského muzea a organizace Moravský kras. Tyto plány byly jednomyslně členy KK schváleny.

Dr. Příbyl navrhl, aby usnesení KK byla průběžně kontrolována ochrannou stráží Moravského krasu.

S. Procházka - vedoucí odboru kultury ONV Blansko souhlasí s tímto návrhem a žádá, aby byl na odbor kultury Krasovou komisí zasílán přehled plánované činnosti na 1/4 roku dopředu, což by umožnilo lepší kontrolu.

Dr. Raušer navrhuje dát na ONV v Blansku na odbor kultury harmonogram prováděných prací, aby mohla být prováděna namátková kontrola přímo na lokalitách.

Dr Vlček navrhuje dodat přehled lokalit amatérů a ochranná opatření.

S. Procházka souhlasí - informoval KK o evidenci dobrovolných speleologů pomocí legitimací, které mají význam při celkové kontrole výzkumné činnosti v CHKO MK. Dále navrhuje

označit na mapku okresu Blansko rozložení lokalit na území CHKO MK, na kterých pracují různé organizace, jak dobrovolné, tak profesionální. KK souhlasí.

Dr Příbyl slíbil, že KK zašle do 3 týdnů na ONV Blansko plán rozmístění lokalit, které jsou zpracovány na území Moravského krasu.

Usnesení: KK zašle do 3 týdnů na ONV Blansko plán rozmístění lokalit na kterých se provádí výzkum na území CHKO MK spolu se sešitem a harmonogramem prací. Vedoucí odboru kultury ONV Blansko svolá jednání všech vedoucích odboru kultury MNV, na jejichž území se nachází CHKO MK a dohodne s nimi jednotnou kontrolu všech pracovišť na celém území ochrannou stráž Moravského krasu.

Dr Vlček podal zprávu o jednání subkomise pro dobrovolný speleologický výzkum, na kterém byly projednány garance za bezpečnost prováděných prací a registrace jednotlivých speleologických kroužků. Na území Moravského krasu pracuje 7 amatérských organizací. Celkový počet dobrovolných speleologů je asi 250. Dále přečetl plány amatérských organizací, ke kterým podal vysvětlení. Tyto plány byly subkomisí pro dobrovolný speleologický výzkum schváleny.

S. Procházka se dotázal jak je zajištěna garance bezpečnosti práce u přečtených plánů.

Dr Příbyl uvedl, že u speleologických kroužků je nadřízený orgán, který zodpovídá za bezpečnost prací těchto kroužků (např. při ZK ROH). Nejasné je dosud právní postavení Speleologického klubu, což vyplývá z písemného vyjádření JM KNV a MNV MB, kterou přečetl.

S. Majer uvedl, že z ústního jednání zástupců Speleologického klubu na JM KNV vyllynulo, že je Speleologický klub právoplatnou organizací. Garantem bezpečnosti je výbor organizace. Předal předsedovi KK v tomto smyslu dopis Speleoklubu.

Ing. Hladil nedoporučuje další činnost uvedeného klubu dokud nebude vyřešena s konečnou platností otázka garanta za bezpečnost, neboť ústní vyjádření uvedených národních výborů nedostačuje. Dále připomíná nutnost mapky pracovišť též z důvodů vzájemného ovlivnění pracovišť z hlediska bezpečnosti.

S. Majer uvedl, že by měla být zřízena jednotná speleologická organizace společná pro české země. Tím by se zároveň vyřešilo právní postavení Speleologického klubu.

Dr. Hromas oznámil, že se o tuto organizaci již jedná a byl vytvořen přípravný výbor. Než však bude otázka jednotné speleologické organizace vyřešena, je třeba právní postavení Speleologického klubu vyřešit.

Ing. Hladil doporučuje, aby JM KNV prokázal písemně právoplatnost Speleologického klubu Krasové komisi, pak bude teprve možnost jednat.

Dr. Štelcl měl připomínku k plánům činnosti. Uvedl, že existují některé lokality, na kterých má zájem GÚ ČSAV. Amatérské skupiny by měly zkoumat takové lokality, kde je nádeje na úspěch. Příště bude při schvalování plánů přihlíženo i k této okolnosti.

Usnesení: GÚ ČSAV napříště poskytne určité typy a odbornou pomoc amatérským skupinám při výzkumu takovýchto lokalit. KK souhlasí.

Dr. Příbyl upozornil, že je nutno vyřešit otázku Speleologického klubu. Navrhuje schválení plánu činnosti tohoto klubu pod podmínkou, že dostane KK písemná vyjádření JM KNV.

Dr. Dvořák doporučuje Speleologickému klubu požádat Čs. společnost pro mineralogii a geologii v Praze, aby převzal dočasně garanci za Speleologický klub.

Dr. Burkhardt navrhuje do konce března nechat výzkumnou činnost Speleologického klubu garantovat jeho výborem a pak postupovat podle nových pravidel.

S.Majer požádal přítomné organizace o garanci. Z diskusních příspěvků vyplynul závěr, že plén činnosti Speleologického klubu se schvaluje podmíněčně. Jeho realizace bude však možná až po písemném vyjádření JmKNV odboru pro vnitřní věci k právnímu postavení Speleologického klubu. Rovněž bylo doporučeno upravit stanovy SK z roku 1945 podle nových předpisů. Proti tomuto závěru diskuse nebylo ze strany členů krasové komise žádných námitek.

Ad 4)

Dr Příbyl předložil KK dopis TJ Zbrojovky Brno oddíl speleoturistiky, ve kterém žádají KK o umožnění účasti na jednáních Krasové komise.

KK doporučuje: styk vedení této organizace se subsekcí pro dobrovolný speleologický výzkum po upřesnění pracovní náplně této organizace. Organizace by se měla soustředit hlavně na ochranu přírody.

Usnesení: KK doporučuje KS SPPOP vyjasnit otázky speleoturistiky a horolezectví v CHKO MK a dát organizacím na vědomí.

Ad 5)

Dr Příbyl se odvolal na usnesení KK z r.1973, ze kterého vyplynul pro KK/^{úkolem vytvořit}skupinu pro krasové názvosloví při KK. Úkolem této skupiny by bylo připravit fundované návrhy pro schvalovací orgán - okresní názvoslovný sbor.

Usnesení: Skupina pro krasové názvosloví bude složena ze zástupce organizace Moravský kras - ředitel Moravského krasu jmenoval Dr.Vodičku, zástupce GÚ ČSAV (bude jmenován ředitelem GÚ ČSAV), zástupce Moravského muzea Dr.Burkhardt. S.Majer ve spolupráci s Dr Vlčkem svolá zástupce všech dobrovolných organizací, kteří ze svého středu zvolí jednoho zástupce do této názvoslovné skupiny.

- 6 -

S. Mayer přečetl přípis sekretariátu předsedy vlády ČSR Speleologickému klubu ve věci pojmenování nově objevených jeskyní "Amatérská jeskyně". K tomuto dopisu nezaujali členové KK žádné stanovisko.

Dr Slezák oznámil, že u Býčí skály byl proveden hydrovrt, Dr Dvořák oznámil, že podobný hydrovrt má být proveden u Skalního mlýna a u Křtin.

Dr Vlček připoměl, že uvedené práce byly již projednány KK v r. 1933. Ukládá se tajemníkovi KK zjistit ze zápisů ze zasedání KK z minulých let, jsou-li tyto práce v plánu.

Ad 6)

Předseda Krasové komise Dr Příbyl pofěkoval přítomným za účast a ukončil schůzi Krasové komise.

Schůze byla zakončena v 15,50

Zapsal: Dr. Jar. Vašátko

Jak jste se právě dočetli v Zázpisu ze zasedání Krasové komise při ČSAV, konané dne 4. března 1974, SKB je zde prohlášen za nezákonnou organizaci (asi pro to, že se to panu Příbylovi jaksi hodilo do krámu). Já nechci nikoho napadat, ani nikoho očerňovat, ale tady by se měli vyjádřit pamětníci !!!

Sledujte korespondenci SKB s dalšími socialistickými institucemi, kterou najdete na stránkách níže.

Výbor SKB v čele se Standou Majerem se bil jednak za legalizaci SKB, (odmítal, že by SKB byl nezákonnou organizací) a požadoval na úřadech vyjasnění jeho právního postavení. Dalším kritériem boje SKB a jeho výboru byl boj za právo za právo pokračovat ve výzkumných pracech tak jak tomu bylo dosud. Zde SKB narážel na odmítavý postoj Krasové komise, především jeho předsedy J. Příbyla.

Velmi pozoruhodný je dopis Odboru vnitřních věcí Jihomoravského Krajského národního výboru v Brně ze dne 27 března 1974, který obsahuje „výklad“ této instituce k právnímu postavení existence SKB. Dovolte mi, ač nejsem právník, abych tento akrobatický přemet právního výkladu pravidel pro zřízení a činnost jakékoliv instituce vysvětlil tak, jak jsem jej pochopil já.

V dopise se praví mezi řádky toto : „Váš spolek, jehož stanovy byly sice schváleny rozhodnutím bývalého Zemského národního výboru v Brně v říjnu 1945, (ZNV byl ale zrušen po únoru 1948, kdy republika přešla na Krajské uspořádání), a který tudíž podle zákona z roku 1867 (tedy z doby „za císaře pána a dávného starého Rakouska“) dosud po (dávném) právu trvá. (Ale :)

Protože stanovy Vašeho spolku jsou z hlediska současného socialistického práva a jeho zákonů zastaralé, jenže Vy je nemůžete změnit, protože Vaše způsobilost účastnit se socialistických právních vztahů byla zablokována zákonem č. 68 z roku 1951, který nijak nemůžete obejít !!! Proto nemáte žádnou šanci cokoliv na svém právním postavení, (spíše nepostavení) změnit !!!

Vzhledem k této Vaší situaci přichází jako řešení jediné začlenění Vašeho spolku do jiné (socialistické) organizace, případně jeho přeměna na „dobrovolnou organizaci“ !!! (A snažte se pochopit, že dobrovolnost je v první řadě to, co Vám diktujeme !!!).

Pána Jána, tady jsem vůbec na rozpacích, co si představovali soudruzi z Odboru vnitřních věcí Jm KNV pod pojmem „dobrovolná organizace“. Podle mého názoru SKB dobrovolnou organizací vždycky byl, to spíš byly Speleologické kroužky při Závodních klubech ROH jednotlivých podniků „nedobrovolnými organizacemi“.

Smyslem těchto kroužků podle mého bylo – podle hesla : „Rozděl a panuj“ bylo roztržít síly dobrovolné speleologické organizace, smysluplně a na odborné úrovni řídicí výzkum krasu – a toto vedení podřídít politickým silám tehdejšího zřízení. Proto ta šaškárna a maření snahy speleologů mít orgán, který by jejich práci smysluplně řídil.

Tím ale zdaleka nechci říct, že členství v těchto kroužcích bylo chybným rozhodnutím speleologů. Právě naopak ! Byla to jedna z cest, jak se dalo speleologické hnutí legalizovat. Bylo to přijetí socialistických pravidel hry, pod kterým mohli speleologové alespoň zčásti smysluplně pracovat. Výtečné bylo, že tyto kroužky byly kolektivními členy SKB, to v praxi znamená, že uznávali jeho vedoucí úlohu v krasových výzkumech, což někteří socialističtí funkcionáři nemohli potřebovat !

Tak vidím výklad dopisu Odboru vnitřních věcí Jm KNV já. Citovaný dopis najdete na str. 95. této rádobý historické práce.

O P I S

V Brně dne 6.3.1974

Titl.

Vážený soudruh
RNDr Jan Příbyl
předseda Krasové komise
Geografický ústav ČSAV
Mendlovo nám. 1
B R N O

Dnes jsme se seznámili s Vaším dopisem z 5.3.1974 zn.68/1/74-Př adresovaným Speleologickému klubu, jehož obsahem je striktní zákaz průzkumné a výzkumné činnosti Speleoklubu.

Oba jako členové Krasové komise se pozastavujeme nad formulací v úvodu dopisu, kde se hovoří o jednomyslném usnesení Krasové komise na jejím zasedání 4.t.m., jehož jsme se oba zúčastnili. Konstatujeme, že o tomto bodu bylo sice diskutováno, ale nebylo přijato žádné usnesení a pokud by takové usnesení bylo navrženo, hlasovali bychom proti a použili svého práva odvolání k Ministerstvu kultury. O zastavení průzkumné a výzkumné činnosti Speleologického klubu nebylo hlasováno a nejednalo se o odeslání písemného zákazu.

Podle našeho přesvědčení předložil Speleologický klub v uplynulých letech již několikrát potvrzení o své právní existenci a o jeho postavení jako právní osoby tudíž není pochyb.

Protože se Váš dopis neopírá o žádné usnesení Krasové komise, žádáme Vás, abyste jeho obsah obratem odvolal.

RNDr Rudolf Burkhardt

Stanislav Mayer, p.g.

Opis provedl 11.3.74 S.Mayer

Jihomoravský
krajský národní výbor
k rukám vedoucího správního oddělení
s. Drábka

Tř.Obránců míru
B R N O

V Brně 6.III.1974

Věc: právní postavení Speleologického klubu

Při jednáních Krasové komise ČSAV o povolení průzkumných prací pro letošní rok a o otázkách bezpečnosti bylo projednáváno právní postavení Speleologického klubu.

Aby bylo vyhověno požadavkům některých členů Krasové komise žádáme, abyste nám vydali ověření o tom, že Speleologický klub právně existuje a že má postavení právnické osoby a také abyste v tomto smyslu uvědomili Krasovou komisi ČSAV. Prio informaci připojujeme kopii našeho dopisu, který jsme 4.t.m. předali předsedovi Krasové komise ČSAV.

V souvislosti s avizovaným zákazem činnosti, k čemuž dle našeho názoru nemá Krasová komise při ČSAV kompetenci, žádáme o urychlené vyřízení.

S pozdravem

za

.....
Stanislav Mayer, p.g., předseda

Jihomoravský krajský národní výbor Brno

6.3.1974 kmh/tvc

Ministerstvu kultury
České socialistické republiky
- k rukám dr Olšbauera

Valdštejnské náměstí
P R A H A Malá Strana

V Brně 11.3.1974

Vše: Protest proti nařízení předsedy Krasové komise
a žádost o povolení průzkumných prací v Chráněné krajinné
oblasti Moravský kras.

Obdrželi jsme přípis předsedy Krasové komise při ČSAV
zn. 68/1/74-Př. ze dne 5.3.1974 tohoto znění:

"Na základě jednomyšlného usnesení Krasové komise při ČSAV
ze dne 4.března 1974 zastavujeme s okamžitou platností veškeré
průzkumné a výzkumné činnosti Speleologického klubu v CHKOMK.
Další podmíněně projednané plány činnosti Speleologického
klubu na rok 1974 budou doporučeny a Krasovou komisí schváleny
až po vyjasnění právního postavení Speleologického klubu.

Zajistěte prosím respektování tohoto nařízení všemi členy
spolku a všemi skupinami, neboť tak přispějete jak k urychle-
nému vyřešení Vašeho postavení, tak i pořádku a klidů v CHKOMK.

Se soudružským pozdravem

RNDr Jan Přebyl
předseda Krasové komise při ČSAV "

K obsahu přípisu máme tyto výhrady:

a) Dopis se neopírá o řádné usnesení Krasové komise;
o event. zákazu činnosti Speleologického klubu bylo sice diskutováno,
ale nebylo přijato žádné usnesení. Pokud by takové usnesení
bylo navrženo, hlasovali by p.g.S.Mayer, předseda naší organi-
sace a zástupce všech amatérských skupin a dr R.Burkhardt,
předseda krasového oddělení Morav. musea, event. i další proti
a usnesení by tedy nebylo jednomyšlné. Současně by použili

svého práva odvolání k Ministerstvu kultury České socialistické republiky, jak oba jmenovaní uvádí v dopisu předsedovi Krasové komise ze dne 6.3.1974, který Vám v opisu zasílají

b) Povolení průzkumné činnosti je nepodloženě zdůvodněno otázkou právní existence Speleologického klubu. Speleologický klub podle současné situace má právní postavení, z čehož vychází řada kompetentních činitelů a bylo také potvrzeno při jednáních na JmKNV, který v tomto smyslu přislíbil vydat písemné vyjádření

c) Máme pochybnosti o tom, zda předseda Krasové komise je kompetentní vydávat zakazy činnosti, zejména tehdy, když nejsou podloženy řádně formulovaným a odhlasovaným usnesením členů Krasové komise.

K diskutovaným otázkám bezpečnosti přijal náš výbor rozhodnutí, které sdělil Krasové komisi dopisem ze dne 4.3.1974. V opise tento dopis připojujeme.

K celkovému jednání Krasové komise při ČSAV uvádíme, že zejména v období po objevu Amatérské jeskyně dochází k vážnému porušení objektivitý jednání a jednoznačné tendenci prosazovat zájmy a názory Geograf. ústavu ČSAV Brno, bez ohledu na zájmy jiných organizací, pracujících v Moravském krasu, zvláště Speleologického klubu. Tažovému neobjektivnímu jednání výrazně napomáhá současné složení Krasové komise a princip jejího jmenování ředitelem Geograf. ústavu ČSAV v Brně. Tato praxe se podstatně odchyluje od zásad, uvedených ve vyhlášce o zřízení Chráněné krajinné oblasti Moravský kras, kde se hovoří o tom, že Krasová komise je zřízena při brněnské základně ČSAV a jejím posláním je plánovat, řídit a koordinovat vědecký výzkum. (Nic se v této vyhlášce nehovoří o zakazech činnosti ani o tom, zda vlastní průzkumné práce, povolované na výjimku, podléhají vůbec kompetenci Krasové komise.)

Poněvadž nemáme záruku objektivního a rychlého vyřízení povolení jednotlivých, v převážně většinně rozpracovaných průzkumných prací, obracíme se přímo na Ministerstvo kultury a žádáme o povolení:

a) pokračovat v průzkumech z minulého roku a za podmínek,

pro tyto průzkumy stanovených, na lokalitách (uvedeno v příloze)

b) povolení vstupu a orientačně dokumentačních exkurzí do Amatérské jeskyně, a to jak do části přístupné objevnou šachtou z Cigánského závrtu, tak i umělým vchodem z oblasti Koňského spádu. Na základě těchto exkurzí chceme vypracovat podrobnější plán činnosti v Amatérské jeskyni. K tomuto bodu žádáme Ministerstvo kultury, aby vycházelo z faktických skutečností objevu Amatérské jeskyně a vtělilo je do výjimek, povolovaných Geograf. ústavu ČSAV

c) zahájení a provádění průzkumných prací na nových lokalitách (uvedeno v příloze)

Závěrem Vám děkujeme předem za projednání našeho protestu i za kladné vyřízení naší žádosti. Věříme, že Speleologický klub Brno, jakožto iniciátor většiny významných objevů v Moravském krasu v posledních letech, bude mít i nadále možnost pracovat na svých, ve většině případů rozpracovaných problémech a přispívat tak k rozšiřování kulturního bohatství naší socialistické vlasti.

S pozdravem

za

SPELEOLOGICKÝ KLUB
BRNO
Kapucínské nám. 8

.....
Hugo Havel, jednatel

Stanislav Meyer
.....
Stanislav Meyer, p.g., předseda

Co: ONV Blansko, odbor kultury
Krasová komise ČSAV
JaKNV, odbor vnitřních věcí

JIHOMORAVSKÝ KRAJSKÝ NÁRODNÍ VÝBOR BRNO
odbor vnitřních věcí

Čís. Vnitř. 284/1974

V Brně dne 27. března 1974

Speleologický klub

Kapucínské nám. 8
Brno

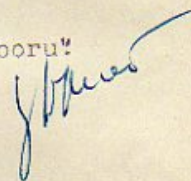
Věc: Právní postavení Speleologického klubu - sdělení

Na Vaši žádost ze dne 6.3.1974 sdělujeme, že spolek "Speleologický klub" se sídlem v Brně, jehož stanovy byly schváleny rozhodnutím býv. Zemského národního výboru v Brně ze dne 3.10.1945, čís. 12219/II-6-1945 podle zák. ze dne 15.XI.1867 č. 134 o právu společným, dosud po právu trvá.

Dle našeho názoru jsou stanovy spolku zastaralé a bylo by je potřeba změnit, což však není možné, protože nejde o organizaci ve smyslu zák. 68/1951 Sb. Vzhledem k tomu přichází v úvahu jediné začlenění spolku do jiné organizace nebo instituce, příp. jeho přeměna na dobrovolnou organizaci.

Ve věci další existence Vašeho spolku vyžádali jsme se stanovisko Ministerstva kultury ČR o kterém Vás budeme informovat. Pokud jde o provádění průzkumných prací v Mor. krasu je dle našeho názoru třeba se řídit stanoviskem Krasové komise při CSAV v Brně.

Vedoucí odboru:

Právnická fakulta
University J.E.Purkyně
katedra občanského práva
- k rukám doc. Eliáše DrSc

B R N O , nám. 25.února 1/2

V Brně 7.6.1974

Věc: právní otázky speleologického průzkumu.

Speleologie a záležitosti související s využitím krasových jevů představují jednu ze složek národního hospodářství, krasové jevy jsou významnou součástí přírody. Československé jeskyně jsou předmětem velkého zájmu veřejnosti - ročně je navštěvuje přes 1 500 000 občanů.

V poslední době, zejména po objevu největšího jeskynního komplexu v ČSR - Amatérské jeskyně - setkáváme se s řadou otázek, které se týkají právního postavení a resortní příslušnosti.

Jednou z nich je pojem objevu nových jeskynních prostor. Jde přitom o výsledek průzkumných prací, které jsou hlavně prováděny na základě zájmové činnosti společenských organizací. V případě zmíněného objevu Amatérské jeskyně jde o kolektiv Plánivské skupiny Speleologického klubu. Není jasné, podle kterých zákonných norem má být tento objev registrován a oceněn.

I z dalších hledisek považujeme za potřebné, aby právní postavení speleologické činnosti a využití krasových jevů bylo jasně upraveno. Týká se to právní situace speleologických organizací, vlnění resp. správy krasových jevů, podpory činnosti speleologických organizací, odškodňování úrazů při této průzkumné činnosti, právního uznání zásluh o objevy a další poznatky krasových jevů, budoucí organizace průzkumu, ochrany a kulturního využití.

Poněvadž hlavní území, kde tyto otázky vznikají, je Moravský kras, domníváme se, že by bylo vhodné, aby je užila Právnická fakulta UJEP. Doporučujeme, aby téma bylo zadáno formou diplomové práce.

Další příležitostí, při níž by mohly být právní otázky v souvislosti se speleologickou činností řešeny, je současná příprava geologického zákona. Věci by velmi prospělo, kdyby k této záležitosti Právnická fakulta UJEP doporučila kvalifikované stanovisko.

Celá problematika je podstatně širší než je možno uvést v tomto dopise. Pokud se bude Právnická fakulta UJEP navrženou záležitostí zabývat, zmocňujeme k dalšímu jednání členy našeho výboru:

RNDr Přemysl Ryšavý, Slavičkova 7, Brno 38

RNDr Rudolf Burkhardt, Krasové oddělení Morav. muzea,

Kapucínské nám. 8, Brno

Václav Dobeš, Sady Osvobození 19, Brno

Stanislav Mayer, p.g., Haškova 2, Brno 38

S pozdravem

za

SPELEOLOGICKÝ KLUB
BRNO
Kapucínské nám. 8

.....
Václav Dobeš, jednatel

.....
Stanislav Mayer, p.g., předseda

To všechno úsilí bylo podle mého marnou snahou prorazit proti rozhodnutí Krasové komise a jejího politického vedoucího J. Příbyla. Ale zřízení jednotné speleologické organizace se nezadržitelně blíží.

Hugo Havel, při vši úctě k němu a k tomu co pro SKB a ČSS udělal a vytvořil, já nemohu souhlasit s jeho závěrem v článku „Historie a její prezentování“, který vyšel ve Speleu č. 57, kde napsal, že SKB nebyl nikdy zrušen, jen se přejmenoval. To je polovičaté vysvětlení.

SKB byl Zákonem 68 /1951 Sb. zrušen jako celá řada jiných podobných spolků. To je historická skutečnost, kterou nelze obejít ani okecat ! Jestli chceme exaktně zpracovat historii SKB, tak musíme zjistit, jak to ti představitelé SKB dokázali celá léta takovou organizaci jakou SKB bezesporu byla, jak ji dokázali udržet a ještě při tom plnit tak náročné úkoly, jakými byl komplexní výzkum krasu.

Nosnou základnou bylo především nadšení členstva pro speleologii a jeho pracovitost. Dále zde určitě byla cílevědomost, úpornost a houževnatost těch, kteří SKB zakládali a budovali. Ale musela zde být ještě sympatie dalších lidí, kteří SKB pomáhali. To je také potřeba, kromě mezer v historii SKB objasnit. Pamětníci, pomůžete ?

Hugo Havel píše, že má materiály. Kde je vzal ? Pokud je zachránil před ztracením, nebo zničením, budiž mu zato dík. Neměl by proto, že jsem se zde do něj „trochu navezl“ zatrpknout, ale měl by být jedním z těch kteří se připojí a doplní historii SKB o tak potřebné informace, pokud je ovšem zná. A já mu za pochopení mé výtky děkuji.

A protože jsme ještě nedošli do roku 1978, kdy byla založena Česká speleologická společnost a SKB do ní přešel jako jedna ze základních organizací – jako ZO 6 – 12, Speleologický klub Brno, tak mi dovolu v nalezených materiálech ještě chvíli pokračovat.

Výroční zpráva za rok 1975 :

V roce 1975 uplynulo 30 let od založení Speleologického klubu v Brně.

Po celou dobu prováděli členové klubu průzkumnou a výzkumnou činnost krasových jevů v ČSSR i v zahraničí. Převážná část aktivních speleologů na Moravě je, případně byla, členy naší organizace. Při této činnosti bylo dosaženo četných úspěchů, zvláště v CHKOMK. Stručný přehled činnosti za uplynulých 30 let je uveden v samostatné části této zprávy.

V návaznosti na dřívější úspěchy a v rámci dlouhodobého programu činnosti naší organizace je možno předpokládat, že i v příštích letech bude dosaženo dobrých pracovních výsledků. Další zkvělitelnosti speleologické činnosti lze očekávat po zřízení České speleologické společnosti.

Doufáme, že začlenění Speleologického klubu do této organizace a dobrá práce našich členů, vytvoří předpoklady pro zvýšení úrovně čs. speleologie a její významnější reprezentaci na světovém fóru. Hlavní sférou zájmu Speleologického klubu v Brně byla a zůstává Chráněná krajinná oblast Moravský kras. Pouze menší část činnosti probíhala v jiných krasových oblastech, případně byly řešeny problémy speleologii blízké. Pokračovala spolupráce s Moravským muzeem v Brně, které poskytuje Speleologickému klubu místnosti na konání schůzí a uložení archivu, knihovny a spolupracuje též na poli odborném. Dalšími partnery Speleologického klubu byly: Moravský kras Blensko, Geograf. ústav ČSAV a Krasová komise při GÚČSAV, Krajské středisko SÚ PPOP v Brně. Orgány lidosprávy, speleologické kroužky ROH, některá JZD, Lesní závod Rájec, Delfín klub aj. Děkujeme všem, kteří pomohli naší organizaci a tím se spolupodíleli na výsledcích naší činnosti.

Bohužel i v minulém roce se nepodařilo přes veškerou snahu výboru klubu zajistit finanční příp. materiální dotace, které by umožnily podstatně zvýšit hodnotu a společenský význam odvedené práce. Dílčí výpomoc z interesovaných organizací řeší tento problém jen z části. Otázka dostatečné materiální podpory amaterské speleologie bude jením z velkých úkolů, které bude nucen řešit Česká speleologická společnost. V současné době je pro naši organizaci tato záležitost neřešitelná a jsme nuceni konstatovat, že podpora amaterské speleologie v CHKOMK je zcela nedostačující.

V uplynulém roce nedošlo k založení České speleologické společnosti přesto, že návrh jejich stanov byl prodiskutován a připomínkovan již v první polovině roku 1974 a odeslán na Ministerstvo kultury České soc. republiky. Na základě zasedání subkomise Krasové komise 27.11.1975 bylo k tomuto návrhu znovu tlumočeno jednotné stanovisko všech speleologů z Moravského krasu se závěrem, že sídlo společnosti by mělo být v Brně či na území Jihomoravského kraje (důvody: velká koncentrace krasových jevů a převážná část dobrovolných speleologů pracuje na území Morav. krasu, příslib pomoci Jm KNV v případě umístění sídla na území Jihomor. kraje, usnesení vlády ČSSR o nutnosti lokalizovat sídla nově vznikajících společností mimo hlavní město apod.). Po urgencích na Státní ústav památkové péče a ochrany přírody a Ministerstvo kultury ČSR byla na základě iniciativy vicepresidenta mezinárodní speleologické unie Dr. Panoše a předsedy Krasové komise při ČSAV Dr. Příbyla svolána 4.12.1975 na Ministerstvo kultury ČSR porada, zde bylo Dr. Viněm přislíbeno, že ustavující sjezd společnosti bude pravděpodobně svolán do konce června 1976. Na této poradě byl též prodiskutován návrh přípravného výboru České speleolog. společnosti.

V roce 1976 se předpokládá vytvoření "Speleologické školy". Její zřízení bylo svěřeno Krasové komisi při ČSAV. Školou, představovanou souborem přednášek i praktických seminářů z krasové problematiky, by měli projít všichni, kdo v CHKOMK pracují. Předpokládá se také zřízení záchranné speleologické služby, pravděpodobně při některé profesionální organizaci.

Při schvalování plánu prací navrhla Krasová komise rozdělení zkoumaných lokalit v CHKOMK do 4 kategorií: do kategorie I byly zařazeny jeskyně základní důležitosti (nadějně pro objasnění průběhu dosud neznámých systémů) - budou pravděpodobně podle možnosti finančně i materiálově podporovány. Kategorie II zahrnuje ostatní zkoumané lokality, kategorie III jeskyně určené ke konservaci a kategorie IV náhradní pracoviště. Krasová komise bude v budoucnu žádat o povolení prací Ministerstvo kultury ČSR pouze pro lokality, uvedené v Kateg. I - II. Pro jeskyně uvedené v kategorii III - IV bude po souhlasu Ministerstva Kultury ČSR sama vydávat povolení prací pro běžný rok. Výbor SK se k celé problematice vyjadřoval a dílčí rozpor v zařazování lokalit byly projednány.

V průběhu roku 1975 se nepodařilo dohodnout s Geograf. ústavem ČSAV v Brně uspokojivé podmínky spolupráce v Amatérské jeskyni. Největší překážkou uzavření dohody byla otázka pracovní doby, protože Geograf. ústav nemůže zajistit potřebný doprovod členů Speleologického klubu o sobotách a nedělích vlastními pracovníky. Práce nebyly prováděny ani v tzv. Staré Amatérské jeskyni, protože původní vchod z Cigánského závrtu je v důsledku provádění prací na novém vchodu z bezpečnostního hlediska nevhodný a práce na nové šachtici se neúnosně protáhly. Tak jako dříve se výbor SK nadále domnívá - že spolupráce amatérských a profesionálních speleologů by na tomto pracovišti za oboustranně přijatelných podmínek, přinesla vedle významného rozšíření prologických a vědeckých poznatků i značnou úsporu celospolečenských finančních prostředků.

O Amatérské jeskyni vyšla dlouho ohlašována monografie kolektivu autorů (Studia Geographica, sv. 27 Erno 1975.) Její cena je bohužel mimo rámec finančních možností celé řady našich členů. Speleologický klub v Brně započal též (po souhlasu ředitele np. Moravský kras s. Šebely) vydávat seznam pasportizovaných jeskynních vchodů v CHKOMK, tento seznam slouží pouze pro vnitřní potřebu členů klubu.

Výbor Speleologického klubu Erno se rozhodl, že pro zvýšení bezpečnosti práce a kontrolu dodržování bezpečnostních předpisů na jednotlivých lokalitách bude stanovena bezpečnostní komise. Předsedou této komise byl určen místopředseda Jiří Moučka. Po provedené kontrole je o každé lokalitě sepsán zápis (ze účasti zástupce příslušné pracovní skupiny) s návrhem a doporučením opatření ke zvýšení bezpečnosti. Prozatím bylo tímto způsobem prověřeno asi 50 % všech lokalit, na nichž členové Speleologického klubu pracují. Další se zpracovávají průběžně. Je povinností pracovních skupin realizovat přijaté závěry v termínech dle zápisu.

Členové Speleologického klubu v Brně byli v roce 1975 organizováni v následujících skupinách:

- Plánivská skupina - ved. Pavel Glozar
- Jedelská skupina - ved. Vladimír Dolníček
- Holštejnská skup. - ved. Jiří Moučka
- Skupina Dagmar - ved. Hugo Havel
- Ostrovská skup. - ved. Svatopluk Cigánek
- Suchožlebská sk. - ved. Zdeněk Valíček
- Pustožlebská sk. - ved. František Musil
- Březinská skup. - ved. Alois Ševčík - Ivo Singer
- Babická skupina - ved. Miroslav Novohradský
- Prostějovská sk. - ved. Miroslav Vaněk
- Skupina Dr. A. Sobola - Dr. A. Sobol

V roce 1975 ukončila činnost v SK a i s pracovišti přišla do řad SK ZK ROH Adast (5.XII.1975).

Skupina Říčky - ved. Holeček Pavel

Koncem roku byla skupině výborem SK dočasně zastavena činnost do vyřešení vzniklých problémů (nízký počet členů, nízká kvalifikace apod.).

Kolektivní členové:

Speleologický kroužek ROH Adast Adamov - ved. Vojtěch Gregor

Speleologický kroužek I. BZKG Brno - ved. Miroslav Kubeš ml.

Speleologický kroužek ROH ČKD Blansko - ved. Antonín Chaloupka

Během roku 1975 pracoval výbor ve složení:

Předseda: Mayer Stanislav

Členové: + Burkhardt Rudolf RNDr. - archivář
Skrejval Miroslav - prop. ref.
Dobeš Václav - jednatel
Havel Hugo - archivář
Hypr Dušen - zapisovatel
Moučka Jiří - místopředseda
Sedláček Miloslav - exkur. ref.
Skutka Ivo - pokladník
Valíček Zdeněk - hospodář

Náhradníci: Bartoň Zdeněk
Skrejval Miroslav
Chaloupka Antonín
Kubík Pavel

Revizoři: Novák Karel
Mátlová Marie

V průběhu roku 1975 se uskutečnilo 11 výborových schůzí, 1 porada výboru, 9 členských schůzí - Ø účast 32 členů.

Na členských schůzích byly předneseny přednášky na následující témata:

Valná hromada

- Dr. Pleva - Ochrana přírody v CHKOMK

Členské schůze: Stanislav Mayer - Sádřovcové jeskyně
v Hartzu (NDR)
Ondra, Vojtenko,
Mayer - zájezd ČKD
do krasové oblasti
v Hartzu

M. Brust - Krasové jevy v sádřovci
v NDR

Chaloupka, Hypr - Expedice Padis 75
(Rumunsko)

Dr. Hrušík - Horninotvorné rostliny
významné pro vznik
vápenců

F. Piškula - Jeskynní potápění a jeho
organizace

V. Gregor - Paleohydrografie Sloupské-
ho potoka

Dr. Patočka - Problematika ochrany
přírody a životní
prostředí.

K práci výboru Speleologického klubu je možno říci, že byla opět (jako v minulých letech) založena na osobní iniciativě několika členů. Administrativní práce, nutná pro vedení 200 členného klubu je málo atraktivní a v řadách členů klubu zřejmě málo populární.

V roce 1976 je nezbytné přepracovat a doplnit na základě nově získaných poznatků dlouhodobý program činnosti Speleologického klubu v Brně. V této otázce bude nutné spolupracovat, tak jako dříve se zainteresovanými odborníky.

Jedním z problémů, které bude muset nový výbor řešit, je otázka spolupráce s organizací Moravský kras. V mnohém se situace podstatně zlepšila, některé skupiny a členové klubu dlouhodobě spolupracují při řešení různých programů, ředitel s. Šebela povolil předběžné vydání registrace jeskynních vchodů, kterou podnik provádí atd. Přesto zůstávají některé neřešené problémy jako např. při návštěvách zahraničních speleologů, nebo kolegů z jiných krasových

oblastí by bylo vhodné pro jejich bližší seznámení s celou problematikou Moravského krasu je provést, mimo jiné, rovněž jeskyněmi které obhospodařuje organizace Moravský kras, v místech kde se běžně neprovádí, což bohužel je doposud možné jen velmi vyjíměčně.

Vzhledem k neustále pokračující devastaci přístupných jeskyní od neukázněných návštěvníků, provádí skupiny Speleologického klubu postupné zabezpečení a uzamčení vhodů svých pracovišť a významných lokalit, kde je toto možné provést. V této záležitosti by bylo zapotřebí zlepšit pomoc zainteresovaných organizací, zejména při výpomoci materiálem. Práce s úpravami spojené by provedly skupiny v rámci své činnosti.

V roce 1975 bylo odpracováno při průzkumné a výzkumné činnosti, případně při zabezpečování této činnosti, přes 14.100 hodin.

Některé skupiny prováděly různé brigádnické práce v obcích na jejichž katastru provádí průzkumnou činnost. Např. Babická skupina obdržela poděkování se strany MNV Babice n.S. za svou činnost. Je žádoucí tuto formu spolupráce s MNV rozšířit a výbor apeluje na skupiny, aby brigády nejen prováděly, ale také, aby přijaly hodnotné závazky pro příští období, zejména k XV. sjezdu Komunistické strany Československa a dalším významným výročím.

Výbor Speleologického klubu v Brně děkuje touto cestou všem členům a spolupracovníkům, kteří se podíleli na dobrých výsledcích práce v roce 1975 a očekává, že ti, kteří byli málo aktivní zlepší svou činnost v budoucím období.

Výroční zpráva za rok 1976 :

- 1 -

V roce 1976, tak jako vždy dříve, byla převážná část činnosti věnována průzkumu a výzkumu krasových jevů v CHKOMK. I když se v tomto roce nedosáhlo tak významných výsledků jako v uplynulých letech, přesto je nutno hodnotit činnost Speleologického klubu v Brně, včetně kolektivních členů, za uplynulý rok jako úspěšnou.

Tak, jako v minulých letech, pokračovala dobrá spolupráce s Moravským muzeem v Brně, které mimo jiné umožňuje v jeho prostorách konání převážné většiny výborových i členských schůzí. Bohužel se nepodařilo vyřešit uložení archivu a knihovny Speleologického klubu v prostorách Mor. muzea tak, aby bylo umožněno jeho řádné vedení a využívání.

Výbor Speleologického klubu v Brně děkuje touto cestou za dobrou spolupráci pracovníkům organizací a orgánů lidové správy, kteří pomohli naší organizaci a tím se podíleli na úspěšných výsledcích naší činnosti.

Jedná se zejména o GÚ ČSAV v Brně, Moravský kras Blansko, Krajské středisko SÚPOPOP v Brně, Krasovou komisi při GÚ ČSAV, Státní lesy - polesí Holštýn, JZD v Šošůvce a Lipovci, MNV v Lipovci a Babicích, Delfin Club a mnohé jiné.

Organizace Moravský kras Blansko ke konci roku 1976, zrušila smlouvy o spolupráci se všemi amatérskými organizacemi, vzhledem k vlastní reorganizaci. V rámci SK jde zejména o pracoviště Pustožlebské skupiny - spodní patra Hamerníkovy jeskyně, kde bylo dosaženo dílčích objevných postupů. Domníváme se, že zrušení oboustranně prospěšné spolupráce nepřispělo našemu společnému zájmu - většímu poznání krasových jevů v CHKOMK a doufáme, že bude vytvořena v budoucnu možnost v této spolupráci za oboustranně výhodných podmínek pokračovat.

Bohužel, ani v průběhu roku 1976 nedošlo k dohodě s GÚ ČSAV v Brně o spolupráci při průzkumu Amatérské jeskyně. Rovněž zainteresované organizace neumožnily přístup našich členů nově vybudovaným vchodem z Cigánského závrtu. Členové naší organizace mají nadále zájem, při přijatelných formách spolupráce, se podílet na průzkumné činnosti svého největšího objevu.

Ve spolupráci s ostatními zúčastněnými organizacemi byl uspořádán I. ročník "Memoriálu R. Burkhardta" v dálkovém pochodu na 25 a 50 km Moravským krasem s 224 účastníky. Průběh byl velmi zdařilý a bylo rozhodnuto jej opět v roce 1977 uspořádat.

V názvoslovné komisi při GÚ ČSAV v Brně pracoval člen naší organizace H. Havel. Komise se zabývala m. j. schválením názvů jednotlivých částí Amatérské jeskyně a pojmenováním jeskyní, jeskynních vchodů a závrtů v návaznosti na nově provedenou registraci, jejíž předběžné vydání SK v průběhu roku zajistil.

V roce 1976 nedošlo k připravovanému přeškolení členů v t. z. "Speleologické škole", jak bylo GÚ ČSAV připravováno. Speleologický klub v Brně, nově přijímané členy proškolil z bezpečnostních a jiných směrnic obvyklým způsobem, prostřednictvím vedoucích skupin. Celé této problematice bude nutno věnovat v příštím období větší pozornost než dosud. Výbor se rozhodl, vzhledem k neujasněným vztahům mezi státními organizacemi, zřídit v rámci Speleologického klubu v Brně prozatímní "Záchranou službu pro speleologii". V současné době probíhá výběr členů a příprava materiálního zabezpečení. Tyto práce organizačně zabezpečuje pověřený člen výboru s. Cigánek.

Speleologický klub spolu s kroužky ZK ROH připravuje na dny 6.-9.5.1977 I. setkání speleologů v Moravském krasu. Čestnou záštitu převzal GÚ ČSAV v Brně, předsedou organizačního výboru je RNDr. Vladimír Panoš CSc. Setkání se bude konat v Jedovnicích, kde budou účastníci též ubytováni. Na programu budou povrchové i podzemní exkurze do turisticky přístupných i dosud nepřístupných jeskyní Moravského krasu / po dohodě se Správou CHKOMK/, večer pak besedy a odborné přednášky. Setkání chce přispět k oslavě 32. výročí osvobození naší vlasti a seznámit účastníky s výsledky speleologických průzkumů a výzkumů, kterých v oblasti Moravského krasu dosáhli amatérští i profesionální speleologové, zvláště pak v posledních letech.

V roce 1977 se připravuje VII. mezinárodní speleologický kongres a to v září v Sheffieldu v Anglii. O účast na kongresu projeví zájem i někteří vybraní členové naší organizace, jejich účast je však i nadále otevřenou záležitostí, vzhledem k dosud nevyjasněným otázkám - devizový příslib a finanční dotace účastníkům. Domníváme se, že Speleologický klub v Brně, jako jedna z nejstarších a největších organizací dobrovolných pracovníků ve speleologii v České socialistické republice, by měl mít na tomto kongresu své zástupce a doufáme, že to bude příslušnými orgány umožněno.

V současné době byly vytvořeny nejdůležitější předpoklady pro vznik České speleologické společnosti. V rámci příprav na činnost nové organizace vyvinuli členové výboru SK iniciativu při získání místností pro činnost krajského výboru, případně sekretariátu České speleologické společnosti. Proběhla celá řada jednání s představiteli národních výborů a výbor SK doufá, že se místnosti podaří zajistit. Předpokládá, že pokud to bude nutné tak, že členové naší organizace provedou případnou adaptaci přidělených místností svépomocí. Je možno předpokládat, že ustavující sjezd by mohl proběhnout do konce roku 1977. Na členech Speleologického klubu v Brně nyní záleží, jak proběhne organizační začlenění naší organizace.

Vznikem České speleologické společnosti se pouze vytvoří předpoklady pro další zdárný rozvoj české a moravské speleologie, avšak zárukou dalšího rozvoje může být pouze aktivní činnost všech jejich budoucích členů.

Aktivní členové Speleologického klubu v Brně byli v roce 1976 organizováni v následujících pracovních skupinách :

- Plánivská skupina - ved. Pavel Glozar - Pavel Roth (III/77)
- Jedelská skupina - ved. Vladimír Dolníček
- Holštejnská skupina - ved. Jiří Moučka
- Ostrovská skupina - ved. Svatopluk Cigánek
- Suchožlebská skupina - ved. Zdeněk Valíček
- Pustožlebská skupina - ved. František Musil
- Březinská skupina - ved. Ivo Singer
- Babická skupina - ved. Miroslav Novobradský
- Prostějovská skupina - ved. Miroslav Vaněk

Skupině Šíčky, které byla ke konci roku 1975 zastavena činnost, bylo umožněno po reorganizaci a ustavení nového vedoucího pokračovat v plánovaných pracích. Avšak vzhledem k malému počtu členů, nebyla skupina schopna plnit základní povinnosti a proto byla zrušena.

Skupina Dagmar požádala v průběhu roku o souhlas s přestupem vč. pracoviště pod přímé řízení KO Mor. muzea v Brně. Skupina se stala kolektivním členem naší organizace.

Kolektivní členové

- Speleologický kroužek ROH Adast Adamov - ved. Emil Bartoň
- Speleologický kroužek I. BZEG Brno - ved. Miroslav Krubeš ml.
- Speleologický kroužek ROH ČKD Blansko - ved. Antonín Chaloupka

Kolektivními členy se staly skupiny

FARCUS - skupina pro fyzikální výzkum krasu.
Moravská část je při KOMM.

CERBERUS - skupina při TJ Zbrojovka.

Přijetí dalších kolektivních členů (Boskovická skupina,
Speleologická skupina při gymnaziu Lerchova) je v řízení.

Během roku 1976 pracoval výbor ve složení :

- Předseda : prof. RNDr. Vladimír P a n o š CSc
Členové : p.g. Mayer Stanislav - místopředseda organi-
zační
RNDr. Ryšavý Přemysl - místopředseda propa-
gační
Dobeš Václav - jednatel
Sedláček Miroslav - pokladník
Cigánek Svatopluk - hospodář
p.g. Hypr Dušan - zapisovatel
Vít Jan - exkurzní referent
Skrejval Miroslav - archivář - vystoupil
z výboru - funkci
převzal Bartoň Zdeněk
- Náhradníci : Bartoň Zdeněk
Glozar Pavel
Valíček Zdeněk
Novák Pavel
- Revizoři : Novák Karel
Mátlová Marie

Do výroční schůze se uskutečnilo 11 členských schů-
zí, 12 výborových schůzí a 1 porada výboru.

Na členských schůzích byly předneseny přednášky :

- RNDr. Panoš CSc - Tropický kras na Kubě
- film Rudické propadání
- film Dámenovské jeskyně

Karel Ondra, Antonín Chaloupka - Expedice PADIŠ 77
(ZK ROH ČKD)

RNDr. V. Panoš CSc - Kras na Britských ostrovech

skupina ORCUS - Pseudokrasové jevy v Beskydech

Karel Kačmařík - Seznámení s činností skupiny CERBERUS

Jednotliv členové výboru Speleologického klubu v roce 1976 nepracovali s rovnocenným úsilím a to se projevilo na činnosti celého výboru. Zejména exkurzní referent a někteří náhradníci se do činnosti výboru zapojili minimálně.

Při této příležitosti výbor kvituje s povděkem spolupráci J. Moučky při zpracování exkurzní části výroční zprávy. Pro budoucí zdárnou činnost výboru je nezbytné rozdělit úkoly rovnoměrně mezi členy výboru vč. náhradníků a důsledně vyžadovat plnění v dohodnutých termínech.

Pro příští období bude nutno mimo jiné dokončit práce na Havarijním plánu Speleologického klubu v návaznosti na zřizovanou Záchranou službu a na dlouhodobém plánu činnosti. Rovněž bude nutno pravidelně prověřovat plnění závěrů komise provádějící bezpečnostní revizi pracovišť a kontrolu dále průběžně provádět.

Dále je nezbytné vyřešit uspokojivé umístění archivu a knihovny Speleologického klubu v Brně a jejich průběžné doplňování. Pro další období je velmi důležité navázat pravidelné formy spolupráce s MNV v místě působnosti pracovních skupin a zvýšit informovanost občanů přilehlých obcí o praktických výsledcích naší práce.

Výbor Speleologického klubu v Brně děkuje všem, kteří přispěli v roce 1976 ke zdárné činnosti naší organizace a žádá všechny členy, aby zintenzivnili svoji činnost zejména v období vzniku České speleologické společnosti, aby tak umožnili zdárné zahájení její činnosti.

Výroční zpráva
Speleologického klubu v Brně za rok 1977.

Během uplynulého roku 1977 Speleologický klub v Brně pokračoval ve své činnosti v Chráněné krajinné oblasti Moravský kras a v menším měřítku i v jiných krasových oblastech ČSSR. Průzkumné práce, tak jako v minulých letech, byly prováděny na lokalitách a v oblastech, které jsou řešeny pracovními skupinami podle dlouhodobého plánu činnosti. Někteří členové a skupiny navštívili zahraniční krasové oblasti. Pro získání nových zkušeností, navázání kontaktů s jinými speleologickými organizacemi a v neposlední řadě i pro reprezentaci československé speleologie bylo významné 1. setkání speleologů v Moravském krasu se zahraniční účastí, které Speleologický klub ve spolupráci s celou řadou dalších speleologických organizací uspořádal v měsíci květnu.

I během roku 1977 pokračovala spolupráce s organizacemi zainteresovanými na průzkumné a výzkumné činnosti v CHKOMK a rovněž s celou řadou orgánů lidosprávy. Výbor Speleologického klubu v Brně děkuje všem kteří se spolupodíleli na zajištění úspěšné činnosti naší organizace.

Spolupráce s Moravským muzeem se v roce 1977 značně omezila, protože bylo uvedeno do klidu Krasové oddělení Moravského muzea. Pro moravskou speleologii je značnou nevýhodou, ve srovnání se situací na Slovensku a v Čechách, že se žádné z muzeí na Moravě t.č. nevěnuje s dostatečným důrazem otázce uchování hmotné, mapové, písemné, fotografické a jiné dokumentace z oblasti speleologie a že nutně dojde k porušení kontinuity činnosti, kterou KC MM provádělo. Výbor SK velmi přivítal a děkuje řediteli Moravského muzea v Brně, že umožnil, i přes velmi tíživou dislokační situaci, dočasné přemístění našeho archivu a knihovny do oddělené místnosti v prostorách Moravského muzea. Bylo tak umožněno zahájit, po několikaletém odkladu, práce na komplexní revizi archivu a knihovny.

Pro CHKOMK a organizace, které v této oblasti provádí speleologický průzkum, případně i jiné druhy činností je velmi významné zřízení Správy CHKOMK se sídlem v Blansku. Tento orgán byl zřízen radou JmKNV v dohodě s Ministerstvem kultury ČSR a zabezpečuje dle statutu ochranu přírody a krasových jevů v CHKOMK. Správa je detašovaným pracovištěm KSPPOP v Brně, její činnost započala dnem 1.1.1977. Výbor vítá zřízení tohoto orgánu, neboť jeho funkce je předpokladem rozšíření a podstatného zlepšení ochrany přírody Moravského krasu. Výbor Speleologického klubu v Brně navázal s pracovníky Správy pracovní kontakty a spolupráci a doufá, že se tyto vztahy prohloubí a tím přispějí nejen rozšíření činnosti naší organizace, ale i v nemalé míře ochraně přírody CHKOMK.

V roce 1977 pokračovala dílčí spolupráce skupin a členů SK s GÚ ČSAV v Brně, která přinesla celou řadu cenných poznatků. Bohužel nedošlo k jejímu předpokládanému rozšíření a výbor se domívá, že tato skutečnost do jisté míry brání dalšímu optimálnímu rozvoji činnosti obou organizací při průzkumné a výzkumné činnosti v CHKOMK. Bylo by k prospěchu moravské speleologie, kdyby se podařilo odstranit bariéru nedůvěry a spolupracovat na kvalitativně vyšší úrovni, než v minulosti. Výbor doufá, že po vytvoření předpokladů a uzavření oboustranné výhodné dohody se může celá situace podstatně zlepšit a bude se snažit vytvořit pro to podmínky již během roku 1978.

V omezené míře oproti minulým rokům bylo spolupracováno s podnikem Morevský kras. Výbor Speleologického klubu doufá, že v následujícím období dojde k zvětšení rozsahu spolupráce. Řediteli s. Šebelovi děkuje za podporu při uspořádání I. setkání speleologů v Moravském krasu.

V roce 1977 proběhla celá řada jednání se záměrem zajistit akceschopnost nově založené "Záchranné služby pro speleologii". Byla uzavřena dohoda se Záchrannou službou n.p. Uranové doly Dolní Rožínka o výpomoci při havarijních situacích. Nepodařilo se uzavřít potřebné dohody s organizacemi zainteresovanými na průzkumné, výzkumné i jiné činnosti v CHKOMK a rovněž se nepodařilo zajistit potřebnou podporu na materiální vybavení. Pro rok 1978 vyplývá pro Speleologický klub v Brně a zapojené speleologické kroužky ZK ROH úkol zabezpečit základní činnost "Záchranné služby pro speleologii" s těmi prostředky, které jsou k dispozici s respektováním zásad uvedených v jejím statutu.

Členové Speleologického klubu v Brně se aktivně podíleli na přípravách a zajištění důstojné reprezentace české speleologie na VII. mezinárodním speleologickém kongresu v Sheffieldu v Anglii. Po pečlivém výběru několika představitelů Speleologického klubu byly připraveny referáty na zasedání různých kongresových komisí. Bohužel při zajišťování materiální podpory účasti naší delegace jsme se setkali pouze s ústní podporou jak na krajských, tak ústředních orgánech. Nebylo ve finančních možnostech jednotlivce si cestu a náklady spojené s účastí z vlastních prostředků. Kongresových jednání se tedy zúčastnil pouze předseda naší organizace RNDr. V. Penoš CSc.

Během roku se průběžně prováděla jednání s celou řadou orgánů lidosprávy v zájmu zajištění místností pro archiv a knihovnu SK a zejména pro zabezpečení budoucí činnosti krajského výboru České speleologické společnosti. Doposud se bohužel nepodařilo vhodné místnosti opatřit. Výbor žádá, aby každý z členů, který by se dověděl o uvolněných místnostech v Brně, podal zprávu některému z členů výboru, aby mohlo být neprodleně jednáno s příslušným dislokačním odborem.

V rámci propagace činnosti práce naší organizace na veřejnosti byla využívána skříňka na Tř. Obránců míru v Brně, což prováděli členové Audy I. a Tesařík Z. Pro příští období je nutno tuto činnost zintenzivnit a bylo by vhodné materiály postupně vystavovat na více místech nejen v Brně, ale zejména v obcích Moravského krasu.

V rámci příprav vzniku České speleologické společnosti se výbor Speleologického klubu v Brně, člen přípravného výboru S. Mayer a jiní intenzivně podíleli na vypracování, připomínkování návrhu stanov ČSS; stanovy společnosti byly schváleny Ministerstvem vnitra ČSR dne 11.2.1977. Přes velké úsilí členů přípravného výboru, výboru klubu, spolupracujících kroužků ZK ROH i dalších speleologických organizací a institucí se však v uplynulém roce nepodařilo svolat ustavující sjezd společnosti. Slibované termíny byly neustále rušeny a odkládány. Na základě příslibu termínu konání sjezdu v prosinci 1977 byla zajištěna i místnost - sál pro ustavující sjezd, včetně ubytovacích kapacit a to alternativně v Brně či v Blansku. Podle posledních informací se zdá, že ustavující sjezd ČSS proběhne v termínu do 30.VI.1978. Speleologický klub v Brně doufá, že slavnostním ustavením společnosti v českých zemích, konečně dojde k sjednocení stávajících roztržštěných organizací a tím i k povznesení dobrého jména socialistické speleologie v celé ČSSR i v zahraničí.

Do výroční schůze došlo k celé řadě změn v členské základně a organizačním členění naší organizace. Podstatné změny byly následující:

- část členů zrušené skupiny Říčky přešla ke skupině CERBERUS
- skupiny Jedelská a Ostrovská se sloučily do jedné s názvem TARTAROS
- většina členů Plánivské skupiny přešla do speleologického kroužku při Sdruženém klubu precujících Minerva Boskovice (který se nestal kolektivním členem SK na přání těchto členů)
- část členů Pustožlebské skupiny přešla do nově vzniklé skupiny TOPAS (115. základní skupina TISu - skupina se stala kolektivním členem naší organizace)
- Speleologický kroužek ZK ROH I. BZKG zrušil kolektivní členství v naší organizaci (vzhledem k ohlášeným termínům ustavení ČSS)
- Speleologický kroužek při KO Moravského muzea se přičlenil k ZK ROH Zetor Brno (zůstal kolektivním členem naší organizace)
- pro neplnění základních členských povinností bylo vyloučeno 23 členů, vystoupilo 12 členů. Nově přijatých členů (včetně členů v řízení) je 20. K 1.4.1978 je ve Speleologickém klubu v Brně evidovaných (včetně členů v řízení) 236 členů.

V roce 1978 se výbor bude muset zabývat řešením formálního členství u celé řady členů a doporučuje, aby se otázka zvýšení počtu aktivních členů stala záležitostí kterou se budou zabývat všichni členové naší organizace.

V současné době (do ustavení České speleologické společnosti) je organizační struktura Speleologického klubu v Brně následující:

Pracovní skupiny

Holštejnská výzkumná skupina	ved. J. Moučka
TARTAROS	ved. S. Cigánek
Pustožlebská skupina	ved. F. Musil
Suchožlebská skupina	ved. Z. Valíček
Březinská skupina	ved. A. Ševčík
Babická skupina	ved. M. Sedláček
Prostějovská skupina	ved. M. Vaněk

Kolektivní členové

SK ZK ROH Adast Adamov	ved. E. Bartoň
SK ZK ROH ČKD Blensko	ved. A. Chaloupka
SK ZK ROH Zetor Brno	ved. H. Havel
CERBERUS při TJ Zbrojovka Brno	ved. K. Kačmařík
TOPAS (115. základní skupina TISu)	ved. I. Audý
TARCUS	v řízení

Během roku 1977 pracoval výbor ve složení:

Předseda	RNDr. Panoš Vladimír CSc
Místopředseda - organizační	Dobeš Václav
Místopředseda - propagační	RNDr. Ryšavý Přemysl
Jednatel	Brünler František
Pokladník	Karásek Rudolf

Hospodář	Kačmařík Karel
Zapisovatel	p.g. Mayer Stanislav
Exkursní referent	Glozar Pavel
Archivář	Cigánek Svatopluk
<u>Náhradníci</u>	MUDr. Urban Jiří
	Bartoň Zdeněk
	Moučka Jiří
	Singer Ivo
<u>Revisoři</u>	Mátlová Marie
	Dolníček Vladimír

V roce 1977 se uskutečnilo 12 členských schůzí (včetně jedné mimořádné a řádné valné hromady), 17 výborových schůzí a porad výboru a jedné samostatné přednášky (prof. Paul Williams z univerzity v Aucklandu z N. Zélandu - Kras Číny, jihovýchodní Asie, Austrálie, N. Zélandu). Na členských schůzích byly předneseny přednášky na následující témata:

RNDr. Panoš Vladimír CSc	- Kras na britských ostrovech
Skupina ORCUS - Bohumín	- Pseudokrasové jeskyně v Beskydech
Kačmařík Karel	- O činnosti skupiny CERBERUS
Ondra Karel	- Kavkaz
Musil František	- Pustožlebská skupina
Dr. Gaisler	- Netopýři v krasu
Havel Hugo	- Jeskyně Dagmar
Doc.Dr. Musil Rudolf	- Pleistocení fauna krasových oblastí, se zaměřením na CHKOMK
Ondra Karel	- Jeskyně severního Maďarska
Havel Hugo	- Expedice Padis

Na mimořádné členské schůzi 29.6.1977 bylo jednohlasně přijato usnesení o vstupu Speleologického klubu v Brně (jako celku) do České speleologické společnosti, kde by se Speleologický klub stal jednou ze základních organizací.

V roce 1978 před výroční členskou schůzí se neuskutečnily plánované členské schůze a přednášky vzhledem k tomu, že je nebylo kde provádět, protože na objektech Moravského muzea byly započaty stavební úpravy.

Výbor Speleologického klubu v Brně si dovoluje poděkovat touto cestou všem členům, kteří i přes nejrůznější potíže a s minimálními prostředky a dotacemi pokračovali nezištně v dalších průzkumných a výzkumných pracích. Děkujeme dále i orgánům lidosprávy, zejména příslušným národním výborům na území Moravského krasu, ONV Blansko a JmKNV za pochopení a pomoc při realizaci našich záměrů. Věříme, že naše socialistická společnost plně zhodnotí veřejně prospěšnou činnost dobrovolných speleologů, kteří bez nároků na odměnu pomáhají při odkrývání dosud neznámých krás naší vlasti a svou činností pokračují v hájení dobrého jména moravské speleologie.

Výroční zpráva za rok 1978 :

(v této výroční zprávě byla nejprve popisována výzkumná činnost a teprve na poslední stránce byly stručně řešeny organizační záležitosti).

Činnost výboru Speleoklubu.

Výbor začal pracovat ve složení:

předseda:	Doc.RNDr.Vladimír Panoš CSc.
místopředseda:	prom.geolog Stanislav Mayer
místopředseda:	RNDr. Přemysl Ryšavý
jednatel:	Jiří Moučka
hospodář:	Karel Kačmařík
pokladník:	Rudolf Karásek
archivář:	Svatopluk Cigánek
exkurzní referent:	Pavel Glozar
zapisovatel:	František Brünler
náhradníci:	Jaroslav David
	František Musil
	MUDr. Jiří Urban
	Pavel Zahradník
revizoři:	Václav Dobeš
	Marie Mátlová

Během roku odstoupili z funkce Jiří Moučka a Karel Kačmařík, které nahradili Pavel Zahradník a MUDr. Jiří Urban.

V roce 1978 bylo celkem 10 řádných schůzí výboru a dvě mimořádné - před ustavující konferencí CSS a před výroční členskou schůzí. Členské schůze se konaly jen 3, protože se výboru podařilo zajistit schůzovní místnost až od září.

V první polovině roku se činnost výboru soustředila na přípravu I. mezinárodního setkání speleologů v Moravském krasu. Speleoklub byl hlavním pořadatelem, proto se všichni členové výboru i další členové klubu aktivně zapojili do práce Přípravného i Organizačního výboru. Členové výboru napomáhali i vzniku České speleologické společnosti, zejména V. Panoš a S. Mayer se velkou měrou podíleli na přípravě a vzniku společnosti. Ustavující konference CSS se zúčastnilo 11 členů klubu. Ke konci roku měl Speleoklub 206 členů řádných a 19 členů v řízení. V klubu pracovalo 7 skupin a 6 kroužků bylo kolektivními členy.

Systematická a cílevědomá usilovná práce členů Speleologického klubu vedla k řadě významných úspěchů nejen v Moravském krasu, ale i v jiných krasových oblastech ČSSR a v zahraničí. Mimo řady dílčích objevitelských postupů jsou hlavními výsledky na příklad objevy v Rudickém propadání, vázené ne podzemní tok Jedovnického potoka, objev jeskyně Řečiště s bývalým největším krápníkovým útvarům Moravského krasu nebo odkrytí 125 m hluboké propasti pod Dámským závrtem poblíž Macochy.

Zvláštní kapitolu tvoří práce Speleologického klubu v oblasti Holštejna. Zde členové klubu našli klíč k řešení "Problému podzemních toků Punkvy", jak formuloval stěžejní otázku severní části Moravského krasu profesor Absolon. V roce 1964 se podařilo v 70 m hluboké propastovitě jeskyni 13 C ponejprv v historii zastihnout aktivní tok podzemní řeky /Bílé vody/ mezi jejím ponorem a propastí Macochou. Další prací byl odkryt rozsáhlý jeskynní systém Piková dáma s unikátní Ledovou chodbou.

Největšího objevného úspěchu v Moravském krasu a v České socialistické republice vůbec však bylo dosaženo v roce 1969 otevřením Cigánského závrtu na Ostrovské náhorní plošině. Vyhroubením 40 m hluboké šachty v balvenité ucpávce závrtového jícnu se zde otevřel vchod do mohutných tunelovitých chodeb s krápníkovou výzdobou, nemající zatím u nás obdoby. Na dně jeskyně byl v hloubce 112 m zastížen tok Bílé vody, přítékající sem z jeskyně 13 C. Po překonání vodního sifonu, uzavírajícího jednu z chodeb, se podařilo objevit labyrint volně průchozích chodeb, táhnoucích se až do těsné blízkosti Macochy. Tento rozsáhlý, přes 30 km dlouhý jeskynní systém, v současné době největší v ČSSR, byl na počest všech dobrovolných jeskyňářů nazván Amatérskou jeskyní.

Sledování starých odtokových cest Bílé vody z oblasti Holštejna dále vedlo k objevu jeskyně Holštejnské, 90 m hluboké propasti v závrtu čís. 71 a v závrtu čís. 68 k objevu dosud neznámého přítoku na dně 55 m hluboké propasti, která se prozatím podařilo sledovat do vzdálenosti 300 m.

Úspěchy amatérské speleologie byly v Moravském krasu draze zapláceny životy tří mladých lidí - Jiřího a Milana Šlechty a Ing. Mirko Zahradníčka - kteří zahynuli za mimořádných okolností při průzkumu jeskyně 13 C a jeskyně Amatérské.

Vedle hlavní náplně práce Speleologického klubu, již je průzkumná a výzkumná činnost, zepojují se některé skupiny aktivně formou brigád do plnění volebního programu Národní fronty v obcích, v jejichž areálu mají svou působnost. Mimo to spolupracují se Státními lesy při ošetřování lesních porostů a napomáhají Správě Chráněné krajinné oblasti Moravský kras při různých akcích jako dobrovolní ochránci přírody. Speleologický klub je

také jedním z hlavních pořadatelů dnes již tradičního dálkového pochodu Morevským krasem, který nese název Memoriál RNDr Rudolfa Burkhardta. Rovněž tak založil Speleologický klub v Brně tradici Mezinárodních setkání speleologů, které se již po dvakrátě konalo v Moravském krasu a o další uspořádání projevil zájem některé země RVHP. Při těchto setkáních reprezentují speleologové nejen svou práci, ale i dobré jméno moravské speleologie.

V rámci práce s mládeží byla navázána spolupráce se školami a pionýrskými tábory. Děti se tak formou přednášek, besed a informativních exkurzí seznamují blíže se speleologií a problematikou Moravského krasu.

Svou činnost propagují členové Speleologického klubu průběžně ve veřejných sdělovacích prostředcích /tisk, rozhlas, televize/, formou výstav, vývěsek a pod. Značný podíl poznatků přinesla práce Speleologického klubu na odborném řešení krasových problémů a jejich dokumentace. Za období činnosti Speleologického klubu byl významně rozšířen respektive renovován mapový fond téměř všech rozsáhlejších jeskynních celků i povrchových krasových jevů, takže dnes lze průzkumné práce realizovat na bázi relativně spolehlivých mapových podkladů.

Poznání hydrografických souvislostí bylo doplněno podrobně projektovanými stopovacími experimenty, které přinesly nové poznatky především ve Sloupsko-šošůvském jeskynním bludišti a vymezení areálů podzemní Punkvy a Krasovského potoka.

Tyto výsledky, spolu s výsledky dalších pozorování, výzkumu sedimentů a v poslední době také geofyzikálních měření, publikují členové Speleologického klubu v odborném i vědeckém tisku. Kromě toho zpracovali a vydali speleologické monografie, jako na příklad Jeskyně v povodí Říčky, Údolí Křtinského potoka v Moravském krasu a jeho jeskyně, Jeskyně Suchého žlebu, Exkurzní průvodce po Moravském krasu a podobně. Pro Moravský kras Blensko vytvořili základní registrační fond, v němž na bázi soustavné terenní rekonoskace zpracovali a očíslovali přes 1000 jeskynních vchoďů.

Od roku 1948 do roku 1954 vydával Speleologický klub časopis Československý kras, jehož edici převzala od roku 1955 Československá akademie věd v Praze. Později byl vydáván spolu s Moravským museem v Brně časopis Kras v Československu a Speleologický zpravodaj.

Jedním z významných činů amatérských jeskynářů bylo zorganizování a ustavení speleologické záchranné služby v Moravském krasu.

Speleologický klub se významně podílel na organizaci a realizaci VI. Mezinárodního speleologického kongresu v roce 1973 v Olomouci, kde byla také vysoká úroveň činnosti jeho členů oceněna řadou vyznamenání.

V posledním období se členové Klubu aktivně účastnili práce v Přípravném výboru České speleologické společnosti. Po ustavující konferenci se Speleologický klub stal jednou ze základních organizací této nově vzniklé společnosti.

Adresa :

Speleologický klub v Brně
Cihlářská 18

602 00 B R N O

Č S S R

Tato poslední práce (nacházející se na stranách 117 – 120) je zřejmě snahou ve stručnosti zhodnotit celou historii SKB. Kdo je autorem této poslední práce nevím. I tak mu za ni budu děk.

SKB smysluplně pracoval 34 let, vzdoroval nepřízni nadřízených orgánů a přežil ! Naposledy se transformoval a zařadil se v r. 1978 jako jedna ze Základních organizací nově založené České speleologické společnosti, jako Základní organizace 6 – 12, Speleologický klub Brno.

Tím skončila první etapa historie SKB – Speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně, a začala druhá etapa jeho historie – tentokrát historie ZO 6 – 12.

To už ale není předmětem mého hledání skutečné historie SKB. Já jsem neudělal nic víc, než to, že jsem chronologicky seřadil materiály které se mi povedlo získat.

Jsem si vědom, že je to jen část úkolu zpracování historie SKB. Já v tom budu pokračovat a hledat dál. Jenže – to už není práce pro jedince, který je sice stařec, ale vývoj událostí a jejich zvraty, které ovlivňovaly historii SKB a jeho boje o smysluplné uplatnění v krasu neprožíval.

Především je nutno zmapovat historii, a to tam, kde jsou informace kusé, nebo zcela chybí !

A tak se obracím s pokornou a uctivou prosbou na všechny starší jeskyňáře, kteří se oněch bojů o existenci SKB účastnili, aby se připojili k mé snaze toto období objasnit a aktivně pomohli v historických pasážích, ve kterých já tápu. Vaše poznatky a názory chci respektovat a zveřejnit je s Vaším souhlasem, pod Vaším jménem.

Pokud jste byli tak trpěliví a došli jste ve studiu mých materiálů až sem, mohli by mi pamětníci pomoci s identifikací některých osob na snímku.

Snímek byl pravděpodobně pořízen někde v Javoříčku. Zcela vlevo stojí dávný předseda SKB pan Antonín Boček. Za jeho levým ramenem stojí Přemysl Ryšavý, vedle něj v zadní řadě Rudolf Burkhardt a Josef Dvořák. Osoby v popředí se mi zatím nepodařilo identifikovat !

Srdečně děkuji všem, kteří měli tolik trpělivosti a prošli mnou nashromážděný materiál až sem, a dále pak všem, kteří se mi ozvou a přidají se k mému pátrání po historii SKB. Ještě jednou Vám všem děkuji.

Josef P O K O R N Ý

Kontaktní adresa :

**Josef Pokorný, důchodce,
Sejkorova 4, Brno – Juliánov
6 3 6 0 0**

e-mail : jos.pokorny@seznam.cz

tel. : 724 229 178

Společnost klub pro ženu Moravskoslezskou v Brně - Václav klub v jednotlivých letech									
Rok	Předsada	Mistopředsad.	jednatel	podlečnick	kultur. ref.	zápisovatel	Hospodář	Archivář	organ. práce
1948	Antonín BOČEK	prof. Dr. Ing. Jos. PELIŠEK Jaromír ŠACHLAČEK	Vojtěch TVARŮZEK	Leopold OKLEŠTEK	umr. doc. Dr. Josef SKUTIL	František RADIMERSKÝ	Karel REZL	Prámysl RYŠAVÝ	
1949	Antonín BOČEK	1. míst. Dr. Jos. PELIŠEK 2. mí. Jar. ŠACHLAČEK	Vojtěch TVARŮZEK	Leopold OKLEŠTEK	Jar. SKUTIL	Rudolf BURKHARDT	Otařich PLNÝ	Prámysl RYŠAVÝ	
1950	Antonín BOČEK	Ing. Dr. Jos. Pelišek umr. prof. Dr. Jos. ŠKUTIL	Vojtěch TVARŮZEK	Leopold OKLEŠTEK	Jos. SKUTIL	Klaman SEKANINA	Otařich PLNÝ	Prámysl RYŠAVÝ	ref. pro čl. soud 2e Rudolf BURKHARDT
1951	Antonín BOČEK	Ing. Dr. Josef PELIŠEK prof. Dr. Josef SKUTIL	Vojtěch TVARŮZEK	Leopold OKLEŠTEK	Jos. SKUTIL	Jaroslav RADIMERSKÝ	Rudolf BURKHARDT	Prámysl RYŠAVÝ	Propag. ref. Karel REZL
1952	Prof. Dr. Ing. Josef PELIŠEK	1. míst. Dr. Milos POKORNÝ 2. míst. prof. inž. MRAZEK	Vojtěch TVARŮZEK	Bohumil KRÍŽ		Jaroslav RADIMERSKÝ	Lubomír PIVONKA	RNDr. Prámysl RYŠAVÝ	tech. referant Aleš SEVČÍK
1953									
1954									
1955									
1956									
1957									
1958									
1959	Dr. Rudolf MUSIL		Miroslav FABÍK	Karel VALOCH	Propagace-nik P. RYŠAVÝ Jan Hůmval	Jaroslav FADRNA	Vladimír Holman		Rudolf BURKHARDT Fr. MUSIL

V některých letech se mi podařilo zjistit členy výboru SKB. Tam, kde se to nepodařilo, je potřeba to doplnit.

Rok	Předsada	Mistopředs.	jednatel	pokladník	hospodář	zápisovatel	Václav. tajem.	Organ. ref.	Archivář
1960									
1961									
1962									
1963									
1964									
1965	Dr. Prámysl RYŠAVÝ					Jan PRIBYL ?			
1966									
1967									
1968	Dr. Prámysl RYŠAVÝ								
1969									
1970	RNDr. Prámysl RYŠAVÝ	Oto ONDROUSEK	Milou SLECHTA	Jan VIT	Vladimír Dohůček	Jiří MOUČKA	Jan Pribyl	Frant. MUSIL	RNDr. Rudolf BURKHARDT
1971	RNDr. Rudolf BURKHARDT	Stanislav MAYER	Skateplak ČIGÁNEK	Václav DOBES	Stanislav KROUPA	Hugo HAVEL	Propag. ref. Josef WEIGEL	Frant. MUSIL	Exkurs. ref. Jiří MOUČKA

rok	předseda	mištopředseda	jednatel	reklačník	hospodář	zapisovatel	propag. ref.	Exkurz. ref.	Archivář
1972	Stanišlav MAYER	František MUSIL	Hugo HAVEL	Václav DOBEŠ	Ladislav VOJTEŇKO	Pavel ROTH	RND Právník RYŠAVÝ	Václav WEIGL	RNDr Rudolf BURKHARDT
1973	Stanišlav MAYER	František MUSIL	Hugo HAVEL	Václav DOBEŠ	Ladislav VOJTEŇKO	Zdeněk VALIČEK	RND Právník RYŠAVÝ	Vladimír DOLNÍČEK	RNDr Rudolf BURKHARDT
1974	Stanišlav MAYER	Fr. Musil - org. P. Ryšavý - prop.	Václav DOBEŠ	Vladimír DOLNÍČEK	Ladislav VOJTEŇKO	Dušan HYPR	niz. mištopředseda	Miloslav SEDLÁČEK	RNDr Rudolf BURKHARDT
1975	Stanišlav MAYER	Jiří MOUČKA	Václav DOBEŠ	Ivo SKUTKA	Zdeněk VALIČEK	Dušan HYPR	Miroslav SKREJVAL	Miloslav SEDLÁČEK	Hugo HAVEL
1976	niz. RNDr Vladimír PANOS	St. Mayer - org. P. Ryšavý - prop.	Václav DOBEŠ	Miroslav SEDLÁČEK	Svatopluk CIGÁNEK	Dušan HYPR	niz. mištopředseda	Jana VIT	Zdeněk BARTON
1977	Vladimír PANOS	V. Dobeš - org. P. Ryšavý - prop.	František BRUNLER	Rudolf KARASEK	Karel KACMARÍK	Stanišlav MAYER	niz. mištopředseda	Pavel GLOZAR	Svatopluk CIGÁNEK
1978	Vladimír PANOS	Stanišlav MAYER	Jiří MOUČKA	Rudolf KARASEK	Karel KACMARÍK	František BRUNLER	RNDr Právník RYŠAVÝ 2. mištopředseda	Pavel GLOZAR	Svatopluk CIGÁNEK

K těmto seznamům osob, které tvořily v jednotlivých letech členy výboru SKB je nutno doplnit tuto informaci : Po abdikaci Antonína Bočka na konci funkčního období r. 1951 /1952, které bylo zřejmě vynuceno politickými důvody byl A. Boček jednomyslně zvolen doživotním čestným předsedou SKB.

*

Na straně 55 a str. 56 této kompilace je ve dvou různých vyhotoveních opis protokolu o objevu nových jeskynních prostor v Amatérské jeskyni na náhorní rovině Ostrovsko – sloupské v severní části Moravského krasu, učiněného 16. srpna 1969.

Protože obě kopie originálu, který se nám zatím nepodařilo najít jsou špatně čitelné, navrhl L. Slezák, abych v zájmu objektivitý tento důležitý dokument znovu přepsal a tím zajistil jeho snadnější čtení.

Opis originálu, který předkládáme pořídil v oné době Hugo Havel, který také stvrzuje na jeho rozmnožené verzi (modrý tisk) správnost opisu svým podpisem.

Protokol o objevu nových jeskynních prostorů v Amatérské jeskyni na náhorní rovině Ostrovsko – sloupské v severní části Moravského krasu, učiněného dne 16. srpna 1969.

Účastníci : M. Šlechta, M. Beníček, J. Vít, M. Fitz, V. Zúbek, V. Pípal, L. Buchtová, V. Štěpánek, M. Bauerová, M. Odehnalová.

V rámci řešení kritických míst v Amatérské jeskyni, zvláště pak možností prolongace směrem k předpokládanému soutoku Bílé vody a Sloupského potoka provedla Plánivská skupina Speleologického klubu v Brně, dne 16. srpna 1969 potápěčský experiment na konci Povodňové chodby v sifonu, který dle dosud získaných poznatků koresponduje s aktivním tokem Bílé vody.

Sestup do Amatérské jeskyně byl zahájen ve 13,00 hod. Desítičlenná skupina výzkumníků dopravila na konec Povodňové chodby veškerý materiál, potřebný pro zajištění sestupu tří potápěčů : M. Šlechty, M. Beníška a J. Víta.

Z technických důvodů zůstal J. Vít jako zajišťovací spojka s celou skupinou u sifonu a M. Šlechta spolu s M. Beníškem proplavali jim již známý sifon, v němž nainstalovali telefonní spojení.

Dva potápěči prošli cca 1 km po aktivním toku Bílé vody, kdy další cestu jim uzavřel velmi nízký polosifon. Tento úsek se podařilo obejít paralelní povodňovou chodbou o délce cca 2 km. Cesta je velmi komplikována ztíženou orientací, neboť chodby se neustále rozvětvují a vytváří dokonalé podzemní bludiště. Po dvou hodinách usilovné a rychlé chůze, spojené s překonáváním různých překážek dospěli potápěči opět k aktivnímu toku, do něhož se z pravé strany vléval menší potůček.

Od průzkumu dalšího, byť volného pokračování bylo z časových a bezpečnostních důvodů upuštěno. Návrát zpět proběhl bez jakýchkoliv komplikací a celá skupina i s veškerou výstrojí vystoupila opět na povrch.

Podepsáni všichni účastníci výzkumné expedice.

V Holštejně, 17. srpna 1969.

Za správnost opisu Hugo H A V E L .

(Opis tohoto opisu provedl J. Pokorný. – Protože opisy jsou v podstatě dva, použil jsem opis, který je podepsán Hugo Havlem. Druhý opis /který není nikým signován/ má ve dvou místech jiný slovosled. Protože jde o opis, opsal jsem jej otrocky, jen s malými pravopisnými úpravami oproti originálu / Ostrovsko – sloupské v nadpisu, oproti ostrovsko – sloupské v originále, Povodňové chodby – dnes již jde o vlastní název chodby, za slovem paralelní jsem vypustil čárku, která se mi jevila v tomto místě jako zbytečná /. Jinak jsem dodržel text).

Přílohy :

Rok	Předsada	Místopředsed.	Jednatel	pedagogik	kulturní, ref.	členové	hospodář	archivář	organ. pracovní skupina
1948	Antonín BOČEK	prof. Dr. Ing. Jos. Pelíšek Jaromír Sedláček	Vojtěch TVARŮZEK	Karel OKLEŠTEK	univ. doc. Dr. SKUTIL	František RADIMERSKÝ	Karel REZL	Přemysl RYŠAVÝ	
1949	Antonín BOČEK	Ing. Dr. Jos. PELIŠEK univ. prof. Jar. SEDLÁČEK	Vojtěch TVARŮZEK	Leopold OKLEŠTEK	Josef SKUTIL	Rudolf BURKHARDT	Olaříčů PLYN	Přemysl RYŠAVÝ	
1950	Antonín BOČEK	Ing. Dr. Jos. PELIŠEK univ. prof. Jar. SEDLÁČEK	Vojtěch TVARŮZEK	Leopold OKLEŠTEK	Josef SKUTIL	Klára SEKANINA	Olaříčů PLYN	Přemysl RYŠAVÝ	ref. pro čl. sešit ze Rudoš BURKHARDT
1951	Antonín BOČEK	Ing. Dr. Jos. PELIŠEK prof. Dr. Josef SKUTIL	Vojtěch TVARŮZEK	Leopold OKLEŠTEK	Josef SKUTIL	Janoslav RADIMERSKÝ	Rudoš BURKHARDT	Přemysl RYŠAVÝ	propagač. ref. Karel REZL
1952	Prof. Dr. Ing. Jos. PELIŠEK	univ. prof. Dr. Miroslav POLKORNY univ. prof. Jar. SEDLÁČEK	Vojtěch TVARŮZEK	Bohumil KRIZ		Janoslav RADIMERSKÝ	Lubomír PIVONKA	RNDr. Přemysl RYŠAVÝ	Techn. referent Alojs SEJČEK
1953									
1954									
1955									
1956									
1957									
1958									
1959	Dr. Rudolf MUSIL		Miroslav FABIK	Karel VALOCH	propagač. ref. Př. RYŠAVÝ Jan Hinnel	Janoslav FADRNA	Vladimír Holman		Rudolf BURKHARDT Fr. MUSIL

Rok	Plánsada	Místopředs.	ředitel	pokladník	hospodář	zapisovatel	kádro. tajem.	Organ. ref.	Archivář
1960									
1961									
1962									
1963									
1964									
1965	Dr. Přemysl Ryšavý					Jan PŘIBYL ?			
1966									
1967									
1968	Dr. Přemysl RYSAVÝ								
1969									
1970	RND Přemysl RYSAVÝ	OTC ONDROUSEK	Milka SLECHTA	Jan VIT	Vladimír Dobušek	Jiří Moučka	Jan Příbyl	Frant. MUSIL	RND Rudolf BURKHARDT
1971	RND Rudolf BURKHARDT	stanišlav MAYER	Skatepluk CIGANEK	Božena DOBES	stanišlav KROUPA	Hugo HÁVEL	Prokop ref. JOSEF WEIGEL	Frant. MUSIL	Exkurs. ref. Jiří MOUČKA

Edice SE 3
Speleologická pracovní skupina „Tři seniři“
Česká speleologická společnost, Základní organizace 6 – 12
„Speleologický klub Brno“.

Josef POKORNÝ :

Pokus o nalezení historie Speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně.

1. dodatek

V pondělí, 11. 6. 2012 jsem navštívil Moravskou zemskou knihovnu a stáhl si z ročníků časopisu Československý kras (z těch, které vydával Speleologický klub pro zemi Moravskoslezskou v Brně, a které má MZK v databázi) tj. z ročníků 1. / 1948 až 7. / 1954 všechny Organizační zprávy a z Výročních zpráv vždy jen organizační část. Popisy výzkumných prací jsem vynechával. Jsou sice součástí historie SKB, ale nepovažoval jsem za nutné je do tohoto souboru informací zařazovat. Jsou kdykoliv dosažitelné v MZK.

Záznamy z roku 1948 :

Z Českého speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně.

Založení spolku jako prvního toho druhu v naší republice (vedle Spolku pro udržování zbrašovských jeskyní v Hranicích nad Bečvou, který má význam více méně lokální) bylo plánováno již za okupace r. 1942, a již tehdy bylo vysloveno přání, aby spolek, jakmile upevní svoji výstavbu a zabezpečí se i po stránce hmotné, začal vydávat odborný speleologický časopis.

Ihned po osvobození započato s přípravami k založení spolku a již dne 15. srpna 1945 byly proponenty předloženy stanovy ke schválení, ke kterému došlo dne 6. října 1945, načež se první členové v počtu asi 25 dali ihned do intenzivní práce. Nejvýznamnějším momentem pro zdárný rozvoj činnosti bylo získání několika důležitých pracovišť pro »Klub«, mezi nimi hlavně Sloupské jeskynní bludiště a celé území »Masarykova lesa« ve střední části centrálního Mor. Krasu. Ke konci roku 1945 čítal »Klub« 39 členů.

V roce 1946 vzrostl počet členů na 115 a pracovalo se o 163 exkurzí na těchto pracovištích: v propasti »U obrázku«, ve Vratíkově, v údolí Křtinského potoka, na Babicku, v Byčí skále, u Štěpánovic na Tišnovsku, v údolí Říček a v Ochozské jeskyni. Tohoto roku konáno celkem 22 schůzí, 96 skupinových porad a 3 veřejné přednášky.

Roku 1947 uspořádán cyklus 16 odborných přednášek o Moravském Krasu v Zemském museu v Brně, pronesených profesory našich vysokých škol a odborníky musejními. Z pracovišť uvádíme: Vratíkov, Němčice u Sloupu, Sloupské bludiště, propast »U obrázku«, oba Žleby, Holštejnsko s Lidomornou, Dominku a Jedle u Ostrova u Macochy, Rudické propadání, Byčí skálu (kde s úspěchem, leč s velkým nebezpečím, za pomoci požárního sboru brněnského byl vyčerpán t. zv. Byčí sílon a proniknuto tak do dalších pokračování), Barovou jeskyni, Drátenickou jeskyni, Výpustek u Křtin, Jestřabí skálu, Slanisko, Javoruku, Vaucluský výtok Křtinského potoka (za jehož uvedení v prapůvodní stav, porušený stavbou silnice a mostu, bylo »Klubu« vysloveno uznání Stát. památ. úřadem), Tři kotle, Jáchymku, Babicko, jeskyně na Říčkách, Ochozskou jeskyni, jeskyně u Veverské Bitýšky a m. j.

Celkem konáno r. 1947 28 schůzí a 284 exkurzí. Počet členů vzrostl na 231. O činnosti vydána (tak jako již roku 1946) tištěná zpráva (př. 20 Kčs).

V roce 1948 uspořádán v únoru speleologický kurs, jednak v přednáškové síni Zemského musea, jednak v posluchárnách Vysoké školy zemědělské a Zeměpisného ústavu při Masarykově universitě v Brně,

na němž přednášeli o všech disciplínách speleologie a zúčastněných vědeckých disciplín profesori těchto vysokých škol a odborníci ze Zemského musea a jiní. Kurs byl neobyčejně vysoké vědecké a odborné výše a měl přes 70 stálých frekventantů z řad členstva a i jiných zájemců, jimž byla vydána frekventační vysvědčení.

I v tomto roce se pracuje pilně v celé řadě pracovišť, jejichž počet značně stoupl dalšími bádacemi povoleními různých úřadů a obcí, jakož i soukromých majitelů krasových objektů. Hlavní zájem členstva se obrací v tomto období k Býčí skále a ke Křtinským jeskyním, kde se podařilo objeviti nové krápníkové jeskyně a spodní patra, protékaná dosud neznámými toky podzemních vod.

O ochranu přírodních památek krasových při bádacích pracích je postaráno loyální spoluprací »Klubu« jednak se Státním památkovým úřadem v Brně, jednak se »Svazem na výzkum a ochranu přírody i krajiny v zemi Moravskoslezské v Brně«.

Výbor »Klubu« se schází pravidelně nejméně jednou měsíčně, činné členstvo koná poradní schůze každé první a třetí úterý v měsíci v hotelu Astoria v 19 hod. večer. Toho času čítá spolek 320 členů!

Výbor, zvolený o minulé valné hromadě Speleologického klubu v Brně, rozdělil si funkce takto: předsedou p. Ant. Bcček, místopředsedy pp. prof. dr. inž. Jos. Pelíšek a Jaromír Sedláček, jednatelem p. Vojtěch Tvarůžek, pokladníkem p. Leoš Okleštěk, kulturním referentem p. univ. doc. dr. Jos. Skutil, zapisovatelem p. Fr. Radiměřský, hospodářem p. Karel Rézl, archivářem p. Přem. Ryšavý.

Tyto oskenované záznamy a organizační zprávy jsou převzaty z časopisu Československý kras, vydávaný Speleologickým klubem pro zemi Moravskoslezskou v Brně, ročník 1 / 1948.

Plánovací a badací rada při Speleologickém klubu v Brně.

Výbor Speleolog. klubu brněnského se usnesl počátkem dubna 1948 na utvoření instituce, určené pro obvody činnosti spolku, která by, pozůstávajíc z vědeckých pracovníků různých disciplin a zkušených speleologů-praktiků, řídila po stránce odborně-vědecké a i po stránce ochrany přírodních památek veškeré výzkumné práce klubovních pracovních skupin a stanovila plán k řešení krasových problémů, jež se v území, přikázaném Speleol. klubu k průzkumu, vyskytují. Důležitost takové instituce, která by svůj úkol nejen pro celkové problémy

45

předem vypracovala, nýbrž i jednotlivé fáze prací kontrolovala a pracovní výsledky, podávané jí příslušnými skupinami, po stránce vědecké zpracovala, nemusí býti ani zvlášť zdůrazňována. Bylo jí již dávno zapotřebí a bylo by nutno vybaviti ji i určitým úředním, oficiálním charakterem. V uvedené plánovací a badací radě zasedají prozatím pp. dr. Frant. Vitásek, univ. prof., dr. inž. Jos. Pelíšek, prof. vys. školy zemědělské, dr. Jos. Kratochvil, prof. vys. školy zemědělské, dr. Otakar Gartner, prof. vys. školy technické v Brně, ing. dr. Alois Zlatník, prof. vys. školy zemědělské, dr. Josef Mrkos, ředitel Zemského studijního a plánovacího ústavu v Brně, ing. dr. Karel Kostroň, docent vysoké školy zemědělské v Brně, dr. Jindřich Závodník, prof. pedagogické fakulty Masarykovy university, ředitel Vojtěch Vlach, Státní památkový úřad v Brně, dr. Josef Skutil, univ. doc., řed. rada Ant. Boček a Rud. Burkhardt. Tato instituce vstoupila již v činnost.

Z vnitřní činnosti našeho spolku dlužno uvést toto:

Řádná valná hromada za rok 1947 byla konána dne 9. března 1948 za přímo překvapující účasti našeho členstva. Důvodem byl podle všeho (jak jsme se o tom později dodatečně přesvědčili) chystaný útok na existenci spolku a pokus zmocniti se spolkového majetku pro určitou skupinu lidí. Akční výbor, zřízený po únorových

událostech, a pak i nový správní výbor vyvodily z této nepěkné akce náležité důsledky.

Na této valné hromadě byl aklamací a jednomyslně zvolen předsedou Speleologického klubu řed. rada Ant. Boček, dále 8 členů výboru a 2 revisoři. Na ustavující výborové schůzi, konané téhož dne, rozdělili si zvolení pánové spolkové funkce takto: místopředsedy se stali prof. dr. ing. Josef Pelíšek a Jar. Sedláček, jednatelem Vojtěch Tvarůžek, pokladníkem Leoš Okleštěk, hospodářem Karel Rézl, archivářem Přem. Ryšavý, zapisovatelem Fr. Radiměřský a bez funkce zůstal V. Novák. Náhradníci, zvolení o valné hromadě byli dr. Jos. Skutil, jemuž svěžen kulturní referát, a Jos. Urbánek. Revisory zvoleni Rud. Burkhardt a prof. Ant. Sobol.

Krátce nato se vzdal Novák funkce a na jeho místo nastoupil dr. J. Skutil. Dne 2. prosince 1948 opustil Radiměřský výbor a na jeho místo a funkci byl povolán Jos. Urbánek.

Výbor konal r. 1948 celkem	14 schůzí,
plánovací a badací rada	1 schůzi
valná hromada	1 schůzi
členské	20 schůzí
celkem tedy	36 schůzí.

Mimo tyto schůze konaly i jednotlivé pracovní skupiny porady svého členstva před exkursemi. Vhodné návrhy, vyšlé z těchto porad a ze schůzí členských, byly projednávány ve schůzích výborových.

Pracovních kontrolovaných exkursí bylo konáno r. 1948:

jednodenních	346
dvoudenních	50
třídenních	18
vícedenních	3

Celkem tedy 417 exkursí do krasových

území na Moravě, hlavně na naše oficiální pracoviště.

Přednášková činnost se r. 1948 omezila na konání jednoměsíčního speleologického kursu o 9 přednáškách, konaných v posluchárnách brněnských vysokých škol a v přednáškovém sále Zemského musea v Brně. Po kursu konána i jedna výhazka do Krasu (Býčí skála), spojená s praktickým vyměřováním terénu a vnitřku jeskyně za vedení p. prof. dr. ing. Tichého a jeho asistenta p. Raaba.

Stav členstva Speleologického klubu byl r. 1948 tento:

Počátkem r. 1948 měl náš spolek	231 členů
za rok 1948 přistoupilo	128 členů
celkem	359 členů
během roku vystoupilo	7 členů
členství bylo zbaveno	5 členů
takže koncem roku 1948 bylo	347 členů

Výbor nekonal svoji práci jenom v řadě schůzí a porad. Nutné a choulostivé záležitosti byly z velké části vyřízeny osobními intervencemi jak jednotlivců, tak i deputacemi. Písemná agenda spolku značně vzrostla. Došlo přes 1000 dopisů a přes 5000 písemností všeho druhu bylo odesláno. Podepsaný výbor je si vědom, že vykonal podle daných možností vše, co ve prospěch spolku a k dosažení jeho snah a cílů mohl učiniti.

Zpráva pokladniční.

Hrubá rozvaha:

	Má dáti Kčs	Dal Kčs
Pokladna	100.820.—	99.942.20
Poštovní spořitelna	42.132.—	38.764.40
Volné vklady	49.267.90	62.987.90
Členské příspěvky	—	8.992.—
Výroční zpráva	2.912.—	3.506.—
Správní náklady	21.546.20	93.—
Subvence a dary	—	32.170.—
Úroky	—	323.90
Inventář	31.615.60	—
Průběžné položky	1.168.—	2.602.—
Československý Kras	42.522.70	42.303.—
Provisé a podíly	—	300.—
	291.984.40	291.984.40

Stav jmění k 31. prosinci 1948:

	Kčs	Kčs
Pokladna: stav 1. 1. 1948	346.80	
přijato za rok 1948	100.820.—	
	101.166.80	
vydáno	99.942.20	1.224.60
Volné vklady: stav 1. 1. 1948	20.420.—	
přijato	49.267.90	
	69.687.90	
vydáno	62.987.90	6.700.—
Poštovní spořitelna v Brně:		
p cbytek	140.—	
příjem za rok 1948	42.132.—	
vydáno za rok 1948	38.764.40	3.507.60
pohotovostní jmění dne 31. 12. 1948		11.432.20

Okleštěk Leopold, pokladník.

Zkoumali a správným shledali:

prof. A. Sobol, Rud. Burkhardt, revisoři.

Zpráva archivářská za rok 1948.

V uplynulém roce zaznamenal spolkový archiv značný vzrůst a byl rozšířen o další dvě oddělení, totiž o bibliografii Moravského Krasu (BMK) a archiv štokků.

Spolková knihovna byla obohacena o několik čísel převážně současně literatury, zvláště pak o několik separátů, darovaných dr. V. Homolou a dr. Rothem z Prahy. Několika exempláři spisu „Važecká jeskyně“ přispěl autor a objevitel Frant. Havránek z Važce. Neutěšený stav spolkové knihovny stále trvá, neboť starší odbornou speleologickou literaturu se nepodarilo opatřit přes několik zákroků našeho výboru. Založením spolkového časopisu vznikla naděje, že se

snad výměnou podaří získat odbornou literaturu světovou. Přes to, že výměna nám byla z několika míst přislíbena, nedošlo dosud k uspokojivému uskutečnění.

M a p o v ý a r c h i v, skládající se z plánů jeskynních vnitřků i situací povrchových, zaznamenal i v uplynulém roce potěšitelný přírůstek, i když ne zrovna takový, jaký by si bylo lze přát. Pěkná grafická úprava byla dána našim plánům a mapám zásluhou přednosty Zemského studijního a plánovacího ústavu, našeho člena dr J. Mrkose. Do mapového archivu jsou ukládány originály plánek a náčrtků ke článkům ve spolkovém časopisu. Rozvoji mapového archivu bránil i v uplynulém roce nedostatek vhodných měřicích pomůcek, čímž nebylo možno prováděti měření v takovém rozsahu, jak by bylo žádoucí. Celkový topografický základ pro práce v Mor. Krasu byl uskutečněn vydáním „Podrobné mapy Moravského Krasu“, vydané za naší součinnosti Zeměměřickým ústavem v Praze. **V** proudu jsou jednání o opatření potřebných listů katastrálních map v měřítku 1 : 2880. Tento archiv bude základem Atlasu, jak o něm bylo referováno v Čsl. Krasu v č. 1 (1948), str. 45.

F o t o g r a f i c k ý a r c h i v má ke dni 31. prosince 1948 celkem 326 fotografií, z nichž část byla pořízena laskavostí našeho místopředsedy prof. dr ing. J. Pelíška. Nedostatek fotografického materiálu byl příčinou, že naše členstvo muselo omezit fotografování na nejnutnější míru. Abychom mohli levně rozšiřovati fotografický archiv, bude příštím rokem uvažovati výbor o zakoupení zvětšovacího přístroje. Do tohoto oddělení spolkového archivu jsou zařazeny i originály fotografií ke článkům ve spolkovém časopisu.

E x k u r s n í z p r á v y tvoří vlastně nejdůležitější část archivu, neboť zaznamenávají průběh jednotlivých exkursí a jejich výsledky, a tím tvoří obraz naší výzkumné činnosti. Vzárustem našeho spolku zaznamenávají i exkursní zprávy svůj vzrůst. Tvoří již nyní obsáhlý svazek, v němž je spousta cenných poznatků, z nichž některé uveřejnili naši členové ve spolkovém časopise. Již několikrát byla zdůrazněna samozřejmá nutnost svědomitého vedení těchto zpráv v zájmu celku, což naše členstvo vskutku loyálně, až na nepatrné neukázněné výjimky, plně, ba v některých případech vzorně respektuje. Ke zlepšení vnější úpravy daly si některé skupiny pořídit vlastním nákladem dokonce i tištěné formuláře. Jejich obětavost a pečlivost zasluhuje v tomto ohledu veřejné pochvaly.

A r c h i v n o v i n o v ý c h v y s t f i ž k ů vedl jako až dosud náš předseda. Jeho vzrůst je proti předcházejícím letům menší, což je způsobeno tím, že naši členové mají možnost publikovati své poznatky ve spolkovém časopise, již plně využívají.

B i b l i o g r a f i e M o r a v s k é h o K r a s u (B M K) je nově založeným oddělením našeho archivu. K jejímu založení byl dán popud v prvním čísle našeho časopisu, kde byla blíže osvětlena důležitost bibliografie pro vědeckou práci. BMK je vedena na kartotékových lístcích normalisovaného formátu, jež jsou uloženy v lepenkových krabicích. Dosud bylo zkatologisováno asi 1000 literárních pramenů hlavně z archivu novinových výstřižků a z t. zv. „pozůstalosti Sýkorovy“, již dal ochotně k dispozici náš předseda. BMK má být kolektivním dílem našeho spolku a bude tvořit s doplněnou a opravenou bibliografií prof. dr K. Absolona bibliografii všech literárních prací, týkajících se Mor. Krasu, případně krasových zjevů v ČSR vůbec. Spolupracujte všichni o tomto kolektivním díle!

A r c h i v š t o č k ů tvoří štočky z našeho časopisu, po př. štočky, jež byly spolku darovány, event. spolkem zakoupeny. Bude veden přehledný a dokonalý seznam, a to, tím způsobem, že otisky štoček budou lepeny do knihy. U každého otisku bude uvedeno pořadové číslo štočku spolu s legendou. Druhý seznam bude tvořit náš časopis, kde bude u každého obrázku uvedeno číslo příslušného štočku; v případě, že štoček byl zapůjčen, bude místo čísla uvedeno jméno zapůjčovatele.

Přemysl R y š a v ý, archivář.

Zpráva hospodáře.

Práce, kterou jsou nuceni konati jeskyňáři, je druhu tak zvláštního, že znemožňuje podati ucciený seznam klubovního hmotného majetku. Klubovní pracoviště, jak ukázala zpráva, jsou rozseta po rozsáhlém krasovém území. Není, bohužel, ústředního skladiště! Nářadí a pomůcky jsou přemístovány podle potřeby a přesná momentální sumární kontrola je prakticky neproveditelná. Inventář nářadí vykazuje ke konci správního roku velmi značný počet nářadí a pracovních pomůcek všeho druhu. Přes tyto, věřím pevně, že jen dočasné potíže, vykonali členové klubu v roce 1948 úctyhodný kus objevitelské práce. Je nutno po zásluze oceniti nejen pracovní úsilí, ale i obětavost členů, věnujících při svých zájezdech značné peněžité obnosy za jízdné, osvětlovací materiál a stravování. Je jisté, že tento stav je neudržitelný. Činní členové klubu rekrutují se většinou z drobných lidí, dělníků, studentů a pod. Záleží tudíž na veřejných činitelích, aby při pětiletém plánování bylo pamatováno na tak významný sektor národohospodářský, jakým je Moravský Kras a bádání jeskynní vůbec. Finanční náklady, spojené s těmito pracemi, se stupňují, čím hlouběji vnikáme do hlubin zemských. Na to by již klub ani jeho členové svými prostředky nestačili. Věříme však pevně, že i v tomto směru dojde brzy k radikální nápravě.

Pak se i my jeskyňáři, budeme moci věnovati s ještě větším úsilím své práci tak, abychom česně obstáli, až bude na konci pětiletky nutno porovnat vykonané dílo s prací celého národa.

Karel R é z l, hospodář.

Seznam členů Českého speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně.

Adámek František, Brno-Husovice.	Coufalík Emil, Brno.
Adámek Vladimír, ing., Brno.	Crhounek František, Němčice.
Albrecht Josef, Brno, Černá pole.	Cupák Antonín, Brno.
Basovník Kamil, Brno.	Čapka Gustav, Adamov.
Bašný Josef, Vratíkov u Boskovic.	Čapka Vladimír, Josefov.
Beneš Karel, Brno.	Čech Svatopluk, Brno.
Bezděk Čeněk, Sloup na Moravě.	Čermák Zdeněk, Brno-Husovice.
Bezděk František, Sloup na Moravě.	Černoohlávek Jan, Jehnice u Brna.
Bezoušek Leopold, Brno XVI.	Černoohlávek Vladimír, Jehnice u Brna.
Bičan Karel, Brno.	Červený Miloš, Brno.
Bílý Antonín, Brno.	Červinka Alfons, MUDr., Brno-Komárov.
Bílý Antonín, Brno-Husovice.	Červinka František, Březina.
Bílý Oldřich, Křtiny.	Čížmář Alexej, Brno.
Birula Konstantin, Brno, Černá pole.	David Arnošt, Ph.Mr., Mor. Třebová.
Blaha Antonín, Němčice.	Daniel Milan, Boskovice.
Bláhová Drahomíra, Brno.	Danielová Ludmila, Brno.
Blažík Jaroslav, Babice n. Svit.	Dítě Alois, Babice n. Svit.
Blažík Oldřich, Habrůvka.	Drápal Ferdinand, Brno-Lišec.
Blíženeček Ervín, Brno-Husovice.	Drápela Oldřich, Brno.
Blíženeček Vladimír, Brno-Husovice.	Dvořák František, Chudčice.
Boček Antonín, Brno.	Dvořák Jaroslav, Brno-Královo Pole.
Brázda Bohumír, Řícmanice.	Dvořák Ladislav, Brno.
Bubla Julius, Brno-Řečkovice.	Dvořák Oldřich, Předklášteří u Tišnova.
Buchta Alois, Habrůvka.	Dvořák Stanislav, Josefov.
Bureš Karel, Brno.	Fabík Miroslav, Praha II.
Burkhardt Rudolf, Brno.	Fadrna Jaroslav, Blansko.
Cibulka Svatopluk, ingC., Brno.	Fiala Julius, Vratkov.
Cigánek Jan, Brno-Nové Černovice.	Fleissig Karel, Adamov.

- Flek Miloš, Brno.
Forman Stanislav, Brno.
Froneček Josef, Habrůvka.
Gartner Otakar, prof. dr, Brno.
Gabauer Vilém, Brno.
Gloc František, Brno.
Grbavčic Jan, Brno-Husovice.
Gregor František, JUDr., Boskovice.
Gric Adolf, Křtiny.
Grulich Ivo, Brno.
Hachler Emil, dr, Brno-Řečkovice.
Hala Jaroslav, Brno XV.
Halenka Lubomír, Brno.
Hampl Dalibor, Brno XVI.
Hasičská vzájemná pojišťovna, Brno.
Hasičská záložna, Brno.
Havelka Jiří, Boskovice.
Havlíček Čeněk, Brno.
Havlíček Norbert, Brno.
Havránek František, Vážec, Slovensko.
Hekele František, Mohelnice.
Hemžal Pavel, Babice n. Svit.
Hercík Emanuel, Brno.
Hercík Jan, Brno.
Hladík Stanislav, Brno-Líšeň.
Hloušek Arnošt, Habrůvka.
Hlubinka Lubomír, Brno, Černá pole.
Hobst Edvard, Brno XIV.
Homola Bedřich, Brno XVII.
Homola Vladimír, dr, Praha II.
Holman Vladimír, Brno.
Holmanová Marie, Brno.
Horák Lubomír, Brno.
Horký František, Boskovice.
Horký Miloš, Brno XVI.
Horský Jaroslav, Boskovice.
Hrabec Dušan, JUDr, Brno.
Hruška Boris, Brno.
Hubáček Jaroslav, Boskovice.
Hudec František, Žďár.
Hudec Milan, Habrůvka.
Chaloupka Gracián, dr, Brno.
Chyba Karel, Brno XIV.
Chytil Oldřich, Boskovice.
Janík Miloš, Brno.
Janyška J. B., Křtiny,
Janyška J. R., Křtiny.
Janyšková Marie, Křtiny.
Jaroš Vladimír, Adamov.
Jašek Emanuel, Habrůvka.
Jebáček Jan, Tišnov.
Ježek Viktor, Brno.
Jiráček Jiří, Brno.
Jirůšek Josef, Brno-Husovice.
John Jiří, Brno-Husovice.
John Karel, Brno-Husovice.
Jokl Václav, Tišnov.
Jordán Václav, Boskovice.
Jordánová Naděžda, Boskovice.
Juran Josef, Josefov.
Jurník Vladislav, MUDr, Křtiny.
Kačerovský Jar., Brno-Židenice.
Kalabis Vladimír, dr, Brno.
Kalásek Josef, Brno-Husovice.
Kalvodová Marie, Babice n. Svit.
Kamenář Cyril, Boskovice.
Kejval Bedřich, Brno.
Keprt Oldřich, Holštýn.
Klíč Antonín, Boskovice.
Klíma Bohuslav, dr, Brno.
Klíma Jiří, Brno.
Klobouk František, Předklášteří u Tišn.
Klobouk Metoděj, Předklášteří u Tišn.
Kobský Jaroslav, Česká u Brna.
Kolář Josef, Brno.
Kolísek Karel, Babice n. Svit.
Kerec Miroslav, Boskovice.
Koreš Oldřich, Brno XVI.
Kostomarov Boris, prof. dr ing., Brno.
Kostroň Karel, doc. dr ing., Brno.
Koudar Radko, Křtiny.
Koudar Rudolf, Brno.
Keudelka František, Boskovice.
Koupý Emil, Brno-Kr. Pole.
Kezel Oldřich, Křtiny.
Koziar Zdeněk, Brno-Židenice.
Krapl Čeněk, Boskovice.
Kratochvíl Josef, prof. dr., Brno.
Kratochvíl František, Brno XXVIII.
Krebs Vladimír, Brno.
Krejčí Ferdinand, Brno.
Krejčí Otakar, Brno.
Krejčí Vlastimil, Brno.
Krejčí Josef, Boskovice.
Kropl František, Křtiny.
Kubík Leo, Boskovice.
Kubový Jan, Blansko.
Kučera J., Křtiny.
Kučera Miroslav, Brno-Husovice.
Kukačka Miroslav, Brno.
Kukačka Richard, Brno.
Kunc Miroslav, Brno.
Kupsa Zdeněk, Boskovice.
Kurfürst Zdeněk, Adamov.
Landauf Leoš, Brno-Husovice.
Langer František, Boskovice.
Lasák Gustav, Josefov.
Lasák Jaroslav, Střelice.

- Lejsek Milan, Brno.
Lejsek Vlastimil, Brno.
Lepka Miroslav, Boskovice.
Licek Vlastimil, Brno.
Litovel, MNV.
Los Jaroslav, Brno.
Losík Miloš, ing., Brno.
Luňáček Zdeněk, Brno.
Machač Jaroslav, Křtiny.
Majerek Bedřich, Brno.
Mansdorff-Pouilly Albert, Boskovice.
Mansdorff-Pouilly Bedřich Karel,
Boskovice.
Maňásek Otto, Brno.
Marčák Bohumil, Brno.
Martinec Arnošt, Adamov.
Mašek Jan, Maršov.
Matal Arnošt, Brno.
Mathauser Řehoř, Březová-Brněnec.
Matuška Břetislav, Brno.
Mazel Miroslav, Brno-Husovice.
Medek Karel, Brno-Židenice.
Meisel František, ing., Mladějov.
Michl Jan, Brno-Židenice.
Minář Josef, Brno-Kr. Pole.
Mrkos Josef, dr, Brno.
Musil Vlastimil, Brno-Husovice.
Musil Josef, Vavřinec.
Musil Oldřich, Brno-Tuřany.
Musil Rudolf, Brno XXVIII.
Navrátil Antonín, Boskovice.
Navrátil Jaroslav, Boskovice.
Navrátil Vladimír, Boskovice.
Nehyba Jan, Brno, Černá pole.
Nechvátal Antonín, Brno.
Nejezchleb Vojtěch, Blansko.
Nermut Jindřich, Babice n. Svit.
Nevím Jan, Babice n. Svit.
Novák Vladimír, Brno-Židenice.
Novotný František, Brno.
Novotný Josef, Brno.
Novotný Zdeněk, Brno.
Okáč František, ing., Brno.
Okleštěk Leopold, Brno-Židenice.
Olejníček Bohuslav, Babice n. Svit.
Ondráček Josef, Brno.
Ondrůj Karel ml., Bílovice n. Svit.
Oplít Antonín, Tišnov.
Ostrý Richard, Brno, Černá pole.
Ouředníček Eduard, Brno.
Paiát Stanislav, Křtiny.
Palátová Eliška, Křtiny.
Panaček Josef, Boskovice.
Páral Jindřich, Boskovice.
Pavelka Vilém, Česká u Brna.
Pelikán Jaromír, Brno.
Pelišek Josef, prof. dr. ing., Brno.
Pernes Jiří, Česká Dlouhá.
Pernes Zdeněk, Česká Dlouhá.
Pernica Jaroslav, Blansko.
Petřivalský Karel, ing., Brno.
Pídra Josef, Babice n. Svit.
Piňos Zdeněk, Brno.
Písko Leoš, Brno.
Piša Antonín, prof. dr. ing., Brno.
Pištělka Adolf, Josefov.
Pištělka Josef, Josefov.
Pivoňka Lubomír, Brno-Kr. Pole.
Pliška Karel, Brno-Husovice.
Plný Oldřich, Brno.
Poděšva Jaroslav, dr., Brno.
Polák Jaroslav, Proseč.
Polák Rudolf, Habrůvka.
Polenka Evžen, ing., Brno.
Pospíšilová Marie, Brno.
Prachář Lubomír, Babice n. Svit.
Princ Vladimír, ingC., Praha II.
Příz Rudolf, dr., Vysoké Mýto.
Procházka Oldřich, Babice n. Svit.
Prozok František, Brno-Židenice.
Přidal Milan, Brno.
Přichystal Josef, Sudice.
Přichystal František, Brno-Tuřany.
Přírodovědecká společnost, Ostrava.
Pulec Josef, Sudice.
Pulec Štěpán, Sudice.
Radiměšská Jaroslava, Brno.
Radiměšský František, Brno.
Raušer Vladimír, Brno.
Rézl Karel, Brno-Husovice.
Riegr Miloš, Brno.
Richter Václav, Adamov.
Rojka Bohuslav, Brno-Kr. Pole.
Rolins Jaroslav, Brno-Husovice.
Roth Zdeněk, doc. dr, Praha XII.
Rössl Cyril, Brno.
Ryšavá Radmila, Brno-Husovice.
Ryšavý Přemysl, Brno-Husovice.
Řehořek Josef, Boskovice.
Řezáč Hubert, Brno.
Řezanina Lubomír, Brno.
Sánka Rudolf, ing., Brno.
Sedláček Jaromír, Brno-Žabovřesky.
Sedlák František, Křtiny.
Skoupý Emil, Blansko.
Skoupý Miloš, Brno.
Skoupý Oldřich, Brno-Husovice.
Skutil Josef, prof. dr, Brno-Řečkovice.

- Slezáček Josef, Babice n. Svit.
Slovák František, Boskovice.
Slovenská přírodovědecká společnost,
Bratislava.
Sobol Antonín, prof., Brno.
Souček Josef, Brno-Husovice.
Spolek pro udržování zbrašovských jes-
kyní, Hranice.
Spořitelna hl. města Brna
Stárek Oldřich, Brno.
Strnad Vladimír, Brno.
Střecha Neklan, Boskovice.
Studénka Josef, Boskovice.
Suchánek Antonín, Brno.
Svěrák Josef, Němčice.
Svoboda Josef, Brno.
Svoboda Rajmund, Brno-Židenice.
Svobodová Jiřina, Brno-Židenice.
Syrovátka Bohuslav, Brno.
Ščudla Vincenc ml., Boskovice.
Ščudla Vincenc st., Boskovice.
Šebela Antonín, Křtiny.
Šebela Karel, Brno-Líšeň.
Ševčík Alois, Březina.
Šibl Miloš, Babice n. Svit.
Šikula Josef, Boskovice.
Šmětka Karel, Boskovice.
Šmidla Bohuslav, Křtiny.
Šrot Jan, prof., Prostějov.
Štěpán Emil, Brno-Obřany.
Štěpánek Ferdinand, Josefov,
Šumbera Josef, Brno-Líšeň.
Šustáček Miloslav, Brno.
Švábenský Gustav, Brno-Obřany.
Švancara Gustav, Brno.
Švehla František, Křtiny.
Švehla Karel, Křtiny.
Terrer Tomáš, Sloup n. Mor.
Tesař František, Brno-Husovice.
Tesařík Erich, Brno.
Tichý Alois, prof. dr. ing., Brno.
Tichý Oldřich, Boskovice.
Touchyn Josef, Babice n. Svit.
Trčka František, Boskovice.
Tučník Drahomír, Adamov.
Tutovič Josef, Brno-Řečkovice.
Tvarůžek Vojtěch, Brno.
Tvarůžková Milada, Brno.
Urbánek Eduard, Brno-Husovice.
Urbánek Josef, Brno-Tuřany.
Valeš Antonín, Brno.
Valoch Karel, Brno.
Vaňák Bohumil, Bouzov.
Vaňous František, Holštýn.
Veiter Josef, Bukovinka.
Velecký Jiří, Brno.
Vitásek František, prof. dr, Brno.
Vitáš Václav, Křtiny.
Vlach Josef, Brno-Husovice.
Vlasák Antonín, Předklášteří u Tišnova.
Vlk František, Teplice Šanov.
Vlk Hugo, Cheb.
Vyhlídal Vladimír, Brno-Maloměřice.
Vymazal Miroslav, Boskovice.
Vyskočil Bedřich, Brno-Obřany.
Vyšinka Jaroslav, Brno.
Vyšinka Zdeněk, Brno.
Zapletal Alois, Křtiny.
Zátopek Arnošt, Brno.
Závada Benedikt, Dol. Dunajovice.
Závodník Jindřich, prof. dr, Brno.
Zedníček Otakar, Praha.
Zemanová Jarmila, Brno-Židenice.
Zemská banka pro Moravu a Slezsko.
Zendulka Antonín, Brno XIV.
Zlatník Alois, prof. dr. ing., Brno.
Zouhar Josef, Brno.
Zuzan Jiří, Brno.
Životský Jiří, Brno.
Životský Svatopluk, Brno.

Speleologický klub v Brně.

Na pozvání správy jeskyň u Javoříčka provedl spolek při osmidenním zájezdu podrobný speleologický průzkum nově objevených nižších pater krápníkové jeskyně Javoříčské. Nově objevené partie byly zamapovány, při čemž byly zjištěny další jeskyňní labyrinty s přímo nevidanými erosivními jevy. Bylo provedeno i příslušné zaměření na povrchu za účelem vyhledání nového vchodu. — V jurských vápencích Stránské skály u Juliánova byla zaměřena nově objevená jeskyně. Osteologický výzkum zde provádí člen spolku dr Vlad. Strnad. Speleologický výzkum nové jeskyně pokračuje. — Do Rudického propadání byl podniknut informativní sestup, jako příprava k instalaci železných žebřů do celé horní vstupní chodby, jehož se zúčastnili i členové rudické skupiny, kteří dosud pracovali na výzkumu jeskyně v Kolbkách a na otevírání misovitého závrtu u Rudic. — Ve Křtinském žlebě byla dokončena úprava přístupu z údolí ke vchodu jeskyně č. 19, 20 (Jestřabí) a úprava vstupní chodby jeskyně Silvestrovky. V Předšíňové jeskyni pracují členové namáhavě na novém způsobu vniknutí do podzemí za pomoci vhodných technických opatření. — Za těsné součinnosti našeho členstva se provádí objevné práce v mladečské Bočkově díře, kde tyto dny byl objeven počátek nových prostor ve spodních patrech. Za podpory ONV v Litovli bude v dalších pracích pokračováno podle našich směrnic pomocí dělnictva, které po řepní sezóně bude uvolněno, a to jak v jeskyních, tak i na povrchu. — Je třeba, aby vypětím veškerého úsilí členstva, zejména v Býčí skále, kde jsou pro další objevné práce dány již všechny předpoklady, byly učiněny nové pokroky, zejména směrem proti toku Jedovnického potoka. V této době, kdy se spolek včleňuje do Pětiletky, je potřeba, aby pracovní skupiny prováděly i nadále práci soustavnou a svědomitou.

R. B.

Poznámka k článku Rudolfa Burkhardta :

V předchozím souboru, na straně 122 je fotografie skupiny speleologů, z nichž, jak jsem uvedl, některé nedokážeme indikovat, jen víme, že je to snímek odněkud z Javoříčka. Domnívám se, že tento snímek se vztahuje k začátku výše uvedeného článku, obsahujícího zprávy o realizovaných akcích.

ORGANISAČNÍ ZPRÁVY

Организационные сообщения. — Organisation. — Organisation.

Hektografované zprávy OKČT Praha XV.

Roku 1944 byla založena při OKČT Praha XV. jeskynní sekce, která velmi pilně pracovala v Českém Krasu. Sekce vydala za předsednictví Dr. Zd. Rotha přehledy své činnosti s řadou zajímavých a cenných drobných článků a zpráv hektografovaně, podobně jako vydal Klub své výroční zprávy. Hektografované listy, k nimž jsou připojeny i zprávy jeskynních sekcí OKČT v Berouně a v Ledči nad Sázavou, budou jistě takřka speleologickými literárními raritami. Tyto zprávy lze právem pokládati za první český pokus o vydávání speleologického časopisu v naší republice, o nějž tehdy usiloval hlavně jednatel zmíněné jeskynní skupiny Dr. Vlad. Homola v Praze. jSk.

Krásy Slovenska,

drem L. Izákem dobře redigovaný a reprezentativně vypravený slovenský časopis čtvrtstoleté tradice, je vlastně jako orgán Ústredie Klubu slovenských turistov a lyžiarov v Liptovském Sv. Mikuláši tribunou slovenských speleologů: věnuje se vedle vlastivědných zájmů, vedle propagace a ochrany přírodních krás, turistiky a cestovního ruchu, historie, folkloru a sportu také jeskyňářství. V dosavadních obsáhlých 25 svazcích byl snesen neobyčejně bohatý a cenný speleologický slovenský materiál. V posledních číslech minulého (XXIV, 1946) a tohoto ročníku (XXV, 1947—1948) byl postupně uveřejňován referát o jeskyňářském sboru KSTL (Kr. Sl. XXIV, 167—169, 194—197, 202), L. Šperka popisuje krasové jevy v údolí Harmanca (XXV, 106—109) a objasňuje historii, jak byla objevena Harmanecká jeskyně (XXV, 25—27). Ján Senáš referuje o objevech v Somodskej jeskyni (XXIV, 211—215). Zoltán Krupár píše o nových, jeskyňářských nadějích v oblasti boržovsko-kečovskej na základě hydrologických poměrů jižní části Silickej planiny (XXIV, 159—161). Programativní studii speleofaunistickou podává Ivan Zmoray (XXIV., 181—183, 215—217) a pobídka ke zpracování slovenského speleologického folkloru je otištěna v XXIV., 248—251. Z podaného referátu je viděti, že časopis, který přináší zejména hojné obrázky jeskyní slovenských a krasových jevů, je dobrým strážcem přebohatého slovenského podzemí. jSk.

Speleologický klub v Brně

zahajuje další postup výzkumu proti toku Jedovnického potoka v Býčí skále. Podle usnesení jeho plánovací a bádačí rady bude se postupovati dvojím způsobem: nad přítokovým sifonem bude se pokračovati v průkopu sedimenty ucpané tektonické pukliny, a z vlastního sifonu se počne s průstřelem chodby do neznámého pokračování. Vypumpování Býčího (Šenkova) sifonu (viz A. B o č e k, Zeměpisný Magazin, II, čís. 14-15, str. 562—563) bylo umožněno jediné laskavostí fy Sigma-Pumpy, n. p. v Olomouci, zapůjčením Nautily-Jubila a ochotou ZME, které daly k dispozici potřebný kabel na elektrický proud do dálky přes 300 m. Za přispění těchto obětavých podniků započnou nyní další objevné práce pomocí příslušné technické stroje.

Záznamy z roku 1949

P. T. členům Speleologického klubu v Brně.

Výroční valná hromada za rok 1948

se koná v úterý dne 22. března 1949 přesně v 19 hodin

v přednáškovém sále Osvětové rady ÚNV,
Brno, Dominikánská ulice číslo 4.

s tímto pořadem:

1. Zahájení a projevy hostů.
2. Čtení zápisu z minulé valné hromady.
3. Zprávy:
 - a) o činnosti spolku za r. 1948,
 - b) pokladníka,
 - c) archiváře,
 - d) hospodáře.
4. Zpráva revisorů účtů.
5. Debata o zprávách činovníků a o činnosti spolku.
6. Volby:
 - a) předsedy,
 - b) 8 členů výboru,
 - c) 2 náhradníků,
 - d) 2 revisorů účtů.
7. Volné návrhy a dotazy.

Prosíme, aby se P. T. členové určitě a dochvilně této významné schůze zúčastnili.

Výbor Speleologického klubu
v Brně.

ORGANISAČNÍ ZPRÁVY

Организационные сообщения. — Organisation. — Organisation.

Český speleologický klub pro zemi Moravskoslezskou v Brně.

VÝROČNÍ ZPRÁVA O ČINNOSTI ZA ROK 1948.

Již po čtvrté za dobu svého trvání předstupuje výbor Českého speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně před členstvo spolku, jakož i před úřady a veřejnost, aby za uplynulý rok 1948 složil účty ze své činnosti a informoval o výsledcích své práce a snažení, stejně jako o úspěších členstva a jeho pracovních skupin při bádání v krasových územích na Moravě.

V loňské výroční zprávě jsme označili první rok trvání spolku (1945) za rok základních prací tvorby našeho spolku, druhý rok (1946) za etapu konsolidace spolku a vnitřní organisace, třetí rok pak (1947) za éru pokračování v těchto snahách a pracích, zejména upevnění posic klubu jak ve veřejnosti, tak i v kruzích vědeckých. Rok čtvrtý (1948) lze nazvat rokem zdárného pokračování těchto snah a prací a počátkem cílevědomé a plánované práce na nejdůležitějších bodech krasového terénu. V roce 1948 sice snažily se temné síly tajně a za zády výboru rozvrátiti členstvo, znemožniti prý dokonce i valnou hromadu a způsobiti buď rozchod spolku nebo jeho násilné převedení do nežádoucích rukou, ale vše bylo v zárodcích zmařeno. Kdo by neviděl v tomto nebezpečí obdobu našeho veřejného života v republice a kdo by zazlíval radikální zásah, který jsme i my museli provésti pro očistu našeho spolku a pro jeho klidnou a plánovanou další práci v budoucnu?

Netřeba se zmiňovati o tom, že památné události únorové by nás byly zastihly při nedostatečné pečlivosti nepřipraveny, po případě by nás byly přivedly i z rozvahy. Již od založení spolku (byla to dokonce vedoucí tendence zakladatelů) jsme si byli plně vědomi, že zdárný výzkum v našem Krasu je jedině možný společnou prací všech poctivých zájemců, že musí býti úkolem k o l e k t i v a a nikoliv jedince nebo jedinců, vedených namnoze pouze myšlenkou neukojené ctižádosti, ba dokonce namnoze pouhou touhou po hmotném zisku. Proto jsme po únorových událostech mohli s klidem pracovati dále, a to po odstranění nežádoucích živlů, odstraněných námi zřízeným akčním výborem, a potom s tím větší chutí jsme mohli podle dávných dispozic přikročiti k plánovanému hospodářství. Akční výbor, jehož předsedou se stal místopředseda spolku p. Jaromír Sedláček, provedl ihned revisi seznamu členů a neshledal vůbec nutnost zcela žádných zákroků z důvodů demokraticko-politických. Určité opatření, učiněné na popud akčního výboru správním výborem, je odůvodněno disciplinárními okolnostmi.

A takto úplně v tendencích dnešní demokracie a účelného plánování bylo přikročeno k utvoření velmi důležité organizační složky v našem spolku — jeskynní plánovací a bádací rady. Jména příslušníků této instituce byla uveřejněna v našem časopise. Instituce tato se plně osvědčila jak po stránce mravní, tak i po stránce praktického plnění úkolů. Členstvo, které namnoze si nebylo jisto správností, oprávněností a výsledků svých prací, mělo nyní po předložení a schválení pracovních plánů naprostou oporu a záštitu pro svoje práce, a to hlavně tím, že vedle odborníků a bádatelů zasedají v plánovací a bádací radě jak zástupcové státního památkového úřadu v Brně, tak i Svazu pro výzkum a ochranu přírodních památek i krajiny v Brně.

I letošního roku můžeme poukázat na dobrý poměr a intenzivnější styky s krasovými odborníky celé republiky a institucemi, zabývajícími se krasovým výzkumem. Základem našich posic v terénu zůstal i nadále náš dobrý poměr k ředitelství školního a lesního statku „Masarykův Les“ vysoké školy zemědělské v Brně, které nám i za úřadování nového ředitele p. dr. Jančíka přichází ochotně, ba obětavě vstříc. Právě tak nutno zdůraznit vřelý poměr zemského studijního a plánovacího ústavu v Brně, jehož přednosta a náš člen dr. J. Mrkos nám prokázal neocenitelné služby svou vzácnou radou a pomocí.

Právě tyto okolnosti se staly samozřejmě pro nás mravně závaznými při plnění úkolů, které jsme si již při založení spolku předsevzali, a jen s uspokojením můžeme zjistit, že jsme dovršili uplynulým rokem všechny závazky k úplnému splnění všech odstavců § 3 našich stanov, takže ve smyslu všech tam vyčtených bodů nyní naplno pracujeme.

Roku 1948 šlo nám hlavně o to, aby naše členstvo bylo po stránce odborné co nejlépe na své úkoly připraveno. Starali-li jsme se r. 1947 o propagaci Krasu v nejšířší veřejnosti a uspořádali-li jsme v tomto smyslu cyklus přednášek o Moravském Krasu, uspořádali jsme za účelem odborného školení svého členstva r. 1948 speleologický kurs. Tento kurs konali jsme společně s Komenského osvětovou akademií v Brně v měsíci únoru 1948. Kurs byl zahájen předsedou spolku řed. radou Antonínem Bočkem a kulturním referentem spolku prof. dr. Josefem Skutilem dne 3. února 1948 přednáškou prof. dr. Karla Zapletala: „Úvod do krasové geologie“ v přednáškové síni Zemského musea v Brně. Prof. dr. ing. Josef Pelíšek promluvil v posluchárně geologického ústavu vysoké školy zemědělské na thema „Jeskynní sedimenty“ dne 4. února. Kurs pokračoval dne 6. a 13. února v posluchárně zeměpisných ústavů Masarykovy university v Brně přednáškou prof. dr. J. Krejčího „Základy geomorfologie se zvláštním zřetelem k jevům krasovým“. Dne 11. února promluvil v přednáškové síni Zemského musea v Brně dr. M. Pokorný o „Nálezích kosterných zbytků v jeskynních hlínách“. „Základy důlního měření pro jeskynní badatele“ probral dne 18. února a 20. února ve své posluchárně na vysoké škole zemědělské prof. dr. ing. A. Tichý. Dne 25. února přednášel prof. dr. Josef Skutil „O jeskyních a pravěkém člověku“. Kurs byl ukončen dne 27. února v přednáškové síni Zemského musea praktickou přednáškou MUDr. Vlad. Zapletala „První pomoc“. Kursu se zúčastnilo 80 posluchačů z řad našich členů. Kurs byl zakončen dne 9. března 1948 při valné hromadě Speleologického klubu v hotelu Astoria, Novobranská ulice, kdy byla absolventům vydána úřední osvědčení o návštěvě absolvovaného kursu. Většina přednášek byla doprovázena světelnými obrazy, čímž význam a názornost přednášek se ještě zvýšily, zvláště když mnozí přednášející demonstrovali po přednášce ukázkový materiál a odpovídali v debatách na četné dotazy posluchačů.

Cyklus přednášek z r. 1947 a speleologický kurs v roce 1948 byli vlastně v podstatě jakýmsi předchůdci dlouho a pečlivě připravovaného našeho speleologického časopisu Československý Kras.

K původnímu projektu, připojení ke kursu v jarních měsících praktikum v terénu samotném, nedošlo pouze z technických příčin; p. prof. dr. ing. Alois Tichý uspořádal obětavě se svým asistentem p. Raabem ukázkou praktického měření v terénu, jakož i vnitřku jeskyně Býčí skály se spojením obou těchto prací na jedné mapě k přesnému zjištění vzájemné polohy.

Pokud se týká publikační činnosti našeho členstva za uplynulý rok, a to jak v časopisech odborných, tak i v denním tisku, dlužno s povděkem konstatovat, že byla hojnější než v letech minulých, a proto radostně zjišťujeme, že se naše členstvo intenzivně zúčastňuje literární propagace a popularisace krasového zjevu na Moravě. Zvláště kvitujeme s povděkem ochotu redakce Vlastivědného Věstníku Moravského, který své sloupce z velké části věnoval článkům o krasovém zjevu, podaných mu naším členstvem. Při této příležitosti děkujeme i brněnskému

dennímu tisku za ochotné uveřejňování našich článků a zpráv. Jistě že záslužným činem našeho spolku bylo založení vlastního speleologického časopisu „Československý Kras“, prvního a jediného v naší republice, jehož vedení se ujal předseda spolku A. Boček s řadou odborníků (budiž to zvláště zdůrazněno, že i s odborníky z Čech a ze Slovenska, čímž se stal časopis vlastně speleologickým orgánem celostátním a přispívá takto ve značné míře k československé kulturní pospolitosti). Nepříznivé poměry na trhu papíru přiměly ovšem ministerstvo informací a osvěty k tomu, že pro první rok povolilo vydávání časopisu v míře jen omezené. Nicméně se vydavatelstvo vynasnažilo získáním potřebného materiálu poskytnouti čtenářům větší počet stránek, než bylo původně zamýšleno. Časopis přinášel cenné články a drobnější zprávy ze všech krasových území naší republiky a umožnil nejen našemu členstvu, ale i každému zájemci, aby své poznatky a studie mohl publikovati v odborném listě. Časopis se dobře ujal, a zjišťujeme s potěšením, že se i líbí. Přesná uznání odborníků i cizinců jsou nám nejlepší odměnou za vykonanou práci. Docela stručně sdělujeme členstvu i zájemcům, že list se rozšiřuje a že je aktivní.

Základem prací v terénu, mají-li býti prováděny způsobem nejen odborným, ale i legálně, jest bezpodmínečně v každém případě povolení majitele příslušného pozemku. Jsme si plně vědomi oprávnění tohoto požadavku, a proto se snažíme získati na všech důležitých místech badací povolení k našim pracím. K povolením, získaným již v letech předchozích, podařilo se nám získati dále i povolení místního národního výboru ve Vilémovicích (s výjimkou dna Macochy, které je již příslušnou smlouvou přes 20 roků uděleno nynější národní správě Moravského Krasu), pak na území obce Ostrova, kde i místní občan, mlynář pan Sedlák, nám udělil toto právo na svých soukromých pozemcích. Dále nám bylo uděleno povolení pro průzkum území v Ludmírově a správa jeskyní v Javoříčku nás vyzvala k výzkumu na svých objektech, kamž se příslušná badací skupina vypraví na jaře letošního roku. Skupina boskovická získala badací právo v okolí Vratkova a v červnu 1948 se jí podařilo uzavřít smlouvu o badání v Němčicích u Sloupu.

Nutné práce v terénu vyžadují po našem členstvu nejen značných obětí na čase a na finančních prostředcích (o fyzické námaze ani nemluvě), ale nutí členstvo na vzdálenějších pracovištích a v případech nutných prací, vyžadujících mnoho času, aby se ponejvíce s velkými překážkami a obětmi staralo o přenocování v nejbližší osadě. Zvláště v období zimním se stává tato okolnost namnoze i překážkou nutné exkurse, a proto se této otázky ujal výbor, jakož i vedoucí některých pracovních skupin a postarali se o vhodné ubytování pracujících členů. K dosavadním ubikacím (jako na př. na Švýcarské v Josefovském údolí, pak v hájence u Křtin a ve Sloupě) přibýly takto ochotou příslušných činitelů další noclehárny, z nichž jmenujeme místnosti v Ostrově, a zvláště zdůrazňujeme laskavost a ochotu ředitelství školního lesního statku „Masarykův Les“ vysoké školy zemědělské v Brně a správy zámku ve Křtinách, jež pro naše členstvo dali k dispozici řadu zámeckých místností i se zařízením, a to jednak pro obývání jednak jako skladiště nářadí. Že tyto ubikace stávají se jádry budoucích v ý z k u m n ý c h s t a n í c, je samozřejmé. Ke konci roku nabídl nám místní národní výbor v Hoštěnicích dosti vhodnou chatu Junáka poblíže Hoštěnického propadání kterou vybudujeme jako noclehárnu pro skupinu, pracující na Ochozsko-Hoštěnicku. V případě potřeby umožníme pracujícím členům zřízení noclehárny v restauraci na Říčkách. Pro velmi početné pracovní brigády skupiny pracující na Býčí skále zařídili jsme druhou noclehárnu v Josefovském údolí v hostinci u Šimků, která vyhovuje zvláště pro blízkost pracoviště.

Jsme zvláště povděčni zemskému národnímu výboru moravskému za velkomyšlné poskytnutí pracovní subvence ve výši 30.000 Kčs, jakož i ÚNV v Brně za dar 5000 Kčs k témuž účelu a zmiňujeme se s povděkem o příspěvku místního

národního výboru v Ludmírově ve výši 2000 Kčs jako úhradu nákladů, spojených s průzkumem tamních nově objevených jeskyní.

Ani roku 1948 se nám bohužel nepodařilo, přes všechno naše úsilí, získati jakoukoliv slevu na drahách a autobusech ČSD pro naše členstvo, jezdící k výzkumu Moravského Krasu, ač by taková benevolence vzhledem k národohospodářskému významu našich výzkumných a i úpravných prací byla nesporně na místě.

Prostřednictvím národní správy Moravského Krasu v Brně vyzval nás státní zeměměřičský úřad v Praze ku spolupráci při vydání vzorné mapy území Moravského Krasu. S krajní svědomitostí se podvolila část našeho členstva k této práci, ke které dodala všechna potřebná data, pokud se týká topografických záznamů jeskyní, závrťů, ponorů a vyvěraček, jakož i částečně nomenklatury tratí a krasových zjevů. Litujeme však, že při kreslení mapy nebyl vzat zřetel na označení geologické hranice buď podle mapy Bočkovy (1928), kterou jsme dali k dispozici, na které geologická hranice je v hrubých obrysech správně zakreslena, nebo podle jiných autorů (R. Kettner, K. Zapletal). Tak se stalo, že označení hranice na jihu, hlavně jihozápadu je na nové mapě úplně nesprávně zakresleno. Na mapě zůstaly nepovšimnuty ještě i jiná desiderata, ke kterým bude nutno přihlídnouti. Jinak možno však jistě tuto mapu označiti za nejlepší dosud vydanou mapu krasového území mezi Brnem a Zďárem u Rájce n. Svit.

S povděkem zjišťujeme vzájemnou výměnu členství mezi naším klubem a Spolkem pro udržování zbrašovských jeskyní v Hranicích.

Členské přihlášky z Čech a ze Slovenska jsou nám zárukou dobrého pochopení našich snah o soustředění celé československé speleologické práce, a to jak teritoriálně, tak i podle jednotlivých pracovních disciplín.

Odbornou a vědeckou spojkou našeho spolku s přátelskými spolky a institucemi speleologickými v cizině, zabývajících se taktéž výzkumem krasů, stal se náš časopis Československý Kras, v kterém jsme právě vzhledem k této okolnosti opatřovali články aspoň stručnými „resumé“ v řeči ruské, francouzské a anglické, nebo aspoň překlady titulů hlavních článků. Časopis jsme zasílali mimo území naší republiky do Jugoslaviie (5 výtisků), do Švýcar (1 výtisk), do Francie (7 výtisků), do Bulharska (1 výtisk), do Itálie (1 výtisk), do Rumunska (1 výtisk), do Maďarska (2 výtisky), do Belgie (1 výtisk), do Portugalska (1 výtisk), do Rakouska (2 výtisky), do Argentiny (1 výtisk), do USA (1 výtisk) a do Polska (2 výtisky), čímž jsme upozornili zahraniční speleologické kruhy i jednotlivce na náš spolek a práci československých jeskyňářů a speleologů. Aktivním přínosem tohoto našeho spojení se zahraničím jest výměna odborných publikací s těmito institucemi a spolky a propagace československé kulturní práce v zahraničí.

Aby poctivá snaha a i fyzická námaha našich členů byla ve smyslu uplatnivších se zásad demokracie podle zásluh, i když jen způsobem morálním, odměněna, rozhodl se výbor, že založí t. zv. *Z l a t o u k n i h u*, v níž se zhodnotí vhodným způsobem zápisů opravdové zásluhy jedinců nebo pracovních skupin, aby jejich pracovní přínosy k výstavbě a potřebě k národohospodářskému a vědeckému rozmachu našeho státu a národa zůstaly i pro budoucnost trvale zachovány.

Agenda našeho časopisu a stále se značně rozmáhající spolkové agenda zejména finančního rázu přiměly výbor k tomu, že spolek založil účet u Poštovní spořitelny, čímž vedení našich financí bylo značně zjednodušeno a usnadněno.

V r. 1948 pokračovala výzkumná činnost našeho spolku neobyčejně zvýšenou měrou proti roku loňskému. Založením zmíněné plánovací a badací rady byla dána těmto výzkumům opravdu vědecká základna, což způsobilo, že proti roku loňskému byly naše práce prováděny systematicky a plánovitě. Naše výzkumy byly prováděny současně na několika pracovištích a bedlivým studiím byly podrobeny na jednotlivých pracovištích poměry hydrografické, morfologické, tektonické a jiné. Mimo to byl po vytvoření vzorných pracovních kolektivů zahájen přímo martelovský „postup dovnitř krasového masivu“ na několika místech,

což vedlo na mnoha místech k objevům nových krasových dutin. Byly studovány krasové zjevy jak na povrchu, tak i uvnitř krasového masivu, v časopise pak bylo možno publikovati podrobně dosažené výsledky. Tím byl dán popud ke studiu krasových zjevů a theoretickému řešení jednotlivých krasových problémů. I na tomto poli výzkumné činnosti zaznamenává náš spolek značný úspěch, o čemž svědčí zejména řada hodnotných článků v časopise. Při některých těchto pracích jsme se pokusili uplatniti i metodu výzkumu proutkem (virguli), abychom se z vlastního názoru přesvědčili o jeho praktickém použití pro objevný postup. Tyto práce prováděl mimo jiné i p. Knap z Drysic. K projektovaným vědeckým exaktním měřením geofyzikálním, které měl vykonati na několika místech ing. Fr. Meisel z Mladějova, pro dočasný nedostatek finančních prostředků ještě nedošlo. Výsledky a průběh všech spolkových prací byly zaznamenávány v exkursních, pokud možno přesných protokolech, které jsou trojmo uloženy v archivu spolku, kde tvoří velmi cenný badací a archivní materiál jak pro přítomnost, tak i pro budoucnost. I letos zdůrazňujeme naprostou nutnost a svědomitost a úplnost ve vedení těchto zápisů.

Záznamy z roku 1950.

ORGANISAČNÍ ZPRÁVY

Организационные сообщения. — Organisation. — Organisation.

Speleologický klub v Brně.

V uplynulém období od 1. ledna do 30. dubna 1950 konáno celkem šest schůzí členských a osm schůzí výborových. Na členských schůzích byly probírány aktuální otázky, týkající se našich prací v terénu, a předneseny tři referáty našich členů. V prvním promluvil výstižně R. Burkhardt na thema: Speleologická praxe při výzkumu Křtinského údolí, v druhém obeznámil Adámek členstvo s novým nálezem, týkajícím se nálezů archeologických, a v třetím podal P. Ryšavý zprávu o výzkumech Speleologického klubu v Severomorávském krasu s demonstrací bohatého kartografického materiálu, pořízeného při spolkových dlouhodobých exkurzích. Později nastala v pravidelném konání členských schůzí přestávka, zaviněná přeměnou místnosti Čes. čtenářského spolku v Brně pro jiné účely. Díky laskavosti ředitelství Moravského musea budou členské schůze opět konány, a to počínaje 16. květnem každé první a třetí úterý vždy v 19 hod. v přednáškové síni Moravského musea v Brně, Zelný trh.

Výborové schůze byly věnovány přípravám na valnou hromadu, navázání přátelských styků se Slovenskou speleologickou společností a institucemi, jejichž činnost souvisí s našimi pracemi. Byly též vyřešeny četné organizační problémy a provedeny přípravy k plánování spolkových prací na rok 1951 v rámci pětiletého plánu. Za odstoupivšího zapisovatele p. K. Sekaninu byl do výboru povolán I. náhradník J. Urbánek.

Činnost členstva v terénu přinesla tentokrát první velmi pěkné výsledky. — Boskovická skupina proniká dále vápencovým masivem u Vratíkova a objevuje stále nové jeskynní prostory. V Němčicích se po usilovné a namáhavé práci podařilo proniknout z šachty 26 m hluboké do celého systému opuštěných rudných dolů. Chodby jsou značně spletité a budou zmapovány a odborně prozkoumány. V dosud prozkoumaných částech je bohužel krystalická krápníková výzdoba vlivem dolování značně porušena. — Sloupská skupina provedla doplňovací mapování v trativodech objevených r. 1948 v Propástece a uskutečnila pokus o zjištění

topografické souvislosti těchto prostor s jeskyněmi Wanklovými. — V Buči na Holštýnsku dospěly práce na rozšíření úžiny do konečného stadia a podařilo se objevit nový krápníkový jeskynní systém značnějších rozměrů. Krápníková výzdoba nových jeskyň je značně rozmanitá, a v nejnižším místě narazili objevitelé na vodu ve formě nehlubokého sifonu, jehož vyčerpání se připravuje. — Na Ostrovsku provedla naše skupina nový průzkum propastí Vintockých a vykonala cenná pozorování, mající význam pro rekonstrukci poměrů hydrografických. Podařilo se opět proniknouti dále směrem k Rogendorfskému propadání II a byly zhotoveny první fotografie prostor Vintocké propasti. U Rogendorfského propadání I byl namáhavě proveden výkop šachty 4 m hluboké, čímž byl uvolněn přístup k prostorám objeveným zde před 15 lety. Poněvadž jeskyně nemají dosud jména, byly nazvány *J e s k y n ě Š a m a l í k o v y*. — Do Rudic byly dopraveny žebře za účelem usnadnění přístupu do hlubokých propastí Rudického propadání. — V Býčí skále se dokončuje stavba skladiště trhavin; pro postup proti vodě bude potřeba mnoho pracovníků! — V jeskyních Křtinského údolí jsou v proudu systematické práce na průzkumu jeskynních sedimentů. — Ochozská skupina podnikla opět plodný zájezd do krasu v okolí Važce a i jinak intenzivně pracuje na průzkumu propastí v Labyrintu v Ochozské jeskyni a hydrografickém průzkumu jižní části Moravského Krasu. — Mladečské jeskyně byly nově zmapovány s použitím plánu ing. Čelechovského. Práce zde prováděné pod odborným dohledem Speleologického klubu vedly k objevu krápníkových prostor ve spodním patře. — V oblasti Javoříčských jeskyň byl proveden průzkum a mapování jeskynní dutiny v údolní stráni pod Svěcenou dírou. Pracovalo se na proražení nového vchodu přímo s povrchu do prostor středního patra loni objeveného.

V příštím pracovním období bude nutno pracovní úsilí vystupňovat vzhledem k žádostem o subvence, hlavně v Býčí skále. O nových objevech přinášel zprávy pohotově denní tisk.

ORGANISAČNÍ ZPRÁVY

Организационные сообщения. — Organisation. — Organisation.

Po pěti letech!

Zaujati buď plně terénním výzkumem nebo jinými pracemi klubovními, nepovšimli si ani mnozí jeskyňáři — a tím méně naše veřejnost — že Klub se dožil během podzimních měsíců pátého výročí svého založení: bylat' první zakládající valná schůze Českého speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně dne 7. listopadu 1945 v Dělnickém domě, takže tedy ještě v době doznívajících oslav a radostného opojení našeho státního osvobození, ač svými ideovými počátky sahá Klub do doby válečných let. Pouhých pět let klubovní práce je sice jen zcela krátkou dobou a nepatrným úsekem v rozmachu všeho našeho národního kulturního vývoje, ale pro československou speleologii je tato okolnost uzavření první naší „pětiletky“ příležitostí k tomu, abychom se aspoň stručně sebekriticky poohlédli po vykonané práci.

Pět let klubu! Pět let práce! Jsme přesvědčeni, že vedle oficiálního úředně schválenými stanovami publikovaného „poslání a účelu“ Klubu (schválení stanov došlo dne 5. X. 1945) měl jistě každý náš člen v duchu našich jeskyňářských method a cílů „proniknouti vždy co nejdále“ také pro celý Klub a všechno naše jeskyňářství úspěšný plán a program: dovésti náš spolek k nejvyšším dosažitelným metám. Jedině tak si dovedeme vysvětliti, že spolek, v němž se dnes soustřeďují až na několik málo nepatrných výjimek téměř všichni praktičtí jeskyňáři a krasoví zájemci z českých zemí (550 členů), mohl dosáhnouti, stojí mnohdy dokonce bez oficiální podpory, takových výsledků: naši členové pracují dnes takže na celém území Moravského Krasu (s výjimkou několika málo lokalit, kde je krátkozracc z osobních důvodů zamezován vědecký výzkum) a překvapivě bohatého Severomoravského Krasu, na území všech krasových ostrovů moravských, naše exkurse zajiďdělji jak do Čech, tak i na bohaté Slovensko. Byly to nejen tisíce, ale desetitisíce hodin strávených

ve skalách a v podzemí; desetitisíce hodin fyzického úsilí a nezapomenutelné okamžiky badatelského vzrušení a objevitelského napětí v dosahu s Neznámým a Vědností! Pracuje se povrchové, pod zemí, v jeskyních, závrtkách, propastech, komínkách, ve vodě; pracuje se jeskyňácky a současně ve všech příbuzných vědních oborech (geologii, geomorfologii, paleontologii, archeologii). abych jmenoval jen několik disciplín, ač zájem i práce našich členů zasahují do řady jiných odvětví, často tak diametrálně vzdálených, jako jsou na př. geofyzika a folklor — které ruku v ruce přímo útočí na Kras, aby hranice Neznáma ustoupily a aby Kras vydal svoje tajemství zkamenělých krás zvidavému a toužebnému duchu lidskému. Tato práce není snad jen odkryvačné dobrodružství; výsledkem vědeckého uvědomění našeho členstva a jeho disciplinovanosti je bohatý klubovní archiv exkursních zpráv, protokolů, náčrtů, kreseb, fotografií a plánů. Každý člen ne snad jen z nutné členské povinnosti, ale samozřejmě odevzdává svoje zprávy archivu, při jehož listování pouze litujeme, že dřívější výzkum nezanechal podobné zprávy a informace, které nyní stěží rekonstruujeme. Pro publikování výsledků praktických i teoretických zkušeností členstva slouží Klubu Československý Kras, který, ukončuje tímto číslem třetí ročník, shromáždil jistě hojnost materiálu pro poznání našich Krasů, ač naši členové publikují kromě toho hojně i jinde; přes to, že není možno vybavití náš orgán takovým způsobem, jak bychom si vroucně přáli, došel již dávno ohlasu i v zahraničním odborném tisku. Při vši této naší rozsáhlé činnosti, která přirozeně nedosahuje v mnoha ohledech zdaleka těch možností, jakých bychom si přáli a jak nám tane programově na mysli, pracujeme za souhlasu mnoha vědeckých korporací a speciálních institucí, vytvořivše i — protože Klub chápal jeskyňáckou činnost vždy široce encyklopedisticky — speciální badatelskou radu; jsme dále ve stálém styku i výměnném — že nám v přední řadě leží na srdci více než přátelský úzký styk se sesterskou Slovenskou speleologickou společností je samozřejmě — s řadou zahraničních speleologických společností, dosáhnuvše i zastoupení v Comité Permanent des Congrès Internationaux. Přirozeně, že v této stručné bilanční zprávě — poskytovali jsme konečně členstvu i veřejnosti každého roku podle možnosti podrobnou výroční zprávu — nebylo možno zacházeti do detailů a chtěli jsme zachytiti jen hlavní linie naší činnosti a vývoje. Je jisté, že výbor Klubu je si velmi dobře vědom — a snad lépe než těchto pozitivních výsledků — i nedostatků a závažných potřeb Klubu. Ty jsou mnohdy tak základního rázu, že je ku podivu, že je možno za takových okolností v XX. st. pracovati — nemáme na př. samostatné kanceláře, depositáře, ve výzbroji nám chybí někdy i nejprimitivnější instrumentář atd., atd. — ale Klub, výbor i členstvo chce všechny tyto překážky a nedostatky zdolati, aby bylo možno věnovati všechno úsilí průzkumu a vědecké práci. Leč i z této stručné zprávy i tak snad bylo zřetelně viděti, že duchem Klubu byla od jeho prvých počátků kolektivnost, hybnou jeho pákou nenáročná nadšená, tepem tohoto pracovního tělesa více než bratrská soudružnost a jedinou devisou, která stála vždy nad zájmy všech jednotlivců, pouhé heslo Kras a Klub! Vždy jsme si při tom přáli, aby naše práce a úsilí sloužily jen veřejnosti a prospěchu dobrého českého jména!

Je jen divnou shodou okolností a současně i potvrzením správného postupu naší dosavadní klubovní práce, že je psána tato quasi malá „jubilejní“ retrospektiva naší klubovní činnosti právě v době, kdy se na popud ministerstva školství věd a umění po poradě s řadou ústavů, speleologů, speleologických zájemců a také zástupců našeho Klubu — náš časopis neopomíne přirozeně svoje členstvo o postupu a výsledcích této akce podrobně informovati — vytváří při Československé národní radě badatelské jako vrcholné československé vědecké organizaci speleologický komitét jako ústřední plánovací a řídicí těleso všeho našeho speleologického výzkumu v nejjirším toho slova smyslu. Není pochyby, že tato akce bude jistě historickým mezníkem v našem speleologickém výzkumu, jemuž věnuje náš Klub všechnu svoji činnost a úsilí.

jSk.

Z činnosti Speleologického klubu v Brně.

Vedle intenzivních prací na již ustálených pracovištích klubovních podnikla 16členná výzkumná skupina Klubu pracovní zájezd do Javoříčka, kamž byla na průzkum spodních pater tamních krápníkových jeskyní Severomoravským lesním družstvem v Bouzově pozvána. V době 10 dnů byla nově objevena řada dosud neznámých lokalit ve středních patrech těchto nádherných jeskyní. Nově objevené a současně zmapované jeskyně tvoří mnoho set metrů rozvětvené labyrinty chodbiček, propastí, komínů a různě velikých prostor, jež jdou do celkové hloubky přes 80 m od vchodu do již upravených a elektricky osvětlených horních pater. Výsledek bádání bude v našem časopise i s příslušnými mapami v půdorysech a profilech uveřejněn ve zvláštním čísle, které bude obsahově věnováno Severomoravskému krasu a vyjde před jarem 1951.

Nutno se též zmíniti o činnosti skupiny *H a b r ů v e c k é*, která celé léto 1950 pracovala na proniknutí nebezpečným závalem v Babické chodbě jeskyně Výpustku v údolí Křtinského potoka. Nad touto chodbou nachází se ssutový komín, z něhož stále padaly značně velké balvany. V polovici září 1950 se podařilo tento komín uzavřít, tak že se již mohlo pokračovati bez obav v dalším uvolňování vstupní propasti, vedoucí k spodním patrům Výpustku. V následujících pracovních dnech pronikli členové A. Buchta, Hloušek a Jašek až na dno propasti, která tvoří přístup k spodním patrům, jak je popsal Jos. Urbánek ve Vlastivědném věstníku moravském, ročník II, strana 101—109. (Ant. Boček a Jos. Urbánek: Historie a nový průzkum jeskyně Výpustku v Moravském Krasu.) Při pracích objevných se uplatnili též brigádníci pp. M. Dušek, Ant. Štrobla a Al. Král.

Ak.

Důležité upozornění všem vedoucím skupin a pracovišť Speleologického klubu v Brně.

Pro sestavení úhrnné výroční zprávy na rok 1950 žádáme všechny skupiny, aby nejpozději do 15. ledna zaslaly úhrnnou zprávu o speleologické činnosti za r. 1950 a o výsledcích, jichž bylo při těchto pracích dosaženo. Úhrnná zpráva má obsahovati záznam o počtu odpracovaných hodin, referát o pracích mapérských, fotografických, geofyzikálních a pod. Žádáme rovněž všechny skupiny, aby do spolkového archivu dodaly plány, mapy, fotografie a pod., kde bude tento materiál uložen za účelem dokumentárním.

Některé skupiny nezasílají pravidelně exkursní zprávy. Pravidelné zaslání zpráv je nutné z důvodů statistických a vzhledem k reorganizaci speleologických prací.

Koncepty pro sestavení výroční zprávy zašlete nejpozději do 15. ledna 1951 na adresu spolkového archiváře. (Přemysl Ryšavý, Brno XIV, Maškova 6).

V ý b o r S p e l e o l o g i c k é h o k l u b u
v B r n ě.

Valná hromada Speleologického klubu v Brně.

Dne 10. března 1950 konala se valná hromada Speleologického klubu brněnského v salonku Čtenářského spolku v Brně za velmi četné návštěvy členstva. Schůze se zúčastnili zástupcové moravských vysokých škol, vědeckých korporací i úřadů, účastných na výzkumu krás a ochraně přírodních památek. Po zahájení schůze uvítal předseda přítomné delegáty institucí, ústavů a korporací, zvláště vřele pak zástupce Slovenské speleologické společnosti pp. Frant. Korbaye a Vojtěcha Benického, kteří se dostavili i za Slovenské speleologické museum. V projevu p. Korbaye zdůraznil význam spolupráce speleologů slovenských s českými a vyslovil přání, aby toto společenstvo pracovalo trvale a v úzké spolupráci. Zástupce Čsl. společnosti p. prof. J. Hůsek slovenské hosty srdečně přivítal a zdůraznil význam sbratření badatelů se státně politického hlediska. Kulturní referent Speleoklubu p. universitní profesor Dr. Josef Skutil se zmínil v srdečném proslovu o počátku kulturních styků, zvláště na poli speleologie, mezi oběma národy a odevzdal slovenským delegátům pro jejich speleologické museum v Lipt. Sv. Mikuláši pravěkou přístalku, nalezenou v Dzeravé skále u Plaveckého Sv. Mikuláše, takže se tímto symbolickým aktem vrací nález opět na Slovensko. Na návrh p. Karla Rézla upuštěno od čtení výroční zprávy, jelikož byla všemu členstvu i pp. delegátům předem doručena. Na návrh revisorů bylo odstupujícímu výboru uděleno absolutorium. Debata o činnosti spolku přinesla několik pozoruhodných iniciativních návrhů, jež byly zčásti přikázány novému výboru. Výborem navržená změna některých bodů stanov byla jednomyslně přijata, jelikož se přizpůsobovala novým poměrům a dnešním požadavkům spolku vzhledem ke zvýšení jeho aktivity.

Na návrh p. Holmana konaly se volby aklamací a předsedou zvolen p. řed. rada Ant. Boček a do výboru osm členů spolku. Poté poděkoval předseda zástupcům tisku za ochotné uveřejňování spolkových zpráv a článků o činnosti a objevech spolku a schůzi zakončil vhodným projevem.

Ustavující schůze nového výboru Speleologického klubu v Brně.

Členové nově zvoleného výboru rozdělili si funkce pro období 1950 takto: místopředsedy pp. Ing. Dr. Josef Pelíšek, profesor vysoké školy zemědělské v Brně, a univ. prof. Dr. Josef Skutil, který si ponechal i nadále kulturní referát; jednatelem zvolen p. Vojtěch Tvarůžek, učitel, Brno, Kamenná ul. 2a, pokladníkem p. Leoš Okleštěk, Brno-Židenice, Buzkova 24, hospodářem p. Oldřich Plný, Brno, Stalinovy sady č. 61, archivářem p. RNC Přemysl Ryšavý, Brno-Husovice, Maškova 6, zapisovatelem p. Klement Sekanina, Brno, Drobného 42, referentem pro členskou schůzi p. Rudolf Burkhardt, Brno, Fišova 5.

Veškerá korespondence spolková budiž laskavě zasilána na adresu spolku Brno, Novobranská 14.

ORGANISAČNÍ ZPRÁVY

Организационные сообщения. — Organisation. — Organisation.

Český speleologický klub pro zemi Moravskoslezskou v Brně.

VÝROČNÍ ZPRÁVA O ČINNOSTI ZA ROK 1950.

Nepatrný odstup pěti let od založení našeho spolku není v dnešní rušné době důvodem ke zvláštním vzpomínkám, ale dává podnět k tomu, abychom porovnali výsledky naší práce s cílem, který jsme si před šesti lety vytýčili, a k posouzení, zdali námi použité metody studia a průzkumu krasových jevů jsou správně a osvědčují-li se v praxi.

K příznivému poměru, k poctivé a nezaújaté kritice našeho počínání je však nezbytně nutno připojit i upřímnou autokritiku a snahu po důkladné a i radikální nápravě chyb, jichž jsme se ve svém snažení a s ním související práci dopustili! S tohoto stanoviska lze zjistiti, že i v tomto, již šestém roku naší existence, jsme se snažili s nepopíratelným úspěchem pokračovati na předem vytčené cestě poctivé práce, i když okolnosti byly zvláště v tomto roce tak nepředvídaně pro nás nepříznivé, jak k svému politování musíme přiznati!

Spolek navenek vzrůstal, jeho úkolů přibývalo, leč výsledky nebyly vždy tak skvělé, jak bychom si to byli přáli a jak si to dobrá a národohospodářsky důležitá naše činnost byla zasluhovala. Příčiny byly různé a tkvěly jednak v ochabnutí pracovní výkonnosti některých funkcionářů spolku a jednak v nedostatečném pochopení naší činnosti příslušnými a povolányými institucemi. Toto nepochopení bylo jednak rázu formálního, na př. lpění na formalitách t. zv. plánování, které se při průzkumné činnosti nedá vměstnati do strohých formulí a vzorců, jednak v nepopíratelné animositě některých rozhodujících osobností a jimi ovládaných korporací a institucí, jež namnoze buď bez podstatných příčin, jindy opět z důvodů přímo za vlasý přitažených se otevřeně nebo, což bylo tím trapnější a bolestnější, skrytě a z důvodů osobní nepříně k některým našim pracovníkům stavěli proti činnosti naší korporace, i když tím byl mařen objevený postup, nebo znemožňována naše činnost a to mnohdy v okamžicích slibného jejího rozvoje.

I přes to vše jsme se však i letos snažili, a to s potěšitelným úspěchem, přes všechna zklamání udržeti a rozšířiti okruh našich příznivců a i přes všechny překážky z druhé strany a nedostatek všeho potřebného z naší strany, pokračovati v započatém díle a pracovati aspoň v té míře, jak nepříznivé okolnosti nám dovolovaly. Netřeba nám tajiti, že i zlomyslná zločinnost a nepředvídaná vážná nepřítelství přírody, s níž jsme na různých místech podstupovali krutý a i nebezpečný boj, nám brzdila, a to hodně citelně, naše práce, po případech pokračování v nich. Obětavost pracujícího kolektivu našich členů, které všechny náporů nepříně nedovedly odstrašiti v pokračování prací námi plánovaných, byla pro nás nejen útěchou v mnohé trapné situaci, ale i vzpruhou k nepoddajnosti a chuti k další práci, jež na konec povede k vytčenému cíli!

Okolnosti výše naznačené zaviniily podle všeho, že i finanční podpora různých zúčastněných institucí nám v uplynulém správním roce nebyla poskytnuta, čímž řada projektů a započatých důležitých prací byla značně bržděna. Proto s tím větším povděkem kvitujeme pomoc MSVU, které nám umožnilo další vydávání

našeho časopisu - jediného toho druhu v celé republice - podporou dalších Kčs 10.000.— a ÚNV brněnského ve výši Kčs 5000.— a dále KNV v Olomouci a ONV v Litovli obnosy Kčs 10.000.— a Kčs 5000, jakož i darů jednotlivců a pod. Nedo- statek finančních prostředků znemožnil nám letos pořízení nového, nutně potřeb- ného nářadí a nejnútnejšího inventáře pro nové úkoly, jež před námi vrostly, a pro opravu strojů, kabelů a nářadí, poškozeného několikrát opakovaným zločinným vloupáním do našeho nejhlavnějšího pracoviště v Byčí skále. Okolnost, že tyto součásti našeho inventáře, ať strojového nebo nářadového, nebyly vždy odcizeny, nýbrž záměrně až k úplnému nepoužití poškozeny, vede nás k domněnce, že tu šlo o zlomyslnou akci k znemožnění našich dalších prací! Učinili jsme po- třebná opatření, aby pachatelé, pokud to bude možné, došli zasloužené odplaty.

V dřívějších letech navázané dobré styky se spřátelenými korporacemi stejných zájmů jako je náš, ať již v naší republice nebo i ve spřátelené cizině, udrželi jsme nadále, a rozšířili jsme naše styky ještě i na další korporace, při čemž s radostí a zadostiučiněním můžeme zjistiti, že o tyto styky jsme na př. z ciziny byli sami požádáni, což se týká výměny našeho Československého krasu za odborné časo- pisy z ciziny.

Náš styk s veřejnými korporacemi a úřady, zasahujícími svým postavením a vlivem do naší správní nebo pracovní sféry, byl naprosto korektní a přátelský. Vzpomínáme při této příležitosti součinnosti se Státním památkovým úřadem v Brně a se Státním archeologickým ústavem, odb. v Brně, jakož i přátelského přispění ONV v Litovli a pomoci KNV v Olomouci. Vděčně připomínáme i sou- činnost s činiteli Slezského studijního ústavu v Opavě. Že i MŠVU s námi jako s významným činitelem v ohledu ochrany přírody a krajiny vážně počítalo, nás naplňovalo vděčností a zavazovalo k úzké součinnosti ve vytčeném nám poslání.

Rozvoj spolupráce se Slovenskou Speleologickou Spoločnosťou se bez našeho zavinení nedostal do stadia, jak jsme si ho původně představovali. Na štěstí byly pouze nepatrné formální příčiny této okolnosti, a doufáme, že naše budoucí postavení v nové organizaci speleologie v naší republice tento nedostatek napraví.

Rušivě zasáhla do rozvoje badací činnosti okolnost, že národní podnik ČSAD nám jako všem ostatním masovým organizacím odejmul výhodu zlevněné jízdy krasovými územími a že MNV v Ostrově u Macochy nám odejmul nájem vý- zkumné stanice, sloužící našim pracujícím členům i jako noclehárna. Litujeme a nechápeme, že se nám až dosud nepodařilo naléztí pochopení u národní správy Moravského Krasu pro naši nabízenou spolupráci. Vynasnažíme se však, aby noví zástupci Družstva Moravský Kras byli o nás pravdivěji informováni a použili na poli výzkumu našich služeb.

Počátkem roku 1950 jsme s velkým povděkem kvitovali ochotu Českého čte- nářského spolku v Brně, který nám ve svých místnostech v Besedním domě umož- ňoval konání nejen schůzí výborových, ale i členských, při nichž se konaly i před- nášky ze všech oborů speleologie a ochrany přírody. Převzetí tohoto objektu do správy ODA znemožnilo pro přehnané finanční požadavky další používání těchto místností. Proto jsme se ucházeli o propůjčení přednáškového sálu v Mo- ravském museu brněnském, kde jsme, až do příkázání těchto místností jiným korporacím (i nevědeckým), konali týdenní schůze členstva s projednáváním akutních otázek, týkajících se výzkumu krasových území. Od odejmutí těchto místností nebylo dosud možno najíti vhodnou náhradu, ač se výbor i jednotlivci z členstva o to svědomitě starají.

V nemalé míře zastavily naše práce v Josefovském údolí mimořádné okolnosti a pokusili jsme se ihned navázati s příslušnými činiteli patřičné styky, jež by nám pokračování ve výzkumu nejen umožnily, ale učinily nás i účastnými na důležitých pracích v tomto úseku. Na štěstí nebylo zapotřebí žádných zvláštních opatření a naše práce, podepřené udělením badacího povolení se strany ředitelství školního

lesního statku Masarykův les, pro další dobu nám umožňuje pokračování v započatém projektu objevu a zpřístupnění dosud neznámých krápníkových jeskyní mezi Býčí skálou a Rudickým propadáním. S povděkem kvituje spolupráci na tomto objektu ze stran Krasové sekce Přírodovědeckého klubu v Praze.

Založením Družstva krápníkových jeskyní kraje olomouckého jsme se od počátku zúčastnili velmi aktivně vzhledem k naší badací a objevitelské činnosti v Mladči, Javoříčku a Ludmírově, podniknuté za nejúčinnější podpory MNV jako majitele Bočkovy díry v Mladči, a Lesního družstva v Bouzově, jimž za obětavou pozornost tímto srdečně děkujeme. Je samozřejmé, že vzhledem k těmto pracím jsme navázali součinnost s Palackého universitou v Olomouci.

Největšího úspěchu naší náborové činnosti ohledně získání nového pracujícího členstva jsme dosáhli přihláškou všeho členstva dosavadní pracovní skupiny jesenické do našeho Klubu, čímž i oblast našeho výzkumu a náš vliv na řádný průběh bádání je v tomto území plně zajištěn.

I projektem vhodné úpravy a zpřístupnění jeskyní Ochozských jsme se především zabývali a vypracujeme v dohledné době příslušné návrhy pro KNV v Brně. Členstvo, toužící po dalším prohloubení svých odborných vědomostí, utvořilo v minulém roce 1950 dva studijní kroužky, jež se intenzivně zabývaly různými obory speleologie a scházely se týdně porůznu ke svým poradám. Velmi účinným prostředkem propagace naší práce a našeho programu byly dvě velmi zdařilé speleologické výstavy, pořádané jednak v Dimitrovově gymnasiu v Králově Poli, jednak v místnostech střední školy v Tuřanech, jež se těšily zasloužené pozornosti nejširší veřejnosti.

Dalším důležitým krokem, který by posloužil i zvýšení cizineckého ruchu a obeznámení veřejnosti se vším, co se týká krasového zjevu, byly styky, které jsme navázali s příslušnými činiteli, zejména s kulturním referentem ONV v Blansku ve věci zřízení Krasového musea, které u nás dosud citelně postrádáme. Celá záležitost pokročila již tak daleko, že můžeme při patřičném pochopení příslušných činitelů počítati v roce 1951 s realizováním tohoto našeho plánu.

Roku 1950 pokračovaly naše speleologické výzkumy opět současně na několika pracovištích, i když mnohde nebylo dosaženo těch výsledků, s nimiž jsme počítali. Finanční situace způsobila spolu se zaneprázdněním našeho členstva a řadou nevídaných událostí uvnitř spolku pokles počtu spolkových exkurzí a tím také zmenšení objemu naší speleologické práce. V místech, kde bylo třeba prováděti nákladnější investice, museli jsme práce zanechat. O všech exkurzích byly i tentokrát vedeny příslušné zápisy, až na exkurse několika pracovníků, kteří zprávy přes několikrát písemné vyrozumění dosud nedodali. Proti rokům předchozím nebyl charakter našich prací měněn. Pracovali jsme jak theoreticky, tak i prakticky, se zřetelem na speleologické zpracování příslušných krasových zjevů.

Než započneme referát o pracích na jednotlivých pracovištích, předesíláme, že výsledky, jež byly nebo budou našim členstvem v nejbližší době publikovány, takže by bylo bezpředmětné o nich podrobně referovati.

Jako obvykle začínáme referátem o pracích naší boskovické skupiny, jejíž členstvo pracovalo

Tím končíme přehled naší činnosti v šestém roce trvání našeho spolku. Hlavní příčinou určitého poklesu naší činnosti byl naprostý nedostatek finančních prostředků na opatření potřebného pracovního materiálu. V roce 1950 odpracovalo naše členstvo při krasových výzkumech celkem

15.575 pracovních hodin,

dobrovolných a nehonorovaných, podle tohoto přehledu:

Vratkovský kras	4269
Němčice — jeskyně v rudných dolech	978
Ostrovsko, Suchý a Pustý žleb, Harbechy	2016
Býčí skála	360
údolí Kýtinského potoka	1363
jeskyně v okolí Březiny u Křtin	870
Krkavčí skála u Josefova	2300
jižní část Moravského Krasu	1182
Mladečské jeskyně s okolím	312
Javoříčské jeskyně s okolím	712
Různá drobná pracoviště	237
Važecký kras	976
Celkem	15.575

Z činnosti vnitřní nutno uvést, že se nám nepodařilo provést minulou valnou hromadou schválenou změnu našich stanov, jelikož se chystá docela nové uspořádání poměrů spolků, majících podobnou tendenci jako náš Klub.

Evidenci o všech zprávách, týkajících se jakýchkoliv krasových jevů a záznamů i hospodářského nebo turistického druhu o našich jeskyních, získáváme dále výstřížkovou službou kanceláře Orbis v Praze, kteréžto zprávy uspořádáváme ve zvláštní archiv, který bude tvořit součást naší bibliografie, na které, zejména pokud se týká severomoravského krasu, se letos pilně pracovalo po několik měsíců v archivu Musejního spolku v Litovli, resp. v Mladči.

Sedmdesátých narozenin našeho předsedy bylo vzpomenuo vydáním zvlášť objemného a obsahově cenného čísla Československého Krasu. (III/8).

Organisačně nejvýznamější událostí je pro rok 1950 pokus o zavedení nových forem a norem speleologických, který se stal skutkem o konferenci odborníků dne 17. října 1950, svolané MŠVU do Prahy, kde se mělo rozhodnouti o koordinaci speleologického výzkumu. Schůze se na pozvání MŠVU zúčastnila i delegace našeho Klubu (předseda a místopředseda), která během jednání podala řadu iniciativních návrhů, jež posloužily k uskutečnění této dobré myšlenky. Hlavní výsledek porady bylo utvoření Krasového komitétu při Čs. národní radě badatelské, který po volbě příslušných činovníků uspořádal informativní schůzi v Brně v Zeměpisném ústavu Masarykovy university dne 16. prosince 1950, které se na pozvání zúčastnilo naše členstvo ve značném počtu. O úkolech Krasového komitétu a o nové organizaci,

zejména registraci krasových pracovníků, mimo nichž nebude nikomu bádání v krasech československých povoleno, napsal prof. dr. Jos. Kuský, předseda Komitétu, velmi důkladné pojednání do Československého Krasu, roč. IV., čís. 1-2.

Ve vnitřní administrativě spolku jsme učinili organizační pokrok založením exhibitního protokolu korespondence spolkové, podle něhož dosáhl počet došlých písemností úctyhodné číslice 1266 čísel a odeslaných dopisů, tiskovin atd. 6329. Též v akci půjčování spolkového archivního majetku, jako knih, map, spisů atd. byl zaveden pořádek pořizování příslušného tiskopisu, jak je s úspěchem používán Zemskou a universitní knihovnou v Brně, což zvyšuje patrnost našeho cenného archivního a knihovního majetku.

Rádná valná hromada za rok 1949 byla konána dne 10. března 1950 v salonku Českého čtenářského spolku v Besedním domě v Brně za velmi uspokojivé účasti členů a hostů. Po projevech hostů ze všech koutů Moravy a zejména po srdečných projevech našich slovenských hostů přikročeno k debatě o činnosti spolku, která přinesla řadu cenných námětů k další činnosti. Nato byly akla-
mací provedeny volby předsedy a nového výboru. Předsedou byl zvolen řed. rada Antonín Boček a dále 8 členů výboru, 2 náhradníci a 2 zkoumatelé účtů. Výbor na ustavující schůzi si rozdělil funkce takto: místopředsedy se stali prof. Ing. dr. Josef Pelíšek a univ. prof. dr. Jos. Skutil, jednatelem Vojtěch Tvarůžek, pokladníkem Leopold Okleštěk, hospodářem Oldřich Plný, archivářem Přemysl Ryšavý, zapisovatelem Klement Sekanina, dále Rudolf Burkhardt. Náhradníky zvolení valnou hromadou Josef Urbánek a Karel Rézl. Zkoumateli účtů byli zvoleni František Adámek a Norbert Havlíček.

Dne 22. IV. složil funkci Klement Sekanina a na jeho místo nastoupil p. Rudolf Burkhardt a k jeho zastupování byla povolána sl. Jar. Radiměřská. Do výboru nastoupil kol. Josef Urbánek. V tomto složení setrval správní výbor až do konce kalendářního roku.

Výbor konal roku 1950 celkem	15 schůzí
členstvo konalo	24 schůzí
valná hromada	1 schůze
poradní schůze činovníků	1 schůze
plánovací komise konala	1 schůzi
celkem bylo konáno	42 schůzí.

Mimo tyto schůze se konala značná řada porad studijních kroužků a porad členstva skupin před většími nebo vícedenními podniky.

Registrovaných a kontrolovaných pracovních exkursí bylo roku 1950 konáno:

jednodenních	252
dvoudenních	24
třídenních	5
čtyř- až 10 a vícedenních	10

celkem tedy 291 exkursí na všechna

naše pracovní místa moravskoslezská i na Slovensko.

Při sestavě pracovních hodin u podrobné zprávy o bádání vykázán počet dobrovolně odpracovaných hodin v počtu 15.575 je dokladem toho, že naše členstvo i při nepřízní všech okolností a neobyčejném počtu hodin, věnovaných svému vlastnímu zaměstnání a pracím brigádnickým, pochopilo plně význam studia a bádání v krasech naší vlasti, a že poctivě dalo své síly do služeb jejího speleologického průzkumu.

Rozvrstvení členstva Speleologického klubu v Brně je toto:

úřady a ústavy, profesori vysok. škol a škol III. stupně	12%
studující	21%
dělnictvo všech kategorií	47%
veřejní a soukromí zaměstnanci	15%
svobodná povolání a ostatní	5%

Stav členstva Speleologického klubu byl roku 1950 tento:

koncem roku 1949	447 členů
za rok 1950 přistoupilo	84 členů
během roku vystoupilo	20 členů
takže koncem roku 1950 zbylo	511 členů.

Všestranná agenda spolku již vážně vyžaduje sekretáře, po př. úřednickou sílu. Dosud je konána dobrovolnou vyčerpávající činností funkcionářů spolku a dobrovolníků.

V ý b o r S p e l e o l o g i c k é h o k l u b u v B r n ě .

Z činnosti Speleologického klubu v Brně v období od 1. ledna do konce března 1951.

V období od 1. 1. do 31. 3. 1951 konal správní výbor čtyři schůze, a to dne 19. I., 7. II., 5. III., a 19. III. Tyto schůze byly věnovány převážně uspořádání vnitřních záležitostí spolku, zejména funkci pokladniční, hospodářové a nové organizaci speleologického výzkumu podle směrnic Krasového komitétu př. Čs. národní radě badatelské. Jelikož se poměry na Moravě podstatně liší od poměrů v Čechách, po příp. dřívějších způsobů výzkumu jeskynního, bude nutno promyslet důkladně různé novoty, zejména registraci členů spolku, zabývajících se průzkumem v našich krasch. Bude nutno vzít zřetel k tomu, že pracujeme ve skupinách podle lokalit, a to v kolektivech, v nichž většina pracujících se zúčastňuje průzkumu ve formách manuálních prací a jen menší část pracuje i vědecky, po případě literárně.

Značnou pozornost věnoval výbor uspořádání pracovišť a rozhodl, aby se letos pracovalo soustředěně na t. zv. hlavních pracovištích, jako zejména na Ochozsku, v Býčí skále, Výpustku, Ostrovsku, Sloupě, Němčicích, Vratíkově a v jeskyních v Javoříčku a v Mladčí. Zvláště pracoviště v Býčí skále, kde se tvoří nová, dosti početná pracovní skupina, a kde zejména otázka technického vedení a dozoru je velmi důležitá, bude letos považováno za hlavní pracoviště a vynasážme se odčinit škody, způsobené nám zločinným a zlomyslným několikanásobným vloupáním a devastováním badacího zařízení dosud nezjištěnými pachateli. Strojnímu zařízení pro další postup bude věnována zvláštní pozornost a péče.

Brzdou ve vzdělávací a informační činnosti spolku byl nedostatek možnosti konati členské schůze. Od odřeknutí používání dosavadní místnosti v Mor. museu nebylo možno schůze členstva, spojené s praktickými kursy a teoretickými přednáškami konati. Výbor se stará pečlivě a horlivě o vhodné místnosti a otázka jejich získání je již, díky zásahu předsedy ÚNV v Brně p. B. Ubra, na nejlepší cestě.

I otázkou zřízení Krasového musea se zabýval výbor s úspěchem a navazuje právě potřebné styky s povolanými ústavy a institucemi k realizování této záslužné myšlenky.

Ak.

Z Krasové sekce Přírodovědeckého klubu v Praze.

Valná hromada Krasové sekce Přírodovědeckého klubu v Praze se konala dne 24. ledna 1950 v malé posluchárně geologického ústavu v Praze II, Albertov 6. Byla schválena zpráva o činnosti (uveřejněná v 2.—3. čísle Čs. krasu), zpráva pokladníka a revisora účtů a starému výboru bylo uděleno absolutorium. Ke dni valné hromady čítala Krasová sekce 28 členů, z toho 6 zakládajících a 1 korporativní (Český speleologický klub v Brně). Majetek Krasové sekce činil k 31. prosinci 1949 Kčs 101.— na hotovosti a Kčs 7.— v inventáři. Výzkumná režie činila r. 1949 Kčs 3.345.—, administrativní režie Kčs 792.—. Na členských příspěvcích bylo přijato Kčs 1.140.—, na podpoře Ministerstva školství, věd a umění Kčs 3.000.—.

Výše členských příspěvků na rok 1950 byla určena pro osoby výdělečně činné Kčs 30.— ročně, pro osoby bez vlastního výdělku Kčs 10.— ročně.

Do výboru na rok 1950 byli zvoleni: předsedou Dr. Vladimír Homola, jednatelem Jiří Kukla, pokladníkem Blanka Hokrová, tajemníkem Dr. Vojen Ložek, revisorem účtů MUC Emanuel Vlček.

V ý b o r K r a s o v é s e k c e .

143

Zpráva o činnosti Krasové sekce Přírodovědeckého klubu v Praze za rok 1950.

Roku 1950 prozkoumali členové Krasové sekce řadu nových jeskyní, i menších, málo známých krasových oblastí.

V Českém krasu pokračovali na jaře v pracích v jeskyni „Americe“ u Karlova Týna, kde prozkoumali kritické body spodního patra, aniž by objevili větší prostory. V ostatních částech Českého krasu byla zmapována řada menších jeskyní na pravém břehu Berounky a na levém břehu Berounky jeskyně Barrandova u Srbska. Bylo pokračováno ve výzkumu teras Berounky.

Od října 1950 se soustředily všechny práce členů Krasové sekce na výzkum „Petrbokovy sluje“ v lomech na Zlatém koni u Koněprus, jež byla objevena při lámání kamene. Explorátorské práce zde vede J. Kukla.

V Podkrkonoší byly znovu důkladně prozkoumány jeskyně v Poniklé a v Bozkově.

Na Turnovsku byla prozkoumána a částečně zmapována řada pseudokrasových jeskyní v křídových pískovcích.

Cílem několika exkursí byly krasové ostrůvky u Českého Krumlova, Strakonice, Sušice, Volyně a v Železných horách. Bylo objeveno nebo nově prozkoumáno několik jeskyní, jež byly zmapovány.

Na Slovensku pokračoval Dr. Homola s J. Kuklou a M. Šnajdrem v geologickém výzkumu Jihošlovenského krasu a provedl předběžný hydrogeologicko-morfologický výzkum krasové oblasti mezi Drienovcem (Somody) a Moldavou nad B.

Jeskyni Izbicu u Harmance prozkoumal podrobně J. Kukla. Obšrná zpráva o výzkumu je uložena v archivu Krasové sekce.

V malakozoologickém průzkumu čs. krasových terénů pokračoval Dr. Ložek (viz jeho zprávu v Čs. Krasu, roč. III, str. 156—163). Archeologickým průzkumem jeskyně Dzerava skála a Bojnické jeskyně na Slovensku se zabýval F. Prošek. Studium kosterních zbytků pleistocenního člověka z českých jeskyní a travertinu od Gánovců na Slovensku se zabýval E. Vlček.

K 31. prosinci 1950 má Krasová sekce tento majetek: pokladní hotovost Kčs 623,20; inventář Kčs 147,—, základní majetek Kčs 108.—; hospodářský přebytek Kčs 662,20. Výzkumná režie činila r. 1950 Kčs 17.015,80, správní režie Kčs 502.—. Počet členů jest k dnešnímu dni 32, z toho 1 korporace (Speleoklub Brno).

V ý b o r K r a s o v é s e k c e P K P r a h a .

Záznamy z roku 1951.

Krasová sekce Přírodovědeckého klubu v Praze

sděluje s hlubokým zármutkem, že dne 5. dubna 1951 zemřel neočekávaně na následky infekční žloutenky její zakládající člen

Ing. C. MILOSLAV SCHÜLER,

absolvent vysoké školy chemicko-technologického inženýrství, t. č. podporučík z. s., chemik Výzkumného a kontrolního ústavu v Praze.

Zesnulý byl vynikajícím horolezcem, který zorganizoval průzkum svislých stěn Českého krasu; jedna z krápníkových jeskyní, objevená při této příležitosti, nese jeho jméno. Ve vědeckém výzkumu se uplatnil hlavně na poli krasové hydrologie a geochemie. Oblíbeného a obětavého spolupracovníka a přítele zachováme vždy ve světlé paměti.

Valná hromada Speleologického klubu v Brně.

Dne 18. dubna 1951 byla konána v salonku Oblastního domu čs. armády četně navštívená valná hromada Speleologického klubu, již se zúčastnili m. j. i zástupci Mor.-slez. Akademie věd přír., Vysoké školy zemědělské, děkanátu přírodověd. fakulty Masarykovy university, Stát. památkového úřadu, Stát. archeologického ústavu, pob. v Brně, ONV v Jeseníku a Slezského studijního ústavu v Opavě. Pisemně se omluvily Slovenská speleologická spoločnosť a ředitelství lesního a školního statku Masarykův les.

Po přečtení a schválení zápisu z minulé valné schůze byly schváleny výroční zprávy o činnosti spolku a uděleno odstupujícímu výboru absolutorium podle návrhu zkoumatelů účtů. Poté následovala velmi věcná rozprava o činnosti spolku, zejména pokud se týká provádění problémů pro r. 1951. S rozhořčením vzata na vědomí zpráva o čtyřech zlomyslných vloupáních do Býčí skály, jejichž cílem zřejmě bylo poškození badacího zařízení a znemožnění dalších výzkumných prací. Usnesena jednomyslně reorganizace pracovních skupin a technického Podnětné návrhy hostů i členů byly neobyčejně vysoké vědecké úrovně. postupu. Zvýšení členského příspěvku činných členů na 30 Kčs ročně od 1. I. 1951 a zápisného na 20 Kčs schváleno po odůvodnění jednohlasně.

Volby vykonány aklamací a en blok a předsedou zvolen za živého souhlasu řed. rada Ant. Boček, dále 8 členů výboru, 2 náhradníci a 2 revisoři účtů. Po doslovu předsedy zakončena tato zdařilá schůze.

Ustavující schůze výboru Speleologického klubu v Brně.

Po valné hromadě Speleologického klubu byla ihned konána ustavující schůze, kterou řídil předseda spolku, zvolený na předcházející valné hromadě přímo. Zvolení činovníci rozdělili se o funkce takto: místopředsedy pp. dr. Jos. Peříšek, prof. vys. školy zemědělské a dr. Jos. Skutil, který si ponechal i kulturní referát, jednatelem se stal učitel Vojtěch Tvarůžek, pokladníkem Leop. Okleštěk, archivářem RNC. Přem. Ryšavý, hospodářem Rud. Burkhardt, zapisovatelkou RNC. Jar. Radiměšská a ref. propagačním Karel Rézl. Náhradníky jsou pp. Frant. Adámek a Norb. Havlíček. Výbor se pro usnadnění velmi rozvětvené agendy bude scházeti 14denně.

Otázka místností pro schůze Speleologického klubu rozřešena!

Nesnesitelný stav, v němž se octl Speleologický klub v Brně po výpovědi místností Mor. musea, kde se konaly členské schůze a přednášky klubovní, jakož i porady speciálních vědeckých kroužků spolku, podařilo se laskavým a ochotným zásahem předsedy ÚNV v Brně s. B. Ubra a přízni p. referenta školního referátu ÚNV dr. Ježka šťastně rozřešiti. Se svolením ředitele ústavu byla Speleologickému klubu přikázána vhodná a důstojná místnost ve školní budově v Janské ul. č. 22 v I. patře vlevo, čís. dv. 2. I o vhodné umístění knihovny a archivů map a štočků je díky laskavosti příslušných činitelů školy dobře postaráno! Schůze členstva s příslušnými přednáškami a referáty o bádání se konají **každé úterý přesně v 19 hod.** Je na činném členstvu, aby hojnou a pravidelnou účastí projevilo vděk za tuto velkou ochotu!

ORGANISAČNÍ ZPRÁVY

Организационные сообщения. — Organisation. — Organisation.

Ze Speleologického klubu v Brně.

Zádáme P. T. členy, aby se zúčastňovali členských schůzí, konaných pravidelně každé úterý v posluchárně závodní školy v Janské ulici čis. 22 v I. patře, kde možno i vypůjčovati odborné knihy a pod. Schůze se konají přesně v 19 hod. a projednávají se otázky odborné, zprávy o vykonaných pracích v terénu a projekty příštích exkursí. — Doporučujeme členstvu činnou účast na průzkumu v pracovních skupinách a zdůrazňujeme zejména nutnost urychlení průkopných prací v Býčí skále. Kdo má zájem na těchto pracích a na dalším proniknutí proti toku Jedovnického potoka v podzemí, nechť se přihlásí u vedoucího, p. Lubomíra Pivonky, Král. Pole, Mečířova 8.

Výborové schůze se konají každé první a třetí pondělí v měsíci a jsou přístupny všemu členstvu s poradním hlasem! Jedná se právě o životních otázkách klubu a je jakákoliv výpomoc se stran členů vítána.

Činné členstvo důtklivě žádáme, aby vyplnilo zasláné dotazníky za účelem registrace krasových pracovníků a tyto dotazníky ihned zaslalo zpět přesně vyplněné!

Má-li náš časopis prosperovati a plniti svůj propagační a vzdělávací úkol, je naprosto nutné, aby P. T. odběratelé zaslali závčas předplatné za běžný rok a vyrovnali co nejdříve své případné nezaplatky! Získávejte nové předplatitele a vhodné inseráty!

Zádáme všechny členy a příznivce, aby, pokud mohou postrádati separáty svých, po př. i cizích prací nebo jiný literární, fotografický a pod. materiál, vztahující se ke speleologii a krasovému průzkumu, jej věnovali archivu Speleologického klubu v Brně. Přispějí tím k rozmnožení našeho studijního materiálu a ke zvýšení úrovně našich prací a k odbornému vzdělání našich členů. Předsednictvo Speleoklubu, Brno.

Několik dotazů o některých českých jeskyních.

Byl bych našim čtenářům povděčen, mohli-li by mi laskavé poskytnouti informace nebo pomoci v pátrání po těchto historicko-speleologických »záhadách« českého jeskynního světa: i. V Jinonicích u svatoprokopské jeskyně založil počátkem minulého století pamětní knihu pro pražské návštěvníky básník puchmajerovské školy žebračský děkan Vojtěch Nejedlý (1772—1844); bylo by dnes po půl druhém století jistě velice zajímavé přechísti si, kdo z tehdejší pražské učené společnosti známou legendární jeskyni, u které byly pořádány v den svátku patrona pouti, navštívil — kdyby návštěvní kniha byla zachována; nezachytil někdo aspoň stopu po této zajímavé literární památce české speleologie? — 2. R. 1884 objevil Aug. Hausdorff ve Svobodě n. Úpou »starožitnosti«, které klasifikoval jako zbytky Antroctů z doby ledové z období borovic a vydal prý dokonce v Berlíně — když prý byl u domácích českých nakladatelů odmítnut — nějakou vědeckou práci. Ví někdo z čtenářů něco bližšího o Aug. Hausdorffovi a zná nebo má někdo jeho zmíněnou práci? Tuto zprávu neznají ani A. Liebus ani L. Zotz, ani Zd. Pilous, kteří psali o nálezech ve Svobodě. Zmínka je pro nej-

starší osídlení nejen Podkrkonoší, ale celých Čech neobyčejně důležitá. — 3. Ví snad někdo (kromě J. Petrboka, který svoje zprávy publikoval) něco bližšího o Jelínkových nálezech z tetínských Turských maštálí? Kam se poděly? — 4. Kromě starých zpráv J. A. Veitha z r. 1725, 1726 a 1728 a zpráv K. Kudrny z r. 1906 o jeskyních podolských u Chrudimě a tamějších paleontologických nálezech (museum Chrudim) slyšel jsem, že zde byly získány i nějaké nálezy archeologické; mohl by mi snad někdo poskytnouti o nich jakékoli bližší informace (kdy se udály, o jaké nálezy šlo, kde se snad nacházejí a pod.)? — 5. V. Diviš zachoval 1909 Slugovu zprávu o sluji na Kunětické hoře (1904); o tamější sluji zmiňuje se již 1729 M. A. Vogt; pátral jsem však marně po jakýchkoli dalších informacích; šlo snad více než o pseudojeskyně o jakých se zmiňuje již Ed. Grégr? — Za každou laskavou sebemenší informaci a stopu po těchto starých speleologických českých nejasnostech a za svolení použití jich ve větší práci budu našim čtenářům neobyčejně povděčen. Jos. Skutil, Brno.

ORGANISAČNÍ ZPRÁVY

Организационные сообщения. — Organisation. — Organisation.

Speleologický klub v Brně.

Na základě usnesení valné hromady a správního výboru je v tomto období věnována hlavní činnost úpravě a bádání v Býčí skále v Josefovském údolí! Žádáme členstvo činné, aby se plně zúčastnilo těchto potřebných a nutných prací. Práce a průzkum se konají každou sobotu odpoledne a v neděli. Žádáme zejména členstvo z okolních osad, aby se v hojném počtu podílelo na tomto díle! Veškeré informace vám podá vedoucí skupiny Ota Ondroušek, Brno-Královo Pole, Dobrovského číslo 1.

Na větších pracovištích pokračují práce jako dosud! Do června t. r. konal výbor tři schůze, členstvo jednu schůzi, pracovní porady konány tři, presidiální porady byly dvě a redakční rada konala jednu schůzi. Skupiny pracovní se radí zpravidla před exkursemi.

Předběžná oznámení.

Pracovní skupině prof. dr. Ant. Sobola podařil se opětně další nový objev čtvrté velké propasti a vysokého dómu v Barové jeskyni v blízkosti Býčí skály v Josefovském údolí. Z technických důvodů nebylo již možno (toto číslo bylo již v tisku!) podrobnou zprávu s mapami atd. v tomto čísle uveřejniti a stane se tak v čísle příštím. Článek o vzniku, úpravě a otevření Stálé krasové výstavy v zámku rájeckém nebylo též možno do tohoto čísla zařadit. Stane se příště!

Z jeskynního humoru.

HOMO VRATIKOVENSIS

(ten s tím theodolitem.)

Že naše mladé jeskyňáře neopouští i při nejvážnější speleologické práci dobrý a zdravý humor, nasvědčuje hořejší karikatura, pořizená velmi agilními členy studentské skupiny prostějovské, pracující v krápníkových jeskyních u Vratíkova (poblíže Boskovic) společně se skupinou Speleologického klubu brněnského v Boskovicích, a znázorňující svého vedoucího, prof. Jana Šrota, při setkání s předvěkým jeskynním obyvatelem.

Patrně jde o chybu v titulku, protože tato výroční zpráva se týká v plném rozsahu roku 1951, i když byla přednesena na Valné hromadě 25. února 1952. Zmiňuje se také o právní nejistotě, dané zákonem č. 68 /1951 Sb.

ORGANISAČNÍ ZPRÁVY

Организационные сообщения. — Organisation. — Organisation.

VÝROČNÍ ZPRÁVA

o činnosti Speleologického klubu v Brně za rok 1952

Činnost našeho spolku v uplynulém roce 1951 souvisela nesporně a těsně s všeobecnou situací jak hospodářskou, tak i finanční, ba byla v druhé polovici roku dokonce pod vlivem jisté právní nejistoty, která následkem ohlášeného zákona o dobrovolných organizacích se objevila v celém spolkovém životě a zavinila určitou malomyslnost a stagnaci. Nikdo nevěděl a nedovedl poraditi, co bude dále a jak se poměry vyvinou, jak se opatřit pro budoucnost a jak nutno uplatňovatí vytknutý cíl a jeho dosažení. Nutno vzít i v úvahu, že budovatelským úsilím a plněním mravních povinností k státu a k lidu bylo naše členstvo časově tak omezeno, že nelze zazlívati, že účast na exkursích a pracích v terénu zůstala daleko za výkony, a žel i úspěchy let minulých.

Je jistě zásluhou výboru, že přes všechny tyto nedostatky a nesnáze udržoval podle daných možností starou pracovní i vědeckou linii a úroveň a že se dokonce dal do řešení nových problémů a úkolů a udržoval spolek v součinnosti a staral se o jeho rozvoj, o zjednání pořádku a konsolidace finanční, jakož i o navázání potřebných a novými poměry požadovaných styků s institucemi stejného programu a snažil se přitom uplatňovatí novou linii, jak to vyžaduje dnešní pokroková a demokratická doba.

Nepřízeň osudu, tak hojnou v r. 1951, pocítili jsme ihned na počátku roku tím, že nám naše spolkové místnosti byly vypovězeny a my se octli takřka na ulici, takže nebylo možno pokračovatí po delší dobu v konání členských schůzí, v přednáškách a v referátech pro činné členstvo, kterážto akce se právě začala účinně rozvíjetí. Těžkosti působilo přitom i to, že jsme nemohli nikde umístiti naši knihovnu, která se členstvu již stala značnou odbornou pomůckou, a že jsme nemohli také umístiti svůj velmi cenný a rozsáhlý archiv spisovný, mapový a historický, takže tyto nezbytnosti pro náš spolkový život, jakož i archiv štočků a fotografií zůstaly delší dobu umístěny v sou-

kromých bytech našich činovníků. Je to zásluhou předsedy brněnského ÚNV soudruha B. Úbra, že v pochopení naší trapné situace nám umožnil svým osobním zásahem umístit náš archiv atd. a uvolněním pěkné a prostorné místnosti umožnil nám konání naší interní činnosti. Školský referát ÚNV v Brně nám uvolnil jednu posluchárnu a další menší místnosti v základní odborné škole v Jánské ul. 22, kde jsme v druhé polovici roku mohli pokračovati ve schůzování členstva a občas i výboru.

Náš spolek pokračoval loyálně ve stycích s Krasovým komitétem při čs. badatelské radě a provedl, i když se značnými obtížemi jak finančními tak i potížemi při registraci členstva pro povolení k bádání v krasových územích, a započal akci se soupisem bibliografie československé, týkající se speleologických pramenů v literatuře.

Aby náš spolek mohl vyvíjeti značnější činnost a vyhověl též novým požadavkům doby a aby se mohly rozmnožiti řady pracovníků, usnesla se předminulá valná hromada na patřičné změně stanov. Formality trvaly dosti dlouho a po jejich skončení jsme zahájili schválení nových stanov. Vzhledem k chystané reorganizaci spolkového života však žádost byla příslušnými úřady vrácena. Bylo nutno vyčkávati dalšího vývinu věcí, což ovšem znamenalo určitou nejistotu a stagnaci organizační. Zde si výbor pomohl zřízením instituce tak zvaných referentů, jimž se svěřily určité technické i organizační úseky naší badatelské i vnitřní činnosti. Referentům bylo přiřčeno právo účasti na schůzích výboru s poradním hlasem, čímž se umožnil snadnější chod věcí a rozdělení prací, jež dnes již přímo volají na zřízení místa denní pracovní administrativní síly, kteréžto přání však zůstává pouze vytouženým snem při nedostatku finančních prostředků, který se hlavně jevil v činnosti badatelské.

Nutno se zmíniti o dobré snaze Moravské akademie věd přírodních, která vědeckým spolkům chtěla v době organizačních změn přispěti při urovnání finanční pomoci tím, že chtěla kolem sebe soustřediti tyto korporace a žádati sumárně o podpory pro ně. Věc byla již úplně dohodnuta, ale pro připravenou reorganizaci nebyla uskutečněna.

Staré dobré styky a součinnost s ředitelstvem Masarykova lesa zůstaly opět zachovány, za to nebylo pro nutné práce zástupců M. L. možno shodnouti se na potřebném společném postupu, zejména proto důležitém, že území Josefovského údolí se stalo státní rezervací. V tomto směru však budeme pokračovati ve zlepšování součinnosti s M. L., čímž se vyhoví i nutné potřebě ochrany námi probádaných objektů a umožní soustavnější a rychlejší postup objevných prací zde konaných.

A tu přicházíme k velmi bolestnému a trapnému bodu naší činnosti v údolí Křtinského potoka. Jeskyně Býčí skála, kde je pro bádačí postup instalováno nutné zařízení pro osvětlení a pumpování sifonů a další postup technickými vymoženostmi, byla po čtyřikráte neznámými pachateli vyloupěna, materiál, a to velmi cenný, byl jednak rozkraden, zejména však k nepotřebě zničen a devastován tak, že nutno míti za to, že nešlo pouze o krádež, ale hlavně o přerušeni dalších výzkumných prací a jejich zlomyslné znemožnění na dlouhou dobu. Vedle značné povodně, která na delší dobu znemožnila přístup na hlavní pracoviště v Nové Býčí skále, byly tyto zločinné akce hlavní příčinou menší výkonnosti na tomto důležitém pracovišti a pátrací

orgány jak místní, tak i MIO a MNB z Prahy na místo činu vyslané, vyslovili touž domněnku jako my. I ve Výpustku jsme dvakrát zjistili zločinný zásah a pokus o devastaci nově objevených krápníkových prostor ve spodních patrech jeskyně, kde pracuje naše obětavá skupina Habrůvecká. Poškození majetku bylo zjištěno i v jeskyních Ochozských.

Značnou potíž nám v uvedeném údolí způsobilo odnětí naší noclehárny na Švýcarské. Doufáme však, že se opět podaří tyto pro nás velmi nutné místnosti znovu získati.

Potěšujícím zjevem, svědčícím o rostoucím zájmu o speleologický výzkum na Moravě a ve Slezsku je ustavení nových pracovních skupin našeho spolku v Jeseníku, ve Vražném a v Mikulově. Tyto skupiny se uplatnily v krátké době pěknými úspěchy objevením krápníkových prostor, jež se našimi členy mapují a prozkoumávají. I v ostatních částech krasových území kraje Brněnského i Olomouckého jsme podle daných možností, zejména nedostatku času a peněz, vykonali značný kus práce, o čemž podáváme zprávu na jiném místě. O pracích a úspěších našich pracovních skupin isme přinášeli odborné zprávy v časopise Československý Kras, kterýžto časopis se velmi v řadách speleologů a zájemců o tuto disciplinu vžil, takže bylo nutno požádati o zvýšení nákladu, čemuž MIO ochotně vyhovělo. O tento časopis se jeví další zájem i v kruzích archeologických, takže jsme uzavřeli se Státním archeologickým ústavem v Praze dohodu o společném vydávání uvedené revue.

O interních záležitostech spolku a organizačních připomínkách informovali jsme opět naše členstvo obsáhlými oběžníky, abychom zůstali zejména s naším mimobrněnským členstvem ve stálém kontaktu.

V Olomouckém kraji se počátkem roku 1951 ustavilo Družstvo krápníkových jeskyní kraje Olomouckého, jehož se náš spolek stal rovněž členem. S ohledem na dříve vykonané průzkumné práce jak v Javoříčku, tak i v Mladči a v Ludmírově, zůstali jsme s tímto družstvem ve stálém styku, i když okolnostmi přinuceni jsme se roku 1951 nemohli přes naši nabídku zúčastniti činné práci na všech tamějších pracovištích a musili se omeziti na dokončení mapování na Mladečsku a studiem terénu na Třesíně. Je nám dobrým zadostučiněním, že jsme na všech těchto třech pracovištích nejen jediní v posledních letech započali účinně s průzkumem krasových objektů, ale že jsme zejména v propastech Javoříčských vykonali výzkumem a mapováním znamenité dílo. Na pozvání předsednictva Družstva jsme se zúčastnili též prací nomenklaturních v Javoříčské krápníkové jeskyni a hájili jsme historické stanovisko proti snahám na nevhodné přeměny pojmenování jednotlivých objektů. Tyto naše práce a snahy sblížily nás velmi pevně s nově utvořenou krajskou výzkumnou komisí v Olomouci, která se svědomitě stará o průzkum kraje po stránce vědecké a praktické. I naše styky s Krajským museem v Olomouci byly velmi intenzivní a zaručují nám další účast na speleologickém průzkumu Olomoucka, zejména Jeseníků a Litovelska. I speleologické výstavy olomouckého Krajského musea jsme se činně zúčastnili zasláním řady exponátů.

Nedorozumění, vzniklé v naší pracovní oblasti u Ostrova u Macochy, podařilo se nám v brzké likvidovati a výsledek prací našich členů a skupin v Ostrově nám dává plnou satisfakci proti nájezdům živlů nám nepřejících. Nové bádací povolení získali jsme od MNV v Lažánkách u Blanska pro katastrální rozsah této obce.

Již v dřívějších letech jsme zastávali stanovisko, že průzkum krasových krajů má prováděti náš spolek společně (pokud se příslušných nalezišť týká) se Státním archeologickým ústavem v Brně. Obhospodaření, zařizování a zpřístupňování jeskyní a financování udržovacích a zařizovacích nákladů vhodných jeskynních objektů má míti na starosti bývalá akciová společnost, nyní správa jeskyní Moravský Kras a konservování, úschovu a zveřejnění k účelům studijním a lidovému má míti na starosti Moravské museum v Brně, po případě Krajské museum v Olomouci. Podle této zásady, jejíž správnost se nám svého času podařilo při příslušné konferenci zájemců na MŠVU obhájit a prosadit, viděli jsme naprostou nutnost navázání přátelských styků se správou Moravského Krasu, toho času v Blansku a konstatujeme se zadostučiněním, že naše poctivá snaha po spolupráci a přátelské součinnosti se u představitelů této instituce setkává s žádoucím úspěchem. Již dnes máme ujednáno, že se nám uvolňují pracoviště na Sloupsku, Ostrovsku a kolem Macochy, kde naši odborníci vypracují pracovní a postupní plány a budou řídit práci, jak je bude Moravský Kras podle svých možností svými zaměstnanci prováděti.

V určité souvislosti s tím dali jsme i podnět k založení Krasového musea v zámku rájeckém. Náš návrh našel ohlas v MŠVU a v ONV blanenském, jakož i u správy Moravského Krasu a po určení, že instalování musea má provésti Moravské museum v Brně, jsme se s Moravským Krasem přihlásili k účinné odborné spolupráci na tomto záslužném a pro propagaci krasového výzkumu důležitém díle, které se již začíná prováděti s tou změnou, že název nové instituce bude „Stálá krasová výstava“. Vlastním prováděním byl pověřen, podobně jako pro výzkumné práce, náš člen a přednosta krasového oddělení Moravského musea soudruh dr. Mir. Pokorný.

Litujeme, že náš dobře míněný návrh na vydávání zvláštního obsáhlého čísla Čs. Krasu pod podtitulem „Severomoravský Kras“ nenašel potřebného souhlasu u příslušných a rozhodujících míst. Velkou závadou byl i nedostatek finančních prostředků pro rozšíření atd. Čs. Krasu, kde jsme se musili držeti velmi úzkých hranic rozpětí. Proto tím více děkujeme MŠVU za laskavé pochopení a podporu tohoto časopisu pravidelnou subvencí. Význam časopisu, který jsme s naší redakční radou snažili udržeti na patřičné výši po stránce odborné, vědecké i propagační, vysvítá z ohlasu této revue i mimo hranice naší republiky, neboť se o výměnu za tamější speleologickou literaturu uchází dosud dvanáct evropských států, mezi nimi Akademie nauk SSSR a i Akademie věd v Pekingu, jež uznávají vysokou úroveň a formu našeho Čs. Krasu a neskrblí i ve svých časopisech pochvalou a odvoláváním se na náš orgán.

O speleologickém dění uvnitř našeho státu dovidáme se z výstřižků časopisů, dodávaných nám ČTK, výstřižkovou službou, na níž jsme předplaceni po celou dobu trvání našeho klubu. Je to jeden z přínosů pramenů pro naši bibliografii.

Z větších podniků a projektů námi pro rok 1951 plánovaných uskutečnili jsme mimo jiné barvení podzemního toku Jedovnického potoka mezi Rudickým propadáním a výtokem u Býčí skály. Šlo hlavně o zjišťování podzemních jezer a jsoucnosti dosud neznámých prostor a jejich rozměrů. Chemický rozbor vzorků vody nám z ochoty obstaral Státní výzkumný ústav pro výrobu rostlinnou v Pisárkách. Dále se

pokračovalo v geofysickém bádání na Ochozsku a na Říčkách, kde dosavadní výměry nasvědčují rozlehlým prostorám souvisícím s jeskyní Pekárnou.

U příležitosti sedmdesátých narozenin prof. Jar. Petrboka vydali jsme jubilejní číslo Čs. Krasu k jeho počtě, jako nepatrný dík redakce a Klubu za jeho přátelský postoj k nám a vydatnou literární součinnost s námi.

Z odborné činnosti průzkumné uvádíme v krátkosti toto:

V uplynulém roce 1951 pokračovaly práce našeho členstva opět paralelně na několika pracovištích, a to stejným způsobem jako v letech předchozích. I když musíme konstatovat, že intenzita naší práce v poli z nutných důvodů značně poklesla, přece dosáhly naše práce několika pozoruhodných výsledků, at' jsou to již objevy nových jeskynních prostor nebo zjištění, přispívající k poznání krasového fenomenu.

Většina pracovníků a skupin podává přesně a včas příslušné exkursní zprávy, což je nutné vedle jiných důvodů i vzhledem k úrazovému pojištění našeho členstva, avšak vyskytují se i některé výjimky neukázněnosti a nepochopení pro kolektivní klubovní práci. Na příklad skupina holštýnská a částečně i jesenická.

I letos omezíme se pouze na stručný přehled vykonané práce vzhledem k tomu, že existencí časopisu Československý Kras je dána a uskutečňována možnost publikovat podrobně dosažené výsledky.

Loni se osvědčivší vedení knihy exhibitní se i r. 1951 blahodárně projevilo a umožnilo přehled činnosti a evidenci spisovou. Podacím záznamem spolku prošlo 1110 účínů. Odesláno bylo na dopisech a tiskovinách 6509 kusů. Spolková korespondence byla vedena přesně a dochvilně!

Výbor zvolený o minulé řádné valné hromadě zůstal v původním složení až do 18. července 1951, kdy se prof. dr. Josef Skutil vzdal funkce i místa ve výboru. Jinak nenastala žádná změna. Na místo odstoupivšího dr. Skutila byl do výboru povolán s. Jos. Urbánek.

Výbor konal do konce r. 1951 celkem	19 schůzí
členstvo konalo protokolovaných	18 schůzí
valná hromada konána	1
plánovací komise konala	2 schůze
poradné schůze činovníků konány	3
	<hr/>
takže celkem se konalo	43 schůzí.

Před většími pracovními podniky konali účastníci věcné přípravné porady.

Registrovaných a kontrolovaných pracovních exkursí bylo roku 1951 konáno:

jednodenních	242
dvoudenních	24
třídenních	4
vícedenních	5
	<hr/>
celkem tedy	275 exkursí na všechna naše pracoviště.

Při těchto pracích v terénu bylo odpracováno celkem 12.899 dobrovolných pracovních hodin, jejichž praktický, studijní a zejména vědecký význam byl povětšinou zhodnocen v tisku jak odborném, tak i denním a zvláště v našem časopise Čs. Kras.

Za uveřejňování těchto a i administrativních novinových zpráv děkujeme našim brněnským a i jiným redakcím co nejsrdečněji! Podotýkáme pouze, že menší účast na pracovních exkursích nutno připočítati jednak odchodu značného počtu našich mladých členů na vojnu, jednak vlastenecké a obětavé činnosti členů na brigádách a podobných celostátních podnicích, zvláště ale velkému nedostatku finančních prostředků, jak soukromých, tak i spolkových, což se zračilo i při pořizování nejnnutnějšího a nejpotřebnějšího inventáře strojového a pracovního.

Stav členstva roku 1951 byl tento:

koncem roku 1950 čítal spolek	511 členů,
r. 1951 bylo přijato	27 členů,
během roku bylo vymazáno ze seznamu	37 členů,
	<hr/>
takže koncem r. 1951 zbyl	501 člen.

Z těchto bylo podle bydliště z Brna a předměstí 240 členů
a mimobrněnských 261 členů.

Podle stavovského rozvrstvení členstva bylo

dělníků a rolníků	52%
studujících všech oborů	23%
úřadů, ústavů a profesorů všech oborů	14%
úředníků a učitelů	10%
příslušníků svobodných povolání	1%

Agenda našeho Speleologického klubu je velmi značná a vyžaduje stále naprostého vypětí všech sil funkcionářů. Je potěšitelným zjevem, že se přes všechny dnešní nesnáze a protiventství osudu stále ještě rozmáhá a jde nejen do šířky, ale i do hloubky, což nás musí přesvědčiti, že stojíme na pevných základech a že svůj úkol splníme. Máme-li dále takto růsti a daného cíle dosáhnouti, bude nezbytně nutno, abychom se přimkli ke všem korporacím a institucím, jakož i příslušným úřadům, jejichž přátelská spolupráce se nám stává pro budoucnost nezbytnou. Této poctivé a svědomité další činnosti Klubu přejeme z plna srdce patřičného zdaru!

Výbor Speleologického klubu v Brně.

Valná hromada Speleologického klubu v Brně.

Dne 19. února 1952 konala se v přednáškovém sále Moravského musea valná hromada Speleologického klubu v Brně. Schůze byla četně navštívena jak členy spolku, tak i hosty, mezi nimiž byli zástupci MŠVU (dr. Vl. Homola), Krasového komitétu při čs. národní radě badatelské, Moravskoslezské akademie věd přírodních (prof. dr. Sekanina), děkana přírodovědecké fakulty MU (dr. Vl. Kalabis), Palackého universita v Olomouci (dr. Zvejška), vys. školy zemědělské (dr. ing. Jos. Pelíšek), Státního archeologického ústavu (dr. J. Poulík), Mor. musea v Brně (dr. M. Pokorný), Stud. ústavu v Olomouci (dr. Vl. Strnad), Slezského studijního ústavu v Opavě (sl. dr. M. Prosová), Státního památkového úřadu v Brně (Vojt. Vlach), správy komunálního podniku Mor. Kras (Fr. Mrázek) družstva Severomoravský Kras, Olomouc (Šmahel), ONV v Blansku a zástupcové místních skupin Speleologického klubu.

Kromě toho došlo výboru Speleologického klubu množství pozdravných přípisů, z nichž uvádíme zejména přípis ministerstva informací a osvěty, Moravskoslezské akademie věd přírodních v Brně, slovenské Speleologické společnosti v Lipt. sv. Mikuláši, Krajského musea v Olomouci a j. Ze zahraničí zaslali vřelé pozdravné projevy skupina dr. Kowalského z Krakova, ing. Jean Noir, Chatellerault, Francie, Association Spéléologique de l'Est, Vesoul, Francie, Société Spéléologique de France (R. Pelletier) Vesoul, Francie.

Předseda spolku ředitelský rada Antonín Boček zahájil schůzi uvítáním přítomných. Všechny projevy zástupců úřadů, vysokých škol a vědeckých korporací vyzněly vysokým oceněním práce spolku s přáním nejužší spolupráce s příslušnými institucemi a ústavy a s přáním zdatu a úspěchů do další činnosti. Předseda ve své řeči zdůraznil, že se scházíme na půdě Moravského muzea spolu s činiteli Moravského Krasu všichni s nejlepší snahou o úzkou a účinnou spolupráci tří na dění v Moravském Krasu neizajnteresovanějších složek. Zápis minulé valné hromady byl po přečtení schválen. Poté přikročeno ke čtení zprávy o činnosti spolku za uplynulý rok, jejíž znění přinášíme zvlášť. Zpráva pokladniční byla na návrh revisorů schválena. Rušná debata, která se po přečtení výroční zprávy rozpředla, přinesla mnoho nových námětů, připomínek, jež budou novým výborem plně využity ve prospěch naší speleologie pro další činnost. Ve volbách, které byly na návrh provedeny aklamací, byl zvolen předseda zvlášť, poté osm členů výboru, dva náhradníci a dva revisoři. Předsedou byl zvolen prof. dr. ing. Josef Pelíšek, do výboru dr. Miloslav Pokorný, František Mrázek, Vojtěch Tvarůžek, Bohumír Kříž, Lubomír Pivoňka, RNDr. Přemysl Ryšavý, Alois Ševčík a RNC Jaroslava Radiměřská, náhradníci Ota Ondroušek a Karel Rézl, revisoři František Adámek a dr. Antonín Sobol.

Odstupující předseda Antonín Boček byl na návrh výboru valnou hromadou zvolen čestným předsedou Speleologického klubu.

Valná hromada se dále jednomyslně usnesla, aby výše zápisného a členských příspěvků na rok 1952 nebyla měněna. Vzhledem ke stále vzrůstající spolkové agendě přizve si výbor ke spolupráci sbor referentů. Po doslovu předsedy spolku prof. dr. ing. Josefa Pelíška byla výroční schůze Speleologického klubu skončena. Vojtěch Tvarůžek.

Ustavující výborová schůze Speleologického klubu v Brně.

Ustavující výborová schůze Speleologického klubu v Brně se konala dne 25. února 1952 v salóňku hotelu Astoria v Brně. Nově zvolený výbor si rozdělil funkce takto: I. místopředsedou dr. Miloslav Pokorný, Brno, Moravské museum, Zelný trh 8, II. místopředsedou František Mrázek, vedoucí provozu Moravského Krasu, Ostrov u Macochy, jednatelem Vojtěch Tvarůžek, učitel, Brno, Kamenná 2a, pokladníkem Bohumír Kříž, úředník, Brno, Zemědělská 9, hospodářem Lubomír Pivoňka, technický úředník, Brno-Král. Pole, Mečířova 8, archivářem RNDr. Přemysl Ryšavý, posluchač university, Brno-Husovice, Maškova č. 6, technický referent Alois Ševčík, údržbář, Březina u Křtin a zapisovatelkou RNC Jaroslava Radiměřská, posluchačka university, Brno-Obřany, Krasová 47.

Veškerá spolková korespondence budiž i nadále zasílána na adresu Speleologický klub, Brno, Novobranská 14.

Zpráva pokladniční.

Hrubá rozvaha.

	Má dáti Kčs	Dal Kčs
Pokladna	73.673,70	70.803,40
Poštovní spořitelna	161.534,—	97.235,50
Spořitelna a záložna	61.282,—	74.047,—
Členský příspěvek	—	7.279,—
Správní náklady	15.400,60	5.112,50
Čs. Kras	99.713,90	87.196,—
Podpora MŠVU na Čs. Kras 1951	—	10.000,—
Dar	—	3.100,—
Podpora MŠVU na rok 1951	—	60.000,—
Průběžné položky	896,—	4.176,—
Inventář	9.594,—	12.500,—
Daně	9.365,20	—
Úroky	—	10,—
Celkový obrat	431.459,40	431.459,40

Stav jmění k 31. prosinci 1951.

	Kčs	Kčs
Pokladna 1. I. 1951	27.070,90	
přijato v roce 1951	<u>73.673,70</u>	
	100.744,60	
vydáno v roce 1951	<u>70.803,40</u>	29.941,20
Volné vklady 1. I. 1951	15.140,—	
přijato v roce 1951	<u>61.282,—</u>	
	76.422,—	
vydáno v roce 1951	<u>74.047,—</u>	2.375,—
Psp v Brně : stav 1. I. 1951	550,—	
přijato v roce 1951	<u>161.534,—</u>	
	162.084,—	
vydáno v roce 1951	<u>97.235,50</u>	<u>64.848,50</u>
pohotovostní jmění dne 31. 12. 1951		97.164,70

Leopold Okleštěk, pokladník.

Zkoumali a správným shledali:

František Adámek, Norbert Havlíček,
revisoři.

DESATERO VÝKONNÉHO JESKYŇÁŘE.

1. Před vstupem do jeskyně nezapomeňte na rezervní svítilno (svíčku), zápalky (zabezpečené proti vlhku) a zásobu karbidu při delší túře.
2. Exponovanější tury provádějte ve skupinách alespoň tří osob. Jinak pojišťovna nebere záruku v případě úrazu. Při snadných turách, jsi-li již nucen jít sám, nechej u spolehlivých lidí zprávu o místě pobytu.
3. Lana při exkursi pečlivě opatrujte a šetřte. Doporučuje se transportovat lano jeskyní na místo určení zabalené v pytli nebo podobně. Šetřte přístroje a nářadí; po exkursi vše očistěte a pečlivě uložte.
4. Exkursní zprávu podávejte spolku do tří dnů. Eventuální úraz hlase i hned s podrobným vysláním děje, svědků atd.
5. Dbejte všude příkazů ochrany přírody. Pozorujete-li někde nepřístojnosti, hlase je ihned výboru spolku.
6. Učiníte-li při práci archeologický nález, zastavte okamžitě práci, případně zajistěte místo nálezu před cizím zásahem. Hlase i hned výboru za účelem podání zprávy Státnímu archeologickému ústavu.
7. Berete-li již na exkursi výjimečně nečleny spolku, dejte jimi podepsat patřičný revers (formuláře dodá předsednictvo).
8. Nekopejte potřebné průkopy tak, aby se již nikdy nedal odborně vyšetřit profil jeskynního sedimentu, a aby přišly nazmar nálezy kostí atd. Volejte odborníka!
9. Nové jeskynní objevy co nejdříve mapujte a hlase výboru spolku. Zprávu o objevu předložte výboru ke schválení. Taktéž návrh na případné pojmenování. Bez schválení výboru neuveřejňujte žádných zpráv o pojmenování jeskyní a prostor.
10. Nepouštějte se nikdy do průstřelů, odlamování jeskynních stěn a podobných rušivých zásahů, aniž jste dostali předem souhlas výboru spolku. (V závažných případech dotazujeme se Státního památkového úřadu.)

Pomozte nám budovati spolkovou knihovnu!

Výbor Speleologického klubu v Brně se obrací na všechny svoje členy a příznivce spolku s žádostí, aby pomohli Klubu budovati jeho spolkovou knihovnu a archiv. Darujte klubovní knihovně, která má dnes již mnoho svazků, a která slouží všem členům Klubu a krasovým zájemcům vůbec, svoje publikace, duplikáty ze svých odborných knihoven, staré novinové výstřižky, obrázky a pod. Starší krasová literatura, kterou nutno ve všech pracích respektovati, je dnes namnoze těžce přístupná — žasli byste, která moravica nejsou ani v universitní knihovně! — a jedině svornou prací se nám podaří vybudovati úplný soubor naší krasové literatury nezbytně nutný k studiu našeho Krasu. Nepodceňujte ani mnohdy zdánlivě zbytečné nevinné výstřižky, prozradí vám a uvedou vás leckdy na stopu důležitých dalších zpráv. Tak jako mnohý z vás se dnes pídí jen s námahou po zapadlých zprávách krasových badatelů na počátku minulého století, tak vám budou za 50 až 100 let krasoví badatelé, kračející ve vašich stopách a vážící si vaší práce, vděční za prameny a literaturu, kterou dnes přístupně shromáždíte ve spolkové knihovně.

Záznamy z r. 1952 :

ORGANISAČNÍ ZPRÁVY

Организационные сообщения • Organisation. • Organisation.

Výroční zpráva o činnosti Speleologického klubu v Brně za rok 1952.

Přesto, že roku 1952 byly kladeny na naše členy ve jménu budování a plnění pracovních plánů celostátního významu ještě značnější a těžší požadavky než roku uplynulého, snažil se výbor, seč jeho síly stačily, udržovati na patřičné výši jak pružný běh vnitřní činnosti, tak i pracovní elán ve studiu a pracích v terénu, jak jsme tomu byli zvyklí z let předcházejících, kdy členové nebyli ani zdaleka tak zatíženi pracovně a na volném čase ve prospěch státně důležitých úkolů a plnění závazků, souvisejících s včasným dovršením prací, zbývajících ještě k dokončení naší prvé pětiletky.

A tak vysvětlujeme i zdánlivý úbytek počtu exkursí a výsledků badatelských a konstatujeme s radostí, že řada jednotlivců, disponující více volným časem a namnoze s obětavostí přímo příkladnou se snažila, a to s úspěchem, uvedený nedostatek pilnou a svědomitou prací, jak theoretickou, tak i iniciativní v administrativě a na spolkových pracovištích vyrovnati.

Otázka spolkových místností, jichž nedostatek jsme opět značně pocítovali, zůstala přes veškerou námahu výboru a jednotlivců nevyřešená! Nedostatek pochopení příslušných míst a orgánů a hlavně finanční nedostatek nám nedovolil získati vhodných a účelných místností k častým členským schůzím a k přehlednému a snadnému umístění našich předmětů inventárních, archivních a naší přes to jen vzrůstající odborné knihovny. Zůstalo namnoze na umístění všech těchto předmětů v bytech činovníků, v místnostech odborné školy v Janské ulici a v nově získané malé světničce v Gorkého ulici, kamž poznenáhlu přestěhováváme náš velmi cenný materiál mapový, část knihovny a archivalií. Naše výborové schůze byly konány v konferenčním salonku hotelu Astoria v ulici Novobranské č. 3.

Dobré styky se všemi korporacemi a ústavy, jichž činnost souvisí s činností naší, byly i v tomto roce co nejlojálněji udržovány. Byl to zejména Krasový komitét při Čs. radě badatelské, Státní památkový ústav v Brně, Státní archeologický ústav v Praze a jeho pobočka v Brně, dále družstvo, nyní Čedok, Severomoravský kras a ovšem zvláště komunální podnik Moravský kras v Blansku, jehož zástupce zasedal jako místopředseda i v našem výboru. Tyto styky nám umožňovaly rozšíření a udržení dosavadních pracovišť ve všech krajích býv. země Moravskoslezské. Zvláště si vážíme povolení k dalšímu průzkumu ústředního moravského krasu a krasových území na Litovelsku, kde jsme letos opět úspěšně za pomoci olomouckého Sluko a Krajského musea v Olomouci pokračovali ve studiu a průzkumu v Mladci a na poffzení geologicko-speleologické mapy celého Severomoravského krasu.

Z vyšších důvodů státních byli jsme již málem v nebezpečí, že na určitých úsecích nám nebude dále možno pokračovati ve výzkumu krasových zjevů. Leč i tato záležitost se příznivě vyřešila. Za to nemůžeme zamřcti, že vloupání a poškozování našeho zařízení a náradí v některých jeskyních ani r. 1952 nepřestalo a že se v žádném případě nepodařilo bezpečnostním orgánům přijíti pachatelům na stopu, ač šlo ve většině případů o státní rezervaci! — Místní národní výbory krasových obcí nám při našich pracích přicházely s neobyčejnou ochotou vstříc.

Otázku vhodných nocleháren poblíže objektů, v nichž jsme pracovali, nepodařilo se nám ani letos rádně vyřešiti a bylo na vedoucích pracovních sku-

pin, aby bádání zařídili tak, abychom nemilé důsledky této kalamity příliš nepocítovali!

V organisování krasového výzkumu nenastaly podstatné změny i reforma spolkového zřízení neměla pro nás žádných zásadních změn ve spolkové struktuře. Instituce t. zv. referentů, jako pomocného pracovního sboru správního výboru se postupně vžila a uplatňuje se v účinné dělbě práce činovníků spolku.

Podle směrodatných posudků odborníků i speleologických časopisů v cizině splnil náš časopis Československý kras svůj úkol dobře a uplatnil se na fóru speleologie záslužným způsobem. Dobrých rad a pokynů našich speleologů a archeologů bylo svědomitě dbáno! Koncem roku jsme byli vyrozuměni, že příštího roku (1953) se nám přikazuje k tisku nová tiskárna, jelikož dosavadní bude k 31. XII. 1952 likvidovati. Na poslední čísla časopisu měla tato událost určitý vliv, leč redakce se přičinila, aby časopis vyšel s nejmenším opožděním a v plném nezkráceném rozsahu!

Náš archiv spisový, fotografický, mapový, štočkový a výstřížkový se během roku značně zvětšil. Výměnná služba s jinými odbornými časopisy, jakož i další získávání brožur a literatury vůbec, rozšířily podstatně naši odbornou knihovnu, kterou členstvo pilně používá.

V uplynulém roce ztratili jsme úmrtím 4 činné členy. Jsou to: Šárka Josef ze skupiny mikulovské, který zemřel tragickým způsobem, Ščudla Vincenc starší ze skupiny boskovické, Bazger František, vrchní průvodce z Bočkovy díry v Mladci, a Švancara Gustav, známý mineralog a člen bývalé Jeskynní sekce Klubu přírodovědeckého v Brně.

Budiž čest jejich památce!

Pojítkem mezi členy, jakož i odbornými speleologickými a archeologickými institucemi, jakož i s odbornými speleologickými spolky a ústavy byl náš měsíčník Československý kras, který mimo zájemce v naší republice informoval o našem dění a o našich krasech zájemce ze Sovětského svazu, z Polska, Maďarska, Rumunska, Bulharska, Rakouska, Švýcarska, Itálie, Francie, Anglie, Belgie, Terstského území a Číny.

Výbor, zvolený na minulé valné hromadě, setrval v původním složení až do konce období. Ochuravělého jednatele zastupoval v posledních třech měsících Jaroslav Dvořák a umožnil tím plynulý chod agendy spolku.

Exhibičním protokolem prošlo za rok 1952 celkem 825 podání. Vypraveno bylo úhrnem 5407 písemností a tiskovin.

Z odborné činnosti badatelské a výzkumné uvádíme stručně toto:

Podobně jako v letech minulých pokračovaly průzkumné práce našeho členstva i v roce 1952 současně na několika pracovištích. I když neradi, přece jen sebekriticky přiznáváme značný pokles intenzity našich průzkumných prací, způsobený několika příčinami, z nichž některé nutno spatřovati v nedostatečné organisaci naší práce, zejména v nedostatku systematického získávání nových mladých pracovníků. Hlavní příčinou těchto nežádoucích zjevů bylo značné časové zaneprázdnění našich funkcionářů, kteří z nejrůznějších důvodů nevykonávali svěřené jim funkce tak, jak by bylo zapotřebí. Všechny tyto okolnosti se zvláště rušivě projevíly v průzkumu severní části Moravského krasu, kde jsme proti letům předchozím vykonali značně méně práce.

O exkursích byly vedeny podobně jako v letech minulých podrobné záznamy. Nedisciplinovaností některých členů a skupin bylo způsobeno, že některé mnohdy i významné exkurse nejsou takto registrovány.

Přes tyto určité nedostatky dosáhli jsme i letos několika významných úspěchů a výsledky naší práce významně přispěly k poznání krasového fenomenu na Moravě. Charakter naší práce v kolektivech, i když zůstal v podstatě nezměněn, byl tentokrát na více pracovištích zaměřen k odbornému

Záznamy z r. 1953 :

VÝROČNÍ ZPRÁVA
Speleologického klubu v Brně pro rok 1953.

Uplynulý rok 1953 nelze při nejlepší vůli přifaditi co se týká aktivity spolkové činnosti k létům předcházejícím. Na těchto faktech, která je nutno sebekriticky přiznat, podílejí se stejným dílem přílišná fluktuace členstva, jakož i velmi citelný nedostatek finančních prostředků, který se jevil v první řadě v nedostatku technického vybavení, které je bezpodmínečným předpokladem úspěchů moderní speleologie, zejména objevných prací, pro naše národohospodářství důležitých.

Přesto však se podařilo výboru spolku, který se snažil udržeti za daných možností dřívější úroveň spolkové činnosti, provést určitá opatření, na

příklad důslednou revisí členského seznamu a seznamu předplatitelů Československého krasu a rozsáhlou upomínkovou akcí zabezpečiti spolku v rámci jeho možností nejnutnější potřebně finanční prostředky. Žádosti o připojení k Československé akademii věd snažil se výbor upevniti pozici spolku, usměrniti a zabezpečiti jeho vědeckou úroveň studijní i pracovní a zajistiti dostatečné prostředky pro budoucí spolkovou činnost.

Přátelské a povinné styky s odbornými kruhy, ústavy a institucemi z let dřívějších zůstaly zachovány (ministerstvo kultury, ČSAV - ústav geologický, ČSAV - ústav archeologický a Státní památkové ústavy, jakož i Národní museum v Praze a v úvahu přicházející musea ostatní, jakož i všechny naše vysoké školy), při čemž nutno konstatovat, že počet těchto institucí se v roce 1953 značně rozmnožil. Neméně čilé a radostné byly naše styky v uplynulém roce s institucemi pověřenými správou a obhospodařováním skupin krápníkových jeskyní na Moravě - kom. podn. Moravský Kras v Blansku a n. p. „Turista“, Severomoravský Kras v Olomouci.

Rovněž styky s cizinou zůstaly nejen zachovány, ale i rozšířeny, zejména se zeměmi lidových demokracií, čímž nám bylo výměnou umožněno rozšíření naší odborné vědecké knihovny — jedinečné svého druhu v republice — a přiměli jsme řadu vynikajících zahraničních odborníků ke spolupráci se Speleologickým klubem. Nejvýznačnějším činitelem a zprostředkovatelem v tomto směru byl Československý Kras, v cizině hojně čtený a v zahraniční speleologické literatuře uváděný a kriticky kladně hodnocený. S uspokojením uvádíme, že o našem časopise a vědecké činnosti spolku se zahraniční tisk zmiňuje jak v poznámkách, tak i v celých článcích.

Akce sestavení Speleologického slovníku v různých evropských jazycích došla kladné odezvy ve většině států, které s námi udržují přátelské odborné styky a byly položeny základy k jejímu uskutečnění v nejbližší době.

Veškerá výzkumná práva potřebná k bádání v krasových částech Moravy nám zůstala zachována i v roce 1953.

Bratrské styky s krasovou sekci Přírodovědeckého klubu v Praze umožňují nám poznávání zejména českého krasového zjevu.

Právě tak srdečné jsou naše styky se speleology slovenskými a jejich představitelkou Slovenskou speleologickou společností a projevují se hlavně hojnějším zasiláním příspěvků o výzkumu a objevech na Slovensku. Tímto faktem odůvodňujeme naše přání, aby se Československý kras stal oficiálním orgánem i všech speleologů slovenských, čímž by se Československému krasu dostalo zaslouženého přiznání celostátního významu.

Hlavní součástí našeho spolkového života je praktický výzkum krasových oblastí, v kterém přinášíme tuto zprávu:

Průzkumné práce terenní probíhaly v uplynulém roce opět souběžně na několika pracovištích, podobně jako v letech minulých. Bylo dosaženo několik pěkných úspěchů, i když nutno zaznamenati značný pokles intenzity průzkumných prací. Příčin tohoto poklesu naší průzkumné činnosti je několik. Jednak je to značné časové zaneprázdnění našeho členstva, hlavně však naprosto nedostatečná podpora finanční, takže členstvo si hradilo výdaje, spojené s průzkumnou činností, ze svého — podobně jako v letech minulých.

Všechny tyto nedostatky, zejména získávání nových mladých výzkumníků, se projevovaly během roku 1953. Teprve koncem roku 1953 se podařilo poněkud odstranit tyto nedostatky, což se téměř okamžitě poznalo ve vzestupu naší průzkumné činnosti.

O všech průzkumných pracích byly opět jako v letech předcházejících vedeny podrobné záznamy a při této příležitosti musíme některým našim pracovním skupinám vytknout určité nepochopení, čímž bylo zaviněno, že některé mnohdy velmi významné exkurse nejsou takto systematicky registrovány.

Charakter našich průzkumných prací v terénu zůstal v podstatě nezměněn. Pracovalo se opět v kolektivech na řešení otázek theoretických i praktických (manuální výkopy). Výsledky prací byly většinou, pokud dospěly určitého stadia, zpracovány a publikovány v časopisu Čsl. kras, kde jsou podrobné výsledky blíže uvedeny, takže se v dalším omezíme na opravdu jen velmi stručný nástin naší činnosti.

Hlavním dějištěm našich výzkumů byl i letos

MORAVSKÝ KRAS,

Při tom bylo odpracováno celkem 4468 kontrolovaných a registrovaných nehonorovaných brigádnických hodin, jejichž praktický vědecký význam netřeba dále zdůrazňovati.

S politováním nutno zjistiti, že klubovní pracovní skupiny Jesenická, Boskovská, Holštýnská, Rudická, Javoříčská a z části i Ostrovská nepodalily výkazy o exkursích, takže hořejší údaje jsou značně neúplné.

Výbor konal do konce r. 1952	11 schůzí
členstvo konalo	5 ..
valná hromada konána	1 ..
porad činníků konáno	7 ..

takže celkem konáno 24 schůzí.

Mimo to konaly před většími podniky členové se svými vedoucími věcné porady o postupu.

Stav členstva byl tento:

Koncem roku 1951 čítal spolek	501 členů.
v roce 1952 přistoupilo	24 členů
celkem	525 členů
vymazáno bylo	7 ..
takže stav členstva činil koncem r. 1952	518 členů.
Z těchto bydlí ve Velkém Brně	251 ..
a mimo Brno	267 ..

Podle stavovského rozvrstvení členstva bylo:

dělníků a rolníků	56%
studujících všech oborů	24%
ústavy, profesori všech oborů a učitelé	10%
úředníků	10%

Agenda Speleologického klubu se stále více a více rozrůstá a kdyby byly poměry naší činnosti příznivější a členstvo nebylo ve svém nadšení pro výzkum krasů jinak brzděno, neobešel by se spolek již bez pracovní síly z povolání pro svoji administrativu.

Končíme s přáním, aby i tento požadavek se našemu spolku vbrzku k jeho rozkvětu splnil!

Výbor Speleologického Klubu v Brně.

Vedoucí redakce: Antonín Boček, Brno, Novobranská čis. 14, jemuž zasílejte články. — Číslo šekového účtu Stát. bky čs.: M 108.576. „Český speleologický klub pro zemi Moravskoslezskou v Brně, Brno.“ — Tisknou: Západomoravské tiskárny 02, nár. podnik. Brno, Běhounská 22-24. — Expedice tamtéž.

Kdo z nečlenů nehodlá odebírat tento časopis, nechť laskavě vrátí zaslané číslo v původním obalu a nepoškozené **do jednoho týdne po obdržení**. — Odběratelství se ruší **pouze** písemnou výpovědí! Vracení čísla nestačí!

Články a vyobrazení jsou chráněny autorským právem! Rukopisy pište strojem nebo **čitelně** a po **jedné** stránce. Nevracejí se! Za obsah článků odpovídá autor. Otiskování článků nebo výtahů z nich a zpráv je dovoleno, ovšem s výslovným udáním pramene.

Výhoda novinové sazby přiznána výnosem ředitelství pošt v Brně, J. zn. I A-4-2370-0 : 33.693 ze dne 28. dubna 1948. Časopis je podáván u pošt. úřadu Brno 2.

Umožněte rozvoj časopisu včasným zasláním předplatného předem!

V roce 1953 bylo podniknuto exkursí:

jednodenních	66
dvoudenních	17
třídenních	2
čtyřdenních	1
<hr/>	
celkem tudíž	86,

při nichž bylo odpracováno 1680 dobrovolných nehonorovaných pracovních hodin. I zde nutno podotknouti, že odpracované hodiny skupin, jež nezaslaly exkursní výkazy, jakož i výše označené studijní a badací zájezdy a pod. nejsou do tohoto počtu pojaty!

Z vnitřní činnosti spolku (administrativní) uvádíme:

Schůzí bylo konáno:

valná hromada	1
mimořádná valná hromada	1
výborové schůze	12
schůze mimořádné	4
porady skupin před exkursemi	8
schůzí názvoslovné komise	5
<hr/>	
celkem tudíž	31.

Podacím protokolem našeho spolku prošlo roku 1953 celkem 1010 podání a odesláno bylo 5573 písemností. Agenda spolku se stále rozšiřuje a bude nutno vážně pomýšlet na získání a honorování nejméně půldenně stále zaměstnané kancelářské síly, a to zejména dojde-li k uskutečnění připravené akce sestavení speleologické bibliografie!

Výbor Speleologického klubu v Brně.

Záznamy z r. 1954 :

Za Rudolfem Sáňkou.

Dne 14. ledna 1954 zemřel po těžké chorobě Rudolf Sáňka, zemský chemický ředitel v. v., kterého nutno také vzpomenouti i v našem časopise. Rudolf Sáňka se narodil 14. 4. 1885 v Milonicích na Blanensku, byl žákem geologa A. Rzehaka, ale věnoval se chemii. R. 1914—1918 působil v rájecké šamotce, kde prováděl analýsy rudických hlínek, r. 1918 vstoupil do služeb výzkumných ústavů zemědělských, odkud odešel r. 1948 do výzkumných ústavů lesnických, kde působil do r. 1952. R. Sáňka vyrostl v domově Wanklovské badatelské tradice, kam docházeli M. Kříž, Fl. Koudelka, J. V. Procházka, J. Knies, R. Trampler a j. krasoví badatelé starší generace za jeho otcem Hugem Sáňkou, neprávem zapomenutým krasovým a starožitnickým badatelem moravským. Z domova a z tohoto okruhu badatelského si odnesl Rudolf Sáňka živelný zájem o kras a jistě patřil k nejlepším znatelům našeho krasu

starší generace. Od krasové topografie byl již jen krok k paleontologii a archeologii a zde jevil pochopitelně jako chemik v přední řadě zájem o otázky technicko-chemického rázu. Tak ještě na podzim r. 1953, když již zrádná choroba hlodala v jeho nitru, pídil se Rudolf Sáňka po karbo-nologické literatuře. Je nedozírná škoda, že Rudolf Sáňka, člověk nesmírně skromný a tichý, nepublikoval výsledky svých poznání jak v oboru agrobiologickém tak i ze speleologie a krasové topografie. Nezištně však dával svoje poznatky k dispozici všem badatelům a čelným přátelům, kteří u něho hledali informace a pomoc a i Speleologický klub v Brně mu vděčí za chemické rozborů Krasových vod, barvených v ponorech a propastech sloupských jeskyní r. 1946. Ani českoslovenští jeskyňáři, protože se R. Sáňka zúčastnil mnohých prací již dávno před první světovou válkou a byl i členem našeho klubu, nemohou na R. Sáňku zapomenouti. Jeho jméno zůstane stejně jako jméno jeho otce Huga Sáňky zapísáno v naší krasové historii.

JSk

ORGANISAČNÍ ZPRÁVY

Организационные сообщения. - Organisation. - Organisation.

Zpráva o mezinárodním speleologickém kongresu v Paříži 1953.

Poněkud opožděně přinášíme zprávu o prvním mezinárodním speleologickém kongresu, který zasedal v Paříži 7.—12. září 1953. Kongres byl zahájen ve velkém amfiteatru v Museum National d'Histoire Naturelle v Jardin des Plan-

tes profesorem René Jeannelem, honorárním ředitelem Musée a světovým specialistou studia kaverníkolních koleopter. Předsedou kongresu byl také profesor Jeannel. Kongresu se zúčastnilo na 200 delegátů z nejrůznějších zemí, kteří všichni byli ozdobeni trikolorou kokardou s netopýřem. Vědecký charakter speleologie byl prokázán účastí universitních a musejních specialistů, kteří přednesli na 100 přednášek v různých sekcích jako na př. hydrogeologické, morfologické, fyzicko-chemické, meteorologické, krystalografické, zoo- a botanobiologické, prehistorické, topografické, fotografické a kinematografické. Speciální přednášky se týkaly materiálu a výzkumných technik. Vedle toho zasedaly a byly utvořeny dvě speciální komise, pověřené a zabývající se statuty mezinárodních kongresů speleologických a uniformováním terminologie a sjednocením značek pro podzemní topografické práce. Kongres organizoval současně expozici výzkumného materiálu propasti a pro podzemní plavbu, kde upoutaly zejména speciální skafandr a speciální pařížská konstrukce pro expedici do propasti Pierre St. Martin na r. 1953. Výstavu doplňovaly neobyčejně obsáhlé doklady fotografické, topografické, speciální publikace, maketa Dent de Crolles, provedená J. Chevalierem, vzácné konkrece atd. atd. V Musée de l'Homme v Palais de Chaillot byly tři kinematografické seance, kde bylo předvedeno 11 speleologických filmů 16 a 35 mm, mezi nimiž byly zejména nejvíce aplaudovány *Sondeurs d'abîmes* (M. Ichac), dále *Ténébres* (film natočený mladým 17letým amatérem v masivu Audoubert v Pímoňských Alpách), dále *Értaudův* film zachycující výzkum propasti Pierre St. Martin r. 1953 a nejkrásnější film Kodachromu *Řeky bez hvězd*, ločený v okolí Grenoble. Největší zásluhu o uskutečnění kongresu mají prezident R. Jeannel, generální sekretář Bernard Gèze, asistent Jacques Rouire, dále profesor A. Vandel, Guy de Lavour, Norbert Casteret, Pierre Chevalier, Felix Trombe a j. Bylo usneseno, že příští kongres bude zasedati 1957 v Itálii. JSK.

O speleologický slovník.

V poslední době byla na několika místech spolu s otázkou speleologické bibliografie rozvířena i otázka speleologického slovníku. I zde možno s potěšením poukázat na to, že jsme měli brzy po zahájení naší spolkové a časopisecké činnosti na mysli otázku nezbytného speleologického slovníku. Tím se tato otázka dostává znovu do popředí a rádi se znovu chápeme práce. Hesla slovníku z literatury vypsali a jejich etymologii a vývoj probírá Jan Škutil, anglické partie slovníku se ujal opět náš člen profesor A. Srol, německou terminologii uvádí předseda A. Boček a je vítatí, že se přihlásil ku spolupráci v této partii rakouský speleolog A. Trimmel. Pochopitelně, že celá akce bude vědecky internacionálně koordinována. Snad již v některém z nejbližších čísel časopisu budeme mítí příležitost uvést aspoň stručnou ukázkou našeho slovníku. Zádáme všechny zájemce, zeměpisce, speleology i linguisty, členy i nečleny, kteří by měli jakýkoliv zájem o spolupráci na této naší nové spolkové akci, aby se přihlásili u předsedy. Red.

ORGANISAČNÍ ZPRÁVY

Организационные сообщения. - Organisation. - Organisation.

Speleologický kroužek Závodního klubu ROH Adamovských strojiren

nedávno ustavený navázal spolupráci se Speleologickým klubem. Základem vzájemné spolupráce je úmluva, v níž jsou vytyčeny zásadní body pro účelné podnikání výzkumných prací a pro všestranné vědecké vyhodnocení získaných výsledků. Speleologický kroužek, který je zatím první svého druhu u nás vede J. Jánský, referentem byl jmenován V. Novák. Jeho práce jsou účinně podporovány závodem, což umožňuje široké rozvinutí jeho práce.

První výzkumnou akcí Speleologického kroužku bylo znovuvstavení Samalíkových jeskyní u Ostrova namáhavým vyhloubením vstupní šachty. Tím je umožněno dokončit zde průzkumné a mapovací práce, které byly nedávno přerušeny zavalením vstupu. - V současné době obnovili členové Speleologického kroužku práce v šachtě na jižním úbočí Balcarovy skály, nedaleko jeskyní Samalíkových.

Do budoucna plánuje se zdolání Přítokového syfonu v hlavním pracovišti Speleologického klubu - v Býčí skále, kterou si nedávno členové kroužku informativně prohledli.

ORGANISAČNÍ ZPRÁVY

Организационные сообщения. • Organisation. • Organisation.

Důležité upozornění členům Speleologického klubu.

Výbor Speleologického klubu řešil na několika posledních schůzích organizační otázky týkající se uskutečnění systematických plánovaných speleologických výzkumů vzhledem k připravovanému prohlášení Moravského Krasu za chráněné přírodní území. Osnova připravovaného vl. nařízení obsahuje mj. pro nás důležitou skutečnost, že všechny průzkumné akce musí být předem schváleny orgány Státní péče, aby krajinný charakter tohoto jedinečného území nebyl poškozován. Věříme, že tyto snahy, o jejichž uskutečnění usiluje Speleologický klub již po řadu roků najdou u všech speleologů a milovníků přírody široký ohlas a plné pochopení.

Pro účelnou koordinaci prací jednotlivých skupin je nutno aby jejich vedoucí sestavili co nejdříve (do 14 dnů) plán prací na rok 1955. Na základě těchto údajů bude pak doporučeno vypracování projektů na jednotlivé práce a jejich finanční zabezpečení. Jedině toto umožní komplexní řešení našich průzkumných problémů a jsme přesvědčeni, že i značně usnadní začlenění našich průzkumných akcí do připravovaného vědeckého profesionálního výzkumu Moravského Krasu.

Dále se obracíme na vedoucí pracovních skupin a všechny aktivní členy s naléhavou výzvou: má-li být upevněno postavení Speleo-klubu a zachována badací práva je nutno, aby vedoucí skupin a všichni členové **co nejdříve zaslali exkursní zprávy**

pokud možno o každé vykonané exkursi v roce 1954. Včasné zasilání exkursních zpráv má pro náš klub velký význam, poněvadž zprávy jsou dokladem o naší obsáhlé výzkumné činnosti.

Pro sestavení výroční zprávy je zapotřebí, aby skupiny sestavily **souhrnné zprávy** o pracích a jejich výsledcích za rok 1954 s počtem exkursí, odpracovaných hodin atd. ve lhůtě do 14 dní.

Podrobnější instrukce jsou uvedeny v oběžníku, který si mohou zájemci pokud jej neobdrželi vyžádati. Případné další podrobnější informace sdělí exkursní a plánovací referent Speleologického klubu Ing. Miloš Skoupý, Jiráskova 57., Brno.

Za aktivní účasti členů Speleologického kroužku ZK ROH Adamovských strojůren (vedoucí s. Weigel) rozvíjí se slibně výzkumné práce v **Býčí skále**. Žádáme členstvo, aby se těchto zajímavých prací pravidelně zúčastňovalo.

Abychom zabezpečili pravidelné vydávání Čsl. krasu je nutné vyrovnati včas **předplatné a členské příspěvky**. Přispějte k rozvoji časopisu získáváním nových předplatitelů a posilte naše řady novými dosud neorganizovanými aktivními jeskyňáři!

Speleologický klub,
Novobranská 14., Brno.

Na rozloučenou s Československým krasem!

Stalo se u nás v našem časopise takřka nepsaným zvykem, že po ukončení každého ročníku jsme přinášeli několik úvodních řádků nového ročníku, v nichž — což nezapíráme — jsme se nejen těšili z vykonané práce, ale načrtávali vždy aspoň zcela stručně další úkoly. Tuto jasnou perspektivu tentokrát před sebou nemáme. Po sedmi ročnicích, které přinesly takřka na dvou tisícovkách svých stranách a spoustě mapových příloh jistě mnoho cenného k poznání našeho bohatého československého jeskynního podzemí a krasu vůbec, když jsme chtěli po dalších dvou ročnicích uzavřít bilanci prvého decenia souborným obsahem a snad i rejstříkem, který by ukázal, že jsme dovedli soustřediti téměř všechny naše krasové badatele a abychom ukázali, že jsme obraceli pozornost a zřetel ku všem krasovým zjevům v nejširším slova smyslu, nebyl náš Československý kras zařazen více do vydavatelského plánu, při čemž jsme nebyli ani k příslušnému jednání pozváni.

Speleologický klub, jako vydavatel Čs. krasu podal ministerstvou kultury žádost o obnovení povolovacího výměru doporučenou řadou vědeckých a odborných organizací a institucí. Je jistě potěšitelné a podporou naší správnosti našich tužeb a snah, že o vydávání Čs. krasu jeví zájem i Československá akademie věd (brněnská základna). Příslušná jednání jsou v proudu a o dalším osudu Čs. krasu není dosud definitivně rozhodnuto.

Bylo jistě pěkné, když jeden z nejmladších našich spolupracovníků-studentů prvého ročníku, který zatím vyrostl ve vážného autora, nazval Kras již v počátcích jeho vycházení „okénkem do světa“. Spěch, s jakým naši i cizí autoři přicházeli do redakce a četné referáty domácí i cizí svědčí o tom, že si náš časopis dovedl získati vskutku sympatie a přízeň v nejširších kruzích odborných i milovníků přírody. V Československém krasu byla krasologie chápána tak, jako málokde jinde, v nejširším slova smyslu a byla zde pěstována i historie krasového bádání výzkumu a organizace.

Máme plnou chuť pokračovat v započatém díle! Věříme, že pro uskutečnění našich plánů najdeme plnou podporu všech kompetentních činitelů a že již brzy se shledáme se svými čtenáři — snad již v jiné organizační formě — na svých stránkách příštího osmého ročníku Čs. krasu, pro nějž máme připraven a shromažďujeme další materiál.

Brno, květen 1955.

Redakce Československého krasu.

Výbor Speleologického klubu.

Edice SE 3
Speleologická pracovní skupina „Tři senioři“
Česká speleologická společnost, Základní organizace 6 – 12
„Speleologický klub Brno“.

Josef POKORNÝ :

Pokus o nalezení historie Speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně.

2. dodatek

Rok 1965

**Spis z Slovniko sabinno Speleologickohe Klubu při Moravchoh
museu brnoho dne 2. Svencuho 1935 v Brnohohe Mestohoh museu.**

Prisutnihohe listi

1/ Priznava se, ze v 13. 12. 1935
2/
3/
4/
5/
6/
7/
8/
9/
10/
11/
12/
13/
14/
15/
16/
17/
18/
19/
20/
21/
22/
23/
24/
25/
26/
27/
28/
29/
30/
31/
32/
33/
34/
35/
36/
37/
38/
39/
40/
41/
42/
43/
44/
45/
46/
47/
48/
49/
50/
51/
52/
53/
54/
55/
56/
57/
58/
59/
60/
61/
62/
63/
64/
65/
66/
67/
68/
69/
70/
71/
72/
73/
74/
75/
76/
77/
78/
79/
80/
81/
82/
83/
84/
85/
86/
87/
88/
89/
90/
91/
92/
93/
94/
95/
96/
97/
98/
99/
100/

A toto je pokus o jedno z počítačových oživení textu.

Zápis z členské schůze Speleologického klubu při Moravském muzeu v Brně, konané dne 6. prosince 1965 v místnosti Moravského muzea.

Přítomní : Dle listiny přítomných.

1.) Předseda RNDr P. Ryšavý v 19,15 hod schůzi zahájil. Omluvil soudruhy dr. Slezáka, J. Hamana, J. Grepla, K. Kačmaříka, Antonína Ludvíka, Babáčka Pavla, Sl. Veselého. Seznámil členstvo s navrhovaným programem schůze. Program byl schválen. P. H222immel dodává, že má námět do různého.

2.) Zapisovatel přečetl zásady bezpečnosti pro veškeré práce Speleologického klubu, sestavené na návrh výboru klubu bezpečnostní komisí. Předseda vyzval přítomné k vyslovení názoru na úplnost předpisu a upozornil, že zásady nejsou a ani nemohou být dokonalé a ani nahrazovat celou problematiku bezpečnosti při výzkumu v jeskyních. Vyzval členstvo k respektování zásad schválených výborem a k jejich důslednému dodržování.

V diskuzi k tomuto bodu se přihlásil J. Himmel : Zásady nemají právního opodstatnění a není záruka, že je bude členstvo dodržovat. Vedoucí skupin, dle stanov klubu nemá žádná práva ani povinnosti. Jde spíše o výchovnou záležitost. Záleží pouze na kázni všech účastníků exkurze. S.Rada navrhuje, aby usnesení komise v případě zajištění šachtic, hlubších než 1 bylo A rozšířeno na šachtice 5m. Také navrhuje změnu v definici bezpečnosti v prostorách se špatnou komunikací vzduchu. Pracoviště má být opuštěno tehdy, udělá-li se jednomu z přítomných nevolno. Poukazuje na právní otázky a na, aby byl veden u skupin pracovní deník, a rovněž navrhuje větší iniciativu výboru při kontrole bezpečnosti na pracovištích – nesvalovat všechnu odpovědnost na vedoucího skupiny. ***(Vynechané a vytečkované mezery jsou místa, kde je text nečitelný – pozn. opisujícího).***

Předseda Ryšavý k Himmelovu negativnímu postoji prohlašuje : zásady byly vydány ne proto, aby při případné nehodě byl někdo krytý, ale nýbrž proto, aby se zásady dodržovaly a aby k žádné nehodě nedošlo. K Himmelovu ohrazení, že skupiny předpisy nebudou dodržovat dodává, že zásady jsou rozhodnutím výboru a jako takovým je nutno se jim podřídit. Nesouhlasí s názorem J. Himmela který tvrdí, že tyto zásady odporují stanovám.

P. Himmel navrhuje nechat o zásadách hlasovat na valné hromadě. Ing Šeda navrhuje, aby v případě nějaké nehody se k výsledku dostavil někdo z výboru a jako takovým je nutno se jim podřídit. Tento návrh byl schválen. P. Himmel navrhuje rozšířit výbor o bezpečnostního referenta, případně jmenovat osobu pro bezpečnostní otázky při Krašovské komisi GÚ ČSAV.

Valentová navrhuje praktikování přednášek o první pomoci a základních otázkách jistění pro nováčky. Himmel podává návrh na pojištění členů spolku. Předseda Dr. Ryšavý uzavírá diskuzi s tím, že bezpečnostní zásady, schválené výborem jsou platné pro všechny členy klubu, ovšem věcné připomínky a dodatky k zásadám jsou vítané.

3.) Organizační referent žádal členstvo o pravidelné dodávání exkurzních zpráv i podání závěrečné zprávy o činnosti za rok 1965. J. Himmel diskutuje na téma zneužívání exkurzních zpráv členy klubu. Neuvádí však žádné konkrétní údaje.

- 4.) Vedoucí skupin podávají zprávy o činnosti : Referuje skupiny MVŽ,OO... SSPVR (*tato pasáž je velmi nečitelná – pozn. opisujícího*) , skupina Jedle, a Pustožlebská skupina. Himmel nanáší návrh, aby klub zakoupil kopii filmu natočeného českou televizí v jeskyniJ. Příbyl odpovídá, že již objednal tuto kopii. Předseda se táže, jestli byl do archivu klubu dodán protokol o objevu jeskyně 13 C.
- 5.) Předseda informuje přítomné o zasedání redakční rady pražského sborníku „Československý kras. Připomíná, že do rubriky zprávy je potřebné do ročníku 1. (*číslo je nečitelné – pozn. opisujícího*) dodat příspěvky a vyzývá k tomu členstvo. Doporučuje rovněž autorům nějakých obsáhlejších článků zařazených do našeho krasu předat k publikaci do krasu pražského.
- 6.) S. P. Himmel vznesl na schůzi některé otázky, přednesené Speleologickému klubu při Moravském muzeu dne 6.12.1965 v místnosti Moravského muzea. (Otázky viz příloha č. 1). K těmto vzneseným otázkám se rozvinula diskuze, která nevedla ke konkrétním závěrům. Proto bylo rozhodnuto, že SSPVŘ bude pozvána příští výborovou schůzi, kde s ní budou všechny jimi podávané námitky a návrhy prodiskutovány.
- 7.) Předseda schůzi v 21,40 ukončil.

- 8.) V Brně dne 6.12.1965 Zapsal Jan Příbyl.

Tuto kopii zápisu, (která byla špatně čitelná už když byla napsaná, jde zřejmě o x – tý průklep) jsem se snažil rozluštit a otrocky opsat. Pokud se mi podařilo text rozluštit (až na pár slov), předkládám jej zájemcům o historii SKB.

Škoda, že nemáme Přílohu č.1 a další zápisy. Na mne tento zápis dělá (možná jen subjektivní) dojem, že vedoucí pracovních skupin nechápou, že jejich závazkem je vytvářet pracovnímu kolektivu především bezpečné podmínky k práci. Dnes jsme o řadu let dál, tak víme, že prevence je smysluplná a má i svůj ekonomický dopad, především v tom, že zabraňuje škodám na lidském zdraví i na majetku.

Josef Pokorný.

Rok 1970

Získaná torza korespondence se snaží zachytit, čím – jakými problémy Speleologický klub Brno žil. Především to byl nedostatek prostředků, ale já se domnívám, že to byl hlavně nedostatek cílevědomosti řadových členů ve vztahu ke snahám výboru. Působí to na mne dojmem, že členové by toho od výboru hodně chtěli, ale kromě svého vlastního speleologického výzkumu nemají pro akce a snahy výboru pochopení ! Řídící funkce Speleoklubu je tak nějak „chytána za ocas“. Cílevědomě, podle mého názoru pracují jen kroužky při Závodních klubech ROH a skuteční odborníci v řadách speleologů.

Jaký je Tvůj názor, můj milý čtenáři ? Já vím, že to vypadá, (z pohledu na mne) jako by frajtr chtěl být po válce generálem, ale chceme-li zpracovat skutečnou historii SKB, tak musíme nějaké stanovisko zaujmout !

V PRAZE 20. března 1970 19.....

Č.j.

Věc: Speleologický klub, Brno - žádost o subvenci na činnost

Ref.: Dr. Sýkora, linka 527

Speleologický klub Brno

Kapucínské nám. 8

B r n o

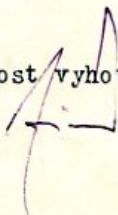
Ministerstvo financí ČSR nemá možnost a ani neposkytuje jednotlivým kulturním anebo zájmovým organizacím finanční prostředky na činnost přímo. Protože Speleologický klub v Brně vyvíjí svoji činnost v rámci zájmové činnosti Moravského muzea v Brně, je třeba abyste prostřednictvím této organizace se obrátili na Jihomoravský krajský národní výbor, aby v rámci svých možností vám poskytl finanční prostředky z částky, kterou jsme mu na kulturní činnost v rámci příspěvku národním výborům poskytli.

Podle sdělení ministerstva kultury ČSR koordinaci výzkumné činnosti v krasových oblastech provádí Krasová komise ČSAV. Bylo by proto možné formou sdružení finančních prostředků podílet se na plnění průzkumných úkolů společně. Doporučujeme, abyste s touto komisí vstoupili v jednání o finančním zajištění vámi prováděných výzkumů.

Vedoucí oddělení:

J. Hurt v.r.

Za správnost vyhotovení:

OKRESNÍ NÁRODNÍ VÝBOR V BLANSKU

c. j. 528/škol.

V Blansku dne 5. června 1970.

R o z h o d n u t í

Speleologický klub v Brně
Moravské muzeum

Kapucínské nám. 3

B R N O

Odbor školství a kultury ONV v Blansku rozhodl podle § 46 a násl. zákona č. 71/67 Sb. a zák. č. 40/56 Sb. a na základě vyhlášky MŠK č. 18.001/56 Úl. takto:

S účinností od 5.6.1970 do odvolání se úředně uzavírá přístup do Amatérské jeskyně (Cikánský - Simonův závrt), v trati Bukovinky na Ostrevské plošině a zakazuje se tam provádět jakékoliv průzkumné a výzkumné speleologické a jiné práce.

O d ů v o d n ě n í :

Podle oznámení OO VB v Jedovnicích ze dne 29.5.1970 č. VB-27/70 bylo do jmenované jeskyně provedeno vzloupání a byl tam proveden nedovolený odstřel za použití ne-evidovaného střeliva. Záležitost je proto dále v šetření orgánů VB.

Pro zajištění důkazů k uvedenému trestnímu jednání prozatím neznámého pachatele je třeba uvedenou lokalitu úředně uzavřít, tím dříve, že podle upozornění ČSAV Geografického úřadu v Brně ze dne 3.6.1970 č. j. 50/70 lze očekávat, že může dojít k dalšímu narušení této lokality.

Proto odbor školství a kultury ONV v Blansku jako orgán odpovědný za ochranu přírody rozhodl, jak je shora uvedeno. Proti tomuto rozhodnutí je možno podat odvolání odboru kultury JmKNV v Brně, podáním učiněným u OŠK ONV v Blansku. Případně podanému odvolání se podle § 55, odst. č. 2 zák. č. 71/67 Sb. odnímá odkladný účinek z důvodu naléhavého obecného zájmu. Tento zájem je dán skutečností, že v případě okamžitého neuzavření uvedené lokality je zde akutní nebezpečí narušení chráněného krasového útvaru, čímž by vznikla čl. státu nenahraditelná a neodčinitelná újma.

Vyřizuje: JUDr. M. Pazour

Vedoucí odboru školství
a kultury:

v. z. Jindřich D r y š l

52

Vyjádření k významu prací v Amatérské jeskyni
pro studium geologických problémů Mor.krasu.

RNDr. Rudolf Burkhardt

Desavadní průzkumné a objevné práce Plánivské skupiny Speleologického klubu vedly během řady let k systematickému sledování toku podzemní Bílé vody a jejich nejuspěšnějším výsledkem byl objev jeskyně Amatérské v Cikánském závrtě u Ostrova.

Objev této jeskyně umožnil studium geologické stavby devonských vápenců v oblasti s nepatrnými odkryvy, jakou je krasový zarovnaný povrch, v území se spornou otázkou základního stylu tektonické stavby. Geologické mapování jeskyně vedlo posuzovatele k podrobnější charakteristice jedinečných přírodních odkryvů při podzemní Bílé vodě, objasňující podrobnější lithologické poměry na hranici lažáneckých a vilémovických vápenců. Studium tektonických poměrů přírodního defilé představevaného jeskyněmi Bílé vody v Amatérské jeskyni zjistilo i některé tektonické novinky. Je to zejména existence příkrých vrás ve střední partii, na styku dvou bloků s klidnějším stylem stavby.

S hlediska geologického zájmu bude velmi významné prodloužit studované defilé průzkumem další prodloužení jeskyně generálně jihozápadním směrem, prozkoumané dosud jen orientačně objevitelskou skupinou M. Šlechty.

Odtokový sifon Povedňové chodby je situován v západní tektonické kře, v západním křídle brachyantiklinálního, k severu vyklenutého ohybu vrstev s mírnými až plochými úklony, porušená tektonickou poruchou sledující směr chodby, s výplní mylenitického charakteru.

O funkci sifonu jsem se vyjádřil v debrozdání o stavu výzkumu na Bílé vodě ze dne 10.II.1970.

Předkládaný posudek se dotýká geologického významu prací. Nemohu se vyjádřit ke známým právním komplikacím současné situace v Amatérské jeskyni.

Rud. Burkhardt

V Brně dne 16.července 1970

10.11. - 1. výhled, 2. výhled!

Speleologický klub
Kapucínské nám. 8
BRNO

V Brně dne 25.9.1970

P.T.
Okresní národní výbor

B l a n s k o

Věc: Amatérská jeskyně

Při provádění soupisu materiálu v Amatérské jeskyni a jeho transportu na povrch dne 17. t. m. byla našemu členu M. Beniškovi předána kopie dopisu Vašeho odboru školství a kultury, adresovaného Moravskému krasu Blansko.

V dopise se bez jakéhokoliv předchozího projednání s námi a bližšího ~~zodpovědnosti~~ zdůvodnění šiní rozhodnutí o prozatímním převedení Amatérské jeskyně Moravskému krasu Blansko. Jak bylo projednáno ve výborové schůzi dne 24. t. m., s tímto rozhodnutím nesouhlasíme; rovněž považujeme za nevhodný způsob, jakým je prováděno vynětí jeskyně z naší kompetence. Dcumníváme se, že takové otázky je třeba řešit obvyklým způsobem na základě konkrétních skutečností, a to v Krasové komisi, která je k tomu kompetentní a jejíž činnost je jinak narušována. Žádáme proto, aby jeskyně byla dána zpět do naší kompetence. Po zrušení zákazu průzkumných prací Krasovou komisí, kterou jsme se usnesli požádat o patronát, hodláme provést další průzkum partií za sifonem, rekonstrukce vedoucí k objasnění průběhu tragédie a transport materiálu, který se nalézá v partiích za sifonem. Máme k tomu příslibenu aktivní účast potápěčů Trigon klubu. Další program pak upřesníme a Krasovou komisí.

Žádáme o vyřízení tohoto našeho stanoviska a zrušení neuváženého rozhodnutí odboru školství a kultury.

Za SPELEOLOGICKÝ KLUB

BRNO

Kapucínské nám. 8

.....
Dr. Přemysl Ryšavý, předseda S. Mayer, jednatel

kopie Kras. komise ČSAV a Moravský kras Blansko

Speleologický klub Brno
Kapucínské nám.8

Titl.

Jihomoravský krajský národní výbor
Brno

č.j. 12/70

věc: žádost o subvenci

K našemu dopisu ze dne 2.března 1969 adresovanému tehdejšímu předsedovi jihomoravského KNV obdrželi jsme prostřednictvím Moravského muzea subvenci na rok 1969 ve výši Kčs 10.000.-. Tato podpora nám umožnila doplnit část výzbroje nezbytně nutné k dalším průzkumným pracem.

V návaznosti na předchozí objevy byl zorganizován komplexní průzkum Amatérské jeskyně na němž se podílí přední odborníci příslušných vědních disciplin.

V srpnu minulého roku podařilo se potápěčsky objevit další mnohasetmetrový úsek chodeb a dómů opět hlavně vázaných na Bílou vedu postupující směrem jihozápadním. Řešení problému podzemní Punkvy tím významně postoupilo a dostává se do dalšího stadia, když dosavadní předpoklady, že mezi Holštejnem, Sloupem, Ostrovem a Macochou existují velké soustavy jeskyní se staly skutečností. Považujeme za potřebné dokončit průzkum Amatérské jeskyně, jakož i velikých prostor za sifonem a podle charakteru místa kam až se podaří proniknout i podle jejich polohy pak volit další postup.

Žádáme, aby Jihomoravský KNV uvážil celkovou situaci a poskytnutím potřebné subvence i na letošní rok podpořil další průzkum Moravského krasu.

S pozdravem

Za:

předseda

jednatel

V Brně 17.února 1970

1 kópie Dr. Lysávy

Rok 1971

MINISTERSTVO KULTURY

Cís. 4. 641/71 - II/2

V Praze dne 25. února 1971

Věc: Povolení výzkumných a průzkumných prací v Amatérské jeskyni, v chráněné krajinné oblasti "Moravský kras".

Speleoklub

Kapucínské nám. 8

B r n o

Ministerstvo kultury ČSR vzalo na vědomí závěry z Krasové komise zřízené při Geografickém ústavu ČSAV v Brně ve věci Amatérské jeskyně, v chráněné krajinné oblasti "Moravský kras", konané dne 29. ledna 1971, zápis o jednání skupiny pro řízení a koordinaci výzkumu a průzkumu Amatérské jeskyně dne 8. února 1971 v Geografickém ústavu ČSAV a zápis z prověrky výzkumného pracoviště Amatérské jeskyně z 8. února 1971.

Na podkladě výše uvedených zápisů a vyjádření Krajského střediska státní památkové péče a ochrany přírody v Brně a Státního ústavu památkové péče a ochrany přírody souhlasí ministerstvo kultury s krátkodobou akcí průzkumných a výzkumných prací v Amatérské jeskyni za těchto podmínek:

- 1) Koordinačním orgánem pro výzkumné a průzkumné práce v Amatérské jeskyni je Krasová komise.
- 2) Průzkumné a výzkumné práce řídí tříčlenná skupina ve složení dr. Burkhard, dr. Ot. Štelcl CSc. a dr. Lad. Slezák.
- 3) Akce bude provedena podle projektu, který předloží Speleologický klub v Brně. Projekt bude 3 člennou koordinační skupinou překontrolován a popřípadných doplňcích - změnách touto skupinou schválen.
- 4) Za celou akci odpovídá Speleologický klub v Brně, který zajistí provizorně, ale naprosto bezpečně vstupní šachtu z povrchu do domu Objevitelů.

- 11) Po vyhodnocení výsledků koordinační skupinou, navrhne Krasová komise další postup, který bude podkladem pro udělení příslušného povolení ministerstva kultury na další období.
- 12) Toto povolení platí do konce dubna tohoto roku.
- 13) Ministerstvo kultury může toto povolení na podkladě zjištěných nových skutečností, anebo v případě nedodržení výše uvedených podmínek, okamžitě odvolat.

Závěrem upozorňujeme, že budování povrchového zařízení a způsob definitivního vystrojení šachty (viz zápis z 8. 2. 1971) lze započít až po vyhodnocení výsledků povolené akce, a to opět po projednání s orgány státní ochrany přírody.

v z. Dr. Ant. V i n š v.r.
vedoucí oddělení péče o kulturní
památky, muzea a přírodu

Za správnost:

Limicová

OKRESNÍ NÁRODNÍ VÝBOR V BLANSKU
- odbor školství a kultury -

Č. j. kult/71

V Blansku dne 19. března 1971

Moravskému krasu
v Blansku

Věc: zrušení rozhodnutí a převedení Amatérské jeskyně.

Rozhodnutím odboru školství a kultury ONV v Blansku ze dne 15. září 1970, č. j. kult/70 bylo provedeno opatření za účelem zajištění materiálu v Amatérské jeskyni. Za tím účelem byla tato jeskyně prozatímně převedena do správy organizace Moravský kras v Blansku, a současně byl zakázán přístup do jeskyně bez vědomí OŠK ONV v Blansku a org. Moravský kras.

S ohledem na povolení výjimky Ministerstva kultury ČSR č. j. 4.641/71-II/2 ze dne 25.2.1971 k provedení krátkodobé průzkumné a výzkumné akce v Amatérské jeskyni dle schváleného projektu pro Speleologický klub v Brně z r u š u j e odbor školství a kultury ONV v Blansku shora uvedená opatření s tím, že dnem 19. března 1971 se vrací správa jmenované lokality Amatérská jeskyně, včetně všech do doby vydání zákazu povolených dispozic, do dřívějšího stavu / před vydáním zákazu ze dne 15.9.1970 /.

Dle dopisu Ministerstva kultury ČSR č. j. 4.641/71-II/2 ze dne 25.2.1971 odpovídá odbor školství a kultury ONV v Blansku i nadále za přístup na lokalitu / bezpečnostní uzavření vchodu - Cigánský závrť/.

Milan Doskočil

Milan Doskočil, prom. práv.,
vedoucí odboru školství a kultury

Na vědomí : Speleologický klub., Brno

Krasová komise při GÚ ČSAV Brno

Oddělení pro výzkum krasu Moravského muzea v Brně

OKRESNÍ NÁRODNÍ VÝBOR V BLANSKU
- odbor školství a kultury -

Č. j.

V Blansku dne 7. června 1971

Věc : kontrola výdřevy vstupní šachty Amatérské jeskyně

Na základě povolení výzkumných a průzkumných prací v Amatérské jeskyni Ministerstvem kultury v Praze ze dne 25. 2. 1971 č.j. 4.641/71-II/2, kde pod bodem 8/ bylo stanoveno : " Při zabezpečování sestupu vstupní šachtou se bude vycházet z jejího nevyhovujícího stavu. Bude proto provedena výměna poškozené výztuže a žebře budou bezpečně upevněny / viz závady v zápisu z 8.2.1971 a doporučení podniku Moravský kras z 10.2.1971/. Před započítím akce se ukládá zajistit provizorně šachtu tak, aby byla dostatečnou zárukou bezpečného sestupu, výstupu i transportu materiálu.; bod 9/ Před započítím společné akce v Amatérské jeskyni, proveda na místě kontrolu odbor školství a kultury ONV v Blansku ve smyslu zápisu

z 8. 2. 1971. Odbor školství a kultury ONV nadále odpovídá za přístup na lokalitu/ bezpečnostní uzavření vchodu - Cigánský závrt/." Podle tohoto dopisu byla na den 7. 6. 1971 svolána odborem školství ONV Blansko odborná komise , jejímž úkolem bylo posoudit stav výdřevy vstupní šachty Amatérské jeskyně po opravě provedené Speleologickým klubem Brno. Komise prohlédla na místě stav výdřevy ve stupní šachtici až ke vstupu do volných prostor a zjistila, že :

a/ stav výdřevy se od posledních návštěv kontrol ve dnech 12. 2. a 25. 2. 1971 se podstatně zlepšil, protože vstupní část byla přepažena stav výdřevy je uspokojivý. Kritickým místem zůstává horizontální část v první šachtě a strop nad šachtou na konci horizontálního úseku.

b/ zástupce Geotestu upozornil na některá místa ve výztuži, kterou je třeba zpevnit klíny a ocelovými skobami - po této úpravě bude možno vyjímečně povolit jednorázovou průzkumnou akci plánovanou Speleologickým klubem Brno . Další průzkumné a výzkumné práce v Amatérské jeskyni je možno povolit po další úpravě výdřevy ve spodní části první šachty až po vyústění

OKRESNÍ NÁRODNÍ VÝBOR V BLANSKU

Č.

V Blansku dne

do volných prostor. Zoto povolení bude předmětem jednání
Krasové komise při GÚ ČSAV a Ministerstva kultury.

Komisionelního šetření se zúčastnili:

s. insp. kultury M. Macháčková	OŠK ONV Blansko
s. ing. J. Hrdý	Geotest Brno
s. Sv. Cigánek	Speleologický klub Brno
s. J. Příbyl	Krasová komise GÚ ČSAV
s. J. Bártík	Speleologický klub Brno

Z jednání se omluvili :

s. J. Hromas	SÚPOP Praha
s. dr. Slezák	Moravský kras Blansko
s. J. Píše	GÚ ČSAV

V Holštejně, dne 7. 6. 1971

Mais Macháčková

J. Příbyl
M. Macháčková
J. Bártík

MINISTERSTVO KULTURY

Cís. 6.804/71 - II/2

V Praze dne 18. srpna 1971

Věc: Povolení průzkumných prací v Amatérské jeskyni
- prodloužení.

S p e l e o k l u b

Kapucínské nám. 8
B r n o

Ministerstvo kultury ČSR prodlužuje na podkladě žádosti Speleoklubu Brno a odborného vyjádření Státního ústavu památkové péče a ochrany přírody souhlas s průzkumnými pracemi v Amatérské jeskyni, v chráněné krajinné oblasti "Moravský kras", do 15. září tr., a to za stejných podmínek, které byly uděleny naším dopisem čj. 4.641/71 z 25. 2. 1971.

Vedoucí oddělení péče o kulturní
památky, muzea a přírodu:
v z. Dr. Ant. V i n š v. r.

Za správnosti

KmLce

V Brně dne 27.zář.1971.

Ministerstvu kultury ČSR,
k rukám Dr. Vinše,

P r a h a.

Dne 12.VII.t.r. jsme vám poslali Zprávu o průzkumné expedici do prolengace Amatérské jeskyně ve dnech 25.-26.VI.1971.

V uplynulém měsíci jsme od vás s díky obdrželi povelení k prodloužení termínu dekančení dokumentace prolengace Amatérské jeskyně, které při první uskutečněné akci nebylo v lidských silách jediné výpravy.

Vzhledem k tomu, že náš partner, petapěčská amatérská organizace Trygón-Club Brno, je ještě stále vázán účastí většiny svých členů na plnění důležitého státního úkolu na Orlíku, nemohli jsme behužel prodlouženého termínu dekančení dokumentační akce využít a žádáme vás tímto zdvořile o další prodloužení dokumentační akce do konce kalendářního roku.

Děkujeme vám předem za kladné vyřízení.

za:

Dr. Rud. Brodský
předseda

Jan
jednatel

Brno 20. prosince 1971

Okresnímu národnímu výboru

B l a n s k o.

Vážení soudruzi!

Loňského roku jsme vás zdvořile žádali o finanční podporu naší organizaci, založené roku 1945 jako organizace speleologů-amatérů, soustřeďující své průzkumy zejména v oblasti Moravského krasu. Protože jsme od vás ani odjinud letos žádnou podporu nedostali, obracíme se na vás zdvořile se stejnou žádostí o podporu na rok 1972.

Naše organizace je na bázi historického spolku, neboť v České socialistické republice je speleologické amatérské dění organizačně silně roztrženo a jednotlivé organizace mimo naše jsou buď organizovány v ROH jednotlivých závodů, či v ČSTV, nebo pod organizacemi ochrany přírody /Praha/. Tak se stalo, že nejstarší z organizací amatérských speleologů, náš klub, kdysi přímo subvencovaná ministerstvem a Zemským národním výborem, stojí mimo skromné členské příspěvky zcela bez prostředků a přes svou rozsáhlou činnost má jen dožívající staré technické vybavení, s nímž má zajišťovat náročné požadavky kladené dnes na zajištění bezpečného průzkumu a žádoucí technické úrovně.

Výbor klubu se s obavami dívá na blížící se Mezinárodní speleologický kongres v roce 1973, kterým byla pověřena Univerzita Palackého v Olomouci a kde naše organizace by neměla být popelkou při setkání se zástupci speleologických klubů ze zemí východu i západu.

Při tom všechny naše žádosti na ministerstva jsou vráceny s odkazy, ať se obrátíme na místní činitele.

Příkládáme vám loňskou výroční zprávu /letošní se teprve připravuje a prosíme vás, abyste se nad naším postavením zamysleli a poskytli podle svých možností klubu finanční podporu.

Děkujeme vám předem za porozumění a sdělení!

Za výbor spolku
SPELEOLOGICKÝ KLUB
BRNO

předseda ~~Karel~~ Oddělení pro
výzkum krasu Mor. musea v Brně/
RNDr. Rud. Burkhardt

Rok 1972

V Brně, dne 31.5.1972.

Ministerstvu kultury ČSR
k rukám dr. A. Vinše.

Věc : Žádost

Vaším dopisem, adresovaným Speleologickému klubu v Brně, číslo 16.008/71-II/2 ze dne 27.12.1971 byla pro řízení průzkumu a výzkumu Amatérské jeskyně stanovena tříčlenná skupina ve složení dr. Burkhardt (zástupce Speleoklubu), dr. Štelcl (zástupce GÚ ČSAV) a dr. Slezák (zástupce n.p. Moravský kras).

Žádáme zdvořile o změnu obsazení zástupce Speleologického klubu v této skupině, kde místo dr. Burkhardta navrhuje nově zvoleného předsedu Speleoklubu p.g. Mayera.

Současně doporučujeme rozšíření této tříčlenné skupiny na čtyřčlennou o zástupce Krasového oddělení Moravského Musea, kterým by byl dr. Burkhardt.

Za :

SPELEOLOGICKÝ KLUB
BRNO
Kapucínské nám. 8

.....
předseda

.....
jednatel

JIHOMORAVSKÝ KRAJSKÝ NÁRODNÍ VÝBOR BRNO
Odbor kultury

Čís. kult/72

V Brně dne 17.10.1972

Speleologický klub
Kapucínské nám.8
B r n o

Věc: účast na setkání speleologů v Belgii.
Vyřizuje: Lefnerová.

K Vašemu dopisu týkajícím se žádosti o finanční dotaci pro šestičlennou delegaci do Belgie na mezinárodní setkání speleologů sdělujeme, že žádosti nelze vyhovět. Speleoklub je společenskou organizací registrovanou na odboru vnitřních věcí národního výboru města Brna, který Vašemu spolku poskytuje potřebné finanční příspěvky.

Se soudružským pozdravem

Dr. Jiřina S ý k o r o v á
vedoucí odboru kultury Jm KNV

17. Lefnerová

ZÁVODNÍ KLUB KRÁLOVOPOLSKÉ STROJÍRNY, ZÁVODY CHEMICKÉHO ZAŘÍZENÍ, n. p.

BRNO-KRÁLOVO POLE, PALACKÉHO TRÍDA 78

SPELEOLOGICKÁ SEKCE

DK KSB

BRNO, Palackého 78

Speleologický klub
Moravské museum, krasové
oddělení.

Brno, nám. 25. února č.8

Vaše zpráva značky-ze dne

Naše značka

Brno 15.11.1972

Vác: Vyjádření

Speleologická sekce DK KSB má i do budoucna zájem o aktivní speleologický průzkum a výzkum komplexu jeskyní obou zdrojnic Punkvy, označovaný zatím jako Amatérská jeskyně. Bude-li Speleologický klub určen jako koordinátor amatérských speleologů ve věci průzkumu uvedeného jesk. systému, dá k tomu Speleolog. sekce souhlas ovšem za předpokladu, že bude smluvně zajištěn další vztah a ochrana zájmů Speleologické sekce na tomto problému.

Vyřizuje:

[Signature]
Jednatel Speleologické sekce
[Signature]
předseda

Telefon 525-09 Telegramy: Závodní klub Královopolská Brno, Dálnopis BKS Brno 00313, Běžný účet: Státní spořitelna, n. p., Brno-Král. Pole, č. k. 249 301

G 02 2569 67

BRNO, Palackého 78

Zápis z jednání mezi Speleologickým klubem
a speleokroužky ROH.

Místo jednání : Besední dům, záv.klub KPS
31. 10. 1972 v 19.00 hod.
Přítomni zástupci Speleoklubu, SK ROH ČKD, Metra, KPS, Adast,
dle listiny přítomných.

Jednání zahájil p.g.Mayer a seznámil přítomné s důvodem schůzky:
Speleologický klub vyvíjí dle závěru posledního zasedání Kraso-
vé komise iniciativu, aby se postup zainteresovaných amatérských
organizací sjednotil a takto zakotvil do Projektu průzk. a výzk.
jesk. systému zdrojnic Punkvy, vypracovaném GÚ ČSAV.

Poté se rozvinula všeobecná diskuse, která obsahovala různá sta-
noviska jednotlivých organizací a hledání možností sjednocení.
Po diskusi se přítomní shodli na tomto závěru :

- 1/ snaha všech organizací je sjednotit společný postup,
v první fázi alespoň vzhledem k projektu a na území Mor.krasu.
 - 2/ Speleologický klub vypracuje návrh dohody a statutu
při případném společném průzkumu Amat. jesk. a zašle návrhy
kroužkům.
 - 3/ další jednání proběhne 7. 11. 1972 v 17.00 hod. na
Kras. odd. Mor. muzea, kde budou návrhy projednány.
- Jednání bylo ukončeno v 22.30 hodin.

Zapsal :
Hugo H A V E L

Listina přítomných

31.10.1972

Speleologický klub

RNDR Rysáň Rysáň
Stan. Mayer Mayer
Václav Dobeš Dobeš
Hugo Havel Havel

Spel. Sroužek ZK KSB

RNDR Himmel Himmel
Petr Homolka Homolka

Spel. Sroužek Adast

Novák Karel Karel
GREGOR Gregor
Gregorovič Gregorovič

Spel. Sroužek ZK METRA

Šamr Šamr
Jakovák Jakovák
Dokoupil
Kocian

Spel. Sroužek ZK OKD

CHALOUPKA ANT. Chaloupka ANT.

Spel. Sroužek I Brněnské

Zápis z jednání mezi speleokroužky ROH
a Speleologickým klubem.

Přítomni zástupci : SK ROH Metra, ČKD, Adast, I. brněnské, KPS a
Speleologického klubu/dle listiny přítomných/.

Jednání proběhlo 7.11.1972 v 17.00 hod. v místnostech Kras. odd.
Mor. musea. P.g. Mayer přivítal přítomné a jednání zahájil.
Průběh jednání navazoval na jednání uskutečněné 31.10.1972.
Dr. Himmel a B. Dokoupil informovali přítomné o osobních dotazech,
které měli na Dr. Štelcla. Ten jim sdělil, že nemá nic proti více
zástupcům při řešení prakt. speleologie v projektu Kompl. průzk.
a výzk. jeskynního systému zdrojnic Punkvy.
Dr. Ryšavý poté vysvětlil myšlenky pracovních návrhů dohody a sta-
tutu, které dle rozhodnutí z minulého jednání vypracoval Speleoklub
a zdůraznil nutnost vypracování dohody o společném postupu a zá-
sadách. Tyto zásady bychom pak žádali začlenit do projektu.

Připomínky k pracovním návrhům :

- Himmel - navrhuje uvést k dohodě odvolací orgán ve sporech a
pro případ porušení dohod.
- Hovat - poukazuje na nedostatky v návrzích co se týče otázek
odpovědnosti, bezpečnosti, finančních a otázek zastoupení v projek-
tu. Poukazuje na body 5A a 5B dohody, kde by měl být uveden jediný
zástupce a to Speleologický klub. Konkrétně navrhuje :
- 1/ právně vyjádřit v dohodě odpovědnost a vyjasnit otázky schvále-
ní a platnosti projektu.
- 2/ projednat v kroužcích mimo Speleoklub jejich vstup za kolektiv-
ního člena Speleologického klubu.
- 3/ svolat další schůzku a zaujmout stanovisko k amatérskému bádá-
ní - dohody společných postupů.

K návrhu, aby kroužky vstoupily všechny jako kolektivní členové
Speleoklubu zaujali kladné stanovisko Metra a ČKD, které po projed-
nání této záležitosti na výborkách kroužků zašlou Speleoklubu
písemné vyjádření do 9.11.1972. Kroužek KPS resp. jeho zástupce
J. Himmel prohlásil, že tato varianta nepřichází v jejich kroužku
v úvahu. Podotýká, že pokud bude Speleoklub pověřen koordinací
praktické speleologie v rámci projektu, jejich kroužek se podřídí.
Dále J. Himmel vysvětluje složení a organizaci kroužku KPS.

Následuje obsáhlá diskuse k těmto otázkám, ve které bylo mimo jiné
konstatováno, že vznikají speleokroužky při SSM. Přítomní zaujali
stanovisko upozornit na tuto skutečnost a žádat, aby tyto kroužky
byly včlenovány do existujících amatérských organizací, aby nedo-
cházel k stále větší roztržitosti amatér. průzkumu.

P.g. Mayer žádá kroužky, aby se k dohodě i statutu písemně vyjádři-
ly do příští schůzky. Dr. Ryšavý navrhuje, řešit finanční otázky a
vztahy společně vypracovaným návrhem.

H. Havel a K. Hovat navrhuji, aby se kroužky i Speleol. klub vyjádřily
zvlášť připomínkami k projektu a zvlášť k dohodě a statutu.

H. Havel a S. Mayer navrhuji pozvat na příští jednání i D. Štelcla.
Následovala další diskuse o těchto otázkách i o otázce jednotné
organizace speleologů v ČSR. Poté byl dohodnut tento závěr:

- 1/ další jednání se uskuteční 13.11.1972 v 16.00 hod. na KO MM.
- 2/ na tomto jednání bude sestaven návrh /koncept / dohody společ-
ného postupu.
- 3/ dle výsledků jednání výborů kroužků ČKD a Metry o vstupu do SK
bude veden další postup v jednáních.
- 4/ dr. Štelcl bude pozván dle potřeby na případné další /čtvrté/
jednání.

Jednání bylo ukončeno v 21.00 hodin.

Zapsal : Hugo H A V E L

Listina přítomných

7. 11. 1972

Speleologický klub : *Janek, Bouda, Sobotka, Mrazek, Long*

Spel. kroužek ČKD : *David, Ant.*

Spel. kroužek ADAST : *Janek, Radek, Karel*

Spel. kroužek METRA : *Janek, Pokouřil, Holubík*

Spel. kroužek I brněnské : *Janek*

Spel. sekce Domu kultury KPS :

Janek

SK

Zápis z jednání mezi Speleologickým klubem
a speleologickými kroužky ROH.

Místo : Krasové oddělení Moravského musea
Datum : 13. 11. 1972, v 16.00 hodin
Přítomni zástupci Speleoklubu, Speleokroužku Metra, ~~XXX~~ Adast, I. BZKG
/ dle listiny přítomných /

P.g.Mayer zahájil jednání a přivítal přítomné. B. Dokoupil informoval přítomné o překážkách, které klade Závodní klub Metry vstupu Speleokroužku Metry do Speleoklubu. Staví se proti vstupu, odmítá kroužku v případě vstupu dotaci. Kroužek se na vstupu dohodl a přihlášku za kol. členu Spel. klubu má Dokoupil u sebe.

Následuje diskuse :

- K. Hovat : závodní kluby, resp. jejich představitelé by se měli o těchto otázkách domluvit a výbor Spel. klubu by měl tvrdě uplatňovat svůj nárok na spoluúčast na průzkumu Amatérské jesk. Další možností je napsat společné dopisy na Záv. kluby Metry a KPS.
- V. Gregor : 1/ buď uchovat amatérský průzkum samostatný - utvořit jednotnou amatérskou organizaci
2/ nebo bádát za nejvhodnějších podmínek ve spolupráci /pod patronátem/ profesionálních organizací
- K. Hovat : navrhuje utvořit dohodu mezi SK, MK, a GÜ.
- S. Mayer : vyslovuje námět rozpuštění SK převedením skupin pod profi-organizace.
- V. Gregor : návrh /který byl přijat jako konečné usnesení jednání/
1/ svolat schůzku představitelů SK - ROH bez speleolog. klubu a vyjasnit si tyto záležitosti, po dohodě alespoň většiny kroužku, zorganizovat schůzku s představiteli závodních klubů, kterým bude podstata věci vysvětlena/ upozorňuje však, že kroužky, které přímo neřešení problémy amatérské jeskyně, nehodlají do problému zatahovat závodní kluby, pokud se bude jednat jen o amatérské jeskyně. Navrhované se uskuteční jen při jednání o globálním problému, tedy i esjednání amatérů./
2/ speleologický klub se vyjádří, jak to vypadá s celkovým trendem klubu a se skupinami /tendence skupin přecházet pod profi-organizace /

Z á v ě r : Přijato usnesení dle návrhu s. V. Gregora.
Jednání bylo ukončeno v 18 hodin.

Zapsal : Hugo Havel

Listina přítomných.

13.11.1972

Speleologický klub

Váňa
Sibstl

Spel.kroužek Adast

Černý

Spel.kroužek Metra

Černý

Spel.kroužek ČKD

Spel.kroužek I!BZKG

Štěl

Spel.kroužek KPS

PODACÍ LÍSTEK

Odesílatel vyplní alinéu označenou čárkou

Odesílatel		HUGO HAVEL KAPUCÍN. N. 8		
SPELEOLOG. KLUB BRNO		Adresát		
ZKKS BRNO		PALACKÉHO 78		
Cena Kčs	Dobřito Kčs	Váha kg	Početek	
			h	Kčs
Druh záclinky		444		
Podací číslo		444		
Poznámka				

VI-303 (IV-1968) - 517 1 - G - 39438

Protestní akce Speleologického klubu Brno
proti snahám o přejmenování Amatérské jeskyně jiným názvem

- 25. 1. 1973 - dopis (protest) Speleologického klubu (SK) adresovaný Krasové komisi (KK) - kopie Doc.Dr. J. Demek Dr.Sc., JUDr. M. Pavlus.
- 26. 1. 1973 - protest - telegram - SK adresovaný Doc.Dr.J.Demkovi Dr.Sc. - kopie předsedovi KNV s. Vávrovi a JUDr. M. Pavlusovi
- 27. 2. 1973 - protest SK proti přejmenování - doručen Dr. Demkovi ve 20.45 do bytu a dále do redakcí brněnských denníků, rozhlasu a televize.
- 1. 2. 1973 - protest SK - Stanovisko SK ke změnám názvu A.j. - zasláno s dopisy NK ČÚGAK, Ministerstvu kultury, s. Korčákovi, KNV, MM, MK, TIS Praha, speleologickým kroužkům ROH, paní Absolonové, ONV Blansko, KK, rozhlasu, rodinám Šlechtové a Zahradníčkové, Dr. Demkovi.
- 6. 2. 1973 - dopis Doc.Dr. J. Demka Speleologickému klubu
- 16. 3. 1973 - odpověď Spel. klubu Doc. Dr. J. Demkovi - kopie MK, MM, NK ČÚGAK, KNV - Pavlus, ONV Blansko, NS OSGAK Blansko.
- 2. 4. 1973 - zmínka k problému v dopise SK akademiku Poulikovi
- 15. 4. 1973 - SK předává na přání KNV návrh na pojmenování A.j. se zpětnou platností od objevu A.j. - předáno KNV
- 16. 11. 1973 - SK zasílá návrh na pojmenování A.j. na formulářích NK ČÚGAK Praha
- 6. 12. 1973 - dopis NK ČÚGAK Speleologickému klubu se zamítnutím jeho návrhu a s oznámením přijetí návrhu na název "Nové Funkevní jeskyně".
- 31. 1. 1974 - SK dopis na NK ČÚGAK Praha s protestem - kopie JUDr. M. Pavlus, KNV odbor kultury, Kabinet předsedy vlády, MK, ONV Blansko, KK a SÚ PPOP.

22. 1. 1973 - dopis paní Šlechtové JUDr. M. Pavlusovi - kopie šéfredaktor Brněnského večerníku, DocDr.J.Demek DrSc., SK - reakce na článek "Země žije zevnitř"

Protestní akce přímo proti názvu Absolonovy jeskyně

- protest redakci Československého krasu adresovaný s. Loučkové a s. Ložkovi - odesílatel Speleologický klub
- protest SK v Českosl. rozhlasu v Brně - zastaveno vysílání pořadu
- protest SK do Českosl. televize Brno - reakce na vysílání pořad

- soukromé protesty paní Šlechtové (viz dopis uvedený výše) a jednatele SK H. Havla
(reakce na článek "Země žije zevnitř" v Brněn. večerníku)

Název Absolonovy jesk. se oběvil několikrát v denním tisku a v publikaci "Cave in Czechoslovakia" autorů Skřivánka a Rubína, vydané ke kongresu 1973.

Adresy objevitelů Amatérské jeskyně

(v závorce uvedenož datum akce, které se zúčastnili)

- + Milan Šlechta, Ostrov u Macochy (30.11.68;1.1;18.1;9.8, a 16.8.69)
- Jan Vít, Hořice 6, okr. Blansko x (30.11.68; 1.1;18.1;16.8.69)
- Bronislav Fitz, Jánská 21, Brno (30.11.68; 18.1; 9.8;16.8.69)
- Buchtová (není v seznamu SK z 6.6.1971) (30.11.68 a 16.8.69)
- Miluše Kličníková, Heleny Maliřové 14, Brno- Lesná (30.11.68 a 1.1.69)
- Miloš Beníšek, Sobolova 57, Brno- Bohunice (30.11.68; 9.8. a 16.8.69)
- Josef Sevránek, Síčka 425, Zbýšov u Brna (1.1. a 18.1.69)
- Kovář Jan, DHM 381, Zbýšov u Brna (18. 1. 1969)
- Vladimír Pipal, Belojanisova 7, Brno- Kr. pole (18. 1. a 16. 8. 1969)
- Vl. dimír Zúbek, Backova 86 a, Brno (- " -)
- Mladimíra Odehnalová, Tilhonava , Brno - 27 (9.8 a 16. 8. 1969)
- Michálek (9. 8. 1969)
- Fiala (- " -)
- Kunc (- " -)
- Fitzová (- " -)
- Bečica Rostislav, Slatinská 2, Brno (- " -)
- Štěpánek (16. 8. 1969)
- Šauerová Miluše, Sobolova 46, Brno - Bohunice (- " -)
-
- později - Miroslav Vojanec, Obránců míru 34, Brno (akce za sifon s M.Š. pozdějších dat)

Objevitelé dle objevitelských protokolů Plánivské skupiny Speleologického klubu ze dne 30. 11. 1968 (objev prvního a Kruhového domu), 1. 1. 1969 (objev části domu Objevitelů po kolmý stupeň), 18. 1. 1969 (objev domu Objevitelů, aktivního toku Bílé vody, Povodňové chodby a Přítokové chodby), 9. 8. 1969 (překonání sifonu v Povodňové chodbě a objev Katedrály J. Šlechty), a 16. 8. 1969 (objev dalších několikakilometrových prostor směrem k Macošě)

Sestavil :
Hugo Havel

A (možná jalová) úvaha Pokorného nakonec !

Speleologický klub stál v celém průběhu času před nutností volby, jejíž možnosti byly : Najít cestu, jak prosadit smysluplné a odborné řízení speleologického výzkumu v krasu, nebo se této cesty vzdát a ustoupit některé z odborných organizací, zřízených státem.

Je nutno si uvědomit, že SKB za sebou stále vlekl znevýhodněnost a nerovné postavení, do kterého jej postavil zákon č. 68 z 12. července 1951. Řekl bych, že je celá řada členů, která nechápala politickou situaci, které je nutno se podřídit, stavěla amatérský speleologický výzkum do popředí, i když to jejich organizaci SKB škodilo. Na druhé straně někteří cílevědomí amatéři unikali do sféry Závodních kroužků ROH, čímž vlastně pod SKB podřezávali větev.

Z pohledu dneška je to celkem jasné. Ale tehdy byla jiná situace. Požadovala se víra (v politický úspěch komunizmu) za každou cenu. Kdo začal myslet konstruktivně, byl nežádoucí. Někteří to chápali, šli s proudem a za vlastním prospěchem. Někteří to nechápali, ale šli také s proudem, protože si mysleli, že tím slouží celku. Někteří to chápali a šli ze vzdoru proti proudu, a tak se občas podařilo zničit i to málo dobrého, co lidi vybudovali. Co bylo správné a co ne ?

Ve volné přírodě má každé stádo svoji hierarchii, která zpravidla vede stádo cílevědomě a smysluplně. Příslušníci stáda potom tuto hierarchii respektují. Kdo se vzepře, je ze stáda vytlačen a stává se kořistí predátorů. Když to funguje v přírodě, proč to nefunguje v lidské společnosti ? Řekl bych, že proto, že zvířata nemají být proč nenažraná !!!

A kde jsme dnes ?

Jsmo tam, kde jsme chtěli být ? Já bych řekl : „Jak kdo.“ Lidská společnost je různorodá, od těch kteří v potu tváře něco budují, o čem si myslí, že to bude společnosti užitečné, až po ty, kteří jsou parazitními spekulanty a profitují na úsilí těch poctivých, věřících. Ale to už je věc názoru a osobních postojů.

Řekl bych, že každý z nás si v průběhu „skotačení“ životem vytvořil vlastní filozofii, ze které názorově vychází. Tuhle mi kdosi řekl, že neumím žít ! Proč ? Že neumím vymyšlet „skrčky“ na lidi kolem a těžít z toho vlastní prospěch ? Já jsem spokojen s tím čeho jsem v životě dosáhl a s tím co mám. Jinak žít by mne netěšilo. Tak mi odpusťte, že tady takhle kecám. To já jenom proto, abyste mohli pochopit moji motivaci.

Josef Pokorný

*Speleologická pracovní skupina SE – 3
(Tři senioři a jejich externí spolupracovníci)
při ZO 6 – 12, Speleologický klub Brno.*

Motto : Tomáš Baťa :

„Krise je úpadek morálky !“

P.S. : Tolik moudra už bylo v průběhu věků řečeno a přesto si z toho lidé neberou poučení ! Udělejme tentokrát to, co je zapotřebí udělat ! O mně si můžete myslet co chcete ! Jste přece svobodní lidé ! Nebo se vaše svoboda něčemu podřizuje ?

Při zpracovávání textů historických dokumentů napsal L. Slezák tyto poznámky a poznatky :

Po prostudování materiálů o historii Speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně, soustředěných J. Pokorným docházím k těmto závěrům :

1.)Období vzniku a euforie po r. 1945 :

Klub má odborné vedení a požívá vážnosti. Dosáhl kolem 500 členů a pracuje na celém území Moravy. Konec této éry přichází s novým spolkovým zákonem v roce 1951 a ještě později se smrtí Antonína Bočka v r. 1955.

2.) Pokus o záchranu speleologické činnosti :

Teritorium se zúžilo pouze na území Moravského krasu. Únik je v zájmových legálních institucích, tj. kroužcích ROH. Zbytek členské základny se volně organizuje ve Speleologickém klubu Brno. Tato skupina kličkuje a využívá „nezájmu“ veřejných činitelů k postupnému přežívání.

Podle kusých informací STB sama se přesvědčila, že jeskyňáři nepáchají žádnou činnost, která by poškozovala socialistický stát a tak ji nechává mimo zvláštní dozor. SKB využívá Moravského muzea a podniku Moravský kras a dále přežívá v očích členské základny coby legální spolek. Přichází o časopis, o výběr příspěvků, ale **přežívá**. Díky angažovanosti a osobním vazbám odborníků a příznivců.

3.)Přihořívá :

Prostřednictvím Krasové komise, jejího předsedy J. Přibyla a hlavně v důsledku mimořádných událostí (vážné úrazy a úmrtí) se využívá tlaku (i veřejnosti) na dosažení bezpečnostních záruk a odpovědností. Znovu je zpochybněna právní realita SKB. Nastává období hry s časem, kdy se po 6. Mezinárodním speleologickém kongresu v r. 1973 rýsuje možnost založení České speleologické společnosti.

4.)Přípravy :

SKB počítá kolem 200 členů, včetně kroužků ZV ROH, skupin vázaných přímo na Moravské muzeum a sportovní organizace včetně organizací Ochrany přírody (TIS). Na společné schůzi je usneseno, aby SKB vstoupil do budoucí ČSS jako jedna z jejích dílčích organizací.

5.)Konec příběhu :

V r. 1978 je ustavena Česká speleologická společnost (dále jen ČSS) a SKB a z ní vychází jako jedna ze základních organizací. Ostatní skupiny a kroužky vystupují jako právní subjekty samostatně.

Vzniká tak v té době v Moravském krasu (asi ?) 12 základních organizací (dále jen ZO), z nichž jediná, ZO 6 – 12 nese název „Speleologický klub v Brně“ a je jen ubohým fragmentem dávno zašlé slávy „Speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně“.

Tot' Pyrrhovo vítězství !!!

Co je to „Pyrrhovo vítězství“ nám objasňuje úryvek z knihy „Kronika lidstva“, kterou sestavil Bodo Harenberg a v Československé federativní republice před časem vydala společnost „Fortuna Print GmbH“ Bratislava, v r. 1992. Zde otištěnou pasáž najdete na straně 141 uvedené publikace.

Itálie 275 př. Kr.

Král Molossů Pyrrhos se uvítězí k smrti

Král Pyrrhos z Épeiru, jenž se zapojil do války Tarentu s Římem na straně Tarentanů, se stahuje z Itálie zpět do Makedonie. Přes draze vykoupená vítězství nedokázal dosáhnout proti Římu žádných podstatných úspěchů.

Pyrrhos se vylodil v Itálii r. 280 př. Kr. s vojskem 25 000 mužů a 20 slony. Jeho první střetnutí s Římany, kteří tehdy spatřili válečné slony poprvé, skončilo sice u Hérakleie jeho vítězství, bylo ale vykoupeno těžkými ztrátami. I druhé Pyrrhovo krvavé vítězství u Auscula r. 279 př. Kr., po němž Pyrrhos rezignovaně poznamenal: „Ještě jedno takové vítězství a jsme ztraceni“, nedonutilo Římany k vyjednávání, o které Pyrrhos usiloval, protože vzhledem k vojenské síle Říma již nevěřil

v rozhodující vítězství na bitevním poli. Když ho sicilští Řekové požádali o pomoc proti Kartágu, přepravil se na Sicílii. Ačkoliv mezitím Kartágo uzavřelo spojenectví s Římany a odeslalo na Sicílii své loďstvo, sklízel Pyrrhos i nadále úspěchy a získal kontrolu nad téměř celým ostrovem.

Ale i zde mu zůstal rozhodující úspěch odepřen, protože se řecké sicilské státy spojily za jeho zády s Kartágem. Spojenecká smlouva italských řeckých států s Římem zajistila Římu převahu v jižní Itálii. Pyrrhos ztratil zájem na italském dobrodružství a pokusil se dobýt vládu nad Makedonií. Zpočátku se mu to dařilo, ale r. 272 př. Kr. přišel o život v pouličním boji, když se pokusil prorazit přes Peloponnésos do Argu. Všechny jeho územní zisky se nakonec ukázaly jako marné, protože nedokázal proměnit své válečné úspěchy v úspěchy politické.

Připomínky Igora Audyho :

Hledáme historii Speleologického klubu Brno :

Tyto informace poskytl kolega Igor AUDY

ze Základní organizace

Doplňení od pamětníka Igora Audyho

Rok	Predseda	Místopředs.	Janůvek	rekordník	hospodář	Zapisovatel	Kašlac, tajem.	Organ. ref.	Archivář
1960									
1961									
1962									
1963									
1964									
1965	Dr. František RYŠAVÝ					Jan PRIBYL ?			
1966	Ve výroční zprávě není uvedeno složení výboru, uvedeni jsou jen vedoucí pracovníci skupin								
1967	Vyroční zpráva 1967 není								
1968	Dr. František RYŠAVÝ	Ve výroční zprávě nejsou uvedeni členové výboru. Uvedeni jsou jen vedoucí pracovníci skupin	L. Šelzák O. Ondroušek	J. Rada J. Příbyl	V. Dolníček	F. Musil	J. Moucha		J. Parnas
1969	Dr. František RYŠAVÝ	Otto ANDROUSEK	Milza SLECHTA	Jan VIT	Vladimír DOLNÍČEK	Jiří MOUČKA	Jan Příbyl	František MUSIL	Rudolf BURKHARDT
1970	RND František RYŠAVÝ	Oto ANDROUSEK	Milza SLECHTA	Jan VIT	Vladimír DOBĚŠ	Jiří MOUČKA	Jan Příbyl	Frant. MUSIL	RND Rudolf BURKHARDT
1971	RND Rudolf BURKHARDT	Stanislav MAYER	Svatopluk CIGÁNEK	Václav DOBĚŠ	Stanislav KROUPA	Hugo HAVEL	Prepag. ref. Josef WEIGEL	Frant. MUSIL	Exkurs. ref. Jiří MOUČKA

Uvedeno ve výroční zprávě, Společnost započala 1970

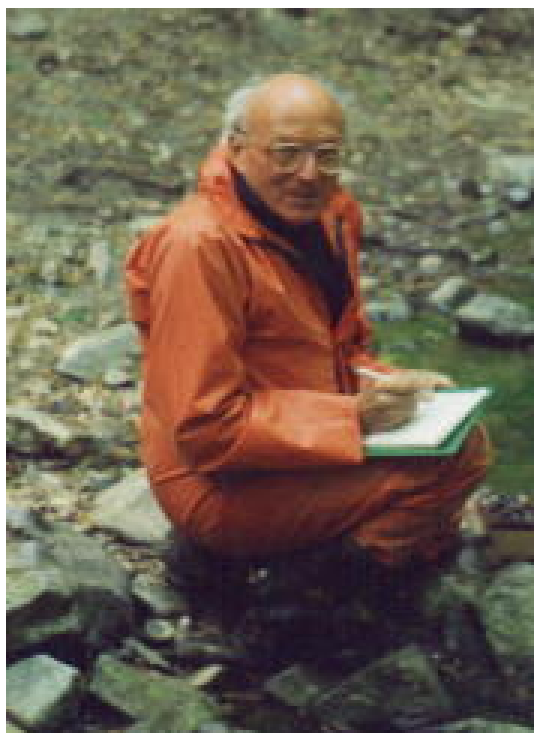
rok	průčasná	místopředseda	Janůvek	rekordník	hospodář	Zapisovatel	Prepag. ref.	Exkurs. ref.	Archivář
1972	Stanislav MAYER	František MUSIL	Hugo HAVEL	Václav DOBĚŠ	Ladislav VOJTENKO	Pavel ROTH	RND František RYŠAVÝ	Veraf WEIGEL	RND Rudolf BURKHARDT
1973	Stanislav MAYER	František MUSIL	Hugo HAVEL	Václav DOBĚŠ	Ladislav VOJTENKO	Zdeněk VALÍČEK	RND František RYŠAVÝ	Vladimír DOLNÍČEK	RND Rudolf BURKHARDT
1974	Stanislav MAYER	Fr. Musil - org. P. Ryšavý - prop.	Václav DOBĚŠ	Vladimír DOLNÍČEK	Ladislav VOJTENKO	Dušan HYPR	niz. místopředseda	Miloslav SEDLÁČEK	RND Rudolf BURKHARDT
1975	Stanislav MAYER	Jiří MOUČKA	Václav DOBĚŠ	Ivo SKUTKA	Zdeněk VALÍČEK	Dušan HYPR	Miroslav SKREJVAL	Miloslav SEDLÁČEK	Hugo HAVEL
1976	prof. RND Vladimír PANOS	St. Mayer - org. Fr. Ryšavý - prop.	Václav DOBĚŠ	Miroslav SEDLÁČEK	Svatopluk CIGÁNEK	Dušan HYPR	niz. místopředseda	Jan VIT	Zdeněk BARTON
1977	Vladimír PANOS	V. Doběš - org. Fr. Ryšavý - prop.	František BRÜNLER	Rudolf KARÁSEK	Karel KACMARÍK	Stanislav MAYER	niz. místopředseda	Pavel GLOZAR	Svatopluk CIGÁNEK
1978	Vladimír PANOS	Stanislav MAYER	Jiří MOUČKA	Rudolf KARÁSEK	Karel KACMARÍK	František BRÜNLER	RND František RYŠAVÝ 2. místopředs.	Pavel GLOZAR	Svatopluk CIGÁNEK
Podle výroční zprávy za rok 1970 jsou dva výborci:									
2.4. - 8.10.70	František RYŠAVÝ	Otto ANDROUSEK	Stanislav MAYER	Marie SAXOVÁ	Martha ZAHRAVNÍČEK	Vladimír DOLNÍČEK	Milza SLECHTA	František MUSIL	Vedoucí tajem. Jan PRIBYL
8.10.70	Rudolf BURKHARDT	-	Svatopluk CIGÁNEK	Václav DOBĚŠ	Stanislav KROUPA	Vladimír DOLNÍČEK	Jan HARWOTH	František MUSIL	Jan PRIBYL

Připomínky RNDr Jana Himmela :

Hledáme historii Speleologického klubu Brno :

Níže uvedené dokumenty poskytl RNDr Jan HIMMEL

Z České speleologické společnosti,
Základní organizace 6 – 11, Královopolská

ZPRÁVY — LITERATURA

O VÝZKUMNÉ ČINNOSTI SPELEOLOGICKÉHO KLUBU ZA ROK 1961

BERICHT ÜBER DIE FORSCHUNGSTÄTIGKEIT DES SPELÄOLOGISCHEN KLUBS FÜR DAS JAHR 1961

Členové pracovních skupin Speleologického klubu a speleologických kroužků ZK pracovali v roce 1961 na plánovaných úkolech na těchto pracovištích:

v závrtu č. 3 v trati Sýčky vedly práce k úspěšnému otevření závrtu, který se nachází v blízkosti hranice kulmu a devonu;

v Plánivách bylo provedeno topografické zaměření celého jeskynního systému a provedena fotografická dokumentace. Na obtížných úsecích jeskyně byly instalovány žebře. Byly prováděny práce na dalším postupu v konečném bodě;

v jeskyni Dagmar bylo prozkoumáno dno propasti v jižní větvi. Je situováno cca v hloubce 25 m, ucpáno jílovými sedimenty a sutí;

v propasti U mraveniště bylo pokračováno v průzkumných pracích dřívějších let, bylo uvolňováno dno ucpané sutí a hlinou;

v závrtu Simonově na Ostrovské planině bylo pokračováno v otvírce, která byla započata v minulých letech;

v Ostrovské propasti bylo pokračováno v průzkumu a byly zahájeny práce na II. horizontu, které vedly k znovuobjevení tzv. Jižní větve této propasti. Bylo proniknuto domovitými prostorami do hloubky 39 m, kde další pokračování bylo uzavřeno vodními jezírky.

Ve Vintokách bylo pokračováno ve středním patře I. propasti v prokopávání sedimentární ucpávky nánosového sífonu na ZJZ konci patra. Bylo proniknuto do dalších prostor převážně vertikálního charakteru.

V oblasti Macochy byly prováděny práce na těchto místech:

V jeskyni Pod můstkem bylo v propasti č. 2 pokračováno v rozšiřování pukliny a v pronikání směrem do hloubky.

V jeskyni Kuchařově byl proveden průzkum komínu nad železnými vraty a úspěšným proniknutím bylo prokázáno přímé spojení s propastí č. 1 v jeskyni Pod můstkem.

Orientačně byly zaměřeny Pohádkové jeskyně a Skleněné Domy a bylo zjištěno, že jejich generální směr je JJZ na rozdíl od dosud uveřejněných plánků. Byly orientačně a situačně zaměřeny některé lokality v okolí Macochy.

Byla konána měření puklinných systémů, na nichž jsou vytvořeny Macošské jeskyně.

Na základě barvicích pokusů z roku 1960, které prokázaly neodvislost vody Malého výtoku od ostatního systému Punkvy, byla věnována pozornost jeskyním v odvodňovacím tunelu zvaném Vilémovické odbočky. Pomocí odstřelování nízkých stropů bylo postupováno směrem proti toku ostrovských, případně vilémovických vod.

V celé oblasti Macochy bylo pokračováno v podrobných topografických měřeních.

Na Harbechách bylo pokračováno v pracích na otevřeném závrtu č. 3 u Konrádova Dvora.

V závrtu U Klostermannovy studánky severně od Habrůvky bylo pokračováno v pracích na otvírce, započatých v minulých letech. V nově zjištěné odtokové chodbě bylo proniknuto dále.

V jeskyni Jestřábí skála ve Křtinském údolí se práce soustředily na úpravu přístupu do III. propasti a její nový průzkum spojený se zaměřením. Byly zahájeny práce na ověření nové metody barvení krasových vod.

V jeskyni Nová Drátenická byl dokončen úspěšný pokus o prolongaci této jeskyně. Průkopem chodby za Hradiskem bylo dosaženo nové prostory pěkně zdobené krápníky.

V jeskyni Silvestrovka byla prováděna otvírka ucpané chodby pod Severní chodbou jeskyně. Byly prováděny práce za účelem proniknutí do níže položených prostor jeskyně.

V jeskyni Býčí skála byly práce zaměřeny k proniknutí proti toku Jedovnického potoka. Byly prováděny práce na prolongaci vysokého komína, pomocí pump bylo splavováno bahno vyplňující komín, které je klasickým způsobem neodstranitelné.

V jeskyni Krkavčí skála, která souvisí s podzemním Jedovnickým potokem, bylo započato znovu s potápěčským průzkumem přítokového sífonu, jako součásti dalších plánovaných prací.

ZPRÁVA O VÝZKUMNÉ ČINNOSTI SPELEOLOGICKÉHO KLUBU ZA ROK 1962

BERICHT ÜBER DIE FORSCHUNGSTÄTIGKEIT DES SPELÄOLOGISCHEN KLUBS FÜR DAS JAHR 1962

Výzkumná a průzkumná činnost v klubu byla podle platných zákonů a ustanovení schválena a koordinována krasovou komisí při ČSAV. Bylo pracováno na těchto hlavních pracovištích:

V oblasti Vratíkov byl v jeskyni č. 4 dokončován průkop a odstraňována suť v jeskynním portálu. U jeskyně nad sklepem byla instalována část žebřů. Byla prováděna pozorování zvýšených vodních stavů.

V oblasti Sloupu v nově objevených prostorách za Evropou a Indií byly instalovány pevné železné žebře až na dno nově objevených prostor. Byla dohotovena brána, která zajišťuje vchod do šachty, a rozšířeny balvany ohrožující vchod do šachty, a tím zajištěna bezpečnost přístupu. V Kulmové chodbě byl otevřen nánosový sifon, který po povodni jevil změny. Bylo proniknuto směrem J do vzdálenosti 35 m. V zadní části Kulmové chodby byl proveden pokus o proniknutí na aktivní tok s použitím plovacích obleků. Zvýšení vodních stavů zapříčinilo ve druhé polovině roku uzavření pracoviště v trativodech z Kulmové chodby. Byla nalezena přepadová propast mezi chodbou Macošskou a Kulmovou, jejíž ústí leží ve výši 10 m nad dnem Macošské chodby.

V oblasti Holštýna byla v Plánivách prováděna pozorování hydrografických poměrů za maximálních vodních stavů. V Hliněném dómu byla postavena základna jako východisko k dalším výzkumným a objevným pracím.

Ve Staré Rasovně bylo v nově objevených prostorách prováděno geologické zaměření a teplotní měření.

Ve Zbořisku v Holštýnské chodbě byla rozšířena úžina na konci chodby.

V Nové Rasovně byl proveden pokus o proniknutí novým vchodem do středních pater. Dýmnové zkoušky prokázaly souvislost se středními patry jednoznačně.

V jeskyni Spirálce byla prováděna fotodokumentace a příprava k budoucím potápěčským pracím.

Na úpatí pravé stěny holštýnského údolí, asi 30 m jižně od jeskyně č. 10 A (Příčné), byla provedena otvírka ponorného místa.

Severně od jeskyně Dagmar byla prováděna otvírka průvanového místa a postoupeno do hloubky 8 m.

V jeskyni Dagmar pokračoval průzkum komínu východní větve a byla nasazena šachtice v Dómu konce.

V propadání v Jedlích byly prováděny práce na uvolňování sedimentů v dalším pokračování. Práce byly zaměřeny na znovutevření Meandrového dómu, k němuž byla cesta zaštěrkována.

V oblasti Ostrova se při zvýšených vodních stavech propadl v Ostrově u Macochy u domu č. 196 dne 31. 3. 1962 ve večerních hodinách závrt. Vchod do závrtu se nacházel 1 m od domu.

V Simonově závrtu bylo pokračováno v uvolňovacích pracích a byla provedena příprava k proniknutí balvanitou ucpávkou.

Na dně Ústřední propasti ve Vintokách byla vyhloubena šachtice za účelem překonání odtokového systému. Byl ukončen průzkum a dokumentace Východní chodby.

V oblasti Pustého žlebu bylo v propasti U mraveniště pokračováno na prohlubování.

V propasti U obrázku byl proveden předběžný průzkum za účelem zjištění změn za období, kdy pracoviště bylo opuštěno.

V jeskyni č. 18 bylo pokračováno v prokopávání ucpaného nánosového systému. V případě úspěšného pokusu v pokračování u jeskyně č. 18 je možno proniknout za nánosové sifony jeskyně Řečiště.

V jeskyni Řečiště byly prováděny práce na rozšíření úzkých a nízkých míst. Byly odstraněny nánosy, které hrozily zřícením.

V jeskyni U šipky bylo pokračováno v uvolňovacích pracích v zadní části jeskyně.

V oblasti Macochy bylo v jeskyni Pod můstkem na dně propasti pokračováno v pracích v II. propasti a bylo proniknuto o několik metrů dále.

Ve spodních patrech Hamerníkovy jeskyně byly prováděny uvolňovací práce a průzkum komínů. Bylo proniknuto do dalšího pokračování a upřesněna topografická situace v okolí jižně od výtoku Punkvy. Bylo provedeno přesné zaměření odvodňovacího tunelu.

V Horním jezírku na dně Macochy byl proveden potápěčský průzkum dna jezírka a otvoru v přítokové stěně.

Bylo dokončeno uzavření polygonu punkevními jeskyněmi přes Macochu, spodní můstek a Berana ke vchodu do punkevních jeskyní s připojením všech známých jeskyní na tento polygon.

V Býčí skále byla prováděna pozorování povodňových stavů. V nové části jeskyně došlo ke značným změnám v uložení sedimentu. Bylo pokračováno ve výplachu rozmoklých sedimentů pomocí vodního čerpadla. V přítokovém sifonu byl proveden potápěčský průzkum za účelem přípravy dalších technických prací.

V jeskyni na Krkavčí skále byl proveden potápěčský průzkum v přítokovém sifonu ve II. propasti. Byla zde zjištěna změněná situace oproti minulým rokům. Chodba pod vodou vedoucí směrem ke Kaňonu v Býčí skále byla zanesena transportujícími sedimenty o 1—1 1/2 m vysoko. Také dno II. propasti bylo zaneseno větším množstvím šterkopísku.

Ve III. výtoku Jedovnického potoka v Josefovském údolí byl proveden potápěčský průzkum za účelem zjištění spojitosti na dně propasti v Krkavčí skále.

V Jestřabí skále byly ve III. propasti instalovány pevné žebře v Komínu sestupu. V průvanovém místě v úžině byla uvolněna těsnina, kterou bylo proniknuto za kritické místo. V zadních prostorách jeskyně byly prokopávány zahliněné chodbičky u sintrového příkrovu. Bylo započato s natáčením filmu z pracoviště Jestřabí skály. Koncem září byl proveden potápěčský průzkum jezírka na dně III. propasti za účelem zjištění odtoku a dalšího pokračování ze dna propasti.

V oblasti Křtinského potoka v jeskyni Nové Drátenické bylo dokončeno zaměření prostor objevených koncem roku 1961.

V jeskyni Silvestrovce bylo pokračováno v průkopu Severní chodby. Do bočního jícnu byl postaven pevný žebř.

V jeskyni č. 25 — Javorka — byly práce soustředěny na prokopávání zahliněných prostor. Jeskyně je část rozvětveného bývalého ponoru Křtinského potoka.

V jeskyni Vosí díra, která se nachází na protějším lesnatém svahu, bylo započato s prokopáváním chodby a uvolňováním sedimentů.

U Klostermannovy studánky byla prováděna otvírka šachty v ponoru v poloslepém údolíčku. Bylo započato s otvírkou v místě „mastného fíku“ u čelní stěny. Šachta v hloubce 7 m zastihla horizontální chodbu, která směřuje směrem k závrtnu.

V závrtnu č. 2 v lesní trati Nová seč bylo započato s hloubením šachty.

V oblasti okolí Březiny bylo v jeskynním systému Malý lesík pokračováno v uvolňování sedimentů. V okolí Nových dvorů bylo započato s otvírkou dosud neznámého ponorného systému na svazích lokality Skalka.

V oblasti údolí Říčky byly v jeskyni Jezevčí prováděny práce na průkopu směrem do jeskyně. V jeskyni Desentérce bylo pokračováno v uvolňování sedimentů. Ve Velkých dómeh v Ochozské jeskyni byly uvolňovány dva trativody.

Dne 31. 3. 1962 bylo provedeno pozorování vodních stavů na Punkvě, ve Sloupě, u Holštejna a u Ostrova.

U výtoku Punkvy ukazoval vodočet 100 cm. Mohutný proud vyrážel z odvodňovacího tunelu i z Malého výtoku. V Punkevních jeskyních byl bývalý sifon v předním dómu až ke stropu zatopen vodou. Na dně Macochy bylo velké jezero, vchod do Červíkových jeskyní byl pod vodou. 1. 4. 1962 v dopoledních hodinách ukazoval vodočet 120 cm.

V jeskyni Bartelance v Pustém žlebu byla voda.

Ve Sloupě byl zvýšen stav tak, že před starými skalami tvořila voda jezero. Maximální stav zde byl kolem půlnoci. Byly v činnosti ponory u Hřebenáče.

V Holštejnském poloslepém údolí se u Nové Rasovny utvořilo jezero a voda se třemi koryty přelévala ke Staré Rasovně, kde se ztrácela v trativodné chodbě a mezi balvany v místě Ledové jeskyně. V době maxima tekla voda také do starého zaneseného ponoru mezi Starou a Novou Rasovnou.

U Ostrova zaplnil Rogendorfský potok oba ponory a voda přetékala silnici a ztrácela se v jeskyni ponorné. Na louce před ponory tvořila jezírko.

VÝROČNÍ ZPRÁVA SPELEOLOGICKÉHO KLUBU V BRNĚ ZA ROK 1964

JAHRESBERICHT DES SPELÄOLOGISCHEN KLUBS FÜR DAS JAHR 1964

V roce 1964 se činnost klubu všestranně rozvíjela, a to jak ve výzkumech v terénu, kde iniciativa členů vedla k mnohým významným objevům, tak v činnosti organizační.

V jižní části Moravského krasu pracovala skupina pro výzkum Říček. Její členové pokračovali v prokopávání sedimentů v Medvědíh tratívodu Ochozské jeskyně. V sedimentech našli další medvědí kosti.

Oba vchody Ochozské jeskyně byly znovu zabezpečeny proti vnikání nežádoucích návštěvníků. Definitivní vyřešení této otázky podává projekt skupiny inženýrů z Rosicko-oslavanských dolů, zpracovaný ve spolupráci se Speleologickým klubem. Předkládá návrh zpřístupnění části Ochozské jeskyně.

V Malčíně jeskyni byla zjištěna změna vodních poměrů jeskyně. Hydrografická pozorování byla konána i v jiných lokalitách jižní části krasu.

Ve střední části Moravského krasu konají výzkumy dvě skupiny: speleologické kroužky ZK ROII ADAST a ZK ROH I. BZKG.

Významný objev byl učiněn v prostorách Býčí skály. Překonáním úžiny ve Skalním zámku pronikli jeskyňáři do chodeb, směřujících asi 150 m na jih a východ.

V další práci se soustředili v zadní části jeskyně na Neznámý vývěr, chodbu před Velkou síní a hlavní chodbu Bruniny jeskyně.

26

Jako v minulých letech i v roce 1964 měl Speleologický klub zastoupení v krasové komisi geografického ústavu ČSAV, účastnil se zasedání poradního sboru při ONV v Blansku a nově získal zastoupení v redakční radě sborníku Československý kras.

Rovněž spolupráce s ČTK a Československým rozhlasem nabyla příznivých forem.

Vnitřní spolková činnost byla poněkud oslabena nedostatkem prostoru, v němž by bylo možno pořádat členské schůze. Tento nedostatek byl odstraněn zapůjčením místnosti v prostorách krasového oddělení Moravského musea.

V roce 1964 bylo svoláno 8 schůzí výborových a 3 schůze členské, z nichž některé byly doplněny přednáškou.

V Jestřábí skále byl prováděn systematický výzkum všech prostor. Byly slezeny komíny III. propasti a provedeno jejich mapování. Výkopové práce byly prováděny v I. propasti a v tunelové chodbě. Ve vchodu jeskyně byly nalezeny kosti jeskynního medvěda, soba, nosorožce a kostěné šidlo.

V jeskyních Mariánské a Nové drátenické došlo k objevům nových jeskynních partií, vázaných na aktivní tok Křtinského potoka.

V závrtu č. 3 u Otevřené skály při výtoku Křtinského potoka byly započaty otvirkové práce.

Severní část je obsazena skupinami Ostrovskou, Jedelskou, Plánivskou, Pustožlebskou I, Pustožlebskou II a Sloupskou.

Ve Vintokách u Ostrova prováděli speleologové studium geologických poměrů vintockého systému. Vzhledem k složitosti situace, není výzkum dosud ukončen. V prostorách objevených v minulém roce byly konány topografické práce.

V propadání v Jedlích bylo provedeno hloubení sondy. Bylo proniknuto do 12 m dlouhých puklinových chodeb, zakončených šterkovým polosyfonem.

Pokusně byl otvírán též ponor č. 3. Jeskyňáři také spolupracovali na geofyzikálním měření v prostoru Jedle, Domínka, závrt 37 (Absolon) u silnice Ostrov--Holštejn.

V jeskyni Dagmar byly prováděny výkopové práce v II. propasti. Proniknuto do další vertikální prostoty. Část jeskyně za II. propastí byla zmapována.

V puklinovité jeskyni 13c, v Keprtově dómu, byla hloubena šachtice. Ji pronikli speleologové do dómu II. a III., podobného charakteru jako dóm Keprtův. Další šachtice byla otevírána v balvanitém závalu dómu III. Dne 30. XII. 1964 při průzkumu stropní sutě dómu II. byl prolomen vchod do stropu 50 m hluboké propasti. Po jejím dně aktivně protéká Bílá voda. Překonáním polosyfonů bylo proniknuto proti toku do tzv. Jezerního dómu, po proudu do odtokové chodby.

V Plánivách byl překonán bahnitý polosyfon a objevena asi 40 m dlouhá chodba.

V celé holštejnské oblasti byla konána hydrografická pozorování všeobecného rázu.

Znovu po několika letech bylo proniknuto do jeskynního systému v Lipoveckém lomu.

V oblasti Sloupu pracovali jeskyňáři v Šachtě za Indií. Šachta se však na podzim zavalila. Práce byly proto přeneseny pod hřebenače Otec, Matka a syn, kde byla hloubena šachtice zvaná „Větrná“.

V systému Macochy v oblasti Černého jezera na vodní plavbě prováděla skupina „Moravského krasu“ ve spolupráci s členy Speleologického klubu průzkum komínů. Výsledkem je objev komínovitých prostor.

V jeskyních Bartelance a U šípku probíhaly vyklizovací práce.

V jeskyních Němcových u Suchdola byl budován nový vchod do jeskyně č. 2 a uvolňována prostora jeskyně č. 1.

Speleologická skupina ve Vratkové pracovala na uzavření jeskyně č. 4 a pokračovala v hloubení v jeskyni Dolní sklep.

Velmi aktivní byla i skupina potapěčů, pracujících při Speleologickém klubu.

Přítokový syfon Býčí skály rozšiřovali potapěči pomocí trhavín. Ve třetím vývěru Jedovnického potoka pronikli 32 m proti proudu, směrem k I. propasti v Krkavčí skále.

V oblasti Macochy pracovali potapěči v systému Malého výtoku a v Červíkových jeskyních.

Členové speleologického klubu podnikli rozsáhlejší výzkum též v propasti Barazdaláš na Silické planině Slovenského krasu. Týdenní expedice dosáhla četných úspěchů. Objevením vertikálního pokračování postoupili speleologové do hloubky 205 m. V úrovni 7. horizontu objevili rozsáhlé horizontální patro.

Výzkumy postihly i křídovou oblast Hrádku u Ústí nad Orlicí. Jako v minulých letech byly uvolňovány nekrasové dutiny puklinovitého charakteru.

Úspěšná byla i spolupráce se zahraničními speleologickými organizacemi. Byla uskutečněna výměnná expedice do jihoslovanského krasu v oblasti Postojné. O výsledcích informovali členové veřejnost na četných přednáškách.

Mimořádný význam pro život klubu měla spolupráce s krasovým oddělením Moravského musea v Brně.

Jisté koordinace bylo dosaženo i ve vztazích k podniku Moravský kras, zejména na pracovišti Řečiště v Koňském spádu a v potapěčských pracích.

Pohroní - Speleofily klub (SKB) (Brouk)

ok 2. po roce 1951 "povolný" rozpad přes nes-
mlouvanou hierarchii mezi pracovníky Moravského
muzea v Brně ... ?

- k Musilovi - Mehoferovi, dvě m. zebra m. p. -
dokončení reformy není, odlišně jsou p. kolem
roku ~~1959~~ 1959

- studenty na t. Křenové vedl učitel. Zlobol!

- 27/28: Odměti Moravě (Brouk) Evropská Čsl.
kvas o převedení do Akademie ČSAV
a Breze bylo v Brně chápáno a komentováno
v jeho publikaci dopad PRAGOCENTISMU,
s tím, že to bylo je též výsledkem, že jeho vydá-
vání v Brně bylo úspěšné.

- 28. 8-8 ro. Čsl. kvas jako sborník mladé

- 28. ASKB nikdy nerozhořoval - kvasu jinak, než
včetně svých členských skupin.

2) Kresoml kvasu ČSAV při BČBrouk měla
rozděl i "střed a plánovat výzkumné práce
v Moravském kvasu" s ohledem na ochranu
kvasu a státi ve vztahu k profesionálům.

- 28. v letech 1955-56 jsem bezúspěšně p. hled
p. nejvyšší speleofily organizaci v Brně, což se

ml. nekdý ~~be~~^u p. 1956 předvítla r. 1956
kontakt na Fakultu právně věd a pedagog. věd
na 11. kpt. (právní) a jistě ~~er~~^{21. 11.} 1957 to
bylo, než jsem dostal legitimaci číslo 655.
Předseda byl ¹⁹⁵⁵⁻⁵⁷ Miroslav Pichorný, jednatel Fak. v.
Dělní ¹⁹⁵⁵⁻⁵⁷ dělní ek. odbor, ale spolková činnost nevy-
užít.

38. Udm. vědecké kroum. Čechosl. vědy, jehož měm
jsem navrhl a byl Ps. Pysárym školním
Bibliograf. kroum. v. Čechosl. vědy, jehož sepsal.

39. Smelem SKB bylo pouze hordinováno práce
laické vědy, aby v objektivním měření
mendeleji nice školy, než učebn. ~~ČMRAVA~~
PŘÍRODA A VĚDECKÉ ZPRACOVÁNÍ laičem
nepřiblížit a SKB a to nikdy nevyšlo.

40. Nemyslím, že Poradní sbor v. Blesku měl mož-
nost, aby vln. ne amatérskými společ. činností
možná, že ne kroum. komit. ČSAV vědy z Bleska
(M. V.) chodil, že si již nepamatuje - nějakou dobu
jsem byl členem kroum. komit. a to kolem r. 1967

Slezák: ustanovení ČSS v. r. 1948 (3)

**Od RNDr Jana Himmela, ČSS – ZO 6 – 11 „Královopolská“
pro Josefa Pokorného, ČSS – ZO 6 – 12 „Speleologický klub
Brno“, pracovní skupina SE – 3.**

**Připomínky k textu „Zvláštního vydání Edice SE – 3
– 2012 na CD :** (Přepis Dr. Himmelem zasláného, ručně psaného dokumentu).

Viz výše.

Poznámka ke str. 2 :

Po roce 1951 pozvolný rozpad SKB přes nesmírnou heroickou snahu pracovníků Moravského muzea v Brně.

Poznámka ke vzpomínkám p. prof. RNDr R. Musila DrSc (pasáž „Netopýrka“) (str 13) :

Díra v příčném žeburu u přítokového sifonu v Netopýrce dnes již není, odstřelil jsem ji kolem r. 1959.

Dtto, prof. Musil, pasáž „1953-55 – Pracovní skupina Barová (str. 14) :

Studenty na Křenové vedl učitel Sobol.

Poznámka ke str. 27 a 28 – (Zastavení vydávání časopisu „Československý kras“ a jeho opětovné vydávání Akademií ČSAV) :

Odnětí časopisu „Československý kras“ Moravě (Brnu) a jeho převedení do Akademie ČSAV v Praze – to bylo v Brně chápáno a komentováno jako praktický dopad Pragocentristu s tím, že jeho vydávání v Brně bylo úspěšné.

Poznámka ke str. 28, předposlední odstavec dole :

Osmý a devátý ročník „Československého krasu“, které vyšly jako sborníky (ročenky) mám ve svém vlastnictví !

Poznámka ke str. 28, poslední odstavec :

- 1.) SKB nikdy nerozhodoval v krasu jinak, než v rámci svých členských skupin.
- 2.) Krasová komise ČSAV při GÚ Brno měla za úkol „řídít a plánovat výzkumné práce v Moravském krasu“ s ohledem na ochranu krasu a dbát na solidnost a profesionalitu při provádění výzkumných a badacích pracích.

Zvláštní poznámka k poslednímu odstavci str. 28 :

V letech 1955 – 1956 jsem bezvysledně pátral po nějaké speleologické organizaci v Brně, až se mi někdy v pololetí 1956 podařilo získat kontakt na M. Fabíka, (který pracoval v GÚ na ulici Kapitána Jaroše) a ještě až do 21.1.1957 trvalo, než jsem dostal legitimaci klubu č. 655.

Předsedou SKB byl tehdy p. profesor Miroslav Pokorný, jednatelem Fabík. Výbor tehdy (tj. v letech 1955 – 1957) existoval, ale speleologickou činnost nevyvíjel.

Poznámky ke straně 38 :

Mám všechna čísla časopisu „Kras v Československu“ u jehož zrodu jsem stál, jehož název jsem navrhnul a který byl následně Přemyslem Ryšavým schválen.

Bibliografii „Krasu v Československu“ jsem sepsal ve své práci (*doplnit kde – nezjištěno – mám jen práci Dr. Himmela z r. 2005, nazvanou „Bibliografie povodí Řičky v Moravském krasu“, který je sestaven abecedně podle jmen autorů. Některé články, které vyšly v periodiku „Kras v Československu“ jsou tam uvedeny, ale ne ty, které se týkají oblastí krasu mimo Řičky. Jinou bibliografii Dr. Himmela neznám !*)

Smyslem SKB bylo – pouze koordinovat práce laiků (amatérů) tak, aby v objevitelském nadšení neudělali více škody jak užitku.

Ochrana přírody a vědecké zpracování výsledků laikům nepřísluší a SKB o toto nikdy neusiloval !

Poznámka ke straně č. 49 :

Nemyslím, že Poradní sbor v Blansku měl nějaký velký vliv na amatérskou speleologickou činnost. Možná, že na Krasovou komisi časem někdo z Blanska chodil. (MNV) – To si již nepamatuji.

Nějakou dobu jsem byl členem Krasové komise, asi kolem r. 1967.

Poznámka : (Patrně ke Slezákovu vyhodnocení mnou sebraných dokladů o historii SKB).

Slezák : Ustavení ČSS v r. 1978 (?).

Speleologický klub pro území Moravskoslezského v Brně – Vadační klub v jednotlivých letech

Rok	Předseda	Místopředseda	Jednatel	Společník	kultur. ref.	Zpřístupňovatel	Hospodář	Archivář	organ. práce sborů
1948	Antonín BOČEK	prof. Dr. Ing. Jos. Pelišek Jaromír Sachlůček	Vojtěch TVARŮŽEK	Leoš OKLEŠTEK	umr. doc. Dr. Josef SKUTIL	František RADIMĚŘSKÝ	Karel RÝŽL	Přemysl RYŠAVÝ	
1949	Antonín BOČEK	1. míst. Dr. Jos. PELIŠEK 4. míst. Jar. SEBLÁČEK	Vojtěch TVARŮŽEK	Leopold OKLEŠTEK	Jar. SKUTIL	Rudolf BURKHARDT	Otaříč PLNÝ	Přemysl RYŠAVÝ	
1950	Antonín BOČEK	Ing. Dr. Jos. Uvář. Pelišek Dr. Jos. Skutíl	Vojtěch TVARŮŽEK	Leopold OKLEŠTEK	Jos. SKUTIL	Klavdiant SEKANINA	Otaříč PLNÝ	Přemysl RYŠAVÝ	ref. pro čl. zased. z Rudolf BURKHARDT
1951	Antonín BOČEK	Ing. Dr. Josef PELIŠEK Prof. Dr. Josef SKUTIL	Vojtěch TVARŮŽEK	Leopold OKLEŠTEK	Jos. SKUTIL	Jaroslava RADIMĚŘSKÁ	Rudolf BURKHARDT	Přemysl RYŠAVÝ	propag. ref. Karel RÝŽL
1952	Prof. Dr. Ing. Josef PELIŠEK	1. míst. Dr. Miroslav POKORNÝ 2. míst. Jar. MRAZEK	Vojtěch TVARŮŽEK	Bolunil KRÍŽ		Jaroslava RADIMĚŘSKÁ	Lubomír PIVONKA	RNDr. Přemysl RYŠAVÝ	rech. referent Alois SEVČÍK
1953									
1954									
1955									
1956									
1957	Prof. RNDr. Miroslav POKORNÝ		Miroslav FABÍK						
1958									
1959	Dr. Rudolf MUSIL		Miroslav FABÍK	Karel VALOCH	propagace - viz PR. RYŠAVÝ Jan Himmela	Jaroslav FADRNA	Vladimír Holman?		Rudolf BURKHARDT Fr. MUSIL

Doplněno RNDr Himmelem :

Doplňání od pamětníků Igora Audyho

Rok	Prezident	Mistopředs.	ředitel	pokladník	hospodář	zapisovatel	ředitel tajem.	Organ. ref.	Archivář
1960									
1961									
1962									
1963									
1964									
1965	Dr. Přemysl RYŠAVÝ					Jan PRIBYL ?			
1966	ve vřechu	zpráva není	uvedeno složení výboru,	uvedeni jsou jen vedoucí pracovní skupin					
1967	Vřechu	zpráva 1967	neexistuje						
1968	Dr. Přemysl RYŠAVÝ	ve vřechu L. Šlechta O. Ondroušek	zpráva není J. Rada J. Příbyl	uvedeno V. Dobutčák	Štěpán F. Musil	zpráva J. Moučka	uvedeni jsou jen vedoucí	prac. skupin J. Pernes	
1969	Dr. Přemysl RYŠAVÝ	Oto ONDROUSEK	Milan SLECHTA	Jan VIT	Vladimír DUNICEK	Jiří MOUČKA	Jan Příbyl	František MUSIL	RNDr Rudolf BURKHARDT
1970	RNDr Přemysl RYŠAVÝ	Oto ONDROUSEK	Milan SLECHTA	Jan VIT	Vladimír Dobutčák	Jiří MOUČKA	Jan Příbyl	Frant. MUSIL	RNDr Rudolf BURKHARDT
1971	RNDr Rudolf BURKHARDT	Stanislav MAYER	Skatepluk CIGÁNEK	Václav DOBES	Stanislav KROUPA	Hugo HÁVEL	Prohosp. ref. Josef WEIGEL	Frant. MUSIL	Externí ref. Jiří MOUČKA

Uvedeno ve zvláštní zprávě, Společenský správní úřad

Historie Ostrovské skupiny speleologického klubu v Brně a skupiny ZO 6-16 Tartaros České speleologické společnosti.

Jaroslav Zoufalý.

Skupina vznikla 10 září 1959 nejprve jako Speleologická skupina pro výzkum Vintok Speleologického klubu v Brně, přechodem zakládajících členů J.Přibyla, M.Šlechty, J.Valouška, a J.Koláře ze Speleologické skupiny pro výzkum Říček Speleologického klubu /ved. J.Himmel/ do severní části Moravského krasu.

9.února 1960 byla přejmenována na Ostrovskou skupinu,dále jen OSSK. Činnost skupiny se zaměřuje na průzkum Vintockého jeskynního systému, jeskyně Zahradní,Ostrovské propasti, Lopače a Šamalíkových jeskyní, Staré Rasovny, Nové Rasovny, 10.A.Příčné, Spirálky, Plániv, Jedelského propadání a jeskyně Dagmar. Vedoucí skupiny J.Přibyl. Členové: J.Šlechta, M.Šlechta, V.Valoušek, J.Valoušek, J.Kolář, J.Vondráček, O.Padrтка, F.Hrouda, J.Zoufalý, R.Gottvald, J.Tenčík, V.Sita, S.Čermák,R.Israel, M.Jeschke, Z.Poč, S.Veselý, J.Nahodil, I.Pyszczyk. Základnou skupiny je kůlna u obytného domku pana Floriana Koudelky na Pindulce.

V září 1961 se po vzájemné dohodě OSSK rozděluje, J.Šlechta, M.Šlechta,V.Valoušek, J.Vondráček a O.Padrтка odcházejí na Holštejnsko a zakládají Speleologickou skupinu pro výzkum Plániv. OSSK a SSPVP spolu nadále úzce spolupracují. (Expedice Barazdaláš atd.) Základnou Plániváků jsou ubikace dělníků v lomu Velká dohoda a kůlna na Pindulce.

V roce 1962 přicházejí do OSSK M.Till, J.Sýkora, M.Krejčí. Na počátku roku 1963 pomáhá OSSK stavět srub,„Chatu děsu“u Michalky(doprava střešních trámů na základy chaty z bouračky v areálu Moravského muzea,které domluvil L.Slezák). V roce 1963 vstupuje do OSSK L.Vojtenko, A.Podškupka,R.a P.Goltflamové, H.Havel, J.Říčka, M.Munclinger, S.Mayer,M.Filipínský.

Nad Vintokami stavíme v roce 1965 základnu zvanou „Konzerva“. V roce 1967 přestupují do OSSK členové Speleologické skupiny z Říček. S.Cigánek, V.Cigánková, V.Dobeš, Z.Hanžl,T.Hanžl,K.Hunka, V.Karouš, K.Svobodová, K.Svoboda, S.Knecht, J.Šindelář, S.Kroupa,V.Gregor.

V roce 1968 se stává vedoucím OSSK J.Zoufalý. V říjnu téhož roku je založena T.O. Karabina. V roce 1969 se stává vedoucím OSSK S.Cigánek. Protikomunistické názory členů OSSK, které se ozývaly v restauraci U Němců vedly k tomu , že nám Ostrovští komunisté v roce 1972 srovnali „Konzervu“ se zemí.

Od roku 1973 OSSK používá základnu Jedelské skupiny Speleologického klubu. V roce 1975 stavíme společnou základnu za lomem Velká dohoda. V roce 1977 se OSSK a Jedelská skupina slučují. Vzniká skupina Tartaros Speleologického klubu. Vedoucím Tartarosu se stává S.Cigánek. Členové skupiny Z.Bartoň, J.Blažejovský, A.Cigánková, L.Černý, J.Dařena, J.David, V.Dobeš, V.Dolníček, P.Dvořák, M.Dvořáková, J.Gratias, M.Guter, T.Hanžl, V.Hofmann, K.Hunka, RNDr D.Hypr, P.Hamřík, P.Jelínek, O.Jelínek, S.Kroupa, M.Munclinger, J.Můčka, R.Richter, J.Rujbr, J.Sedlák, J.Šindelář, Ing F.Šmíkmátor, J.Šmíkmátorová, M.Vévoda, S.Vévodová, J.Zábranský, M.Zábranská, P.Zahradník, I.Zitterbart, J.Zoufalý, V.Zoufalá.

V roce 1979 vstupuje Tartaros do České speleologické společnosti jako ZO 6-16 Tartaros. Členská základna se rozšiřuje o nové členy: doc RNDr J. Demek DrSc, A.Dolníčková, MVDr J.Schroffel, S.Roman, Z.Hunková, Ing J.Hodina, Z.Tůma, M.Vobora, S.Klimeš, R.David, I.Davidová, M.Kala, P.Kýr, V.Šmerek, J.Šikula, P.Šikula, P.Štělec, L.Kroupa, M.Cigánková, J.Časta, J. Matula, J.Chudlaský, J.Stěblová, M.Homola, V.Svoboda, F.Doležal, V.Bělehrádek, M.Čundová, M.Skýba, Z.Musil, M.Preisler, P.Kotlan, J.Slonek, M.Kanioková, F Musil.

V roce 1981 zakládáme Speleologickou záchranou službu do které vstupují další členové z různých speleologických skupin.

Členové Tartarosu kteří pracovali – pracují ve Speleologické záchranné službě: S.Cigánek, V.Dolníček, F.Šmíkmátor, P Zahradník, J.Zoufalý, P.Štělec, V.Bělehrádek,

Průzkumné práce a objevné postupy OSSK - Tartarosu

- 1958 Mapovací práce a průzkum Květnické propasti u Tišnova. Dosažená hloubka –76m.
- 1959 Vintocká propast I. Objev Říčeného dómu.
- 1959 Spoluúčast na průzkumu propasti Barazdaláše pořádané Speleologickým klubem. Dosaženo dna v hloubce -182m .
- 1960 Ostrovská propast. Objev SV větve. Mapovací práce , dále jen M.p.
- 1960 Ostrovská propast. Průzkum odtokového sifonu.
- 1960 Prolongace jeskyně 10.A. Příčná. M.p.
- 1960 Objev prostor ve Středních patrech Vintocké propasti I.
- 1960 Vintocká propast I. Čerpání sifonu ve Středních patrech.
- 1960 Stará Rasovna.Průzkum Keprtovy chodby.Mp.
- 1960 Průzkum jeskyně Dagmar.
- 1960 Plánivy. Transport 25 klád 2,5m dlouhých pro podzemní tábor do Hlinitého dómu.
- 1960 Plánivy. Transport dalšího materiálu pro podzemní tábor.
- 1960 Plánivy. Objev další části Stříbrných domů a prostor nad travertinovou deskou Hlinitého dómu. Zpřístupňování 2. a 3. meandrů a Borisovy propásky. Průzkum komínů v Hlinitém dómu.

- 1960 Průzkum středních pater Nové rasovny a Lipovecké chodby.
- 1960 Znovuotevření a částečné zpřístupnění Zahradní jeskyně.
- 1961 Plánivy. Objev IV meandrů.M.p.
- 1961 Vintocká propast I. Zpřístupnění pokračování Středních pater.M.p.
- 1961 Vintocká propast I. Průzkum Jižní chodby v Říceném dómu.

1961 Rozdělení OSSK,část členů odchází na Holštejnsko a zakládají SSPVP.

- 1962 Vintocká propast I. Objev Východní chodby v Říceném dómu.
- 1962 Kompletní zmapování Říceného dómu.
- 1963 Vintocká propast I. Objeveno severní pokračování chodby Ozvěny.
- 1963 Propast u Obrázku. Znovuobjevení Kalcitového dómu.
- 1963 Šachta za Evropou a Indií. Průzkum komínů.
- 1963 Jedle. Menší objev za Dračími zuby.
- 1964 Průzkum propasti Barazdaláš.-182m.
- 1965 Stavíme základnu nad Vintokami zvanou „Konzerva“.
- 1965 Vintocká propast I. Odstřelování kalcitové brekcie na Absolutním dně.
- 1965 Otevíráme Šachtu průvanů.
- 1965 Společňák. Průzkum komínů v Hale.
- 1965 Barazdaláš. Objev Horizontální větev.M.p.Hloubka propasti 205m. 7.7.Šolim.
- 1966 Barazdaláš. Speleus Dolničkus- plch nalezený v hloubce –120m.
- 1967 Propast'ovitě bludiště. Objev 15m pokračování Absolutního dna.
- 1967 Znovuotevření Šamalíkových jeskyní.
- 1967 Vintocká propast I. Objev krátkého pokračování v Souběžné chodbě (přítok)
- 1967 Barazdaláš.Průzkum propasti,TV Košice a reportéři časopisu Květy.
- 1968 Znovuotevření Lopače.
- 1968 Vintocká propast I. Prolongace Středních pater 35m Dóm ing. Rady.
- 1968 Zahradní jeskyně. Objev propasti Otrhánek.-12m.
- 1968 Šamalíkovy jeskyně. Objev propasti v Dómu se závrtem.–13m.
- 1968 Otevíráme průvanovou ventarolu Zoufalka.
- 1968 Šachta průvanů. Ukončení práce.-25m.
- 1969 Zасыпání Šachty průvanů.
- Geologie prováděna průběžně v letech 1959-1970
- 1970 Rozšíření „Konzervy“
- 1970 Jandourkovy závrtly. Průnik do hloubky 10m.
- 1970 Šamalíkovy jeskyně. Hloubení šachty do hloubky 30m na aktivní tok..M.p.
- 1970 Společňák. Objev pokračování Mrtvého propadání.M.p.
- 1972 Zbourání „Konzervy“.
- 1973 Používáme základnu Jedelské skupiny.
- 1975 Stavíme základnu za lomem Velká dohoda.
- 1975 Spolupráce se skupinou Topas. V jeskyni U čtyř vchodů objeveno 15m pokračování.
- 1975 Znovuotevřen ponor Domínka.M.p.
- 1976 Jeskyně Liščí díra. Objeveno pokračování Západní chodby v délce 20m, hl.20m.
Mapovací práce.
- 1977 OSSK a Jedelská skupina se slučují. Vznik Tartarosu, Speleologického klubu Brno
- 1977 Lopač. Ražená šachta do hloubky 4m.
- 1978 Domínka.Geofyzikální průzkum v oblasti ponoru.

- 1978 Jandourkovy závrtý. Geofyzika SOP.
- 1979 Jandourkovy závrtý. Ražená šachta do hloubky-15m.
- 1979 Znovuotevření Šamalíkových jeskyní a zaskružování vchodu.
- 1979 Vstupujeme do České speleologické společnosti jako ZO 6-16 Tartaros.
- 1980 Jeskyně v Panském klínku. Průzkumná sonda 1m. hluboká 10m. od vchodu.
- 1980 Císařská jeskyně, Panáčkova jeskyně. Čerpací a barvicí pokus.
- 1980 Jandourkovy závrtý. Objevena 4m. volná prostora.
- 1981 Jandourkovy závrtý. Geofyzika KP-SOP.
- 1981 Šamalíkovy jeskyně. Zpřístupnění propasti v dómu Se závrtem. M.p.
- 1982 Šamalíkovy jeskyně. V propasti pod dómem Se závrtem kopaná šachta –5m.
- 1983 Jandourkovy závrtý. Geofyzika NT – VES.
- 1983 Lopač (starý). Geofyzika NT – SOP
- 1984 Lopač (starý). Geofyzika NT
- 1984 Mlynářovo propadání. Geofyzika VDV – NT
- 1984 Mlynářovo propadání – Blažkův závrt. Geofyzika VES
- 1985 Císařská jeskyně. Mapování prostor ve spodním vchodu /severní část/Pavlíkův domek.
- 1985 Lopač. Objeveno 250m. chodeb s aktivním tokem ukončeným sifonem. M.p.
- 1985 Lopač. (nový) Geofyzika NT.
- 1985 Lopač. Zaměření a zahájení hloubení šachty nového vchodu do Lopače.
- 1986 Lopač (nový) Geofyzika NT.
- 1986 Lopač. Pokus o vyčerpání Přítokového a Odtokového sifonu. M.p.
- 1987 Lopač. Průnik v odtokovém sifonu do vzdálenosti 34m v hloubce 6-8m. ZO 6-09
- 1987 Mlynářovo propadání- Lopač /přítokový sifon/ čerpací pokus.
- 1987 Šachta Adamováků. Znovuotevření jeskyně. Mp. (polygon+připojení k Šam.j.)
- 1988 Jeskyně 579A. Mp.
- 1988 Škrapová propast. Objev Kotevní jeskyně. Spolupráce skupiny ZO 6-23 Aragonit.
- 1988 Císařská jeskyně. Objevení 35m labyrintu chodeb pod Horním vchodem.
- 1989 Vintocká propast I. Dokončení lanového traverzu v chodbě Ozvěny.
- 1989 Lopač. Čerpání Odtokového a Přítokového sifonu. Spolupráce se ZO 6-19 Plánivý
- 1990 Lopač. Ražení štoly nad sifonem. M.p.
- 1990 Manželský závrt. Zmáhání a dřevění šachty do hloubky 5m.
- 1990 Škrapová propast. V západní části puklinové propasti sestoupeno do hloubky –15m.
- 1990 Lopač. V dómu pod vstupní šachtou prolongace pukliny VJV směru délka /10m./
- 1991 I. Šachta do Mlynářova propadání
- 1992 Mlynářovo propadání. Objev 20m starého řečiště. Mp.
- 1992 Šachta Adamováků – Šamalíkovy jeskyně. Geofyzika VDV
- 1993 II. Šachta do Mlynářova propadání
- 1994 II. Šachta do Mlynářova propadání.
- 1994 Jeskyně Liščí díra. Průzkum komínů v Dómu sexu.
- 1995 Lopač. Průnik v odtokovém sifonu do vzdálenosti 62m. ZO 6-23 Aragonit
- 1995 Lopač. 3.9.1995. Tragické úmrtí ing. Jana Šimečka. Ražení šachty k J Šimečkovi
- 1995 Lopač. Objev 65m řečiště . Objev 45m řečiště za sifony. (ZO 1-04 a 1-05)
- 1996 Lopač. Prolongace Tulení chodby. Délka polygonu 10m.
- 1997 Lopač. Zahájení prací v přepadu.
- 1998 Mlynářovo propadání. Celková délka polygonu je 40m, hloubka-16m.
- 1998 Lopač. Pokračování prací v Přepadu.
- 1998 Vintocká propast I. Průzkum komínů v chodbě Souběžné.

1998 13.C. 31.10.1998. Tragické úmrtí Michala Skýby.
 1999 Lopač. Hydrotěžba v Přepadu.
 1999 Vintocká propast I. Nový lanový traverz chodbou Ozvěny a z Dílny.
 2000 Manželský závrt. Vyrazení 19m nové vstupní šachty do Hliněného dómu.
 2000 Spolupráce s MSK na jeskyni V Lomu
 2000 Lopač. Čerpání dvojice koncových sifonů.
 2001 Lopač. Průnik Přepadem za sifony. Objev Velikonočního dómu a 200m řečiště.
 2001 Vintocký jeskynní systém. Uzávěry vchodů do Škrapové prop. a Vintocké prop. II
 2002 Lopač. Průzkum komínů, prolongace chodby nad sifonem a také u sifonu.
 2002 Spolupráce se skupinou Topas. Objevení pokračování Suchdolského ponoru.
 2003 Vintocká propast I. Objev Kalcitové propasti.
 2003 Vintocká propast I. Práce v závalu na konci chodby Ozvěny.
 2003 Manželský závrt. Průnik do dómu Obřích hrnců.
 2003 Krasovský ponor. Objev volných prostor ponoru.
 2003 Vintocká propast I. Prolongace Jižní chodby v Říceném dómu. Komín výška 25m.
 2004 Lopač. Projekt Lopač. Čerpání odtokového sifonu.
 Geologie prováděná průběžně v letech 1980 – 2004

Zahraniční expedice

Od roku 1970 až do roku 1990 byla podniknuta řada expedic do krasových oblastí Polska, Rumunska, Bulharska, Maďarska, Jugoslávie, NDR, Itálie, Belgie, Francie a Rakouska.

1991 Ve spolupráci s Belgickou speleologickou skupinou ASAR byla podniknuta exkurze do polských Tater. Byly navštíveny lokality Snieżna, Čarna diera a několik dalších jeskyní.
 1992 Exkurze do Slovenského krasu. Propasti Žomboj a Brázda. Expedice Francie.
 1993 Expedice Francie.
 1994 Expedice do Julských Alp. Výstup na Prisojnik /2547m.n.m / Expedice Francie.
 1995 Expedice Francie.
 1996 Exkurze Julské Alpy, Polsko propast Velká Sněžná, Slovenský kras. Expedice Francie.
 1997 Ve spolupráci s klubem ASAR byla uskutečněna expedice do systému CUOMO D'HYURNEDO v Pyrenejích /-1004m délka systému 94843 m / Dále byly navštíveny oblasti Jura a Vercors. Ve spolupráci s kluby Speleo Rožňava a Speleo Badi-zer byly navštíveny propasti a jeskyně Slovenského krasu. Byla navštívena také jeskyně Stratenská ve Slovenském ráji. Při druhé expedici na Silickou planinu byly objeveny dvě nové jeskyně.
 1998 Expedice do Slovenského krasu. Sestup do propasti Kunia /-204m / na Jasovské planině. Byla také podniknuta exkurze do Pyrenejí.
 1999 Expedice do Slovinska. Byla navštívena planina Molička v oblasti Kamnicko – Savnijských Alp. Bylo objeveno několik neregistrovaných propastí. Expedice do Slovenského krasu. Objevena propast „Garlika“ /-40m / Expedice Francie
 2000 Expedice do oblasti Kamnických a Savnijských Alp. Objeveno několik nových

propastí, z nichž nejhlubší dosahuje hloubky /-124m / Expedice do Slovenského krasu, Expedice Francie.

2001 Expedice: Slovenský kras, Malá Fatra, Julské Alpy. Expedice Francie.

2002 Expedice: Slovenský kras. Člen Tartarosu se úspěšně podílel na záchranné akci v Maďarsku. Expedice Francie.

2003 Expedice: Slovenský kras. Expedice Francie.

2004 Expedice Francie.

Zpracoval J.Zoufalý na základě exkurzních zpráv OSSK a Tartarosu, vlastních exkurzních zpráv a vzpomínek, s laskavým příspěvkem RNDr J. Příbyla DrSc a dalších pamětníků. Lit: Hugo Havel: Přehled průzkumných prací a jejich výsledků v historii Moravského krasu. Knihovna České Speleologické Společnosti svazek14. Přehledy mapovacích skupin poskytl RNDr Dušan Hypr

Přehled mapovacích skupin.		
Jeskyně ponoru Lopače (č. 581, 581/1 a Mlynářovo propadání)		
ROK	jeskyně nebo část	mapérská skupina
1984	Lopač od šachty na zahrádce u ponoru (body pol. 1 – 12)	Hypr Dušan, Zoufalý Jaroslav (jun.) Hypr Dušan, Zahradník Pavel
1985	Lopač od šachty na zahrádce u ponoru (body pol. 13 – 33)	Hypr Dušan, Zoufalý Jaroslav, Roman Svatoslav., Zábranský Jaroslav
1986	Lopač od šachty na zahrádce u ponoru (body pol. 33 – 45)	Hypr Dušan, Zoufalý Jaroslav, Roman Svatoslav.
1986	Lopač – přítok (body pl. 53-- 60)	Hypr Dušan, Zoufalý Jaroslav, Dobeš Václav
1986	Lopač – Stínače (38 až 38.3)	Hypr Dušan, Zitterbart Ivo, Blažejovský Matěj
1986	P14, Lopač - šachta z louky, odtokový sifon (vč. bodů 45-53, 46cdef a 46.1-5)	Hypr Dušan, Hypr Mikuláš, Kudělásek Vít, Rujbr Jiří, Zábranský Jaroslav
1986	Dóm pod Šachtou (45ab)	Hypr Dušan, Zoufalý Jaroslav, Zábranský Jaroslav
1995	Lopač (Šimečkův, 581/I), vchod až sifon (bod 10)	Hypr Dušan, Koudelka Petr, Bartoň Miroslav, Hypr Mikuláš, Dohnalová Petra, Kratochvíl Radim
1996	Lopač (Šimečkův, 581/I), bod 10 – sifony - Zával	Geospeleos 1-05, Zlatý kůň 1-09
1998	Lopač (Šimečkův, 581/I), chodba nad sifony 1. část	Hypr Dušan Hrušáková Milana
2001	Lopač (Šimečkův, 581/I), chodba nad sifony - Zával	Hypr Dušan Hrušáková Milana
2001	Lopač (Šimečkův, 581/I), Zával – Velikonoční dóm až bod 8 v meandrech	Hrušáková Milana, Kratochvíl Radim, Kaplan Petr, Hypr Dušan
2001	Lopač (Šimečkův, 581/I), bod 8 přes vodopády – odtokový sifon	Hypr Dušan, Hrušáková Milana, Dolníček Vladimír
1998a ž 2003	Lopač (Šimečkův, 581/I) Rozšiřující - doplňující měření	Musil František
1992	Mlynářovo propadání	Hypr Dušan, Dobeš Václav
Jeskynní systém Vintoky (Vintocká I, Vintocká II, Škrapová)		
ROK	jeskyně nebo část	mapérská skupina
1983	Vintoky I. – Střední patra	Hypr Dušan, Cigánek Svatopluk, Zábranský Jaroslav, Zahradník Pavel
1988	Vintoky I. (vchod – dno Ústřední prop.)	Hypr Dušan, Zoufalý Jaroslav
1988	Vintoky I. , Ústřední prop. - Absolutní dno – Říčený dóm	Hypr Dušan, Hodina Jiří
1988	Vintoky I., chodba Ozvěny	Hypr Dušan., Zoufalý Jaroslav.,
2001	Vintoky I..	Musil František, Musil Zdeněk., Doležal Filip.

Jeskynní systém Vintoky (Vintocká I, Vintocká II, Škrapová)		
2002	Vintoky II.	Musil František, Škrobák M.
2002	Škrapová propast	Musil František, Doležal F.
2002	Chodba Souběžná	František Musil, Bělehrádek

Jeskyně Liščí		
ROK	jeskyně nebo část	mapérská skupina
1993	spodní vchod – Východní chodba	Hypr Dušan, Dobeš Václav
1995	Západní chodba nad Dóm sexu	Hypr Dušan, Dolníček Vladimír

Jeskyně Šamalíkovy		
ROK	jeskyně nebo část	mapérská skupina
1982	vchod – dóm se závrtem	Hypr Dušan, Zitterbart Ivo
1982	dóm pod dómem se závrtem	Hypr Dušan, Zitterbart Ivo
2002	připojení na nový polygon (F. Musila)	Hypr Dušan, Hrušáková Milana, Zoufalý Jaroslav

Jeskyně Šachta adamováků		
ROK	jeskyně nebo část	mapérská skupina
1987	horní i spodní patro	Hypr Dušan, Hypr Mikuláš, Dobeš Václav, Zoufalý Jaroslav, Poledňák Igor

Povrchová měření		
ROK	jeskyně nebo část	mapérská skupina
1986	ponor Lopače– Lopač (vchod z louky), Mlynářovo propadání,	Blažejovský Matěj., Hypr D., Zitterbart Ivo.
1986	ponor Lopače– Lopač (vchod z louky), Mlynářovo propadání,	Hypr Dušan Roman Svatoslav., Šmikmátor Ferdinand, Rujbr Jiří
1986	nivelace P14	Cigánek Svatopluk
1988	P14, vchody Liščí, Vintok, Šamalíkovy, Šachta adamováků – P14	Hypr Dušan, Dobeš Václav, Zoufalý Jaroslav, Zoufalá Věra
1995	Nový Lopač (Šimečkův) – povrchové připojení na P14	Hypr Dušan, Dobeš Václav
2001	Vytyčení P14, křížek, ponor Krasovského p., Vintoky I, V Hložku (601), teodolit	Kratochvíl Radim, Hrušáková Milana jun., Hypr Dušan, Vojtenko Ladislav, Zoufalý Jaroslav
2000 až 2003	Vchody - situace Liščí, Vintoky II, Vintoky I,	Musil František

Nepřipojené měřené úseky v zájmovém území skupiny TARTAROS s.l.		
ROK	jeskyně nebo část	mapérská skupina
1984	Lopač od šachty na zahrádce u ponoru (body pol. 1 – 12)	Hypr Dušan, Zahradník Pavel, Roman Svat, Zoufalý J. (jun.)
1983	Jandourkovy – povrchová situace	Hypr Dušan., Dobeš Václav
1984	Jandourkovy závrtvy - šachta	Hypr Dušan, Hypr Mikuláš, Zoufalý Jaroslav, Múčka (Frigo)
1984	Jandourkovy závrtvy, pozice předvrtů v šachtě	Hypr Dušan, Schröffel (Kravař)
	Jedle	Šmikmátor Ferdinand
	Domínka	Šmikmátor Ferdinand
1985	Pavlíkův domek a část chodeb v Císařské jeskyni (v severní části)	Hypr Dušan, Dolníček Vladimír, Hypr Mikuláš
	Manželský závrt	Gregor, Láznička, Čížek, Dolníček Havel 1972 F. Musil 2003

Edice SE 3
Speleologická skupina „Tři seniři“
Česká speleologická společnost, Základní organizace 6 – 12
„Speleologický klub Brno“.

Tématický okruh č. 8 :

Název práce :
Na návštěvě u přátel
v Hranickém krasu.

Koordinátor tématických okruhů : Mgr Ladislav Slezák

Redakční spolupráce :

Richard Cendelín

Autor této práce :

Josef Pokorný

Copyright : Pavel Pokorný, Brno 2013

Možný kontakt : jos.pokorny@seznam.cz

Josef Pokorný :

Na návštěvě u přátel v Hranickém krasu.

O velikonocích roku 2012 mi moc dobře nebylo. Hned po svátcích mne hospitalizovali v nemocnici a po cca týdenním vyšetření jsem se 24. dubna 2012 podrobil operaci srdce. Následovala rehabilitace. Po třech měsících domácího úsilí o návrat k předcházející tělesné kondici jsem byl vyslán k doléčení do lázní Teplice nad Bečvou.

Než v tom místě byly vybudovány lázně, jmenovalo se to tam Zbrašov. Dodnes toto jméno stále nese část těch Teplic nad Bečvou, ležící na kopci nad lázeňskými sanatorii. Že vám, jeskyňářům název Zbrašov něco připomíná ? No ano, přece Zbrašovské aragonitové jeskyně ! Kdo z jeskyňářů o nich neslyšel ? A do tohoto kraje jsem byl vyslán k doléčení !

Na snímku výše vidíte údolí řeky Bečvy s lázeňskými budovami. Taková ta budova se sedlovou střechou, obklopená zelení lesa, ležící na levém břehu Bečvy (která vytéká ze zátočiny směrem k nám, proto levý břeh) to je právě stavení, ze kterého se vchází do podzemních prostorů Zbrašovských aragonitových jeskyní. Ta velká budova na levém nábřeží je lázeňský dům Bečva a budova vstupu do Zbrašovských aragonitových jeskyní je v lese, kousek nad ní. Záběr byl pořízen ze zříceniny středověkého hradu Svrčov, ležící ve Státní přírodní rezervaci „Hůrka“.

Provozovatelem těchto zpřístupněných jeskyní je Základní organizace České speleologické společnosti č. 6 – 23 pod správou Agentury ochrany přírody a krajiny v Praze. Provozní vedoucí, srdcem i mozkem tohoto provozu jeskyní je kolegyně Barbora Šimečková. Celková délka tohoto jeskynního areálu činí 1 322 m chodeb s denivelací (výškovým rozpětím) 55 m,

a se zpřístupněným návštěvním okruhem, dlouhým 375 m. Východ z jeskyní se nachází na nábřeží řeky Bečvy a prohlídka návštěvního okruhu trvá cca 50 minut.

Toto jsou bližší záběry na budovu Správy Zbrašovských aragonitových jeskyní.

Obr. nahoře : Vstup do budovy, obr. dole : Odbavovací hala pro návštěvníky. Tudy se do jeskyně vchází.

Obr. nahoře : Začátek prohlídky jeskyně. Obr. dole : Návštěvníci.

Obr. nahoře : Pozor, plynové jezero, nebezpečí života ! Obr. dole : Gejírové stalagmity.

Obrázek nahoře : Galašův dóm. Obr. dole : Turecký hřbitov.

Obr. nahoře : Strážce jeskyně (a pokladu).

Obr. nahoře : Východ z jeskyně na nábřeží Bečvy. Obr. dole : Usměvavá paní vedoucí, Barbora Šimečková.

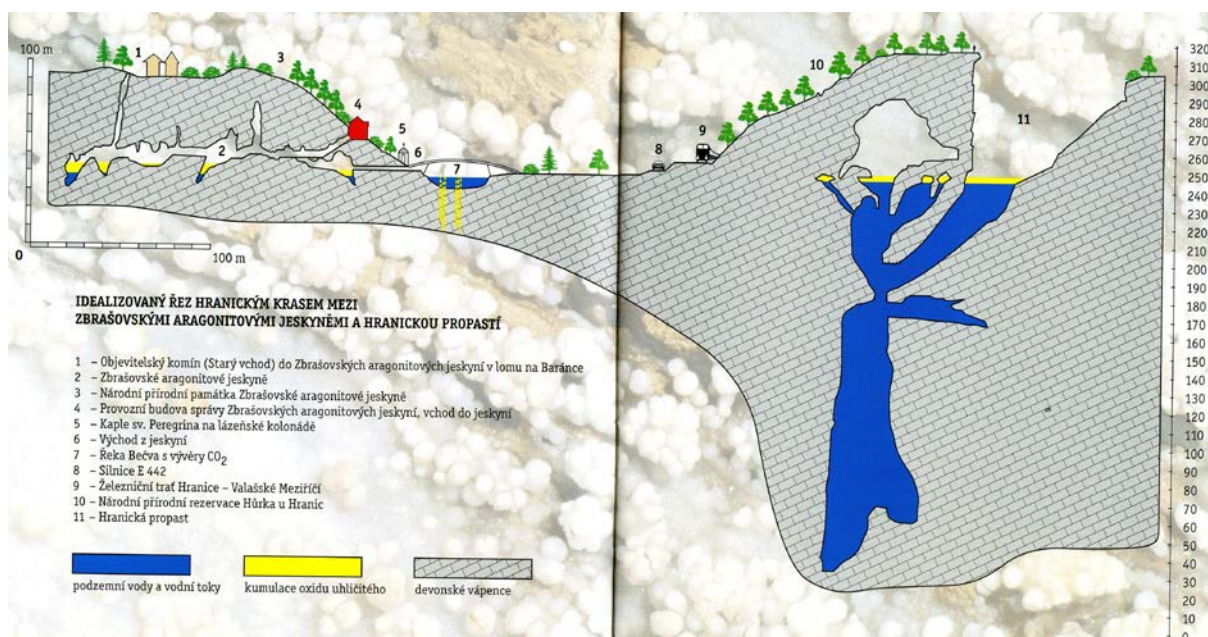
Obr. nahoře : Pohled do jícnu Hranické propasti. Obr. dole Jiný pohled do propasti.

Obr. nahoře : Na zřícenině hradu Svrčov . Obr. dole : Pohled ze Svrčova na sanatorium „Janáček“ kde jsem bydlel a absolvoval léčebné procedury.

Řez podstatnou částí Hranického krasu. Obrázek převzat z prospektu Zbrašovských aragonitových jeskyní.

Když náš šéfredaktor a koordinátor tématických okruhů, Mgr Ladislav Slezák uviděl obrázek usmívající se Barbory Šimečkové, neodolal a rozšířil tyto řádky o svoji poznámku :

L. Slezák :

Přesto aspoň kousek historie, když se nám paní vedoucí usmívá na přivítanou !

Vlastní jeskynní systém byl objeven více méně náhodně při těžbě vápence v malém lomku „Na Baránci“ v r. 1912. Hlavní průzkumnou dvojicí byli bratři Čeněk a Josef Chromí, kteří za velkého úsilí a dramatických událostí dovedli práce do stadia, kdy do jeskyní byl z povrchu proražen nový vchod. Následná éra zpřístupňovacích prací byla korunována otevřením jeskyní v r. 1926.

Od té doby se vystřídala řada provozovatelů, avšak historickým mezníkem bylo předání jeskyní po roce 1989 do správy tehdy zcela nově ustavené „Správy českých a moravských jeskyní“ se sídlem v Blansku, existující v gesci Státního památkového ústavu v Praze. Následně, po osamostatnění Ministerstva Životního prostředí České republiky byly jeskyně převedeny pod Agenturu Ochrany přírody MŽP ČR.

Právě v období po r. 1989 se kolem provozu Zbrašovských Aragonitových jeskyní objevuje velice agilní slečna – naše Baruš. To ona neúnavně agitovala a jezdila na MŽP (ministr Moldan), kde bojovala za jednotu našich jeskyní.

Stala se z ní časem jedna z nejlepších vedoucích jeskyní, zapálená, důsledná i náročná na ostatní kolem. Sláva jeskyní šla nezadržitelně vzhůru !

Nádherně našlápnuto i do rodinného života s jeskyňářem a potápěčem J. Šimečkem bohužel netrvalo dlouho. Po tragické události, při níž J. Šimeček přišel o život v jeskyních Lopače v Moravském krasu, se ještě s větší vervou pustila do řízení jeskyní. Její velkou radostí je synek Vojta.

Motto : Na Zbrašově, tam je lůka
z d'ůr ve skali vítr fůka.
Šla tam kolem naša Barča.
Vyšlapuje, sem tam kůka.
Fůk ! A už je bez klobůka.

Závěr J.P. :

Prostě : Barbora je statečná žena do nepohody. A když se rozzáří, jako by vyšlo sluníčko !

Edice SE 3
Speleologická skupina „Tři seniři“
Česká speleologická společnost, Základní organizace 6 – 12
„Speleologický klub Brno“.

Tématický okruh č. 9 :
Náš žalov.

Název práce :

Vzpomínka na Doc. Karla Valocha.

Koordinátor tématických okruhů a autor této práce :
Mgr Ladislav Slezák

Redakční spolupráce :
Richard Cendelín
Josef Pokorný

Ladislav Slezák :

Vzpomínka na Doc. Karla Valocha.

Vážený Karle !

Tentokrát se v telefonu neozval tvůj milý hlas tak, jako častokrát před tím, ale hlas tvého kolegy Petra, hlas přiškrcený, zdrcený a smutný. Vydal jsi se na dalekou cestu za řeku Stix. Bez rozloučení, jako by to bylo jen na kratičkou dovolenou, ale zatím je to „na furt“.

Já vím, že ti tam smutno nebude. Máš tam pěknou partu kamarádů, z nichž nejnedočkavější je určitě Vilda. Je tam taky Eman, Dědek, Harry i Jarda. Ten poslední mně to ale díky tobě pěkně zavařil. Když se rozhodovalo o mém nástupu do Krasového oddělení v Muzeu a tvůj hlas rozhodl v můj prospěch, Jarda mne ze vzteku exkomunikoval z autorského kolektivu Základní geologické mapy Moravského krasu.

Jeskyň Kůlna byla naším velkým poutem po řadu let. Výsledky naplnily jistě víc jak vrchovatě tvoje představy o precizní a fundované vědecké práci. Jak mnoho se diskutovalo o původu křišťálu, z něhož pocházela řada nálezů unikátní kamenné industrie. Vedlo to dokonce až tak daleko, že jsme spolu několik let vyráželi do terénů Českomoravské vysočiny a do úmuru sbírali křišťálové odštěpy.

Obraz magdalénského lovce a sběrače z Moravského krasu se pozvolna doplňoval o vytrvalého sběrače materiálů vhodných pro výrobu kamenných nástrojů, desítky kilometrů za hranicemi jeho teritoria.

Když mívám jeskyni Žitného ve Křtinském údolí, nemohu nevzpomenout tvého zážitku, který přichází jen jednou za život : „Když jsme při kopání archeologického profilu uvolnili část svahu, začalo se na nás s řinčením sypat rozbité sklo. Byli jsme přesvědčeni, že jsme narazili na skládku rozbitých hospodských püllitrů, které tam někdo nedovoleně naházel. Záhy jsme nechtěli věřit svým očím. Nešlo o rozbité sklo, ale o desítky kamenných nástrojů a štěpin, vyrobených z čirého alpského křišťálu !“

Tvoje archeologické nadšení tě vázalo k jeskyním, kterým jsem celoživotně propadl i já. Naše letité přátelství i profesní spolupráce vycházela ze vzájemné důvěry a respektu. Velmi jsem si cenil tvého klidného přístupu a nadhledu, smyslu pro humor a ochoty vždy vycházet vstříc potřebám druhých.

Život se s tebou nemazlil, zůstal jsi přes to optimistou, povzneseným nad řevnivostí a nenávisť kvetoucí mezi kolegy a ve společnosti všeobecně. Čas šel nezadržitelně a když jsme slavili tvé devadesátiny, shodli jsme se na tom, že nemá šanci tě převálcovat. A najednou je tu konečná.

Díky Karle za všechno, co jsme spolu prožili, neboť to bylo krásné a čisté. V čase mně ještě vyměřeném budu vždy na tebe vzpomínat.

Tvůj Lad'a.

V jeskyni „Kůlně“ dne 26.3.2012 křtil Doc. Karel Valoch svoji knihu o jeskyni Kůlně, nazvanou „Kůlna – historie a význam jeskyně“. Na snímku zleva doprava : Ing Drbal, Vedoucí správy Chýnovské jeskyně, **Docent Karel Valoch**, prof. RNDR Rudolf Musil DrSc, Jaroslav Hromas, ředitel Agentury ochrany přírody.

Na snímku dole : Dva staří přátelé u jednoho stolu, aneb Doc. K. Valoch píše příteli věnování.

To byl Docent Karel Valoch, vědecký pracovník do poslední chvíle svého života. Zemřel ve věku 92 let !

Edice SE 3
Speleologická skupina „Tři seniři“
Česká speleologická společnost, Základní organizace 6 – 12
„Speleologický klub Brno“.

Tématický okruh č. 9 : Náš žalov.

Název práce :

Vzpomínka na RNDr Miroslava Fabíka.

Koordinátor tématických okruhů a autor této práce :
Mgr Ladislav Slezák

Redakční spolupráce :

Richard Cendelín
Josef Pokorný

Opustil nás

RNDr Miroslav Fabík,
profesně geolog a jeskyňář.

1928 – 2013.

Kouzlu Moravského krasu podlehl již ve svých 15 ti letech. Jak mi při jednom našem rozhovoru řekl, poprvé vstoupil do krasu v červenci roku 1943 a byl jím uchvácen tak, že to byla láska na celý život.

Ladislav Slezák :

Ještě jedna jeskyňářská k Mírkovi Fabíkovi.

(Vzpomínka na kousek krasové historie)

V období druhé světové války, zvláště pak v době, kdy se do některých jeskyní nastěhovala válečná výroba, nebylo vůbec jednoduché se věnovat volnému amatérskému speleologickému bádání. A přece do krasu chodili jak horolezci, tak jeskyňáři. Mírek patřil do skupiny, jak jim domorodci říkali, „badáčů“. Pohybovali se po celé severní i střední části Moravského krasu. P. Ryšavý, V. Novák, J. Pernes, J. Flek, J. Fadrna, F. Musil, M. Fabík a další.

Jednou z velmi lákavých lokalit byly jeskyně Sloupsko-Šošůvské. Tam se vydávali výhradně v noci. Ze Starých skal, nad ponory, měli už svůj průlez nad pletivovou uzávěrou jeskyní. Správce jeskyní o jejich existenci věděl, ale přes to jejich expedice toleroval v pevné víře, že to nejsou vandalové, kteří by mohli ohrozit výzdobu jeskyní.

Přes to ale počátkem roku 1945 došlo k události, která vstoupila do života těchto jeskyňářů a prakticky ukončila jejich výpravy do Sloupsko-Šošůvských jeskyní až do konce války. Majitel Šošůvských jeskyní nahlásil na policii ztrátu krápníku Svícnu.

Gestapo (Geheime Staatspolizei – tehdejší německá státní policie) nelenilo a dalo se do pátrání. Během jednoho zátahu posbíralo všechny jeskyňáře, kteří měli co do činění se Sloupsko-Šošůvskými jeskyněmi a šup s nimi do vyšetřovací vazby do Brna, Kounicových kolejí. Tam byli podrobeni drastickému výslechu – a po několika dnech propuštění.

Jejich spásou bylo, že majitel jeskyní, který Svícen odnesl a ukryl sám do spodních pater jeskyní neunesl pomyslení, co by ty kluky mohlo čekat a nahlásil nález ztraceného, ukradeného krápníku opět policii. Vzhledem k následným válečným událostem se již Gestapo k případu nevrátilo.

Naši mladí speleologové, mezi nimiž byl i Mirek Fabík tuto potupnou událost ještě dlouho „rozdýchávali“. Zkrátka a dobře, jak jednou pravil Karel Absolon : „Moravský kras je bojištěm již od dob diluviálních“ A měl po čertech pravdu, zažil jsem to nesčetněkrát na vlastní kůži a jak to tak vypadá, ještě to zdaleka neskončilo.